

Қарағанды облысында білім беруді дамытудың
оқу-әдістемелік орталығы

«Жалпыұлттық құндылықтар негізінде
білім беру және тәрбиелеу»
республикалық педагогикалық құрылтай

Қарағанды 2022

Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығы

«Жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу»

***Республикалық педагогикалық құрылтай материалдары
14 қазан 2022 жыл***

1-бөлім

«Образование и воспитание на основе общенациональных ценностей»

***Материалы республиканского педагогического курултая
14 октября 2022 год***

Часть 1

Қарағанды 2022

УДК 37.0
ББК 74.00
Ж23

«Жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу»:
Республикалық педагогикалық құрылтай материалдары: 1.Б. – Қарағанды, 2022
— 440 бет

«Образование и воспитание на основе общенациональных ценностей»:
Материалы республиканского педагогического курултая: Ч.1. – Караганда, 2022
– 440 с.

ISBN 978-601-80928-1-7

Редакционная коллегия

Абдикерова Б.Х., Суртубаева Д.А., Мукашева Г.Г, Казиева А.А., Кнашина А.А., Сартаева Ж.А., Бугубаева А.Д., Толеубаева Г.А., Тулепбекова С.К., Сулейманова Г.О., Цой К.П., Жаркеева Г.Б., Тукбаева З. И., Какенбекова А.А., Оспанова А.К., Илюхина Т.М.

В сборнике публикуются материалы республиканского педагогического курултая работников образования Карагандинской области.

Предназначен для руководителей организаций образования, учителей предметников, педагогов-психологов, социальных педагогов, работников коррекционных / специализированных школ-интернатов, методических служб разного уровня.

**Қарағанды облысында білім беруді дамытудың
оқу-әдістемелік орталығы, 2022**

СОДЕРЖАНИЕ

1	Егенбердиев ҚӘ. ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА НЕГІЗДЕЛГЕН БІЛІМ	14
2	Адамбекова Г.Г. ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА - БЕЗОПАСНАЯ ПЛОЩАДКА ДЛЯ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	15
3	Ахмедиева Л. К., Сулейман Р. Т., Серикбаева Л. С. ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫНЫҢ АУЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫ МЕН МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН МЕКТЕПТЕРІНІҢ ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ЖӘНЕ КӘСІБИ ҚОЛДАУ ПРОЦЕСІНІҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТІ	16
4	Ахат Қамар Закарияқызы ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ У СТУДЕНТОВ ЧЕРЕЗ ВОСПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИ	17
5	Карбаева Ж. С. ҚАЗІРГІ МЕКТЕПТЕ ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА БАҒЫТТАЛҒАН ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫ ДАМУДЫҢ БІРТҰТАС РУХАНИ - АДАМГЕРШІЛІК БІЛІМ БЕРУ КЕҢІСТІГІН ЖЕТІЛДІР	17
6	Алматы облыстық білім беруді дамыту оқу-әдістемелік орталығы ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕЛЕУ	18
7	Серикбаева Л.С. ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ МӘДЕНИ МҰРАСЫ НЕГІЗІНДЕ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА АДАМГЕРШІЛІК – РУХАНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ	19
8	Обруч Г. Б. КАЗАХСКИЕ МУЗЫКАЛЬНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ КАК СРЕДСТВО ПРИБЛИЖЕНИЯ ДЕТЕЙ К ИСТОКАМ НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ	20
9	Абдильдина З.С., Абикенова М.Б. ИНКЛЮЗИВТІ ОҚЫТУДЫҢ ЖҰМЫС ЖҮЙЕСІНДЕГІ ТӘСІЛДЕР	22
10	Абдрахманова А.Ж., Абдрахманова Н.Ж. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ МАҢЫЗДЫ ТҰЛҒА – ПЕДАГОГ АССИСТЕНТ	29
11	Абдрашитова А.А. ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ И ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ	31
12	Абдреева Ж.Е., Салыкова Д.Е. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІК ЖАҒДАЙЫН ЖАСАУ	33
13	Абдуллаева Г.А. ЕҢБЕК НАРЫҒЫ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ: ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕР	36
14	Sarsembayeva A.Z., Abeuova S.K. WELFARE AND CHILDREN'S SAFETY IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT	40
15	Абзалиева К.Ж., Цыберняк Е.А. ЧОКИНСКИЙ ПРОЕКТ: ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ПРОФИОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ	43
16	Абзалова А.Б. БАЛА ӨМІРІНІҢ ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ МАҢЫЗЫ	47
17	Абиауова Г.Ч. КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	49

18	Абикенова Г.А. ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ РУХАНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ЖЕКЕ ТҮЛҒАНЫҢ БОЙЫНДА ДАМУДА ДАНАЛЫҚ ОЙЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	52
19	Абильдина М.К. ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕ ИНФОРМАТИКАНЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА НЕГІЗДЕП ОҚИТУ	55
20	Абілмаженова Г. Б., Табулдина Г. С. ЕРТЕ ЖАСАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮРДІСІНДЕ ҚАЗАҚ БАЛАЛАР ФОЛЬКЛОРЫН ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕМЕСІ	58
21	Авдолда Ғ.А. «БАЛАПАНЫМ КӨЗ ҚУАНЫШЫМ»	61
22	Адамбекова Г.Г. ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА- БЕЗОПАСНАЯ ПЛОЩАДКА ДЛЯ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	65
23	Адаменко С. Ю. СТРУКТУРА ПОСТРОЕНИЯ БЕЗОПАСНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ШКОЛЕ	67
24	Адамина О. А. ИГРОВЫЕ СЕРВИСЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	70
25	Адилбекова Г. А. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ СЫНЫПТАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫН ӨТКІЗУДІҢ ЖАҢА ӘДІСТЕМЕЛІК БАҒЫТТАРЫ	74
26	Адилбекова С. М. ДЕНСАУЛЫҚ МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ ОҚУШЫЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН КЕЙБІР ӘДІС-ТӘСІЛДЕР	76
27	Адрейсова Г. А. ФИЗИКА САБАҒЫНДА ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ТӘСІЛДЕРІ	80
28	Ажигулова Г. Т. РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ В ШКОЛЕ	84
29	Азимбаева Г. М. ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНДЕРІНЕН ҚОЛДАНЫЛАТЫН ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ ОЙЫНДАР	88
30	Аимбетова Г.Б. ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК КОМПОНЕНТ СОЦИАЛЬНОГО ПОДХОДА В РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВА ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ НА ОБУЧЕНИЕ	92
31	Айгожина А. Ж., Тулепбергенова А.Б. АТЛАС НОВЫХ ПРОФЕССИЙ. IT ФАРМАЦЕВТ.	94
32	Айгужина Ж. С. ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	97
33	Аймагамбетова Б. М., Койбагарова Л. Б. ЖОБАЛАУ ІС-ӘРЕКЕТІ ОҚИТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛІ	101
34	Аймаганбетова Б. К. ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР БАЛАЛАРДЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ОТБАСЫЛАРЫН ӘЛЕУМЕТТІК-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ СҮЙЕМЕЛДЕУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	106

35	Айтахмет Хуралай «ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР — ТӘРБИЕ НЕГІЗІ»	109
36	Айтимбетова Д. Д. ОҚУШЫЛАРҒА КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ МЕН МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ ЖҮЙЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ	112
37	Акбашева Т. М. ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ РЕБЕНКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	115
38	Акижанова И.К., Жаксыбаева К.Б. ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ АРТТЫРУ МАҚСАТЫНДА ПРОБЛЕМАЛЫҚ - БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУ (PBL) ЖОБАСЫН ЖҮЙЕЛІ ҚОЛДАНУ	116
3	Акишева Г.Н. ИНТЕРАКТИВНОЕ ПРИЛОЖЕНИЕ LEARNING. APPS. ORG В ОБУЧЕНИИ ДОШКОЛЬНИКОВ	120
40	Акмагамбетова Ж.А. ЕРЕКШЕ БІЛІМДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	122
41	Акпарова Г. С. ЖОО, АРНАУЛЫ ОРТА БІЛІМ БЕРЕТІН ОРЫНДАРМЕН МЕКТЕПТІҢ СЕРІКТЕСТІК ҚАТЫНАСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ	125
42	Акшалова А.Т., Глеуберлина А. Г. МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕ 35ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІҢ РӨЛІ	128
43	Mukhitbekkyzy Zh., Aliyeva Zh.Zh. INCLUSIVE EDUCATION – THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF GENERAL EDUCATION	131
44	Алиленова Н. Қ. «МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДЫҢ РӨЛІ»	133
45	Алимжанова К.К. БІРІНШІ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МЕКТЕПКЕ БЕЙІМДЕЛУІНДЕГІ МҰҒАЛІМНІҢ РӨЛІ	135
46	Алишахманов Г.К. БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНКЛЮЗИЯ:МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ИНКЛЮЗИВТІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ	137
47	Алпысбаева Г.К. БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.	140
48	Алтынбекова А. Ж. ҚАУІПСІЗ МЕКТЕП	146
49	Алшымбекова Н.М. ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ МАҢЫЗДЫЛЫҚ	150
50	Алькеев А. А. ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БОЙЫНДА ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖҮЙЕСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	152
51	Оспанова Ж.К., Алькенова А.Б. «ЗАТТЫҚ КЕҢІСТІК ДАМУЫШЫ ОРТАДА МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ ТҰЛҒАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ»	156
52	Аманбек.Н., Багдат Роза ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУЫНДЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ	157

53	Амангельдинова С.К ҰЛЫ ДАЛА МӘДЕНИЕТІНІҢ КӨРІНІСІ – «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ	161
54	Аринова Е.Т., Зиновьева Л.Д. ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И РАЗВИТИЕ SOFT SKILLS У УЧИТЕЛЕЙ: ТРЕНД ИЛИ НЕОБХОДИМОСТЬ?	164
55	Артеменко Е.Ю. РОЛЬ ВОСПИТАТЕЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СИСТЕМЫ КАЧЕСТВЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ	166
56	Арынханова А. Н. КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ – КЕМЕЛ ӘРІ НӘТИЖЕЛІ БОЛАШАҚҚА ҰМТЫЛУДЫҢ САПАЛЫ БАҒЫТЫ	171
57	Асемжанова А. Ы. КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	173
58	Асемханова Г. Б. «ӘЛИХАНТАНУ» БАҒДАРЛАМАСЫН ЖҮРГІЗУДЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚҚА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	177
59	Асташкина Н. В. ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ПРИ ВЫПОЛНЕНИИ ЛАБОРАТОРНЫХ РАБОТ	181
60	Асылханова С.А., Қази А.Т. БАЛАБАҚШАДАҒЫ БАЛАНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН ӘЛ-АУҚАТЫ	184
61	Аулабаева Р.К., Салыкова Д.А. БЛАГОПОЛУЧИЕ РЕБЕНКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ ДЕТСКОГО САДА	187
62	Аушева И.С. МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ РОДИТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	190
63	Аханова А. Ж. ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫСЫН ДАМУ	193
64	Ахметова А. К. ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЙ АСПЕКТ В ПРИМЕНЕНИИ ДИСТАНЦИОННОГО ФОРМАТА ОБУЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ ОБЩЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	197
65	Ахметова Г.Е. ПРОБЛЕМАЛЫҚ-БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУДЫ (PBL)ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІНДІК ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ	201
66	Ахметова Г.Ж. ПУТИ И СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ШКОЛЫ-ЛИЦЕЯ ИМЕНИ Ы. АЛТЫНСАРИНА	204
67	Ахметова Ж.А. БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДАҒЫ КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ИДЕЯСЫ	208
68	Ахметова Н.Е. «ҚҰҚЫҚ НЕГІЗДЕРІ» ПӘНДЕРІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ БІЛІМ БЕРЕ ОТЫРЫП, ТӘРБИЕЛЕУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ӘЛ- АУҚАТЫ МЕН ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	211
69	Ахметова С. Ж.	214

	ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҒЫМЫЗДЫ АЙҚЫНДАЙТЫН ҚАЗАҚТЫҢ ДӘСТҮРЛІ БАСПАНАСЫ- КИІЗ ҮЙ	
70	Аязбекова Г. У., Утеубаева Д. М. МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ	216
71	Базарова Ж. М. БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ	219
72	Баймолда А. С., Рахметолла С. Қ. ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ-ҚАЗІРГІ МЕКТЕПТІҢ ӨЗЕКТІ ТАЛАБЫ	222
73	Бакиров С.Е. ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФИОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В ВЕЧЕРНЕЙ ШКОЛЕ	226
74	Балгабекова Т.В. ОТ ШКОЛЬНЫХ ПРОЕКТОВ – К БОЛЬШОЙ КАРЬЕРЕ	230
75	Балтабаев Қ.Б. БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ БАҒЫТЫНДАҒЫ ТАРИХ ПӘНІ МҰҒАЛІМІНІҢ СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫС ТҮРЛЕРІ	232
76	Балтабай А.С. АХМЕТ БАЙТҮРСЫНҰЛЫ КӨСЕМСӨЗДЕРІНДЕГІ КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ ИДЕЯСЫ	236
77	Балюк О.С. ПРОФИОРИЕНТАЦИЯ В ДЕТСКОМ ВОЗРАСТЕ	238
78	Батырбекова Н.Н. ПРОФЕССИЯ – ЭТО ТРУД, КОТОРОМУ ЧЕЛОВЕК ПОСВЯЩАЕТ ВСЮ ЖИЗНЬ	241
79	Баядилова Г.К. ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ШКОЛЕ: ПРОЕКТ, ПЕДАГОГИ, УСЛОВИЯ	244
80	Бегайдарова А. А. ВЛИЯНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОСТРАНСТВЕННОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ДОШКОЛЬНИКОВ	248
81	Бейсекеева З.Р САМООПРЕДЕЛЕНИЕ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ «ШАГ В БУДУЩЕЕ»	252
82	Бейсекеева М. А. БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОҚЫТУДА КРЕАТИВТІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІҢ МАҢЫЗЫ	254
83	Бекбауова А. Т. БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ	258
84	Бекенова С. С. МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН ҚҰРУ	263
85	Бекишева Б.Б. МЕКТЕПТЕРДЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ	266
86	Белова А. С. ЗАНИМАТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ КАК СРЕДСТВО ПРОЯВЛЕНИЯ ИНТЕРЕСА К ОБУЧЕНИЮ	270
87	Бигазина Ш.Қ. РОБОТОТЕХНИКА САБАҚТАРЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ РЕСУРСТАРДЫ	274

	ҚОЛДАНУ	
88	Бозаева А. К. КӘСІПТІК БАҒДАР - МАНСАПТЫ ДАМУ ТӘСІЛІ	276
89	Болкенбаева А. Д. «ӘЛИЯ» ӘСКЕРИ ВИРТУАЛДЫ АЛАҢЫ» САЙТЫ – АҚПАРАТТЫҚ МЕКТЕП МӘДЕНИЕТІНІҢ КӨЗІ	281
90	Бондаренко Н.Ф., Салихова С.Р. ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ	285
91	Бондарь Н.С. ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ	288
92	Калима Бопан ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ – ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ	290
93	Бөкен Азигүл «БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНКЛЮЗИЯ: КОЛЛЕДЖДЕР МЕН МЕКТЕПТЕРДЕ ИНКЛЮЗИВТІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ»	293
94	Брастилова О.Н., Петрова И.С. ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО И ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	296
95	Брехова Е. Г. БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ НА ОРГАНИЗОВАННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ, В СПОРТИВНЫХ И ПОДВИЖНЫХ ИГРАХ	299
96	Бровкина О.В. БЛАГОПОЛУЧИЕ И БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	302
97	Ю.В. Буякова ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ИНКЛЮЗИВНЫХ КЛАССАХ	305
98	Воротынцева А.А., Сарсекеева Ж.Е., Сарсекеева Н.Е. АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	308
99	Вострикова М.В., Лобода С.Г., Чехранова И.В. ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	311
100	Вьюхина И.В. РОЛЬ ВАРИАТИВНЫХ КУРСОВ В САМОРАЗВИТИИ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ САМООПРЕДЕЛЕНИИ УЧАЩИХСЯ	314
101	Сапожникова Л.Т., Ганиева В.Н. ИНТЕЛЛЕКТ-КАРТЫ, КАК СПОСОБ АКТИВИЗАЦИИ УЧЕБНО- ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	317
102	Ганина Е.Е., Исатаева У.Н., ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ	321
103	Гапич И.В. ПОДХОД «ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА», КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧИТЕЛЯ	324
104	Гекле Д. В., Масленникова И. А. РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ОБЩЕНИЯ И СОЦИАЛЬНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ УЧАЩИХСЯ С ООП (С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ) В УСЛОВИЯХ	327

	ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	275
105	Геренг С.В., Стеблій Н.М. ПРООРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА С ВОСПИТАННИКАМИ ПРЕДШКОЛЬНЫХ ГРУПП В ДЕТСКОМ САДУ	332
106	Гильмутдинова Г.А. ТЕХНОЛОГИЯ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	334
107	Горшкова Е.О. ПРИМЕНЕНИЕ ВИРТУАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ ПО ФИЗИКЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ В ШКОЛЕ.	338
108	Грудунс К.Я. ОРГАНИЗАЦИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ ШКОЛЬНИКОВ	342
109	Даниял Перизагуль БАЛАБАҚШАДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ	345
110	Дауренбекова А.А. ҰЛТ ҰСТАЗЫНЫҢ ҚАҒИДАСЫН ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ҚОЛДАНУ	347
111	Демесинова Р.К. ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ - КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ	350
112	Джамперова А.К. ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ АЯСЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ	354
113	Джарылгасова А.Ж. КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.	357
114	Долгова Т.В., Стеничкина Т.В. ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ПОДХОД ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ МЕТОДА ПРОЕКТОВ	361
115	Dossymova M. D. «INTRODUCING STUDENTS TO THE PROESSION OF PEDAGOGY BASED ON VALUES»	364
116	Дукеева Н.М. ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	366
117	Дюсекова А.Ж., Мырзагулова А.Ш. ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР - РУХАНИ ДАМУДЫҢ ҚАЙНАР КӨЗІ	369
118	Елеусизова Г.С. КАК СФОРМИРОВАТЬ ИНКЛЮЗИВНУЮ СРЕДУ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	373
119	Ёлшина Л.С., Кушибекова Г.Н.	376
120	ВЗГЛЯД УЧИТЕЛЕЙ – ПРАКТИКОВ НА ВОЗМОЖНОСТИ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ НА ПУТИ РАЗВИТИЯ НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ ОБУЧАЮЩИХСЯ	
121	Есенжолова Ш.Е. РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ ХИМИИ ЧЕРЕЗ МЕТОД PBL	380
122	Есжанова Ж.Р БАЛАБАҚШАДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ	382

	ЕТУ	
123	Ешбаева Б. О. СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ	385
124	Әбдікәрім А. Х. КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ КАРТА ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	388
125	Әжімаханова Е. М. МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ - ӨМІРІҢІЗДІҢ БІР КІРПІШІН ДҰРЫС ҚАЛАУ.	391
126	Әлімбаев Д.Е. КӘСІПТІК БАҒДАРДАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚ ЖАЙЛЫ БІРЕР СӨЗ	396
127	Жакина А. Н. КӘСІПТІК БАҒДАР ҮШІН САЯХАТ САБАҚ	398
128	Жаксыбек С. Ш. МЕКТЕП ОҚШЫЛАРЫМЕН ЖҮРГІЗІЛЕТІН КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ	402
129	Жаксыгелдина Ш.Т. ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ АЯСЫНДА ГЕОГРАФИЯ ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ –ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ	405
130	Жакупбекова Д. Ж. ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА PBL НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	410
131	Жаксыгелдин И. Т. ТАРИХ ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ -ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫЛАРЫНҚАЛЫПТАСТЫРУ	413
132	Жалбырова А. Д. ЖАС ҰРПАҚҚА ҮЛГІ БОЛАР ТҰЛҒАЛАР	416
133	Жаманбаева А.А. МЕНІҢ КӘСІБИ ТАҢДАУЫМ	420
134	Жамшыбаева П. С. ЖАРҚЫН БОЛАШАҚТЫҢ КЕПІЛІ – ЖАНЫҢА ЖАҚЫН КӘСІП ТАҢДАУ	422
135	Жанабаева Н.Т. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ	424
136	Жантемирова А.Б., Сулейменова А.А. ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫҢ НЕГІЗІН ҚАЛАУШЫ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	426
137	Жанузакова С.А. КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН АРТТЫРУ	430
138	Жаныбекова Ж.М. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА БІЛІМ МЕН ТӘРБИЕ БЕРУДЕ МОНТЕССОРИ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ	433
139	Жапабаева А.С. ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ПӘНДІ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫР	436

БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ – МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАМУЫ ҮШІН ҚАУІПСІЗ АЛАҢ

2022-2023 жж.

БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНЫҢ ПРИНЦИПТЕРІ

интерактивтілік
принципі

ұтқырлық
принципі

ікемділік
принципі

бейімделу
принципі

БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ

- Пәндік - кеңістіктік даму ортасы;
- Білім беру әдістемелері;
- Электрондық білім беру ресурстары;
- Техникалық қамтамасыз ету және интернетке қосылу;
- Педагогтердің кәсіби дамуы және өсуі.

Анықтама:

- ✓ мектепке дейінгі ұйымның инфрақұрылымын қолдау мақсатында жыл сайын білім беруді жандандыруға 80,0 млн теңге бөлінеді;
- ✓ материалдық-техникалық базаны нығайтуға және білім беру ортасын құруға, ОӘК сапатын арттыру және кабинет жабдықтауына жыл сайын 40,0 млн теңге бөлінеді;
- ✓ Шахтинск қаласында «Спорттық стадиондар мен алаңдар» бағдарламасы жүзеге асырылуда, 8 бағдарламаның 6-ы спорт алаңдарымен қамтамасыз етілген.

ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ

Алайда, білім беру ортасы тек білім беру ғана емес, сонымен бірге қауіпсіз болуы мектеп жасына дейінгі бала үшін шамадан тыс қанықтыру және ақпараттың көптігі туралы ұмытпаңыз.

Қанықтылық

Теңдестірілген

Маған мұны өзім жасауға көмектесіңіз!

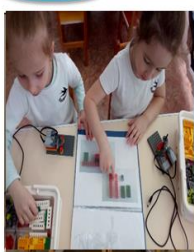

ШАХТИНСК ҚАЛАСЫНЫҢ ЖҰМЫС ТӘЖІРИБЕСІНЕН

□ Жиһаздың бетін, жер бетін, қабырғаны пайдалану;

□ Интерактивті ойын көшендері;

□ Жылжымалы модульдер мен экрандар;

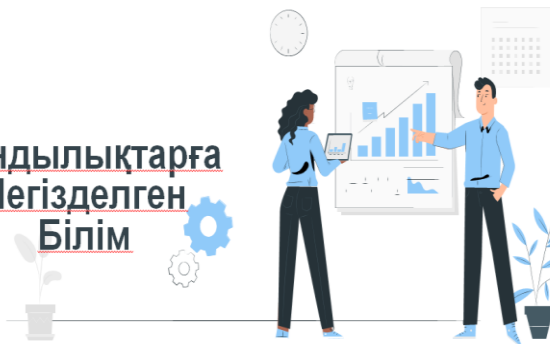
□ Спорт

SWOT – Анализ

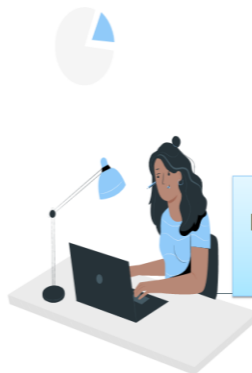
Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
1. Қауіпсіз білім беру ортасын құру кезінде қандағдарды сақтау; 2. Балабақшадағы балалардың білім беру ортасы мен білім беру қызметін интеграциялау; 3. Қауіпсіз білім беру ортасын ұйымдастыру.	1. Білім беру ортасының шамадан тыс қанықтылығы; 2. Мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық ерекшеліктерін ескермеу; 3. Статикалық, функционалды емес және мобильді емес пәнді дамыту ортасы.
Мүмкіндіктер	Қауіптер
1. Қауіпсіз білім беру ортасын оңалтыру және ұйымдастыру кезінде тепе-теңдік қандағдан сақтау мүмкіндіктері ашылады; 2. Пәнді даму ортасын өзгерту мүмкіндігі және оның балалардың жасына бейімделуі.	1. Балалардың қ-арекетін интеграциялаудың теңгерімсіздігі; 2. Балалардың жас ерекшеліктерін ескермеу.

Құндылықтарға Негізделген Білім

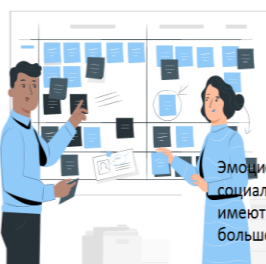
Егенбердиев Қанат Өлімжанұлы
Қарағанды облысы білім басқармасының №2 «БІЛ
ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты КММ директоры
педагогика ғылымдарының магистрі

Что такое ценность?

Ценность является главным принципом
наших мыслей и поведения.

будет иметь более высокую успеваемость и больше участвовать в школьном процессе
Решение существующих проблем в школе

- Найти общий язык с молодым поколением
- Снижение уровня насилия в школе
- Воспитание учеников эмоционально грамотности

Исследования

Эмоционально грамотные, дети с высоким уровнем социального и школьного благосостояния, в среднем имеют высокую академическую успеваемость больше участвуют в школьном процессе.

(L. Gutman & J. Vorhaus, 2013)

Важное

1. Ценности выбираются
2. Каждый месяц 1 ценность
3. Эти ценности должны присутствовать везде
4. Распределение ценностей в соответствии с уровнями учащихся (каждые недели)
5. Предоставление значения ценности, но не название (Не сообщается ученикам)
6. Привитие ценностей

ВНЕДРЕНИЕ В ШКОЛАХ ОБУЧЕНИЯ, ОСНОВАННЫЕ НА ЦЕННОСТЯХ

1. Определение ценностей
2. Создание модели образования, основанное на ценностях
3. Учебно-воспитательная программа
4. Участие сообщества родителей в учебно-воспитательном процессе
5. Оценивание

1. ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ АНЫҚТАУ

Жұмыс тобын құру

1

Мектеп ұжымы өз қызметкерлерінен (оның ішінде мұғалім, психолог, аспазшы және техникалық қызметкерлер) жұмыс тобын құрады.

2

Жұмыс тобы мектептегі құндылыққа негізделген білім беруді насихаттап, іске асыруды ұйымдастырады және насихаттайды.

2. ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ МОДЕЛЬДЕУ

2.1 МЕКТЕП ӘКІМШІЛІГІНІҢ РӨЛІ

01

Мектеп ауызбіршілігін нығайту

02

Әр ай басында құндылықты ұжымға түсіндіру

03

Мектепте өткізілетін іс-шараларды ұжыммен бірлесіп атқару

04

Қандайда шешім қабылдауда мектеп ұжымымен кеңесу

05

Мұғалімдер және жұмысшылардың бөлмесі барынша ыңғайлы, жайлы болуына жағдай жасау

06

Директор оқушыларды күнде қарсы алуға талпыну (әр оқушының аты-жөнін білу, баланың жақсы жақтарын көруге тырысу)

2.2 БЫТЬ ОБРАЗЦОМ ДЛЯ ПОДРАЖАНИЯ

ПОЗИЦИЯ КОЛЛЕКТИВА ШКОЛЫ, ОСНОВАННАЯ НА ЦЕННОСТЯХ ЕДИНА

Хороший характер - приятный человек, тёплые слова, хорошие намерения и они состоят из желания делать плохо
Хасан Басов

2. ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ МОДЕЛЬДЕУ

2.3 МЕКТЕПТІҢ АУРАСЫ (ОНЫҢ ІШІНДЕ МЕКТЕПТІҢ ӘРЛЕНУІ)

01 Сыныптардың жайлы әрі ыңғайлы болуы 03 Температура мен ауа сапасына көңіл бөлу 05 Мектеп ажетханаларында гигиенаға қажетті заттардың болуы	02 Мектептің іші жарық болуы 04 Мектептің дүние-мүліктері сынбаған әрі таза болуы 06 Әр ай бойынша белгіленген құндылыққа сай мектептің безендірілуі

2. ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ МОДЕЛЬДЕУ

2.5 ОҚУШЫЛАРҒА ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ШЫНАЙЫ ӨМІРДЕ ҚОЛДАНУЫНА ЖАҒДАЙ ЖАСАУ

01 Әлеуметтік жобалар жасауы («Ұлы дала мұрагерлері», «Тарих тағылымы», «Қазақ мәдениетінің антологиясы» жобалары) 03 Оқушылардың өз ойын ашық айтуға және таңдау дербестігін қамтамасыз ету 05 Парламент мүшелерінің өз ойлары мен идеяларын іске асыруға көмектесу	02 Еріктілер тобын құру («Жас қыран» (1-4 сыныптар), «Жас Ұлан» (5-10 сыныптар), «Жас Сарбаз» (колледж, ЖОО) қозғалыстары мен клубтары) 04 Мектепке қатысты кей шешімдерді қабылдауға оқушыларға дербестік (автономия) беру 06 Дебат клубын құру

3. ОҚУ-ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫ

- Оқу жоспарындағы әр іс-шараға айдың құндылығын енгізу
- Айдың басында оқушыларға ай құндылығы жайында толық ақпарат беру

Биология

Өсімдік өсіп шығу үшін топырақ, су, ауа, күн сәулесі қажет.

Фотосинтез процесінде де көміртегіні, суды және күн сәулесін бірігіп крахмал шығаруы белгілі бір ынталықтың жемісі.

$CO_2 + H_2O + \text{Күн сәулесі} = \text{Крахмал}$

Крахмал өсімдіктердің негізгі қорек болып табылады. Демек біздің бар жерде тірілік бар.

Физика

«Сүйіспеншілік» деген ауа сияқты бірден көрмейсің бірақ сезесің онсыз өмір жоқ.

«Сүйіспеншілік, мейірімділік» деген су сияқты, реніштен бұзылған көңілімізді жылы шайып кетпеді, қатаптықтан қиналып солған сөзге, жайналып қайта өмір сыйлайды.

Әр сабаққа ай құндылығын енгізу

Тәрбие сағаттарына ай құндылығын енгізу

Ғұбриотты әңгіме айту

Тренингтер өткізу

Ойындар ойнату

4. АТА-АНАЛАР ҚАУЫМДАСТЫҒЫНЫҢ ҚАТЫСУЫ

01 Әкелер кеңесін құру 03 Ата-аналар форумын жасау 05 Ата-аналар оқушыларға түрлі іс-шаралар (оның ішінде тәрбие сағаттарын) ұйымдастырады	02 Аналар академиясын құру 04 Ата-аналардың үйлеріне бару 06 Ата-аналармен бірігіп, спорттық іс-шараларды ұйымдастыру

5. БАҒАЛАУ

- 5.1** Мектепте құндылықты дамытуға арналған жазбаша жоспар болады
- 5.2** Мектеп құндылықтарының жоспары жыл сайын қайта қаралып, талқыланады. Қажет болған жағдайда өзгерістер енгізіледі
- 5.3** Құндылықтарға негізделген білім берудің оқушыларға әсерін бағалауда әртүрлі тәсілдер қолданылады (есеп карточкалары, анкета, әңгімелесу, ата-аналар конференциясы)
- 5.4** Оқу жылының басында және соңында оқушылардың эмоционалды портреті шығарылады
- 5.5** Әр ай соңында құндылыққа негізделген білім беру процесін қорытындылау

www.qundylyq.kz

«QADAM» Оқу-Әдістемелік Құралы

Құндылықтарға негізделген білім беруді қалыптастыруға арналған, сонымен қатар, мұғалім, оқушы, ата-ана және ұжым іс-әрекетін ұйымдастыратын материалдармен қамтылған талпырмас әдістемелік құрал.

«QADAM» Бастауыш Білім Беру Дегейі (1-4 сыныптар)

«QADAM» Негізгі Орта Білім Беру Дегейі (5-9 сыныптар)

«QADAM» Жалпы Орта Білім Беру Дегейі (10-11 сыныптар, Колледж Білімгерлері)

«Павлодар облысының ауылдық білім беру ұйымдары мен мамандандырылған мектептерінің өзара іс-қимыл және кәсіби қолдау процесінің стратегиялық менеджменті»

«Білімді ұлт» «Сапалы білім» Ұлттық жобасы

Іске асыру жылдары 2021-2025	4 бағыт	5 міндет	15 нәтиже көрсеткіштері	26 іс-шара

БАҒЫТТАР: Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту; Орта білім; Техникалық және кәсіптік білім беру; Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім

МІНДЕТТЕР:

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту сапасының қолжетімділігін қамтамасыз ету; Орта білім беру сапасын арттыру; Қазақстанның өңірлері, қалалық және ауылдық мектептері арасындағы оқыту сапасындағы алшақтықты қысқарту; Мектептерді жаңыл, қауіпсіз және заманауи білім беру ортасымен қамтамасыз ету; Қолжетімді, сапалы техникалық және кәсіптік біліммен қамтамасыз ету; Қазақстандық жоғары оқу орындарының бәсекеге қабілеттілігін арттыру

2019-2025 оқу жылына арналған білім беру ұйымдарының өзара әрекеттестік және кәсіби қолдау туралы жоспарын іске асыру

Мақсаты: мамандандырылған мектептердің жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында сапаны арттыру бойынша міндеттерді кешенді шешуге практикалық көмек көрсетуі

Педагог қызметкерлердің кәсіби шеберлігін арттыру: ашық сабақтар, виртуалды қатысу, тәжірибе алмасу, кәсіби қажеттіліктер бойынша мұғалімдерге арналған жеке және топтық кешестер

Оқыту, білім беру, тәрбиелеу сапасы мәселелері бойынша педагогикалық қолдау: ББЖМ, ҰБТ, олимпиадалар, конкурстарға дайындықта мұғалімдер мен оқушылар үшін жеке және топтық кешестер

Басқару мәдениетін жетілдіру: семинарлар, инновациялық кеңестігі басқару бойынша шеберлік сағаттар, директорларға, директордың орынбасарларына арналған мектепшілік бақылау (ЖДМ, ЖММ)

Демеушілік мектептің педагог қызметкерлерінің кәсіби жетістіктерінің өлшенетін нәтижелілігі; Мектептің рейтингтік көрсеткіштерінің арттыру; Демеушілік мектептің жауап ретінде семинары, вебинары

Алдыңғы кезеңмен салыстырғанда оқыту сапасының артуы (%); Олимпиадалардағы, ғылыми жобалар байқауларындағы және т.б. нәтижелілік

Ауылда кадрларды бекіту үшін жағдай жасау, педагогикалық жұмысты инновацияларға ынталандыру, оқушылардың білімге деген саналы қажеттіліктерін қалыптастыру

Павлодар облысындағы мамандандырылған мектептердің 2021-2022 оқу жылында өткен тиімді іс-шараларының қорыту (дайджест)

жүйелі түрде жүргізілетін шаралар

білім берудегі заманауи тенденциялар: сапаны жақсарту технологиялары, алшақтықты жою бойынша тұрақты семинарлар

жас педагог мектебінің жұмысы: сураныс бойынша вебинарлар, дөңгелек үстелдер, топтық және жеке консультациялар

оқушылармен жұмыс: ҰБТ-ға дайындық бойынша тұрақты онлайн курстар, дарынды балаларға олимпиадаларға ғылыми жобалар бойынша жеке консультациялар

Құмыс жоспарына сәйкес, жоғарыда аталған 12 мектептер «МІБ қазіргі езеңде» атты вебинар өткізілді. Екі мектептің ынтымақтастық тәжірибесі «Ауыл мектептеріндегі білім сапасы: шындық, мәселелер, шешімдер» 2022 ж. қаңтар) атты халықаралық конференцияда ұсынылған.

«ЖАҚСЫ МЕКТЕП ҮШІН ЖАҢА МҰҒАЛІМ»

ЖОБА МАҚСАТЫ:

Білім алушылардың білім сапасын арттыру және оқушылар біліміндегі олқылықтардың орнын толтыру үшін оқытудың жаңа тәсілдерін енгізу

ЖОБАНЫ ІСКЕ АСЫРУ ЖОСПАРЫ

№	Жоспарланған іс - шаралар	Орындалу мерзімі	Жауапты
1	«Білім алушылардың білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтыру» оқыту семинары	қыркүйек	ББДИО
2	Ата-аналардың, оқушылардың мектепте көрсетілетін білім беру қызметтеріне қанағаттану деңгейін анықтау (сауалнама)	қыркүйек	ББДИО
3	Білім алушылардың білімдеріндегі олқылықтардың орнын толтыру бойынша жұмысты ұйымдастыру	қыркүйек	Білім беру бөлімі
4	Мектеп мұғалімдерінің білім беру қажеттіліктері мен кәсіби қиындықтарын диагностикалау және курстық дайындық жоспарына өзгерістер енгізу (сауалнама)	қыркүйек	ББДИО, Білім беру бөлімі
5	Оқу ортасын құру үшін ауыл оқушыларының қалалық мектептердің білім алушыларымен қанқулдық онлайн мектептерін ұйымдастыру және өткізу	Демалыс кезінде	Білім беру бөлімі
6	Зияткерлік сайыстарға дайындық бойынша қалалық мектептердің білім алушыларымен тақырыптық сессиялар өткізу	Жыл бойы	Білім беру бөлімі

«ОҚУ ҮШІН ОҚЫТУ» ЖОБАНЫ ІСКЕ АСЫРУ ЖОСПАРЫ

022 жылдың 9 қыркүйегінде «Қала-ауыл» инновациялық жобасын іске асыру шеңберінде Павлодар облысының мектептері арасындағы кәсіби өзара іс-қимылды дамыту перспективалары» атты дөңгелек үстел өтті.

BRAINSTORMING

- Объединиться в группы: методист, директор, ЗД.
- Вывявить наиболее общие из прозвучавших проблем.
- Выделить наиболее работающие механизмы для разрешения существующей проблемы.

Будущее нельзя предсказать, но можно **СОЗДАТЬ ТАКИМ, КАКИМ МЫ ХОТИМ ЕГО ВИДЕТЬ.**

Есть у меня шестерка слуг,
Проворных, озорных.
И все, что вижу я вокруг,
Все знаю я от них.
Они по зову моему
Являются в нужде.
Зовут их Как? и Почему?
Кто? Что? Когда? и Где?

ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ БІЛІМ БЕРУ БАСҚАРМАСЫ
БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

«Қазақ халқының мәдени мұрасы
негізінде мектеп жасына дейінгі балаларда
адамгершілік – рухани құндылықтарды
қалыптастыру»

ІС-ШАРАЛАР ТУРАЛЫ
АҚПАРАТ

Жоба атауы	«Бақытты бала»
Жобаны жүзеге асыруға жауапты орган	Павлодар облысы білім беру басқармасының Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы
Жобаны дамыту негіздері	2017 жылғы 12 сәуірде жарияланған «Балашаққа бағдар: Рухани жаңғыру: қоғамдық сананы жаңғырту» мақаласының ережелері негізінде әзірленген мемлекеттік бағдарламасы
Іске асыру орны	Павлодар облысының мектепке дейінгі ұйымдары
Жобаны жүзеге асыру уақыты	Ақпан 2022-ақпан 2025 жж

ЖОБАНЫҢ МАҚСАТЫ:

Мектепке дейінгі ұйымда балаларды азаматтық-патриоттық тәрбиелеуге қолайлы жағдайлар мен пәндік ортаны құру

ЖОБА МІНДЕТТЕРІ:

- Балаларды отансүйгіштікке, Қазақстанның мәдени өткенін құрметтеуге тәрбиелеу;
- Балалардың бойында туған өлкесіне, туған жеріне, өзінің кіші Отанына деген сүйіспеншілік сезімін, туған табиғатымен, мәдениетімен, салт-дәстүрімен таныстыру негізінде қалыптастыру;
- Балалардың ұлттық мәдениет, Қазақстан Республикасының аумағында тұратын этностардың өмір салты туралы түсініктерін дамыту.

ББДНО облыстық «Бақытты бала» жобасының қатысушылары :

МДҰ ұйымдарының саны	Педагогтер саны	Балалар саны	Ата-аналар саны
118	606	4590	4307

№	Өткізілген іс-шаралар	жауаптылар
1	1. Жобала қамтылған мектепке дейінгі ұйымдармен балалардың рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру бойынша педагогтерге түсіндірме сессиялар мен әдістемелік сағаттар өткізілі	ББДНО әдіскерлері, мектепке дейінгі педагогтер құжымдастығы, МДҰ педагогтер
2	1. Мектепалды жасындағы балаларға арналған үйірме жұмысын ұйымдастыру: «Өнерлі шеберлер», «Қолөнершілер»; 2. «Отбасылық әдет-ғұрыптар» отбасылық клубының ашылуы - «Отбасылық дәстүрлер» (ата-аналармен және олардың балаларымен сайыстар, викториналар, мерекелер, кездесулер және т.б.) 3. Мектеп жасына дейінгі балалармен «Ұлттық ойындар» тақырыбында ойын-сауық, ұлттық ойындардың жарыстар өткізу 4. «Қазақ халқының тарихы» балалармен, ата-аналармен, ұстаздармен бірлескен саяхат, экскурсия, сахналық қойылымдар. 5. «Қазақстанның мәдени мұрасы» - мектеп жасына дейінгі балалар арасында байқалар	ББДНО әдіскерлері, мектепке дейінгі педагогтер құжымдастығы, МДҰ педагогтер
3	Областық семинарлар: - «Мектеп жасына дейінгі балалардың рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру» - Шебер сыныптар «Ұлттық үстел-үсті ойындар», «Асықтарашы»	ББДНО әдіскерлері, мектепке дейінгі педагогтер құжымдастығы
4	Әрбір ұйымда бекітілген іс-шаралар	ББДНО әдіскерлері, мектепке дейінгі педагогтер құжымдастығы, МДҰ педагогтер

ҚҮНДЕТІН НӘТИЖЕ:

Жобамен қамтылған қала және ауыл тәрбиеленушілерде рухани-адамгершілік және патриоттық қасиеттер дамиды.

Ата-аналардың 75%-ы балаларына рухани-адамгершілік және патриоттық тәрбие беруге белсенді қатысады

- Әлеуметтік желілердегі, веб-сайттағы, YouTube арналарындағы фото және бейне кітапханалардың мектеп жасына дейінгі балалардың адамгершілік патриоттық тәрбиелеу саласындағы тәжірибелер мен ата-аналардың құзыреттілігін арттырады.

80%-ға дейін балалардың адамгершілік-патриоттық дамуы үшін МДҰ затық дамытушы ортасында байланылады.

Қостанай облысы әкімінің білім басқармасының
«Рудный қаласы білім бөлімінің «№2 бөбөкжайы»
коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

**«Қазақ музыкалық аспаптары балаларды
ұлттық мәдениеттің бастауларымен
таныстыру құралы ретінде»**

Музыкальный руководитель: Обруч Г.Б.

Балаларды ұлттық мәдениеттің қайнар көзімен
таныстырудың өзектілігін қазақ мақал-мәтеліндегі
«Жеті атасын білген ұл жеті жұртының қамын
жер. Жеті атасын білмеген жетесіз»
сөздерімен білдіруге болады

Мектеп жасына дейінгі балаларды дамытуда Қазақстанның
музыкалық мұрасының құралдары арқылы эстетикалық тәрбие
берудің маңызы зор. Музыка арқылы әлем туралы, халықтың
тарихы туралы білім беріліп, этикалық нормалар енгізілген

Музыкалық аспаптар-халық мәдениетінің маңызды құрамдас
бөлігі. Қазақтың ұлттық аспаптары-бұл тек тарихи мұра ғана
емес, сонымен қатар халықтың рухани даму деңгейінің, оның
әлемнің музыкасын қайта жасау қабілеті мен талантының
көрсеткіші

Педагогтардың, оның ішінде музыка жетекшілерінің де,
осы бағыттағы міндеті балалармен жарқын және
қызықты жұмыс жасаудың түрлері арқылы
халықтың мәдениетімен,
салт-дәстүрлерімен таныстыру болып табылады

Өндерді, өлеңдерді, санамақтарды жаттау,
қазақ ұлттық аспаптарымен таныстыру
балалардың қазақ тілін үйренуге деген
қызығушылығын сақтауға және
айтылым дағдыларын бекітуге арналған

*Біріктіруші факторлар-мектеп жасына дейінгі
балалардың әртүрлі іс-әрекеттерінің мазмұнын
интеграциялау, ойын құралдары мен
материалдарының кеңістіктегі қиылысы, дербес
қызмет үшін жабдықтардың болуы, нәтижелерді
көрсету мүмкіндігі*

Осылайша, халық шығармашылығымен таныстыру біздің
педагогикамызды балалардың моральдық-патриоттық,
рухани және эстетикалық тәрбиесінде үлкен жетістіктерге
жетелейді, ойындарға, билерге, фольклорға деген
қызығушылық пен сүйіспеншілікті оятуға көмектеседі.

ИНКЛЮЗИВТІ ОҚЫТУДЫҢ ЖҰМЫС ЖҮЙЕСІНДЕГІ ТӘСІЛДЕР

Абдильдина Зауре Садуакаскызы, Абикинова Мадина Бауыржановна

*Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің
«Әл-Фараби атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ*

Мазмұны

I. Кіріспе

II. Негізгі бөлім

2.1 Бастауыш мектепте инклюзивті білім берудегі жұмыс әдістері мен тәсілдері.

2.2 Инклюзивтік жағдайда зияткерлік бұзылыстары бар балаларды математикаға оқыту.

III. Қорытынды

IV. Пайдалланылған әдебиеттер

I. Кіріспе

Инклюзивті білім беру баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процестерінің бірі болып табылады. Ол балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдениетникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына айрықша білім алу қажеттіліктері бар балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды, олардың сапалы білім алуы үшін және олардың әлеуметтік бейімделуін, социумге кірігуін көздейді.

Өткен жүзжылдықтың аяғынан бастап инклюзивті білім беруді дамыту әлемнің көптеген: АҚШ, Ұлыбритания, Дания, Испания, Финляндия, Германия, Италия, Австралия және т.б. елдерінде білім беру саясатының жетекші бағдарына айналды. Осы елдерде балалардың дамуы мен әлеуметтік бейімделуі үшін тиісті психологиялық-педагогикалық жағдай жасалған жалпы білім беру ұйымдарында психикалық және дене бұзылыстары бар, дамуында артта қалушылығы бар балалар қалыпты дамыған құрдастарымен бірге табысты білім алуда. Бүгінгі бала – ертеңгі азамат. Сол азаматты балабақшадан бастап болашақ өмірге бейімдеу, дені сау адамдардың арасында өздерін жәйлі сезіну үшін қолайлы атмосфера қалыптастыру – білім беру ұйымдарының міндеті болып табылады. Мүмкіндігі шектеулі балалардың дамуында қазіргі заманға сай моделін құрудың басты бағыты – бұл білім беру қызметтерінің сапасын арттыру және қол жетімділігін қамтамасыз ету үшін жағдайларды жасау. Жоғарыда көрсетілген мәселелер мектепке дейінгі ұйымдарда инклюзивтік білім беруде әдістемелік ұсынымды әзірлеуге түрткі болды. Әдістемелік ұсынымның мақсаты: инклюзивтік білім беру кезінде мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бағдарламасының қолжетімділігін қамтамасыз ету. Инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері адам құқығы саласындағы негіз болатын халықаралық құжаттарға сәйкес әзірленген және әлемдік үрдістерді,

білім беру саласындағы әлемдік практиканың жетістіктерін және қазақстандық білім беру жүйесін дамытудың басым міндеттерін ескеріп әзірленген.

II. Негізгі бөлім

2.1 Бастауыш мектепте инклюзивті білім берудегі жұмыс әдістері мен тәсілдері

Қоғам дамуындағы терең әлеуметтік-экономикалық өзгерістер аясында білім беру жүйесінде елеулі өзгерістер орын алуда: гуманистік, тұлғаға бағытталған оқыту мен тәрбиелеу бағытындағы қалыптасқан тенденцияға байланысты оның мақсаттарын, мазмұнын, әдістерін түсінуде. Мүмкіндігі шектеулі балаларға білім беру саласында баланың инклюзивті білім алуына жаңа әлеуметтік тапсырыс қалыптастырылуда. Білім беру саласында - бұл мүмкіндігі шектеулі оқушылар өздерінің қалыпты дамып келе жатқан құрдастарымен бірдей мектептерге баратын оқу нысаны; олардың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне сәйкес келетін жеке оқу мақсаттары бар және қажетті қолдаумен қамтамасыз етіледі.

Біздің мектептің сыныптарында мүмкіндігі шектеулі оқушылармен жұмыс жүйесі кемшіліктерді өтеуге және мектепке дейінгі дамудың кемшіліктерін толтыруға, эмоционалды және жеке саланың жағымсыз ерекшеліктерін жеңуге, оқушылардың оқу іс - әрекетін қалыпқа келтіруге және жетілдіруге, олардың жұмыс қабілеттілігін арттыруға, танымдық белсенділікті арттыруға және басқаларға бағытталған.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларда танымдық белсенділік деңгейінің төмендігі, оқу іс-әрекетін ынталандырудың жетілмегендігі, ақпаратты қабылдау және өңдеу қабілетінің төмендеуі, ойлау операцияларының жеткіліксіз қалыптасуы (талдау, салыстыру, синтез, жалпылау), тез шаршағыштық байқалады, сондықтан білім беру бағдарламаларын меңгеруді қиындататын ерекшеліктерді нивелирлеуге қабілетті оқыту әдістері мен тәсілдерін таңдау ерекше маңызды.

Мұғалімнің ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылармен практикалық жұмысындағы ең қолайлы әдістер мен әдістер:

көрнекі материал,
білім алушылардың практикалық қызметі,
жетекші қызмет түрі-ойын,
қысқаша және нақты нұсқаулар,
білім алушылардың жеке тәжірибесі,
сәттілік жағдайлары.

ООР-пен білім алушылармен жұмыс жалпы білім беретін сыныптағы сабақтар аясында да, жеке (немесе шағын топта) да жүргізіледі, бұл белгілі бір әдістер мен әдістерді таңдауға әсер етеді.

Мүмкіндігі шектеулі балалардың қызметін сабақта белсендіру үшін мен оқытудың келесі белсенді әдістері мен әдістерін қолданамын:

1. Тапсырмаларды орындау кезінде сигналдық карточкаларды пайдалану.

(Математика – бір жағынан плюс, екінші жағынан минус, 1 - ден 10-ға дейінгі сандар, қазақ тілі-дыбыстардағы түрлі түсті шеңберлер, әріптері бар карталар).

Сигналдық карточкаларды пайдалана отырып, балалар тапсырманы орындайды немесе оның дұрыстығын бағалайды. Карточкаларды оқушылардың білімін тексеру, өткен материалдағы олқылықтарды анықтау мақсатында кез келген тақырыпты зерделеу кезінде пайдалануға болады. Олардың ыңғайлылығы мен тиімділігі- әр баланың жұмысы бірден көрінеді. Сондай-ақ, сигналдық карточкаларды басқа білім алушылардың назарын аудармай, балаға қиын жағдайда көмек сұрау үшін пайдалануға болады.

2. Жад түйіндері. Бұл техниканы сабақ барысында қолдану маңызды. (Тақырып, мақсат, негізгі сәттерді құрастыру, жазу және тақтаға ілу). ООР бар балаларға сабақтың басында қойылған мақсаттарды есте сақтау қиынға соғады, бұл тұжырымдарды тұжырымдау, рефлексия үшін қажет. Сабақта "түйіндермен" жүйелі жұмыс балаға қолдауды пайдаланып, өз бетінше қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

3. Бланктік жұмыс. Кейбір білім алушылар ДМШ бар күрделілігі жазылып, дұрыс ресімделуіне жұмыстар жүргізеді. Баяу жұмыс істейді, тапсырмаға қарағанда жазуға көп уақыт жұмсайды. Мұндай жағдайларда балаларға дайындалған форманы берген жөн, онда жауап қарапайым жазба түрінде қабылданады.

4. Жабық көзбен материалды қабылдау

Ол есту қабілетін, зейінін және есте сақтау қабілетін дамыту үшін қолданылады; сабақ барысында балалардың эмоционалды жағдайын ауыстыру; белсенді әрекеттен кейін (дене шынықтыру сабағынан кейін), тапсырманы орындағаннан кейін және т. б.

5. Рефлексияның белсенді әдістері.

Рефлексияның бұл түрлерін жеке және ұжымдық түрде жүргізуге болады.

Рефлексияның бір немесе басқа түрін таңдағанда сабақтың мақсатын, оқу материалының мазмұны мен қиындықтарын, сабақтың түрін, оқыту әдістері мен әдістерін, оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктерін ескеру қажет.

Сабақтарымда көңіл -күй мен эмоционалды күй көрінісін жиі қолданамын.

Түрлі түсті суреттермен қабылдау.

"Сезім ағашы" - оқушыларға егер олар өздерін жақсы, жайлы сезінсе, ағашқа Қызыл алма немесе ыңғайсыздық сезінсе, жасыл алма іліп қою ұсынылады.

"Қуаныш теңізі" және "қайғы теңізі" – қайығыңызды көңіл-күйіңізбен теңізге жіберіңіз.

6. Бөлінген суреттер. Балаларды тапсырмаларды орындауға ынталандыруға көмектеседі. Сабақ ізденіске айналады. Аяқталған тапсырма балаға оны қызықтыратын тақырыпқа бояу парағын әкеледі, сабақ нәтижелері бойынша суретті желімдеп, бояйды.

7. Онлайн-платформада жұмыс жасаңыз.

Оқытуды ұйымдастырудың жоғарыда аталған барлық әдістері мен әдістері белгілі бір дәрежеде мүмкіндігі шектеулі оқушылардың танымдық белсенділігін ынталандырады.

Осылайша, оқытудың белсенді әдістері мен тәсілдерін қолдану оқушылардың танымдық белсенділігін арттырады, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады, оқушыларды білім беру процесіне белсенді түрде тартады, оқушылардың өзіндік белсенділігін ынталандырады, бұл мүмкіндігі шектеулі балаларға тең.

Оқытудың қолданыстағы әдістерінің әртүрлілігі мұғалімге әр түрлі жұмыс түрлерін ауыстыруға мүмкіндік береді, бұл сонымен қатар оқуды жандандырудың тиімді құралы болып табылады. Бір қызмет түрінен екіншісіне ауысу шамадан тыс жұмыстан қорғайды және сонымен бірге зерттелетін материалдан алшақтауға мүмкіндік бермейді, сонымен қатар оны әр түрлі жағынан қабылдауды қамтамасыз етеді.

2.2 Инклюзивтік жағдайда зияткерлік бұзылыстары бар балаларды математикаға оқыту.

Оқушылар нені білуі керек:

- 1 - 20 аралығындағы сандық және реттік сандар;
- бір таңбалы сандардың құрамы және екі терминнің 10 саны;
- екі таңбалы сандардың ондық құрамы, бірліктер мен ондықтардың орны ;
- түзу сызық, қисық сызық, кесінді;
- құны, ұзындығы, массасы, сыйымдылығы бірліктерінің (өлшемдерінің) сипаттамасы: 1 км, 1 гр, 1 см, 1 кг, 1 л;
- апта күндерінің тәртібі мен атауы, және саны.

Оқушылар не істей алуы керек:

- оқу, жазу, 0 - 20 сандарын салыстыру, санау,
- 1, 2, 3, 4, 5 бойынша санау;
- 10, 20 ішіндегі сандарды қосу, азайту, олардың құрамын екі терминнен білуге сүйене отырып, қозғалмалы қасиетті қолдануға болады;
- сомманы, қалдықты табу мәселелерін шешу, қысқаша мазмұны бойынша жазбалар, сызбалар мен суреттер құрастыру,
- үлгі бойынша тапсырмалар, дайын шешім, ұсынылған қысқаша жазба берілген арифметикалық әрекетке;
- түзу сызық сызыңыз, берілген ұзындықтың сегменті, сегментті өлшеңіз; берілген шындарға тіктөртбұрыш, шаршы, үшбұрыш салыңыз.

Осы критерийлерге сүйене отырып, біз 7 тапсырмадан тұратын қорытынды диагностикалық тест жасадым.

1 тапсырма.

Мақсаты: 1-ден 10-ға дейінгі сандар тізбегі туралы білімді анықтау.

Нұсқаулық: жетіспейтін сандарды салыңыз.

1 ... 4 ... 6 ... 10

2 тапсырма

Мақсаты: "көбірек", "аз" қатынастарын анықтау қабілетін анықтау,

"тең" және белгілерді қолданыңыз ">", "<", "=".

Нұсқау: жоқ белгілерді салу ">", "<", "="; тізімдегі қолайлы сандарды жазу: 8, 9, 12, 5.

3...6 9...7 ...>10 8=...

8...5 7...10 6<... 9>...

3 тапсырма

Мақсаты: анықтай білу, арифметикалық амалдар орындауға арналған сома мен қалдықты табу.

Нұсқау: есептеу техникасы және жазуы бар.

7+5=... 9+2=... 10-3=... 15-1=...

14+3=... 16-5=... 17+3=... 8-6=...

4 тапсырма

Мақсаты: кесіндінің ұзындығын өлшеу, қосу шараларын анықтау берілген нүкте мен белгілі бір ұзындыққа сызық сызыңыз.

Нұсқаулық: бейнеленген кесіндінің ұзындығын өлше; 2 жолға сызық сыз берілген нүктеден ұзағырақ қараңыз.

.

.

5 тапсырма

Мақсаты: қосу және қосу үшін арифметикалық есептерді шеше білу, азайту

Нұсқаулық: тапсырманы оқып, қысқаша жазып, жазыңыз шешім міндеттері.

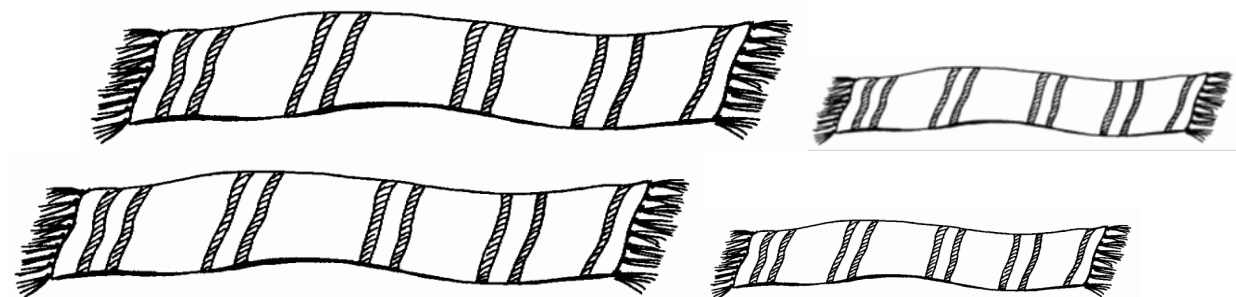
Айнада 5 қарындаш болды. Анам оған тағы 6 қарындаш сатып алды.

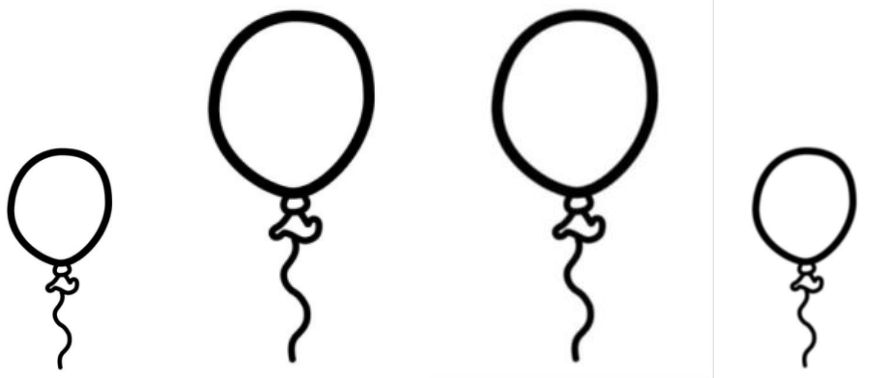
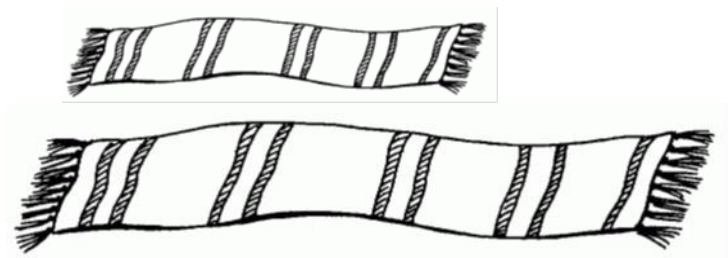
Айнада қанша қарындаш бар?

6 тапсырма

Мақсаты: кеңістіктік және мөлшерлік қатынастарды түсінуді анықтау: ұзағырақ-қысқа, көп-аз.

Нұсқаулық: ұзын шарфтарды көк, ал қысқа шарфтарды жасыл, үлкен шарларды қызыл, кішкентайларды сары түспен бояңыз.

7 тапсырма

Мақсаты: арифметикалық мысалдың белгісіз компонентін табу қабілетін анықтау. Білу, жинақтау және шегеру.

Нұсқаулық: жетіспейтін сандарды мысалдарға жазыңыз.

...+6=13 10+...=17 ...-5=8

10-...=4 20-...=18 3+...=11

Диагностика жүргізу: балаға берілген тапсырмаларды орындау ұсынылады және орындау нәтижелері бойынша ұпайлар қойылады:

0-тапсырманы орындауға кіріспейді немесе кездейсоқ әрекет етеді осылайша; бала сырттан көмек қабылдамайды, мағынасын түсінбейді тапсырма.

1-тапсырманы орындауға дұрыс әрекет жасалды; бала сырттан көмек қабылдайды, оны орындау үшін қолдана алады тапсырмалар, шешімде 1-2 қате жіберілді.

2-тапсырма өздігінен дұрыс орындалды.

Қорытынды диагностиканың нәтижелері

Тапсырма	1	2	3	4	5	6	7
Ұпай саны	2	1	1	2	2	1	1
Жалпы ұпай	10						
%	74.4 %						

$$ЖҰ = n * 100\% / n(\max) = 10 * 100\% / 14 = 71,4\%$$

Сонымен, диагностикалық жұмыстың қорытындысы бойынша сәттіліктің орташа деңгейін анықтадым. Сандық талдаудан басқа, бірінші сыныптағы оқу нәтижелерінің сапалы түсіндірілуін атап өткім келеді. Ең алдымен, білім алушы бағдарламалық минимумды жақсы деңгейде меңгергенін атап өткен жөн. Ол қосу мен азайтуды, сандарды салыстыруды, геометриялық фигураларды (шеңбер, шаршы, үшбұрыш, нүкте, кесінді, түзу және сынған сызық және т.б.) біледі, сома мен қалдықты табуға арналған мәтіндік есептерді шеше алады, ұзындық пен салмақтың өлшемдерін біледі, кеңістіктік, уақыттық және шамалық қатынастарды түсінеді.

III. Қорытынды

Қорыта айтқанда, бала – ата-ана – педагог, отбасы және білім беретін ұйымдар арасындағы сабақтастықтың ойдағыдай жүзеге асуы тұлғаның әлеуметтік бейімделуінің алғы шарттарының бірі болмақ. Біз, балалар үшін бала өз әрекетінің қатысы мен керектігін сезінетіндей жағдай жасауымыз керек. Мемлекетіміздің әрбір азаматы – ұлттық құндылықтарымыз, әр баласы еліміздің ертеңі екенін ескерсек әрбір мүмкіндігі шектеулі балалардың сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау біздің міндетіміз. Инклюзивті оқыту – мүмкіндігі шектеулі балалардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Осы бағытты білім беру жүйесіне енгізу арқылы балаларды адамгершілікке, ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелей аламыз. Сонымен қоса, инклюзивті оқыту үрдісі балаларды толеранттылыққа тәрбиелеудің бастауы болмақ. Мүмкіндігі шектеулі жандарға деген мемлекет тарапынан көрсетілетін көмек етек жинап, ел болғалы толастамақ емес. Дегенмен бұл әрине мұндай жағдайда аздық, әлі де болса ойланарлық жағдай. Десек те, даму мүмкіндігі шектеулі жандар үшін ел тарапынан бөлінетін көмек пен қамқорлық шектелмесе екен деген ойдамын. Бұл жандар ондай өмірді таңдап алмаса керек.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстандағы инклюзивті білім // egov.kz мемлекеттік порталы.
2. Р.Б. Каримова «Основные проблемы и задачи инклюзивного образования в РК» // Журнал «Открытая школа».
3. Мухина В. С. Детская психология. – М., 1985. 8. Ахмедалиева, Д. У. Мүмкіндіктері шектеулі балалармен жұмысты ұйымдастыру // Әлеуметтік педагог. - 2010.-№1
4. Дефектология – 2008- №3. 10. Г.Б.Алипкалиева «Инклюзивтік білім беру жағдайында мектеп жасына дейінгі мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтендіру».
5. Инклюзивті білім беру жағдайында даму мүмкіндігі шектеулі оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің ұйымдастырылуы // «Открытая школа» журналы. № 7(128) 09. 2013ж

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ МАҢЫЗДЫ ТҮЛҒА – ПЕДАГОГ АССИСТЕНТ

Абдрахманова А.Ж., Абдрахманова Н.Ж.

*№61 Жалпы білім беретін мектебі, Қарағанды қаласы
А.Байтұрсынұлы атындағы мектеп гимназиясы, Абай қаласы*

Заман дамуына қарай жаңалықтармен қоса, жаңа мамандықтарды да өзімен бірге ала келеді. Жаңаша оқыту – заман талабы десек, жаңа мамандықты оқу процесіне еңгізу – ұлттық дамудың сара жолына түсіп, келер ұрпақ үшін сындарлы оқыту бағдарламасын қалыптастыруға негіз болатын маңызды бастамалардың бірі.

Ия, біздің ел үшін педагог ассистент мамандығын оқу процесіне еңгізу – жаңашылдық болды. Себебі мұндай мамандықтар басқа елдерде бұрыннан болса да, біздің ел үшін алғаш рет 2020 жылдың 30 тамызынан бастап, ҚР «Білім туралы» Заңына еңгізілді. Алғашқы оқу жылы 700-ге жуық педагог ассистенттер мектептерде қызмет етсе, бүгінгі таңда олардың саны 1500-нан асқан. Демек, бұл көрсеткіш шын мәнінде оқу процесінің дамуы жолында жасалған, он ықпалы бар, айғақ қадамның көрінісі екенің айқындатып отыр.

Ең алдымен қуантарлық жағдай бұл мамандардың көмегімен біз ерекше білімді қажет ететін балалардың барлық топтарына үлкен көмек көрсете алуымыз. Ерекше білімді қажет ететін балалар қатары – инклюзивті оқытуды қажет ететін қоғамды құрайды. Инклюзивті оқыту – ерекше мұқтаждықтары бар балалардың жалпы білім беретін мектептердегі оқыту үрдісін сипаттауда қолданылса, ал инклюзивті білім беру – әділ қоғамның негізін құрайтын тұжырымнан қалыптасып, дискриминация формасына тосқауыл қоятын, оқушының білім алуындағы әртүрлі қажеттіліктерімен сапалы білім беруді қамтамасыз етуге бағытталған жалпы білім беруді дамытудың үздіксіз процесі. Демек, ерекше білімді оқытуды қажет ететін әр бала – ең алдымен қоғамға бейімделуге бағытталған көмекті осы педагог ассистентпен бастауы қажет. Педагог ассистенттің негізгі міндеті болып – оқу процесінде баланың үлгерімі жағдайына қарамастан оған қолдау жасау, әр жетістігін қолпаштап бағалай білу, оған білім алу барысында сатылы жеңілдетілген әдіс элементтері арқылы ұғындыра білу, мектеп өміріндегі оқу процесіндегі нақты жерлермен сабақ барысынан қорқатын қасиеттерін арылтуға үйрету, өзің еркін ұстауға үйрету, ұстаздармен және сыныптастарымен жылулық әрі сенімділік қарым-қатынасты орнату, пән және арнайы мұғалімдермен біріге отырып жұмыс жасау, қажет жағдайда пәндік оқыту жүйесін бейімдеуге көмек көрсету, қай бағытта көп көмек қажет етілетіні жайында ата-анасына бағдар беру, физикалық қозғалу қиындықтары бар балаларға жылжу барысында көмек көрсету болып табылады.

Біздің ел үшін жақында еңгізілген мамандық болғаннан сон, бастапқыда мұғалімдер тарапынан артық педагогтың не керегі бар деген сұрақтар туындаса, ата-аналар қатарынан неге менің балам ерекше білімді қажет ететін баламен

оның жеке педагогын сабақ барысында үнемі көруі тиіс деген сұрақтар қатары жие түсінбеудшіліктер туғызғанды. Осы арада, бұл мамандық әлемдік тәжірибеден өтіп, сараптамадан, саралаудан өткен «дүние» екенінде естен шығармауымыз керек. Бұған 1948ж.«Барлық адамдар құқығы декларациясы», 1960ж.«Білім саласындағы дискриминацияға қарсы конвенциясы», 1989ж.«Балалар құқығы жайындағы БҰҰ конвенциясы», 1993ж.«Мүгедек жандардың ортақ тәртібін құру стандарты», 1994ж.«Саламан декларациясы» сияқты халықаралық заңнамалардың да негіз бола алатынын ұмытпағанымыз жөн. Осы заңнамалар арқылы еліміздегі инклюзивті білім беру жүйесіде қолға алынғаның білеміз. Ал оның даму үстіндегі дәлелі – бүгінгі педагог ассистенттердің инклюзивті білім жүйесіндегі алып отырған орыны мен атқарып жатқан қызметтері. Яғни, педагог-ассистенттің мектеп мұғаліміне тигізетін он ықпалы, пайдасы зор. Әлемдік психолог мамандарының айтуынша, педагог-ассистент сабақ барысында балаға көмектесе отырып, үнемі бала мен мұғалім арасын байланыстырып отырады. Мұғалімнің жалғыз өзі үлгере алмайтын ерекше балаға деген қарым-қатынасын осы педагог ассистент жылдамдатып, әрі баланың психологиясын, жанын жараламай мектеп жағдайына біртіндеп бейімдеп береді. Сондай-ақ, педагог-ассистент сыныптағы басқа балалар үшін ерекше балалармен қалай араласқаны жөн екенің педагогикалық, психологиялық тұрғыда көрсетіп береді. Демек, сыныбыңыздағы ерекше балада педагог ассистент бар болса, тек қуанудан артық ешқандай сұрақ туындамауы керек. Ал, педагог ассистенттің балаға қалай көмектесетіні жайлы, оның қайда отырып, қандай әдіс элементтерін қолданып жатқандығы ерекше баланың жеке бағдарламасын құру аясында жүзеге асыратын өзіндік бағдарлама. Оны ПМПК қорытындысынан кейін арнайы және пән педагогтарының қатысуымен қысқартылып, өзгертіліп, жеңілдетіліп құрылатын жеке бағдарламасы. Ал әрбір бағдарлама ерекше балалардың ата-аналарының келісуімен жүзеге асырылуы тиіс. Себебі, ата-ана баланың заң алдында жауап беретін тұлғасы, баласының бар жағдайын білуге құқылы адам. Ал мұғалім болса, міндетті түрде сабақ барысында ерекше білімді қажет етін балаға кем дегенде екі рет назар аударып, ол баланың тапсырма орындауындағы сәлдеген болсын жетістігіне, тіпті болмаса жақсы отырғаны үшін мадақтау арқылы жақсы қарым-қатынас иесінің бірі екенің ескеріп отыруы маңызды. Осындай ұстаздардың қарапайым өнегесі арқылы сыныптағы басқа балалардың да ерекше балаға деген сыйластығы артып, мектептегі жалпы қарым-қатынасы нығая түседі. Нығайған қарым-қатынас ерекше білімді қажет ететін баланың еркін дамуы мен жеке тұлға болып қалыптасуына әкелетін жетістігі. Бала толықтай өзін қоғамның мүшесі екенің сезінген жағдайда – инклюзивті білім берудегі аса маңызды тұлға педагог ассистенттің де міндет мақсатының орындалғаны. Осы орайда, мақсатқа жеткен педагог ассистент – келесі кезекте тұрған ерекше баланы қатарға қосуға қайта жолдау алады. Міне, бұл мамандықтыңда оқушы өмірінде қандай маңызды рөл атқаратының енді білетін болдық. Ендігі күнде педагог ассистенттердің біліктілігін арттыратын мамандандырылған семинарлар мен

түрлі елдер тәжірибесімен алмасу мүмкіндігі туса, ерекше балалардың жұлдызы жарқырай түсері анық.

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ И ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Абдрашитова А.А.

*КГУ "Общеобразовательная школа №6"
отдела образования города Шахтинска
управления образования Карагандинской области, г.Шахтинск*

Аннотация. В статье охарактеризованы пути формирования навыков исследовательской деятельности учеников. Описаны конкретные приемы работы и практический опыт развития исследовательской деятельности, которые позволяют достичь необходимого результата.

Мақалада мектеп оқушыларының зерттеушілік әрекет дағдыларын қалыптастыру жолдары қарастырылған. Қажетті нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік беретін нақты жұмыс әдістері мен ғылыми-зерттеу қызметін дамытудың практикалық тәжірибесі сипатталған.

В условиях быстро меняющегося мира особенно значимы для человека навыки исследовательского характера, умение занимать активную исследовательскую позицию для самостоятельного решения проблем и выстраивания своего жизненного пути. Обучение, фокусируемое на формировании навыков исследовательской и проектной деятельности учащихся, является одним из путей в решении этой проблемы. Исследовательская деятельность – это организованный, творческий, познавательный процесс с самостоятельным поиском учащимися знаний, новых способов деятельности, формированием учебной мотивации, навыков исследования. Все это требует новых подходов в обучении, а именно методов и технологий на основе исследовательской деятельности. Такие технологии предполагают введение элементов исследования на уроках, решение исследовательских задач, а также индивидуальную работу над научно-исследовательскими проектами с выходом на научно-практическую конференцию школьников под руководством учителя.

На уроке успешно развиваются такие исследовательские действия, как сбор, обработка и систематизация информации, постановка и планирование исследовательских задач; проведение эксперимента, выдвижение и проверка гипотез. «Как отмечают сторонники исследовательского обучения – учебный процесс в идеале должен моделировать процесс научного исследования, поиска новых знаний. Т.е. исследовательское обучение предполагает, что учащийся ставит проблему, которую необходимо разрешить, выдвигает гипотезу – предлагает возможные решения проблемы, проверяет ее, на основе полученных

данных делает выводы и обобщения» [1, с 19] Поэтому на своих уроках организую мини - исследования. Изучая понятие числа π , пятиклассники проводят эксперимент, находя его числовое значение. С помощью нити и линейки измеряют длину окружности и диаметра различных круглых предметов и емкостей, находят отношение длины окружности к ее диаметру, делают соответствующие выводы.

«Экспериментирование включает две основные стороны: изучение и непосредственную проверку» [1, с 75] . Вопросы, моделирующие эксперимент, дают возможность проверить предположение, задача учителя помочь школьникам освоить опыт постановки вопросов. На уроках геометрии предлагаю учащимся определить экспериментальным путем сумму углов треугольника, ставя проблемные вопросы: «В каком треугольнике, по вашему мнению, сумма внутренних углов больше - в остроугольном, прямоугольном или тупоугольном?» Ученики выдвигают свои предположения. Учащиеся, имея набор бумажных треугольников различного вида, определяют сумму углов треугольника, разрезая модели на части и складывая их углы, другие с помощью транспортира, проводя нужные измерения, выясняют этот же вопрос. После проведения эксперимента учащиеся опровергают либо подтверждают свои предположения. Формируя навыки исследовательской работы у восьмиклассников, при изучении темы квадратные уравнения, ставлю проблемные вопросы «Существует ли связь между корнями и коэффициентами приведенного квадратного уравнения? Если существует, то какова эта связь? Каким образом ее можно применять?» Учащиеся выдвигают свои гипотезы, выявляют и доказывают закономерность, делают выводы о практическом применении своего открытия. В такой модели урока, направленной на освоение самого процесса, в котором создаются, проверяются и обобщаются новые открытия, формируются навыки учебно-исследовательской деятельности. Проект – метод обучения, создающий опыт уникальной творческой деятельности. «Наиболее глубокие и содержательные проекты, выполняются, как правило, в ходе внеклассной деятельности» [2, с.6]. Строя свою внеклассную работу по предмету, я организую индивидуальную работу учащихся. «Исследовательская деятельность учащихся – это творческий процесс совместной деятельности двух субъектов по поиску решения неизвестного, в ходе которого осуществляется передача культурных ценностей, результатом которого является формирование мировоззрения». [3, с.5]. Примером такого продукта стал проект моей ученицы «Решение квадратных уравнений средствами MS Excel». Наше сотрудничество было ценно тем, что в ходе его выполнения, ученица училась самостоятельно приобретать знания, ориентироваться в потоке информации, анализировать, формулировать гипотезу, проводить эксперимент, делать выводы и заключения, представлять результаты своего проекта, а также приобрела опыт публичной защиты.

Эффективность исследовательской работы в том, что она формирует умения и навыки, необходимые в повседневной и будущей профессиональной жизни юных исследователей.

Список литературы

1. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. — Рига: НПЦ «Эксперимент», 1995. — 176 с.
2. Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся: — 3-е изд., испр. и доп. — М.:АРКТИ, 2000

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІК ЖАҒДАЙЫН ЖАСАУ

Абдреева Ж.Е., Салыкова Д.Е.

*«Колобок» мектепке дейінгі шағын орталығы» жауапкершілігі шектеулі
серіктестігі, Қарағанды қаласы*

Менің өмірімдегі ең маңызды нәрсе не? Мен ойланбастан жауап беремін: балаларға деген сүйіспеншілік. (В.А.Сухомлинский)

Что самое главное было в моей жизни? Без раздумий отвечаю: любовь к детям. (В.А.Сухомлинский)

Тәрбиешілер, медицина қызметкерлері, ата-аналар, жұртшылық баланы қамқорлықпен және қамқорлықпен қоршауға, оны мықты, дені сау етіп өсіруге, бақытсыздықтан қорғауға ұмтылуы керек.

Жарақатқа қарсы негізгі "вакцина" - бұл дұрыс тәрбие, ол толығымен тәрбиешілерге байланысты. Балаларды тәрбиелеуде ұсақ-түйек жоқ. Балалық шақта үйренген нәрсе кейіннен әдетке айналады. Бұл жалпыға белгілі шындықтар балалар жарақатының алдын алуда сөзсіз. Оқу процесінің тиімді болуы, оң нәтиже беруі үшін балалар мекемесінде қолайлы санитарлық-гигиеналық жағдайлар жасау және балаларға қамқорлық жасау қажет.

Топтық және қабылдау бөлмелеріндегі шкафтар мен сөрелер сенімді бекітілуі тиіс. Ішінара әйнектелген ішкі есіктер баланың бойының деңгейінде ағаш қалқандармен қорғалуы, ал жылыту радиаторларында алмалы - салмалы торлар болуы тиіс. Есіктердегі іш қату баланың өсу деңгейінен де жоғары болуы керек. Баспалдақтардың қоршаулары болуы керек.

Балалармен жазатайым оқиғаларды болдырмау үшін баспалдақ маршрутына әшекей түрінде ауыр суреттерді, эстампаларды, өсімдіктері бар гүл құмыраларын орналастыру ұсынылмайды.

Музыкалық аспаптар қай жерде болса да (топтық бөлмеде, учаскеде, дене шынықтыру немесе музыка залында) сенімді бекітілуі тиіс.

Өртүрлі жуу және дезинфекциялау құралдарын топтық және жатын бөлмелерде, дәретханаларда және ас блогында сақтауға қатаң тыйым салынады. Олар осы үшін арнайы бөлінген, балаларға қолжетімді емес орындарда ұсталуы

тиіс. Топтық дәрі қобдишасында балаларға ұсынылмаған дәрі-дәрмектер болмауы тиіс.

Мектепке дейінгі мекеменің барлық аумағы таза және тәртіпте ұсталуы, қаңғыбас және жабайы жануарлардың кіруіне жол берілмеуі үшін қоршауы болуы тиіс. Аумақты тазарту күн сайын балалар келгенге дейін немесе олар кеткеннен кейін кешке жүргізілуі керек. Жазда, құрғақ ауа-райында, сайт күніне екі рет суарылады. Қыста ғимараттар, жолдар мен кіреберістер қардан тазартылуы керек.

Учаскені көгалдандыру үшін улы жемістер мен тікенді жапырақтары бар ағаштар мен бұталарды пайдалануға жол берілмейді.

Мектепке дейінгі мекеме қызметкерлеріне қойылатын талаптар

Мектепке дейінгі мекеме әкімшілігі жарақат-мектепке дейінгі мекемеде қауіпсіз орта құруы және балалардың өмірі мен денсаулығын қорғауға, сондай-ақ қауіпсіздік талаптарының қатаң сақталуына тұрақты қатаң бақылауды қамтамасыз етуі тиіс.

Педагогикалық персонал балаларға өте мұқият болу керек, оларды жалғыз қалдырмау керек! Таңғы ас, түскі ас, түскі ас және кешкі ас кезінде ыстық тамақпен күйіп қалудың алдын алыңыз. Балалардың тамақтану кезінде пышақ пен шанышқыны, басқа заттарды дұрыс қолданғанына көз жеткізіңіз.

Балалармен жұмыс жасауда мұғалімнің тұлғасы, оның басқаларға үлгі болуы, сондай-ақ басқа тәрбиешілермен қарым-қатынас сипаты өте маңызды екенін әрқашан есте ұстаған жөн.

Қызмет көрсетуші персоналға тыйым салынады:

- * топтағы кезекшілік кезінде балаларды ас блогынан тамақ алуға, сұйық және басқа да ыстық тағамдарды таратуға тарту;

- * қабылдау және топтық бөлмелерде, санитариялық тораптарда ыстық су құйылған шелектерді, дезинфекциялық ерітінділерді, химиялық жуу құралдарын, сондай-ақ тазалауға арналған мүкәммалды (шүберектер, щеткалар және т.б.) қалдыруға.

Медицина қызметкері ата-аналармен, педагогикалық және техникалық қызметкерлермен жарақаттанудың алдын алу туралы әңгімелесу, сіріңке, дәрі-дәрмек, кесетін және басқа да қауіпті заттарды балаларға қолжетімді емес жерлерде сақтау қажеттілігі туралы жиі еске салып, дәрі қобдишаларының құрамын жүйелі түрде тексеріп отыруы тиіс. Балалардың үйге және балабақшаға көшеде таңдалған немесе басқа балалардан алынған түрлі қауіпті заттарды әкелмеуін қатаң қадағалаңыз. Электрлендірілген ойыншықтар мен ойындар ерекше назар аударуды қажет етеді.

Медицина қызметкері осы мекеменің балаларындағы барлық жазатайым оқиғалар мен жарақаттардың нақты есебін және талдауын арнайы журналда жүргізуі тиіс... Мұндай жарақаттардың қайталанатын жағдайларын одан әрі жою және болдырмау үшін жарақат алудың себептері мен жағдайларын талқылауды талап ете отырып, балалардың зақымдануының барлық жағдайларын мектепке дейінгі мекеме ұжымының назарына жеткізу қажет.

Ай сайын өз деректеріңізді жарақат пунктiнiң немесе балалар емханасының хирургиялық кабинетiнiң, амбулаторияның, фельдшерлік пункттiң материалдарымен салыстырып тексеру ұсынылады.

Балалармен сабақтарды ұйымдастыруға және өткiзуге қойылатын талаптар

Баланың қауiпсiз мiнез-құлық ережелерiн бiлуi және айналасындағы заттармен дұрыс жұмыс iстеуi үшiн оған осы заттардың қасиеттерi туралы қол жетiмдi, қарапайым бiлiм қажет. Баланы мектеп жасына дейiнгi балаларда жоқ сақ болуға үйрету, жарақат алу жағдайын саналы түрде болдырмауға көмектесетiн белгiлi бiр көзқарастарды қалыптастыру өте маңызды. Бұл қасиеттердiң пайда болуы балабақшада және отбасында тиiстi тәрбие жұмысымен, тәрбиешiлердiң үнемі басшылығымен және бақылауымен анықталады. Болашақта балалардың iс-әрекеттерi барған сайын мағыналы бола бастайды. Балалар өз-өзiне қызмет көрсету дағдыларын уақтылы игеруi керек.

Барлық сабақтарда, әсiресе қоршаған ортамен танысу сабақтарында, дизайн процесiнде, табиғат бұрышында және сайтта жұмыс жасау кезiнде балалар жұмыс дағдыларын игерiп қана қоймайды, сонымен қатар әртүрлi заттармен қауiпсiз жұмыс iстеу ережелерiн үйренедi, өз бiлiмдерiн әртүрлi өмiрлiк жағдайларда қолдануға үйренедi.

Балалар сiрiңкемен, отпен, электр аспаптарымен ойнауға, газ плитасының шүмектерiн ашуға қатаң тыйым салынғанын бiлуi керек.

Сiрiңкелердi балалар қолөнерiне арналған материал ретiнде пайдалану ұсынылмайды. Қолмен жұмыс жасау сабақтарында балаларды олармен жұмыс iстеу үшiн қолданылатын әртүрлi материалдар мен құралдардың қасиеттерiмен таныстыру орынды.

Ойын барысында балаларды мiнез - құлықтың қарапайым ережелерiн сақтауға үйрету маңызды - беру, өткiзiп жiберу, ескерту және т.б. балалар ойын құрылыс материалымен, ал орта және үлкен мектеп жасына дейiнгi жастағы балалар қағазбен және табиғи материалмен жұмыс жасау дағдылары мен дағдыларын игеруi керек (қайшылар мен басқа құралдарды дұрыс қолдана бiлу).

Балаларды осы тақырыпты көрсететiн көркем әдебиеттермен таныстыру қажет.

Мектеп жасына дейiнгi балалармен жұмыс түрлерi әр түрлi болуы мүмкiн: көрнекi материалдарды қолдана отырып, топтағы сабақтар, тәрбиешiнiң әңгiмелерi, экскурсиялар, қала бойынша, орманда, өзенде, далада және т. б.

Мұғалiм әңгiме барысында баланың өзi үшiн жаңа, қызықты, кейде жұмбақ нәрсе ашуы үшiн осылай құрылуы керек. Бұл жiгiттердi қызықтырады, ал күтпеген күлкiлi сәттер өз тәжiрибесiндегi әртүрлi жағдайлармен байланысты. Әдетте барлық балалар әңгiмеге белсендi қатысады. Өмiрдiң мысалдары оларды ұсынылған сюжеттiң шындығына, оның сенiмдiлiгi мен типологиясына сендiредi. Балалар өздерi үшiн пайдалы тұжырымдар жасайды, дәлелдейдi, дәлелдейдi. Әрбiр травматикалық жағдайды талқылағаннан кейiн мұғалiм балаларды осы жағдайдан қалай аулақ болуға болатындығы туралы, сюжет кейiпкерiнiң қателiктерi туралы өз ұсыныстарын айтуға шақырады. Әңгiме

соңында, иллюстрациялық материалды қарастырғаннан кейін, мектеп жасына дейінгі балалар өз бетінше қорытынды жасайды - ұқсас жағдайда өзін қалай ұстау керек, қандай сақтық шараларын қолдану керек. Сабақтың соңында ақпаратты бекіту үшін олар балаларға суреттер немесе суреттер көрмесінен не ұнағанын сұрайды.

Көрнекілікті қолдану материалды неғұрлым берік игеруге және мектеп жасына дейінгі балаларда балалардың жарақаттануы, қауіптілік стандарттары туралы түсінік қалыптастыруға ықпал етеді, балалар жарақаттарының ауырлығын жеңілдетуге және олардың санын минимумға дейін азайтуға көмектеседі. Балалар өз мінез-құлқын үйде, көшеде, аулада, балалар мекемесінде, тірі заттармен қарым-қатынаста басқаруды үйренеді. Ең көп таралған, әдеттегі травматикалық жағдайлар туралы жақсы хабардар болған балалар мұндай жағдайларда қауіп төндіремеуге тырысады, өз қалауларын тоқтатады және тіпті басқа балалар зиян келтіруі мүмкін болған кезде оларды тоқтатады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Авдеева Н. Н., Князева О.Л., Стеркина Р. б. мектеп жасына дейінгі балалардың қауіпсіздік негіздері. – М.: Білім, 2007
2. Белая к. Ю. мектеп жасына дейінгі балаларда қауіпсіздік негіздерін қалыптастыру. – М.: Мозаика-Синтез, 2014
3. Саулина т. ф. мектеп жасына дейінгі балаларды жол ережелерімен таныстыру. – М.: Мозаика-Синтез, 2014
4. Шорыгина Т. А. өрт қауіпсіздігі ережелері туралы әңгімелер. – М.: "Сфера" сауда орталығы, 2009
5. Волчкова В. Н., Степанова Н.В. балабақшаның екінші кіші тобындағы Сабақтардың қысқаша мазмұны. – Воронеж: "Мұғалім" сауда орталығы, 2007 ж

ЕҢБЕК НАРЫҒЫ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ: ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕР

Абдуллаева Гульнар Ахметкалиевна

Алматы облысы Жамбыл ауданы «Наурызбай батыр Құтпанбетұлы атындағы орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Аннотация

Кәсіптік білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы оқу процесі білім беру ұйымдарындағы теориялық оқытуды, сондай-ақ оқу-өндірістік шеберханаларда, оқу шаруашылықтары мен оқу полигондарында – өндірістік оқыту шеберінің, практика жетекшісінің басшылығымен, кәсіпорындар (ұйымдар) базасында тәлімгердің, өндірістік

оқыту шеберінің, практика жетекшісінің басшылығымен орындалатын өндірістік оқыту мен кәсіптік практиканы қамтиды.

Учебный процесс в организациях образования, реализующих образовательные программы профессионального образования, включает теоретическую подготовку в организациях образования, а также в учебно-производственных мастерских, учебных хозяйствах и учебных полигонах - под руководством мастера производственного обучения, руководителя практики, наставник, мастер производственного обучения на базе предприятий (организаций), включает обучение на рабочем месте и профессиональную практику под руководством руководителя практики.

Мектеп – оқушыларға кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырушы және үйлестіруші орталық. Ал мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын негізінен іске асыратын мұғалім, сынып жетекшісі, еңбек сабағының оқытушысы, сыныптан және мектептен тыс тәрбие жұмысын ұйымдастырушы, яғни бүкіл педагогикалық ұжым болып саналады.

Әлемдік білім беру кеңістігіне бағытталған білім берудің негізгі мақсаты білімді меңгеріп қана қоймай, білік пен дағды арқылы дербестік, ізденімпаздық, дені сау, өзгермелі жағдайда білімді де білікті жасөспірімдерді жан-жақты жеке тұлға ретінде даярлау. Осы мақсаттарды іске асыруда бүгінгі мектеп оқушыларына қойылып отырған мәселелер күн сайын артуда. Өйткені келешек қоғамымыздың басты тұлғасы бүгінгі мектеп оқушылары. Сондықтан мектепте берілетін кәсіптік бағдар жұмыстарының бүгінгі күні маңызы зор болып табылады.

Сынып жетекшісі және пән мұғалімі ретінде алдымдағы оқушылардың білім алуымен қатар кәсіптік білім алуына бағыт- бағдар беру жұмысы да назардан тыс қалмады. Алдымнан өткен қаншама оқушының өмірде өз орнын таба алуына да септігім тиді десем, артық айтпаған болармын. Жасөспірімдерге мамандық таңдауда өз икеміне, қызығушылығына қарай да бағыт та бердім. Химия-биология пәнін таңдаған оқушыларым:микробиология саласында қызметкер, медицина саласында терапевт, гинеколог, дәрігерлер, профилактика бөлімінің меңгерушісі, қаншама оқушыларым ұстаз қызметін де атқарып жүр.

Оқушылармен «Кім болғым келеді?» атты сынып сағатында ой-пікір алмасу жүргізілді. Қандай мамандықты меңгерсем жақсы жұмыс істей аламын?, менің «Дәрігер» болғым келеді, менің «Ұстаз» болғым келеді, менің «Банк» қызметкері болғым келеді, Заңгер болғым келеді т.б айтылған сұрақтары мен

жауаптары талқыланды. Қандай мамандық иесі болмасаңда адам баласының бойында адамгершілігі жоғары, білімді, білікті азамат болу мектеп қабырғасынан қаланатыны туралы кеңес берілді. Әр мамандықты меңгеруде оның қазіргі таңдағы сұранысы да болуы керек, кәсіптік білімді меңгеруде оқумен қатар практиканы да ұштастыру жүргізіледі, сол кезде барлық мүмкіндікті пайдалана отырып, білім мен іскерлікті тиянақтап алу керек. Өз ауылымыздағы Жамбыл Жабаев атындағы кәсіптік-техникалық колледжде оқитын студенттер, оқумен қатар практиканы шаштаразда, асхана, мейрамханаларда, СТО-да автакөлік жөндеу жұмыстарына да араласып өз маанымдының қыр-сырын үйреніп жүр.

Медицина колледжінде оқитын студенттерім де практиканы мед.бике көмекшісі болып, білікті дәрігерлер алдында аға мед бикемен бірге құжаттарын жазу, егу бөлмесінде егу жұмыстарын жүргізуді үйреніп тәжірибе жинақтап, практикадан өтіп шыңдалып оқуларын аяқтаған соң ары қарай білімдерін ЖОО –да жалғастырып болмаса ауруханаларда жұмыс істеп жүр. Соңғы уақытта қыз балаларға қарағанда ұл балалар осы мамандықта көптеп оқуды. Ал әр мамандықты тандар алдында кімнің де болмасын алдында сұрақтар мен сауалдар тұратыны анық, ол қорқынышты жеңіп, қаймықпай алға басу, білімінді шыңдау керек, сонда ғана қандай мамандық болмасын ол сүйікті мамандық болып шығады.

Бүгінгі қоғамның әлеуметтік және ғылыми-техникалық прогресі қарқынды дамып отырған заманда адамның интеллектуалдық еңбек үлесі өсіп, білім деңгейіне және әрбір жеке тұлғаның шығармашылық даралығының дамуы мен кәсіби бағыттылығына қойылатын талаптар арта түсуде. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен тәжірибе жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, еңбек нарығында бәсекелесуге қабілетті білікті жұмысшылар мен мамандар даярлау, олардың біліктілігін арттыру» мәселесі аталып көрсетілген. Жалпы білімнің басты үш міндеті бар. Олар: бірінші-жасөспірімдердің өзіндік жалпы дамуы; екінші- жан-жақты дүниетанымын қамтамасыз етуі; үшінші- болашақта белгілі бір кәсіпке даярлау. Осы үш міндеттің ішінде қоғамдық даму күрделенген сайын жасөспірімдерді алдағы кәсіпке-бағдарлай әзірлеу- ең көкейтесті мәселеге айналып отыр.

Оқушының белгілі бір әрекетке бейімделуіне негіз болатын бөлігіне мыналар кіреді:

Оқушының жеке басының қасиеті ;

- Оқушының еңбекке деген қарым-қатынасы, оның мамандыққа қызығуы;
Оқушының дене және ақыл-ой өрісінің жарамдылығы;
Оқушының арнайы қабілеттері ;

Қазіргі кезде жалпы білімнің міндеті оқушының жалпылама дамуын қамтамасыз ету ғана емес, ең басты оларды жастай өз қабілеті мен қызығушылығына қарай белгілі бір мамандыққа арнайы бағыттап білуде ата-ана мен мектеп ұстаздарының ықпалы зор. Жас ұрпаққа кәсіптік бағдар беру дегеніміз - өзіне ұнаған тиісті мамандықты саналы түрде тандап алуына бағытталған іс-әрекет.

Кәсіптік бағыт бағдар беру арқылы оқушыларды тандаған мамандықтардың мазмұны, ерекшеліктеріне және өз бойындағы қасиеттерімен ұштастырып түрлі өндіріс сонымен қатар шаруашылыққа, қазіргі экономикалық нарыққа тәрбиелеу. Қазіргі таңда мамандық туралы жеткіліксіз білу мамандық таңдауда кездейсоқтыққа әкеліп соқтырады, ЖОО ұнатпай оқығандықтан оқу орынын бітірген соң сол салада жұмыс істегісі де келмейді. Оқушының шығармашылығын арттыруда балалармен жеке жұмыстың да маңызы ерекше. Мектептен-ақ оқушылар өнер, кәсіп түрлерінен, зияткерлік және интеллектуалдық тұрғыдан ақыл-ойы мен қабілеті жағынан ерекшеленіп тұрады. Олармен жұмыстың нәтижесі қоғам мен мемлекетке, Отанымыздың болашағына өлшеусіз пайда әкеледі. Оқушылар сурет салады, ән айтады, мүсін салады, аспапта ойнайды, белгілі бір іс-әрекетке қабілеттіліктерін байқатады. Мектеп мұғалімі осы қабілеттілікті жүйелі дамытып отыру арқылы жас жеткіншектің болашақ кәсіби өміріне дұрыс бағыт-бағдар бере алатын зор мүмкіндігі болады.

Мектеп бітіруші жастардың алдында "Қайда барамын, кім боламын?" деген сауал тұрғаны рас. Мамандық таңдау бұл өміріміздің ең күрделі шешімдерінің бірі. Мамандық таңдау алдында "ол маған не үшін керек?", "мен өмір бойы осы салада жұмыс істей аламын ба?", "бұл мамандықтың қыры мен сыры қандай?", деген сұрақтарға жауап беріп, ойланғаны дұрыс.

Оқушының мамандық таңдау кезінде ата-ананың рөлі басымырақ түсіп жататыны белгілі. Қазір ата-аналар балаларына көбінесе экономист, және заңгерлік, ұстаз, дәрігер мамандықтарын таңдауына кеңес береді. Ол баланың сол мамандық иесі болу құлқы бар ма, жоқ па онымен санаспайды. Кейде оқушылардан қандай оқу орнын таңдадыңыз деп сұрай қалсаңыз ата-анам дәрігер боласың деді" деген жауапты аламыз. Оқушы өз таңдауымен сүйіп келген мамандығы болмаған соң, ол грантқа түсе алмаған жағдайда ақылы оқып, әйтеуір бітіріп шығады. Сол оқыған мамандығының жақсы иесі де болып кетуі немесе мүлдем сол жұмысқа икемсіз болуы да ғажап емес. Мамандық таңдауда еңбек нарығын жіті бақылап отырған дұрыс. Қазір нарық қандай мамандықтарға зәру? Оларды да назардан тыс қалдыруға болмайды.

Жалпы айтқанда мамандық - қарапайым өмір сүру көзі болып табылатын және қандай да бір дайындықты, жауапкершілікті талап ететін еңбек қызметінің маңызды бөлігі. Мамандық таңдау - тағдырыңды таңдау деген сөз. Кейінгі өмірде өкінбейтіндей, өз қабілеті мен бейімділігіне сай кәсіп түрін таңдау. Бұл

өте жауапкершілікті және маңызды іс. Мамандық таңдауда әр адам өзінің қызығушылығына, қабілетіне, бейімділігіне, қалауына сүйену керек. Сондай - ақ өз мамандығының 10 - 20 жылға дейін өз сұранысын жоғалтпауына көңіл бөледі. Бұл мамандықтарға деген бірқалыпты тұрақты сұраныс деп аталады. Өзінің сұранысын, қызығушылығын жоймаған кең тараған мамандықтарға дәрігер, мұғалім және құрылысшы мамандықтарын атап өтуге болады. Ал, өзекті мамандықтар қатарына АІТІ, байланыс, коммуникация, стандарттау, сертификаттау, жер қатынастары, кадастр, орта арнаулы техника мамандықтары –автомеханик,автоэлектрик, құрылысшы жобалаушы-дизайнер, т.б.мамандықтары және еңбек сұранысына қажетті жаңа мамандықтары жатады.

Сонымен, ХХІ ғасырды білімділер ғасыры десек, білім қызметкерлері алдында үлкен жауапкершіліктер тұр. Біз жас ұрпақтың кәсіби құзыретті маман болып қалыптасуына бағыт-бағдар беру – басты мақсатымыз екенін естен шығармағанымыз жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Айтмамбетова Б. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері.- А., 1991жыл
2. Богословский В. Жалпы психология-А.,Мектеп,1980,13 тарау.
3. Білім туралы заңы 2017 жыл
4. 12жылдық білім беруге көшу жағдайында білім ұйымдары басшыларының кәсіби құзырлығын дамыту жөніндегі практикалық конференция материалы 2011 жыл, Алматы.
5. Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары, 2018 жыл, Тараз.
6. Камзағалиева М.В Кәсіптік білім беру мекемесі - педагогикалық жүйенің бір саласы 2014ж
7. Түрікпен-ұлы Ж., Наубаева Х. Оқушыларды еңбекке баулу және кәсіптік бағдар.–Алматы,2004ж

WELFARE AND CHILDREN'S SAFETY IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

***Sarsembayeva Alfiya Zhakupovna
Abeuova Saltanat Konratbekovna***

*CSI "school-lyceum No. 66"
Karaganda 2022*

Аннотация. Білім беру ортасындағы қауіп-қатерлердің саны мен әртүрлілігінің артуы қазіргі мектептегі оқушылардың қауіпсіздігі мәселесін тудырады.

Мектептің қауіпсіз білім беру ортасы әр оқушыға оның құқықтары мен психологиялық-физикалық қауіпсіздік нормаларын сақтауға кепілдік беріледі, бұл әр оқушының жеке дамуына жағдай жасайды.

Бұл мақалада білім беру ортасында студенттердің физикалық, психологиялық әл-ауқаты мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету жолдары қарастырылған.

Жұмыстың мақсаты білім беру ұйымдарының қызметкерлерін білім беру ортасында білім алушылардың қауіпсіздігін қалыптастыру және қамтамасыз ету жөніндегі жұмыс түрлерімен таныстыру болып табылады.

Мақала білім беру ұйымдарының педагогтеріне ұсынылды.

Annotation. The increase of the number and variety of risks in educational environment creates the problem of students' safety in a modern school.

A safe educational environment of the school assumes that each student is guaranteed the observance of his rights and norms of psychological and physical safety, that conditions are created for the individual development of each student. This article discusses ways to ensure the physical, psychological well-being and students' safety in the educational environment.

The purpose of the work is to familiarize the employees of the educational organization with the types of work on the formation and ensuring the students' safety in the educational environment.

The article is recommended to teachers of educational organizations.

In the system of Kazakhstani education, the issue of creating a safe educational environment in educational institutions is particularly relevant and one of the most important ones.

The success of the organization of the educational process includes ensuring the well-being and the students' safety in the educational environment.

In this regard, educational organizations are faced with the task of ensuring the students' safety during the training period.

According to the multilingual universal Internet encyclopedia "Wikipedia", "safety is the state of protection of the vital interests of an individual, society, state from internal and external threats, or the ability of an object, phenomenon or process to persist under destructive influences."

And the vital interests of the individual are a set of needs, which satisfaction ensures the existence and possibilities for the progressive development of the individual, society and the state.

Forming and ensuring the safety of the educational environment involves:

1. Permanent work of the administration of the educational organization with students, their parents, teaching staff, executive authorities, public organizations in solving the problems of comprehensive security of the educational institution, its protection from internal and external threats.

2. Establishment of access control and its strict observance; monitoring the maintenance of security and fire alarm devices in good condition

3. Organization of the duty of the administration, teachers and students of the educational organization in the school.

4. Monitoring of compliance by all participants in the educational process of the charter and internal regulations of the school

5. Joint work of the educational organization with the internal affairs bodies on the prevention of crimes among minors and the distribution of psychoactive substances among students.

6. Organization of the activities of the psychological service of educational organization

7. Organization of training events for employees and students of the school to comply with safety regulations.

Access control at school, the algorithm of actions of employees and students of educational organizations in the event of emergencies, practical measures to train employees and students of educational organizations in methods of protection and actions in cases of emergency situations should be implemented on the basis of the Order of the Minister of Education and Science of the Republic of Kazakhstan dated March 30, 2022 No. 117 "On approval of instructions for organizing anti-terrorist protection of objects vulnerable to terrorists, the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan and objects vulnerable to terrorists, operating in the field of education and science."

At the beginning of the school year and at the end of each term (4 times a year), the administration of the educational organization acquaints the employees and students of the school with this order with the signature.

This document also contains a list of classroom hours to be included in the annual classroom schedule.

In addition, at the beginning of the school year, the administration of the educational organization must familiarize employees and students with the joint and the rules of the school's internal regulations with the signature.

At the beginning of the school year, the administration of the educational organization draws up a duty schedule for the administration, teachers and students of the educational organization in the school and issues an order.

Particular attention should be paid to the work of the psychological service of the educational organization, which works on the basis of the. Minister of Education of the Republic of Kazakhstan dated August 25, 2022 No. 377 "On Approval of the Rules for the Activities of the Psychological Service in Secondary Education Organizations".

"The psychological service is a collegial body of the secondary education organizations on the formation of educational motivation, academic performance, creative self-realization, stabilization of the psychological state, profile self-determination and other favorable conditions for the educational activities of students".

This service is a collegial body of educational organization and is aimed at:

1) identifying and diagnosing students' difficulties in educational activities, and then providing psychological and pedagogical support;

2) organization of interaction between teachers and specialists providing social and psychological and pedagogical support.

At the beginning of the year, the school administration issues an order to create a psychological service, which includes: the deputy head of the educational organization, a teacher-psychologist, and a social teacher.

Thus, in order to provide affordable education and progressive development of the individual in the organization of education, it is necessary to organize the work properly to create a safe environment for the educational process.

References:

1. Order of the Minister of Education and Science of the Republic of Kazakhstan dated March 30, 2022 No. 117 "On approval of instructions for organizing anti-terrorist protection of terrorist-vulnerable facilities, the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan and terrorist-vulnerable facilities operating in the field of education and science."

2. Order acting Minister of Education of the Republic of Kazakhstan dated August 25, 2022 No. 377 "On Approval of the Rules for the Activities of the Psychological Service in Secondary Education Organizations".

Wikipedia

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C>

ЧОКИНСКИЙ ПРОЕКТ: ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ

Абзалиева К.Ж., Цыберняк Е.А.

КГУ «Лицея №2», г. Караганда

Цель профориентационной работы в нашем лицее:

- оказание профориентационной поддержки учащимся в процессе выбора профиля обучения и сферы будущей профессиональной деятельности;
- выработка у школьников профессионального самоопределения в условиях свободы выбора сферы деятельности, в соответствии со своими возможностями, способностями и с учетом требований рынка труда.

Задачи профориентационной работы:

1. Повысить уровень психологической компетенции учащихся посредством вооружения их соответствующими знаниями и умениями, расширения границ самовосприятия, пробуждения потребности в самосовершенствовании.
2. Формировать у школьников положительное отношение к себе, чувство изначальной ценности как индивидуальности, уверенности в своих способностях применительно к реализации себя в будущей профессии.

3. Ознакомить учащихся со спецификой профессиональной деятельности и новыми формами организации труда в условиях безработицы и конкуренции.

4. Привлечь к деятельности всех участников педагогического процесса, в том числе и родителей учащихся.

Для реализации поставленных целей и задач в Лицее внедрен Чекинский проект.

Біздің лицейдегі кәсіптік бағдар беру жұмысының мақсаты:

- оқу бейінін және болашақ кәсіби қызмет саласын таңдау процесінде оқушыларға кәсіптік бағдар беру;

- оқушыларда өз мүмкіндіктеріне, қабілеттеріне сәйкес және еңбек нарығының талаптарын ескере отырып, қызмет саласын таңдау еркіндігі жағдайында кәсіби өзін-өзі анықтауды дамыту.

Кәсіптік бағдар беру жұмысының міндеттері:

1. Оқушылардың психологиялық құзыреттілік деңгейін олардың тиісті білімдері мен дағдыларымен қаруландыру, өзін-өзі қабылдау шекараларын кеңейту, өзін-өзі жетілдіру қажеттілігін ояту арқылы арттыру.

2. Оқушылардың бойында өзіне деген оң көзқарасты, жеке тұлға ретінде өзіндік құндылық сезімін, болашақ мамандықта өзін-өзі жүзеге асыруға қатысты өз қабілеттеріне деген сенімділікті қалыптастыру.

3. Оқушыларды кәсіби қызметтің ерекшелігімен және жұмыссыздық пен бәсекелестік жағдайында еңбекті ұйымдастырудың жаңа нысандарымен таныстыру.

4. Привлечь к деятельности всех участников педагогического процесса, в том числе и родителей учащихся.

Для реализации поставленных целей и задач в Лицее внедрен Чекинский проект.

Данным проектом Лицей, как инновационное учебное заведение, имеет большие предпосылки повысить интерес к науке и коммерциализации обучающихся и выпускников.

Цель проекта: развитие способностей лицеистов к инновационной, аналитической, творческой, интеллектуальной деятельности.

Задачи:

- привлекать обучающихся к проектной или учебно-исследовательской деятельности, вне зависимости от научной области.

- мотивировать педагогический коллектив для участия в руководстве проектной и учебно-исследовательской деятельностью учащихся.

- развивать умения учителей и обучающихся давать квалифицированную оценку результативности проектной и учебно-исследовательской деятельности.

Чокинский проект

- Современное учебное и научное оборудование
- Реактивы и расходные материалы
- Методическая поддержка
- Научно-практическая конференция "Содружество наук"

Современный выпускник Лицея способен осуществлять учебно-исследовательскую, проектную и информационно-познавательную деятельность.

Индивидуальный проект представляет собой особую форму организации деятельности обучающихся (учебное исследование или учебный проект).

Индивидуальный проект выполняется обучающимся самостоятельно под руководством учителя (тьютора) по выбранной теме в рамках одного или нескольких изучаемых учебных предметов, курсов в любой избранной области деятельности (познавательной, практической, учебно-исследовательской, социальной, художественно-творческой, иной).

Результаты выполнения индивидуального проекта должны развитие функциональной грамотности через:

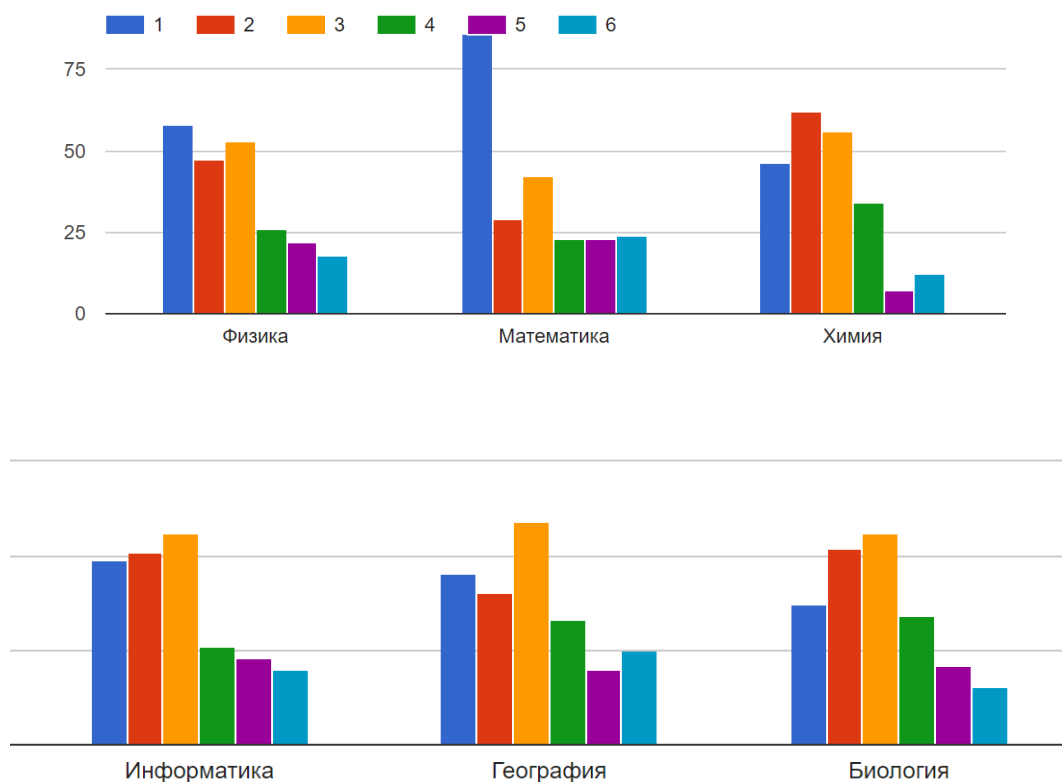
- сформированность навыков коммуникативной, учебно-исследовательской деятельности, критического мышления;
- способность к инновационной, аналитической, творческой, интеллектуальной деятельности;
- сформированность навыков проектной деятельности, а также самостоятельного применения приобретённых знаний и способов действий при решении различных задач, используя знания одного или нескольких учебных предметов или предметных областей;
- способность постановки цели и формулирования гипотезы исследования, планирования работы, отбора и интерпретации необходимой информации, структурирования аргументации результатов исследования на основе собранных данных, презентации результатов.

Реализация деятельности Чокинского проекта

Имея естественно-математическое, техническое направление, Лицей постоянно ищет методы организации практической работы лицеистов стимулирующей закреплению обширных знаний теоретического материала. В рамках выполнения Государственной программы развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы внедрил опытно-экспериментальную работу «Создание Модели предпрофильной подготовки и профильного обучения в КГУ «Лицей №2»». Полученные результаты дают толчок для внедрения современных форм ориентации учащихся в многообразии технических специальностей. Это – Чокинский проект.

Планируя работу по опытно-экспериментальному проекту среди учащихся Лицея было проведено анкетирование, которое показало следующие результаты:

Анкетирование учащихся 5-11 классов показало:

На 1 месте для лицеистов – математика

На 2 месте - физика

На 3 месте – химия

На 4 месте - география

На 5 месте – биология

На 6 месте - информатика

По результатам опроса видно смещение приоритетов учащихся в сторону не профильных предметов Лицея (география, биология) и явно видна западающая позиция предмета «Информатика».

В карту развития Чокинского проекта будет входить:

- Проведение «Дня открытых дверей» в ВУЗы г. Караганды
- Проведение экскурсий, мастер-классов и практических занятий на площадках КарТУ, КарГУ.
- Проведение обучающих семинаров и лекций для педагогов и обучающихся.
- Проведение научно-практической конференции «Чокинский проект – от знаний к практике» для учителей-предметников, обучающихся и других представителей образовательных организаций.
- Проведение Конкурса проектных и исследовательских работ обучающихся: «Чокинский проект – от практики к знаниям».
- Проведение независимой диагностики образовательных результатов обучающихся по математике и физике.

Для учащихся 5-6 классов определены подготовительные курсы для вступления в «Чокинский проект». Расписание работы дополнительных занятий

и предметных лабораторий составляются по методу «погружения»: учащиеся разделены на мини-группы и посещают только несколько курсов, что позволяет детально и целенаправленно разобраться в предложенной теме. Совместно с учителем создаются индивидуальные или групповые проекты.

Для учащихся 7-9 классов работают когнитивные лаборатории:

лаборатория физики;
лаборатория химии;
лаборатория биологии;
лаборатория IT;
лаборатория географии;
лаборатория STEAM.

Цель работы проекта в 10-11 классах – профориентация. Учащиеся определились с предметным направлением и занимаются в 1-2 лабораториях по специализации.

Методическая поддержка:

- Поддержка в осуществлении проектной и учебно-исследовательской деятельности.
- Проведение весенней конференции проектных и учебно-исследовательских работ.

Литература

1. <http://www.вокабула.рф/справочники/педагогический-словарь>.
2. Мотивационный профориентационный тренинг /В. Родионов //Школьный психолог. Газета Изд. дома «Первое сентября».- 2011.-№6.-С.11
3. Новак, М. Профориентационная методика «Ради»/М. Новак //Школьный психолог. Газета Изд. дома «Первое сентября».- 2010.-№19.-С.40-41
4. Резапкина, Г. Акцентуация и выбор профессии /Г. Резапкина //Школьный психолог. Газета Изд. дома «Первое сентября».- 2010.- №20.-С.25-32
5. Симонян, Р. Выбор профиля и психолого-педагогическая поддержка девятиклассников //Школьное планирование.- 2008.- №6.-С.43-50
6. Резапкина, Г. Профориентация школьников/ Г. Резапкина //Классное руководство. Газета Изд. дома «Первое сентября».- 2007.- №21.-С.39-43
7. Программа модуля «Мои профессиональные намерения» //Профильная школа.- 2007.-№4.-С.58-59

БАЛА ӨМІРІНІҢ ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ МАҢЫЗЫ

А.Б.Абзалова

*Қарағанды қаласы
КМҚК«МӨЛДІР» бөбекжайы*

Баланы қорғау үшін баланың өзі жақсы көретін және қорғайтын сезінетін, қауіпсіз, тыныштық қауіпсіз ортаны жасау керек. Балаға жақын адамдарының ниеттерімен, мінез-құлқына, оның әл-ауқатына шынайы қамқорлық қажет.

Чтобы защитить ребенка, необходимо создать безопасную, спокойную безопасную среду, в которой ребенок чувствует себя любимым и защищенным. Ребенку нужна искренняя забота о намерениях, поведении близких, его благополучии.

Қауіпсіздік -балаға үйдегі ең маңызды нәрсе. Ата-аналар айналасындағы кеңістікті және оның өмірін нәрестенің әл-ауқаты мен денсаулығына ештеңе қауіп төндірмейтіндей етіп ұйымдастыруы керек. Нәресте өмір сүретін кеңістік ол үшін қауіпсіз екеніне қашан және қалай көз жеткізу керек. Кішкентай бала қорғансыз тіршілік иесі. Ол өзінің әл-ауқатына жауап бере алмайды немесе ненің қауіпті, ненің қауіпті екенін анықтай алмайды. Сондықтан оның ата-анасы үгінділердің ыңғайлы болуы туралы қамқорлық жасауы керек. Бала пайда болған үйде өмір сүру ережелері өзгеруі керек. Ересектер үшін қалыпты болып көрінетін және олардың өмір салтына қауіп төндірмейтін көптеген нәрселер шын мәнінде бала үшін қауіпті болуы мүмкін. Кәдімгі шыныаяқ таңертеңгі шай немесе кофе, егер ол үстелдің шетіне тым жақын болса және нәрестені абайсызда аударып алып, күйдіруі мүмкін болса, нәрестенің денсаулығына елеулі қауіп төндіруі мүмкін. Бір үйде мұндай бөлшектер ондаған болуы мүмкін.

Егер анасы қолөнермен айналысса, ол баланы кездейсоқ жарақаттауы мүмкін өткір тоқылған инелерді немесе инелерді қойды ма? Егер әкем радиотехниканы жақсы көретін болса, ол ыстық дәнекерлеу үтікті ашық жерде қалдырды ма? Енді балалар зардап шекпеуі үшін ата-аналар әрбір ұсақ-түйекті ойлауы керек. Травматологтардан алынған статистикаға сәйкес, кішкентай бала үйде ең көп жарақат алуы мүмкін. Сирек кездесетін сәби төсектен құламай, үстел ауыстырмай өсті. Бірақ ата-аналар күнделікті өмірдің егжей-тегжейлеріне аздап мұқият болса, баланың денсаулығын қорғау арқылы мұндай жағдайды оңай болдырмайды.[4, 44 бет]

Бала әлі өте кішкентай болса да, ата-анаға тек өз мінез-құлқын бақылау жеткілікті болады. Бірақ нәресте есейіп, жорғалауды, содан кейін жүруді үйренгенде, үйдегі қауіпсіздік мәселесі мүлдем жаңа деңгейге көтеріледі. Когнитивтік инстинкт нәрестені айналадағы әлемді зерттеуге итермелейді, енді оның бұл үшін өз ресурстары жеткілікті. Пәтер кеңістігінде икемді сырғытпаны қадағалау бес жасар баланы ойын алаңында тоқтатудан қиынырақ болуы мүмкін. Бала бәріне қызығушылық танытады, кез келген есік ашық болуы керек, кез келген сөре мұқият зерттеледі.[1, 9 бет]

Сондықтан ата-аналар баланың денсаулығына зиян келтіретін жерге кіруге физикалық қабілеті жоқ екеніне көз жеткізуі керек.

– барлық сымдарды нәресте оларға кездейсоқ қол жеткізе алмайтындай етіп арнайы қораптарға салу керек;

– розеткаларды ашалармен жабу керек;

– бала ала алатын бөлмеде дәліздің терезелері мен есіктері ашық болмауы керек;

– үйдегі барлық заттар мен жиһаз бөлшектері, тіпті таза теориялық тұрғыдан да балаға құлап, соғуы мүмкін, қосымша бекітілуі керек;

– денсаулыққа қауіп төндіретін кез келген химиялық заттар (дәрілер, құрылыс материалдары, тұрмыстық химия) нәресте ешбір жағдайда кірмейтін жерде болуы керек.[3, 19 бет]

2 жастан бастап бала бірте-бірте дамудың сол кезеңіне көшеді, бұл кезде оған тек тыйым салу жеткіліксіз. Біріншіден, олар әрқашан жұмыс істемейді. Сәби қазірдің өзінде өзінің тәуелсіздігін біледі, ол өзін ата-анасынан бөлек адам ретінде сезінді және ол әрекетті таңдау құқығын белсенді түрде талап ете бастайды. Баланы қателесу құқығынан толық айыру арқылы ата-ана өзіне де, оған да жамандық жасайды. Бала диванның шетіне қайта-қайта жорғалайды немесе үстелдегі дастарханды өзіне тартады - ақыр соңында, ол үшін естіген «жоқ» тек анасының сөзі, оның артында баланың бұл туралы ешқандай факті жоқ, жүзеге асырып, қорытынды жасай алады. Мүмкін, ата-аналар кейде нәрестеге өзінің жағымсыз тәжірибесін алуға мүмкіндік беруі керек, осылайша нәрестеге неге мұны істеу мүмкін емес екені түсінікті болады.Әрине, адам бойындағы сананың мұндай дамуы денсаулыққа зиянсыз болуы керек. Егер ата-ана баланың диваннан құлап кетуіне рұқсат беруді шешсе, нәресте ыңғайсыздықты сезінуі үшін, бірақ жарақат алмау үшін еденге көрпе қою керек. Дастарханмен бірге үстелден баланың басына қасық түсуі мүмкін, бірақ бір кесе сұйықтық емес. Ата-аналар өздері үшін тыйымдардың тізімін жасауы керек, бұл шын мәнінде қатаң орындалуы керек, өйткені біз баланың өмірі мен денсаулығы туралы айтып отырмыз. Ал басқа жағдайларда сіз нәрестеге сырттан бақылаудың жоғарылауымен қалаған нәрсені орындауға тырысатын жағдайлар жасай аламыз...Бұл болашақта баланың нақты қауіпсіздігін қамтамасыз етеді. [2, 115 бет]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. А.Ахметова «Бала және балабақша» журналы № 9,10 2014 ж.
2. В.П. Новикова, Л.И. Тихонова «Воспитание ребенка-дошкольника 2008г.;
3. Т.А Шорыгина «Беседы о правилах пожарного безопасности» -2009г;
4. Т.А. Хромцова «Воспитание безопасного поведения в быту детей дошкольного возраста» 2007г.

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Абиауова Гульнар Чариповна

*Қарағанды облысы
Қарқаралы ауданы*

Аңдатпа. Мектептегі кәсіптік бағдарлау- оқушылардың бейімділігі, белгілі бір кәсіби қызмет түрлеріне, бағытталған еңбекке дайындығын қалыптастыру және таңдау. Мақалада кәсіптік бағдар беру жұмысы жеке адамның да, жалпы қоғамның да дамуындағы маңызды компоненттердің бірі екені айтылады.

Аннотация. Профориентация в школе-это формирование у учащихся склонностей, готовности к определенным видам профессиональной деятельности ориентированному труду. В статье отмечается, что одним из важнейших компонентов развития как личности, так и в обществе целом.

Бүгінгі күні адамның толыққанды тұлға болып қалыптасуына қойылатын талаптар өсіп келеді, ал еңбек мақсаттары нарықтық заманда адамдарға таңдаған мамандығында жоғары кәсібиліктің, үнемі біліктілікті арттыруға және жеке дамуға дайын болуды талап етеді. Қазіргі кезде жалпы білімнің міндеті-баланың жалпылама дамуын қамтамасыз ету ғана емес, ең бастысы оларды жас кезінен қабілеті мен қызығушылығына қарай белгілі бір мамандыққа бағыттай білу. Мұндай жағдайда мектептегі кәсіптік бағдарлау жұмысы бұрынғыдан да өзекті болады және барлық жастағы мектеп оқушыларына сапалы дайындықты қамтамасыз етуге міндетті. Мектебімізде аталған тақырып бойынша мектеп әкімшілігі, психолог, сынып жетекшілері бірлескен жұмыс тобының төмендегі мақсатқа негізделген жүйелі жұмысы орын алған.

Мектептегі кәсіптік бағдарлау жұмысының мақсаты:

-Балалардың мамандық таңдауына жағдай жасау, мамандық таңдауда оқушы пікірін қолдау

Мектептегі кәсіптік бағдарлау жұмысының міндеттері:

- Оқушылармен ақпараттық жұмыс жүргізу: профессиограммалармен, еңбек нарығындағы ағымдағы және болашақ қажеттіліктер, еңбек жағдайлары мен ықтимал жалақы туралы ақпаратпен, таңдалған мамандық шеңберіндегі одан әрі дамумен танысу.

- Баланың өз бетінше мамандық таңдауға көмектесу мақсатында олардың мүмкіндіктері, бейімділігі, мүдделері туралы ақпарат алу, зерттеу жүргізу.

- Бейіндік оқытудың көптеген нұсқаларын әзірлеу және енгізу: бағдарламалар, сабақтар, формалар, әдістер т. б.

- Жоғары немесе орта кәсіптік білім беру мекемелерімен бірлесе отырып, оқушылардың келесі оқу деңгейіне бірқалыпты көшуін, сабақтастықты қамтамасыз ету.

Мектебімізде кәсіптік бағдар беру барысында қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіпке қызығушылығын қалыптастыруға және болашақ мамандығын саналы түрде таңдауға бағытталған жұмыстар жүзеге асады. Жоспар негізінде оқушыларға

«Мамандықтар шеруі», «Мамандық таңдаудың жеті қыры», «Нарық сұранысы», «Ерекше мамандықтар», «Сүйікті мамандық» сияқты тақырыптарда

дәріс сабақтар, тренингтер, дөңгелек үстел, дебат ойындары өткізіледі. Жұмыс барысында оқушылар мамандықтар жайлы ақпарат алып, өздерін мазалаған сұрақтарға жауап алады. Мектебіміздегі жүйелі жұмысы жас ұрпақтың саналы түрде болашақ мансабын таңдауға мүмкіндік жасап, сүйікті мамандық таңдауына жол ашады. Соңғы бес жылда мектеп бітірушілердің таңдаған оқу орындарын бітіріп, сол мамандық бойынша қызмет істеуі -мектеп ұжымының жұмыс нәтижесін көрсетіп отыр.

Кәсіптік бағдар беру жұмысына мектептегі тәрбие жұмысын ұйымдастырушылар, сынып жетекшілерімен қатар ата-аналар да қатысуы міндетті. Көптеген ата-аналар өз балаларының болашақ мамандығын таңдауда баласының білімін, қызығушылығын немесе таңдалған мамандығының еңбек нарығындағы сұранысын ескермей кәсіптік бағыт береді. Сондықтан да мектеп ұжымының ата-аналармен жұмыс жоспарында кәсіптік бағдар беру мәселелері бойынша әр түрлі ағартушылық шаралар орын алуда. Әсіресе негізгі және орта мектеп бітіруші оқушылардың ата-аналарымен тығыз байланыс арқылы ата-аналар жиналыстарында түрлі тренингтер, сауалнамалар, әңгімелер, дәрістер ұйымдастыру арқылы ата-аналардың балаларына кәсіби бағыт беру туралы көзқарасына, ұстанымдарына ықпал етеді.

Адамның болашағы мамандықпен тығыз байланысты болғандықтан, кәсіби бағдар беру – адам болашағына көптен-көп пайдасын тигізеді. Кәсіби бағдар беру арқылы сол кәсіптің қыр-сырын, мақсатын, мәнін түсіндіріп, көрсетуге болады. Осындай мақсатта мектеп оқушыларынан Е.А. Климовтың «Дифференциалды- диагностикалық сауалнама» әдістемесі бойынша сауалнама алынып, мамандық таңдайтын жастардан қандай мамандыққа икемділігі мен қабілеті бар екендігін анықтаймыз. Бұл жұмысты мектеп психологы мен сынып жетекшісі бірлесіп атқарады. Зерттеу барысында таңдау мен өзіндік анықталу сұрақтарына байланысты оқушылардың кәсіби өзіндік бағалау ерекшеліктерінің өзара байланыстылығы жайлы мәселе зерттеліп, қорытындылар жасалады.

Жасөспірімдердің бойында іскерлік қасиеттерін қалыптастырып, кәсіптік іс-әрекет элементтерін меңгертуге бағыттауда технология пәнінің үлесі зор. Бұл пән жеке адам үшін де, қоғам үшін де аса маңызды білім базасына, кәсіпкерлік пен іскерлік базасына айналуы тиіс. Іскерлік қабілет кез-келген адамға берілмейді және оны үйрену, меңгеру артық болмайды, бұл әсіресе біздің қоғамымыз үшін ең басты қажеттілік. Мектебімізде технология пәні бойынша оқушыларды кәсіпкерлікке баулу бағыттары көрініс тауып отыр. Сабақ барысында нарық заманы талабына сай кәсіпшілік дамытуға болатын қолөнер түрін меңгертіп, келешекте сол кәсібінен табыс таба алатындай деңгейде білім беріліп, технология сабағында үйренген дағдыларды кәсіп қылып оырған мектеп бітіріп кеткен түлектер аз емес. Ол үшін шеберханалар жабдықталған, материалдық база және сабақтың берілуі талапқа сай болуы қажет

Мамандық таңдауға байланысты қызығулардың мақсатқа бағытталған түрде жүйелі дамуы, жоғары сынып оқушыларында кәсіби өзіндік анықталу процесінің қалыптасу негізін қалайды. Оқушыларды көпшілік мамандықтар

туралы түсінікпен қаруландыру, кәсіптік қызығуы мен бейімділігін, қабілеттілігін қалыптастыру және қызығушылығын ояту, тек қана ата-ана, сынып жетекшісі ғана емес, барлық пәндерде жүзеге асуы тиіс. Мұғалім оқушыларға терең білім береді, оны кәсіптік бағдар беру жұмысымен байланыстырады, белгілі мамандықтың түрін меңгеруге бейімдейді. Мысалы, математика сабағында- статист, есепші, сатушы, т.б., география сабағында- геолог, гидролог, эколог, орманшы, т.б.

Кәсіби бағдар беру – бүгінгі күннің актуалды мәселесі. Шешімін таба білсек, нәтижесі елдің экономикалық өміріне әсер етеді. Қазіргі заман талабына сай мамандықты игерген жастарға сұраныс өте жоғары. Ол қоғамның жұмыс күшін жаңартудың маңызды құралы. Өз ісінің нағыз маманы болған азамат қана кез-келген еңбек сұранысына жауап бере алады. Бұл өз кезегінде нарық жағдайындағы кәсіптік білім беру жүйесінің алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. «Қазақстан мектебі» әдістемелік журналы. А.Қалықоаев «Кәсіптік білім беру жүйесіндегі менеджмент» [№3 -2013жыл, 37-40 беттер]
2. «Қазақстан мектебі» әдістемелік журналы. М. Әубәкіров «Мектептегі кәсіптік бағдар» [№3 -2013жыл, 40-42беттер]
3. «Қазақстан мектебі» әдістемелік журналы. Ж.Нұрғалиев «Болашақ маманның қызығушылығын қалыптастыру» [№9 -2014жыл 34-36 бет]
4. «Қазақстан білім қоғамы жайында» «Егемен Қазақстан» [2012 жылғы 6 қыркүйек]
5. Өстеміров. К. Кәсіптік оқыту әдістемесі [33-33б.]

ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ РУХАНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ БОЙЫНДА ДАМУДА ДАНАЛЫҚ ОЙЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Абикенова Гулишат Ахметовна

*Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің
"С. Сейфуллин атындағы №7 мектеп-гимназиясы" коммуналдық
мемлекеттік мекемесі*

Аңдатпа. Мақалада ұлы ағартушылар мен жазушылардың ойы мен даналық сөздері арқылы білім алушылардың бойындағы құндылықтарды дамытудың жолдары қарастырылған. Жалпыұлттық құндылықтар арқылы білім алушыларды тәрбиелеу мен оқытудағы жаңа инновациялық әдіс-тәсілдердің маңыздылығы қамтылған.

В статье затрагивается национально-духовные ценности и влияние на воспитание нынешней молодежи идеи и мысли великих просветителей, писателей. Также, рассматривается внедрение и необходимость использования

новых инновационных технологий в воспитании духовных ценностей подрастающего поколения.

Ғылым мен техника қарқынды дамыған бүгінгі заманда жоғары интеллектуальды жастарды жан-жақтылыққа, рухани-адамгершілікке тәрбиелеу, жеке тұлғалық қасиеттерін ояту, жалпыұлттық құндылықтарды бойларына сіңіру, олардың потенциалдық деңгейінің көтерілуіне үлес қосу, бәсекеге қабілеттіліктерін шыңдау оңай іс емес. Білім беру саласының осы ең өзекті талабын орындау – әрбір ұлтжанды азаматтардың ел алдындағы қасиетті парызы әрі киелі міндеті.

Тәрбие рухани байлықтан нәр алады. Рухани байлық – адам дамуының ең жоғары интеллектуалдық шыңы. Бұл шыңға тек ұлттық рухани құндылықтар мен даналардың ақыл-парасатына терең мән беріп ұғыну арқылы ғана көтеріле аламыз анық. «Ел боламын десек, бесігіңді түзе» деген М.Әуезовтің құнарлы ойының қуаты ұрпағымыздың бүкіл ғұмырлық рухани азығы тал бесіктен басталатыны анық. Ұлы ғалымдар мен ғұламаларымыздың даналық ойларымен, әнші-күйші, сал-серілеріміздің сұлу әуендерімен, жыршы-жырауларымыздың жыр-толғауларымен, ақын-жазушыларымыздың үлгілі-өнегелі шығармашылығымен, би-шешендердің даналық тапқырлықтарымен көкіректеріне көрікті ойлар құйылып, нәзік сезімдері шуаққа бөленіп жатса жастар тәрбиесінде өкіндірер олқылықтар болмас еді!

Көтеріп отырған өзекті мәселені шешуде жалпыұлттық құндылықтарды жас ұрпақтың сана-сезіміне ұялатуды көксейді. Қазыбек, Әйтеке, Төле билердің, Асан қайғы, Ақтамберді сияқты ақын-жыраулардың, Әл-Фараби, Баласағұн, Яссауи сияқты ойшыл философтардың, ғұлама-данышпандардың афоризмдері – рухани-адамгершілік қасиеттерді жастардың бойына сіңіртуде таптырмас қазыналар.

Бабаларымыздың рухани ой дүниесі – дамудың, өркендеудің, гүлденудің бағдарламасы. Әр елдің ұлы тұлғалары болады. Олардың қалдырған мұраларын ел мүддесіне пайдалана білген халық қай заманда да тығырықтан шығатын жол таба алады.

Рухани құндылықтарды бала жүрегіне ұялату кітап оқытудан басталады. Техника жан-жақты дамыған бүгінгі заманда кейбіреулердің қайдағы кітап деулері мүмкін. Қалай десек те, кітап – рухани азықтың көзі екенін естен бір елі де шығармауға тиістіміз. Кітап арқылы ғана дүниенің беймәлім құпияларын аша аламыз.

Қазақ халқы – оқу-білімге құштар, алғыр, тапқыр, зерек халық. Бұл асыл қасиеттер қанымызда бар. Қанда бар қасиеттер ешқашан өлмек емес. Оны дамытатын, жетілдіретін – даналықпен жазылған рухани ой байлықтары. Сол байлықтардан көз жазып қалмай ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу – баршамыздың киелі парызымыз. Киелі парыздың киесі ауыр болатынын сезіне отырып, осы істі жүзеге асыруға қарышты қадамдар жасаудың өзі – даналық.

Бабалардан қалған даналық мұраларының барлығы да ойға құрылған. Олар философиялық тұжырымдарын, пәлсапалары мен хикметтерін дәл басып айтпай тереңнен тұспалдаған. Ондағысы әр ұрпақ өз заманына қарай ойлау

арқылы дамытып жетілсін дегені болар. Ұрпағын дайын асқа үйретпей, өз жүрегінің сүзгісінен өткізіп болашағының кемелденуіне ой қазынасымен үлес қосатын ойшыл болсын дегенді меңзейді. Дана халқымыздың қай мұрасына да ой жүгіртсең, адамгершілік пен ізгіліктің, парасаттылық пен даналықтың қойнауына сүңгісің. Бірақ бұл ой қазыналары оңайлықпен алдырмайды. Оның дәні мен нәрін алу үшін терең білім, өмірлік жинақталған тәжірибе, кең пейіл, нұрлы ақыл, ыстық қайрат, жылы жүрек, асқақ ұлы арман, нәзік сезім...керек. Бұлардың адам бойында тамыр жаюы тал бесіктен, отбасы тәрбиесінен. 5-6 жасқа дейін отбасының қазақи ұлттық тәлім-тәрбиесімен, наным-танымдарымен, ақыл-кеңесімен, үлгі-өнегесімен «алшысынан» тұрып келген жеткіншекке мектепте білім мен тәрбие беру қиынға соқпасы анық.

Жоғарыда жіктеліп аталған бабалар мұрасын ұрпақ санасына құю үшін «баланың өз қолынан келетін іске толық ерік беру керек. Басқаның күшіне, көмегіне сеніп кетпей, өз қолынан келетін істе ғана тәрбиеші көмек көрсетіп жіберуге міндетті. Әрі баланы құбылмайтын, ұсақтықпен қажытпайтын темір тәртіпке бағындыру керек. Баланы еркіне жіберу оны ерлікке, батырлыққа үйретсе, темір тәртіпке бағындыру оны шыдамдылыққа, табандылыққа үйретеді.»

Шын мәнінде әр сабақта жүргізілетін тәрбие жұмысы мен шығармашылық ізденістің кілтін балалардың өз қолына берген жөн. Бала жаны қиялдауға құмар. Шығармашылық – қиялдың жемісі. Қиял – ойдың туындысы. Терең ойдан туған рухани қазыналардан дән іздеу оймен барлау жасауға үйретеді. Шынайы ойға берілу жаттанды білімнен сақтандырады. Өзінің өмірден алған тәжірибесін білімімен ұштастыруға әрекет жасаған баланың еңбегі қашанда жемісті болмақ. Өзі ой еңбегімен шұғылданғанда ғана бала өзгенің даналықпен айтқан әр сөзіне ой көзімен қарауды әдетке айналдырады.

Жалпыұлттық рухани құндылықтарымыз әлем назарын өзіне аударып жатқанда, біздің жайбарақат отыруымыз еш жараспас. Қанаттарын қырандарша қомдап, ұлт мұрасына қырағылықпен қарап, жарқын болашағымыздың ірге тасының берік қалануына өз үлестерін қоса алатын жеткіншектер тәрбиелеуде ұстаз еңбегімен қоса мемлекеттің көреген саясаты мен ұстанған бағыты болашақтың кемелді тәрбиесіне бағытталса өзекті мәселелердің түйіні шешілері хақ.

Бүгінгідей жаһандану заманында тек өз ұлтымыздың дәстүрлі ойы мен пайым-парасатына сүйену керек. Тарихымызда бүгінге аман-сау жеткен халық педагогикасы, дәстүр қазынасы, данышпандарымыздың ой антологиясы, даналық философиясы, өмірлік тәжірибесі, танымдық ілім-білімдері – жарқын болашағымызға жол көрсетер бағдаршам, адастырмас темірқазық, телегей теңіз рухани азық, ұрпақтан-ұрпаққа мәңгілік жалғаса беретін асыл мұра, өнегелі тәрбие мектебі. «Тәрбие жан иесіне тиісті азық беріп, сол иесінің дұрыс өсуіне көмек көрсету деген сөз.» Ендеше «адам баласы өмір бойы тәрбиеге мұқтаж.»

Тәрбиенің мақсаты – адамды, ұлтты, асса, барлық адамзат дүниесін бақытты қылу. Ұлт мүшесі – әрбір адам бақытты болса, ұлт бақытты; адамзат

дүниесінің мүшесі – әрбір ұлт бақытты болса, адамзат дүниесі бақытты.» Адамзат бақыты – ел бақыты. Бақыттың бастауы – ғұламалардың ақыл-ойында.

Тарих қатпарында есімі сақталған әрбір данышпанымыздың ақыл-ой жетістігі әлемдік ойлау барысында өзіндік ерекше орны бар. Сондықтан ұлттық дәстүр мен жаңа инновациялық ойды дұрыс байланыстыра білсек, болашағымыз зор болмақ!

Әдебиеттер тізімі:

1. М.Жұмабаев. Педагогика. Алматы «Ана тілі» 1992
2. Ғ.Есім. Абай туралы философиялық трактат. Алматы. Қазақ университеті. 2004
3. М.Әлімбаев. Халық – ғажап тәлімгер. Алматы. «Рауан» 1994
4. Н.Назарбаев. Тарих толқынында.

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕ ИНФОРМАТИКАНЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА НЕГІЗДЕП ОҚЫТУ

Абильдина Мархабат Куатовна

Қарағанды қаласы, С.Саттаров атындағы мектеп-лицейі

Аннотация. Теоретически обоснована педагогическая модель духовно-нравственного воспитания подростков средствами учебного предмета «Информатика». Разработанная модель включает целевой компонент, принципы и направления осуществления духовно-нравственного воспитания подростка, основное содержание, методы и приемы педагогического взаимодействия, ожидаемый результат. Определены критерии и показатели, позволяющие оценить эффективность процесса духовнонравственного воспитания подростка средствами учебного предмета «Информатика».

Аннотация. «Информатика» оқу пәнінің көмегімен жасөспірімдерді рухани-адамгершілік тәрбиелеудің педагогикалық моделі теориялық тұрғыдан негізделген. Өзірленген модель жасөспірімнің рухани-адамгершілік тәрбиесін жүзеге асырудың мақсатты компонентін, принциптері мен бағыттарын, педагогикалық өзара әрекеттесудің негізгі мазмұнын, әдістері мен әдістерін, күтілетін нәтижені қамтиды. «Информатика» пәнінің көмегімен жасөспірімді рухани-адамгершілік тәрбиелеу процесінің тиімділігін бағалауға мүмкіндік беретін критерийлер мен көрсеткіштер анықталды..

Қоғам дамуының қазіргі кезеңінде жастарды, әсіресе бұқаралық ақпарат құралдарының, экстремизмге шақыратын желілік қауымдастықтардың, рухани дәстүрлерді ұмытып кетуге, елдің тарихы мен мәдениетін құрметтемеуге, рұқсат етілуге және моральдық деградацияға ұшырайтын мектеп оқушыларын рухани-адамгершілік тәрбиелеу проблемасы барған сайын маңызды бола түсуде.

Біздің заманымыздың философтары, педагогтары мен психологтары желілік қауымдастықтардың жасөспірімдердің дүниетанымына теріс әсерін, сондай-ақ олардың ақпараттық мәдениетінің қалыптаспағанын көрсетеді, бұл ақпараттық ағындармен дұрыс жұмыс істеу және деструктивті ақпаратты алып тастау қабілетін болжайды. Сонымен қатар, заманауи ақпараттық технологиялар, оларды шебер мақсатты қолдана отырып, мұғалімдер жасөспірімдердің аксиосферасына, олардың жүйелі рухани-адамгершілік тәрбиесіне конструктивті әсер ету үшін үлкен мүмкіндіктер ашады [4].

Педагогикалық модельді құрудың мақсаттары мен принциптерін айқындау кезінде біз қоғамның мектеп түлегіне елдің тарихы мен мәдениетін құрметтейтін, жалпы адамзаттық әмбебаптар мен өз халқының рухани-адамгершілік құндылықтарын түсінетін және қабылдайтын, өзінің мінез-құлқын конституциялық-құқықтық, әлеуметтік және моральдық нормаларға сәйкес құратын, рухани және адамгершілік жағынан дамыған тұлға, азамат, патриот ретіндегі қажеттіліктерін бағдарладық. Қазақстан қоғамының нормалары. Біз мектептегі білім беру процесін реттейтін бірқатар негізгі Мемлекеттік құжаттардың ережелерін назарға алдық, оған сәйкес оның мақсаты жасөспірімдерде маңызды рухани-адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру болып табылады: Отанды қорғауға дайындық, азаматтық, отбасы құндылықтарын қабылдау, жауапкершілік сезімі; мейірімділік, құрбандық; мемлекеттік рәміздерге құрмет, ұжымшылдық және т. б.

Информатика сабақтарында жасөспірімдерді рухани-адамгершілік тәрбиелеу принциптерін анықтау кезінде біз ғылымның, жүйеліліктің, сабақтастықтың, тұтастықтың, теорияның практикамен байланысы, көрнекілік, сабақтастық сияқты жалпы дидактикалық принциптеріне сүйендік және сонымен бірге информатиканың ерекшелігін рухани-адамгершілік тәрбие мәселелерін шешудегі оқу пәні ретінде ескердік. Осыған байланысты, педагогикалық модельді құру кезінде, ең алдымен, «Информатика» пәнін оқытуда дидактикалық материалдың рухани-адамгершілік компонентінің басымдығы принципі басшылыққа алынды. [1].

Бұл принцип жасөспірімге айтарлықтай әсер ететін, оны рухани-адамгершілік бағыттағы материалды түсінуге бағыттайтын «Компьютер және ақпарат», «адам және ақпарат», «ақпараттық модельдеу» және т.б. модульдерді зерделеу кезінде аксиологиялық бай ақпаратты мақсатты таңдауды реттейді.

Педагогикалық модельді құрудың екінші анықталған және Біз сипаттаған принципі – информатика сабағының технологиялық және аксиологиялық компоненттерінің дұрыс байланысы - «Информатика» пәнін оқу кезінде оқушы бір жағынан ақпаратпен жұмыс істеу туралы ғылыми идеяларды қалыптастырады, ақпараттық процестер туралы білім береді, компьютер негізінде әртүрлі ақпарат түрлерімен жұмыс істеу қабілеті қалыптасады. Екінші жағынан, бұл принцип мұғалімнің жасөспірімде алынған ақпаратқа селективті қатынасын, оның сенімділігін анықтау дағдыларын дамытуды, оны «тұтыну» мен таратудың құқықтық, этикалық және моральдық аспектілері аясында Ақпаратқа жауапкершілікпен қарауды тәрбиелеуді анықтайды.

Педагогикалық модельді құрудың үшінші қағидасы-жасөспірімдердің жас ерекшеліктерін және олардың дүниетанымын информатика арқылы қалыптастыру және түзету тәсілдерін ескеру-біз жасөспірімнің эмоционалды тұрақсыздық, импульсивтілік, басқаларға деген сұраныстың артуы және өзін-өзі бағалаудың жеткіліксіздігі тұрғысынан өте күрделі екенін түсінумен байланысты болдық, бұл аналітикалық дағдыларды дамытуды қиындатады. гетерогенді ақпаратпен жұмыс жасау кезінде сыни ойлау. Алайда, жасөспірімдерде өзін-өзі тануға және тануға деген ұмтылыс бар, сондықтан оларды ақпараттық технологияларды қолдана отырып жасалған маңызды әлеуметтік жобалар қызықтыруы мүмкін [3].

Осы бағыттарды іске асыруды технологиялық қамтамасыз ету педагогикалық модель аясында мақсатты түрде таңдалған Оқу ақпаратының кешенімен байланысты болды, оны талдау, жалпылау үшін, сондай-ақ оқытуды зерттеу, графикалық құрылыс, проблемалық жағдай жасау, сюжеттік сурет салу, презентация жасау, пікірталас, веб-сайт, веб-сайт сияқты әдістер мен әдістер негізінде арнайы ұйымдастырылған іс-шаралар негізінде қолдануға болады. «шығармашылық зертхана», виртуалды экскурсиялар, жобалық қызмет және т. б.

Сонымен қатар, педагогикалық модель шеңберіндегі әлеуметтік бағыттағы Жобалық іс-әрекетке ерекше мән берілді, өйткені ол бір жағынан оқу-зерттеу қызығушылығын дамыта отырып, пәнаралық интеграцияны қамтамасыз ете отырып, әртүрлі қолданбалы салаларда бағдарламалық жасақтаманы қолдану дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

Екінші жағынан, мұндай жобалық іс-шаралар жасөспірімдердің шығармашылық ынтымақтастығын олар үшін қызықты түрде ұйымдастыруға және олардың күш-жігерін әлеуметтік пайдалы нәтижеге жетуге бағыттауға мүмкіндік берді. Бұл фактіні түсіну іс жүзінде рухани-адамгершілік тәрбие тұрғысынан өте маңызды әлеуметтік жауапкершілік пен азаматтық сезімді қалыптастырады, әсіресе жобалармен жұмыс жасау кезінде бұл жасөспірімнің эмпатия мен бірлесіп құру арқылы идеялар мен рухани-адамгершілік құндылықтарды терең жеке қабылдауымен байланысты болды. Сондықтан біз педагогикалық модельдеу аясында «оқу дамыту ортасы» және «ұсынылған модельді іске асырудың ұйымдастырушылық-педагогикалық шарттары» ұғымдарын қолдандық.

Осыған байланысты, біздің ойымызша, бұл принцип саналы әлеуметтену принципімен байланысты, өйткені жасөспірім өзінің қажеттілігін сезінуі маңызды, сондықтан информатика сабақтарында оқу-шығармашылық, оқу-зерттеу жұмыстары барысында оны саналы әлеуметтік пайдалы іс-әрекетке қосуға болады, ол да бізді байланыстырады жасөспірімдердің белгілі бір рухани құндылықтарды қабылдауымен. Әлеуметтік маңызы бар азаматтық және әлеуметтік-мәдени қызметке оң мотивация қағидаты да маңызды, ол оқу материалының мектепте ғана емес, шағын ауданда, қалада, өңірде әлеуметтік маңызы бар жобаларға ықтимал «шығуын» қамтамасыз етумен байланысты [2].

Осылайша, дамыған және теориялық негізделген педагогикалық модель жасөспірімнің аксиосферасын дамытудағы информатика сабақтарының ерекше рөліне байланысты информатика сабақтарында жасөспірімдердің мақсатты рухани-адамгершілік тәрбиесін қамтамасыз ете алады. Информатика мұғалімі жасөспірімдер үшін ақпараттың қол жетімділігін және мектеп оқушыларының интернет-коммуникацияның ғаламдық жүйесіне үнемі қосылуын ескере отырып, олардың сыни ойлауын дамытуға және материалды арнайы таңдау арқылы рухани-адамгершілік тәрбиені жүзеге асыруға, сананы айла-шарғы жасауға және жалған құндылықтарды енгізуге қарсы тұру қабілетін дамытуға мүмкіндік алады. Модельді іске асыру үшін отбасы мен мектептің өзара іс-қимылы, сондай-ақ мектептің білім беру процесінде жасөспірімдердің барлық пәндерді оқуы кезінде рухани-адамгершілік тәрбиені өзектендіру өте маңызды.

Қолданылған әдебиет:

1. Анкудинова Е.В. Рухани-адамгершілік тәрбие процесі: әлемдік тәжірибе // Амур ғылыми хабаршысы. 2015. № 4. С. 14–21.
2. Гронский И.А. Интернет-аудиторияның желілік коммуникациядағы белсенділігінің әлеуметтік-философиялық негіздері: автореф. дис. ... канд. филос. наук. Н. Новгород, 2011. 31 с.
3. Лихачев Б.Т. Тәрбие философиясы: спецкурс. М.: Владос, 2010. 335 с.
4. Мигун Д.А. Жастар ортасындағы экстремизм: негізгі себептері мен алдын алу шаралары: учеб.-метод. пособие. Минск: РИВШ, 2016. 54 с.

ЕРТЕ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮРДІСІНДЕ ҚАЗАҚ БАЛАЛАР ФОЛЬКЛОРЫН ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕМЕСІ

***Абильмаженова Гулжахан Бейсенбекқызы
Табулдина Гулсім Сиязбекқызы***

Қарағанды қаласы «Балапан» бөбекжайы» КМҚК

Баланы халық мәдениетіне баулуды ерте жастан бастаған дұрыс. Фольклор бала тәрбиесінде оның дамуының бастапқы кезеңінде халық даналығын бойына сіңіруде маңызы өте зор.

Жеке тұлғаның рухани-адамгершілік қасиеттерінің дамуы оның өміріндегі ең ірі өзгеріске кездесетін сәт балабақша табалдырығын аттауынан басталып, оқу мен тірбиенің ұштасып. Біртұтас поцеске

айналған жағдайында жүзеге асады. Біздердің алдымызда тұрған міндет- жас ұрпақты адал, өмірге құштар, көзі ашық, көкірегі ояу, өз Отанын сүйетін, рухани жан-дүниесі бай, ары, жаны таза ұрпақ тәрбиелеу міндеті тұр. Балалар жан дүниесінің аталмыш сипаты балалар фольклорының табиғатын айқындайды. Балалар фольклоры-балалар психологиясын, көркемдік талғамын, шығармашылық мүмкіндіктерін таныта отырып, бала қабілетіне лайықталып, логикалық жүйелілігімен ерекшеленеді. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған шығармалар қысқа, ықшам, тілі жеңіл, сөзі ойнақы түрде жазылып,

белгілі бір сюжетке негізделі құрылады. Көбінесе, қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарға, жан-жануарларға, табиғат әлеміне негізделген шығармалар баланың дүниетанымын қалыптастыруға әсері мол. Қазақ балалар фольклоры арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың ой-өрісін, тіл байлығын кенейтіп, дүниетанымдық жағына көңіл бөле отырып жандандыру қажет.

Балалар фольклоры дегеніміз- ол мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшелігіне сәйкес, балалардың өзіндік қиял-армандарын, талаптарын, ой-пікірлерін, айналадағы құбылысты эстетикалық тұрғыдан қабылдау, сезіну

мүмкіндіктерін қалыптастыратын халқымыздың ғасырлар бойы жинаған асыл мұрасы болып табылады. Демек, балалар фольклоры балалардың қызыға да сүйсіне тыңдайтын, шығармашылық қасиеттерін арттыратын, логикалық ойлау қабілеті мен сөздік қорын дамытатын құнды жанр екені анық. Қазақ балалар фольклоры шығу тегі мен орындаушыларына қарай – үлкендер тарапынан балаларға арналып айтылатын және балалардың өздері орындайтын шығармалар болып екі топқа бөлінеді. Алғашқысының қатарына бесік жыры, маусымдық жырлар, мәпелеу жырлары, жұмбақ, жаңылтпаш шығармалар жатса, соңғысы қаламақ, санамақ, сұрамақ, тақпақ балалар өлеңдерін қамтиды. Бұл мектеп жасына дейінгі мекемелерде халық ауыз әдебиетін қолдануда, тіл дамуы және олармен танысу мінездемесі, қазақ халқының ауызша шығармашылық туынды түрі мен мазмұнының ерекшелігі ескертілінген. Халық ауыз әдебиеті арқылы бала тек ана тілін ғана танып біліп қоймайды, сонымен қатар оның сулулығын меңгере отырып, өз халқының мәде-ниетіне араласады, ол туралы алғашқы әсерін алады.

Халық ауыз әдебиетін қазіргі заманда әдістемемен қатар қолдану, баланың тілін жақсартады және баланың шығармашылық, коммуникативтік, танымдық қабілеттерін деңгейіне көтереді. Бала тілі және оның мәнерлерінің дамуының негізгі бастауы — Ол халық ауыз әдебиетінің туындылары, оның ішінде кіші фольклоры түрлері (жұмбақтар, санамақтар, бесік жыры, т. б.). Соңғы кезде балалардың сөйлеу, тіл дамуының проблемасы өткір мәселе болып отыр. Неге балалар нашар сөйлейді? Мүмкін біз олармен сөйлеуді ұмытқандықтан болар. Ата-аналар балаларымен сөйлескенде мақал-мәтел, нақыл сөздер сирек қолданады. Негізінде, халық ауыз әдебиеті адамдарды мейірім шуағын оятатын ғажайып қабілетке ие. Балалармен жұмыс жасағанда халық ауыз әдебиетін қолдану — баланың тілін, ойлауын дамыту,

мінез-құлқын реттеу, жеке тұлғаның ара қатынаста дұрыс моральдық тәжірибе жинақтау үшін жақсы жағдай жасайды. Тақырыптық ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде біз әңгімелер, бақылау жасап, ойындар,

әр түрлі жағдаяттарды модельдеу, өлең, жұмбақтар жаттатып, ата-аналарға үйде кайталау жасатып көмек берулерін талап етіп қадағалап отырамыз.

Халық ауыз әдебиетін күнделікті оқу кестесінде, ойын іс- әрекеттерінде жиі қолдану баланың қиялын, ойлауын дамытады, рухани дамуына әсер етеді, адамгершілік қасиетке тәрбиелейді, халықтық поэзияға баулиды.

Жұмыс барысында оптимальді, тиімді тәсілдер деп мыналарды атар едік:

эртүрлі іс-әрекет түрлерімен кіші фольклор түрлерін тиімді қолдануда баланың белгілі тілдік мазмұнын меңгеруге бағытталған тақырыптың сабақтар циклын өткізу, қимылды ойындар, дидактикалық, сюжетті-рольдік ойындар, драматизация өткізу; арнайы, ойын тапсырмалары;

психогимнастика; ата-ана, тәрбиешілермен кеңес беру жұмысы;

еркін өздігінен іс-әрекеттер, жұмбақтар шешу, бақылаулар жүргізу;

Ата-аналар және балалармен бірігіп тәрбиелік іс-шаралар, ата-аналар жиналысы, конкурстар, көрмелер ұйымдастырылады.

Халық ауыз әдебиетін күнделікті оқу кестесінде, ойын іс-әрекеттерінде жиі қолдану баланың қиялын, ойлауын дамытады, рухани дамуына әсер етеді, адамгершілік қасиетке тәрбиелейді, халықтық поэзияға баулиды. Кіші фольклорлы формалардың көмегі мен тіл дамуының әдістемесінің барлық мәселелерін шешуге болады. Сондықтан, мектепке дейінгі балалардың тілін дамытуда мен халықтың сөйлеу мәнерінің бай материалы; ертегілер, санамақтар, жаңылтпаштар, жұмбақтар т. б. қолданамыз. Жоғарыда аталған баланың тілін дамыту мәселерін шешуде біз бала фольклоры негізінде қимылды ойындар, дидактикалық ойындар, саусақ ойындары сюжеттік ойындар картотекасы құрылды.

Сонымен қатар топта үстел үсті театры : «Мақта қыз бен мысық», «Маша мен аю», «Бауырсақ» .т. б. Ұлттық ойындар Тақия тастамақ», «Жаяу тартыс». «Ақ серек, көк серек». «Қыз қуу» .т. б. ойындары жиі ойналады. Құрылған картотека бойынша ойындарды үнемі топта, ертеңгілік іс-шараларда қолданып отырамыз. Нәтижесінде балалардың әлеуметтік тұрмысын байытып, балалардың дүниетанымын кеңейтеді. Ата-аналардың көмегімен топта қазақ, орыс халық ертегілерінен туратын балалар кітапханалары жинақталды. Рухани жаңғыру альбомдар шағын кітапшалар дайындап кітап бұрышын толықтырды. Бала тілін дамыту жұмысында ең тиімді түрі-ол эртүрлі қызықты ертеңгіліктер мен ойын-сауықтар. Балабақшада балаларға арналған салт - дәстүрдің түрлері: «Амандасу салты», «Бесік - тәрбие бастауы», «Бесік жырлары», «Тұсау кесу», Бата», т.б.- біріншіден балалардың жас ерекшеліктеріне сай ұлттық тәрбиеге байланысты материалды жинау; екіншіден ұлттық тәрбие жұмысының түрлі бағыттар мен балалардың әрекет түрлері-нің (әлеументтендіру, табиғатпен таныстыру, түрлі ойындар) жұмыс интеграциялары; - үшіншіден балалардың белсенді қатысулары;

- төртіншіден тілдік ортаны құруда ұлттық дәстүрдің дамытушы потенциалын қолдану.

1. Пәндік дамытушы орта. Көркем әдебиет, Тіл дамыту, Қоршаған ортамен таныстыру. қазақтың әдет - ғұрпы мен салт - дәстүрін ҰОІ өткізу арқылы балаларға қазақтың әдет - ғұрпы мен салт - дәстүрін танысып, мағлұмат алып отырды. 2. Музыкалық - ән ортасын Балаға музыкалық қабілетің қалыптасуы музыкалық - ән ортасының іргетасы болып табылады. Бұл уақыт балаға берілетін дауыс өзінің қоршаған ортасындағы үлкендерге байланысты. Әннің баланың өмірінде ерекше орны болуы шарт. Ән айту баланың табиғаты мен мүмкіндіктеріне сәйкес қолданылады. Күнделікті ән айту арқылы баланың ой -

өрісін жақсартып аламыз, мысалы: балаға бесік жырын, жұбату әні, ойнату әні барлығы балаға есте сақтау, есту, ырғақ, сөйлеу және ән айту дағдыларының қалыптасуына көмектеседі. 3. Отбасында. Әрбір тұлғаның тәрбиесі отбасынан басталады. Өсіп келе жатқан ұрпақтың ата - анасы отбасындағы тәрбиені әдет - ғұрып, ұлттық салт - дәстүрді тәжірибені қолға алса рухани жағынан бай болары сөзсіз. Сондай дәстүрді тыс қалдырмаған ата-аналар бізде де бар. 4. Сахналау орталығы. Бала тұлғасын қалыптастыру кезінде оның ән қабілеттерін дамыту үшін қолайлы алғышарттар процесі құрылады. Ата – аналарымыз мерекелерде болған ертеңгіліктерде балалардың ән қабілеттерінің даму ерекшеліктерімен танысып, олардың шығармашылық әлеуметін дамытуға ықпал етіп көмектер көрсетті..

Балалар халқымыздың салт - дәстүріне және мәдениетіне қызығушылық танытады. Мектеп жасына дейінгі балалардың өз беттерімен дербес мерекелік іс - шаралар ұйымдастыруға ынталары ашылды. Балалардың сюжеттік - рөлдік ойындардағы рольдерді сомдауға шығармашылыққа қызығушылықтың пайда болуы да осының бір дәлелі деп айтуға болады..

Балабақшада бала өзін жіті тануға үлкен рөл атқарады. Дегенмен патриоттық сезім өз отбасынан басталады. Жақындарының сүйіспеншілігінен, туған өлкесін сүйуден бастау алады. Тәрбиешілер мен ата - аналардың міндеті балаларды ерте кезден туған өлкесін сүйуге, құрметтеуге тәрбиелеу керек. Ертеңгі күні үлкен азамат болып өсулеріне, елінің мақтанышы болуларына үлкен септігін тигізеді. Сондықтан тобымызда әр мереке сайын ертеңгіліктер өткізіледі. Мысалы: «Қош келдің, Наурыз!» ертеңгілігінде қазағымыздың салт-дәстүрін сақтап тұсау кесу рәсімін жасалады.. Балаларға ұнап өте тамаша жоғары дәрежедегі көрсетілім болады.

Өткізілген жұмыстар келесі нәтижелерді көрсетті:

Балалардың сөйлеу сапасы, ойлауы, қабылдау, қозғалыс шапшаңдығы, еңбексүйгіштің қабілеттері жақсарды. Қазақ халқының мәдениеті, салт-дәстүрлері туралы білімдері кеңейді. Біз, фольклор баланың ауыз екі сөйлеу тілін тиімді дамытатынына, оның рухани, эстетикалық, эмоционалдық дамуына әсер ететініне сенімдіміз.

Әдебиеттер:

1. Мемлекеттік жалпы міндетті мектепке дейінгі жастағы балаларға білім беру стандарты-Астана, 2007. [17-1156]
2. Ахметов Ш. Қазақ балалар әдебиеті. Алматы, 1974 [89-1396]
3. Дүйсенбай Е. Санамақ-Алматы, 1996 [9-116]
4. Ақжарқын Б. Қазақ этнопедагогикасы-тәрбие бастауы. Әдістемелік құрал. [1-36]

«БАЛАПАНЫМ КӨЗ ҚУАНЫШЫМ»

Ғ.А. Авдолда

Аннотация. Бұл мақалада әулет үшін баланың дүниеге келуі үлкен қуаныш екені айтылады. Дегенмен, көптеген ата-аналар баланы шектен тыс қатал ұстауы немесе тың еркімен жіберуі мүмкін. Автор педагогика саласы ғалымдарының пікірі мен пайымдарын келтіре отырып, бұған қарсы тұруға шақырады.

В этой статье говорится, что рождение ребенка для династии-большая радость. Тем не менее, многие родители могут держать ребенка чрезмерно строгим или отпустить его по Целинной воле. Автор призывает противостоять этому, цитируя мнения и суждения ученых в области педагогики.

Алаш арысы Мағжан Мұмабаев бір сөзінде бала тәрбиесінің өте ауыр және жеке ғылым иесі болуды талап ететін өнер екенін айтқан екен. Ұлы ақынның пайымдауынша, баланың ақымақ болуына оның өзі емес, тәрбиеші, сұлулықтан ләззат ала алмайтын мақау болуына да тәрбиеші жауапты екен. Яғни ұрпақтың тәрбиесіне ең алдымен оның ұстазы, қоршаған ортасы жауапты болады. Шыны керек, дана халқымыз дүниеге сәбидің келуін ерекше қуанышқа балап, айрықша шаттана білген. Әрі оның тәрбиесі – болашақтың тәрбиесі деп түсінген. Сондықтан да, «Бала көз қуанышым» деп қабылдаған еліміз бала тәрбиесіндегі жауапкершілікті оның тұтас әулетіне, ауыл-аймағының мойнына жүктеген екен. Өйткені сәбидің тұлға болып қалыптасу кезеңі ересектерге еліктеуден, солардың іс-әрекетін қайталаудан тұрады емес пе?!

Балаға тәрбие беру – оңай дүние емес. Бұл өте нәзік қадамды, бай тәжірибені талап ететін ұлы өнердің сапына қосылады. Әсіресе отбасының алар орны ерекше. Өйткені, шыр етіп дүние есігін ашқан сәбидің жарық жалған туралы түсінігі өзінің ата-анасы мен туыстарының іс-әрекетіне қарай қалыптасады, солай дамиды. Сондықтан да, нәрестеге жақындарының күле қарап, жылы сөйлеуі, жақсы көруі мен аялу бақытын сезіне алғаны маңызды. Әрине, сәби болған соң оның мазасы қашып, жылайтын сәттері жиі болады. Дәл осы сәтте оны қолға алып немесе жанында тұрып жылулық сыйлаудың, уатудың маңызы зор. Өйткені, осы бір қарапайым қатынас арқылы ол әулетінің махаббатын, мейірбандылығын сезіне алады. Сәби бойынша өмірге, туыстарына деген сүйіспеншілік қалыптасады. Бұл сезім өсе келе Отанға, туған елге деген ұлы махаббатқа ұласары анық. Әрі жақындарының қолдауын ұдайы сезіне білген жанның өзіне деген сенімділігі, жеке басын бағалауы да жоғарылайды. Бұл дегеніміз, бала келешекте қоғамдық ортаға оңай сіңіп, көпшілікпен тез тіл табысып кете алатынын аңғартады. Ал, көпшіл баланың өмірде жолы болатыны, көлденең қиындықтарды оңай еңсеріп, түрлі психологиялық дағдарыстарды жеңіл еңсеретінін ғылым дәлелдеп қойған болатын. [1]

Психолог мамандардың айтуынша, бала дүниеге келіп, оң-солын таныған сәтке дейін бірнеше рухани дағдарысты бастан кешіреді екен. Әсіресе, ол тісі шыға бастағанда, сөйлеуге талпынған сәттерде және қаз тұрып жүре бастаған кезеңдерде ерекше жылауық, мазасыз болып кетеді. Бұдан қорқып, алаңдауға

негіз жоқ. Дей тұрғанмен, оны жалғыз қалдыруға да болмайды. Қайта барынша қолдау көрсетіп, рухани демеу жасаңыз, яғни жылылық сезімін сыйлаңыз. Сол кезде баланың бұл дағдарыс кезеңін еңсеруі де айтарлықтай жеңіл болмақ.

Баланың тұлға болып қалыптасуы ол дүние есігін ашқан сәтінен басталатынын айттық қой. Яғни оған ненің жақсы, ненің жаман екені өмірінің бірінші күнінен бастап-ақ үйретілуі тиіс. Тиым мен рұқсатты ажырата білгені жөн. Мәселен, өткір затты ұстауға болмайтынын, оның зиян екенін түсіну, сезіне алуы маңызды. Бұл ретте түсіндіру жұмыстары дауыс көтеру, ұрыссу арқылы емес, қайта оның жасына сай жылы сөзбен жүргізілуі керек. Ол үшін ата-анасы тізерлей отырып, баламен бойы бірдей болатын дәрежеде тұрып тілдескені жөн. Сол кезде түсіндіру жұмыстарының тиімділігі де айқын көрініс беретін болады. Әрі бала да өзін қоғамның тең құқылы мүшесі санап ержетіп, жақындарымен де жақын қарым-қатынаста болады. Ал, керсінше ата-анасы бала алдында төмендемей, биіктен сөйлесе, баланың жалтақ, үркек болып қалыптасуы мүмкін. Оның зардабы ауыр болары анық. Егер сәби мен оның ата-анасы бір-біріне тура қарап тілдесе, олардың арасындағы байланыс нығайып, ерекше шаттыққа бөленеді екен. [2]

Адамзат үшін баланың өмірге келуі – ерекше оқиға. Тақырыптың өзі айтып тұрғанда, бала көз қуанышы. Сондықтан да, ата-аналар перзентіне ерекше мейірбандық танытып, оның барынша еркелетуге, қалауын орындап, қатарынан кем қалдырмауға барын салады. Өзі ішпеген тамақты әперіп, кимеген киімді кигізуге, қажет болса аспандағы айды әперуге де әзір. Бір сөзбен айтқанда бала үйдің патшасына айналып, қалаған дүниесіне оңай қолжеткізуге дағдыланады. Мұндай шектен шығып кеткен еркелетудің зияны орасан зор. Өйткені, қалауын алып үйренген бала дүниенің қадірін білмейді, табыс пен шығыстың парқын ажырата алмайды. Есесіне қалауына түрлі манипуляция, яғни жер тепкілеп жылау әдісі арқылы қолжеткізуді әдетке айналдырып алады. Баланың шамадан тыс еркелігі уақыт еншісінде жазылатын жеңіл әдет емес, қайта неғұрлым ұзаққа созылған сайын, соғұрлым зардабы ауырлай түсетін дерт. Себебі сәби шағында-ақ, қалауын орындатып үйренген бала есейген соң бұйрық беруге көшеді. [3]

Осы орайда, балалар психологтары мұндай шамадан тыс еркелікті дер кезінде шектеуге шақырады. Әсіресе, бала сырқаттанып қалған шақта көп әлпештей беруге болмайтынын айтады. Себебі бала ауырған кезде барлық назардың өзіне ауатынын және қалаған дүниелеріне оңай қолы жететін түйсінген сәтте сырқатты манипуляция құралына айналдырып алуы мүмкін. Ал, жастайынан әке-шешесіне манипуляция жасап үйренген баланың келешекте қоғамға сіңіуі, ересек өмірде қиындықсыз тұрмыс кешуге бейімделуі қиын болады. Қайта олар бала күнгі әдетіне басып, түрлі алаяқтық әрекеттер мен суайттыққа да жиі баруы мүмкін.

Дәстүрлі қазақ қоғамында бала тәрбиесіне оның ата-анасымен қатар әулеті, тіпті тұтас ауылы жауапты болғанын айттып өттік қой. Дей тұрғанмен, қазір заманның сықпыты өзгерді. Жаһандану дәуірінде әр отбасы өз алдына бөлек мемлекет сипатында бұйығы тіршілік кешіп жатыр. Қалалық жерлерде ата-

аналар жұмысбастылыққа салынып, тұрмыстық тауқыметімен таңнан қара кешке дейін жұмыс істеуге, басқа уақытта үй шаруасына алаңдауға мәжбүр. Мұның барлығы баланың отбасы мүшелерімен өткізетін уақытының азаюына алып келді. Салдарынан қазіргі таңда балалардың көпшілігі күндіз балабақшада немесе мектепте болса, кешкі уақытта өз бөлмесінде, немесе үйдің бір бұрышында өзімен-өзі қалуға мәжбүр. Яғни көп ата-ана жұмыстан келген соң да балаға көңіл бөлуге, онымен әңгімелесіп, бірге ойнауға құлықсыз. Мұның барлығы айналып келгенде оның психикасына тікелей әсер етіп, бұйығы, жатырқауық болып кетуіне әсер етеді. Туыстарынан жылулық көрмеген баланың бойындағы мейірбандық, адамгершілік қасиеттердің дамуы да тежеліп, оның орнын тасбауырлық, қатігездік алмастыруы мүмкін. Ғаламтордан түрлі видеоларды қараумен бар уақытын өткізетін балалардың бойынша жаман қасиеттер де қалыптасып, мінезіне сіңіп кету қаупі бар. Өйткені, баланың жүрегі ақ парак тәрізді пәк. Ол айналасындағы келеңсіздіктерді, жат әдеттер мен теріс қылықтарды оңай жұқтырып, ластануы мүмкін. Сондықтан да, ата-ана балаға материалдық қажеттіліктерді қамтамасыз етумен қатар, оның рухани жан дүниесінің толығып отыруын да ұдайы назарда ұстауы тиіс.

Баланы шектен тыс еркелетуге болмайтыны тәрізді оларды қатаң жазалауға да тыйым салынады. Мәселен, Шығыс философиясы балаға теріс әрекеті үшін жаза тағайындауды жөн санайды. Әйтсе де, оның барынша әділ болмағы және балаға өз қателігі жөнінде қорытынды жасауға ғана жеткілікті деңгейде болмағы маңызды. Жазалау дегеніміз ұрысып дауыс көтеру немесе ұрып соғу емес қой. Оған кейбір нәрселерді жасауға уақытша тыйым салу, өкпелеу, тіпті сөйлеспей қою да жазаның санатына қосылады. Егер баланың бұзықтығына мән бермей, кешіріммен қарасаңыз, келесіде ұсақ тентектіктің орнына үлкен бұзақылық келуі мүмкін. Сондықтан, мұндай тәуекелдерге дер кезінде назар аударып отырудың маңызы зор.

Баласының жаман болуын қалайтын ата-ана жоқ қой, бұл әлемде. Сол себептен де ұл-қыздардың өнегелі, қоғамда орны бар тұлға болып қалыптасуы үшін оларды жасынан еңбекке, адалдыққа баулыған абзал. Әрі кішкене күнінен-ақ пікірімен санасып, кейбір мәселелер бойынша ақылдасып, ортақ мәмілеге келіп отыру қажет. Бұл оның өз орнын сезінуіне, әр кез дұрыс шешім қабылдауға құлшынысын арттырады.

Бала біздің болашағымыз болғандықтан, оның тәрбиесін, дұрыс білім алуын және дені сау болып өсуін ұдайы бақылауда ұстағанымыз жөн.

Әдебиеттер тізімі:

1. Татуарова Н.Л. және т.б. Мектеп алды тәрбие бағдарламасы. – Алматы, 2011.
2. Баймұратова Б. Мектеп жасына дейінгі балалардың байланыстырып сөйлеу тілін дамыту. – Алматы: Мектеп, 1990.
3. Ядышко В.И., Сохина Ф.А. Мектепке дейінгі педагогика. – А., Мектеп. 2011.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА- БЕЗОПАСНАЯ ПЛОЩАДКА ДЛЯ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Г.Г.Адамбекова

ГУ «Отдел образования города Шахтинска» УО КО, г.Шахтинск

Аннотация:Бұл мақала мектеп жасына дейінгі балаларды дамытудың негізгі қағидаттары мен шарттарын сақтай отырып, мектепке дейінгі ұйымда білім беру ортасын мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту үшін қауіпсіз алаң ретінде құруға көмектеседі. Мұғалімнің назарын тәрбиелеу мен оқытудың негізгі принципі - "зиян келтірмеңіз!" және жан-жақты үйлесімді тұлғаны дамытуда жетістікке жетуге аудартады.

Данная статья поможет выстроить в дошкольной организации образовательную среду как безопасную площадку для развития детей дошкольного возраста, соблюдая основные принципы и условия развития детей дошкольного возраста. Акцентировать внимание педагога на главном принципе воспитания и обучения - «не навредить!» и добиться успехов в развитии всесторонне -гармоничной личности.

Как известно основная деятельность детей в дошкольном возрасте — это игра. Через игру маленькая личность познает мир. В игре формируются творческие, интеллектуальные и социальные навыки личности ребенка. Задача взрослых, в том числе дошкольной организации, создать такую оптимальную среду, находясь в которой ребенок не только будет играть и учиться, но при этом будет находиться в безопасности. Необходимо создать образовательную среду доступную детям, которая будет являться безопасной средой для его целостного как физического, так и психологического развития. В настоящее время нормативные акты, а в частности Типовые учебные планы, утвержденные Министерством просвещения Республики Казахстан, позволяют широко использовать как время, так и образовательное пространство для активной деятельности детей дошкольного возраста.

Создание безопасной образовательной среды в дошкольной организации, в первую, очередь реализуется администрацией, всем педагогическим и вспомогательным персоналом. В воспитательно-образовательном процессе и формировании основных навыков пример взрослого играет основополагающую роль. Для формирования «навыков 21 века» необходимых детям в активной и полноценной социализации в современном мире необходимо руководствоваться принципами построения образовательной среды, соблюдая все условия ее гармоничного построения. Как показывает практика приоритетными принципами организации образовательной среды являются:

- принцип интерактивности, как правило он выражается в организации и налаживании взаимодействия всех участников образовательного процесса с использованием интернета и интерактивных гаджетов;

- принцип мобильности, позволяющий изменять среду согласно своим желаниям и возможностям, подстраиваться и трансформироваться согласно задуманному;

- принцип гибкости, который позволяет участникам образовательной среды выполнять деятельность в удобном для них темпе и скорости;

- принцип адаптивности, выражающийся в легкости использования материалов нового поколения в конкретных условиях образовательного процесса.

При помощи наблюдения и исследований можно определить, что результативность соблюдения данных принципов позволит сделать образовательный процесс эффективным при помощи использования инновационных и информационных технологий в активной практике. В процессе нахождения ребенка в созданной образовательной среде благотворно способствует его развитию.

Однако образовательная среда должна быть не только образовательной, но и безопасной, не стоит забывать о рисках перенасыщенности и переизбытка информации для ребенка дошкольного возраста. Переполненность образовательной среды чрезмерными яркими картинками, постоянной сменой деятельности, динамичной сменой событий может привести к дисбалансу восприятия ребенком реальности. Как говорится: «Хорошего должно быть в меру». В погоне за современными технологиями в образовательном процессе педагоги забывают о перенасыщении детского восприятия, засоренности его мышления и неосознанности в действиях и подмене правильных жизненных ценностей.

Таким образом, практика построения образовательной среды показывает, что использование разнообразных принципов, инновационных и интерактивных технологий формирует определенные новые навыки у детей дошкольного возраста. Дети имеют возможность исследовать и применять на практике созданную взрослым образовательную среду. Одно дело выполнять действие по показанному образцу, а другое дело - путем проб и ошибок научиться выполнять это действие самому, видеть и исследовать их в интерактивном режиме.

Вместе с тем, образовательная среда в дошкольной организации постоянно претерпевает изменения: дополняется, видоизменяется и трансформируется под влиянием современности. Какой площадкой станет образовательная среда зависит только от профессионализма педагога, организующего ее. Степень заинтересованности ребенка и степень его пребывания в такой среде будет зависеть от соблюдения принципов и основ педагогики и психологии, от практических навыков и от грамотного сочетания инновационных технологий и традиционной методики.

Список литературы:

1. Баева И.А. Психологическая безопасность образовательной среды и сохранение здоровья детей и подростков: комплексный подход / И.А. Баева, О.В. Вихристюк, В.В. Ковров, Н.Е. Коренкова // Экспертиза психологической

СТРУКТУРА ПОСТРОЕНИЯ БЕЗОПАСНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ШКОЛЕ

Адаменко Светлана Юрьевна

*КТУ «ОШ№ 21» отдела образования города Темиртау управления
образования Карагандинской области*

Бұл материал мектепте қауіпсіз білім беру ортасын құрудың жалпы схемасы мен құрылымын ашады, балалар мен жасөспірімдерде қауіпсіз өмір сүру мәдениетін, күнделікті шешілуі керек негізгі міндеттердің бірі ретінде саналы қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру үшін бүкіл мектеп ұжымының жүйелі жұмысы туралы түсінік береді. Барлық бағыттар бойынша жұмысты ұйымдастыру үшін мектеп қауіпсіздігі командасының өзара әрекеттесу схемасын, функционалдық міндеттері мен маңыздылығын ұсынады. Мектепте қауіпсіз білім беру ортасын құру кезінде профилактиканың үш деңгейлі жүйесінің түсінігі мен мәнін ашады.

Данный материал раскрывает общую схему и структуру построения безопасной образовательной среды в школе, дает понятие о системности работы всего школьного коллектива при формировании у детей и подростков культуры безопасной жизнедеятельности, навыков осознанного безопасного поведения, как одних из основных задач, которые необходимо решать ежедневно. Представляет схему взаимодействия, функциональные обязанности и значимость Команды школьной безопасности для организации работы по всем направлениям. Раскрывает понятие и значение трехуровневой системы профилактики при построении безопасного пространства в школе.

Формирование безопасной среды, воспитание культуры безопасности – одно из приоритетных направлений работы современной школы. Понятие «школьная безопасность, безопасная среда» определяется как состояние защищенности жизненно важных интересов личности всех участников УВП от внутренних и внешних угроз. Комфортная, безопасная образовательная среда – это довольно широкое понятие, которое включает в себя не только обеспечение внешней безопасности: оснащенность школы системой видеонаблюдения, специализированной охраной, системой сигнализации и оповещения, но и недопущение, профилактику и реагирование на факты насилия в школе, в семье, пресечение фактов буллинга, аутоагрессии, деструктивного поведения и других нежелательных обстоятельств.

Каждый из этих вопросов – это отдельный повод детального разговора, поэтому сегодня мы познакомимся с общей схемой и структурой организации работы по безопасности, которую мы применяем. Для систематизации деятельности по созданию безопасного пространства, в школе была создана и функционирует «Команда школьной безопасности».

Цели и задачи работы команды направлены на решение проблем комплексного обеспечения безопасности, на защиту учащихся от внутренних и внешних угроз, на выработку мотивации и овладение умениями и навыками безопасного поведения, воспитание личностных качеств и психологическую готовность к безопасности.

Учитывая, что опасные ситуации бывают разные, порой самые непредвиденные и непредсказуемые, наша задача предугадать их развитие и дать ребятам алгоритм действий при их возникновении.

Приоритетные направления работы по безопасности как раз и помогают создать в школе позитивную среду, способную научить учащихся, педагогов и родителей правильным, грамотным действиям в опасных ситуациях. Научить применять эти умения и навыки для решения жизненных проблем и принятия важных решений.

Для успешного решения поставленных задач необходима слаженная работа всего коллектива на всех уровнях. Наибольшую результативность дает такое распределение функциональных обязанностей, разграничение зоны ответственности и организация качественной работы, которая захватывает всех участников образовательного процесса. Каждый сотрудник на своем уровне проходит обучение и участвует в методических, практических, теоретических занятиях, организованных как в школе, так и другими заинтересованными структурами.

Рисунок 1

Конечно, роль каждого субъекта здесь определена и важна, но хотелось бы остановиться на особой роли классных руководителей. Так как работа по первичной профилактике, постоянное наблюдение за детским коллективом, раннее выявление возникающих конфликтов, недопущение изоляции и травли замкнутых, малообщительных, эмоционально нестабильных учащихся,

своевременное оказание им помощи и поддержки, информирование администрации школы о нестандартных ситуациях, входит в круг обязанностей именно классных руководителей. И именно их первичная работа позволяет «Команде школьной безопасности» планировать, координировать, организовывать, вести диагностику и мониторинг всей дальнейшей работы по безопасности. И как итог слаженной работы всей команды, будет выстроена безопасная образовательная среда в школе.

Структура построения безопасной среды предполагает трехуровневую систему профилактики, которая будет охватывать всех участников УВП.

Трехуровневая система безопасности образовательной среды.

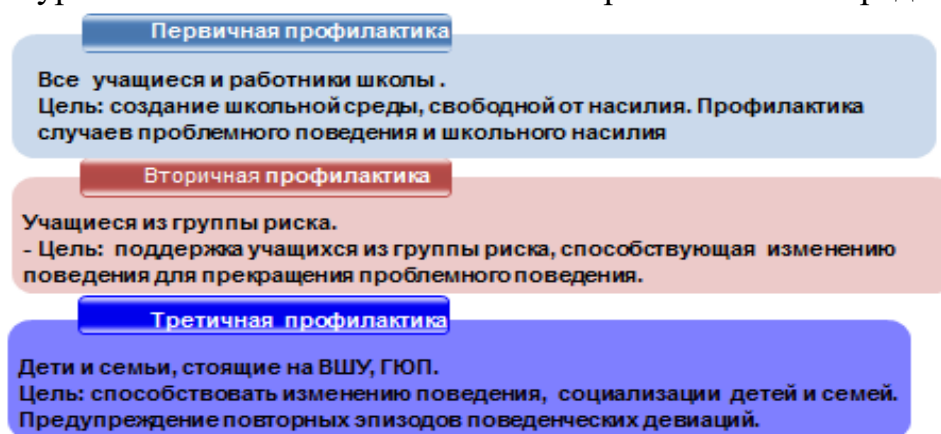

Рисунок 2

Такая система работы позволяет регулировать интенсивность воздействия на отдельных учащихся, вовремя оказывать помощь детям и подросткам, попавшим в зону социального неблагополучия и проводить работу по коррективке поведения отдельных несовершеннолетних, наряду с улучшением качества их жизни. Кроме того, такая ступенчатая система позволяет при необходимости привлечь вне школьных специалистов и скоординировать работу, исходя из потребностей ребенка в каждой конкретной ситуации.

Вся работа проводится в соответствии с планом. Тематически план состоит из 4 направлений. Все направления имеют свою специфику, но в то же время связаны друг с другом.

Основные направления работы

Рисунок 3

Особое место в формировании комфортной и безопасной образовательной среды отводится работе с родителями. Команда школьной безопасности, педагоги и родители – это партнеры по организации профилактической работы. Кроме того, родители учащихся из групп риска и повышенного риска также требуют индивидуализации работы, ориентированной на исключение опасных факторов, вызывающих проблемное поведение их детей.

Работа это сложная, ежедневная. Только систематическая совместная деятельность учащихся, педагогов и родителей способна создать благоприятный эмоционально - психологический климат, предупредить и выявить возможные риски и проблемы в общении, связанные с собственными особенностями, сложившимися обстоятельствами жизни, взаимоотношениями в семье. Профилактическая работа и воспитательный процесс должны быть направлены на привитие учащимся чувства ответственности за себя, своих близких, друзей по классу и школе, за учителей, родителей. Именно через это чувство ответственности и происходит формирование культуры безопасного поведения школьников, то есть создание комфортной и безопасной образовательной среды.

Список литературы:

1. Проект «Команда школьной безопасности». Управление образования Карагандинской области. Караганда 2020 г.
2. Безопасная школа: настольная книга для руководителей и преподавателей образовательных учреждений / С.В. Алексеев и др.; под общей редакцией С.В. Алексеева, Т.В. Мельниковой. – СПб.: СПб АППО, 2013. – 280с.
3. Интернет источники:
 - Научно-методический электронный журнал «Концент».
 - Справочник. Формирование психологически комфортной и безопасной образовательной среды.

ИГРОВЫЕ СЕРВИСЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Адамина Орал Аманбаевна

КТУ «Каражалский горно-технический колледж», город Каражал.

Аннотация

Бұл мақалада орыс тілі мен әдебиет мұғалімдердің сабақтарында ойын қызметтерін қолдануы сипатталған. Ең ыңғайлы қызметтер және олардың платформасында сабақ тапсырмаларын құру қарастырылған. Қашықтан оқыту мотивациясын арттыру үшін ойын тапсырмаларын құру технологиясы

қолданылуы көрсетілген. Кілт сөздер. Қашықтықтан оқыту, ойын қызметтері, Wordwall, Cahoot.

В данной статье описывается использование игровых сервисов учителями на уроках русского языка и литературы. Рассмотрены самые оптимальные сервисы и создание на их платформе заданий для уроков. Раскрывается технология создания игровых заданий для повышения мотивации обучения в дистанционном режиме.

Ключевые слова: дистанционное обучение, игровые сервисы, Wordwall, Cahoot.

События последних лет предъявляют высокие требования к современной образованию.. Огромные объемы информации, жесткие требования к знаниям, умениям и навыкам обучающихся – это все современные условия образовательного процесса в рамках обновленного содержания обучения. А последние два года все преподаватели и обучающиеся познакомились с реалиями дистанционного обучения. Дистанционное обучение – это обучение с применением современных технологий, обязанное своим возникновением развитию компьютерной техники и информационных технологий. Благодаря прогрессу в области передачи информации на расстоянии с использованием компьютерных средств коммуникации можно говорить о качественно новом уровне образования. Выяснилось, что в ситуации, когда обучение в учебных заведениях перешло на онлайн – режим, невозможно ограничиваться только традиционными методами и средствами педагогических технологий. Необходимы новые подходы к организации обучения, опирающиеся на прогрессивные информационные технологии, в частности, на мультимедиа и интерактивные. Поскольку педагогическое сообщество проводит синхронные и асинхронные уроки, используя огромное количество образовательных платформ и сервисов, нет нужды в их перечислении. Мне хотелось бы остановиться именно на игровых интерактивных сервисах, которые активно использую на уроке. Анализируя весь потенциал этих сервисов, протестировав их на уроке, я пришла к выводу, что наиболее интересными, эргономичными являются такие сервисы как Wordwall и Cahoot. Почему именно игровые сервисы привлекли мое внимание? Дело в том, что, как писал А.С. Макаренко «Игра имеет важное значение в жизни ребенка, имеет то же значение, какое у взрослого имеет деятельность, работа, служба. Каков ребенок в игре, таков во многом он будет в работе, когда вырастет». Игра требует напряжения эмоциональных и умственных сил. Она помогает детям стать творческими личностями, дает возможность показать себя. В игре обучающийся реализует такие важные составляющие его жизни как самовыражение, самопроверка, самоопределение.

В рамках обновленного содержания образования мотивация к обучению занимает важное место. Цель мотивации - формирование у детей устойчивого интереса к предмету, развитие логического мышления и умения применять полученные теоретические знания на практике. Один из аргументов в пользу

применения игровых сервисов является то, что обучающиеся с особым интересом пользуются в учебном процессе информационными ресурсами. Поэтому применение образовательных игровых сервисов Wordwall и Cahoot на уроках позволяет в значительной степени активизировать и интенсифицировать учебный процесс на уроках русского языка и литературы. В контексте интерактивных игр знания приобретают иные формы. Особенностью таких знаний является то, что обучающийся получает ее не в виде уже готовой системы от педагога, а в процессе собственной активности. Wordwall – это многофункциональный инструмент для создания интерактивных и печатных материалов. Самое главное, что сервис очень прост в использовании, что выгодно отличает его от других, сложных сервисов, представляющих некоторую трудность для педагогов. Работа на этом сервисе доступна на любом устройстве: компьютере, телефоне, планшете, - лишь бы был доступ в Интернет. Но если такого доступа нет, можно использовать печатные версии, и использовать их на обычных уроках как самостоятельное учебное задание. Как видим, использование этого сервиса не ограничивается только дистанционной формой обучения, имеет большое будущее и во время обычных уроков. Игровые задания создаются с помощью шаблонов. Надо выбрать шаблон и заполнить его своим учебным материалом. Затем отправить ссылку обучающимся нажимая на которую они начинают играть, выбирая правильные ответы. Ответив на все вопросы, обучающиеся отправляют их, написав свое имя, и преподаватель в режиме реального времени узнает уровень их знаний по той или иной теме. Есть таблица лидеров, которая мотивирует детей, развивает в них дух здорового соперничества. Сама игра проходит очень быстро, занимает мало времени, но при этом активизирует мыслительную деятельность, развивает логику, быстроту мышления и концентрацию внимания. На уроках русского языка и литературы можно применить все шаблоны, причем на следующих этапах урока: в начале урока, чтобы проверить усвоение пройденного материала; во время обязательной для студентов групп с нерусским языком обучения словарной работы; во время проведения тренировочных упражнений для закрепления новой темы; чтобы получить обратную связь, узнать, как воспринял урок обучающий ; в качестве домашней работы. Сервис предоставляет большой выбор шаблонов. В бесплатной версии можно выбрать 5 шаблонов и менять учебный контент бесконечно. Даже этих пяти шаблонов хватает любому преподавателю. Самые часто используемые шаблоны для тренировки грамматических и лексических навыков «Сопоставление», «Расшифровать», «Диаграмма с этикетками», «Случайные карты», «Случайное колесо», «Анаграмма», «Составление пар», «Правда или ложь», «Кроссворд».

Алгоритм создания игрового задания с помощью сервиса Wordwall.

Шаг 1. Регистрация на сайте <https://wordwall.net/ru>

Шаг 2. Изучение шаблонов

Шаг 3. Выбор шаблона

Шаг 4. Создание игры: наполнение шаблона своим контентом

Шаг 5. Нажать "Поделиться"

Шаг 6. Копирование и отправка ссылки ученикам в общий чат

Рассмотрим использование игрового сервиса во время проверки пройденной темы на примере урока на 1 курсе , раздел «Настоящее и будущее цифровых технологий», тема урока «Цифровой Казахстан», грамматическая тема на данном уроке «Обособленные обстоятельства». На предыдущем уроках студенты изучали «Обособленные определения» прежде чем начать объяснение новой темы, проверяю уровень освоения предыдущей темы.. Для этого я выбираю шаблон «Сопоставление» и создаю игровое учебное задание, где подбираю примеры обособленных определений и обстоятельств , отправляю ссылку студентам . Сам сервис рандомный, то есть меняет вопросы и ответы местами автоматически, и надо найти правильный ответ. Все их ответы отражаются в таблице лидеров, количество обучающихся в котором может дойти до 40. Это облегчает оценивание преподавателем знаний студентов, так как ответы невозможно списать. Для формативного оценивания знаний и навыка говорения можно сыграть в игру с помощью шаблона «Случайное колесо». Этот шаблон дает возможность повторить большую тему или раздел. Поскольку при раскручивании колеса обучающему может попасть любой из множества вопросов, он должен быть готов ответить на все, и это предполагает хорошую подготовку. Преподаватель должен заранее снабдить перечнем вопросов обучающихся . Например, закончив изучение раздела «Глобальные проблемы энергетики» можно опросить студентов по всей теме с помощью вопросов, охватывающих все пройденные темы. Еще одним преимуществом данного сервиса является то, что после создания учебного задания одним щелчком мыши можно перевести его в другой шаблон. Например, если вы создали учебное задание «Сопоставление», можно превратить его в «Кроссворд». Так же можно превратить этот ресурс в «Викторину» или «Поиск слова». Игровое задание редактируется, при этом ссылка не меняется. Все созданные игровые задания можно сделать открытым, то есть его могут использовать и другие учителя. При этом на сервисе при составлении заданий можно использовать иллюстрации, видеоряд с помощью подключения к поисковой системе Bing, которая поможет вам быстро найти нужное изображение. Можно вставить свою, заранее подготовленную иллюстрацию. Такие же интересные задания можно дать студентам и в Cahoot. Это обучающий игровой сервис, который используется во всем мире, является викториной со множеством ответов. Отличительной чертой этого сервиса является то, что обязательно должен быть общий экран, на котором появляются вопросы, а ответить ученики могут по ссылке, нажимая на ответ соответствующего цвета. На каждом этапе студенты видят свои достижения и в конце появляется подиум с именами лидеров. Благодаря зрелищности: ответам с по цвету, фанфарам, салюту, процесс приобретения знаний становится зрелищным, увлекательным для студентов. Этот сервис тоже можно использовать на всех этапах урока. Алгоритм создания заданий примерно такой

же, как и в Wordwall, есть определенное количество бесплатных шаблонов, которых достаточно для учителя.

В заключение, хочется отметить, что тот разнообразный инструментарий, который предлагают эти сервисы учителям русского языка и литературы даёт неисчерпаемый источник для педагогического творчества, для организации и проведения каждый день интересных, информативных дистанционных занятий.

Список литературы

1. Полат Е.С., Моисеева М.В., Петров А.Е. Педагогические технологии дистанционного обучения /Под ред. Е.С.Полат. – М., "Академия", 2006.
2. Вайндорф-Сысоева М.Е. Педагогика в виртуальной образовательной среде: Хрестоматия. М.:МГОУ, 2006. – 167 с.
3. <https://wordwall.net>
4. <https://kahoot.com>
5. <https://www.eduneo.ru/7-trendov-onlajn-obrazovaniya-2021-goda/>
6. Лучшие онлайн-сервисы для создания обучающих игр и игровых упражнений <https://www.eduneo.ru/4916-2/>

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ СЫНЫПТАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫН ӨТКІЗУДІҢ ЖАҢА ӘДІСТЕМЕЛІК БАҒЫТТАРЫ

Адилбекова Гульзада Амангельдиевна

Қарағанды облысы

Ақтоғай ауданы

«Сарышаған кентіндегі жалпы орта білім беретін мектеп»КММ

Аңдатпа. Мақалада инклюзивті білім беру мәселесі, атап айтқанда инклюзивтік сыныптардағы қазақ тілі мен әдебиеті сабақтары шет елдер мысалында инклюзивті білім берудің әлеуметтік-психологиялық аспектілерін зерделеу контекстінде қарастырылған. Мүмкіндігі шектеулі балалардың қоршаған әлемді қабылдауының психологиялық аспектілеріне ерекше назар аударылады. Мысалы, автор интеллектуалдық артта қалса да, дені сау балалармен жалпы сыныптарда бірлескен сабақтар өзін-өзі бағалауды арттырады және ерекше балалардың әлеуметтік бейімделуін ынталандырады деп есептейді. Сондай-ақ автор ерекше қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеудің тиімділігі процеске қатысушылардың тығыз ынтымақтастығына байланысты екенін және көбінесе мұндай балалар шығармашылық тапсырмаларды жақсы көретінін атап өтеді.

Аннотация. В статье рассматривается вопрос инклюзивного образования, в частности уроки казахского языка и литературы в инклюзивных классах в контексте изучения социально-психологических аспектов инклюзивного

образования на примере зарубежных стран. Особое внимание уделяется психологическим аспектам восприятия окружающего мира детьми с ограниченными возможностями, которым стоит обратить внимание при составлении индивидуальных планов по этим предметам. К примеру, автор считает, что несмотря на интеллектуальное отставание, совместные уроки в общих классах вместе со здоровыми детьми повышают самооценку и стимулирует социальную адаптацию особенных детей. Так же автор отмечает, что результативность работы с детьми с особыми потребностями зависит от тесной совместной работы участников процесса и зачастую такие дети предпочитают творческие задания, что связано с постоянными внутренними переживаниями.

Бүгінде білім беру жүйесіндегі интеграциялық процестерді жетілдіруге ықпал ететін тиімді стратегияларды іздеу нәтижесімен барлық балалардың білім алу құқығы туралы халықаралық және ұлттық заңнамалық актілердің нақты орындалуы, дүние жүзінің көптеген елдерінде инклюзивті білім беру тұжырымдамасы еліміздің білім беру жүйесінің жетекші парадигмалары болып табылады.

Әр бала, мүмкіндігі шектеулі болса да мектепке барып, сау балалар арасында оқуы керек, себебі үй жағдайында немесе арнайы класстарда ондай балалар оқшауланып, келешекте қоғамға қызмет ету былай тұрсын, қоғамға қосылудан қалады. Уақыт өте келе өзін ешкімге керексіз сезініп терең психологиялық депрессияға түсіп кететіндері анық. Сондықтан жалпы білім беретін мекептерде мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту үшін шетел тәжірибиесін зерттеп, біздің білім жүйесіне өз менталитетіміздің ерекшеліктеріне назар аудара отырып енгізу қажет. Көп шет елдерінде инклюзивтік білім беру жүйесі әлдеқашан енгізіліп, осы уақытқа дейін айтарлықтай жетістіктерге жеткен елдер аз емес. Мысалы, АҚШ та инклюзивті білім берудің ең негізгі бағыты мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту жалпы білім беру мектептерінде жүзеге асыру болып табылады [1, 136 б]. Осы тақырыпты зерттей отырып, бұл бағыт барлық Батыс елдерінде негізгі болып табылатынына көзіміз жетті. Мысалы, Италияда жергілікті білім беру органдарының дербестігі аз екеніне қарамастан мүмкіндігі шектеулі балалардың 98 пайызы жалпы білім беру процессіне қосылған екен [2, 99 б]. Инклюзивтік білім беру жүйесі толыққанды жұмыс атқаруы үшін бұл процесстің қатысушыларының тығыз қарым-қатынаста болуы (педагог, ата-ана, тьютор, психолог, басқа балалар) және сау балалармен мүмкіндігі шектеулі балалар позитивті қарым-қатынаста болуы керек.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарының мүмкіндігі шектеулі балалар сыныбында өз ерекшеліктері бар. Мысалы, бұл балалар оқу, жаттау, жазу сияқты тапсырмалардан гөрі шығармашылыққа жақын деп айтуға болады. Олардың бұл талпыныстары өз әлемінде көп ойға шомып, өзіне және әлемге сыни көзқарас қалыптастырған жан дүниесіндегі сол ойларын сыртқа шығаруға құмар болар деп ойлаймын. Сондықтан бұл балаларға сабақ беру бағдарламасы

олардың осы ерекшеліктерін ескеру керек деген пікірдемін. Сонымен қатар, сау балалармен бір сыныпта сабақ өткізу тәжірибиесі ерекше балалардың өзін-өзі бағалау деңгейін көтеріп, әлеуметтік ортаға бейімделуін тездетеді. Сондықтан болар, шет елдерде барынша арнайы сыныптарды ашпауға тырысып, ерекше балаларды сау балалармен оқытуды жөн көреді. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында ерекше балалардың қай бағытқа бейімдеу екенін байқап, сабақ материалын әрқайсысы өз деңгейінде қабылдайтындай етіп жеткізу мұғалімнің қолында. Осындай сабақтардың нәтижесінде бір ерекше баланың өзі туралы қазақ әдебиеті сабағына төмендегідей өлең жазып келгені ең бірінші өзі үшін үлкен жетістік болды.

Көзім менің қап-қараңғы таңулы,
Тәнім менің кісендеулі, байлаулы,
Ішімде бірақ күн нұры тұр шашырап,
Көк аспанда қыран болдым қалықтап.

Осы өлең жолдарынан баланың жан дүниесінің сұлулығын байқаймыз, әттең сау болсам талай белестерді бағындырам-ау деген баланың арманын түсінеміз. Осындай ерекше балалардың талпынысын сабақ барысында қолдап демеу көрсетіп, болашақта бұндай балалар өз орнын тауып, қоғамға қызмет ететініне сенімдімін.

Әр баланың қандай дарындылығы бар екенін және қай бағытта жұмыстану керек екенін тек өз мұғалімі жетік біледі. Оған қоса әр бала диагнозына байланысты әр түрлі индивидуалды қарым-қатынасты қажет етеді, сондықтан мұғалім индивидуалды бағдарламаны өзі жүзеге асырады. Стратегиялық мақсаттарға сәйкес инклюзивті білім беруді жүзеге асыру үшін білім беру процесі көздейтін түбегейлі өзгерістер мен модификациялар кешенін жүргізу, кемсітуге қарсы саясатты жетілдіру, инклюзивті қоғам құрумен барлық балалардың білім сапасын арттыру, олардың білім беру қажеттіліктерінің қамтамасыз ету бағыттары болу керек. Бұл маңызды процессте барлық балалардың білім алу қажеттіліктерінің алуан түрлілігі баға жетпес ресурс ретінде қабылдануы керек, әр мектептің дамуы мен жетілдірілуіне кедергі болмай дербестік беру керек деген ойдамын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мухамеджанова С., Сейдалиева М., Халаева Э., Айдарова Л. Инклюзивті білім берудің шетелдік тәжірибесі. // Актуальные научные исследования в современном мире. // 2020. № 12-7 (68). С. 135-138.

2. Сигал Н.Г. Реализация инклюзивного образования за рубежом. // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. // 2013. № 12-1. С. 97-103.

ДЕНСАУЛЫҚ МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ ОҚУШЫЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН КЕЙБІР ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Адлбекова Сауле Мауленкуловна

Андатпа. Бүгінгі күні кез-келген қоғамда мүмкіндігі шектеулі адамдар, денсаулықтарының ерекшеліктеріне қарай өз орындарын таба білуде. Ғылым мен техниканың күн санап емес, сағат санап алдыға ілгерлеуіне байланысты денсауық мүмкіндіктері шектеулі адамдардың мүмкіндіктері арта түсуде.

Бұл мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасау барысында қолданылған кейбір әдіс-тәсілдермен бөліскім келеді.

Анотация. Сегодня в любом обществе люди с инвалидностью могут найти свое место в зависимости от своего здоровья. Благодаря прогрессу науки и техники не по дням, а по часам увеличиваются возможности людей с ограниченными возможностями развлечений.

В этой статье я хотела бы поделиться формами и методами, используемыми в работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

Түйін сөздер: Инклюзивті білім, ДШЖ-денсаулығы шектелген жандар, мүгедектік, ұлттық саясат, ерекше білім беру қажеттіліктері, дидактикалық материалдар, әдіс-тәсілдер.

Инклюзивті білім беру (ағылш. inclusion-білім беруді, бірлесіп оқытуды қамтитын қосу) - қолда бар физикалық, зияткерлік, әлеуметтік, эмоционалдық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, әрбір адамға жалпы білім беру мекемелерінде оқуға мүмкіндік берілетін оқыту нысаны. Бұл ретте мүгедек және денсаулық мүмкіндіктері шектеулі адамдар үшін арнайы жағдайлар жасалады: оқу үй-жайларын қайта жоспарлау, оқытудың жаңа әдістемелері, бейімделген оқу жоспары, бағалаудың өзгертілген әдістері және басқа шаралар қарастырылған.

Инклюзия кезінде ДМШ және білім берудегі ерекше қажеттіліктері бар балалар жалпы білім беру жүйесінің іс-шараларымен көбірек айналысады, құрдастарымен қарым-қатынас жасайды, табиғи ортада өзара әрекеттесу дағдыларымен алмасады және топтық оқу іс-шараларына қатысады.

Инклюзивті білім берудің негізгі принциптері:

- Адамның құндылығы оның қабілеттері мен жетістіктеріне байланысты емес;
- Әр адам ойлауға және сезінуге қабілетті;
- Әр адам қарым-қатынас жасауға және естуге құқылы;
- Барлық адамдар бір-біріне мұқтаж;
- Шынайы білім беру тек шынайы қатынастар аясында жүзеге асырылуы мүмкін;
- Барлық адамдар құрдастарының қолдауы мен достығына мұқтаж.

Бүгінде Қазақстанда 705 мыңнан астам мүмкіндігі шектеулі жан бар, оның ішінде 430 мыңы еңбекке жарамды, 181 мыңы зейнет жасындағы және 94 мыңы балалар.

2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қарағанды облысында ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар:

Барлығы	12879
Мүгедек балалар	2349
Мектеп жасына дейінгі балалар	4511 немесе 35%
Мектеп жасындағы балалар	8368 немесе 65%

Білім беру бағдарламалары бойынша оқытумен, тәрбиемен және түзету - педагогикалық қолдаумен ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар 11 мың 753 бала немесе 91,2% қамтылған.

Елімізде инклюзивті білім беру жүйесін дамыту-ҚР білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасының басым бағыттардың бірі. Мүмкіндігі шектеулі жандардың қажеттілігін жүзеге асыру, қоғам үшін өзекті мәселе болып табылады және мемлекеттің әлеуметтік саясатының да негізгі бағыты. Инклюзивті білім беру-бұл жалпы білім беруді дамыту процесі кезінде, ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуы үшін қолжетімділікті қамтамасыз ететін барлық қажеттіліктер. Денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балалар мен мүгедек балаларға білім беру, олар үшін арнайы білім беру стандарттары шегінде білім алу, емдеу және сауықтыру, тәрбиелеу мен оқыту, даму бұзылыстарын түзету, әлеуметтік бейімдеу үшін қалыпты балалармен тең және барабар жағдайларды қамтамасыз ететін арнайы түзету-дамыту ортасын құруды көздейді.

Жұмыстың негізгі, дәстүрлі принциптерімен қатар (қол жетімділік, көрнекілік, жүйелілік және дәйектілік және т. б.) түзету жұмыстарының жалпы принциптері мен ережелері бар:

1. Әр оқушыға жеке көзқарас.

2. Бұл үшін әртүрлі құралдарды қолдана отырып, шаршаудың алдын алу (ақыл-ой және практикалық іс-әрекеттің ауысуы, материалды аз мөлшерде ұсыну, қызықты және түрлі-түсті дидактикалық материалдар мен визуализация құралдарын қолдану).

3. Қажетті оқу дағдыларын қалыптастыратын білім алушылардың танымдық және практикалық қызметін жандандыратын әдістерді пайдалану.

4. Педагогикалық әдептілік көрінісі. Кішігірім жетістіктер үшін үнемі ынталандыру, әр балаға уақтылы және тактикалық көмек көрсету, оның өз күштері мен мүмкіндіктеріне деген сенімін дамыту.

Көрнекілік құралдарын қолдану білімді игеруге, оқыту әдістерін белсендіруге ықпал етеді, танымдық қабілеттерін дамытуға, оқу материалын игеруге, ең бастысы - қоршаған әлем туралы көзқарастары қалыптасады, мысалы көзі нашар көретін оқушының бұзылған көру қабілетін түзетуге ықпал етеді.

Педагогикалық тәжірибе барысында көрнекіліктің екі түрін қолданамын:

- бастапқы-білім алғанға дейінгі көрнекілік
- қайталама-білім алғаннан кейінгі көрнекілік.

Бастапқы түрі - жаңа материалды түсіндіру барысында қолданылады, яғни объектілерді көрсетумен сүйемелденетін суреттер:

- баяндаумен сүйемелденетін жарқын суреттер, тифлотехникалық нашар
- көрушілікті өтеу құралдарын пайдалану (лупа, портативті электрондық ұлғайтқыштар және т. б.)
- аудиожазбалар
- презентациялар: ақ фон қара әріп, Calibri таңдалады, әріп өлшемі: тақырыптар 30-40, негізгі 24- 28, слайдтарда 1-2 сурет болады.

Слайдта жазылған ақпарат міндетті түрде түсіндіріледі және шынайы заттар, яғни ыдыстар, құралдар, заттардың көлемді бейнелері-макеттер көрсетіледі.

Соғыс құралдары

Еңбек құралдары

Оқыту тәжірибесінде көрнекі материалдарды көп қолданамын және міндетті түрде біріктіремін, олардың түсініктемелерін беремін.

Қайталама түрі - бақылау-жаттығу, бекіту сипатына ие болады, өйткені, қайталанған кезде көрнекілікті пайдалану, мысалы, сауалнама жүргізу кезінде оқушы білімін анықтайды, нақтылайды, қажетті білім-білік дағдылары қалыптастырылады: бір жауапты тесттер, карточкалар, сұрақ-жауаптар, картамен жұмыс, тарихи диктант, кроссворд пен аннаграммалар шешімі, пиктограмма, кестені толтыру бойынша жұмыс, глоссарий, эссе жазу т.б.

Белгілі бір дидактикалық ережелердің талаптары орындалған жағдайда, әр түрлі көрнекі құралдарды пайдалану оң нәтиже бере алады. Көрнекіліктер инклюзивті оқушының ойын нақты бір ұғымнан бастап, жалпы ұғымға жетелеуі

керек. Көрнекіліктер аса ыждаһаттылықпен дайындалуы керек, айқұш-ұйқыш сызықтар, өте көп түстер немесе ұсақ суреттер оқушының ойын сан-саққа жүгіртеді, сасқалақтайды, оқушыда сенімсіздік туғызады, олар жауап бере алмаймын деп уайымға салынады. Сондықтан, инклюзивті білім беру кезінде мына жағдайларды ескеру қажет:

- Оқушының жасы
- Жеке тұлғаның ерекшелігі
- Контингенттің әр түрлілігі
- Оқушының диагнозы
- Танымдық қызметінің ерекшелігі
- Ауызша сөйлеу барысындағы ауытқулар
- Жазбаша жұмыс кезіндегі ауытқулар
- Өзіндік жұмыс жасау кездегі дағдылары

Жоғарыда аталған жағдайлар ескерілгенде ғана, дені сау балалармен оқитын мүмкіндіктері шектелген оқушылар өздерін осы қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезіне алады. Балардың денсаулықтарындағы ерекшеліктерді ескере отырып, оқыту ресурстарын арнайы талаптарға сай тиімді ұйымдастырып отырсақ, олар қоғамнан қағажу көрмейді, тек білім алып қоймай, одан да ары қарай ұмтылады: белгілі бір кәсіпті игереді, жұмыс жасайды, капитал жинайды, отбасын құрып, балалы-шағалы болады, қоғамнан алшақтамайды, керісінше әлеуметтенеді, бұрнағы замандағыдай сырт көзден қорғанып үйдің төрт қабырғасына қамалып отырмайды, демалыс парктері, көрмелер, театрлар, стадиондар, кино залдарында көптеп кездеседі, біреулері жүлделі орындар иеленіп, биіктерді бағындырып жатады. Сол табысқа жетудің ең бастапқы кезеңінде қарапайым мектеп мұғалімінің оқушы жанынан табылып, биіктерге жетелегені көңілге қуаныш ұялатады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Приказ Министра труда и социальной защиты населения Республики Казахстан от 10 сентября 2008 года №236-п. Программа реабилитации инвалидов [Электрон.ресурс]. URL: [http:// www.zakon.kz/124658-programma-reabilitacii-invalida.html](http://www.zakon.kz/124658-programma-reabilitacii-invalida.html) (дата обращения: 17.01.2014)
2. Алехина С. В. Инклюзивное образование: Тарих және қазіргі заман. -М.: педагогикалық университет "бірінші қыркүйек ", 2013. -33 б.
3. Инклюзивті білім беру педагогикасы мен психологиясы: оқу құралы. Ахметова Д.З., Нигматов з. г., Челнокова Т.А. және т. б. / Ахметова Д.З. - Қазан: Познание, 2013. — 204 б.
4. <https://primeminister.kz/ru/news/>
5. <https://www.gov.kz/?lang=kk>

ФИЗИКА САБАҒЫНДА ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ТӘСІЛДЕРІ

Адрейсова Гульжанат Алданкызы

Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Абай ауылы, "Абай атындағы мектеп-интернаты" КММ

Аннотация. Бұл мақалада оқушылардың физика пәніне ғылыми жұмыстармен айналысуға қызығушылығын туғызу әдіс-тәсілдері жайлы айтылған. Өз тәжірибемде қолданатын бірнеше әдіске қысқаша сипаттама жасалған.

Аннотация. В данной статье рассказывается о методах и способах привлечения интереса учащихся к занятиям научной работой по физике. Составлено краткое описание нескольких методов, которые я использую в своей практике.

Физика мектеп пәндері арасында ерекше орын алады. Оқу пәні ретінде ол оқушыларға әлемнің ғылыми бейнесі туралы түсінік қалыптастырады. Ғылыми-техникалық прогрестің негізі бола отырып, физика ғылыми білімнің гуманистік мәнін көрсетеді, олардың моральдық құндылығын баса көрсетеді, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, дүниетанымын қалыптастырады, оқытудың негізгі мақсаты болып табылатын жоғары адамгершілік тұлғаны тәрбиелеуге ықпал етеді.

Соңғы бірнеше жылда оқушылардың физиканы оқуға деген қызығушылығының төмендеуі байқалады. Сондықтан қазіргі заманғы біздің маңызды міндет тұр: оқушыларды физиканы оқуға қызықтыру, оларға зерттелетін заңдардың маңыздылығы мен әмбебаптығын түсінуге көмектесу, физика пәнінен ғылыми зерттеулер жасауға дағдыландыру, қажетті әдіснамалық материалмен қаруландыру [1, 23 б.].

Бұл орайда ең бастысы-оқушыларды зерттелетін ақпараттың мазмұнына қызықтыру, бұл физикалық ғылымның ерекшеліктеріне, оның әмбебаптығына, ғылыми-техникалық прогреспен және адамның күнделікті практикалық қызметімен тығыз байланысты. Бүгінгі балалар әртүрлі арналар арқылы үлкен ақпарат алатындығын ескеру қажет. Теледидар мен радио бағдарламалары, танымал ғылыми фильмдер, журналдар мен кітаптар, ғаламтор оқушыларға заманауи жетістіктер мен шешілмеген мәселелер туралы қызықты, қол жетімді және кейде қызықты түрде айтады. Бұл оқушылардың көп нәрсені білуіне немесе, кем дегенде, естігеніне әкеледі және оларды бір нәрсемен таң қалдыру қиын. Мұны есте сақтай отырып, мұғалім жалпы сөзбен түсіндірумен шектелмеуі керек, бірақ шешілетін мәселелердің ішкі күрделілігін көрсете білуі керек және сабақта белгілі бір тақырыпты зерттеу оқушыларға бұрын естігендерін түсінуге және түсіндіруге көмектесетініне назар аударуы керек.

Оқушылардың пәнге деген қызығушылығының қалыптасуы мен дамуы, ең алдымен, мұғалімнің қызметімен анықталады. Мұғалім өз қалауы бойынша, нақты жағдайларды ескере отырып, оқулықтың параграфының мазмұнында

нашар көрінетін ынталандыруды сабақта қолдана алады. Оқушылардың физикаға деген танымдық қызығушылықтары құбылыстарға, фактілерге, заңдарға деген қызығушылықтан тұрады [2, 32 б.].

Үй эксперименттері. Мен эксперименттік тапсырмаларды үй тапсырмаларына қосамын. Үйге эксперимент қоя отырып, біз оқушыларға өз бетінше білімін толықтыра білуге үйретеміз. Бұл оқушылар үшін өзіндік жұмыстың ең педагогикалық тиімді және қызықты әдістерінің бірі. Бұл курсты саналы зерттеуге ықпал етеді, тәуелсіздік пен тапқырлықты тәрбиелейді, жеке шығармашылық қабілеттерін, ақыл-ой белсенділігін, ғылымға деген қызығушылығын дамытады.

Үй эксперименттері, сыныптық эксперименттерден айырмашылығы, арнайы мектеп жабдықтарын емес, импровизацияланған құралдарды қолдану арқылы жүзеге асырылады, бұл өте маңызды, өйткені өмірде оқушылар әрдайым оқу, сынып сияқты емес, әртүрлі практикалық тапсырмаларды орындауға мәжбүр болады. Осыған байланысты, үйдегі эксперименттерді өз бетінше жоспарлау, жабдықты таңдау, қоршаған құбылыстарды білу қабілетін қалыптастыру, оларды жаңа жағдайда қарастыру дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Мысалы, мен «булану жылдамдығының қоршаған орта температурасына тәуелділігін зерттеңіз» деген тапсырма беремін. Оқушы оның мазмұнымен танысып, орындау жоспарын жасап, қажетті қондырғыны жинап, тәжірибе жасап, сұрақтарға жауап беріп, орындалған жұмысты сипаттауы керек. Сонымен бірге оқушының ұйымдастырушылық және эксперименттік дағдылары, оның білімі қалыптасады.

Өзгертілген тапсырмамен зертханалық жұмыстар. Жұмыстың негізгі бөлігін орындағаннан кейін мықты оқушыларға қосымша тапсырмалар ұсынылады, оларды бірдей жабдықпен орындауға болады немесе оқушылар сол жұмыстың басқа нұсқаларын сипаттамамен өздері ойластырады [3, 146 б.].

Қосымша әдебиеттермен жұмыс. Материалдарды іздеу, белгілі бір тақырып бойынша хабарламалар жасау өз бетінше білім алу дағдыларын және осы білімді басқа оқушыларға жеткізе білуге тәрбиелейді. Оқушылар жиі тапқан фактілер барлық сыныптастарының шынайы қызығушылығын тудырады немесе ойын-сауық нысаны бар. Мұндай міндеттер іздеу процесінің артықшылықтары мен олардың жұмысынан қанағаттану сезімін айтпағанда ерекше қызығушылықпен шешіледі, сыныптастарында зерттеуге деген қызығушылық оянады.

Қызығушылық туғызу. Таңқаларлық ақпараттың назарды аударудағы басты фактор екенін білеміз. Ғылыммен айналысуға ынталандыру ретінде таңқаларлық туралы көп жазылған. Бұл сезімді қалай, қандай жолмен оятуға болады? Мысал: 7-сынып оқушылары үйкелістің бар екенін, үйкеліс қозғалысқа кедергі келтіретінін біледі, бірақ олар үйкеліс табиғаты мен техникасында қаншалықты маңызды екенін білдірмейді. Сабақты "үйкеліссіз әлем" әсерлі суретінен бастап, балалардың қызығушылығын оятып, таңқаларлық жағдай жасауға болады. 7-8 сыныптарда оқушылардың субъективті өмірлік тәжірибесіне жүгіну жақсы нәтиже береді. Мысал: шаңғымен тұрып, сіз қарға

түсіп кетпейсіз, ал етікке түсіп кетесіз; өткір пышақпен кесу түтікке қарағанда оңай; терезелер әдетте жоғарғы жағында, ал жылыту батареялары төменде жасалады.

Ғылымның тарихына шолу. Келесі әдіс-көрнекті физиктердің, философтардың, қоғам қайраткерлерінің, сондай-ақ көркем классикалық әдебиеттің үзінділерін тарта отырып, ғылым тарихына жүйелі үндеу. Бұл әдіс ғылымға деген қызығушылықты сақтау үшін сәтті қолданылады. Тарихи материал мақсатқа, сабақтың формасына және тіпті нақты сыныпқа байланысты әр түрлі дидактикалық мәселелерді шешуге көмектеседі. Мысал: радионы зерттеу кезінде А. С. Попов туралы тарихи шолуларды қолданамын. Әлемдегі алғашқы электромагниттік толқын қабылдағышын құру бойынша инженер – мұғалімнің жұмысы туралы әңгімеден бастаймын, оларды қоңырау үнінің механикалық – дыбыстық толқындарына айналдырамын. Содан кейін оқиғаны сабақ барысында дәліздер арқылы жүгіретін оқушылар туралы әңгімемен жалғастырамын. Поповтың өзі үйірмелерімен бәрінің алдында жүгірді. Мұның бәрі 1895 жылы Санкт-Петербург қаласындағы Кронштадт теңіз мектебінде болды. Тарихты ұлы физик Герцтің ("мен ашқан электромагниттік толқындар қызықты нәрсе, бірақ адам оларды пайдаланбайды") деген сөзімен аяқтаймыз.

Сондай-ақ, жаңа тақырыпты өлеңдер, ребустар, жұмбақтар, кроссвордтар түрінде ұсынуға болады (кейде кроссворд өткен тақырып бойынша білімнің игерілуін тексереді, ал кілт сөз-жаңа тақырыптың атауы).

Шығармашылық тапсырмалар.

Менің жұмысымда қолданылатын шығармашылық тапсырмалардың негізгі түрлері: шығармалар, құбылыстарды, проблемаларды зерделеу жөніндегі баяндамалар, газеттерді, сөзжұмбақтарды, ребустарды ресімдеу, презентациялар жасау, шығармашылық міндеттер.

Мысал . Сіздің сыныптың әр оқушысы молекула болады делік, ал сіз бәріміз бірге молекулалардың кластері боламыз. Бұл кластерге не ұқсайды-газ, сұйық, қатты? Ал неге?

Дидактикалық ойындар. Физикалық ойындарды ойын мақсатына қарай жіктей отырып, ойынның 4 түрін бөлуге болады [4, 201 б.].

- Қиялдағы жағдайдың элементтерін енгізуге негізделген және зерттелетін материалды қайталау және жалпылау үшін қолданылатын шығармашылық ойындар. (Шығарма, ертегілер)

- Ойындар-жеңімпазды анықтауға байланысты жарыстар. Жеке және ұжымдық жеңімпаздар болуы мүмкін. Бұл эстафеталар, "Ғажайыптар алаңы", формулалар, өлшем бірліктері, ғалымдардың есімдері, анықтамалар, заңдар және т. б. туралы кез-келген ойындар.

- Ойын-сауық тапсырмасын орындауға бағытталған ойындар: жұмбақты ойлап тап немесе «Сөзді тап», «Түсіндірмелер» және т. б.

• Үлестірме материалдары бар ойындар: «Физикалық лото», «Базар» және т. б.

Ғылыми жұмыстарға қызығушылық арттырудың бір бағыты-сабақтан тыс жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақтан тыс жұмыс – бұл оқу-тәрбие процесінің міндетті буыны. Оқушыларды сабақтан тыс жұмыстардың әртүрлі түрлері қызықтырады: экскурсиялар, физикалық кештер, конференциялар, турнирлер, танымдық ойындар. Олар өздерінің мүдделері мен бейімділіктерін қанағаттандыруға, қабілеттерін және кейде таланттарын көрсетуге мүмкіндік алады. Танымдық-ойын-сауық ойындары: «КТА» (зейінді, тапқырлар сайысы), «Сергектік сусынын іздеу», «Күн, ауа және су – біздің ең жақсы достарымыз», «Версиада», «Жас физиктер марафоны» [5, 87 б.].

Бүгінгі таңда физика тек тікелей өндірістік күш ғана емес, сонымен бірге адамға қоршаған әлемді, мәдени құндылықтар жүйесін шарлауға мүмкіндік беретін ақпараттың маңызды көзі екенін ескеру қажет. Физиканың бұл функциясы оның адам өміріне қосқан материалдық үлесінен кем емес. Айта кету керек, қазіргі әлемде рухани құндылықтарды қалыптастыру процесі өте қиын, сондықтан ғылымның, атап айтқанда физиканың дүниетанымдық рөлі артып келеді. Сол себепті өзім қолданатын әдіс тәсілдердің барлығы да оқушылардың физика ғылымына деген қызығушылықтарын арттыруға бағытталған.

Әдебиеттер

1. «ИФМ» журналы. Оқушыларды шығармашылық іс-әрекеттерге үйрету мәселелері. №2, 1998.

2. «Қазақстан кәсіпкері» журналы. Физиканы оқытуда іскерлік ойын сабақтары арқылы оқушыларды кәсіпке баулу мысалынан. № 9, 2008.

3. А.К.Маркова. Формирование мотивации учения в школьном возрасте. М., Просвещение, 1983.

4. И.Я.Ланин. “Формирование познавательных интересов учащихся на уроках физики” Москва, Просвещение 1995.

5. С.А.Шмаков. “Игра и дети”. Москва. Просвещение. 1998.

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ В ШКОЛЕ

Ажигулова Гульжан Турсынхановна

Қараганды облысы, Балхаш қаласы «Б.Момышұлы атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ

Андатпа. Мақалада зерттеушілік оқытуды кеңінен қолдану негізінде білім беру үдерісін құру, оқушылардың зерттеушілік қызметін педагогикалық басқару арқылы, қазіргі заманғы теория мен практика үшін өзектілікті ескеріп, ғылыми жетекші ретінде тікелей өзіннің қатысуымен Б.Момышұлы атындағы

мектептің практикалық материалы негізінде жинақталған сұрақтар қарастырылады. Мақала мұғалімдерге, психологтарға, және педагогикалық университеттердің студенттеріне арналған. Білім беруді дамытудың стратегиялық міндетін шешу, білім беру сапасын арттыру, жаңа білім беру нәтижелеріне қол жеткізу үшін жағдай жасау - басты мағына болып табылады. Білім беруді сапалы жаңарту үшін қазіргі білім беру нәтижелерінің мәні мен негізгі компоненттерін нақты анықтау қажет. Бұл мектептегі педагогикалық процестің технологиялық талаптарына байланысты. Мен өз жұмысымның негізінде оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту бойынша практикалық біліміммен бөлісемін.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы о построении образовательного процесса на основе широкого использования исследовательского обучения, о педагогическом руководстве исследовательской деятельностью учащихся, актуальные для современной теории и практики, обобщенные на основе практического материала школы имени Б.Момышулы при непосредственном участии в качестве научного руководителя. Статья адресована учителям, психологам, студентам педагогических вузов. Главный смысл заключается в создании условий для решения стратегической задачи развития образования, повышения качества образования, достижения новых образовательных результатов. Для качественного обновления образования необходимо четко определить сущность и основные составляющие современных результатов образования. Это продиктовано еще и требованиями технологичности педагогического процесса в школе. Я, на основе собственных работ, делюсь своими практическими знаниями в по развитию у учеников научно-исследовательских навыков.

В условиях прогресса общественных отношений школа осуществляет переход к новой образовательной площадке. Сейчас школа начала работать по государственным образовательным стандартам нового поколения. Главный смысл стандарта заключается в создании условий для решения стратегической задачи развития образования, повышения качества образования, достижения новых образовательных результатов. Исследовательская деятельность - один из важнейших источников получения ребенком представлений о мире. Главная особенность исследовательского обучения - активизировать учебную работу детей, придав ей творческий характер, и, таким образом, передать учащимся инициативу в организации своей познавательной деятельности. При этом необходимо менять позицию педагога с «подготовки ребенка к исследовательской деятельности» на «обучение в условиях исследовательской деятельности».

Простые определения научно-исследовательской работы: сбор научных выводов, их сопоставление, экспертиза, эксперимент, расширение знаний, достигнутых путем сбора материала, убеждение, получение новых знаний,

научная проверка сомнительной для себя проблемы, открытие научных открытий.

Среди педагогических технологий выделяют исследовательскую деятельность как одну из форм работы с одаренными детьми. Приемлемым вариантом для развития исследовательских навыков и ведение исследовательской работы является внеклассная деятельность, которая позволяет взаимодействовать с учащимися, не ограничиваясь рамками учебной программы. Изучая эффективные, традиционные, нетрадиционные способы организации и руководства научной проектной деятельностью в условиях школы для системной работы учителей можно рассмотреть 4 группы научно-исследовательских работ в зависимости от структуры и содержания исследовательской деятельности: информационно-реферативные работы (реферат); экспериментальные работы (экскурсия в музей, исторические края, анкетирование, статистические исследования); научно-творческие работы (конференция, олимпиада, научный проект); познавательно-описательные работы (эссе, сочинение). Выбор научной проблемы учащиеся согласуют с руководителем. Далее ученики самостоятельно проводят исследования, получая консультацию педагога. В процессе работы учитель формирует навыки ораторского искусства, что очень важно при защите проектов на школьных научных конференциях, соревнованиях по научным проектам. Важен не только сам результат исследования, но и процесс его получения. Именно здесь развиваются исследовательские навыки. Это значит научиться сбору и обработке имеющейся литературы по теме исследования, анализировать и сопоставлять данные на экспериментальном этапе, давать оценку, уметь логически мыслить, участвовать в дискуссиях, аргументируя свою точку зрения. И не важно станет ли ученик в последующем ученым, важно формировать личность, важно то, что он в будущем станет человеком творческим, умеющим решать возникшие жизненные проблемы, важно найти свое призвание и стать полезным обществу и своей стране, чтобы ученики могли найти себя, найти свои способности в стенах своей школы, найти задатки, открыть талант. Такой подход к организации образования обусловлен возникновением иного видения процесса обучения, при котором учащийся является не объектом, воспринимающим готовые знания, а исследователем, то есть человеком, самостоятельно ставящим вопросы, диалектически разрешающим противоречия.

Подготовка ребенка к исследовательской деятельности, обучение его умениям и навыкам исследовательского поиска становится важнейшей задачей современного образования». Необходимы также особые процедуры отслеживания характера и направленности развития ученика; создание благоприятных условий для формирования его индивидуальности. На основе этого подхода и собственного опыта руководства научной работой учеников выделяется сначала семь этапов, выполняемых ими педагогических исследований.

I этап. Выбор конкретной области педагогических знаний, где будет проводиться исследование.

II этап. «Погружение в тему» (анализ теоретических источников и педагогической практики).

III этап. Определение актуальности исследования (противоречия, проблема, ведущая идея разрешения проблемы).

IV этап. Определение методологических характеристик (параметров) исследования (объект, предмет, цель, задачи, гипотеза, новизна исследования, практическая значимость).

V этап. Проведение психолого-педагогического эксперимента.

VI этап. Оформление результатов исследования.

VII этап. Обсуждение и защита результатов научного поиска.

На каждом этапе исследования студенту необходимы определенные умения. Еще один путь, который выделила Н. Ф. Виноградова, – это самостоятельная деятельность учащихся творческого характера. «Построение процесса обучения, специально ориентированного на развитие воображения и мышления, изменяет позицию ученика – существенное место начинают занимать роли исследователя, творца, организатора своей деятельности. Ученик не бездумно принимает готовый образец или инструкцию учителя, а сам в равной с ним мере отвечает за свои промахи, успехи, достижения.

Таким образом, можно сделать вывод, что главным условием успешности функционирования является признание индивидуальности ученика, создание необходимой и достаточной микросреды для его развития. Исходя из этого следует, исследовательская деятельность относится к области детской самостоятельности, а значит, она личностно-ориентирована, приносит удовлетворение ученикам, вызывает у них стойкий познавательный интерес. Особое значение этой деятельности заключается в том, что в процессе интересной для детей работы они готовятся к весьма серьезному учебному труду в школе: получают опыт элементарного исследования проблемы, поиска информации по теме в разных источниках, овладевают навыками работы со справочниками, энциклопедиями, словарями, позволяет обучение преобразовать в самообучение, реально запускает механизм саморазвития.

Библиография:

1. Гоман И.Г. Учебно-исследовательская работа в школе как условие развития познавательной активности школьников. 2007. – № 6. 3.

2. Двойнишникова Е.Н., Ригина С.Н. Развитие навыков исследовательской деятельности учащихся (курс по выбору). 2008. - № 5.

3. Гончар Е.С., Иващенко Е.В. Организация учебно-исследовательской деятельности обучающихся. 2007. - № 8.

4. Голованова, Е. А. Проектная деятельность как важное направление в современной школе. 2007.

5. Климова, Т. Е. Развитие научно-исследовательской культуры учителя. 2001.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНДЕРІНЕН ҚОЛДАНЫЛАТЫН ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ ОЙЫНДАР

Азимбаева Гүльнара Мағауяновна

*Қарағанды Облысы Білім Басқармасының Теміртау Қаласы Білім
Бөлімінің "Бауыржан Момышұлы Атындағы Мектеп-Лицейі" Коммуналдық
Мемлекеттік Мекемесі*

Аннотация. Бүгінгі таңда білім беру әлеуметтік құрылымның маңызды элементтерінің біріне айналуға. Дүниежүзінде білімнің әлеуметтік рөлі артып, адамның болашағы оның алған білімінің сапасының көлеміне, ойлау деңгейіне байланысты болады. Осы тұрғыдан бүгінгі күні жаңа технологияның тиімді әдіс-тәсілдерін жас ұрпақтың бойына сіңіре отырып тәрбие беру мұғалімнің басты міндеті. Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуға. Сондықтан әрбір педагог сапалы білім беру үшін сабақты үнемі қалыптасқан формада өткізуден көрі оқытудың жаңа технологиясын, жаңа әдіс-тәсілдерін және дәстүрлі емес сабақ түрлерін өткізу тиімді. Бұл бағытта білім берудің әртүрлілігі, нұсқадағы мазмұны, құрылымы ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан оқыту үрдісіндегі жаңа әдіс-тәсілдер оқу мазмұны мен оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай таңдап алуға маңызы зор. Қазіргі таңда оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Сабақта қолданылған жаңа технологиялардың өзі әрбір мұғалімнің шеберлігіне байланысты әрқалай жүзеге асырылуы мүмкін.

Аннотация. Сегодня образование становится одним из важнейших элементов социальной структуры. В мире возрастает социальная роль образования, и будущее человека зависит от объема качества полученных им знаний, уровня мышления. С этой точки зрения на сегодняшний день воспитание подрастающего поколения средствами новых технологий является главным приоритетом учителя. В республике создается новая система образования, направленная на вхождение в мировое образовательное пространство. Поэтому каждому педагогу для качественного образования выгодно проводить занятия в постоянно формирующейся форме, используя новые технологии, новые методы и приемы обучения и нетрадиционные формы обучения. В этом направлении многообразие образования, содержание, структура в варианте содержат новые идеи, новые технологии, основанные на науке и опыте. Поэтому важно, чтобы новые подходы в процессе обучения были выбраны в зависимости от содержания обучения и возрастных

особенностей учащихся. В настоящее время без овладения передовыми технологиями обучения невозможно стать грамотным, разносторонним специалистом. Новые технологии, использованные на уроке, могут реализовываться по-разному в зависимости от мастерства каждого учителя.

SMART-технологияларды пайдалануды не қамтамасыз етеді? SMART-білім берудің негізгі қағидаттарына мыналар жатады:

✓ Білім беру бағдарламасында оқу міндеттерін шешу үшін өзекті ақпаратты пайдалану. Білім берудегі және кез-келген кәсіби қызметтегі ақпарат ағынының жылдамдығы мен көлемі тез өсуде, қолданыстағы оқу материалдары оқушыларды практикалық мәселелерді шешуге дайындау үшін нақты уақыт режимінде келетін мәліметтермен толықтырылуы керек.

✓ Оқушылардың өзіндік танымдық, зерттеу, жобалық қызметін ұйымдастыру. Бұл қағида оқушыларды қойылған міндеттерді шешуге шығармашылық ізденіске, дербес ақпараттық және зерттеу қызметіне дайындауда басым болып табылады.

✓ Оқытудың бөлінген ортасында оқу процесін іске асыру. Білім беру ортасы оқу орнының аумағымен немесе қашықтықтан оқыту жүйесінің шектерімен шектелмеуге тиіс. Оқу процесі үздіксіз болуы керек.

✓ Икемді білім беру траекториялары, оқытуды дараландыру. Білім беру қызметінің алуан түрлілігі білім беру бағдарламалары мен курстарын зерделеу, оқу процесінде құралдарды олардың денсаулық мүмкіндіктеріне, материалдық және әлеуметтік жағдайларына сәйкес пайдалану бойынша оқушылар үшін кең мүмкіндіктер беруді талап етеді.

Білім беру тәжірибесінде SMART технологиялары:

- интернет-энциклопедиялардан ақпарат алу;
- қажетті ақпаратты іздеу;
- аудармашы бағдарламасы арқылы сөздерді немесе сөз тіркестерін аудару;
- ақпаратты визуализациялау;
- видеолекцияларды қарау;
- онлайн режимінде тестілеу немесе сауалнама жүргізу.

SMART-оқытудың кең таралуы, біріншіден, интернет-технологияларды жетілдірумен байланысты. Екіншіден, Wi-Fi, 3G, 4G сияқты сымсыз технологиялардың дамуымен және үшіншіден интернет желісінде интерактивті оқыту ресурстарының кең таралуынан болып отыр.

Smart education-тің негізі адамдарға өз интернет-контентін жасауға мүмкіндік беретін Facebook, YouTube, Twitter және блогтар сияқты Web 2.0 технологияларын дамыту болды.

Педагогтардың кәсіби құзыреттілігін арттыру үшін білім беру үдерісінде қандай Smart-технологияларды пайдалануға болады?

Компьютер, ноутбук, смартфон, планшет және басқа АКТ оқу процесін тиімді ұйымдастыруға арналған бағдарламалық қосымшалардың кең спектрін ұсынады, оқу процесін жедел басқаруға мүмкіндік береді және оқу сапасын

арттырады, оқуға деген ынтаға оң әсер етеді, мұғалімдердің кәсіби дамуына ықпал етеді.

Smart технологиялар педагогикалық тәжірибемде

WORDVALL - ұстаздар мен оқушыларға, студенттерге арналған ойын тапсырмаларын құруға көмекші платформа болып табылады. Мақсаты – оқу мотивациясын арттыру үшін интерактивті және баспа материалдарын жасау болып табылады. Бүгінгі таңда ақпараттық технологияның көмегімен оқу процесін осы платформа арқылы тиімді етуге болады.

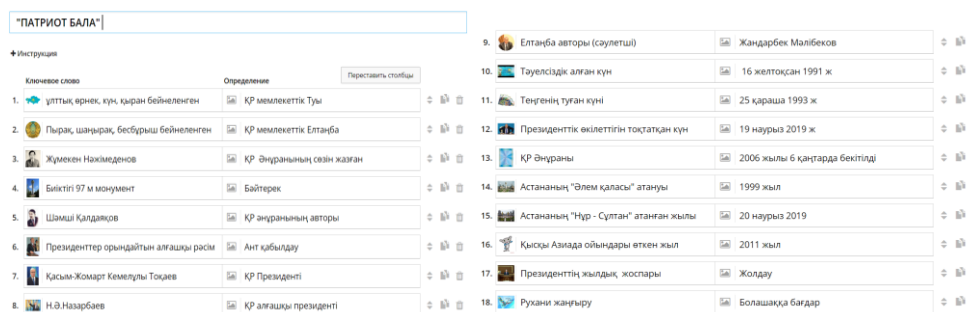
Күнделікті сабақ барысында мен осы платформаның өзім жасаған ойын түрлерін көп қолданамын. Бұл платформада қолданған ойын түрлерін ссылка арқылы оқушыларға таратып бір мезетте, немесе үй тапсырмасы ретінде қолдануға болады.

Ол үшін ең алдымен тіркелу батырмасын басып электронды пошталарыңыз арқылы тіркелесіздер.

Құпия пароль енгізіп, әр-түрлі қызықты ойындар құрастыра аласыздар. Мен заманауи педагог ретінде ҚР Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай көптеген ойын түрлерін құрастырдым.

№1 «БӘЙГЕ» өз білімін тексеру құрастыру ойыны

Ойын ссылқасы <https://wordwall.net/ru/resource/26540706>

Ключевое слово	Описание
1. ұлттық өрнек, құн, қыран бейнеленген	1. ҚР мемлекеттік Туы
2. Ырыс, шаңырақ, бесбұрыш бейнеленген	2. ҚР мемлекеттік Елтаңба
3. Жүмекен Нәзімбеков	3. ҚР Әнұранының авторы
4. Байтөгі 97 м монумент	4. Байтөгі
5. Шамал Қалдықов	5. ҚР Әнұранының авторы
6. Президенттер орындайтын алғашқы рәсім	6. Аңт қабылдау
7. Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев	7. ҚР Президенті
8. Н.Ә. Назарбаев	8. ҚР алғашқы президенті
9. Елтаңба авторы (сәулетші)	9. Жандарбек Мәлібеков
10. Тәуелсіздік алған күн	10. 16 желтоқсан 1991 ж
11. Төңірің туған күні	11. 25 қараша 1993 ж
12. Президенттік өкілеттігін тоқтатқан күн	12. 19 наурыз 2019 ж
13. ҚР Әнұраны	13. 2006 жылы 6 қытағарда бекітілді
14. Астананың "Өлем қаласы" атануы	14. 1999 жыл
15. Астананың "Нұр - Сұлтан" атанған жылы	15. 20 наурыз 2019
16. Қысқы Азияда ойындары өткен жыл	16. 2011 жыл
17. Президенттің жылдық жоспары	17. Жолдау
18. Рухани жаңғыру	18. Болашаққа бағдар

Бұл ойын 18 сұрақтан тұрады, бала дұрыс жауаптарын орналастыру арқылы шешеді, ссылқасын ата-аналар мен ұстаздарға да жіберіп қатыстыруға болады.

№2 «ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ СЕПТІКТЕРІ» ОЙЫН ССЫЛҚАСЫ

<https://wordwall.net/ru/resource/30729526>

№3 «KIM ШАПШАҢ?» ОЙЫН

ССЫЛҚАСЫ

<https://wordwall.net/ru/resource/30729690>

Ү. Байрақбасқ	Бастауыш-бейнедауыштық, ыңғайдағы сөздер тобынан жасалған бастауыш
О. Әбдіғали	Сөздің бастауыш қызметін анықтанытатын аффикстер
Б. Әбдіғали	Сабқты етістіктерге қатысты, табыс септіктерінде келеді
Ж. Әбдіғали	Жіктік жалғауымен қатар тұрып қыюсу
Ұ. Әбдіғали	Сөйлем құрамындағы басқа сөздермен грамматикалық байланыста тұспейтін сөздер, сөз тіркестері
М. Әбдіғали	Сөйлем құрауға негіз болатын, өзара предикаттық қатынаста жұмыс алатын сөйлем мүшелері
Т. Әбдіғали	Жабарлы сөйлемді болымды/сөз, қылаулы, болжамды деп қарастырады
Ұ. Әбдіғали	Екі не одан да көп сөзден құралып, бір сөйлемнің қызметін атқарады
Ұ. Әбдіғали	Кісінің сезімін, көңіл-күйін, еркін білдіретін дербес грамматикалық тұлғалары жоқ сөздер
С. Әбдіғали	Бастауышты есім сөздерден болған сөйлемдер
М. Әбдіғали	

№4 «МАҚАЛ-МӘТЕЛДІ ЖАЛҒАСТЫР»

ОЙЫН ССЫЛКАСЫ <https://wordwall.net/ru/resource/30730027>

3:03

1 из 7

Қалам

Кітап

- алтын қазына.

№5 «ҚЫЗЫҚТЫ БАРАБАН» spinnerwheel.com САЙТЫНА КІРІП ЖАСАЙ АЛАСЫЗДАР, БАРАБАН АЙНАЛЫП ТҰРАДЫ, ОҚУШЫЛАР БАРАБАНДАҒЫ СҰРАҚТАРҒА АУЫЗША ЖАУАП БЕРЕДІ

<https://spinnerwheel.com/wheels/Kgks4jyuDQ443xJUISZn?share=true&edit=true>

ue

Білім сапасын арттыру және нәтижеге бағытталған үлгіге беталуы барысында мұғалімдер мемлекеттік стандарт берілген нәтижелерге жетуде кәсіби шеберлікпен меңгерген зерттеу біліктері мен дағдылары нәтижесінде проблеманың шешімін таба алатын, ақпараттық – коммуникативті мәдениеті жоғары тұлғалық - дамытушылық функцияны атқарады. Мұғалім – оқушылардың жеке тұлғасын дамытуға басымдық беретін, күрделі әлеуметтік - мәдени жағдайларда еркін бағдарлай алатын, шығармашылық процестерді басқара алатын, адам туралы ғылымның жетістіктерін, оның даму заңдылықтарын, компьютерлік оқыту өнерін терең меңгерген жан- жақты дамыған шығармашыл тұлғаны талап етеді.

Жаңа технологияны меңгеруде мұғалімнің жан – жақты, білімі қажет. Жаңа нәтижеге бағытталған білім ретінде инновациялық білімді қарастыруда қойылған мақсатқа жетуде, оқушылардың тілдік, теориялық, практикалық құзіреттіліктерін жетілдіруге тиімді әдіс - тәсілдерді тандалып, құзіреттілікті жетілдіруге арналған тиімді тапсырмалар құрастырылды. Ақпараттық технологиялар ішінен WORDVALL, spinnerwheel атты бағдарламалар кешендері алынды.

Инновациялық технологияларды қолданудың тиімділігіне келетін болсақ, заманауи технологиялардың даму себебінен оқушылардың білім алу үдерісінде, сабақтарында электронды гаджеттерді үздіксіз пайдалану оқытудың жаңа әдістері мен тапсырмалардың ауқымды типтеріне және көптүрлілігіне әкеліп соқты. Оқушылардың шығармашылық жұмыстарының орын алуы да кең өріс алды.

Осыған орай қазіргі мұғалім:

- Педагогикалық үрдісте жүйелі жұмыс жүргізе алатын;
- Педагогикалық өзгерістерге тез төселетін;
- Жаңаша ойлау жүйесін меңгере алатын;
- Білімді, іскер, шебер болу керек.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы. 2007 ж.
2. Смирнова С.А. Педагогика: теории, системы, технологии. –М., 2006.
3. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
4. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.
5. <https://learningapps.org/index.php>
6. <https://www.ispring.ru/ispring-quismaker>
7. <https://quizlet.com/ru/help/2948254/studying-on-quizlet>
8. <http://www.quivervision.com/apps/>
9. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. – //Қазақстан мектебі, №4, 2008
10. Нағымжанова Қ.М. Инновациялы-креативті технологиялар. – Өскемен, 2011

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК КОМПОНЕНТ СОЦИАЛЬНОГО ПОДХОДА В РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВА ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ НА ОБУЧЕНИЕ.

Аимбетова Г.Б.

КТУ «ОШ №27»

г. Караганда

Аннотация. Материал направлен на раскрытие отношения к инклюзивному образованию. В полной мере раскрывается глубокое понимание социализации инклюзии. Связь материала с личным опытом педагога. Автором изучены и проанализированы источники по теме «инклюзия». Работа имеет практическую направленность, так как автор описывает систему работы с детьми с особыми образовательными потребностями.

Андатпа. Инклюзивті білім беру барысында нәтижелі қарым-қатынаста болуға септігін тигізетін ақпараттармен қамтылған. Әлеуметтік ортаға бейімдеу тәсілдері. Бұл жұмыста автор өз тәжірибесімен алмасуда. Инклюзивті ерекше білімді қажет ететін оқушыларға ыңғайлы әдістермен бөлісу.

«Широкая рамка заключается в том,

что сама идея инклюзии — это социальная концепция».

(Алёхина С. В.)

Инклюзивное образование - это обучение, при котором все дети, независимо от физических, психических, интеллектуальных и других особенностей, включены в общую систему образования. Термин «include» латинского происхождения. Что в переводе означает «закрываю, включаю».

В рамках инклюзивного образования не ребёнок подстраивается под процесс обучения, а содержание, темп, характер обучения подстраиваются под нужды ребёнка. Должно произойти полное включение детей с ограниченными возможностями во все аспекты школьной жизни. Эти дети должны с радостью участвовать в жизни школы, наравне с остальными школьниками.

Дети с разными образовательными возможностями и потребностями обучаются по одним программам в одной школе. Хочется акцентировать, что это не только дети, ограниченные в здоровье, инвалиды. Это могут быть и одарённые дети, также нуждающиеся в особом подходе с целью эффективности обучения. И дети с особыми условиями в жизни. И дезадаптированные бывшие спортсмены. Учителя должны понимать, необучаемых детей не бывает, нужно учить тому, на что они способны.

С понятием «инклюзия в образовании» я очень близко столкнулась четыре года назад. Когда в класс привели за руку ребёнка, который очень подозрительно смотрел на всех окружающих и убегал при первой возможности.

Было очень много вопросов: Как вести себя, чтобы ребёнок мне поверил и доверился? Как подружиться с ним? Как учить его, чтобы он получил базовые знания? Как воспитывать его, чтобы он не чувствовал дискомфорта, чтобы каждое утро у него была мотивация идти в школу? Было понятно одно, что ребёнок с особыми образовательными потребностями наравне с остальными детьми имеет право на личностное становление и развитие, на дружбу, на понимание, на владение знаниями, умениями и навыками.

Когда возникают эти особые образовательные потребности? Они возникают тогда, когда в процессе обучения выявляются несоответствия поведения, восприятия и результативности обучения данных детей существующим социальным нормам. И тогда школа обязана создать условия и возможности для комфортного обучения и воспитания учащихся, у которых возникли особые образовательные потребности. Комфортные условия подразумевают встречу и беседу с родителями ребёнка, составление адаптированных учебных программ, продуманную систему оценивания, индивидуальный подход, как специалистов, так и классного руководителя. Это система социализации личности с особыми образовательными потребностями, выстроенная с учётом особенностей ребёнка, обеспечивающая результативность в обучении. Должна быть подобрана индивидуальная образовательная траектория развития таких детей. Всё это имеет большое значение для реализации социального подхода в образовании детей с ограниченными возможностями, имеющих особенности в развитии.

Инклюзия в школе является одним из аспектов инклюзии в обществе в целом. Ни для кого не секрет, что люди предвзято относятся к человеку с особыми потребностями, часто не воспринимают его, не рассматривают такого человека как полноценного члена общества. Инклюзия необходима с целью искоренения разделения. Когда окружающие видят человека на коляске или с другими особенностями на улице, то начинают рассматривать его, как нечто диковинное. У нас, как правило, отсутствуют навыки выстраивания коммуникации с такими людьми. Школа – это уменьшенная копия социума, взрослого мира. Поэтому необходимо уделить внимание работе с классом, с целью правильной направленности и понимания остальными детьми возникшей ситуации.

Адаптация детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах проходит лучше, чем в специализированных учреждениях, поскольку здоровые дети, обучаясь вместе с детьми с особыми потребностями, развивают толерантность и ответственность, становятся самостоятельнее.

Благодаря инклюзии каждый ребёнок реализует своё конституционное право на образование. Мы ещё в начале пути и нам ещё многое предстоит сделать в данном направлении.

Используемая литература:

1. Алехина С.В., Гращенкова Е.Л., Кутепова Е.Н., Муравьева О.А. «Инклюзивное образование: результаты, опыт и перспективы».

2. Норидж, Брам, и Энн Льюис. «Насколько специализировано преподавание детям с ограниченными возможностями и трудностями?». В специальном обучении для особых детей? Педагогика для включения, под редакцией Энн Льюис и Норвич Брам, 1-16. Беркшир: Open University Press, 2005 г.

3. Бурк Розанна и Мандиа Ментис, «Основа оценки для инклюзивного образования: Интеграция подходов к оценке», Оценка в области образования: Принципы, политика и практика: 21: 4, 384-397.

4. Наталья Батракова. Инклюзивное образование: как в Казахстане учат детей с особыми потребностями?

АТЛАС НОВЫХ ПРОФЕССИЙ. IT ФАРМАЦЕВТ.

*Айгожина Асем Жумановна
Тулепбергенова Акдидар Бауыржанова*

Карагандинская область Шетский район село Аксу-Аюлы КГУ «школа-гимазия имени Жамбыла Акылбаева»

Андатпа

Қазіргі әлем жаңа білімге үздіксіз үйренуді талап етеді. Әлемнің қарқынды дамуы жаңа мамандықтардың өсуіне деген сұранысты тудырады. Мұндай ақпарат ағынына және жаңа мамандықтар санына дайын емес оқушы өмірден өз орынын таба алмауы мүмкін. Кәсіби бағдар беру бойынша оқушы мен мұғалімнің бірлескен жұмысы өмірдің жаңа кезеңіне тез бейімделуге көмектеседі. IT саласы біздің қазіргі заманымыздың негізі болып табылады. Шынында да, қазіргі әлемде интернетсіз өмір өте қиын. Бұл демалуға және ойын-сауыққа, сондай-ақ жиһаз, киім, азық-түліктен дәрі-дәрмектерге дейін адам үшін қажетті ресурстарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта адамдар уақытты едәуір үнемдеуге және қажетті дәрі-дәрмектердің қол жетімділігін арттыруға мүмкіндік беретін онлайн-дәріханалар деп аталатын онлайн-қызметтерді жиі қолданады.

Аннотация. Современный мир требует непрерывного обучения новому. Стремительное развитие мира порождает спрос к росту новых, нестандартных профессий. Ученик, который не был подготовлен к такому потоку информации и к количеству новых профессий, может потеряться в толпе блуждающих людей. Совместная работа ученика и учителя по профориентационной подготовке поможет быстрой адаптации к новому этапу жизни. IT сфера является основой нашей с вами реальности. Ведь в современном мире жизнь без интернета крайне сложна. Он дает доступ как к отдыху и развлечениям, так и к необходимым для человека ресурсам от мебели, одежды, продуктов до медикаментов. В настоящее время люди все чаще используют онлайн-сервисы, так называемые онлайн-аптеки, которые позволяют существенно сэкономить время и увеличить доступность необходимых лекарств.

Современные технологии стремительно и прочно проникают в нашу жизнь, делая реальностью то, о чем мы вчера могли мечтать. На место привычных для нас вещей приходят новые альтернативные инновационные решения, без которых мы не представляем свою жизнь. Занимаясь поиском решений, человечество сталкивается с потребностью открытия новых профессии. Уже сегодня мы ясно понимаем то, чтобы стать успешным и востребованным, нужно быть открытым к потоку новых информации, идей. А для того, чтобы ученики уже со школьных лет были осведомлены новыми профессиями, был создан «Атлас профессий». «Атлас новых профессий» – это не попытка придумать будущее, а скорее, глубокий анализ трендов отраслей и компаний в области потребностей в кадрах. Для работодателей, учебных заведений, будущих абитуриентов и их родителей важно понять, какие специальности будут востребованы в будущем. Современная картина мира развивается столь стремительно, что настоящее практически сливается с будущим, именно поэтому необходимо представить весь срез профессий будущего по отраслям и видам ключевых компетенций. Настоящее время, поставившее во главу угла компетентностный подход, требует от образовательного продукта гибкости и так называемого накопительного эффекта, предполагающего постоянное наращивание компетенций. Сегодня по

своей ценности дополнительное образование уже почти не уступает основному, потому что оно дает не новые дипломы, а новые умения и навыки. При этом дополнительное образование – это скорее перманентный процесс, постоянно подпитываемый разнообразными программами переподготовки и онлайн-курсами. [1, с.50]

Интерес наших учеников к новым знаниям, к поиску информации и удовлетворение этих потребностей учителями приводит к их совместной работе, в результате чего рождаются интересные и актуальные проекты. Один из таких проектов – это «IT фармацевт». Данный проект был представлен в областном форуме «Билет в будущее». Форум собрал множество единомышленников, дал возможность показать и поделиться своими идеями. Участники форума не только представляли свои труды, но обменивались и знакомились с новыми проектами, искали совместные пути их реализации.

Проект «IT фармацевт» представляет с собой оказание удобной услуги для потребителей. 2020 год остался в памяти у всего мира. Год, когда мир охватил страх, год, когда люди были вынуждены отказаться от привычной жизни. Пандемия принесла с собой не только страх и боль, но и потребность новых профессий. Возросла актуальность дистанционной работы, онлайн-услуг. Люди из-за болезни были вынуждены сидеть дома и заказывать все онлайн. На фоне этого был создан проект «IT фармацевт». Особенно актуально это для людей с ограниченными возможностями и тех, кто проживает в отдаленных районах. Данный проект был подготовлен ученицей 10 «А» класса Аскаровой Аяжан и её научным руководителем Тусупхановой Бану Амановной.

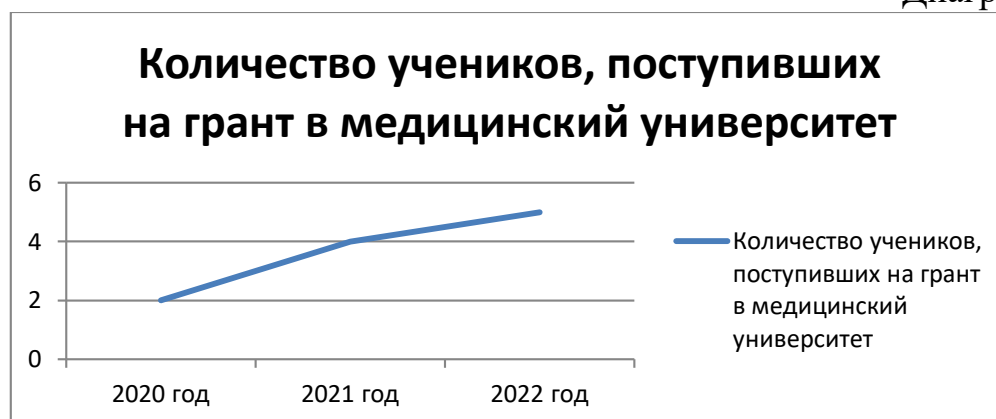
Проект позволит упростить приобретение медикаментов для заболевших людей. Для этого был разработан специальный сайт онлайн-аптеки, где в доступном и удобном формате можно будет выбирать товар. Наряду с медикаментами представлена секция натуральных «лекарств». Для поддержания иммунитета очень важно применение натуральных витаминов, которые естественным образом поддерживают и укрепляют наш организм. Таким образом, казахские народные достояния, как кумыс, шубат, творог и другие продукты, которые богаты витаминами, будут представлены взору покупателей. Осуществить покупку и приобретение товара поможет осуществить бесплатная курьерская служба.

«IT фармацевт» - это проект, который был высоко оценен организаторами форума и зрителями выставки. Тщательная и продуманная работа учащегося и руководителя нашли отклик в обществе.

Наряду с созданием проекта, школа осуществляла дополнительные курсы для учеников по профильному обучению. Одним из них стал курс для учеников 9 -11 классов, которые увлекаются медициной. Учащиеся, которые хотели связать свою жизнь с медициной, прошли данный курс, устроенный при поддержке Карагандинского университета имени Е. Букетова и Дворца детей и юношества города Караганды. 10 школьников, увлекающихся биохимическим направлением, успешно завершили курс. Такая работа повышает интерес и побуждает стимул у выпускников, ведь поступление на грант в медицинские

университеты возрастает с каждым годом, что доказывает эффективность проведения курсов. (диаграмма. 1)

Диаграмма 1.

Наша школа предоставляет множество возможностей для того, что ученик уверенно перешагнул порог школы во взрослую жизнь, правильно выбрав профессию. Проекты, форумы, курсы – все они дают дополнительную информацию, знания, что позволяет ощутить на практике все грани будущей профессий.

Таким образом, мы каждый раз убеждаемся, что за пределами привычного мира экономистов, юристов, менеджеров, маркетологов существует огромный мир профессий, которые во многом удовлетворяют потребности людей. Поэтому правильное информирование учащихся современными запросами позволяет им построить свой путь, ведущий в многообещающее будущее.

Список использованной литературы:

1. Джанджуазова Е.А. Атлас новых профессий // Современная экономика: проблемы и решения, 2016. - 50 с.

ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Айгужина Жанар Советбековна

*Астана қаласының әкімдігінің «Өзбекәлі Жәнібеков атындағы №11
мектеп-лицейі» КММ*

Аннотация: Бүгінгі таңда үлкен өзгерістерге ұшырап жатқан ұлттық білім беру жүйесі елеулі орын алады. Қазіргі кезеңде қоғамға дарынды, қабілетті тұлғалар қажет. Сондықтан барлық мамандардан бейімделу, ерекше ойлау, жоғары жауапкершілікті талап етіледі.

Аннотация: на сегодняшний день значительное место национальная система образования, которая претерпевает большие изменения. На современном этапе общество нуждается в одаренных и способных личностях. Поэтому от всех профессионалов требует адаптация, приспособленность, особое мышление и высокая ответственность.

Әрбір адам бала кезден өмірде үлкен жетістікке жетуді армандайды. Көпшілігі ерте кезден бастап белгілі бір іс-әрекетке қабілеттілік байқатады. Бірақ бұл қабілеттілікті қалыптастырып, жүйелі дамытып отырмаса, ол қасиет жас өскен сайын бірте-бірте жойыла бастайды. Жас жеткіншектің болашақ кәсіби өміріне бағыт-бағдар бере алмайды. Дарындылық – белгілі бір әрекет саласында ерекше жетістікке жеткізетін адам қабілеті дамуының жоғары деңгейі. Дарындылық, жеке қабілеттілікті дамыту, интеллектуалдық, шығармашылық мәселесіне педагогтар, психологтар, әдіскерлердің көптеген еңбектері арналған. Баланың дарындылығы тілінің дамуынан, ойлау қабілетінің шапшаңдығынан, зерттеушілік әрекетінен, өнердің әр түрімен (музыкамен, суретпен, көркем сөзбен) айналысуынан, бір өнерге бейімділігінен көрінеді. Дарынды балалардың басшылық әрекетінің басымдылығы басқа балаларға қарағанда интеллектуалдық біліктілігі және ойлау, қабылдау жылдамдығының жоғары болуына байланысты. [1.155-б.]

Әлеуметтік дамудың қазіргі тенденциялары білім берудің алдына жаңа міндеттер қояды - "орта" оқушыға бағдарланудан бас тарту, дарынды және талантты балаларға деген қызығушылықты арттыру, олардың қабілеттерін ашу және дамыту ерекшеліктері және білім беру құралдары.

Біздің елімізде білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі-баға жетпес ұлттық құндылық және елдің негізгі зияткерлік және шығармашылық әлеуеті ретінде дарынды балалар мен жастарды әлеуметтік-педагогикалық қолдау және дамыту.

Дарынды оқушыларды оқытуды ұйымдастырудың ауқымы мен принциптері әлемнің жетекші елдерінде әр түрлі, бірақ бүгінде бәріне бір нәрсе айқын: қоғамның мүдделері дарынды балалар мен жастарды моральдық және материалдық жағынан қолдаудың арнайы шараларын қажет етеді. Жоғары дарынды балаларға өздерінің қабілеттерін өз мүдделері мен мүдделеріне сәйкес толық жүзеге асыра алатын оқу шарттары ұсынылуы керек.

Ертедегі Қытайда дарынды балаларды «Шэнь тон» яғни киелі бала деген. Бірақ осы дарынды балаларды дер кезінде байқап, оларға дұрыс жол сілтеу керек. Яғни «баланың шығармашылық қабілетін ашу, оны алға қарай дамыту үшін ең бастысы оған жағдайлар жасау керек. Ол үшін ең бастысы оған жағдайлар жасау қажет. Ол үшін оқушылар оқу барысында қолданылатын жаңа техникаға жақын болулары керек, оны дұрыс пайдалануды үйренуі тиіс». Жалпы педагогика және психология ғылымында осы «дарындылық» мәселесіне қазіргі таңда көп көңіл аударып жүр. Қазіргі кездегі ата-аналардың, педагогтардың, ғалымдардың көзқарасы бойынша дарынды балалардың қарапайым балалардан ерекшелігі –ол біреудің ойын тез түсінуінен ғана көрінбеуі тиіс. Дарынды бала –ол өзі жаңа болжамдар мен идеяларды, теорияларды, схема, зерттеулер, жасай білетін қабілеті бар болуы тиіс. Басқа сөзбен айтқанда, дарындылық-ол жоғары потенциалы бар, шығармашыл тұлға, өзінің алдына ғылыми- техникалық мәселелерді қойып және оны өздігінен шеше алатын адам. [2.87-б.]

Мұндай жағдайда интеллект маңызды басымдыққа айналады, ал зияткерлік қабілеттер адамзат өркениетінің маңызды резерві болып табылады. Демек, қазір кез-келген қоғамдағы дарынды балалар ұлттық қазына ретінде қарастырылып, ерекше әлеуметтік құқықтарға сенуі керек. Сарапшылар дарынды ересектердің саны дарынды балалар санынан бірнеше реттік төмен екенін айтады. Бұл жоғалған пайыздар үшін моральдық шығындарды кәсіби педагогикалық және психологиялық қолдаусыз "жоғалған" ересектерге, ал материалдық шығындарды ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін балалар көтереді.

XXI ғасыр мектебі оқушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайларына бейімделуге, болашақ кәсіби қызметінде зияткерлік әлеуетті шығармашылықпен жүзеге асыруға мүмкіндік беретін түбегейлі өзгерістерді талап етеді. Осыған байланысты біздің елімізде білім берудің өзіндік ұлттық моделі қалыптасуда.

Бейімделу процесінің мақсаттарын түсіндіру әр түрлі. Бейімделу процесінің қажетті нәтижесі бейімделу, тепе-теңдік, интеграция, оңтайлы күйге жету және өзін-өзі тану болады.

Оқушының дарындылығының дамуы, қабілетінің ашылуы көбінесе мұғалімнің кәсіби біліктілігіне және оның тұлғалық қасиетіне байланысты екені айдан анық. Жаңашыл педагогтер оқушының жеке тұлғалық абыройын барынша құрметтеуге, оның шығармашылық қабілеттері мен бейімділіктерін, өздігімен ойлау қабілетін дамытуға, жағымды эмоциональдық педагогикалық үрдісті қалыптастырып, одан педагогикалық зорлықтың барлық түрін аластатуға бағытталған ізгіліктік стратегиясымен сипатталады.

Олардың тәжірибесі мына ережелерге негізделеді:

- оқытуды мұғалім мен оқушының өзара шығармашылық қарым-қатынасы ретінде қабылдау.

- Күрделі мақсат идеясы (оқушының алдына барынша күрделі мақсат қойылып, оны орындай алатындығына сенімін нығайту);

- Өзіндік талдау (оқушылардың жұмыс нәтижелерін жеке және ұжымдық талдау);

- Ерікті таңдау (мұғалімнің оқу материалының жақсы меңгерілуі мақсатында сабақ уақытын өз бетінше пайдалануы);

- Оқушылардың өзін-өзі шығармашылық басқаруы;

- Тәрбиеге жеке тұлға тұрғысынан қарау;

- Ата-аналармен ынтымақтастық құру;

- Сонымен, жаңашыл педагогтердің инновациялық тәжірибесі тұлғаны дамытуда ізгілік және шығармашылық көзқарасқа негізделген әдістер мен жүйесін құрайды.

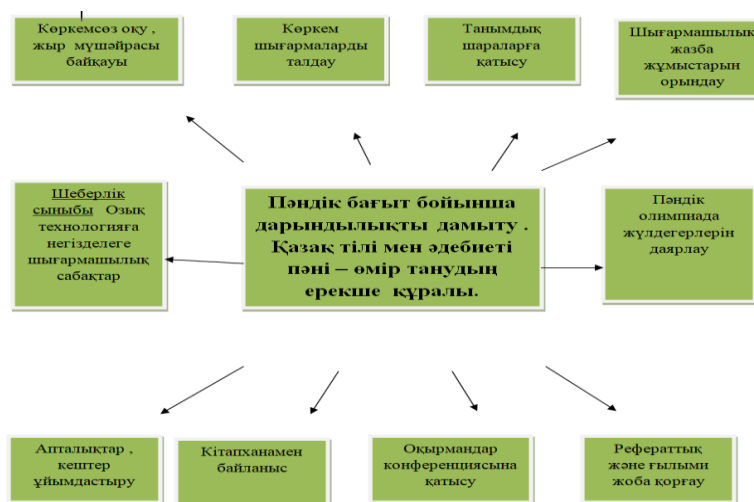
Мұғалімнің біліміне қойылатын талаптар:

- өзінің сабақ беретін пәнін мемлекеттік стандарт деңгейінен жоғары деңгейде білу;

- оқушы дарындылығының моделін білу;

- қазіргі заманға сай оқытудың жаңа технологияларын білу;

- ✚ дарынды оқушыны оқыту, тәрбиелеу үрдісінде үлгірімге ғана көңіл бөлмей оның басқа да көрсеткіштерімен байланысына да көңіл бөлу;
- ✚ дарынды оқушылардың ерекшелігін ескере отырып, оларға шығармашылықпен жұмыс жасайтын тапсырмалар дайындай білуі.
- ✚ Мұғалімнің іскерлігіне қойлатын талаптар:
- ✚ дарынды оқушыны анықтау әдістерімен жұмыс жасай алуы;
- ✚ дарынды оқушыларды (жекелей және топпен) оқытуға арналған бағдарлама құрастырып, сонымен тұрақты жұмыс істей білуі;
- ✚ оқушы дарындылығын дамытуға қажетті зерттеу жұмыстарын жүргізе алуы;
- ✚ дарынды оқушыны оқытудың нәтижесін нақты бағалай білуі;
- ✚ дарынды оқушының ғылыми –ізденіс жұмыстарымен айналысуына жетекшілік етуі;
- ✚ дарынды оқушыны олимпиадалар мен сайыстарға дайындауда

жетістікке жете алатындай деңгейде жұмыс жасауы.

Сондай-ақ дарынды оқушылармен нәтижелі жұмыс жасайтын мұғалімнің кәсіби “бейнесі” мынадай қасиеттерден тұрады: жоғары кәсіби біліктілік, даралық қасиет, білімпаздық, ойлап табуға және ғылыми зерттеу жұмысына қабілеттілік, кәсіби қызметін өздігінен жетілдіруге ұмтылушылық. Дарынды

оқушымен жұмыс мұғалімнің өзіне, қызметіне және кәсіби біліктілігіне жаңа, жоғары талаптар қояды. Қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша оқушылардың танымдық, шығармашылық қабілетін дамыту бағытындағы жұмыс жүйелері:

Мұғалімнің шеберлігімен оқушылармен жеке жұмыс жүргізу арқылы ұйымдастырылған сабақтар, үйірмелер, факультатив сабақтар оқушылардың дарындылығын дамыту жолдарының бірі болып табылады.

Ұстазға сабақ, үйірме барысында оқушылардың өздігінен ізденуін қадағалап, білім дағдысын толықтыруға бағытталған сабақ әдістерін қолдануға тырысу керек. Дарындылықты дамыту шаралары: баланың мүмкіндігін толықтыру, жүйелеу, ғылыми негіздеуге жоспар құру болып табылады. [3.15-б.]

Дарынды балаларды іздеу, оларды оқыту мен тәрбиелеу қоғам үшін бүгінгі күні өте қажет. Әрбір талантты бала еңбекке бейім, шығармашылық тапқырлықпен еңбек етеді. «Дарынды ұстаздан дарынды шәкірт шығады» демекші, дарынды оқушылардың көп болуы дарынды, шығармашылықпен жұмыс жасайтын ұстаздарға байланысты. Шығармашылықпен жұмыс істейтін ұстаз – теориялық жағынан білімді, әлемдік педагогикалық озық үлгілерін жаңашылдықпен дамытып жүрген үнемі кәсіби шеберлікке ұмтылатын, тәлім-

тәрбие ісінен жалықпайтын, баланы өзіне тарта алатын, тәлімгер, шығармашылық ізденістегі адам.

Қорыта келгенде, дарынды оқушыларды таба біліп, әрқайсысына жеке тұлға ретінде қарап, олардың өздеріне деген сенімін арттырып, Ата-ана → мектеп → оқушы → ұстаз байланысын жоғары ұстап, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқушының білімге, өнерге ынтасын арттыру қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбілқасымова А.Е. «Оқушылардың танымдық ізденімпаздығын қалыптастыру» Алматы Білім 1994
2. Ділдәбекова Г. «Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту» Бастауыш мектеп №7 2001
3. Қазақстан мектебі №6. 2002
4. Қазақстан мектебі №6. 2004
5. ҚР «Білім мемлекеттік бағдарламасы»
6. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан-2030»
7. «Республика ұстаздары» газеті №21. 2004

ЖОБАЛАУ ІС-ӘРЕКЕТІ ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛІ

*Аймағамбетова Бакыт Максұтовна
Койбағарова Ляззат Бакытовна*

Қарағанды қаласы, «Балапан» бөбекжайы КМҚК

Аңдатпа: Мақалада жобалық оқыту технологияларын білім беруде қолданудың теориялық және практикалық тәжірибесі туралы айтылған. Қазіргі білім беру жүйесінде жобалау іс-әрекеті оқытудың тәсілі ретінде өзінің тиімділігін дәлелдеп үлгерді және білім беру жүйесінің әртүрлі деңгейлерінде белсенді түрде қолданылады.

Аннотация: В статье кратко суммируется существующий теоретический и практический опыт применения проектных технологий обучения в образовании. Проектный подход к обучению уже доказал свою эффективность в системе современного образования и начинает применяться все активнее в обучении разных уровней образовательной системы.

Ұлттық білім беру жүйесін модернизациялау саясаты— дүние жүзілік білім беру кеңістігіне енудің шарттарының бірі. Модернизация оқыту мен тәрбиелеудің нәтижесі ретінде білім беру сапасына қойылатын жаңа талаптарды айқындайды. Жобалау әдісі—инновациялық, педагогикалық технология.

Жобалау іс-әрекеті – ол тәрбиешінің арнайы ұйымдастырған, балалардың өздігінен шешім қабылдауын, және де өз таңдауы мен еңбегінің, шығармашылығының нәтижесіне өзін жауапты ететін іс-әрекеттер тобы. Жобалау технологиясының ерекшелігі – баланың алдағы іс –әрекетті жобалай алуы мен оның субъекті бола білуі.[1, 7-б]

Мектепке дейінгі ұйымдарда білім беру үрдісін нәтижелі ұйымдастыру басты міндеттердің бірі, ал жалпы педагогикалық қызмет әдістемелік жұмыспен тікелей байланысты. Барлық әдістемелік жұмыс формасы педагог қызметкерлердің кәсіби дайындық деңгейін, теориялық білімін, тәжірибесін, санатын ескере отырып ұйымдастырылады. Біздің алдымыздағы мәселе балабақшадағы дәстүрлі әдістемелік жұмысты инновациялық бағытта жаңарту, жаңа жобаларды жүзеге асыру, педагог мамандардың, тәрбиешілердің педагогикалық кәсіби құзыреттілігін жетілдіру. Мектепке дейінгі педагогтардың білім беру салаларын кіріктіру негізінде белсенді әдіс-тәсілдермен әрбір жаңа бағыттағы технологияларды жүзеге асырып, жобалау әдістерін білім беру үдерісіне іскерлікпен оңтайлы енгізе білуінде. .[2, 18-б]

Жобалар нақты мақсаттарға жетуге бағытталған, өзара байланысқан әрекеттерді үйлестіріп орындауын да қарастырады. Жобалау іс-әрекеті негізінде оқу-танымдық қызметтің тәжірибелік және теориялық немесе басқа маңызды мәселені шешкенде пайда болатын нәтижеге бағытталғанын көруге болады. Сыртқы нәтижені көруге ұғынуға, шынайы практикалық қызметтер қолданылады. Ішкі нәтиже – қызметтің тәжірибесі – білім мен білікті, құзыреттілікті және құндылықты өзіне байланыстыра отырып, жоба әр қатысушының игілігі болып қалады. Жобалау іс-әрекетінің өнімдері: көрме, презентация, қойылым, жол көрсеткіш картасы, ертегі, драмалық көрністер, анықтама т.с.с. болуы мүмкін.

Жобаның кезеңдері төмендегідей сатыдан тұрады:

- Жобаға ену;
- Іс-әрекетті ұйымдастыру;
- Іс – әрекетті жүзеге асыру;
- Нәтижелерін жариялау.

Жобалау іс-әрекетін ұйымдастыру мынадай құрылымға бөлінеді: өзектілігі, себебі, мәселені қою, мақсаты, міндеттері, болжамдарды ұсыну, мәселені шешу жолдары, әдіс-тәсілдер, жобаны жүзеге асыру бойынша әрекеттерді жоспарлау, ақпараттарды жинақтау, ақпараттарды құрылымдау, өнімді дайындау, өнімді рәсімдеу, тұсаукесер, рефлексия, өзіндік бағалау және өзіндік талдау. Жобалық технологияның функционалдық санаттары: интегративті, мақсатты-бағдарламалық, әрекеттік, креативті, ынталанушылық, коммуникативті, құндылық-бағдарлық, зияткерлік. Жобалау технологиялары әдістемелік жұмыста педагогикалық кеңестер, семинар–практикумдар және де басқада әдістемелік шаралар жүргізу барысында қолданылады. .[3, 21-б]

Жобалау іс-әрекеті–біріккен оқу-танымдық іс-әрекеттің ортақ нәтижесіне бағытталған, ортақ мақсаты, қиыстырылған әдісі, іс-әрекет тәсілдері бар,

балалардың шығармашылық және ойын іс-әрекеті. Мектеп жасына дейінгі балалардың жеке тұлғасын жан-жақты дамыту мына бағыттар бойынша:

- физикалық дамыту;
- коммуникативтік дағдыларды дамыту;
- танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту;
- шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту;
- әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру арқылы іске

асырылады. Демек, бір тақырыпты әр түрлі бағытта кіріктірілген ұстаным бойынша жүргізіп, қарастыруға болады. Жобалау іс-әрекетінің тақырыбы келесі талаптарға жауап береді:

- оқыту салаларының мазмұнынан таңдалады, яғни мемлекеттік стандарттың талаптарына сай келуі керек;

- тақырып бағдарламадан тыс таңдалып, оқу жоспарының вариативтік бөлімімен сай келуі мүмкін.

Жобалау іс-әрекетін ұйымдастырудағы негізгі мақсат: балалардың жеке ерекшеліктері мен қызығушылықтарын, өздігінен шешім қабылдауын ескере отырып шығармашылық дамуы үшін жағдай жасау.

Жобалау әдісі арқылы мектепке дейінгі жастағы балалардың ақыл-ойын тиімді дамыту үшін балалардың танымдық белсенділік ерекшеліктерін түсіну қажет. Тәрбиеші жобаның тақырыбы бойынша балаларға тапсырмалар ұсынады.

Балабақшада «Әжемнің ертегісі», «Нан қайдан шығады?», «Ауылымның байлықтары», «Бағдаршам», «Қыс қызығы» тақырыбында ата-аналар және балалармен бірлесіп ұзақ-қысқа мерзімді жоба жұмыстарын жүргіздік.

Аталған жобаларды ұйымдастыру арқылы, біз балалардың коммуникативтік дағдыларының жетілгенін, танымдық қабілеттерінің артқанын, өз бетінше ойлауға ғана емес, сонымен қатар ақпаратты шығармашылық іздеуді жүзеге асыруын, проблеманы табу және шешуін, оқу процесін тұлғалық маңызды етуге мүмкіндік беретінін айқындадық. [4, 11-б]

Тәжірибе көрсеткендей, жобалау әдісі өте маңызды және тиімді. Ересектер мен балалардың бірлескен жобасында әр түрлі балалар іс-әрекетінің үйлесуі олардың дағдыларын шоғырландырады, айналадағы жағдайды тезірек және тереңірек ашуға көмектеседі. Жоба барысында балалардың алған біліміне, бақылауларына, әсерлеріне сүйене, баланың жеке тәжірибесіне назар аудара отырып, бірлесіп жасау атмосферасын құруға тырысамыз. Өйткені, әр баланы белгілі бір шығармашылық іс-әрекетке баули отырып олардың бастамаларын орындауына мүмкіндік береміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Э.Тұрдалиева, АқыноваЖ. Жобалау технологиясын қолдану әдістері №5, 2006, 36-40бб.
2. Веракса Н. Мектеп жасына дейінгі балалардың жобалау қызметі.
3. Киселева Л.С. 2006. Мектепке дейінгі мекеме қызметіндегі жобалау әдісі: Балабақша менеджерлері мен практиктеріне арналған нұсқаулық.

4. Морозова Л.Д. 2010 ж. Педагогикалық жобалау әдісі: теориядан практикаға дейін.

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР БАЛАЛАРДЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ОТБАСЫЛАРЫН ӘЛЕУМЕТТІК- ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ СҮЙЕМЕЛДЕУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аймағанбетова Бибигуль Кабикеновна

*Нұра ауданы білім бөлімінің «С.О.Талжанов атындағы жалпы білім
беретін мектебі» КММ-сінің педагог-психологі*

Инклюзивті тәжірибе жағдайында мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларды кешенді қолдау өте өзекті болып көрінеді. Зерттеу мақсаты-мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларды қолдау саласындағы заманауи тәжірибені жинақтау, инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалардың ата-аналары тап болатын негізгі қиындықтар мен проблемаларды бөліп көрсету. Мақалада отбасын сүйемелдеудің негізгі түрлері және оларға сәйкес технологиялар, Ата-аналармен жұмыс әдістері мен әдістері сипатталған. Зерттеу міндеттерін іске асыру ғылыми әдебиеттерді талдау, мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеп отырған отбасылармен қазіргі заманғы жұмыс тәжірибесін жинақтау негізінде қол жеткізілді.

В условиях инклюзивной практики комплексное сопровождение семей, воспитывающих детей с ОВЗ, представляется крайне актуальным. Цель исследования – обобщить современный опыт в области сопровождения семей, воспитывающих детей с ОВЗ, выделить основные трудности и проблемы, с которыми сталкиваются родители детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования. В статье раскрыты основные виды сопровождения семьи и соответствующие им технологии, охарактеризованы методы и методики работы с родителями. Реализация исследовательских задач достигнута на основе анализа научной литературы, обобщения современного опыта работы с семьями, которые воспитывают детей с ограниченными возможностями.

Қазіргі уақытта денсаулығында ауытқулары бар балалардың саны айтарлықтай өсті, демек оларға және оларды тәрбиелеп отырған отбасыларға көмек көрсету қажеттілігі артты. "Ерекше балалары" бар отбасымен жұмыс істеуге гуманистік тұрғыдан қарау керек, ата-аналарды баланы өмірге алдынала дайындауға бағыттау, болашақ санаттарында ойлау қабілетін дамыту, оның дамуының жағымды перспективаларын қалыптастыру, жан-жақты психологиялық-педагогикалық көмек қажет. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланы тәрбиелеп отырған отбасына психологиялық көмек жүйесі деп оның

отбасында дамуында ауытқулары бар баланың толыққанды және үйлесімді дамуын қамтамасыз ететін педагогикалық іс-шаралар түсініледі [4,102-б.]. Мүмкіндігі шектеулі балаларды психологиялық қолдау процесі әрдайым өзекті болатыны анық, өйткені мүмкіндігі шектеулі баланың өмірлік белсенділігі ерекше және ересектер тарапынан ерекше көзқарасты қажет етеді. Жалпы білім беру мекемесі жағдайында мүгедек баланы тәрбиелеп отырған отбасын әлеуметтік-психологиялық қолдаудың мақсаты – мүмкіндігі шектеулі балалардың сәтті интеграциясын қамтамасыз ететін кешенді көмек көрсету[2, 12-б.].

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың отбасыларымен жұмыстың негізгі міндеттері:

- баланың және оның ата-анасының жеке басын, олардың қарым-қатынас жүйесін зерттеу;

- баланың және оның отбасы мүшелерінің мотивациялық саласын талдау;

- бірлескен іс-әрекет процесінде құрдастарымен қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру;

- балалардың сенсорлық-перцептивті, зияткерлік процестерін қалыптастыру;

- баланың әлеуметтік-психологиялық проблемаларына барабар ата-ана көзқарасын қалыптастыру;

- балалар мен ересектердің бірлескен іс-әрекет процесіндегі коммуникативтік дағдыларды дамыту.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларға психологиялық көмек қажет. Психологиялық қолдау процесі келесі кезеңдерді қамтиды:

1 кезең – бала мен оның отбасын сүйемелдеуді әлеуметтік оңалтудың арнайы жеке бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру үшін мүгедек балалардың мәліметтер банкіні құру. Оған мыналар кіреді: - балаларды тәрбиелеу мүмкіндіктерін анықтау үшін отбасыларды зерттеу; - білім беру моделін анықтау; – әлеуметтік-психологиялық білім беру отбасы картасы); - тұрмыстық жағдайлармен танысу; - мектептің барлық қызметтерінің бірлескен іс-қимыл бағдарламаларын құру; - балалар мен ата-аналар қарым-қатынасын диагностикалау.

2 кезең – баланы сүйемелдеудің барлық қатысушыларымен байланыс орнату.

3 кезең – баланың даму ерекшеліктерін психологиялық-педагогикалық диагностикалау, психологиялық дамудың ауытқуының алдын алу.

4 кезең – жеке бағдарламалар мен топтық сабақтарды іске асыру: ата-аналарға қажетті көмек көрсету, консультациялар, әңгімелесулер өткізу, ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалармен жұмыс істейтін педагогтарға ағарту және консультация беру, жоғары психикалық процестерді дамытуға арналған жаттығулар кешендерін қамтитын психологиялық сабақтар өткізу. Ата-аналармен және балалармен бірлескен іс-шараларды өткізу әртүрлі формаларды қолдануды қамтиды. Танымдық іс-әрекетті дамыту түрінде: ашық есік күндері,

пәндер бойынша шығармашылық есептер, пәндік апталар, шығармашылық мерекелері, білгірлер турнирлері, олимпиадалар, пәндік газеттер шығару, "Отбасы — эрудит", "Отбасылық хобби" байқаулары, "Отбасылық оқу шеңбері" оқырман конференциялары. Еңбек қызметі түрінде: кабинеттерді безендіру, мектепті, мектеп ауласын абаттандыру, отбасылық қолөнер жәрмеңкесі, "Біздің хобби әлемі" көрмесі және т. б. Бос уақыт түрінде: бірлескен мерекелер, спектакльдердің концерттерін дайындау, фильмдерді қарау және талқылау, экскурсиялық сапарлар. Отбасылық мерекелер мен фестивальдар, үй шаруасындағы әйелдер конкурстары және т. б. кеңінен қолданылады.

5 кезең — процестің тиімділігі мен сүйемелдеу нәтижелерін талдау [1, 54-55-б.].

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеудің тиімді формалары мен әдістері:

- ✓ ертегі терапиясы,

- ✓ қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытуға ықпал ететін ойын тренингтері, ойын терапиясы – ойын барысында баланың қоршаған әлеммен белсенді қарым-қатынасы қалыптасады, оның зияткерлік, эмоционалды-ерік, адамгершілік қасиеттері дамиды.

- ✓ баланың өзін-өзі бағалауын түзетуге ықпал ететін сюжеттік-рөлдік ойындар оның ересектермен және құрдастарымен оң қарым-қатынасын қалыптастыру;

- ✓ релаксация – баланың жағдайына байланысты тыныш музыка, табиғат дыбыстары, жануарларды бақылау және т.б. қолданылады;

- ✓ психогимнастикаға ырғақ, пантомима, шиеленісті жеңілдету ойындары, эмоционалды және жеке саланы дамыту кіреді;

- ✓ арт-терапия — бейнелеу өнеріне негізделген жұмыс түрі [5, 63-б].

Ата-аналарға психологиялық қолдауды жүзеге асыру процесі ұзақ және баланы сүйемелдейтін барлық мамандардың міндетті түрде қатысуын талап етеді. Мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналармен жұмысты екі бағытта жүргізген жөн:

1. Ата-аналарды баланың психологиялық ерекшеліктері туралы хабардар ету. Тақырыптық ата-аналар жиналыстарын, топтық кеңестерді өткізу ата-аналардың дамуында ауытқулары бар балалардың психологиялық ерекшеліктері туралы, жас ерекшеліктері мен жеке тұлғаның дамуы туралы білімдерін кеңейтуге ықпал етеді. Диагностикалық жұмыстың нәтижелерін қорытындылай келе, сондай-ақ ата-аналардың сұраныстары негізінде ата-аналар топтары құрылады. Отбасыларды іріктеу проблемалар мен сұраулардың ұқсастығын ескере отырып жүргізіледі. Ата-аналар топтарымен жұмыс дәріс әдістері мен топтық пікірталастарды қамтитын ата-аналар семинарлары түрінде өткізіледі;

2. Баламен қарым-қатынастың тиімді тәсілдерін оқыту балалар мен ата-аналар ойындарын, тренингтерді, балалармен бірлескен сабақтарды өткізу арқылы жүзеге асырылады. Балалар мен олардың ата-аналары арасындағы оңтайлы қарым-қатынасты ынталандыруға бірнеше отбасынан тұратын

отбасылық және балалар мен ата-аналар топтарында сәтті қол жеткізіледі. Топтық жұмыс формасы жеке мәселелерді сындарлы қайта қарастыруға ықпал етеді, жоғары деңгейдегі проблемалар мен қақтығыстардың эмоционалды тәжірибесін де, жаңа эмоционалды реакцияларды да қалыптастырады.

Ата-аналармен жұмыс істеуге арналған практикалық кеңестер: өз позицияңызды қорғауға тырыспаңыз (негізгі міндет-бірлескен қызмет); баланың жеке қасиеттерін емес, мәселені талқылаңыз; ата-аналардың жеке мүдделерін ескеріңіз: біз бір-бірімізге емес, проблемаға қарсымыз; ата – аналармен әңгімелесу сәтті болады, егер: – қарама – қайшылық пен қарама-қайшылықты болдырмау мүмкін болса; - білім беру мәселесін сәтті тұжырымдады; - бар мәселені шешу бойынша бірлескен әрекеттеріңізді талқылады [3, 41-б.].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Жайтапова А. А. Мектеп табалдырығында 21-ші ғасырдың педагогикасы. Алматы. 2009.
2. Грозная Н. Инклюзивті білім беруді дамыту: халықаралық тәжірибе. 2004 // Ресурсқа жүгіну 29.12.2006.
3. Гуров В.Н. Оқу орындарының отбасымен әлеуметтік жұмысы. — М.: Ресейдің педагогикалық қауымдастығы, 2005
4. Мамайчук И.И. Дамуында проблемалары бар балаларға психологиялық көмек. Санкт-Петербург.: Речь, 2011.
5. Маллер А.Р. Мүмкіндігі шектеулі бала. — М.: Педагогика-Баспасөз, 2009.

«ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР — ТӘРБИЕ НЕГІЗІ»

Айтахмет Хуралай

*Алматы облысы, Талғар ауданы, Қарабұлақ ауылы №22 орта мектептің
тарих пәнінің мұғалімі*

Тарихқа үңілер болсақ әрбір халықтың, әрбір ұлттың өз мәдениеті, тұрмыс тіршілігі, салт-санасы, әдет-ғұрпы, дәстүрі, тәрбиелеу тәсілі болатынын білеміз. Халық тәрбиесі – ғасырлар бойы сараланып сан сыннан өткен, сол халықтың ой-арманымен, тіршілік тынысымен, шаруашылық кәсібімен, ұлттық тәләм-тәрбие дәстүрімен тығыз байланыста туып, өсіп-өркендеп, дамып және ұрпақтан ұрпаққа жалғасып жеткен тарихи және мәдени мұрасы. Әр халықтың ұрпақ тәрбиелеудегі сан ғасырларға созылған өзіндік тарихи тағылымы, ой-пікір қорытындылар түйіні бар. Ал ол жазу-сызудан, оқу құралынан, ауыз әдебиетінен, ұлттық өнер тағылымынан, халықтың дәстүрі мен әдет-ғұрпынан, бір сөзбен айтқанда мәдени мұраларынан өзекті орын алып, көрініс береді. Өткеннің бай рухани мұрасын тал бойына дарытқан озық өнегелі дәстүрсіз, ұрпақтар сабақтастығынсыз тарихи процесті елестету мүмкін емес.

Рухани мұрамыз неғұрлым бай болса, алуан арналы болса, өткен мен бүгінгінің мәдени мұралары жарасымды жалғасып жатса, соғұрлым өміріміздің мән мағынасы терең, мақсатымыз айқын, ұлттық идеямыз жоғары, тарихи үлгі өнеге тұтар парасатты ой толғаныстары күшті ұрпақ тәрбиеленуі еш күмән тудырмайды. Күмбірлеген күміс күйімен, сыбызғы, сырнай үнімен асқақтата салған әсем сазды әнімен де ата-бабаларымыз өзінің рухани жан дүниесінің мұң шерін, асқақ арманын келер ұрпақтың зердесіне жеткізіп көкірегіне ұялатқанын ұмытуға болмайды. Еліміздің ежелден дәріптеп, қастерлеп келген рухани-мәдени мұрасының тегін тектеу, болмысын тану, оның асылын тарихтың рухани көш-керуеніне ілестіріп отыру арқылы бүгінгі және болашақ ұрпақ қамын қамдау өскелең өмір талабы болып отыр. Әрбір халық «өз тарихын, философиясын мейлінше және оған белгілі бір көзқараста болмайынша ешқандай мәдениеттің дамуы мүмкін емес». Ұлттық тәрбиенің ұлттық құндылықтардан нәр алатын адамгершілік ұстанымдары мәдени құндылық ретінде ғасырлар қойнауынан нәр алып, мәдениет біткенмен тепе-тең, өзіне байыта, астаса түскен үндестігі, бірлігі, түптеп келгенде, адамдықтың, руханилық пен имандылықтың негізі ретінде мәдениет кеңістігіне жетелеп отырады.

Адам баласы қашанда тәрбиеге мұқтаж. Тәрбие еліміздің, ұлтымыздың бүгінгі мен болашағы баянды болу үшін қажет. Сондықтан да алдымен, бүгінгі қоғам келбетімен үндесетін ұлт болашағының бағытын анықтап алу керек. Әр ұлттың баяғы заманнан келе жатқан тәрбиелеу жүйесінің өзіндік жолы бар. Тәрбие ұлттық табиғи тамырынан кіндік үзсе, тәрбиелік қасиетін жоғалтады. Сондықтан оны рухани тұрғыда ұлт тағдырымен байланыстыра отырып, бүгінгі қоғам келбетімен санаса отырып, алға бастыру қажет.

Мақсатқа жету үшін алдымен нақты теориялық негіз керек. Осындай негіз тәжірибеден жинақталған белгілі бір дәлелдемелерге арқа сүйейді. Ал бұл дәлелдемелер педагогика ғылымының ғана құзырында жатқан жоқ. Оны тереңірек іздеу қажет.

Қоғамдағы әлеуметтік тұрақтылық пен ұлттық мәдениетті сақтайтын мәдени бағдарды анықтауда идея дегеніміз рухани ізденіс, бастауыш, жол көрсеткіш болып табылады. Бірақ әлі де болса ол идея қандай тұжырымдарға сай құрылып, қандай құндылықтар жүйесіне сүйенетінін бірауыздан құптай алмай отырмыз. Ол қалыпты жағдай. Себебі дамудың өзінде шығыстың білім беру парадигмасы руханилыққа бастаса, батыста керісінше, ол құндылық шетке ығыстырылып қойылған. Ал біздің жағдайда адамзат мәдениетінің екі тарихи типі – Шығыс пен Батыстың да үлес салмағы бар. Алайда біздің ойымызша, идеяға халықтың шүбә келтірмес сенімі керек. Ол ұрпақтан ұрпаққа жетелейтін, биік те құнды, рухты болуы тиіс. Тәрбиелік мәнді идея қанша жерден құнды болғанымен, ол өмірлік іс-әрекеттен өз орнын таппаса, оның нәтижесі жоқтың қасы деуге болады.

Сонымен:

- 1) Идеяны ой елегінен өткізіп қабылдау;

2)Идея туралы пікірталастың бәрін қарастыра отырып, өмірлік дәлелдерге сүйену;

3)Рухани байлық негізінде қарастыру;

4)Ынта арқылы ерікті түрде іске асыру, бесіншіден, қол жеткен нәтижелерді саралап, бағалай білу қажет.

Демек, тәрбие негізі – ұлттық үрдісте. Халқымыздың мәдениеті ұлттық ерекшелігімен қасиетті де қадірлі. Жаңа ғасыр бастауында әлемдік мәдени сұхбат пен өркениеттердің ұлы тоғысуы дүниежүзілік даму процесінің ең басты критерийлеріне айналып отырғанда, ұлттық идеяны әлемдік өркениетпен өзара үйлестіру мәселесі заман ағымына сай туындаған өзекті мәселе ретінде күн тәртібіне қойылып отыр. Сондықтан мәдени дамудың шыңына жетіп, өркениетті елге айналу халқымыздың табиғи қасиеттеріне, күш-қуатына, менталитетіне, даналығына, көрегендігіне, қабілетіне және т.б. ұлттық ерекшеліктерімен тығыз байланысты болмақ.

Қазақ халқының тәрбиелік және тәлімдік ой-пікірлері мен жол-жораларының маңызы мынадай жайттарда айшықтала түседі: қазақ халқының өміріндегі үлкенді сыйлау мен қонақ күтудің елеулі маңызы; халық ойындары мен мерекелерін өткізудің де өзіндік ерекшеліктері мен қалыптасқан жүйесі, табиғаттың сырын терең меңгеріп, үйлесімділік табуы; өсиет айту, терме, айтыс, шешендік сөздер; қазақтардың поэзиясы; туыстық қарым-қатынастар; қонақжайлылық, тектілік, т.б.

Өсіресе қазақтың шешендік сөздері тәрбие берудің аса қасиетті де құнарлы қаруы болып табылады. Себебі «шешендік сөз өнері өмір шындығымен, әлеуметтік уақыттың қатал да құбылмалы мінезімен бетпе-бет келгенде, адамға рухани жәдігер болып, көзден алыс, көңілге жақын құбылыстарды түсінуге жетелейді». Мұның мәні қазақ даласында аузы дуалы, елге беделі бар адамның белгілі бір мәселеге қатысты айтқан ұтымды сөзі, пайымды пікірі ауыздан ауызға жылдам тарап, көпшілікке үлгі болған. Сондықтан «шешендік сөз өнерін – қазақтың әдеп кодексі деп айтуға болады. Екінші сөзбен айтқанда қазақ би-шешендерінің ұлттық моральдық құндылықтарды қалыптастыру әдіснамасының өзіндік қалпын білдірмек». [1; 58 б.]

Тәрбие мақсаттарының бірі – адамды, ұлтты зиялы, мәдениетті, бақытты етіп баулу. Ұлт мүшесі — әрбір адам бақытты болса, адамзат дүниесі бақытты. М.Жұмабаев тәрбиенің мақсатын: «Тәрбиеден мақсұт адамды һәм сол адамның, ұлттың, асса, барлық адамзат дүниесін бақытты қылу. Ұлт мүшесі — әрбір адам бақытты болса, ұлт бақытты, адамзат дүниесінің мүшесі — әрбір ұлт бақытты болса, адамзат дүниесі бақытты. Қысқасын айтқанда, тәрбиеден мақсұт – адам деген атты құр жала қылып жапсырмай, шын мағынасымен адам қылып шығару» [2;14 б.] – деп атап көрсетеді.

Адам мәселесінің ғаламат күші – оның өткені мен бүгінін, бүгіні мен ертеңін жалғастыратын біртұтастық, шексіздік, тұрақтылықтың бірлігі болып отыруында. Адам мәселесі мәңгілік, бірақ ол тарих толқындарында өзінің жаңа қырларымен көрініп отырады.

Егер мәдениет адамды қалыптастыру, жетілдіру болып табылса, ал өркениет қоғамның даму деңгейін көрсетеді. Ал қоғамсыз адам адам бола алмайтыны белгілі. Егер де тәрбиені қоғамдық нормалар мен құндылықтардың жинақталу процесі арқылы адамның жан-жақты жетілуі деп қарастырсақ, онда тәрбиенің басты мақсаттарының бірі – адамды сәби кезінен қоғамның тыныс-тіршілігімен тыныстатып, дүниеге құнды көзқарасын жетілдіруде адамгершілік, эстетикалық, азаматтық, саяси санасын қалыптастыру. Осы мақсатта бүгінгі күні тәрбие берудің жаңа тұжырымдамасын жасау өзектілігінен туындап отырған адам өмірін басты құндылық деп алатын ұлттық тәрбиенің мәдени құндылық ретіндегі тұжырымдарына келсек:

— ұлттық тәрбиеден тұлғалық, ұлттық, жалпыадамзаттық құндылықтардың бастау алып, уақыт пен қоғам өзгерісінің нәтижесінде толығып, сұрыпталып, құндылығын арттыруын;

— басты құндылық – адамның қалыптасуындағы басты рухани азықтың ұлттық тәрбиеден бастау алуы, оның рухани тұтастық қалыптасуындағы басты ролін;

— ұлттық тәрбиенің адамның жақсылық пен жамандықтың арасын саналы айыру, сол қоғамға тән теріс қылықтарды айқындап, олардан арылу жолдарын көрсетуде бағдар көрсетуін;

— ұлттық тәрбиенің көрінісі ретінде қазақ даналарының, ақын-жырауларының, аңыз-ертегілерінің, жыр-эпостарының нақтылы тарихи-мәдени феномендерде көрініс табуы арқылы өркениеттілікке жақындауын;

— жалпыадамзаттық құндылықтар: бейбітшілік, азаматтық қоғам, демократия, т.б. бүгінгі Қазақстан Республикасында жан-жақты дамып отырғандығы – ұлттық тәрбиенің ғасырдан-ғасырға жалғасып, ұстанып, ұрпақтан ұрпаққа мирас етіп беріп келе жатқан құндылықтар жүйесінен бастау алатындығын;

— ұлттық құндылықтарымыздың күдіреттілігі ұлттық тәрбиеміздің мәдениеттанулық негізделуінің арқасында айқындалып, барлық қырынан көрініп, адамзат игілігіне қызмет жасау шеңберінің кеңеюін;

— ұлттық тәрбиедегі туған жер, ата-қоныс, елдік пен ерлік, азаматтық пен адамгершілік, имандылық пен парасаттылық, өмір өткелдері, қоғам жайлы философиялық толғау тұжырымдар, шешендік өнерді дүниеге паш еткен даналарымыз бен ойшылдарымыздың адамзат игілігіндегі қайталанбас орнын;

— ұлттық құндылықтар мен жалпыадамзаттық болып табылатын құндылықтардың үйлесімді дамып, көркейіп, жалпыадамзаттың бүгіні мен келешегіне қызмет етуін тізбектеп көрсетуге болады.

Болашақ дамуы мәдениетке сүйенген құндылықтар жүйесімен тығыз байланысты. Себебі құндылықтық қатынас арқылы барлық нәрсенің маңыздылығын айқындауға болады. Ал адамды басты құндылық деп қабылдайтын ұлттық тәрбие әрдайым жоғары тұрады.

Ғасырлар тоғысында, жаңа мыңжылдықта өткен тарихи-мәдени жолды зерделеп, болашақты болжау қалыпты жағдай. Өткенді сана толқысынан, ой таразысынан өткізбейінше, болашақты анық бағдарлау мүмкін емес. Халықтың

алға басуы тек саяси-экономикалық ахуалға ғана емес, оның руханилығына да тікелей байланысты.

Салт-дәстүрсіз халық болмайды. Салт-дәстүр халықтың сапалық қасиетінің, моральдық өмір сүру нормасының басты өлшеуіші. Жақсы дәстүр уақытты жатсынбайды; уақыт өзгерісі, даму диалектикасына орай дамып отырады, ғасырлар бойы ұрпақтан ұрпаққа жалғасады, сабақтасады. Ата салты мен халықтың қасиетті ардақ тұтқан ұтады. Уақыт өлшемімен өтіп, тұрмыс сынына төтеп берген кісілік қасиеттеріміз бен салт-дәстүрімізді қастерлей түскеніміз жөн. Халқымызда әдепті, инабаты мол жасты «көргенді елдің баласы» деуі тегін емес. Бұл – ұлттық тәрбиені дамыта беру деген сөз. Сонымен тәрбие дегеннің өзі не?

Тәрбие – қоғамдық, өндірістік және мәдени өмірдің белсенді қатысушысын даярлауды мақсат етіп қойған, жеке адамды қалыптастырудың жүйелі процесі. Тәрбие білім берумен тығыз байланысты. Сонымен бірге ол адамға қоғам құылысы, ғылым мен техниканың дамуы, әдебиет, өнер, бұқаралық ақпарат және насихат құралдары (баспасөз, радио, телевизия) арқылы ықпал етеді. Тәрбиенің негізгі түрлері – отбасы тәрбиесі және қоғамдық тәрбие. Тәрбие – қоғамдық өмірдің жалпы және қажетті категориасы. Жас буын мен аға буын арасындағы байланыс пен мирасқорлық тәрбие арқылы жүзеге асады. Тәрбиенің мақсаты, мазмұны, ұйымдастыру түрі, әдісі қоғамдық қатынастардың тарихи, мәдени дамуына сәйкес өзгеріп отырады. Тәрбие мәселесінде айрықша мән беріп сол жайында қазақ тілінде алғаш «Педагогика» атты еңбек жазған Мағжан Жұмабаев: «Тәрбие, кең мағынасында алғанда, қандай да болса бір жан иесіне тиісті азық беріп, сол жан иесінің дұрыс өсуіне көмек көрсету деген сөз. Ал енді адамзат туралы айтқанда адамның баласын кәміл жасқа толып, өзіне-өзі қожа болғанша тиісті азық беріп, өсіру деген мағынада жүргізіледі деп байлам жасайды [2;13 б.]. Адамзат қауымының ғасырлар бойғы тарихы имандылық, ғибраттық, әдет-ғұрып, салт-дәстүр, ұлттық тағылым ұрпақ тәрбиесінің қыруар үлгілерін мұралыққа қалдырғаны бәрімізге белгілі. Қазіргі таңда сол құндылықтарымыз қаншалықты сақталып, ұрпақ санасына қаншалықты беріліп жатқандығы басты мәселе. Адам өміріндегі тәрбие, ұлттық сана басты мәселе болуы тиіс. Адам болып туылу оңай, ал адам болып қалыптасу қиын. Адамдық қасиетке бірден бір әсер етуші фактор ол тәрбие, ұлттық салтымыз. Сол халық даналығы қорытқан қазына байлық, тәжірибені халық игілігіне жарату, үлгі етіп ұсыну жас ұрпақтың еншісінде.

Әдебиеттер:

1. Шал ақын. Өлеңдер зерттеу деректер. Алматы, 2003.
2. Табылдиев Ә. Қазақ этнопедагогикасы. Алматы, 2001.
3. Касымжанов А.Х. Духовное наследие казахского народов. Москва, 1992.
4. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогически исследования. Москва, 1992.

ОҚУШЫЛАРҒА КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ МЕН МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ ЖҮЙЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Айтимбетова Дана Дилмаханбетовна

Қарағанды қаласы, «№18 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Аңдатпа. Мақала психологиялық көмек көрсету бүгінгі таңда ең көп талқыланатын тақырып және жиі көтерілетін өзекті сұрақтардың бірі болып табылады. Мектеп оқушыларды, түлектерді еңбекке баулу және мамандықтарын дұрыс таңдауға бағыт беру маңызды істердің бірі. Саналы түрде таңдалған мамандық жеке тұлғаның болашақ өміріне әсер етеді. Болашақтағы кәсіби мақсатына дұрыс бағыт алған оқушы бойындағы қарым қабілетін шығармашылықпен дамыта білсе сапалы маман ретінде қалыптасатыны белгілі.

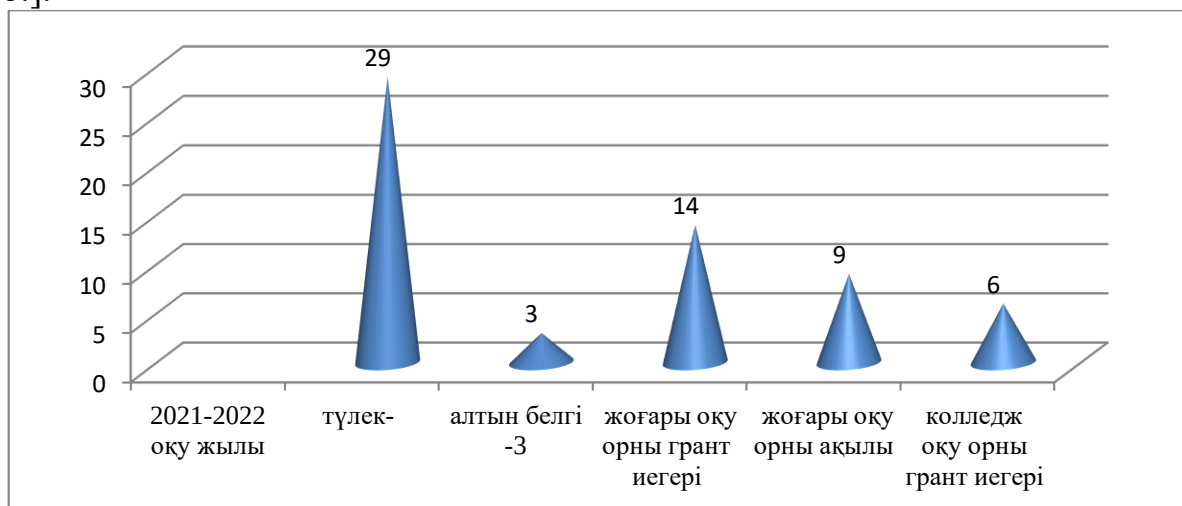
Аннотация. Статья является оказание психологической помощи одной из самых обсуждаемых тем и часто задаваемых вопросов. Одно из самых важных дел – приобщить школьников и выпускников к работе и сориентировать их в правильном выборе профессии. Осознанно выбранная профессия влияет на дальнейшую жизнь личности. Известно, что если студент, имеющий правильное направление своей будущей профессиональной цели, сможет творчески развивать свои коммуникативные способности, он станет качественным специалистом.

Қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесін реформалаудың ең басты міндеті балаға өмірде керек болатын білім беру, оны алдын-ала белгілі бір мамандыққа дұрыс икемдеп даярлау. Оқушы алған білімдерін өмірде дұрыс қолдану. Оқушының ел ертеңі үшін нағыз азамат болып тәрбиеленіп шығуы үшін мектептердегі қоғамдық пайдалы еңбектің маңызы зор. Осыған орай мектеп жасындағы балалардың еңбекке араласуы жасына қарап анықталып, арнайы бағдарлар жасауды, еңбек сабақтарын да көбейтуді керек етеді.

Оны мен сынып жетекші және пән мұғалім ретінде психологияда әр түрлі көзқараста қарастырдым. Сыныбымның түлектерімен әңгімелесу барысында Кім болам? (кәсіптік сананың қалыптасуы) және қандай болу? (моральдық сананың қалыптасуы) сұрақтарына жауап іздеуді қарастырдық. Оқушылардан сауалнама алынған болатын. Біріншіден, талаптардың жиынтығы ретінде, онда қоғам қалыптасып, келе жатқан тұлғаның алдына қояды, яғни белгілі бір уақыт аралығында осы тұлға оны байсалдықпен шешуге тиісті. Екіншіден, шешімдер қабылдау процессі ретінде, оның көмегімен индивидуалды өзінің басым бағалау және қабілеттерінің балансын қалыптастырады және оны саралайды, екінші жағынан қоғамдық еңбек бөлісу жүйесінің қажеттілігіне орналасады. Үшіншіден, өмірдің жеке стилін қалыптастыру. Мұның құрамдас бөлігі ретінде кәсіптік қызметі. Бұл үш тәсіл жұмыстың әр түрлі жақтарын басым көрсетеді

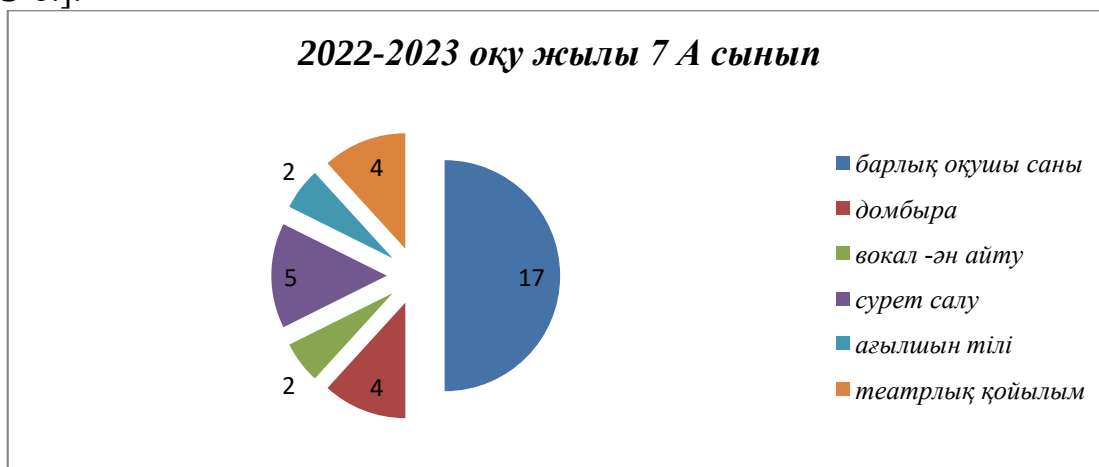
(бірінші қоғамдық сұрақтардан туындайды, үшінші жеке тұлғаның қасиеттерінен, екінші –екеуінің келісімдерінің жолдарын іздейді.) Бірақ сонымен бірге өзара толықтырушылар болып есептелінеді. Бірінші басым әлеуметтік, екінші әлеуметтік психологиялық, үшінші – дифференциалды психологиялық. Оқушының психологиялық кәсіптік бойынша өзін-өзі анықтауы бірнеше этаптарға бөлінеді. Ол әрине мезгілі жөнінен әр түрлі болады. Бірінші кезең – балалар ойыны, мұнда оқушы өзіне әртүрлі мамандық рөлдерін ойнайды және сол мақсатқа өзін баулап көреді. Екінші кезең, оқушылардың фантазиясы, мұнда ол өзін түрлі сүйкімді мамандық иесі ретінде армандайды. Үшінші кезең, жеткіншектік кезең – бұл алдын-ала мамандық таңдау. Әр түрлі іс-әрекет түрлері сортталып бағаланады. Төртінші кезең – практикалық шешім қабылдау, нақты мамандық таңдау. Болашақ еңбектің мамандық дәрежесін анықтау, оған қажетті дайындықтың көлемі мен мезгілін анықтау. Яғни өмірлік жоспар құру. Өмірлік жоспар – бұл іс әрекеттің жоспары, сондықтан оны бірінші кезекте кәсіптік таңдаумен ұштастырады.

Өз тәжірибиемде биылғы 2021-2022 оқу жылында сыныбымда 29 түлек мектеп қабырғасын тәмәмдады. Осы болашақ түлектермен жылдық жоспарға сәйкес профориентациялық жұмыстар жүргізілді. Мектебіміздің түлектері Қарағанды қаласының барлық жоғары оқуларына «Ашық есік күндер» күндеріне саяхат жасады. Түлектер тарапынан көптеген мамандыққа байланысты сұрақтар қойылды. Әр жоғарғы оқу орны өздерінің презентацияларымен түлектерді оқуға, дұрыс мамандық таңдауға бағыт – бағдар берілді. Түлектер жоғары қызығушылықпен ақпараттарды меңгерді. Сонымен қатар мектеп түлектерімен және ата-аналарымен мамандық таңдауға байланысты «Мастер класс», 2018-2020 ж.ж аралығында мектеп бітіріп кеткен түлектермен кездесу өткізілді. Кездесу кезінде, сол түлектер өздерінің іс-тәжірибиемен бөлісіп, өз еңбектеріне тоқталып, белгілі бір жетістікке жеткендерін айтты. Осындай кездесу мектебімізде жыл сайын дәстүрге айналған. Яғни, мектеп түлектеріне өте жағымды, пайдалы әсер беретіні сөзсіз. Дәлелдеме ретінде сыныбымның оқумен қамту диаграммасы көрсетілген. [1, 109-б.].

Айта кетсек, біздің № 18 жалпы білім беретін орта мектебімізді биылғы 2022-2023 оқу жылында бес бағытты сабақтан тыс үйірмелер ашылды. Демек,

оқушыларға білім алу жүйесінде барлық мүмкіншілік жасалған. Оқушыларымыз аталған үйірмелерге жоғары деңгейде қызығушылықпен қатысады, яғни бос уақыттарын дұрыс ұйымдастырады деген сөз. Ол үйірмелер: домбыра, сурет салу, вокал-ән айту, театралдық қойылым, дене шынықтыру пәніне арналған спорт түрлері. Күтілетін нәтижеміз оқушыларымыз функционалды сауатты, олардың дүниетанымын кеңейтуге бағытталған. Осыған орай мұғалім, ата-ана, оқушы үштік одақ тығыз байланыста болғаны абзал. Ата-аналар мен мұғалім балаларының болашақта кәсіп таңдау мәселесіне араласу, әңгімелесу, бағыт – бағдар беру барысында: «Кіммен?» «Қалай?» «Бойыма қандай құндылықтарды дамытуым қажет?», «Өмірде қандай адам болу керек?» , «Қоғамға мен не бере аламын»? сияқты сұрақтарға дұрыс, нақта жауап іздеуіне ат салысып, жағдай жасау және алған білімдерін өмірде дұрыс қолдануын туралы кәсіптік бағдар беру. Сыныбым бойынша үйірмеге қатысу туралы мониторинг. Барлық оқушылар қамтылған. [2, 93-б.].

Жеке әңгімеде немесе сұхбат алғанда жасөспірімнің белгіленген бағдарламаны іске асыру жолында кездесетін қиындықтарды анықтаудың мәні зор. Әңгімелесу кезінде оқушының өз бетінше даярлану түрлері мен жолдары оның қоғамдық маңызына, болашақта атқаратын әлеуметтік рөліне аса көңіл бөлген дұрыс. Әңгіме үстінде оқушы өзі таңдаған мамандықтың профессиограммасымен жұмыс істейді. Бұл оған өз күшін объективті бағалауға, мақсатына жету үшін бойындағы қабілеттерді анықтауға мүмкіндік береді. Егер де оқушы өз-өзін бағалалай алатын, өзін-өзі тануы, сыни тұрғыдан ойлайтын әлеуметтік имандылық қоған мен өмір сүрудің қажеттілігі туралы ой-толғаныс пен әркімнің өзіндік «МЕН» ұштасып қабысып жататын болса ғана, кәсіп таңдаудың тек сонда ғана берекесі болады. Әңгіме аяқталған соң оқушы туралы мәліметтер қортылып, оған таңдаған кәсіптік бағыт пен жетілдіру жолдары туралы ұсыныс беріледі. Бұл жұмыста жоғары нәтижелерге жету үшін әр оқушыға жеке әсер ету әдісі белгіленеді, психологиялық тұрғыда көмек көрсетіледі, және олардың негізгі мектеп пен сыныптың кәсіптік бағдары туралы жоспарларына тиісті өзгерістер енгізіледі. Жалпы және жеке оқушылармен жүргізілетін жұмыстың нәтижесінде кері байланыс жасалып, оқушыларға жинақталған мәліметтер ескеріліп ұсыныс мінездеме беріледі. Сонымен көптеген дұрыс жолға қойылған кәсіптік кеңес беру жұмысы барлық

педагогикалық ұжымның жаппай күш жұмылдыруын талап етеді және жасөспірімдердің мамандық таңдауының баға жетпес реттеуші ролін атқарады. [4, 79-б.].

Осы сала бойынша оқушылардың жетістіктеріне назар аудару, мектепшілік, қалалық, облыстық, республикалық, халықаралық сайыстарға қатыстыру. Жыл бойы атқарылған жұмыстарға есеп беру.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Агутов П.Р., Климов Е.А. «Проблемы психологического обеспечения молодежи к труду и выбору профессий», «Вопрос психологии», 1983г. Б.109-110.
2. Иовайша А.А. «Проблемы профориентационной ориентаций школьников», 1983г. Б.93-95.
3. Климов Е.А. «Школа а дальше как», 1971г. Б.118-120.
4. Климов Е.А. «Как выбрать профессию», 1990г. Б.79-83.

ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ РЕБЕНКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Т. М. Акбашева

КГКП «Ясли-сад «Салтанат» г.Шахтинск

Аннотация. Мақалада білім беру ортасында баланың эмоционалды әлауқатын сақтау алгоритмдері берілген. Балабақшадағы баланың эмоционалдық саулығын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуде педагог-психолог қызметінің негізгі бағыттары бойынша материалдар ұсынылды

В статье представлены алгоритмы сохранения эмоционального благополучия ребенка в образовательной среде. Предоставлены материалы по основным направлениям деятельности педагога-психолога в психолого-педагогическом сопровождении эмоционального благополучия ребенка в детском саду.

В связи с изменениями в жизни современного ребенка (эмоциональные перегрузки, быстрый темп жизни, цифровизация, проявление агрессии, раздражительности, и т.п.) одной из приоритетных задач дошкольного образования становится сохранение благополучного эмоционального состояния ребенка. Эмоциональное благополучие дошкольника определяется как ключевой ориентир педагогической деятельности в детском саду, т.к. оно рассматривается в качестве фундамента полноценного развития личности ребенка.

Проблеме эмоционального благополучия уделялось достаточное внимание в исследованиях А.В. Запорожца, Л.А. Абрамян, М.И. Лисиной, Т.А. Репиной, А.Д. Кошелевой, В.И. Перегуда, Г.Г. Филипповой и др. Существует много понятий данного феномена, он рассматривается с разных граней и аспектов.

В общем, эмоциональное благополучие ребенка напрямую связано с удовлетворением его ведущих витальных и социальных потребностей, среди которых:

- потребность в безопасности;
- потребность в эмоциональном контакте с окружающими (родителями, воспитателями, детьми), доброжелательном внимании;
- потребность в активном познании;
- потребность в разнообразной деятельности и самостоятельности;
- потребность в самоутверждении, самореализации, признании своих достижений со стороны взрослых и сверстников.

Анализируя возможность удовлетворения потребностей ребенка в образовательной среде, психолого-педагогическая служба нашего детского сада выделила ключевые направления сопровождения эмоционального благополучия ребенка: «ребенок – педагог», «ребенок-сверстник», «ребенок – родитель», «ребенок – внутренний мир».

Реализация первого направления «ребенок-педагог» предусматривает непосредственное взаимодействие педагога с детьми – это установление теплых, доверительных отношений с ребенком, опирающихся на уважение прав ребенка, его личности. Педагогу необходимо создать безопасную среду, в которой будет проходить развитие ребенка. Психолог в данном направлении оказывает консультативную помощь педагогам в случае возникновения проблем в общении с ребенком, знакомит с особенностями поведения детей. Особенно много внимания уделяется помощи молодым специалистам, т.к. педагоги приходят с недостаточным багажом практических навыков взаимодействия с детьми. Цель данного направления – ориентировать педагога на субъект-субъектные отношения во взаимодействии с воспитанниками.

Второе направление тесно связано с ролью сверстника в эмоциональном благополучии ребенка. Общение со сверстниками создает основу для дальнейшей социализации ребенка, дает опору в жизни, развивает необходимые коммуникативные способности. Приоритет отдается на групповую работу психолога с детьми, в процессе которой формируются коммуникативные способности, доброжелательность, умение работать в группе сверстников. В данном направлении активно реализуется программа развития доброжелательных отношений дошкольников. Основная цель этого направления – развивать коммуникативные способности ребенка-дошкольника.

В третьем направлении активно реализуется взаимодействие с родительской общественностью. Вовлечение родителей в образовательный процесс позволяет установить тесную связь между детским садом и семьей. Результативной формой взаимодействия психолога и родителей на протяжении многих лет является родительские клубы. На их основе идет активное просвещение родителей проблемами эмоционального благополучия детей, в частности, это клуб для вновь прибывших детей и родителей, и клуб для родителей, чьи дети посещают группы предшкольной подготовки. Ведущая

цель данного направления – оказать родителям конкретную помощь по вопросам обеспечения эмоционального благополучия ребенка в семье.

Четвертое направление связано с внутренним миром ребенка его личностными особенностями, способностями, потребностями. В этом направлении психологу предоставляется возможность тесного контакта с эмоциональной сферой ребенка. Ребенку-дошкольнику предоставляется возможность переживать, соприкасаться со своим внутренним миром, эффективно регулировать любые из своих эмоциональных проявлений (независимо от их знака). Данное направление предоставляет возможность активно реализовывать индивидуальные планы работы с детьми, программы коррекции тревожности, агрессивности, застенчивости. Основная цель направления – развивать эмоциональную сферу воспитанников.

Выделенные направления психолого-педагогического сопровождения эмоционального благополучия ребенка в дошкольной образовательной организации необходимо рассматривать как взаимопроникающие и взаимодополняющие. Они позволяют взаимодействовать не только педагогу-психологу, но и всем участникам образовательного процесса. Вышеуказанные направления способствуют выработке единой стратегии поведения направленной на создание безопасной, эмоционально благополучной образовательной среды детского сада.

Список литературы:

1. Бадулина, О. И. Педагогические основы эмоционального благополучия дошкольников. Дисс. кандидата пед. наук. – М., 1998. – 125 с.
2. Кошелева А.Д. Эмоциональное развитие дошкольника / под ред. А.Д. Кошелевой. - М.: Просвещение, 1985. - 176 с.
3. Кошелева А.Д., Перегуда В.И., Шаграева О.А. Эмоциональное развитие дошкольников: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. О.А. Шаграевой, С.А. Козловой. М.: Изд. центр «Академия», 2003.
4. Фаустова И.В. Психолого-педагогические условия преодоления эмоционального неблагополучия детей старшего дошкольного возраста: дис. ... канд. психол. наук. Елец, 2011.

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ АРТТЫРУ МАҚСАТЫНДА ПРОБЛЕМАЛЫҚ - БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУ (PBL) ЖОБАСЫН ЖҮЙЕЛІ ҚОЛДАНУ

***Акижанова И.К.
Жаксыбаева К.Б.***

*Қарағанды облысы «Мұрагер» мамандандырылған мектеп-лицей-
интернаты*

Бүгінгі таңда жер жүзінде білім саласындағы саясаткерлер мен мұғалімдер үшін ең маңызды болып отырғаны-«XXI ғасырда нені оқыту керек және XXI ғасырға оқушыларды қалай дайындайды?» деген мәселе. Заманауи тәсілдің ең негізгі ерекшелігі - оқушылардың алған білімдерін жай ғана иеленіп қоймай, оларды орынды жерде қолдана білуіне басты назар аудару болып табылады, ал XXI ғасырда талап етілетін дағдылардың мәні осында. Сондықтан да қазір жаңа технологияларды меңгеру үшін ең басты қажетті құрал – білім.[1]

Осыған байланысты оқушылардың жан-жақты білімді болуымен қатар, сол алған білімін өмірде қолдана білуін қалыптастыру мақсатында қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқытудың өмірмен байланысты технологияларын қолданамыз. Сондай технологиялардың бірі - проблемалық оқыту технологиясы (Problem Based Learning PBL). Бұл технологияның қарапайым түсіндірмесі: «Егер біреуді тамақтандырғың келсе, онда оған балық берме, қармақ бер, тек қана қармақ беріп қойма, балықты қалай аулау керектігін де үйрет».[2]

Бұл әдіс негізінде бағдарламаға сай оқушыға оқу жылының тақырыптарын қамтитын, қазіргі өмірмен байланысқан және оқушының жас ерекшелігі мен деңгейіне сай жоба беріледі.[3]

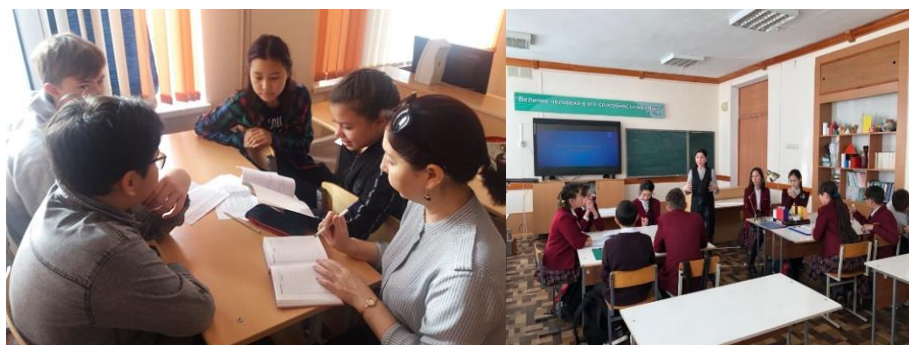
PBL жобасын білім сапасын көтеру және оқушының функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында өзіміздің тәжірибемізде қолданып келеміз. Әдістің негізгі идеясы жобаның қазіргі өмірмен байланысты болуында. Осыған орай, қазақ тілі пәні орыс тілінде оқытылатын 8 сынып таңдалды. Мақсаты-зерттеу жұмысы арқылы оқушылардың тілдік қорын дамыту, белсенділіктерін арттыру, сыни тұрғыдан ойлауларын қалыптастыру және еркін сөйлеуге дағдыландыру. Ең алдымен оқу жоспарына сәйкес «Жаһандық энергетикалық дағдарыс» деп аталатын тақырып таңдалды. Бұл тақырыпты өту барысында бірінші бағдарламаның негізгі мақсатымен таныстық. Өйткені проблеманы шешу үшін оқушылар негізгі мақсатқа жетулері керек. Сонымен қатар оқушылардың осы тақырып бойынша алдыңғы алған білімдерін ескере отырып, олардың деңгейлеріне сәйкес келетіндей, өмірмен байланысты проблеманы анықтадық. Бұл проблемада өздеріне бұрыннан таныс ақпараттарды кездестірсе, оқушыларға жаңа материалды игеруге оңай болады. Сондықтан бағыттаушы сұрақты оқушылармен ақылдаса келе «Энергетикалық дағдарысты болдырмау үшін күнделікті өмірде қарапайым жолдармен энергияны қалай үнемдеуге болады?» деп проблеманы анықтап алдық. Осы сұрақтың төңірегінде оқушылар зерттеу жұмыстарын бастады. Анықталған проблема оқушылардың қызығушылығына бағытталған болды.

Мұғалімнің бұл жердегі рөлі оқушыға бағыт-бағдар беру, жоба жасауы үшін көмектесу, маңызды тапсырмаларды беру, оқушының білімділік және қоғамдық коммуникациялық қабілетін дамыту және жасалған жұмысты әділ бағалау болып табылады.

PBL жобасы 6 кезеңнен тұрды.

I. Дайындық кезеңі.

Жобаның тақырыбы мен мақсаты анықталды. Жұмыс тобы іріктелді.

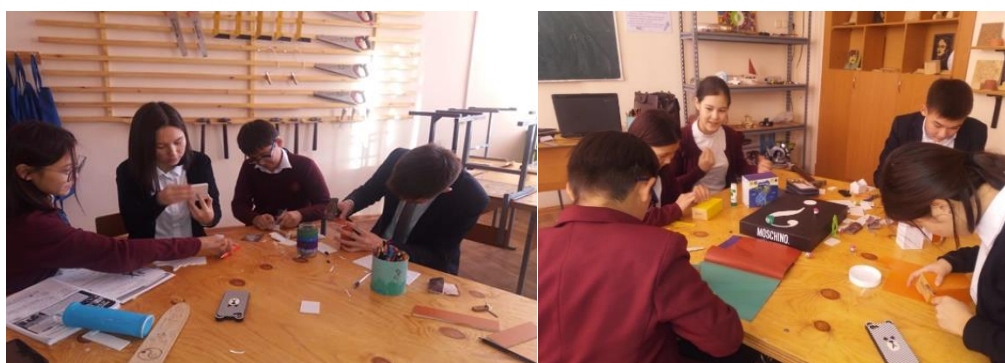
Ұйымдастыру кезеңі

II. Жоспарлау кезеңі.

Топ басшысы топ мүшелерінің қызметтерін бөліп берді. Әр топ өздерінің жоба міндеттерін құрды. Іс-әрекет жоспарын жасады. Іс-әрекеттің табыстылық өлшемдерін таңдады және негіздеді. Мұғалім ретіндегі біздің рөліміз идеялар ұсыну және оқушылар жұмысын бақылау болды.

III. Зерттеу кезеңі.

Ақпарат жинақталды. Әр топ тақырыпқа сәйкес энергияны үнемдеу жолдары туралы мәлімет жинақтап, айқындады. Оны топта талдады, саралады. Жобаны орындаудың тиімді нұсқасын таңдады. Зерттеушілік мақсаттарын кезең-кезеңмен орындады.

Зерттеу кезеңі

IV. Нәтижені талдау кезеңі.

Энергияны үнемдеу жолдарын көрсету арқылы презентация, макеттерін ұсынды.

Презентация қорғау

V. Тұсау кесу кезеңі.

Бес апта бойы жүргізген зерттеу жобаларының нәтижесін аудиторияға ұсынды. Презентация дайындап, қорғады. Оқушылар оқулықтан тыс жинақтаған мәліметтерді ұсынды, талдады, дәлелдеп берді.

VI. Бағалау кезеңі.

Оқушылар топпен құрған табыс критерийлері арқылы өз жұмыстарын және топ жұмыстарын бағалады. Жоба барысындағы сәтті және сәтсіз тұстарын көрсетті.

Жұмыстың нәтижесі

Нәтижесінде осы жобаны зерттеу барысында орыс тілді балалардың тілдік қоры молайып, сөйлеу тілі түзелді. Пәнге байланысты тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдылары жүзеге асты. Сонымен қатар, оқушылардың іздену арқылы жұмыс жасау белсенділігі артты, сыни тұрғыдан ойлау дағдылары қалыптасты, шығармашылық қабілеттері дамыды, ғылымға деген құштарлығы артты, оқушылар «шынайы» өмірге бейімделді.

Әдебиет:

1. Жаратылыстану – ғылыми цикл пәндері бойынша жоғары мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру ерекшеліктері. Әдістемелік құрал, Астана – 2013.

2. Айғабылов Н. Оқушыларының ақыл-ой белсенділігін арттыру. - Алматы, 1970 ж.

3. Жәркенов М. Әдебиет пәнін өмірмен байланыстыра оқыту. - Алматы, 1984 ж.

ИНТЕРАКТИВНОЕ ПРИЛОЖЕНИЕ LEARNING.APPS.ORG В ОБУЧЕНИИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Г.Н. Акишева

КГКП «Ясли-сад «Салтанат» г.Шахтинск

Аннотация. Қазіргі заманғы адам өзін ақпараттық технологиясыз елестете алмайды. Ақпараттық технологиялар адам өмірінің барлық салаларында

қолданылады. Тәрбиешінің жұмысына да өте қажет. Тәрбиешілер уақытты үнемдеп, мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс жасауда жаңа технологиялық өнертабыстарды қолдануы керек.

Сабақта, еркін қызметте, ата-аналармен жұмыста LearningApps қосымшасындағы интерактивті ойындар оқу үрдісін кедергісіз өткізуге мүмкіндік береді. Бала кездейсоқ ойнап, оқытудың белсенді қатысушысы болады, өйткені ол үшін бұл жай ойын, ал тәрбиеші үшін LearningApps интерактивті қосымшасы арқылы оқу үрдісі болып табылады.

Современный человек не мыслит себя без информационных технологий. Информационные технологии используются во всех сферах жизнедеятельности человека. Не стал исключением и воспитатель. Воспитатели должны идти в ногу со временем и использовать новейшие технологические изобретения в работе с дошкольниками.

На занятии, в свободной деятельности, в работе с родителями интерактивные игры в приложении LearningApps. делают процесс обучения ненавязчивым. Ребенок, играя невольно становится активным участником обучения, ведь для него это просто игра, а для воспитателя процесс обучения через интерактивное приложение LearningApps.

«Образование следует сделать гораздо более гибким, следует разработать протоколы и методики обучения детей и студентов в удаленном режиме, завершить реальную цифровизацию всех учебных заведений страны. Необходимо форсировано внедрять современные дистанционные технологии. Предстоит пересмотреть содержание образовательных программ, сделать их доступными и интерактивными».

Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев

(Выступление Касым-Жомарта Токаева на заключительном заседании

Государственной комиссии по Чрезвычайному Положению 11 мая 2020г.)

Работая воспитателем в детском саду, я, по-старинке, создавала интерактивные игры в программе PowerPoint с применением триггеров и анимации, что отнимало очень много времени. Но, мне хотелось чего-то нового, интересного, чтобы заинтересовало детей. На просторах интернета, на глаза попало приложение LearningApps.org, которое меня привлекло своей простотой. Интерфейс приложения LearningApps.org, в обращении очень прост и доступен. Детей

приложение привлекает яркими картинками, красочностью. В LearningApps.org есть богатый перечень уже готовых разработанных игр, которыми вы можете смело пользоваться. Все игры разбиты на категории. Если же вас не удовлетворили готовые игры, то вы можете сами разработать, используя готовые шаблоны. Разработав игру, вы можете отправить ссылку через WhatsApp для родителей, тем самым закрепляя материал в домашней обстановке. Также приложение можно использовать в работе с детьми при

изучении казахского языка. Для своей работы я разработала интерактивные игры на различные темы: «Зимующие и перелетные птицы», «Геометрические фигуры», «Одежда и обувь», «Живая/неживая природа», «Транспорт», «Времена года» и т.д. Но у приложения есть, на мой взгляд, один недостаток – это невозможность работать без интернета. К счастью, наша дошкольная организация обеспечила все группы и кабинеты доступом в интернет, что очень помогает педагогам в работе, как при подготовке к организованной деятельности, так и при её проведении.

В заключении хотелось бы отметить, что интерактивная игра – современный и признанный метод воспитания и обучения детей, который делает процесс обучения более интересным и результативным.

Список литературы:

1. <https://learningapps.org/>

ЕРЕКСЕ БІЛІМДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Акмагамбетова Жулдуз Алкуатовна

*Қарағанды облысы білім басқармасының Осакаров ауданы білім бөлімінің
«Әлихан Бөкейхан атындағы тірек мектебінің(РО)» КММ*

Аңдатпа. Мақалада ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасауда заманауи білім беру технологияларын қолданудың ғылыми-әдістемелік аспектілері ашылады. Оқу процесін ұйымдастыруға қойылатын негізгі талаптар анықталды.

Аннотация. В статье раскрываются научно-методические аспекты применения современных образовательных технологий в работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Определены основные требования к организации учебного процесса.

Түйінді сөздер: білім беру процесін ізгілендіру, әрбір баланың әлеуетті мүмкіндіктерін барынша ашу, ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалар, заманауи білім беру технологиялары, жеке тұлғаны дамытудың жанжалсыз және қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ету, оның табиғи әлеуетін іске асыру; дамытушылық педагогикалық өзара іс-қимыл, тұлғаға бағытталған технологиялар, әр баланың жеке ерекшеліктері, мұғалім мен баланың субъективті - субъективті қарым-қатынасы, ынтымақтастық, бірлескен шығармашылық, оң ынталандырудың басымдығы, баланың қателікке құқығы, еркін таңдау, Жеке даму бағдарламаларын құру, оларды түзету. баланың шығармашылық қабілеттерін, оның даралығын, дамыта оқыту технологиясын, оқушылардың субъективті тәжірибесін дамыту; өзара негізде оқу процесін құруды көздейтін технологиялар.

Білім беру процесін ұйымдастыруда ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды оқыту және тәрбиелеу мәселелеріне көп көңіл бөлінеді. Мұндай балалар үшін олардың даму ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, жаңа бағдарламалар, дидактикалық құралдар жасалуы керек.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу үшін қолайлы жағдай жасаудағы бағыттардың бірі педагогикалық процесте заманауи білім беру технологияларын қолдану болып табылады. Оларды пайдалану жеке тұлғаны дамытудың жайлы, жанжалсыз және қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз етуге, оның табиғи әлеуетін іске асыруға; оқу процесінде дамып келе жатқан педагогикалық өзара әрекеттестіктің қалыптасуына ықпал етеді.

Оқу процесінде заманауи білім беру технологияларын қолдану ерекшеліктерін толығырақ қарастырайық. Мысалы: тұлғаға бағытталған технологиялар (и.с. Якиманская, ш. а. Амонашвили) "...оқушылардың жеке ерекшеліктерін, мүмкіндіктері мен қабілеттерін ескере отырып, білім беру процесін ұйымдастыруға бағытталған. Осы технологияны қолдану оқушылардың бейімделгіш, әлеуметтік-белсенді ерекшеліктерін, өзара түсіністік, ынтымақтастық, өзіне сенімділік, өз таңдауы үшін жауапкершілік сезімдерін қалыптастыруға мүмкіндік береді". Технологиялар мұғалім мен баланың субъективті қатынастарындағы серіктестікті жүзеге асырады, онда мақсаттар, мазмұн, бағалау бірлесіп анықталады, ынтымақтастық, шығармашылық жағдайында болады. Тұлғаға бағытталған технологиялардың ерекшеліктері:

- оң ынталандыру басымдығы;
- балалардың кемшіліктеріне төзімділік; баланың қателікке құқығы, еркін таңдау;
- педагог пен тәрбиеленушілердің қарым-қатынас стилі: мәжбүрлеу емес, сендіру; тыйым салу емес, бағыттау; шектеу емес, таңдау еркіндігін ұсыну.
- әр баланың бірегей тұлғасын көру, оған сыйлау, түсіну, сену;
- оқу процесінде Балаға сәттілік, қолдау, мақұлдау, ізгілік жағдайларын жасау;
- баланың жеке басының дамуын болжау; жеке даму бағдарламаларын жобалау, оларды түзету.
- балаларға оқу процесінде өздерін жүзеге асыруға мүмкіндік беру және көмектесу;
- баланың шығармашылық қабілеттерін, оның даралығын дамыту;

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеуде оқу процесінде дамыта оқыту технологиясын іске асыруға ерекше көңіл бөлінеді.

Педагогикалық ой тарихында дамытушылық оқыту теориясы. Песталоцци, А. Дистервег, К. Д. Ушинский және т. б. ғылыми еңбектерінде көрініс тапты. бұл теория Л. С. Выготскийдің зерттеулерінде баланың жеке басының қалыптасу мәселесін адам қызметінің әртүрлі түрлері мен формаларының субъектісі ретінде ашуда ғылыми негіздеме алды. Л.с. Выготскийдің идеялары

Л.в. Занковтың, д. Б. Элькониннің, В. В. Давыдовтың, Н. А. Менчинскийдің және басқалардың зерттеулерінде одан әрі дамыды.

Жоғарыда аталған авторлардың зерттеулеріне сүйене отырып, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасауда білім беруді дамыту технологиясының негізгі ережелерін анықтауға болады:

- оқу процесінде оқушылардың субъективті тәжірибесін ашуға мүмкіндік беретін оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың әртүрлі нысандары мен әдістері қолданылуы керек;

- бала оқу процесінде барлық кезеңдерді дербес жүзеге асыратын толыққанды қызмет субъектісі болып табылады: мақсат қою, жоспарлау, мақсатты іске асыру және нәтижені талдау (бағалау) ;

- оқушының танымдық қажеттіліктерден туындайтын ішкі танымдық мотивтерін қалыптастыру;

- саналы өзін-өзі өзгерту мақсатының болуы, баланың оқу міндетін түсінуі және қабылдауы; оқушы өзін-өзі үйретуге тырысады;

- мұғалім әр оқушының сынып жұмысына қызығушылық атмосферасын жасайды; оқушыларды қателесуден қорықпай, дұрыс емес жауап алудан қорықпай, тапсырмаларды орындаудың әртүрлі тәсілдерін қолдануға шақырады;

- мұғалім оқушының өзінің жұмыс тәсілін табуға, басқа студенттердің жұмыс тәсілдерін талдауға, ең ұтымды әдістерді таңдауға және игеруге деген ұмтылысын қолдайды;

- оқушылардың іс-әрекетінің трансформациялық сипаты (сабақтарда балалар бақылайды, салыстырады, топтастырады, жіктейді, қорытынды жасайды, заңдылықтарды анықтайды.

- эмоционалды тәжірибемен байланысты оқушылардың қарқынды өзіндік іс-әрекеті, ол тапсырманың тосын әсерімен, болжамды зерттеу реакциясын, шығармашылық механизмін, мұғалімнің көмегі мен ынталандыруымен бірге жүреді;

- оқушылардың өзіндік ойларын оятатын сұрақтармен, алдын-ала үй тапсырмаларымен қамтамасыз етілетін мұғалімнің ұжымдық ізденісі;

- сабақта педагогикалық қарым-қатынас жағдайларын құру, әр оқушыға жұмыс тәсілдерінде бастама, Тәуелсіздік, селективтілік танытуға мүмкіндік беру; оқушының табиғи көрінісі үшін жағдай жасау;

- сабақтың икемді құрылымы; сабақты ұйымдастырудың жалпы мақсаттары мен құралдарын мұғалім сабақтың мақсатына, оның тақырыптық мазмұнына байланысты нақтылайды;

- оқушы жасаушы-зерттеушінің позициясына қойылады (оқушы принципті игеруі, оны ашуы үшін зерттеу жүргізу керек);

- өз іс-әрекетінің негіздерін қарастырудың рефлексиялық сипаты; шығармашылық рефлексия тәжірибесі жеке тұлғаны қалыптастырудың негізгі элементі болып табылады;

- проблемалық мәлімдеме: мұғалім балаларға ғылымның тұжырымдарын айтып қана қоймай, мүмкін болса, оларды ашылу жолымен жетелейді, ойдың

диалектикалық қозғалысын шындыққа бағыттайды және оларды ғылыми ізденістерге қатысады;

- сабақтарда әртүрлі оқу мәселелерін шешу; оқу міндеті проблемалық жағдайға ұқсас; бұл білмеу, жаңа, белгісіз бір нәрсеге тап болу, бірақ оқу мәселесін шешу нақты шығу жолын табу емес, жалпы әрекет ету әдісін, ұқсас тапсырмалардың бүкіл класын шешу принципін табу;

- тұлғаның даму қарқыны терең жеке болып табылады және мұғалімнің міндеті-әр оқушының жеке басын даму режиміне қою, балада таным, өзін-өзі дамыту инстинктін ояту.

Әдебиеттер мен дереккөздер тізімі

1. Алехина С.В. білім беру тәжірибесіндегі өзгерістер контекстіндегі инклюзия принциптері // психологиялық ғылым және білім. 2014. № 1. Б.5-16.

2. Баранова г.а. мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасауда мұғалімді заманауи педагогикалық технологияларды қолдануға дайындау // Тула мемлекеттік университетінің жаңалықтары. Педагогика. 2016. № 1. Б.21.

3. Куценко Е.барлық балалар ерекше: инклюзияны ұйымдастыру бойынша кеңестер // сынып жетекшілігі және оқушыларды тәрбиелеу. 2014. № 7/8. 10-11 б.

4. Митчелл д. арнайы және инклюзивті білім берудің тиімді педагогикалық технологиялары. М.: "Болашақ" РООИ, 2011. 176 б.

ЖОО, АРНАУЛЫ ОРТА БІЛІМ БЕРЕТІН ОРЫНДАРМЕН МЕКТЕПТІҢ СЕРІКТЕСТІК ҚАТЫНАСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Акпарова Гульнара Сырымовна

Қарағанды облысы, Шет ауданы, Ақадыр кенті

Ю.А.Гагарин атындағы мектеп-лицейінің

Директордың бейіндік оқыту жөніндегі орынбасары

Андатпа. Кәсіптік бағдар беру - қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіпке қызығушылығын қалыптастыруға және болашақ мамандығын саналы түрде таңдауға көмектесуде, мақсатты атқарылатын жұмыс. Кәсіптік бағдар беру жұмысы жас ұрпақтың саналы түрде болашақ мамандығын қателеспей таңдауға мүмкіндік жасайды. Бәсекеге қабілетті маманды қалыптастыруда әлеуметтік серіктестермен тығыз серіктестік орнату есебінен ақпараттық өрісті кеңейту ауқымды рөл атқарады. Осыған байланысты бүгінгі таңда сапалы мамандарды даярлау мәселесі - жоғары оқу орындары, арнаулы орта блім беретін орындарымен мектептің серіктестік қатынастарының тиімділігімен жалғаспақ. Бұл мақалада ЖОО, арнаулы орта білім беретін орындарымен мектебіміздің әлеуметтік серіктестік қатынастарының тиімділігі және кәсіби бағдар жұмысының нәтижелігі туралы жазылған.

Аннотация. Профориентация - целенаправленная работа по формированию интереса к профессии и осознанному выбору будущей профессии с учетом способностей и склонностей каждого учащегося в зависимости от потребностей общества. Профориентационная работа позволяет молодому поколению осознанно выбирать будущую профессию без ошибок. Большую роль в формировании конкурентоспособного специалиста играет расширение информационного поля за счет тесного сотрудничества с социальными партнерами. В связи с этим на сегодняшний день вопрос подготовки качественных специалистов - с точки зрения эффективности партнерских отношений школы с высшими учебными заведениями, средне-специальными учреждениями. В данной статье рассказывается об эффективности отношений социального партнерства с вузом, средне-специальным образованием и школой и результативности профориентационной работы.

Мамандық таңдау-адамның жас кезіндегі негізгі өмірлік таңдауының бірі, өйткені мамандық таңдау болашақ өмір салтын анықтайды. Қазіргі заманғы жас адам, мамандық таңдау ерекшеліктерін ескере отырып, бұл кәсіби бағдар беру жұмысының қажеттілігі өте жоғары деп атауға болады. Ол бүкіл оқу жылы бойы, мектептің бесінші сыныбынан бастап 11-ші сыныбына дейін, оқу орнына түскенге дейін өткізіледі. Жүргізілген жұмыста әр оқушыға еңбек қажеттілігін, оның адам үшін маңыздылығын, кәсіби дайындықтың қажеттілігін жеткізу маңызды. Сондықтан оқушының өзінің болашақ мамандығын дұрыс таңдай білуі үшін, мектептің кәсіптік бағдар беру жұмысының маңызы зор.

Кәсіптік бағдар беру – қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіпке қызығушылығын қалыптастыруға және болашақ мамандығын саналы түрде таңдауға көмектесуде, мақсатты атқарылатын жұмыс. Кәсіптік бағдар беру жұмысы жас ұрпақтың саналы түрде болашақ мамандығын қателеспей таңдауға мүмкіндік жасайды. Кәсіптік бағдар беру ісін анда – санда бірнеше шаралармен немесе оқушылардың мектепті бітіріп шығу кезіндегі түсінік жұмысымен ғана шектеуге болмайды.

Бәсекеге қабілетті маманды қалыптастыруда әлеуметтік серіктестермен тығыз серіктестік орнату есебінен ақпараттық өрісті кеңейту ауқымды рөл атқарады. Осыған байланысты бүгінгі таңда сапалы мамандарды даярлау мәселесі - жоғары оқу орындары, арнаулы орта блім беретін орындарымен мектептің серіктестік қатынастарының тиімділігімен жалғаспақ.

Жоғары, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарымен бірлесіп кәсіптік бағдарлау жұмысымен айналысу лауазымдық міндетімнің бір бөлшегі болып табылады. Негізгі жұмысымның мақсаты мектептің даму жоспарына сәйкес профилді оқытуда кәсіптік білімі мен өзін-өзі анықтау мүмкіндіктерін қалыптастыру индикаторында көрсетілгендей, оқушыларды бейіндік оқытуға бағыттау арқылы қоғам өміріне қалыптасқан, кәсіптік білім беру бағдарламаларын саналы түрде таңдауға және меңгеруге дайын тұлғаны

жетілдіру, кәсіби білім беру аясында облыстық ЖОО және арнайы орта оқу орындарымен келісім шарт бекіту арқылы әлеуметтік серіктестікті дамыту.

Осыған орай мектебімізде кәсіптік бағдар беру жұмысы бойынша бірнеше ЖОО, арнайы орта оқу орындарымен тығыз серіктестік орнатылды. Атап айтсақ, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды жоғары политехникалық кооледжі, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, Қарағанды техника-құрылыс колледжі. Аты аталған колледждерге оқушыларымызға экскурсия жүргізіліп, әр мамандықтың қыр-сырымен жіті танысты. Аталған экскурсия оқушылардың мамандығын дұрыс таңдай білуіне ерекше әсер етті. Өйткені оқушылар мамандық туралы тек түсініп қана қойған жоқ, тәжірибеде көру арқылы өз мамандықтарын таңдай алды. Экскурсия нәтижесінде, сұранысқа ие мамандықтарға мектебіміздің 2 оқушысы өз қызығушылықтарын білдірді. Қазіргі таңда, осы оқушыларымыз әлеуметтік серіктестердің біреуі болып табылатын Қарағанды техника-құрылыс колледжінің 1 курс студенттері. Бұл біздің мектеп үшін үлкен жетістік болып саналады және кәсіптік бағдар беру жұмысының жоғары деңгейде өткізіліп жатқандығын дәлелдейді. Осындай ЖОО, арнайы орта оқу орындарымен әлеуметтік серіктестік жүргізу оқушылардың өз мамандықтарын таңдай алуына ерекше ықпал етеді. Былтырғы оқу жылының кәсіби бағдар беру жұмысының нәтижесінде мектебіміздің түлегі Гафиулин Баймұрат осы колледждің құрылыс мамандығы бойынша оқып жатса, мектебіміздің тағы бір түлегі Арапбек Тұрсын аталған оқу орнын аяқтап, қазіргі таңда Ақадыр кентінің ТОО «Локоматив транс-2011» кәсіпорнына жұмысқа орналасқан болатын.

Осы орайда жүргізілген кәсіптік бағдарлау жұмысы әлеуетті талапкерлерді еңбек, кәсіби қызмет өмірдің маңызды бөлігі болып табылады деген қорытынды шешімге келуге мүмкіндік берді.

Қорыта айтқанда, мамандық таңдау – өміріңіздің бір кірпішін дұрыс қалау. Ал, сол кірпішті дұрыс қалауда кәсіби бағдар жұмысының атқарар рөлі зор. Кәсіптік білім берудің мақсаты мен маңыздылығында қазіргі заманауи кәсіптік білім беру жүйесін дамыту мен білікті мамандарды даярлау қажеттілігі қарастырылған. Әсіресе кәсіптік бағдар беру жұмысы бойынша әлеуметтік серіктестікке баса назар аударылу қажет. Сондықтан да ЖОО, арнаулы орта білім беретін орындармен мектептің серіктестік жұмыстарының жүйелі, мақсатты орындалуы тиімді болған кезде ғана мол жетістікке жетеріміз анық дер едім.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалығы [1, 46-б]
2. Білімді ел образованная страна [№13 (315) 5-б]

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІҢ РӨЛІ

*Ақшалова Алия Тоғанбаевна
Тлеуберлина Асулу Галымкызы*

*Қарағанды облысы Балқаш қаласы «Әлихан Бөкейханов атындағы №15
мектеп- лицейі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі*

Аңдатпа. Қоғамның барлық салаларында жылдан-жылға өзгерістер жылдам жүріп жатыр. 2020 жылғы бүкіл әлемді жаулаған індет өзгерістерді одан әрі жеделдете түсті. VUCA- әлемі BANI-әлеміне ауысып, адамзатқа жаңа талаптар қойды. Болашақта қандай өзгерістер күтіп тұратыны белгісіз, түсініксіз, қобалжу, күмән тудырғыш әлемде өз орның табуға жасөспірімдерге көмек көрсету аса маңызды. «Жұмыла көтерген жүк жеңіл»-демекші психологиялық қызметтің кәсіптік бағдар беруде тигізер көмегі зор.

Аннотация. Изменения происходят стремительно во всех сферах жизни общества из года в год. Глобальная пандемия 2020 года еще больше ускорила изменения.

Мир-VUCA сменился миром-BANI и предъявил человечеству новые требования. Очень важно помочь подросткам найти свое место в неопределенном, неуверенном, тревожном и сомневающемся мире, где в будущем ожидаются неизвестные нам перемены.

Психологическое сопровождение системы профориентационной работы осуществляется психологической службой школы, основной задачей которой в данном направлении деятельности является постепенное формирование у ученика внутренней готовности к осознанному и самостоятельному планированию, коррективке и реализации своих профессиональных планов и перспектив.

Кәсіптік бейімделу дұрыс мамандық таңдауда негізгі жетістік болып табылады. Оқушылар нақты бір мамандықтың қыр-сырын жетік білуге ұмтылған жөн. Өз саласының шеберіне әрдайым сұраныс болады. Қасым-Жомарт Тоқаев 2022 жылдың 1 қыркүйегіндегі Жолдауында «Өскелең ұрпақ Қазақстанда ғана емес, өзге елдерде де бәсекеге қабілетті болуы керек»-деген [1].

Кәсіптік бағдар беру-бір-бірімен тығыз байланысты психологиялық салдардан тұратын бірыңғай жүйе. Атап айтсақ, олар: кәсіптік ағарту, оқушылардың жеке басын зерттеу; ақыл-кеңес (консультация).

Кәсіптік бағдардың психологиялық бағыттары:

1. Кәсіптік ағарту-оқушының әлеуметтік, экономикалық, психикалық, физиологиялық ерекшеліктері бар түрлі мамандықтар туралы білім жиынтығы, психикалық-физиологиялық мүмкіндіктерін және қоғамның әлеуметтік-экономикалық қажеттілігін дұрыс түсінуін қалыптастыру.

2. Оқушылардың жеке басын зерттеу –тұлғалық ерекшеліктерін ескере отырып, өзіне лайықты мамандық таңдауға көмек көрсету.

3. Кәсіптік кеңес беру арқылы оқушының өзіне тән ерекшелігіне және таңдаған кәсібінің талаптарына баса назар аударылады. Психологиялық кеңес оқушыларға кәсіптік жоспар жасауға көмектесумен ғана шектелмей, олармен бірігіп, осы жоспарды іске асыру, жалпы және кәсіптік білім алу деңгейін көтеру, таңдаған мамандық идеялық дамуын қалыптастырады [2, 133-б.].

Мамандық таңдау оқушылардың алдында тұрған ең алғаш маңызды шешімдерінің бірі болып табылады. Жасөспірімдер арасында мамандық таңдаудың маңызы зор. Себебі, таңдаған мамандық –тек күнкөрістің амалы емес, жан қалауымен жасалған жұмыс рахат сыйлап, ләззат алатындай сүйікті іске айналғанда ғана қоғамға шынайы пайдасын әкеле алады. Психологиялық сүйемелдеу жұмыстары кәсіптік бағдар беруде елеулі көмек көрсетеді, оның негізгі міндеті оқушылардың кәсіби ниеттері мен жоспарларын саналы және өз бетінше жоспарлап, жүзеге асыруын қалыптастыру болып табылады. Оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауға бағытталған кәсіби бағдар беру жұмысын ұйымдастыру іс-әрекеттерінде, әрқашан олардың кәсіби қызығуы, қабілеті, сұранысы, икемділігі сияқты жеке даралық ерекшеліктерін ескеру негізінде жүргізіледі [3, 12-б.].

Психологтың кәсіптік бағдар беру жұмысы үш деңгейге бөлінеді, әр деңгейдің нақты мақсаты бар. Бірінші деңгей «Мамандықтар әлемі» 1-4 сынып оқушыларын қамтиды. Бұл деңгейде бастауыш сынып оқушыларын мамандықтар туралы түсініктерін және мамандықтар әлеміне қызығушылықты дамытуға бағытталған. Оқушылардың танымдық және тұлғалық ерекшеліктерін зерттеуге, мектеп оқушыларын әртүрлі еңбек және кәсіп түрлерімен таныстыруға бағытталған диагностикалық зерттеулер жүргізеді. Нәтижесінде біз жұмысқа деген оң көзқарас пен кәсіпке деген бастапқы қызығушылықты күтеміз.

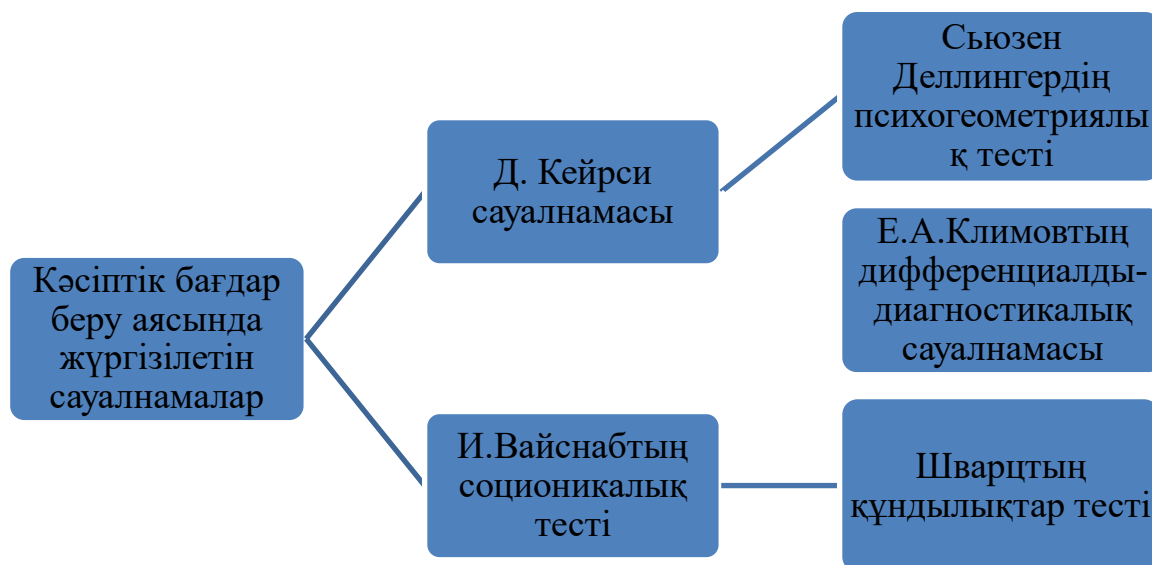
Келесі деңгей «Мен және мамандық» 5-8 сынып оқушыларына арналған. Бұл кезеңде жасөспірімдер кәсіби іс-әрекеттің маңыздылығын өзектендіруде, олардың қызығушылықтарын, мүмкіндіктерін, қабілеттерін жүзеге асыруға көмектеседі. Оқушылар мамандықтар әлемі, еңбек нарығындағы сұраныс туралы терең мағлұмат алады. Диагностикалық зерттеулер бейімділіктерге, қабілеттерге, қызығушылықтарға, кәсіби бағдарларға және жеке типологиялық сипаттамаларға қатысты жүргізіледі. Соның нәтижесінде таңдаған мамандығын меңгеруге деген тұрақты кәсіби ниет қалыптасады.

«Менің кәсіби болашағым» соңғы бейіндік деңгейінде 9-11 сынып оқушыларының мамандықты саналы түрде таңдау қабілеті қалыптасады. Дәл осы деңгейде мамандық таңдаған мектеп оқушыларының кәсіби ниеттерін жүзеге асыру жолдары түпкілікті нақтыланады. Мұның бәрі мамандықты саналы түрде таңдауға және кәсіптік оқу орнына түсуге әкеледі.

Психологиялық диагностикалық бағытта тереңдетілген жұмыстар жүргізіледі. Кесте-1. Мамандық талаптары мен оқушының жеке ерекшеліктері арасындағы сәйкестіктерді тауып, жеке консультацияларда талданып, кеңестер

беріледі. Консультациялық көмек оқушының мотивтерін, оның мүдделерін, бейімділігін, дүниетаным ерекшеліктерін ескеруге негізделеді.

Кесте-1.

2021-2022 оқу жылында мектебімізде 9 сынып оқушыларынан алынған «Болашаққа жоспар» сауалнамасының қорытындысы:

Сынып	Сауалнамаға жауап берген оқушылар саны	Колледжге түсетін оқушылар саны	10-11 сынып жалғастыратын оқушылар саны	Әлі шешім қабылдамаған оқушылар саны
9А	21	10	9	2
9Ә	23	12	8	3
9Б	21	9	10	2
9В	23	9	12	2
Барлығы:	88	40-45%	39-44%	9-11%

10-11 сыныптар арасында мамандық таңдау туралы сауалнамалар алынды.

Сынып	Сауалнамаға жауап берген оқушылар саны	Мамандық таңдамаған оқушылар
10А	25	2
10Ә	16	0
11А	21	1
11Ә	14	2
Барлығы:	76	5-6,5%

Сонымен, қорыта келе, кәсіптік бағдар беру мектеп пен мектеп психологының қызметінде маңызды орын алуы керек, өйткені ол білім беру жүйесін экономикалық жүйемен, оқушылардың қажеттіліктерін олардың болашағымен байланыстырады. Қоғамның әл-ауқаты үшін әрбір мектеп тұлғі өз мүдделерін, бейімділіктерін неғұрлым толық айқындап, қоғамда өз орнын іздеуге уақытын, күш-жігерін босқа ысырап етпеуі маңызды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президент Жолдауы.
2. Климов Е.А. «Как выбрать профессию», 1990 жыл, 202-бет.
3. «Мектептегі психология» №1, 2021 жыл, 29-бет.
4. Түрікпен-Ұлы Ж., Мұздыбаева Б. «Тәрбие психологиясы» 77-бет.
5. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығы // «Үздік жыл психологы» Астана 2014 жыл, 266-бет

INCLUSIVE EDUCATION – THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF GENERAL EDUCATION

Mukhitbekkyzy Zh., Aliyeva Zh.Zh.

School center of additional education №5, Karaganda

Аннотация. Мақалада инклюзивті білім беру туралы айтылған. Автор инклюзивті білім берудің жалпылама сипаттамасын береді. Инклюзивті білім беру ортасының құрылымына көп көңіл бөлінеді. Қолайлы психологиялық атмосфера ерекше атап өтіледі. Мақалада инклюзияны сәтті жүзеге асырудың мысалдары келтірілген.

Аннотация. В статье речь идет об инклюзивном образовании. Автор дает обобщенную характеристику инклюзивного образования. Большое внимание уделяется к структуре инклюзивной образовательной среды. Подчеркивается благоприятная психологическая атмосфера. В статье приведены примеры успешной реализации инклюзии.

Nowadays, a lot of children are born with various health disorders, such as speech disorders, intellectual retardation, and autism spectrum disorders, visual and hearing disorders and so on. Inclusive education is one of the processes of transformation of general education, based on the understanding that children with disabilities in modern society can be involved in society. According to the Constitution of Republic of Kazakhstan, article 30, citizens shall be guaranteed free secondary education in state educational establishments. Secondary education shall be obligatory [1]. Children with these kinds of illnesses are not exception, inclusive education is provided for this category of learners, that is special conditions are created: redevelopment of classrooms, new teaching methods, an adapted curriculum. However, it is worth noting that for learners with disabilities, it is necessary to apply appropriate teaching methods for them.

Within the structure of the education system, an inclusive environment becomes a special philosophy when the values of inclusion are accepted and shared by all participants of the educational place. Inclusion in school is a part of the general school culture aimed at creating a unique environment of social solidarity, trust, allowing avoiding conflict situations and creating a special atmosphere [2]. The principle of respect for diversity for each other today becomes the fundamental basis for creating an environment of an inclusive society in which discrimination on the

basis of disability, ethnicity and other socio-cultural characteristics of the individual is overcome. Education can be considered inclusive only if the child is fully included in the culture of the educational institution [3].

The structure of an inclusive educational environment includes the following components:

- subject component: the material abilities of the institution – an accessible (barrier-free) architectural organization; provision with modern technical methods and systems that meet the educational needs of children;
- content and methodological component: adapted individual route of learning and development of the child, variability and flexibility of educational methods, forms and means;
- communicative and organizational component: personal and professional preparedness of teachers to work in a mixed (inclusive) group, a favorable psychological climate in the team, management of team activities [4].

A convenient psychological atmosphere in the team is an important element of the inclusive culture of an educational organization. The corridors of the school, classrooms, game rooms, buffet all of these beginning of an inclusive environment.

Practical experience has shown that the successful realization of inclusion at the first stages will be facilitated by:

- lessons of kindness, the tasks of which are to form a tolerant attitude towards people with developmental disabilities;
- creative festivals and competitions, during which it is possible to create an atmosphere of equal partnership between ordinary children and children with disabilities;
- organizing meetings with Paralympians, as well as people who, despite their limited opportunities, have achieved high performance (ballroom dances of wheelchair users, visually impaired artists and masters of applied art, theaters of simple-minded actors, work in public organizations, etc.) [5].

Inclusive education will be actively introduced into the modern educational system. The development of inclusive education is the development of education not only for children with disabilities, but also the entire educational system. It gives everyone the opportunity to study on equal rights and in equal conditions.

1 [https://www.akorda.kz/en/official_documents/constitution].

2 Сиротюк А.С. (2014) Воспитание ребенка в инклюзивной среде. Методика, диагностика. М.: Форум. 128 с.

3 Creating an Inclusive Society: Practical Strategies to Promote Social Integration (2009) (Электронный ресурс)

4 Формирование Инклюзивной Среды В Образовательной Организации. «Уроки Доброты» –Методика, Технологии И Реализация, Методическое пособие

5 Шеманов А.Ю. Инклюзия в контексте современных дискуссий: философские и культурологические проблемы // Психолого-педагогические основы инклюзивного образования. М., 2013.

«МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДЫҢ РӨЛІ»

Алиленова Назгүл Қайырқызы

Қарағанды қаласы, КМҚК «Айгерім» бөбекжайы

Андатпа. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың мамандық таңдау туралы, оның өмірдегі маңызы, және оның бала өмірінен алатын орны туралы айтылған. Бұл негізде педагог және ата-ананың алатын орны, қандай міндеттер орындалу жайлы, бала өміріндегі ересектердің мамандық таңдауда үлкен рөл ойнайтыны, бала үніне, қалауына, қызығушылығына аса мән беру керектігі жайлы айтылған.

Аннотация. В данной статье рассказывается о выборе профессии дошкольниками, ее значении в жизни и месте в жизни ребенка. На этом основании говорится о роли педагога и родителей, о том, какие задачи предстоит выполнять, о том, что взрослые в жизни ребенка играют большую роль в выборе профессии, о том, что голос ребенка, его желания, интересы должны быть учтены. особое внимание.

Көк жүзіне алаулы,
Міндет емес ай болу.
Ең бастысы қалаулы,
Кәсібіңе сай болу.

«Есейгенде кім болғың келеді?»- бұл үлкендер өз балаларына қоятын ең танымал сұрақ. Бірақ бұл сұраққа бала дұрыс жауап бере алады ма? Ол әртүрлі сұрақ болуы мүмкін. Себебі, баланың болашақ кәсібін дұрыс таңдауы өте күрделі мәселелердің бірі. Кәсіби болашағыңды дұрыс таңдау қоғамдағы өз орныңды танудың негізі. Адамның жақсы өмірлік табысқа әсер ететін ең бір маңызды шешімдердің бірі болып табылады.

Адам асқақ арманға, биік мақсатқа ұмтылады. Осындай кезде ұлы Абай атамыздың «Сенде бір кірпіш дүниеге, кетігін тап та, бар қалан»- деген сөзі еске түседі. Сондықтан да балаларымыздың қоғамның бір кетігіне кірпіш болып қаланып, өмірде өз орындарын табуларына дұрыс бағыт беру. Әрбіреуіміздің парызымыз.

В. А. Сухомлинский Мектепке дейінгі білім берудің негізгі міндеттерінің бірі – ересектердің еңбегіне, оның қоғамдағы және әр адамның өміріндегі рөлі туралы оң көзқарас пен алғашқы идеяларды қалыптастыру. Ол үшін мектеп жасына дейінгі баланың әртүрлі мамандықтарға деген қызығушылығын дамыту өте маңызды. Балаларды қазіргі қоғамда сұранысқа ие мамандықтармен таныстыру қажет. Кәсіби өзін-өзі анықтау барлық жас кезеңдеріндегі тұлғаның дамуымен өзара байланысты болғандықтан, мектепке дейінгі жасты болашақта кәсіби өзін-өзі анықтаудың негізін қалайтын дайындық ретінде қарастыруға болады.

Баланы болашақ мамандық таңдау ең ауқымды құралы- ол еңбекке баулу болып табылады. Мектепке дейінгі мекемеде еңбекке баулудың түрлі әдіс-тәсілдері бар. Қарапайым мысалға алатын болсам, гүлге күтіп жасау арқылы флорист мамандығына деген сүйіспеншілігін арттыруға болады. Баланың бойында еңбекке деген тәрбие, болашағаның жарқын болуына септігін тигізері анық. Мысалға, серуен кезінде жапырақтарды жинау арқылы аула тазалаушының мамандығымен де таныстырып кетуге болады, ол баланың тек еңбекке ғана емес, үлкендердің еңбегін бағалауға, құрметтеуге тәрбиелеу болып табылады. Сондықтан қандай мамандық, қандай жұмыс болмасын әр мамандықты, еңбекті құрметтеуге тәрбиелейді.

Мамандықты таңдау еңбектен бөлек ойын арқылы да таңдауға септігін тигізеді. Ойын- ол баланың негізгі іс-әрекеті. Ойын арқылы баланың танымы, қиялы, шығармашылығы, тілі барлығы дерлік дамиды. Сол арқылы да мамандық таңдау инстингісі де қалыптасады. Оған тікелей сюжеттік-рөлдік ойындар жатады. Мысалға: Дәрігер, дүкен ,шаштараз ойындары. Осы ойындарды ойнау арқылы, қиялдау арқылы мамандықтың бұл қоғамдағы рөлін, маңызын ескереді.

Мамандық таңдау балаларда үлкендердің еңбегіне еліктеу арқылы да пайда болады. Яғни, отбасында әкесінің немесе жұмыстарына қызығушылықтары оянады. Менің әкем секілді банкте жұмыс істегім келеді, немесе анам секілді мектепке мұғалім болып, сабақ бергім келеді деп айтады. Мектепке дейінгі мекемелерде тікелей ата-ана және педагогтің көмегімен баланың бойындағы қызығушылықтарды ашып, оның қандай мамандық иесіне немесе қандай да бір іске икемділігін байқауға болады. Ол тікелей бақылау арқылы жүзеге асатын процесс. Мамандық таңдауда ата-ананың рөлі өте маңызды. Себебі, бала ең алдымен үйдегі ата-анасына еліктеп, соларға ұсқасығы келеді. Ата-ана мамандық таңдауда баланың үні, қалауын, мүмкіндігін ескеру қажет. Егер баланың кішкентай кезінен белгілі іске қабілетін ескеретін болса, оны түрлі үйірмелерге қатыстыруға болады. Осы арқылы ата-ана баланың қызығушылығын сақтауға мүмкіндік береді. Ата-ана бала үшін идеал болып табылады. Бала өз отбасының адамдарына, яғни ата-анасынан үлгі алады. Сондықтан әр ата-ана баланың қызығушылығын, қалауын ескере отырып, дұрыс тәрбие, бағыт-бағдар беру қажет.

Өз іс-тәжірибемде бұл негізде ата-аналармен біршама жұмыстар атқарылып жатыр. Мәселен, сауалнамалар таратылып, кеңестер беріліп жатыр.

Әлемде өзі қаламайтын мамандық иесі болып жүрген қаншама адам бар, өз жұмысын жанымен сүйіп істейтін адамдардың да саны аз емес. Сондықтан да балаларымыздың мамандық таңдаудан жаңылмай, болашақта өз жұмысынан бақыт тауып, қоғамымыздың бір кірпіші болып, дұрыс қалануларына тілектеспін.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1.«Еңбек тәрбиесінің педагогикалық негіздері» -Алматы, 1997ж [23-б]
- 2.«Бала мінезінің қалыптасуы және оны тәрбиелеу жолдары» [55-б]

БІРІНШІ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МЕКТЕПKE БЕЙІМДЕЛУІНДЕГІ МҰҒАЛІМНІҢ РӨЛІ

Алимжанова Кульзира Куандыковна

*Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы «Абай атындағы
мектеп-интернаты» КММ*

Білім беру ортасында оқушылардың әл- ауқаты мен қауіпсіздігін сақтау үшін оқушының мектепке бейімделуіне мұғалімнің атқаратын рөлі зор. Сондықтан мектеп табалдырығын аттаған бүлдіршіндермен психологиялық зерттеу жұмыстарын жүргізіп, ойындар, түрлі сауалнамалар арқылы ортаға бейімдеп, оқушының ашылуына зор ықпал ету қажет.

Роль учителя в адаптации ученика к школе для поддержания благополучия и безопасности учащихся в образовательной среде велика. Поэтому необходимо проводить психологические исследования с детьми, переступившими порог школы, адаптироваться к среде через игры, различные опросы, способствовать открытию учащихся.

Мектепте оқу - бала өміріндегі әр түрлі жүктемесі бар ең маңызды кезеңге жатады: бала өміріндегі әлеуметтік - психологиялық өзгерістер - жаңа қарым - қатынастар, жаңа міндеттер, оқушының жаңа әлеуметтік рөлі. Оқушы болу баланы саналы түрде өзінің орнын, мұғалімнің позициясын, қарым - қатынастағы белгіленген ара қашықтықты, осы қарым - қатынастар құрылатын ережелерді талап етеді. Мұнда баланың мектепке бейімделуінің бірінші кезеңінде баланы бірге алып жүретін адамдар - мұғалімдер мен ата - аналар қандай іс - әрекеттерді таңдайтындығы; қандай да бір қиын жағдайда тиімді әрі дер кезінде психологиялық қолдау көрсету мүмкіндіктерінің қалай болатындығы өте маңызды рөл атқарады. Әсіресе алғашқы күндер (кейбір балалар үшін алғашқы айлар) қиын болады. Бұл уақытта жаңа жағдайға бейімделудің қиын үдерісі жүріп жатады. Бейімделу кезеңінде баланың ұйқысы бұзылады, тәбеті тартпайды, ашушандық, мазасыздық, тұйық мінезділік, жылау, балаға тән емес көп сөйлегіштік немесе сөзге сарандық және т.б. өзгерістер болады. Бұлардың барлығы жүйкесінің шаршауының сыртқы көрінісі болып табылады, бірақ бұл өзгерістер уақыт өте келе қалпына келеді, балалар мектеп өміріне үйренеді, аз шаршайды; көңіл - күйлері көтеріңкі жүреді, ата-аналарымен, құрдастарымен еркін араласады, тапсырмаларды орындауға тырысады. Көптеген балалардың мектепке бейімделу үдерісі осылайша орын алады. Ал кейбір балаларда жаңа жағдайға бейімделу аса ауыр міндет болып табылады: олар жиі әрі ұзақ ауырады, ауырғаннан кейін ағзалары әлсіреп, қарсы тұру қабілеті төмендейді. Неліктен көптеген балалар оқудың алғашқы кезеңін бұлай қабылдайды? Мәселе өте күрделі. Балалардың мектепке бейімделу ерекшеліктерінің басты себептердің бірі - баланың денсаулық жағдайы, биологиялық жетілу деңгейі, сондай-ақ оқыту үдерісіне қажетті сол біліктер мен әрекеттердің дамуы болып табылады. Мектепке алғаш келу кезеңі,

баланың жаңа жағдайға әлеуметтік - психологиялық бейімделу кезеңі. Әр оқу жылының басында мектеп табалдырығын алғаш аттаған баланың психологиялық дайындығына кешенді зерттеу жүргізіледі. Баланың мектептегі оқуға жетілгендігі анықталып қана қоймай, әр сыныпқа байланысты дамуындағы өзгерістерді бақылауға, баланың нышан, қабілеттерін дер кезінде көріп, оны дамыту бағытындағы жұмыстарды белгілеуге, үлгермеушілік немесе тәрбиедегі кемшілік себептерін ашып, оқушылармен жүргізілетін жұмыс түрлерін дұрыс таңдауға ықпал етеді.

Бір ай бойы бейімделу кезеңінен өтеді. Сабақтарға қатысылып, сынып атмосферасы анықталады. Мектепке икемделу үрдісін анықтау мақсатында төмендегі тесттер тапсырмаларын орындатуға болады. Мысалы, «Маған мектепте не ұнайды?» суреті, «Өздік бағалау» тесті, «Оқу мотивациясын анықтау» сауалнамасы т.с.с. Аталған тест тапсырмаларының біріне тоқталып кетсек. «Маған мектепте не ұнайды?» суреті. Баланың салған суретін өзіндік сұхбат деп қарап, бейнелеу құралдары арқылы зерттелуші туралы ой қалыптастыруға болады. Бұл сұхбаттың ерекшелігі – сурет салдыру арқылы баланың ешкімге айтқысы келмейтін ішкі эмоциялық қобалжуларын анықтауға болатын жобалық сипатқа ие болатындығында. Суретте баланың эмоциялық-еріктік ортасымен, яғни көңіл-күйіне, қызығушылығы, белсенділігі анықталады. Суреттерді талдауда келесідей көрсеткіштер бағаланады: Берілген тақырыпқа сәйкес келуі. Сюжет (не бейнеленді); Сурет және оның жеке бөліктерінің көлемі; Түстік шешім. Бейне динамикасы; Суреттің дұрыстығы; Суреттің аяқталуы. Қорытынды нәтижесі: А) оқу барысы туралы – тақта алдындағы мұғалім, партада отырған оқушылар, тапсырмалар жазылған тақта т.с.с. Бұл мектеп ынталандыруының жоғарылығын және белсенділігін білдіреді – 30 ұпай. Ә) оқу барысына тән емес сипаттар – мектеп ғимараты, қоңырау кезіндегі оқушылар, портфель ұстаған оқушы т.б. Бұл мектепке көзқарасы қалыпты, бірақ сыртқы жағдаяттарға көп көңіл бөлетін балаларға тән – 20 ұпай. Б) ойын ситуациялары – мектеп ауласындағы алаң, ойын бөлмесі, сынып бөлмесі ішіндегі өзге заттар. Бұл мектепке деген көзқарасы қалыпты, бірақ ойын ынталандыруы басымырақ балаларға тән – 10 ұпай. В) сурет тақырыпқа сәйкес салынбаса – 0 деген ұпай қойылады.

Сабақтың негізгі мазмұнында балалардың танымдық қызығушылықтарын қалыптастыру мен қанағаттандыруға, әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруға, ортаға бейімделуіне арналған алуан түрлі этикалық ойындар мен жаттығулар қолданылады. Балаларды мейірімділікке, достыққа, сүйіспеншілікке, сыйластыққа, түсінушілікке баулып, баланың бойында жалпы адамзаттық қасиеттерді сіңіруді көздейді. Әр сабақты дайындау және өткізу шығармашылықты талап етеді. Психолог-зерттеушілер тек физикалық денсаулықты қамқор етуден қарағанда, психикалық денсаулықтың ұзақ және белсенді өмірдің негізі болатынын дәлелдейді. Бастауыш сынып оқушыларымен келесідей ойын түрлерін [2,9-б], [4,6-б] қолдану тиімді болып саналады: «Күлкі» ойыны. Мақсаты: Топ бірлігін нығайту. Оқушылар шеңберге тұрады. Мұғалімнің қолында «Күлкі» салынған қағаз. Оны шеңбер бойы

жүргізіп отырып, «Мен сені көргеніме қуаныштымын» деген сөйлемді әртүрлі дауыс ырғағымен айту керек. Соңында талдау. Қай дауыс ырғағы жақсы және көңілге жақын естіледі? «Мейірімді сөздер» ойыны. Мақсаты: Басқаның жақсы жақтарын көре білу; тұлғалық даму тәсілдерін таба білу. Жүргізуші: Балалар да үлкендердің өздерін мақтағанын ұнатады. Осыған байланысты мен сендерге бір ойынды ұсынамын, бұл ойын барысында сендер бір-біріңе көптеген жақсы сөздер және мақтаулар айтасыңдар. Барлықтарың бір үлкен шеңбер құрып тұрыңдар. Жүргізуші ойыншылардың біреуін ортаға шығарып, қара шынылы көзілдірікті «ол сиқырлы» деп түсіндіріп киюді сұрайды. Өзінің оң жақтағы көршіңе қара, ол сенің көзілдірігіңе қарап тұрып «Түсімде немесе өңімде, менің бойымда қандай жақсылық бар?» деген сөздерді айтсын. «Көзілдірік» (демек көзілдірік киіп тұрған адам) оның атынан қандай да бір жақсы сөзді оған айтсын. Көзілдірік оған қараған балаға беріледі, ал оның көршісі жаңағы сиқырлы сөзді айтады. Керемет! Бір-бірлерінді жиі мақтауға тырысыңдар. Осылайша өздерінің достарының көңіл-күйлерін көтересіңдер. Ал егер досының көңіл-күйі жақсы болса, онда сенің де көңіл-күйің жақсы болады.

Ойын. «Айна». Мақсаты: Баланың зейіні мен байқампаздығын әрі әр түрлі дене қимылдарын жетілдіру. Әр бала – «айна» болады. Жүргізуші әр айнаға бір барып, сол «айнаға» қарап, түрлі қимылдар жасайды. «Айна – бала» сол қимылдарды үлгіріп, әрі дәл қайталауы керек. Ең дұрыс «айна-бала» — жүргізуші болады. Ойын осылай қайталана береді.

Сонымен, біз бірінші сынып оқушыларының мектепке бейімделуін, психологиялық даму ерекшеліктерін қарастырып өттік. Әрине, бұл кезеңде бала өзінің интеллектуалдық, өздік, эмоционалдық және әлеуметтік дамуында қарқынды өзгерістерге ие болады. Ол тек жалпылау мен қортындылау ғана емес, сонымен қатар әдептілік тұрғыда ойын жеткізе алады. Көбінесе бұл мектеппен байланысты болып келеді. Себебі бірінші күнінен бастап одан барлық интеллектуалдық күштері мен денсаулығының жұмылуына талап етіледі. Бала әлеуметтік қарым-қатынастың жаңа жүйесіне енеді, қоғамның талаптарымен кездесіп, оған сәйкес келуге үйренеді. Ал біздердің міндетіміз оған бұл жолда көмектесу.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Бастауыш мектеп» журналы. 2005жыл 4
2. «Ойындар мен жаттығулар» әдістемелік құрал. Астана-2006ж
3. Ұлт өнегесі ұрпақ тәрбиесі. Шабаяннова С.Қ, Құдайбергенова А.Қ. Семей 2007ж
4. Баланы мектепке дайындаймыз. Әдістеме. Қарағанды 2003ж.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНКЛЮЗИЯ: МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ИНКЛЮЗИВТІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Алишахманов Гульшат Каиржановна

Мектепке дейінгі білім беру ұйымы жағдайында мүмкіндігі шектеулі балаларға инклюзивті білім беруді ұйымдастыру мәселесін ықтимал шешуге көзқарас баяндалған. Зерттеудің құндылығы инклюзивті білім беру жағдайында мектеп жасына дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың тиімділік индикаторларын тұжырымдаудан тұрады.

Жаһандану жағдайында дамып келе жатқан қазіргі әлем жүйелі энергетикалық, қаржылық, әлеуметтік-мәдени дағдарыстарды бастан кешуде. Мұның бәрі қоғамдық дамудағы қайшылықтарды күшейте отырып, мемлекеттердің әлеуметтік модельдерін ұйымдастыруда жаңа мағыналарды іздеуге әкеледі, адами ресурстарға назар аударады.

Сондықтан біздің мемлекетіміздің қазіргі білім беру саясатының басым міндеттерінің бірі мектепке дейінгі, жалпы және қосымша білім берудің әртүрлі білім беру ұйымдарында білім беру қызметтерінің тұрақты қолжетімділігін қамтамасыз ете алатын инфрақұрылым мен ұйымдық-экономикалық тетіктерді дамыту болып табылады. Соңғы жылдары заңнамалық деңгейде қоғам дамуының жаңа үрдістерін, атап айтқанда білім беру жүйесін іске асыру үшін теориялық база белсенді түрде құрылуда. Сонымен, тиісті мемлекеттік құжаттарда инклюзивті білім берудің мәні анықталды, оны жүзеге асыруға қойылатын талаптар, оны жүзеге асыратын мамандардың құзыреттері және т.б. әзірленді. [1].

Мектепке дейінгі білім беру үнемі аймақ әкімшілігінің назарында болады және оның негізгі мәселелері жыл сайынғы Мектепке дейінгі білім беру мұғалімдерінің форумдарында талқыланады. Олардың ішіндегі ең бастысы-мектепке дейінгі ұйымдардың қолда бар желісін сақтау және дамыту, халықтың барлық топтары үшін білім беру қызметтерінің нақты қолжетімділігін қамтамасыз ету мәселелері. Соңғы жылдары өзгермелі формалар белсенді дамып келеді және көптеген балалар мектепке дейінгі білім беру қызметтерін алады, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі балалар да бар. Арнайы білім беру мекемелері жоқ немесе аз балалардың санаттарына – Даун синдромы бар, эмоционалды-еріктік саласы мен мінез-құлқы бұзылған, церебральды сал ауруы бар балаларға және т. б. ерекше назар аударылады.

Алайда, ғылыми және әдістемелік әдебиеттерді талдау және педагогикалық қызмет тәжірибесі бізге мектеп жасына дейінгі балаларға инклюзивті білім беру принциптерін іске асыруды қиындататын және дереу шешуді қажет ететін бірқатар мәселелерді анықтауға мүмкіндік берді:

1) инклюзивті практика жағдайында мектеп жасына дейінгі балаларды психопедагогикалық сүйемелдеудің заманауи технологиялары саласындағы көптеген педагогтердің кәсіби құзыреттілігінің жеткіліксіздігі;

2) ББҰ-дағы мектеп жасына дейінгі балалардың инклюзивті білім беру жағдайында ата-аналармен өзара іс-қимылдың мазмұны мен қазіргі заманғы нысандары туралы кейбір педагогтердің аз хабардар болуы;

3) ББҰ-да инклюзивті білім беруді басқарудың мақсаттары мен міндеттерінің нақты тұжырымдарының болмауы және олардың ата-аналардың түсінуіне қолжетімсіздігі;

4) ата-аналардың осы бағыт бойынша білім беру ұйымымен мақсатты түрде белсенді ынтымақтастыққа уәждемесінің төмендігі. Белгілі бір білім беру ұйымы жағдайында көрсетілген мәселелерді шешу үшін біз осындай міндетті шарттар ретінде анықтадық:

- білім беру қызметтері сапасының жоғары деңгейімен және оң әлеуметтенумен мектепке дейінгі білім беруге әрбір баланың құқығын іске асыру ретінде балалық шақтың толыққанды өмір сүруіне қолайлы, барынша қолайлы жағдайлар жасауға бағдарланған педагог қызметкерлердің кәсіби қызметінің икемді жүйесін құру;

- интеграция мен инклюзивті практиканың әртүрлі ұйымдық нысандарындағы ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерді ескере отырып, барлық тәрбиеленушілер үшін білімге тең қолжетімділік; балалармен және ересектермен тиімді полисубъектілік өзара іс-қимыл жағдайында мүмкіндігі шектеулі мектеп жасына дейінгі балалардың тұлғалық бағдарланған даму траекториясын қолдау және жеңілдету.

Осы шарттармен анықталған мектепке дейінгі білім беру ұйымының педагогикалық ұжымы қызметінің міндеттерін тұжырымдай отырып, біз мыналарды негізгі ретінде анықтадық:

1) Ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерінің әртүрлілігін ескере отырып, барлық балалар үшін білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету;

2) инклюзия жағдайында мектеп жасына дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу бойынша ұсынылатын білім беру қызметтерінің сапасын арттыру;

3) ББҰ-да ғылыми, ашықтық, объективтілік, ашықтық және қоғамдық-кәсіптік қатысу қағидаттары негізінде білім беру сапасын бағалау жүйесін құруға;

4) әлеуметтендіру нәтижелерінің қазіргі заманғы сапасына қол жеткізуге бағытталған білім беру бағдарламаларын жаңғырту;

5) Педагог кадрлардың, оның ішінде инклюзия жағдайында мектеп жасына дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу бойынша біліктілік деңгейін арттыруға міндетті.

Осылайша, инклюзивті білім беру жағдайында мектеп жасына дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу тиімділігінің біз белгілеген индикаторлары мектепке дейінгі білім беру ұйымында жүзеге асырылатын инклюзивті практиканың сандық және сапалық талдауын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу жағдайларын анықтау жөніндегі ғылыми жұмыс Білім беру жүйесін дамыту үшін үлкен маңызға ие деп санаймыз. Бұл мектепке дейінгі кезең деңгейінде инклюзивті білім берудің шекараларын кеңейту және мүмкіндігі

шектеулі балаларды олардың дамуы үшін қол жетімді және пайдалы интеграция формасымен қамтамасыз ету, сондай-ақ инклюзивті білім беру жағдайында мектеп жасына дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді ұйымдастыру бойынша педагогикалық қызметкерлердің кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру үшін жағдайлар жасау мүмкіндігіне байланысты.

Қолданылған әдебиет:

1. Артюшенко Н.П. Организация процесса включения детей с ограниченными возможностями здоровья в образовательные учреждения // Практический психолог и логопед в школе и ДОУ. 2011. №1. С. 57–77.
2. Борытко Н.М. Профессионально-педагогическая компетентность педагога // Эйдос: интернетжурнал. 2007. 30 сент. URL: <http://www.eidos.ru/journal/>.
3. Лебеденко И.Ю. Инклюзия в образовании: история и современность (материалы курса по выбору). Армавир: РИО АГПА, 2014.
4. Лебеденко И.Ю., Родионова О.Н. Психологопедагогическое сопровождение детей дошкольного возраста в условиях инклюзивного образования // Инновационные технологии в науке и образовании: Междунар. электрон. симпозиум. Махачкала, 2015. С. 98–103.
5. Малофеев Н.Н. Инклюзивное образование в контексте современной социальной политики // Воспитание и обучение детей с нарушениями в развитии. 2009. № 6. С. 3–9

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Алпысбаева Галия Клишевна

Нұра ауданы К.Мынбаева ЖББМ.

Андатпа. Мақала оқушылардың зерттеу іс-әрекетін сипаттауға, құрылымын ұғынуға, уәждемесін дамытуға арналған. Мақалада жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының негізгі міндеттерінің бірі қарастырылады. Бұл тек білімді игеру ғана емес, сонымен қатар оқу мақсаттарын өз бетінше қою, оларды жүзеге асыру жолдарын жобалау, олардың жетістіктерін бақылау және бағалау дағдыларын дамыту. Бұл мұғалімнің білім беру тәжірибесінде оқушыларды белсенді танымдық іс-әрекетке, атап айтқанда, зерттеуге қосу үшін белгілі бір жағдайлар жасауды талап етеді. Сондай-ақ, бұл қызмет оқушылардың ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, зерттеу мәдениетінің барлық компоненттерін кезең-кезеңмен және мақсатты түрде қалыптастыруға құқылы. Мақалада оқушылардың осы іс-әрекетін тиімді ұйымдастыру үшін мұғалімдерге ұсыныстар берілген. Ұсынымдар ұйымдастырушылық, іздеу, ақпараттық және бағалау сияқты зерттеу дағдыларының қажетті компоненттерін ашады.

Түйін сөздер: зерттеу, зерттеушілік әрекет, дағды, шығармашылық, зерттеушілік тәсіл, құзыреттілік.

Статья посвящена описанию исследовательской деятельности учащихся, осмыслению структуры, развитию мотивации. Авторы рассматривают одну из главных задач государственного общеобязательного стандарта общего среднего образования. Это не просто овладение знаниями, а развитие умений самостоятельно ставить учебные цели, проектировать пути их реализации, контролировать и оценивать свои достижения. Это требует создания в образовательной практике учителя определенных условий для включения обучающихся в активную познавательную деятельность, в частности, исследовательскую. Подчеркнуто и то, что данная деятельность имеет поэтапное и целенаправленное формирование всех компонентов исследовательской культуры, с учетом особенностей и возможностей учащихся. В статье даны рекомендации педагогам для эффективной организации данного вида деятельности учащихся. В рекомендациях раскрыты необходимые компоненты исследовательских умений, такие как организационные, поисковые, информационные и оценочные. Ключевые слова: исследование, исследовательская деятельность, навык, умения, креативность, исследовательский подход, компетенция.

Кіріспе.

Қазіргі білім беру кеңістігінде оқушылардың танымдық белсенділігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін оқыту жүйесіне көшуге көп көңіл бөлінеді. Оқушыға ақпарат беріп қана қоймай, оның ғылыми-зерттеу қызметін қалыптастыру өте маңызды. Білім беру ұйымдары жалпы орта білім берудің жаңартылған мазмұнына көшуді жүзеге асырады. Оқыту мен тәрбиелеудің танымдық технологиялары таным процесінде жеке тұлғаны жетілдіру мен дамытудың жеке тұлғаға бағытталған моделімен алмастырылады. Жалпы орта білім беру міндеттерінің бірі" білім алушылардың жобалық және зерттеу қызметінің дағдыларын дамытуда бірізділікті қамтамасыз ету болып табылады, бұл білім беру ұйымдарында білім беру процесін ұйымдастырудың негізгі қағидаттарының бірі болып табылады " [1, 83]. Бұл жаңартудың негізгі мәні қазақстандық білім беруді дамытудың стратегиялық мақсатын шешу, сапаны арттыру, жаңа білім беру нәтижелеріне қол жеткізу үшін жағдай жасау болып табылады. Білім беру мазмұнын сапалы жаңарту үшін білім берудің қазіргі нәтижелерінің негізгі компоненттерін нақты анықтау қажет. Білім беру нәтижелері дегеніміз-оқушыға кез-келген мәселелерді шешуге шығармашылық тұрғыдан қарауға, өз ойлары мен құндылықтары негізінде өз іс-әрекеттерін бақылауға мүмкіндік беретін жеке ресурстардың кеңеюі. Нәтижелерге мыналар жатады: - табиғат, қоғам, адам, Ақпараттық жүйелер туралы ғылыми білімдер мен түсініктер; - зерттеу және практикалық қызмет дағдылары; - коммуникативтік және ақпараттық іскерліктер; - оқу және практикалық міндеттерді шығармашылық шешу қабілеті; - қоршаған шындықты талдай білу [3]. Жеке дамудың қажетті деңгейіне тиісті оқу жағдайында жоғары мектеп жасына дейін қол жеткізуге болады. Сондықтан жаңартылған білім беру

мазмұнының стандарттары дербес зерттеу іздеу әдістеріне негізделеді. Д. Поя балаларды зерттеуге қосу қажеттілігін атап өтіп, "кейде оқушыларға, әрі қарай дамуға лайық тереңірек тапсырмалар беру керек, сонымен қатар ғылыми жұмыстың талғамына енуге мүмкіндік беретін тапсырмалар" деп атап өтті [2, 29]. Зерттеуді ұйымдастырудың бұл тәсілі оқушының оқу процесі туралы қазіргі көзқарастың пайда болуымен байланысты. Қазіргі білім берудің ерекшелігі-мүмкіндігі шектеулі адамдардың сапалы білім алуымен қамтамасыз етілуі және қол жетімділігі [1, 71]. Оқушылардың шығармашылық және ізденіс белсенділігінің басым дамуын көздейтін оқытудың белсенді түрлерін арттыруға сүйену қажет. Бүгін жалпы зияткерлік дамуға, креативтілік пен дербестікті көтермелеуге баса назар аударылды. Бұл мәлімдеме әр оқушыға өзінің таланттарын анықтауға және жаңартуға мүмкіндік беретін шығармашылық қызметтің тиімді түрі болып табылады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ.

Зерттеу қызметі - білім беру процесінің негізгі компоненттерінің бірі. Зерттеудің негізгі мақсаты-оқушының адамзат мәдениетінің кез-келген саласындағы жаңа іс-әрекеттерді өз бетінше, шығармашылықпен игеру және қайта құру қабілеттерін қалыптастыру [3, 218]. Зерттеуді оқытудың басты ерекшелігі – оқушылардың шығармашылық, ізденушілік сипатын бере отырып, олардың оқу жұмысын жандандыру екенін атап өткен жөн. Ол үшін оқушыларға өздерінің танымдық іс-әрекеттерін ұйымдастырудағы бастаманы беру қажет. Тиісінше педагогтің ұстанымы "баланы зерттеу қызметіне дайындаудан" "зерттеу қызметі жағдайында оқытуға" өзгереді [3].

Зерттеушілік оқытудың негіздерін қайта өрлеу дәуіріндегі гуманист-педагогтардың ілімдерінен, педагогика классиктері Я. А. Коменскийдің, Дж. 2009 жылғы мәліметтер бойынша тұрғындарының саны 114 адамды құрады. XX ғасырдың басында американдық мұғалім және философ Джон Дьюи бұл идеяны алғашқылардың бірі болып насихаттап, дамыта бастады. Зерттеу дағдыларын қалыптастыру мәселесіне қатысты көптеген заманауи зерттеулерде (Е. Д. Андреева, Г. А. Боровик, г. г. Гранатов, М. А. Данилов, В. Н. Донцов, В. Н. Зимин, Т. А. Ильина, в. и. Качнев, Е. А. Климов, Л. Л. Любимов, С. Д. Смирнов, а. в. Хуторской, Л.А. Яшина және т.б.) қоғам мен экономика білімге қойылатын талаптарды айтарлықтай өзгерткенін атап өтті. А. и. Савенков динамикалық ортада табысты өмір сүру үшін табиғат адамға зерттеу мінез-құлқына мүмкіндік бергенін атап өтті [4]. Оқушыны зерттеу қызметіне дайындау, оның іскерлігі мен зерттеушілік ізденіс дағдыларына үйрету қазіргі заманғы білім берудің негізгі міндеті болып табылады.

«Білік» және «дағдылар» ұғымдары педагогикалық энциклопедиялық сөздікте "қайталану арқылы қалыптасқан, дамудың жоғары деңгейімен және элементтік саналы реттеу мен бақылаудың болмауымен сипатталатын іс – әрекет, дағдылар-адамның алған білімі мен біліктілігінің жиынтығымен қамтамасыз етілген іс-әрекетті орындау тәсілдері" ретінде анықталған [5]. Негізгі дағдылар педагогикалық зерттеудің жетекші элементтеріне негізделген: зерттеу тақырыбын, мақсаттары мен міндеттерін анықтау, гипотеза жасау,

эксперимент жасау және жүргізу, зерттеу нәтижелерін өңдеу. Оқушылардың зерттеу қызметінің әлеуетін іске асырудың заманауи тәсілі жеке тұлғаға бағытталған оқыту принциптеріне негізделуі керек. Зерттеу дағдыларын жіктеуге қатысты бірнеше көзқарастар бар. Сонымен, Н. А. Семенова зерттеу қызметін жүзеге асыру үшін оқушы меңгеруі тиіс барлық біліктер мен дағдыларды төрт блокқа бөлуді ұсынды:

- 1) өз жұмысын ұйымдастыру дағдылары мен іскерліктері;
- 2) зерттеу сипатындағы іскерліктер мен дағдылар;
- 3) ақпаратпен жұмыс істеу дағдылары мен іскерліктері;
- 4) өз жұмысының нәтижесін көрсете білу дағдысы [3].

А.И. Савенков мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы біліктер мен дағдылардың ең ыңғайлы жіктелуін ұсынды. Автордың пайымдауынша, студенттерге арналған жалпы зерттеу дағдылары: проблемаларды көре білу, сұрақтар қою, гипотеза жасау, ұғымдарды анықтау, жіктеу, байқау, эксперименттер жүргізу, қорытынды жасау және өз идеяларын қорғау [4]. "Мектеп жасындағы балаларды зерттеушілік іздестіруде қажетті арнайы білімге, іскеріліктер мен дағдыларға, сондай – ақ алынған материалдарды өңдеу әдістеріне оқыту туралы мәселе айтарлықтай оңай емес", - деп атап өтті А.И. Савенков. Баланың ойлау мәдениетінің негіздерін қалыптастыру және зерттеу мінез-құлқының іскеріліктері мен дағдыларын дамыту үшін әртүрлі әдістерді қолдануға болады" [6]. Бұл дағдыларды белгілі дәрежеде меңгеру жеке тұлғаға білімнің кез келген саласында ғылыми-зерттеу қызметін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Қазіргі психологияда зерттеушілік іс-әрекет ізденіс әрекеті мен зерттеушілік мінез-құлық механизмдерінің қызметімен анықталатын интеллектуалдық және шығармашылық әрекеттің ерекше түрі ретінде қарастырылады [4]. Ойлау адамда ізденіс әрекетінің механизмі ретінде әрекет етеді. Белсенді оқу іс-әрекеті процесінде оқушы өзінің зерттеу нәтижелерін мағыналы абстракциялар, жалпылаулар және теориялық түсініктер арқылы алады. Дәл оқытудағы зерттеушілік тәсіл оқушылардың осындай әмбебап қабілеттері мен құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған [7]. Шығармашылық ізденіс әрекетінің жасқа байланысты қажеттілігін жүзеге асыру үшін қажетті жағдай жасау өте маңызды. Білім беру мазмұнының жаңартылған кезеңінде мұғалімдер ой-өрісін мақсатты түрде қалыптастырып, оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамытып, өз бетінше есеп шығаруға баулу. Бұл шығармашылық тұлғаның дамуына, оның өзін-өзі анықтауына және өзін-өзі жүзеге асыруына жағдай жасайды.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша жаңартылған оқу бағдарламалары зерттеушілік дағдыларды ескере отырып әзірленіп, білім алушылардың тек білім деңгейін ғана емес, сонымен қатар құзыреттіліктерін де анықтайды [8]. Ғалымдардың зерттеулерін, озық педагогикалық тәжірибесін және өзіндік әзірлемелерін қорытындылай келе, мұғалім жоғарыда аталған бағыттар бойынша зерттеу дағдыларын қалыптастырудың белгілі бір схемасын құрады. Мысалы, жаратылыстану ғылымдарының оқу бағдарламасы зерттеу дағдылары мен біз өмір сүріп жатқан әлем туралы білімге бағытталған. Бағдарламаның

«Мен зерттеушімін», «Жануарлар әлемі», «Заттар және олардың қасиеттері», «Жер және ғарыш» тарауларын оқып-үйрену студенттердің зерттеу дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Мұғалімдердің ғылыми-зерттеу іс-әрекетін қалыптастыру мәселесін қазақ ғалымдары біртұтас педагогикалық үдеріс контекстінде зерттейді (Н.Д.Хмель, Т.Н.Бидайбекова, А.А.Молдажанова, В.К.Омарова және т.б.) [9]. Бұл зерттеушілік құзіреттілігі бар мұғалімнің нақты ақпаратты өз бетінше өнімді талдауға, жаңа тиімдірек алгоритмдерді, ресурстарды, технологияларды жасауға қабілеттілігімен түсіндіріледі [10]. Ш.Таубаева мұғалімнің ғылыми-зерттеу іс-әрекетінің ББД кезеңдерін бөліп көрсетеді [11]. Н.М.Стукаленко, Ж.К. Жамантаева², Б.К.Дигенова³, Г.М. Сагындыкова⁴ Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында оқушылардың зерттеушілік дағдыларын

жалпыға міндетті стандартының басты міндеттерінің бірі ретінде қарастырады. Бұл жай ғана білімді меңгеру емес, өз бетімен оқу мақсаттарын қою, оларды жүзеге асыру жолдарын жобалау, өз жетістіктерін бақылау және бағалау біліктерін дамыту болып табылады. Білім беру тәжірибесінде мұғалімнің білім алушыларды белсенді танымдық қызметке, атап айтқанда зерттеушілік қызметке қосу үшін белгілі бір жағдай жасауды талап етеді. Оқушылардың ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, зерттеу мәдениетінің барлық компоненттерін кезең-кезеңмен және мақсатты түрде қалыптастыруы да осы қызметте ерекше атап өтілді. Мақалада оқушылардың аталған қызмет түрін тиімді ұйымдастыруда мұғалімдерге ұсынымдар берілген. Ұсынымдарда ұйымдастырушылық, іздеу, ақпараттық және бағалау сияқты зерттеу біліктерінің қажетті компоненттері ашылған.

ББД мұғалімінің ғылыми-зерттеу іс-әрекетінің кезеңдері (Ш. Таубаева бойынша): Кезеңдер, Іс-әрекеттер Зерттеудің мәні

1-кезең Мұғалім мұғалімнің тәрбие тұжырымдамасының әдістемелік жұмысының дәстүрлі түрлерін меңгереді; біліктілікті арттырады.

2-кезең Мұғалімнің жұмысы педагогикалық шығармашылық концепциясын ұғынуға және тереңдетілген педагогикалық тәжірибені таратуға бағытталған.

3-кезең Мұғалім оқу бағдарламаларын, пәнді оқыту мен оқыту технологиясы әзірлеуге өзі қатысу үшін ғылыми-зерттеу әрекетінің қажеттілігін түсінеді;

4-кезең

Мұғалім өз тәжірибесін зерттейді, оларға авторлық бағдарламалар мен оқу-әдістемелік кешендерін жасайды; оқыту технологиясының жеке элементтері.

5-кезең Мұғалім өз тәжірибесіне сүйене отырып, ғылыми мақалалар дайындайды; ғылыми еңбектер жазады; оқыту мен тәрбиелеудің жаңа әдістерін және жаңа білім беру технологиясын құрады.

Жалпы білім беретін мектептің мұғалімі зерттеу тәсілін жүзеге асыру барысында мектеп оқушыларының зерттеушілік іскерліктері мен дағдыларын қалыптастырады, бұл оқу-зерттеу іс-әрекеті процесінде арнайы психологиялық-

педагогикалық жағдайлар жасауды талап етеді. Мақсатқа жету мұғалімнің алдына қойған міндеттерін шешу арқылы қамтамасыз етіледі.

ҚОРЫТЫНДЫ

Сонымен, білім беру мазмұнын жаңарту тек мазмұнды нәтижелерге қол жеткізуге ғана емес, сонымен қатар білім алушылардың жеке тұлғасын қалыптастыруға, олардың қосымша білім берудің барлық кезеңдерінде танымдық іс-әрекетте табысқа жетуді қамтамасыз ететін оқу іс-әрекетінің әмбебап әдістерін меңгеруге бағытталған. Бұл мақалада теориялық деңгейде мектеп жасындағы балалардың зерттеушілік іскеріліктері мен дағдыларын дамыту жағдайына қатысты мәселелер қарастырылды. Оқушылардың зерттеушілік тәжірибесі оқыту әдістерінің бірі ғана емес, ол оқу іс-әрекетінің ерекше стилін қалыптастыру тәсілі болып табылады. Жаңартылған білім беру бағдарламаларында оқушылардың ғылыми-зерттеу қызметі үлкен рөл атқарады. Бұл мақсаттылық, белсенділік және объективтілікпен сипатталатын, құрылымы бойынша ғылыми әрекетке сәйкес келетін оқушылардың ерекше жүйелі, танымдық шығармашылық әрекеті [12]. Ғылыми-практикалық жұмыстың нәтижесі оқушылардың танымдық мотивтерін, зерттеушілік дағдыларын, жаңа білімдерін қалыптастыру болып табылады. Оқушылардың ғылыми-зерттеу әрекеті кезең-кезеңімен құрылуы керек. Оқудың барлық кезеңдерінде біз негізгі күтілетін нәтиже шығармашылық қабілеттерін дамыту, оқушының жаңа білім, білік, дағдыларды меңгеруі, зерттеушілік әрекеті және алынған материалды өңдеуі деп түсінуіміз керек. Оқу-зерттеу іс-әрекетінің жоғарыда келтірілген анықтамаларын мұғалімнің білім берудің сан алуан формалары мен дидактикалық құралдарын пайдалана отырып талдап және жалпылап ұйымдастырған оқушылардың іс-әрекеті ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Осының барлығы теориялық тұрғыдан талданған немесе тәжірибе жүзінде бақыланатын фактілер, құбылыстар, процестер арасындағы тұрақты байланыстар мен қатынастарды ашуға бағытталған. Бұл жағдайда танымның ғылыми әдістерін өз бетінше қолдану басым болады, соның нәтижесінде оқушылар білімді белсенді түрде игереді, зерттеушілік біліктері мен дағдылары қалыптасады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Государственный общеобязательный стандарт общего среднего образования. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604.
2. Сергеева Л.А. Развитие исследовательской деятельности младших школьников в процессе решения открытых практико-ориентированных заданий // Герценовские чтения. Начальное образование. 2017, т.8, №2. – С. 35-40.
3. Середенко П.В. Развитие исследовательских умений и навыков младших школьников в условиях перехода к образовательным стандартам нового поколения. Монография. 2014г. – 207с.
4. Таубаева Ш. Исследовательская культура учителя. — Алматы: Алем, 2000. – 370 с.

ҚАУІПСІЗ МЕКТЕП

Алтынбекова Асель Жапатаевна

*Қарағанды облысы білім басқармасының «Озат» ақпараттық
технологиялар мамандандырылған мектеп-лицейі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қарағанды облысы, Теміртау қаласы*

Мемлекеттік білім беру стандарты білім беру нәтижелеріне қойылатын талаптарды бірінші орынға қояды. Бұған мектептегі білім беру процесінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету арқылы қол жеткізіледі. Қазіргі уақытта білім беру ортасының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі өте өзекті. Осы мәселелені реттеу саласындағы мемлекет тарапынан жасалған қадамдарға қарамастан, іс жүзінде оған қол жеткізу әлі де қиын.

Государственный образовательный стандарт общего образования ставит на первое место требования к результатам образования, что достигается в том числе обеспечением безопасности образовательного процесса в школе. Проблема обеспечения безопасности образовательной среды в настоящее время очень актуальна. Нет важнее задачи для образовательного учреждения, чем обеспечение безопасных условий проведения учебно-воспитательного процесса, которые предполагают гарантии сохранения жизни и здоровья обучающихся.

Қауіпсіз білім беру ортасын талдау үшін білім беру процесіне қатысушылардың мектепте жайлы болу шарттарын жеке қарастыру қажет: сабақтарда қауіпсіздік ережелерін сақтау (физика, химия, дене шынықтыру, информатика және т.б.); мектеп жанындағы аумақта және сыныптан тыс білім беру кезінде қауіпсіздік, жастар ортасында терроризм мен экстремизмнің алдын алуға назар аудару. Осыған тағы қалада немесе табиғатта экскурсиялар кезінде қауіпсіз мінез-құлық ережелерін қосуға болады.

- Мектепте толық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бола ма?

Білім беру жүйесіндегі қауіпсіздік мәселесін шешудің ұтымды тәсілі білім беру мекемесінің құрамдас бөліктерінің, олардың функционалдық өзара байланыстары мен субъектілерінің: қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қызметіне жағдай жасалған білім беру үдерісінің барлық қатысушылары, оның ішінде педагогтердің, оқушылардың (тәрбиеленушілердің) және ата-аналардың жиынтығы ретінде қауіпсіз білім беру ортасын (ҚББО) құру болып табылады.

Білім беру ортасының қауіпсіздігін қалыптастыру және қамтамасыз ету мыналарды көздейді:

1. Білім беру мекемесінің қауіпсіздігін кешенді қамтамасыз ету, оны ішкі және сыртқы қауіптерден қорғау мәселелерін шешуде оқушылармен, олардың

ата-аналарымен, педагогикалық ұжыммен, атқарушы билік органдарымен, милициямен, қоғамдық ұйымдармен тұрақты жұмыс жасау.

2. Кәмелетке толмағандар арасындағы қылмыстардың алдын алу бойынша ішкі істер органдарына жәрдем көрсету.

3. Білім беру мекемесінде жоғары сынып оқушылары мен мұғалімдердің кезекшілігін ұйымдастыру.

4. Білім беру мекемесінде ішкі тәртіп пен қауіпсіздік ережелерінің сақталуын бақылау.

5. Мектепшілік іс-шараларында өткізген кезде қауіпсіздікті және тәртіпті сақтауды ұйымдастыру.

6. Білім беру мекемесінің оқушылары мен қызметкерлерін төтенше жағдайларда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелері мен тактикасымен таныстыру.

7. Күзет және өрт дабылы құралдарының жұмысын, техникалық қорғау құралдарының жай-күйін бақылау.

8. Білім беру мекемесінің білім алушылары мен қызметкерлерінің денсаулығын қорғау және олардың өмірін сақтау.

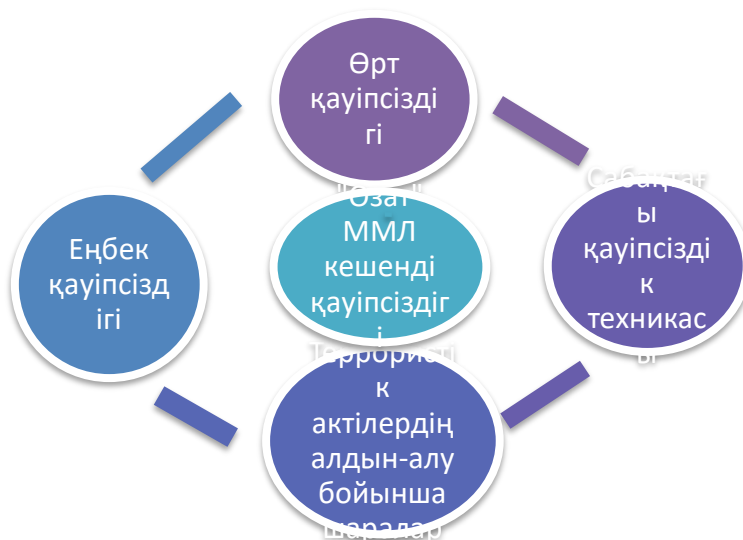
9. Білім беру мекемесінің оқушылары мен қызметкерлерінің қауіпсіздік техникасын сақтауы.

10. Оқушыларды жеке қауіпсіздік және басқа адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету әдістеріне оқыту.

«Озат» ММЛ-де кешенді қауіпсіздігі-бұл жергілікті өзін-өзі басқару органдарымен, құқық қорғау құрылымдарымен, басқа да көмекші қызметтермен және қоғамдық ұйымдармен өзара іс-қимыл жасай отырып, оның қауіпсіз жұмыс істеуін, сондай-ақ қызметкерлер мен оқушылардың төтенше жағдайларда ұтымды іс-қимылдарға дайындығын қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылатын білім беру мекемесінің іс-шараларының жиынтығы.

Мектептің қауіпсіздігі мектеп әкімшілігі мен педагогикалық ұжымның қызметінде байланысты болып табылады. Бұл қызметтің объектісі: қауіпсіздік ережелері, террористік актілердің алдын алу және еңбекті қорғау талаптарының сақталуын бақылау шаралары.

Қауіпсіз мектеп моделі:

«Озат» ақпараттық технологиялар» ММЛ-де балалардың қауіпсіздігі бойынша мынадай шаралар жүзеге асырылады:

1. Мектепте бақылау-өткізу жүйесі енгізілген. Оған турникеттер мен орталықтандырылған бақылау пульттері және дабыл түймесі кіреді. Бұл түймені басу арқылы арнайы ЖӘТ қоңырау шалуға болады. Дауыстық ескерту жүйесі де бар.

2. Мектепте күзет агенттігінің қызметкерлері тәулік бойы жұмыс істейтін вахта бар. Террористік қауіп-қатерге байланысты оқу орнының аумағына бөгде адамдарды кіргізбеу шаралары жүргізілуде. Қылмыскерлердің немесе ланкестердің заңсыз кіруіне жол бермеу және ішкі тәртіпті сақтау мақсатында бұл мамандандырылған күзет арнайы қару-жарақ пен қорғаныс құралдарымен жабдықталған. Мектепке келген - кеткен азаматтар арнайы дәптерге жазылып тұрақты есебі жүргізіледі.

3. Үздіксіз және резервтік қуат көздерімен жабдықталған бейнебақылау камералары бар, яғни қуат өшірілген кезде де камералар жұмысын тоқтатпайды. Бақылау жүйелерінің бейнежазбасын сақтау мерзімі 30 күнді құрайды.

4. Мектеп маңындағы спорт алаңдарының, қоршаулар мен аумақтардың жай-күйіне тоқсан сайын тексеру жүргізіледі. Осы жұмысты жүзеге асыру мақсатында тексеру жөніндегі комиссия құрылды. Комиссия аумақтағы ойын, серуендеу және дене шынықтыру-сауықтыру алаңдарын қарап, тексеруді жүргізіп тұрады. Ойын және дене шынықтыру-сауықтыру жабдықтарының жарамдылығын, балалардың өмірі мен денсаулығы үшін қауіпсіздік нормаларына сәйкестігін тексеру актісін жасайды. Спорт алаңдары мен дене шынықтыру-спорт ғимараттарының ақаулары анықталған жағдайда себеп-салдары зерттеліп, оларды жою жөнінде шаралар қабылданады.

5. Балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында әр сыныпта балаларды жолдағы мінез-құлыққа үйрететін іс-шаралар мен сынып сағаттары үнемі өткізіліп тұрады. Мектеп-лицейдің педагогикалық ұжымы өмір сүрудің сапалы, қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ету үшін оқушылардың іс-шараларға белсенді қатысуын ұйымдастырады. Мысалы, "Қауіпсіздік апталығы", "Өрт қауіпсіздігі онкүндігі", "Жол қауіпсіздігі апталығы" және т. б.

6. Мектепте әкімшіліктің, сондай-ақ кезекші сынып пен мұғалімдердің күнделікті кезекшілігі жүзеге асырылады. Әр апта сайын мектеп басшылығы кезекші сыныпты бөледі, ол сынып жетекшісі бастаған мектептегі тәртіпті қадағалайды, мекеме әкімшілігіне барлық жағдайлар мен туындайтын қауіптер туралы ескертеді.

7. Құқық қорғау органдарымен тұрақты өзара жұмыс жасалады. Кәмелетке толмағандар ісі бойынша инспекторларының мектепке баруы, білім беру мекемесінің терроризмге қарсы дайындығын тексеру актісін жасай отырып, объектіні тексеру, сондай-ақ есірткі заттарының таралуын алдын алу жұмыстары атқарылады. Кәмелетке толмағандар ісі бойынша инспекторлары сыныптан тыс іс-шараларға қатысады және әкімшілікпен, педагогикалық және техникалық қызметкерлермен дәрістер, әңгімелер өткізеді. Олардың барысында

террористік актілер жасау қауіпі пайда болған кезде, қоғамдық тәртіпті бұзу, қылмыстар жасау, жарылғыш құрылғылар мен басқа да күдікті заттарды тауып алған жағдайда, қылмыс жасауды жоспарлап отырған адамдар пайда болған кездегі іс-қимыл тәртібін түсіндіреді.

Атыс, жарылыс, түтін немесе жер сілкінісі жағдайында білім беру мекемелеріндегі ең бастысы-барлық адамдардың ғимараттан шығуын ұйымдастыру. Эвакуация-бұл жұмыстың бірінші кезеңі. Жылына кемінде екі рет қызметкерлермен, сондай-ақ оқушылармен эвакуациялау, оларды төтенше жағдайлардағы іс-әрекеттермен таныстыру бойынша жаттығулар ұйымдастырылады. Балаларды мектепті эвакуациялау жоспарымен таныстыру өте маңызды. Сонымен қатар, тиісті эвакуация мектепте жарылыс қауіпі туындаған кезде де жасалды. Онымен мектеп оқушылары алдын-ала таныстырылады. Балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған дереу эвакуациялау өрт туындаған жағдайда да ұйымдастырылады. Осы мақсатта мектепте өртке қарсы дабыл орнатылған. Барлық қабаттар өрт сөндіргіштермен жабдықталған. Эвакуация жеті-он минуттан аспауы керек.

Мектептің қауіпсіздігі барлық қауіпсіздік түрлерін, соның ішінде электрлік қауіпсіздікті де қамтиды. Сондықтан мектепте электр қауіпсіздігіне ерекше назар аудару керек. Барлық электр қалқандары құлыптарға жабылуы керек. Электр құрылғылары үнемі тексеріліп тұруы керек. Физика кабинетінде жалаңаш сымдарға қол тигізбеу, мұғалімның рұқсатынсыз құрылғыларды желіге қоспау керек.

Дене шынықтыру сабақтарында тренажерларды тексеріп, гимнастикалық снарядтардағы жаттығулар кезінде сақтандырыңыз. Технология сабақтары кезінде шаншу және кесу затын денеге бағыттамаңыз, киімнің бөліктері кесу құралының астына түспейтініне көз жеткізіңіз. Қауіпсіздік толығымен және толығымен ата-аналарға байланысты, олар ең алдымен мектептегі балалардың қауіпсіздік ережелерін білуі керек, содан кейін баланы оларды ұстануға үйретуі керек. Ата-аналар балалармен сөйлесуі керек бірнеше негізгі ережелер бар. Баланы мектепке тек достарымен бірге баруға үйрету, егер сіз жолды таңдасаңыз, онда тек адам көп болады. Үнемі мұғалімдердің, сыныптастардың, Достардың жанында болу. Шатыр, жертөле сияқты мектеп бөлмелеріне жалғыз бармау. Мұғалімге немесе күзетшіге болған барлық қиындықтар туралы хабарлау. Отбасы мен мектептің маңызды міндеті - баланы өзіне және айналасындағыларға жауапкершілікпен қарауға, қауіптерді болжай және тани білуге, жеке қауіпсіздіктің қарапайым ережелерін сақтауға, төтенше жағдайларда мінез-құлық үлгілерін жасауға үйрету. Баланы барлық қиындықтардан қорғау мүмкін емес. Ата-ана оған түсіндіріп баланы кез келген қиындықтар мен төтенше жағдайларға дұрыс жауап беруге дайындауы керек.

Мұның бәрі балалар үшін жасалып жатқан істердің бір бөлігі ғана. Тәртіп пен тәрбиенің үйлесімі қауіпсіз қоғамды қалыптастырады. Елдің болашағы игі істерден басталады. Ұрпақ қауіпсіздігі - ұлттың болашағы. Балалардың қауіпсіздігі әрқашан назарда болуы керек.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ МАҢЫЗДЫЛЫҚ

Н.М. Алишымбекова

«№66 мектеп-лицейі» КММ, Қарағанды қаласы

Аннотация. Аталған мақалада білім беру ұйымдарында өскелең ұрпаққа болашақта таңдайтын мамандық түрлеріне бағдар беру мақсатында жүргізілген жұмыстар жайында айтылады. Адам өмірінде аса маңызды және жауапкершілікпен баса назар аударатын кезең – мамандық таңдау кезеңі. Өз өмірінде болашақ мамандығын таңдауда қателеспеген жан – өмірінде жарқын болашақ күтіп тұрған, елінің экономикасының дамуына зор үлес қосатын саналы тұлға.

Аннотация. В данной статье освещена работа по выбору профессии подрастающим поколением в организациях образования. В жизни каждого человека наступает самый важный и ответственный момент – выбор профессии. Ведь человек, правильно выбравший будущую профессию, поставивший перед собой цель реализоваться, становится яркой личностью, способный внести свой вклад в дело развития своей страны.

Қазіргі уақытта елімізде білім беру мазмұнын жаңарту аясында білім беру процесінің құрылымы мен мазмұнына елеулі өзгерістер енгізілуде. Жаһандану заманында жас ұрпақтың жаңаша ойлау қабілеті мен белсенділігін арттыру, білімге деген құштарлығын ояту, өмірде оны қолдана білуге үйрету - ұстаздардың басты міндеттерінің бірі болып отыр. Білім берулегі негізгі мақсаты – өскелең ұрпақты әлемдік білім кеңістігіне қол жеткізу, инновациялық білім негіздерін терең меңгерту, мектеп қабырғасында алған білімдерін өмірде қолдана алатындай оқытып, үйрету.

Адам өмірінде аса маңызды болып саналатын, оған жауапкершілікпен баса назар аударатын кезең бар. Бұл кезең – мамандық таңдау кезеңі. Өмірде мамандық таңдаудан басқа ешқандай маңызды іс болмақ емес.

Болашақтағы өмірінде маңызды орын алатын мамандық таңдау мәселесі кез келген жас үшін – ойланарлық жағдай. Оңы мен солын танып үлгермеген мектеп оқушылары мамандығын дәл таңдайды деп айтсақ, артық айтқандық болар еді. «Адам өз өмірінде екі нәрсені таңдауда қателеспеуі керек: біреуі – жар таңдау, екіншісі – мамандық таңдау» деп ақиық ақын Мұқағали Мақатаев атамыз айтқандай, мамандық таңдау – жасөспірім кездегі болашақ өмірінде жасалатын ең маңызды шешімдердің бірі.

Әлемде 50 мыңға жуық мамандық бар екен және жыл сайын оған 500-ге тарта жаңа түрі қосылып отырады. Бүгінгі күні адам баласы ХХ ғасырда қажет деп таппаған, тіптен естіп-білмеген түрлі мамандықтардың легі пайда болуда. Қоғамда болып жатқан әрқилы өзгерістерге байланысты мамандықтардың әр

саладағы ерекшеліктеріне сай, жаңа сипат алып жатқандығына қазіргі уақытта куә болып отырмыз. Көбіне бұл мамандықтар, ақпараттық технологиялардың ұшқыр дамуына, халыққа қызмет көрсету және сол саладағы еңбекті жіктеу ережесінің түрленуіне байланысты болып отырады.

Жүргізілген жұмыстар арқылы мамандық пен бағдар таңдауда алғышарт жасадым деп ойлады. Мен де жастардың болашақ мамандықтарын қателеспей таңдауында мұхиттың бір тамшысындай болса да, өз үлесімді қосып отырғанымды мақтан етемін.

Мамандық таңдау тақырыбын 10- сыныпта «Еңбек нарығы және сұраныс» тарауында оқушылармен көп талқылады. Талқылау барысында жасөспірімдердің болашаққа таңдайтын мамандықтарының басымдықтары жайлы жүргізілген жұмыстарға қарап, талдау жүргіздім. Сабақ барысында оқушылардың назарына сабақтың тақырыбын ашатын сұрақтар қойылды.

«Мамандық таңдау дегеніміз не?», «Мамандық таңдаудың маңызы бар деп ойлайсың ба?», «Қандай маман иесі болғың келеді?», «Мамандық таңдауда қандай нақты шешім қабылдап отырсың?», «Мамандық таңдау бойынша қандай пәнді таңдадың?», «Отбасында мамандық таңдауда отбасы мүшелері қандай ой - пікір, ақыл - кеңестер айтады?», «Мамандық таңдау шешімін өзің қабылдадың ба, әлде басқалардың ұсынысы ма немесе ата – ананың шешімі ықпал етті ме?» деген сұрақтар қою арқылы оқушылар өз ойларын жеткізді.

Оқушыларға жүргізілген сауалдан соң, олардың жауаптары мен елімізде жүргізілген статистикалық мәліметтерді салыстырдық. Онда Қазақстанның жоғары оқу орындарының бірінші курс студенттерінің 28% өз таңдауларына көңілдері толмайтынын, сол мамандықты таңдағанына өкінетіндігін айтқан. Нақтылай келе, мамандықты таңдауда олардың: а) 30% - ата - анасының, мұғалімдердің кеңесіне сүйенген екен; ә) 44% - үйеріне жақын аймақты таңдаған екен; б) 12% - қазіргі таңда «модно» деген мамандықтары таңдаған; в) 4. 14% - мамандығын ең соңғы сәтте таңдағандары белгілі болған.

Жүргізілген сауалдама мен статистикалық мәліметті саралап болған соң, негізгі жұмыс түріне ден қойдық. Мамандықтардың негізгі топтарын келесі 5 түрге жіктедік. Олар: «Адам - Табиғат», «Адам - Техника», «Адам - Адам», «Адам - Белгілер жүйесі», «Адам - Көркемдік бейне». Сынып әр топқа бөлініп, аталған бағытта өздері болашақта таңдайтын мамандықтарымен байланыстыруға тырысып, өз ойларын жеткізді. Жүргізілген жұмыс барысында көптеген тың деректермен алмасып, бұл деректердің өздері үшін жаңалық болғанын да атап өтті. Сабақта жүргізілген жұмыс оқушылардың қызығушылығын тударғанын олардың талқылап, бір-бірімен ой бөліскендерінен байқауға болады. Әр жүргізілген жұмыстың түрі оқушыларымды бей-жай қалдырмағаны анық.

Мамандығын дәл таңдап, өмірден адаспай жолын тапқан жас – ел экономикасының, мәдениетінің дамуының кепілі екені сөзсіз. Сондықтан қоғам болып жастардың мамандық таңдауына көмек көрсетудің маңызы зор.

ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БОЙЫНДА ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖҮЙЕСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Алькеев Айдос Агибайұлы

Қарағанды облысы, Шет ауданы, Еркіндік ЖББМ

Аннотация. Мақалада білім алушылардың бойындағы жалпыұлттық құндылықтарды қалыптастырудағы тарих пәнінің маңыздылығы қарастырылған. Сонымен қатар, оқу мақсаттарын жүзеге асыруда, жалпыұлттық құндылықтарға қатысты түрлі тақырыптағы ізденіс жұмыстарының үлгілі тақырыптары мен зерттеу- жобалық жұмыстарды жүргізудің тиімді тұстары мен әдістері қамтылған.

XXI ғасыр – білім мен біліктің дәуірі. Әр адам өзін үздіксіз жетілдіріп, жаңа кәсіптерді игеріп, үнемі заман ағымына бейімделу арқылы ғана бәсекелік қабілетін арттыра алады. Білім мен технология, жоғары еңбек өнімділігі ел дамуының басты қозғаушы күші болуға тиіс.

Қазақстан Республикасының “Білім туралы” заңында “Білім беру жүйесінің басты міндеті — ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу” делінген.

Білім алушылардың бойында жалпыұлттық құндылықтарды қалыптастыру – оқу мен тәрбиенің бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі болып отырғаны мәлім. Халық даналығында: «Бір баланы адам етіп өсіргенше, бір шаһар апат болады» деген сөз бар. Осы салыстырудың өзі-ақ баланың шын мәніндегі Адам болып қалыптасуы қыруар уақыт пен тер төгетін еңбекті қажет ететін аумағы кең, жауапкершілігі мол күрделі іс екенін ұқтырса керек. Ұлт келешегі – ұрпақты жан-жақты дамыту, жетілдіру, адамгершілігі мол парасатты азамат етіп тәрбиелеуде мектептің, оқытушының міндеттерін де айқындап беруді де естен шығармаған.

«Тарих» пәндері оқушыларды тарихи оқиғалармен таныстырып қана қоймай, оған қоса ғасырлар бойы Ұлы дала кеңістігінде қалыптасқан ұлттық құндылықтарды, қазіргі қоғамның гуманистік идеялары мен демократиялық құндылықтарын игеруге, әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге жетелейді.

Сонымен қатар, оқу мақсаттарын жүзеге асыруда, жалпыұлттық құндылықтарға қатысты түрлі тақырыптағы ізденіс жұмыстарын жүргізуде «Мәңгілік ел» идеясы – жаңа ғасырдың күрмеулі мәселелерін шешуге дайын ұсыныстар мен ғылыми жобалардеп айтуға болады. Баланың ойлау қабілетін, интеллектуалдық қасиетін, шығармашылық ізденісін, сөздік қорын дамытуға өте пайдалы әрі қолайлы туындылар. Мысалы, 10-11-сыныпта «Қазақстан

тарихы» пәнінен жобалық – зерттеу жұмыстары үшін тарихи кезеңдердегі Қазақстанның мәдени-тарихи дамуының ерекшеліктері мен мәнін зерттеуде бірнеше тақырыптар үлгісі ұсынылған. Айталық, «Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала», «Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы», «Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды». Осы зерттеу, ізденіс сабақтарының мақсаты патриотизмді қалыптастыру, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға құрмет көрсетуге дағдыландыру болып табылады.

«Қазақстан тарихы» пәні «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық біріктіруші идеясын жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады, өз кезегінде ол, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды қабылдайтын, адамдар құқықтары мен бостандықтарын құрметтейтін және Отанының дамуына өзіндік үлес қосуды қалайтын тұлғаны тәрбиелеу арқылы жүзеге асады.

Пән мазмұны ата-бабаларымыздың бірегей мәдениетін, әлем тарихындағы Қазақстанның алатын орны мен рөлін, оның жалпыәлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін түсінуге, толеранттылықты қалыптастыруға мүмкіндік береді. Білім алушыларды тәрбиелеудің негізгі идеясы ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар. Сондықтан «Қазақстан тарихы» пәні бойынша Рухани жаңғыру идеясы негіздерінің құндылықтарын «Елдіктің жеті тұғыры» қағидаларын оқыту мен тәрбиелеуде жүзеге асыру ұсынылады.

«Елдіктің жеті тұғыры» қағидаттарын:

- «Тәуелсіздік – кез-келген азамат үшін ең қастерлі құндылық» принципі;
- «Бірлік пен келісім – елдігіміздің мызғымас тұғыры» принципі;
- «Жер – ата-баба мұрасы, халық қазынасы» принципі;
- «Ұлттық мәдениет – халықтың рухани тірегі» принципі;
- «Прагматизм – бәсекеге қабілетті болудың кепілі» принципі.

Бұл білім алушылардың бойында патриотизм мен азаматтық жауапкершілікті қалыптастыру мен дамытуға негіз болады.

Белгіленген құндылықтар аясында мектептердің білім беру мақсаттары үйлесімді қалыптасқан, жан-жақты дамуға қажетті дағдыларды меңгерген, жоғары білімді, шығармашылық тұлғаны дамытуға қолайлы білім беру кеңістігін құру болып табылады. ХХІ ғасыр - қатаң бәсекелестік ғасыры. Демек, әлемдік бәсекелестіктің жылдам дамуына ілесе алатындай білімді де тапқыр дара тұлғаның тағдыры барша педагогикалық қауымның қолында екені даусыз. Педагогикалық қауымның қазіргі таңда атқарып жатқан істерінің арқасында жас ұрпақтың болашақта әлемдік деңгейдегі сынақтардан жоғары нәтиже көрсететініне сеніміміз мол. Сондықтан басты міндет - жасөспірім талабын қанағаттандыратын, қоғамның, ұлтымыздың ұстанған бағытымен сабақтас келетін сапалы білім мен саналы тәрбие жүйесін құру деп санаймыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Төлегенова, А.Б. Жеке тұлғаны ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеу. Алматы. Қазақ университеті. 2004
2. Табылдиев Ә. Қазақ этнопедагогикасы. Алматы, 2001.
3. Касымжанов А.Х. Духовное наследие казахского народов. Москва, 1992.

ЗАТТЫҚ КЕҢІСТІК ДАМУЫШЫ ОРТАДА МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ ТҮЛҒАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Оспанова Ж.К., Алькенова А.Б.

Қарағанды қаласы, «Балақай» бөбекжайы КМҚК

Аннотация: Мақалада материал заттық даму ортасын кеңейту жобасы ретінде ұсынылған және тәлімгерлік институтының жұмысы жас маманның кәсіби қалыптасуына әсер етеді. Ата-аналармен жұмыс істеу әдістері мен тәсілдері және сауалнама нәтижелері бойынша бағалау сипатталған. Ойын аймақтарын ұйымдастыру, қабырғаларды безендіру мысалында баланың өзін-өзі жүзеге асыруына жағдай жасайтын, мектепке дейінгі білім берудің заманауи талаптарына сәйкес мектеп жасына дейінгі баланың білім сапасын арттыратын ойын кеңістігінің моделін жүзеге асыру көрсетілген.

Аннотация: В статье представлен материал как проект по расширению предметно развивающей среды, и работа института наставничества влияет на профессиональное становление молодого специалиста. Описаны методы и приемы работы с родителями и оценке по результатам анкетирования. На примере организации игровых зон, оформления стен показана реализация модели игрового образовательного пространства, обеспечивающего условия для самореализации ребенка, повышения качества образования дошкольника в соответствии с современными требованиями дошкольного образования.

Республиканың мемлекеттік білім беру саясатының басты міндеті

Қазіргі уақытта Қазақстан қазіргі заманғы сапаны қамтамасыз ету болып табылады. Білім беру, оның ішінде мектепке дейінгі білім беру. Қазақстан халқына Жолдауында

01.09.2021 жылы Мемлекет басшысы Парламент Палаталарының бірлескен отырысында «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Жолдауын жариялап, Қазақстанның алдағы даму стратегиясын айқындап берді.

Осыған байланысты өз бетінше орындай алатын жауапты және құзыретті педагог, педагогикалық мақсатқа сай жұмысты ұйымдастыру және инновациялық технологиялар ғана емес, лауазымдық міндеттерді орындауы белсенді дайындық өзекті болып табылады,

Тәжірибелі педагогтар лайықты демалысқа кететін уақыт келеді, ал жас мамандар төмен ынтамен қалады. Себебі, жас мамандар балалардың өмірі мен денсаулығы үшін үлкен жауапкершілік, үлкен көлем талаптар мен құжаттама, ата-аналармен жұмыс және төмен жалақы.

Өткен жылы балабақшаға жас маман жұмысқа келді, педагогикалық ЖОО түлегі. Қалай біздің мамандыққа жаңадан келген тәрбиешіні қызықтыру керек? деген біздің алдымызда мәселе болды. Ол өзінің білімін, шығармашылығын және тәуелсіздігін көрсете алатын ерекше нәрсе ойлап табу қажет болды

Мектепке дейінгі білім беру сапасын дамытудың маңызды бағыттарының бірі - білім беру процесін жетілдіру, білім беру процесін мектеп жасына дейінгі балалармен білім беру жұмысының әсері балаға мүмкіндік беретін дамытушы білім беру ортасын ұйымдастыру.

Тәуелсіздік пен өз белсенділігіңізді көрсету. Мұғалім-тәлімгер жас маманмен жұмыс істеудің дәл осы бағыты тандалды. Мүмкіндіктерді қамтамасыз ететін заттық-кеңістіктік мектеп жасына дейінгі балалардың жан-жақты дамуы үшін топта модель құруды дұрыс деп шештік.

Жас маман педагог-тәлімгермен бірге білім беру мазмұнын жаңарту бойынша нормативтік және ғылыми-әдістемелік базаны қарап, таныса отырып, біз "мектепке дейінгі баланың жеке басын қалыптастыру факторы ретінде заттық кеңістікті дамыту ортасын кеңейту" қолданбалы ғылыми-зерттеу жобасын әзірледік.

Тәрбие-білім беру процесінде жоба бөбекжай қызмет ынтымақтастық сипатында болады, оған балалар, педагогтер және ата-аналар қатысады. Сондықтан модель қандай болуы керек топтар ата-аналар жиналысында ата-аналармен кеңесуге шешім қабылдады.

Бұл жоба ата-аналардың қолдауы мен мақұлдауын күтіп, орынды шешімін тапты. Жұмыс басталды. Ата-аналармен бірге жасаған бірінші нәрсе-кеңейту ішкі гипсокартонды бөлшектеу есебінен топтағы кеңістік яғни топтық және жатын бөлмелер арасындағы бөлімдер.

Бақылау және балалармен әңгімелесу кезінде ойын аймақтарын таңдау үшін бейімділіктер мен қажеттіліктер анықталды.

Топтың кеңістігі бірнеше бөлікке бөлінді олардың әрқайсысында жеткілікті орталықтар (аймақтар) зерттеуге, өнімді іс-әрекетке және ойынға арналған материалдар бар. Балалардың сұрауы бойынша шахмат аймағын қосып, қазір театр аймағын жасады.

Ұлдар спорт алаңын сұрады, топта орындар болды бірақ жеткіліксіз. Бұл мәселені шешу үшін пластик орнатылды және қабылдау бөлмесі Жалпы дәлізге ауыстырылды. Босаған қабылдау бөлмесінде швед қабырғасы, скалодром, доптары мен арқандары бар спорт бұрышы орнатылды. Бұл бұрыш балалардың бос уақыты сүйікті орынға айналды. Мұнда қатаю аймағы да орналастырылды.

Топтың дизайны балалармен бірге өздері таңдағандай болды. Қабырғалар балалардың суреттері мен қолөнерімен безендірілді, әдемі жақтаулар, киім шкафтары ойлап табылды. Заттық-кеңістіктік кеңейту топтың қоршаған ортасы топта баланың қай жерде болатынын анықтады және ол не істейтінін өз бетінше таңдау жасауға мүмкіндік береді.

Жоба бойынша жұмыс барысында тәлімгердің көрсетуімен жас маман балаларға, күн сайын нағыз тәрбиеші қандай болу керектігін өзінің үлгісімен көрсетті. Топтағы заттық - кеңістіктік даму ортасының кеңеюі ұйымдастырылған қызметтерді сәтті өткізуге мүмкіндік берді, өйткені бұл топтағы іс-шаралар мен сабақтарды өткізу орнын үнемі өзгертуге көмектеседі.

Жоба бойынша Жас маманға, топ және балабақша ұжымы жұмыс жасады. Біртіндеп басталды кәсіби дағдыларды қалыптастыру, өз стилін анықтау

мамандыққа деген тұрақты қызығушылық дамиды. Бұл қызығушылықпен ұйымдастырылған қызмет өткізу, балалармен жұмыс істеудің жаңа тәсілдерін меңгеру және ата-аналар өз кәсіби шеберліктерін шыңдауға мүмкіндік берді.

Білім сапасының мониторингі осы жобаның табыстылығын көрсетеді. Егер оқу жылының басында білімді меңгеру сапасы 68% болса. Жылдың аяғында МЖМББ 87% құрады, бұл таңдалған жоба тиімділікті дәлелдейді.

Топтың дамытушы заттық-кеңістіктік ортасын бағалау бойынша ата-аналарға сауалнама жүргізіп, нәтижелерге талдау жасадық. Сауалнамада топ тәрбиеленушілерінің ата – аналары-25 адам қатысты. Сұрақ "Сіздің ойыңызша, сіздің балаңыз баратын топта балаларды жан - жақты дамыту және тәрбиелеу үшін жағдайлар жасалған ба?", сұралғандардың 88% - ы " иә " деп жауап берді және 12% - ы бұл сұраққа жауап беруге қиналды.

"Топта жасалған жағдайлар олардың дамуына қалай әсер етеді?"
дағдыларын" ата-аналар келесідей жауап берді:

Көрсеткіштер	Иә	Жоқ	Білмеймін
Денсаулық сақтау дағдылары	92%	3%	5%
Коммуникативті тілдік дағдылар	89%	4%	7%
Танымдық дағдылар	94%	2%	4%
Шығармашылық дағдылар	86%	6%	8%
Әлеуметтік дағдылар	85%	7%	8%
Ойын әрекеті	97%	0%	3%

Сауалнама нәтижесінде ата-аналар көрсетілетін қызметтердің сапасына қанағаттанды, топтағы білім беру процесі барлығына қорытынды жасалды, ата-аналар риза болды.

Жалпы бағалаудан басқа, сауалнама барысында біз топ қызметінің әртүрлі аспектілерімен ата-аналардан олардың қанағаттанушылығын толығырақ білуге тырыстық. Ата-аналар алынған материалдар, материалдық-техникалық жабдықтар тобы, жиһаз трансформацияланатын, ойыншықтар мен дидактикалық құралдардың саны және т. б. жоғары бағалады деп көрсетті.

Ата-аналардың көпшілігі балалардың балабақшаға баруын, білім сапасын арттыру, үйлесімді даму мүмкіндігі мектеп жасына дейінгі балалар заттық-кеңістіктік кеңеюімен қоршаған ортаны дамуын қалайды.

Жобаның басты идеясына қол жеткізілді. Модельдің іске асырылуы қамтамасыз етілді. Мектепке дейінгі білім берудің заманауи талаптарына сәйкес ойын білім беру кеңістігін баланың өзін-өзі жүзеге асыруы, мектепке дейінгі жастағы баланың білім сапасын үшін жағдай жасалынды.

Жас тәрбиешіге қарап, жоба барысында қалай оның кәсіби дағдылары қалыптасады, өзіндік стилі анықталады, жұмыста мамандыққа тұрақты қызығушылық дамитынын байқадық.

Осы жобаны іске асыру арқылы Тәлімгерлік институтының жұмысы, жас педагогқа мектепке дейінгі ұйымға оңай бейімделуге көмектесті, білім берудің барлық қатысушыларымен коммуникативтік байланысты жолға қою процесін, өз даралығын және педагогикалық қызметте өзі жалғастыру ниетін ашты.

Әдебиеттер тізімі:

1. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы "Халық бірлігі және жүйелі реформалар-ел өркендеуінің берік негізі", 01.09. 2021ж.;
2. "Заттық-дамытушылық ортаны ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсыныстар ерте жастағы балалар үшін", ҚР БҒМ" Мектепке дейінгі балалық шақ " РО, Астана 2017ж.;
3. "Педагогтың кәсіби құзыреттілігі және жаңарту жағдайындағы іскерлігі "білім беру мазмұны", Жаналина Л. Е., аға оқытушы, АҚ филиалы Өрлеу "БАҰО, Қостанай, 2019ж.

ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ

Аманбек.Н., Бағдат Роза

*Қарағанды қаласы, №85 ЖББМ бастауыш сынып мұғалімі
Қарағанды қаласы, №50 НОМ бастауыш сынып мұғалімі*

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты - бәсекеге қабілетті маман дайындау. Мектеп – үйрететін орта, оның жүрегі - мұғалім. Ізденімпаз тәрбиешінің шығармашылығындағы ерекше тұс - оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Педагог атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр тәрбиешінің борышы. Ол өз кәсібін, барлық тәрбиеленушілерін , балабақшасын шексіз сүйетін адам.Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация педагогі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Жаңа формация тәрбиешісі табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды. Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар: бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі.

Осы айтылғандарды жинақтай келіп, жаңа формация мұғалімге - рефлексияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық-әдістемелік, әлеуметтік тұлғалы, коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құдыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани- адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға.

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уарт жай мұғалім хабарлайды, жақсы мұғалім түсіндіреді, керемет мұғалім көрсетеді, ұлы мұғалім шабыттандырады деген екен. Ал ХХІ ғ. нағыз тәрбиеші қандай болмақ, кәзіргі заманда Егеменді еліміз тәуелсіз жеріміздің болашағы жас өсіп келе жатқан ұрпақ қолында. Сол ұрпақты тәрбиелеуде тәрбиеші сан түрлі әдіс тәсілдер қолдануда. Қазіргі таңда тәрбиеші алдында білім жүйесін, заман талабына сай үйлестіре, жаңа үлгіде жүргізу міндеті туындап білімге бүкіл оқу - әдістемелік жүйеге жаңа талаптар қойылуда. Бұл дегеніміз мұғалімге білім берудің тиімді жолдарын қарастыру деген сөз. Оқитын пән қаншалықты жаңа, бағалы болса да, мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болсын, мұғалім мен балалардың өз белсенділігін туғыза алмаса, берген білім күткен нәтиже бермейді. «Ұстаздың биігі ойлана қарасаң биіктей береді, үніле қарасаң, тереңдей береді, қол созсаң қарсы алдында, айналсаң артында тұрғандай» – деп Сократ айтқандай Егеменді еліміздің алдыңғы қатарлы отыз мемлекеттің қатарына қосылуға табандылықпен жылжу саясаты қоғамымыздың барлық саласында түбегейлі өзгерістер енгізіліп жатыр. Соның ішінде болашақ ұрпаққа әлемдік деңгейде білім беру мақсатына орай білім мазмұнына жаңаша қарау – басты міндеттердің бірі.

Әрбір маман өз – ісінің маманы. Сондықтан оның өзінің жұмыс тәжірибесінде әдіс – тәсілдерді қолданады. Әдіс дегеніміз – тәрбиешінің белгілі бір мақсатқа жетудегі іс – әрекеті, тәсілі. Технология дегеніміз - көптеген әдістердің жиынтығы. Мысалы, көз алдымызға үлкен бір құрылысты елестетіп көрейік. Сол құрылысты салу үшін көптеген кірпіш керек. Кірпіштерді дұрыс қаламаса, ол құлап қалуы мүмкін. Ол үшін білгір басқаруы керек. Міне, біздің технологиямыз да осы іспеттес. Мұғалім – басқарушы ретінде әдістерді тиімді пайдалана білмесе, оның технологияны түсінбегені. Ондай тәрбиеші мақсатына жетпейді. Сондықтан бүгінгі күні еліміздің білім жүйесінде оқыту үдерісін тың идеяларға негізделген жаңа мазмұнын қамтамасыз ету міндеті тұр.

Француз қайраткері «Адамға оқып – үйрену өмірде болу, өмір сүру үшін қажет» дегендей оқыту процесін технологияландыру, осыған сәйкес оқу бағдармаларын жасау, ғалымдар мен жаңашыл педагогтардың еңбектерімен танысу жұмыстары мұғалімдердің үздіксіз ізденісін айқындайды. Жаңа педагогикалық технологиялардың негізгі мәні пассивті оқыту түрінен активті оқытуға көшу оқу танымын ұйымдастырудағы бастамашылдығына жағдай туғызу, субъективтік позицияны қалыптастыру.

Қазақстандық білім беру жүйесінің тартымдылығын арттыру үшін, ең алдымен, педагог кадрлардың мәртебесін арттыру, олардың бүкіл қызметі бойына мансаптық өсуі, оқытылуы және кәсіби біліктілігін дамытуды қамтамасыз ету, сондай-ақ педагогтердің еңбегін мемлекеттік қолдау мен ынталандыруды арттыру мәселелеріне үлкен мән берілген. Осыған байланысты қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар мен сындарлы саясаттар, өзгерістер мен жаңалықтар әрбір педагог қауымының ойлауына, өткені мен бүгіні, келешегі мен болашағы жайлы толғануына, жаңа идеялармен жаңа жүйелермен жұмыс жасауына негіз болары анық. Олай болса, білімнің

сапалы да саналы түрде берілуі білім беру жүйесіндегі педагогтердің, зиялылар қауымының деңгейіне байланысты. Дәстүрлі білім беру жүйесінде білікті мамандар даярлаушы кәсіби білім беретін оқу орындарының басты мақсаты – мамандықтарды игерту ғана болса, ал қазір әлемдік білім кеңестігіне ене отырып, бәсекеге қабілетті тұлға дайындау үшін адамның құзырлылық қабілетіне сүйену арқылы нәтижеге бағдарланған білім беру жүйесін ұсыну – қазіргі таңда негізгі өзекті мәселелердің бірі.

Заманауи білім берудің даму тенденцияларында тәрбиешінің тәжірибесі жетіледі және біліктілігі арттылады. Мұғалім маман жұмыс тәжірибесінде шыңдалады.

Мұғалім өз кәсібінің шекарасынан шыға алуы, сол арқылы өз тәжірибесін, еңбегін өзгерте алуы жатқызылады. Шығармашыл тәрбиеші үшін біреудің тәжірибесін қайталағаннан гөрі өз жаңалықтарын, білгендері мен түйгендерін басқаларға ұсына алуының, шығармашылық бағыттылықтың болуының мәні зор. Кәсібиліктің бірден келе салмайтындығы белгілі, оны әр тәрбиешіде ерте ме, кеш пе меңгеруі тиіс. А.Маркова оның кезеңдерін төмендегідей етіп бөледі: мұғалімнің өз мамандығына бейімделу кезеңі: мамандықта өзін-өзі өзектендіру кезеңі: мамандықты еркін меңгерген кезең: мамандықта шығармашылық деңгейге жеткен кезең. Осылайша ғалым кәсіби құзыреттіліктің сипаттамасын шебер - мұғалімнің, жаңашыл - мұғалімнің, зерттеуші-мұғалімнің, кәсіби дәрежесіне көтерілген мұғалімдердің жиынтық бейнесі ретінде қарастырады.

Ең бірінші кезекте мұғалімнің «өзіндік жаңалығы» болуы қажет. Ғылым жаңалығын түрлендіруде өз үлесін қосу арқылы жасаған нәтижелі жұмысы өзгелердің тәжірибесін толық көшірмей, жаңа ортаға икемдеп, өзіндік іс- әрекет жиынтығы арқылы айтарлықтай нәтижеге қол жеткізу керек. Қазіргі кәсіптік- педагогикалық қызмет қандай мұғалімді талап етеді. Мұғалім – тәрбиеленушілердің жеке тұлғасын дамытуға басымдық беретін, күрделі әлеуметтік-мәдени жағдайларда еркін бағдарлай алатын, шығармашылық процестерді басқара алатын, адам туралы ғылымның жетістіктерін, оның даму заңдылықтарын, компьютерлік оқыту өнерін терең меңгерген жан- жақты дамыған шығармашыл тұлғаны талап етеді.

Ал, білім беруде кәсіби құзырлы маман иесіне жеткен деп мамандығы бойынша өз ісін білетін, балалар шығармашылығы мен дарындылығының дамуына жағдай жасай алатын, тұлғалық- ізгілілік бағыттылығы жоғары, педагогикалық шеберлік пен өзінің іс- қимылын жүйелілікпен атқаруға қабілетті, оқытудың жаңа технологияларын толық меңгерген және білімдік мониторинг негізінде ақпараттарды тауып, оларды тандап мұғалім сабақта әдіс - тісілдерді пайдалана отырып, балалардың ұсыныс - пікірлерін еркін айтқызып, ойларын ұштауға және өздеріне деген сенімін арттыруға мүмкіндік туғызып отыру қажет. Әдіс – тәсілдер арқылы өткізген әрбір сабақ балалардың ойлануына және қиялына негізделіп келеді, баланың тереңде жатқан ойын дамытып оларды сөйлетуге үйретеді. Түрлі әдістемелік тәсілдер пайдалану арқылы қабілеті әртүрлі балардың ортасынан қабілеті жоғары баланы іздеп,

онымен жұмыс жасау, оны жан - жақты тануды ойлап, балалардың шығармашылық деңгейін бақылап отыру әрбір тәрбиешінің міндеті.

Жаңа технологияны меңгеруде мұғалімнің жан – жақты, білімі қажет. Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу. Бұрынғы бала тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі бала – өздігінен білім іздейтін жеке тұрға екендігіне ерекше мән беруіміз керек.

Тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе – білім беру, ғылымды дамыту. Өркениет біткеннің өзегі, ғылым, тәрбие екендігіне ешкімнің таласы жоқ. Осы орайда білім ордасы – мектеп, ал мектепте жаны – мұғалімдердің басты міндеті - өз ұлтының тарихын, мәдениетін, тілін қастерлей және оны жалпы азаматтық деңгейдегі рухани құндылықтарға ұштастыра білетін тұлға тәрбиелеу.

Бәрімізге белгілі, біздің қоғам аса күрделі жағдайларды бастан кешірді. Өтпелі кезеңге тән өмірдің ауыртпалықтарын ешкім жоққа шығара алмайды. Бірақ адам қандай жағдайда да өзінің биік адамгершілік сипаттарын, кісілік қасиеттерін сақтап қалуға тиіс. Тәрбиенің осы жақтарын қазақ жастарының санасына кішкентайынан терең енгізу қажет. Олай болса, қоғам болашағы- жас ұрпақтың бойына адамгершілік, ізгілік, мейірімділік, ақыл-ой, сана-сезім қалыптастыратын салауатты тәрбие беру мазмұнын жаңаша құру қажет. Осы орайда, «Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол – үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер» деген, Жүсіпбек Аймауытовтың сөзін айта кету артық болмас.

Қорыта айтатын болсақ, әр уақытта бала білімін алға қоюшы ұстаз үлкен көрсеткішке қол жеткізу жолында талмай талаптанып, шаршамай еңбектенеді. Сол кезде ғана еліміз көкке шарықтап, басқа елге елді танытады. Елді өсіретін де, елді төмен түсіретін де – білім. Сондықтан қолда бар амалдарды тиімді пайдалана білу сіз бен біздің үлесімізде, құрметті жас маман иелері! Өз ісіне берілген, жаңалықты жатсынбай қабылдайтын, баланың жанына нұр құйып, өмірде өзі де бақытты болып, өзгелерді де бақытқа жеткізсем деп жүретін маман болайық.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты , – Астана, 2017

2. Өстеміров К. Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары. Алматы

3. Журнал педагогика жаршысы № 4 2010. № 3 2010 ж

4. Он екі жылдық білім беру № 4 2006 ж

5. Педагогика / О 74 Жалпы редакциясын басқарған э.ғ.д., профессор Е. Арын - Павлодар: "ЭКО" ҒӨФ. 2006. - 482 б. ISBN 9965-808-85-6

ҰЛЫ ДАЛА МӘДЕНИЕТІНІҢ КӨРІНІСІ – «МӘНГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ

Амангельдинова С.К

Бұқар жырау ауданы, Ю.Гагарин атындағы ЖББМ

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасының білім беру жүйесі жаңғыртылуда. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында «Білім беру жүйесінің міндеттері азаматтық пен патриотизмге, өз Отаны – Қазақстан Республикасына сүйіспеншілікке, мемлекеттік рәміздерді құрметтеуге, халық дәстүрлерін қастерлеуге тәрбиелеу» деп көрсетілген. Елбасымыз тарихтың маңызы туралы "Өркениетті алға бастыра ғылым десек, соның бірден-бір саласы жас ұрпақты дәл тарихтай отаншылдыққа, ұлтжандылыққа, әділдікке тәрбиелей алмайды» дейді.[3] Сондықтан тәуелсіз ел жастарына білім берумен қатар, патриоттық тәрбиені жадына сіңіру, «Мәңгілік Ел» ұғымын тереңнен түсіндіру, тарихи негіздерін көрсету біздің басты борышымыз. Қай халық болмасын өз елінің азаматтарын сонау ерте заманнан бастап патриоттық тәрбиеге тәрбиелеген. Ұлтжандылық тәрбие, ылғи да, өміршең. Бұл жаһандық ғаламдану заманында, ұрпақ тәрбиелеуде әлемдегі әр мемлекеттің алдында тұрған басты мәселе. Еліміздің болашағы бүгінгі ұрпақтың ұлтжандылығына байланысты. Осынау ақпараттар тез алмасқан заманда, Тәуелсіз елдің жас түлектеріне білім бере отырып, сабақ тақырыптарын ашқанда патриоттық тәрбиені жадыларына ұялату керек. Патриоттық тәрбие – әр түрлі тәрбие өлшемдері сабақтасқан, сан қырлы әдіс-тәсілдері бар тәрбие негізі. Жас бала санасына өз Отанына керек екенін түсінуі және болашаққа жауапкершілікпен қарауы үшін елжандылықтың негізгі діңгегінің бастауы, яғни, іргетасы болып саналады. Патриоттық сезім - отансүйгіштік рухтың құнарлы мәйегі.

Отансүйгіштік қасиет қазіргі таңда «Мәңгілік Ел» деген құдіретті ұғымға сыйып тұр. «Мәңгілік Ел» атты тұңғыш мемлекеттік ресми идеологияның жариялануы – Қазақстан Республикасының ұлттық идеясынан алған түйін-тұжырымы. Қазақ елінің Ұлттық идеясы – Мәңгілік Ел. Осындай қасиетті ұғымның мәнін жете ұғынып, бағасын біліп, зердесіне сіңіру қазіргі ұрпаққа жүктелер үлкен міндет болып табылады. «Мәңгілік Ел» - отандастардың бірегей тарихи мақсаты мен қаһармандық ұраны. Ұлттық идея қазақ елінің ғасырлар бойы армандаған мақсаты ғана емес, Тәуелсіздік жолындағы жанқиярлық еңбегі мен тынымсыз шығармашылығының нәтижелері арқылы қол жеткен асу. «Мәңгілік Ел» идеясында Елбасымыз басты жеті құндылықты атап көрсетті.[1] Осы мақсатта «Мәңгілік Ел» патриоттық актісі әзірленіп, қабылданды. Бұл Патриоттық акті біріншіден, халқымыз қалыптастырған және өз жан жүйесінен өткерген басты жалпыұлттық құндылықтар, екіншіден, мемлекеттің, қоғамның және азаматтардың Қазақстанның тағдыры мен оны дамыту, өркендету жолындағы өзара жауапкершілігінің өзегі. Құжатта Қазақстан халқының тарихи тағдыры мен жалпы мүдделері көрінетін «Мәңгілік

Ел» идеясының жеті мызғымас тұғыры, жеті принциптері ұсынылған. Тәуелсіздік және Астана, Жалпыұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім, Зайырлы мемлекет және жоғары руханият, Инновация негізіндегі тұрақты экономикалық өсім, тарихтың, мәдениет пен тілдің ортақтығы, Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамы, Ұлттық қауіпсіздік және бүкіләлемдік, өңірлік мәселелерді шешуге жаһандық тұрғыдан қатысу. Бұл құндылықтар уақыт сынынан өткен қазақстандық жолдың тәжірибесі. Бұл қазақстандықтардың біртектілігі мен бірлігінің ауқымды да бірегей генетикалық бағдарламасы ұрпақтан-ұрпаққа жеткізілуі тиіс. «Мәңгілік Ел» ұғымын тереңнен түсіндіру, тарихи негіздерін көрсету мәселелері маңызды болып табылады. Тарихи құндылығымыз болған Тәуелсіздік идеясының негізінде сол ұлттың тағдыры, ұлы тұлғалардың ерен еңбегі жатыр. Тәуелсіздіктің бабаларымыздың сан ғасырғы мақсатымен келгенін Елбасымыз әрдайым қазіргі ұрпақтың есіне салып отырады. «Мәңгілік Ел» идеясының да бастауы тереңде жатыр.[2] Қазақ халқының тарихында ғұндардан бастау алатын «Мәңгілік Ел» идеясын тасқа қашалған Орхон-Енисей жазбаларынан бастап, қайда барса көрге кезіккен Қорқыт ата мен өмір бойы жерұйықты іздеп өткен Асан қайғы бабамыздан кездестіруге болады. Олардың әрекеттерінің негізінде де осы мәңгілік ел болуға ұмтылған, мәңгілік елді орнатуға деген құштарлық жатты. Асан қайғы – елдің ертеңінің жарқын, еркіндігі мен бақытының баянды болғанын армандап, қазақ жерінің түкпір-түкпірін аралап, жайлы қоныс табудың жолын іздеген данышпан. Оның іздеген жерұйығының мәні халқы тәуелсіздік құндылығын ұлықтайтын, ел-жұрты бейбіт өмір сүретін, адамгершілік пен бауырластықты ту етіп, татулықта ұйысып өмір сүретін құтты қонысты табуда болды.[7] «Мәңгілік Ел» - түрік жұртының данағөйі, үш бірдей қағанның кеңесшісі болған атақты Тоныкөк негізін қалаған идея. Осыдан XIII ғасыр бұрын Тоныкөк абыз «Түркі жұртының мұраты – Мәңгілік Ел» деп өсиет қалдырған. Бұл біздің жалпыұлттық идеямыз мемлекеттігіміздің тамыры сияқты көне тарихтан бастау алатынын көрсетеді. Ежелгі түркілердің «Мәңгілік Ел» идеясын теориялық-философиялық тұрғыдан негізін салып берген әйгілі ойшыл, философ Әбу Насыр әл-Фараби болды. Ол ежелгі грек философиясы мен Шығыстың мұсылман ілімдерін байланыстыра отырып, түркі дүниесіне сәйкес «Мәңгілік Ел» идеясының саяси философиялық теориялық негіздемесін жасап берді.[5] Сонымен қатар, ХҮ- ХҮІІ ғасырлардағы жыраулар поэзиясының өкілдері шығармаларынан да елі мен халқының «Мәңгілік Ел» болу жолындағы күресі шынайы бейнеленеді. Жеке тәжірибемде көбінесе оқушылардың патриоттық сезімін дамыту барысында өр ақын Маханбет Өтемісұлының жалынды сөздерін оқыту арқылы жұмыс жүргіземін. «Қараңғы қазақ көгіне өрмелеп шығып күн болам...» деп жырлаған С. Торайғыров өлеңдерінің мазмұны мен таныстыра отырып, бүгінгі ел болашағы жастардың рухын көтерер әсері бар екендігін байқауға болады. Сонымен ежелгі тарихтан бастау алған ұлттық идеямыз тарихи сабақтастықты бастан кешіріп, тәуелсіз мемлекетіміздің рухани тұрғыдан тұрақты даму ресурсына айналып отыр. Оны Елбасының жария еткен 2015 жылғы Жолдауында айқын көрсетіп берді: "Біздің жалпыұлттық идеямыз – Мәңгілік

Елді басты бағдар етіп, тәуелсіздігіміздің даму даңғылын Нұрлы Жолға айналдырдық. Мәңгілік Ел – елдің біріктіруші күші, ешқашан таусылмас қуат көзі. Ол «Қазақстан- 2050» стратегиясының ғана емес, ХХІ ғасырдағы Қазақстан мемлекетінің мызғымас идеялық тұғыры»[1]

«Мәңгілік Ел» жалпы Қазақстандық ортақ шаңырағымыздың ұлттық идеясы, Ата- бабаларымыздың сан мың жылдан бергі арманы. Қазақстанды жарқын болашаққа жетелейтін ұрпағымыз бабаларымыз аңсап өткен тәуелсіздіктің туын жықпай, желбірете білуі тиіс. Ұрпағымыз сондай текті ұрпақтың ұрпағы екендіктерін сезініп, осы «тәуелсіздік», «мәңгілік ел» ұғымдарын саналарына сіңіруге міндетті. «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын жүзеге асырып, одан әрі дамытатын келешек ұрпақ болғандықтан олар ең алдымен білімді, ұлттық құндылықтар мен заманауи игіліктерді өз бойына сіңіріп, сабақтастыра ұштастыра білген, қазақ елінің нағыз жанашыр азаматтары ретінде біз осы идеяны жалғастыруымыз керек. Осы бағытта атқарылып жатқан ізгі жұмыстардың бірі – «Мәңгілік Ел» идеясы. Қазақстан тағдыры үшін, өткен ата-бабалар мен болашақ ұрпақ алдында ең бағалы құндылығымыз - егемендігімізді сақтап, мұратымызға айналған «Мәңгілік Ел» болу идеясын жүзеге асыру жолында аянбай еңбек ету.[4] Идеяның негізі отансүйгіштік дегенді тарқатар болсақ:

- біріншіден, өз тарихымызды, Қазақстан халықтарының тарихын білуіміз керек;

- екіншіден, өз тілімізді, туған халқымыздың тілін білмек шарт. Тіл – тарихымыздың жабулы құлпын ашар әмбебап кілт.

- үшіншіден, атадан балаға, баладан немереге, немереден ұрпаққа жалғасып келе жатқан салт- дәстүрлерді, әдет- ғұрыптарды білу керек. Ол да – тарих.

- төртіншіден, өткен тарихымыздың жақсылықтары мен игі тағылымдарын сақтау, дамыту, оны көбейту, әрі жаңа сапа, түр беру бесіншіден, Абай атамыз айтқандай, ұлттық қадір- қасиетімізді арттыру.

ХХІ ғасыр - ғылым мен техниканың көз ілеспес жылдамдықпен даму заманы, сондықтан уақыт талабына сай, білімді де парасатты, жан дүиесі кемел, намысшыл, ұлтжанды, отансүйгіш ұрпақ тәрбиелеу – баршамыздың алға қояр мақсатымыз. Отан, халық мүддесін бірінші орынға қоятын, елі мен халқының келешегі үшін бар күш- жігері мен білімін аянбай жұмсайтын Қазақстанның белсенді азаматтарын тәрбиелеу - біздің, бүгінгі күннің басты міндеті. «Өткеніміз - бүгін, бүгінсіз - болашақ тұл», өсер ұрпақ тарихтан тағылым алмай, болашаққа батыл қадам жасай алмайды. Үш мың жылдық тарихы мен ұлан-ғайыр жері бар бостандық сүйгіш халқымыздың әлемдік өркениетке өлшеусіз үлес қосқан ел екенін дәріптесек, ұрпақ санасына отансүйгіштік пен елжандылық сезімдерінің ұрығын септік деп түсінуіміз керек.

Әдебиеттер:

1. «Қазақстан жолы - 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» «Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы.- Астана. 2014.-17 қаңтар.

2. «Мәңгілік Ел». Патриоттық актісі. Қазақстан Республикасының Президенті

Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқы Ассамблеясының «Тәуелсіздік.Келісім.Болашағы біртұтас ұлт» атты XXIV сессиясында сөйлеген сөзі. -Астана қ., 2016.- 26 сәуір.

3. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы.2007ж.

4. Әдістемелік нұсқау хат. Астана. 2016.

5. «Ізденіс» газеті. №20.27.10.2016.

6. «Қазақстан тарихы:әдістемелік журнал», 2007ж.,2013ж.

7.Оқулық, 11 - сынып. «Қазақстан тарихы»

ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И РАЗВИТИЕ SOFT SKILLS У УЧИТЕЛЕЙ: ТРЕНД ИЛИ НЕОБХОДИМОСТЬ?

Аринова Е.Т., Зиновьева Л.Д.

КГУ «Гимназия имени Шакарима», г.Караганда

Аннотация. В статье затронуты актуальные вопросы современной педагогики: тенденции среднего образования, навыки ученика 21 века, автоматизированное обучение. Все это неразрывно связано с развитием информационной школьной культуры и одним из ключевых звеньев становится учитель. Учитель не только должен давать готовые знания, но и научить ученика добывать их самостоятельно и грамотно использовать. Другими словами, задача современного учителя - научить детей учиться. Ключевыми компетенциями, которыми должен обладать учитель будущего являются ИКТ-компетенции. Педагог должен демонстрировать знания современных технологических тенденций, навыки работы с электронными образовательными ресурсами, современными гаджетами и приложениями. Кроме владения цифровой грамотностью, по нашему мнению, современный учитель должен владеть soft skills компетенциями: иметь высокий уровень эмоционального интеллекта, уметь работать в команде, эффективно выстраивать коммуникацию, проявлять лидерские качества и принимать оперативные решения.

Глобализация, развитие технологий и технических средств, сложные социальные отношения - это реалии современного мира. Чтобы стать успешным гражданином в этом быстро меняющемся мире какими навыками должен обладать сегодняшний ученик? Какие стратегии, программы, условия нужны для развития компетентностей 21 века? Это главные вопросы образовательной политики. И поэтому ключевой фигурой, для успешной реализации такой политики в образовании, становится учитель.

Школьное образование становится лишь ступенью в жизни человека и должно научить учиться и адаптироваться к новым обстоятельствам.

В современной педагогике выделяют такие тенденции среднего образования:

- разработка программ подготовки учащихся к работе, образованию, жизни по окончании школы,
- формирование профессиональных и «общих» навыков, умений применять знания,
- получение навыков самостоятельной работы с цифровыми ресурсами,
- обеспечение цифровой грамотности,
- использование технологии смешанного обучения, рассмотрение возможностей автоматизированного обучения,
- внимание развитию и поддержанию навыков общения и сотрудничества.

Именно поэтому в программы курсов повышения квалификации учителей постоянно вносятся изменения, ведь профессиональное развитие педагогов должно происходить в соответствии с навыками 21 века.

Основное направление перемен понятно - это переход к более сложным задачам, вбирающим в себя не только «предметное» знание, но и способность применять его в реальных ситуациях, универсальные компетентности и личностные качества.

И сейчас, и в будущем, учитель не только должен давать готовые знания, но и научить ученика добывать их самостоятельно и грамотно использовать. Другими словами, задача современного учителя- научить детей учиться. Ключевыми компетенциями, которыми должен обладать учитель будущего, с одной стороны, являются ИКТ-компетенции. Педагог должен демонстрировать знания современных технологических тенденций, навыки работы с электронными образовательными ресурсами, современными гаджетами и приложениями.

В нашей гимназии мы проводили анонимное анкетирование, где учителям предлагалось ответить на ряд вопросов по владению навыками цифровой грамотности и умению их применения в своей педагогической практике. В таблице представлены ответы на некоторые из вопросов.

Результаты анкетирования учителей

Вопрос	Ответ респондентов		
	Да	Нет	Затрудняюсь ответить
Испытываете ли вы затруднения при работе с имеющимися цифровыми ресурсами	14%	73%	13%
Испытываете ли вы затруднения при работе с имеющимися инструментальными системами	26%	57%	17%
Часто ли вы используете в образовательном процессе стационарные компьютеры и мобильные устройства	83%	12%	5%
Используете ли вы дистанционные образовательные технологии для построения индивидуальных	51%	25%	24%

образовательных маршрутов учащихся			
Состоите ли вы в сетевых профессиональных сообществах	73%	17%	10%

По данным анкетирования часть учителей гимназии испытывает затруднения по применению данной группы навыков при работе с инструментальными системами, при индивидуализации обучения. Проблема с развитием цифровых компетенций – это проблема не только учителей нашей школы, но и взрослого населения нашей страны. Так, например, компания ANCOR поделилась итогами исследования о востребованности hard, soft и digital навыков в казахстанских компаниях: больше всего сотрудникам недостает цифровых навыков. Кроме того, эксперты наблюдают рост потребности в цифровых компетенциях.

Решение данной проблемы возможно и во внутреннем обучении (63% педагогов гимназии отметили, что готовы к практическим семинарам, обменом опытом с коллегами), и во внешнем обучении (более трети опрошенных видят выход в обучении со специалистами извне).

Кроме владения цифровой грамотностью, по нашему мнению, современный учитель должен владеть soft skills компетенциями: иметь высокий уровень эмоционального интеллекта, уметь работать в команде, эффективно выстраивать коммуникацию, проявлять лидерские качества и принимать оперативные решения.

В нашей гимназии мы попросили педагогов перечислить soft skills, которые они хотели бы у себя развить, чтобы быть профессионально востребованными. По их мнению это:

- умение четко, убедительно, аргументированно излагать свои мысли,
- умение слушать собеседника,
- навык публичного выступления,
- умение эффективно решать конфликты,
- умение креативно мыслить,
- способность к принятию решения,
- способность к самоконтролю и саморегуляции,
- навык тайм-менеджмента.

Учителя гимназии отмечают, что долгое время для себя считали приоритетным в самообразовании развитие профессиональных навыков, то есть hard skills, но сейчас считают, что не менее важным является и развитие навыков коммуникативности, умения работать в команде. Но здесь, по мнению учителей, им необходима помощь профессиональных тренеров.

Как же решить эту проблему? Способ проверенный временем – обучение у профессиональных специалистов и самообразование. Несомненно, что обучение учителей должно тоже быть современным: применение новых форматов обучения, новых технологий в сочетании с традиционными. Если переходить к обучению, то наиболее удобным форматом педагоги гимназии считают офлайн обучение через специальные образовательные платформы. Учителя гимназии отметили, что это может быть:

- полностью дистанционным с использованием e-mail, чат-взаимодействия, видеосвязи;

- очно-дистанционным, когда доля очных занятий сопоставима с количеством дистанционных занятий, проводимых удалённым от обучаемых педагогом.

В заключении, отвечая на вопрос «тренд это или необходимость?», мы сформулировали бы ответ так- «Цифровая грамотность и развитие soft skills у учителей-это необходимый тренд современного образования».

Литература:

1. Гэйбл Э. Цифровая трансформация школьного образования. Международный опыт, тренды, глобальные рекомендации. пер. с англ.; под науч. ред. П. А. Сергоманова; Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», Институт образования. — М.: НИУ ВШЭ, 2019.

2. Сюрмен О.В., Касымова Г.М., Ефремцева Т.Н. Цифровая грамотность учителей в контексте непрерывного профессионального развития. Вестник Казахского национального женского педагогического университета. 2019.

3. OECD (2021), Стратегия развития компетенций ОЭСР в Казахстане, оценка и рекомендации, ОЭСР – Исследование компетенций взрослых, OECD, Paris

4. Родной край – основа всех начинаний поколения молодых: Сборник материалов Международной научно-практической конференции молодых ученых, магистрантов, студентов и учащихся / Гл. ред. А.Б. Найзабеков, - Рудный: Рудненский индустриальный институт, 2021, 592 с.

5. Сборник тезисов Международной конференции по передовым технологиям обучения C23 EdCrunch-Томск / отв. ред. Е.А. Другова. – Томск : Издательство Томского государственного университета, 2020.

РОЛЬ ВОСПИТАТЕЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СИСТЕМЫ КАЧЕСТВЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Артеменко Е.Ю

КГКП я/сад «Ертөстік»

Современное общество диктует организации дошкольного образования особые условия, внедрение новых технологий, инноваций и методов работы с детьми. Требования к воспитателю сегодня изменились, он должен быть: компетентным, творческим, способным. Уметь развивать и мобилизовать свой личностный потенциал в современной системе воспитания и развития дошкольника. Внимания и заботы требует каждый ребенок. Меняется и отношение к уровню профессионального становления воспитателя. Особенно важна профессиональная компетентность, основу которой составляет

личностное и профессиональное развитие воспитателя. Актуальной проблемой является качество дошкольного образования в современных условиях образовательной системы. Общество испытывает глубокие перемены. Приходит новый жизненный стандарт: «Образование для всех, образование через всю жизнь...»

Можно выделить наиболее важные условия, которые обеспечивают качество дошкольного образования:

- здоровьесберегающие технологии, использование которых позволяют ребенку развиваться без излишнего физического и психического напряжения, подрывающего его здоровье.

- образовательные программы и их методическое обеспечение, содержание которых позволит воспитателям строить образовательный процесс в соответствии с современными требованиями и уровнями развития общества.

- обогащение предметно-развивающей среды, предоставит ребенку возможность для саморазвития.

- воспитатель с высоким уровнем компетентности, помогает ребенку адаптироваться к жизни в окружающем мире, развивает способность познания мира, действия в нем, помогает проявить свое отношение к нему.

Повышение профессиональной компетентности воспитателей актуальна и обусловлена ускоряющимся процессом морального обесценивания и устаревания знаний и навыков специалистов в современном мире.

Основным показателем профессиональной компетентности воспитателя является его способность к самообразованию, стремление к самосовершенствованию. Современный воспитатель – это гармонично развитая, внутренне богатая личность, стремящаяся к духовному, профессиональному, общекультурному и физическому совершенству:

- умеет использовать в своей работе наиболее эффективные приемы, средства и технологии обучения и воспитания для реализации поставленных задач.

- организует рефлективную деятельность;

- воспитатель, обладающий высокой профессиональной компетентностью.

Дошкольная организация помогает повышать качества образовательных услуг и является конкурентоспособной системой образования в целом. Количество государственных садов в городе возросло, но не все детские сады полностью укомплектованы квалифицированными кадрами. Для компетентности воспитателя необходимы базовые знания, умения, способности, которые будут совершенствоваться в процессе самообразования. Развивать профессиональную компетентность, мастерство, обогащение теоретических и практических знаний педагогов ставят перед собой курсы повышения квалификации специалистов. Разнообразные формы и методы активного обучения: лекции, семинары, практикумы, консультации, круглые столы, мастер-классы, работа в творческих группах включается в учебный процесс курсов. На занятиях применяются разнообразные приемы: решение педагогических ситуаций, метод имитации рабочего дня воспитателя,

«мозговой штурм» и др. Основная цель таких занятий – единство теории и практики, готовность к осуществлению педагогической деятельности, способствует профессионализму воспитателя. На курсах повышения квалификации педагоги разрабатывают и защищают проектные работы.

Подготовленные материалы представлены схемами и моделями организации образовательного процесса в детском саду. Цель презентации: предоставление педагогам возможности для публичного выступления, самовыражения, повышение мотивации, интереса к профессиональной деятельности. Обучение педагогов умению презентовать свою работу и технологии проектной деятельности.

Воспитатель должен постоянно совершенствовать свои знания и умения, заниматься самообразованием. Мотивом для самообразования может служить – мотив успеха, преодоление профессиональных затруднений, улучшение материального благополучия, профессионального признания.

Для профессионального роста необходимы:

- заниматься самообразованием;
- знакомство с методической, педагогической и предметной литературой;
- поиск в интернете;
- посещение семинаров, конференций, открытых просмотров;
- совещания, обмен опытом, беседы;
- своевременное прохождение курсов повышения квалификации;
- показ открытых знаний для коллег;
- изучение информационно-компьютерных технологий.

В детском саду можно организовать «Школу передового опыта». Ее цель в результативности методической работы по самообразованию педагогов. Она предусматривает такие формы работы:

- просмотр занятий у опытного педагога;
- консультации, беседы;
- тренинги;
- семинары-практикумы.

Направления этой деятельности могут быть следующими:

- формирование мотивации к освоению и внедрению новых технологий, творчеству, инициативе;
- работа в малых группах с презентацией педагогических достижений, самооценкой и коррекцией и т.п.

Работа по самообразованию позволит воспитателям пополнить и конкретизировать свои знания. Осуществлять глубокий и детальный анализ возникающих в работе с детьми ситуаций. В результате этой работы у воспитателей будет необходимость в постоянном пополнении педагогических знаний. Умение моделировать и прогнозировать воспитательно-образовательный процесс, раскроется их творческий потенциал.

Воспитатель, владеющий навыками самостоятельной работы, будет иметь возможность подготовиться и перейти к целенаправленной научно-практической исследовательской деятельности. Это будет свидетельствовать о

более высоком профессиональном, образовательном уровне. Это влияет на качество воспитательно-образовательного процесса и результативность педагогической деятельности в целом.

Основываясь на современные требования, можно определить основные пути развития профессиональной компетентности воспитателя:

- инновационная деятельность, освоение новых педагогических технологий;
- работа в творческих группах;
- исследовательская, экспериментальная деятельность;
- активное участие в конкурсах, мастер-классах, семинарах, научно-практических конференциях;
- обобщение собственного педагогического опыта.

Эти способы не будут эффективными, если воспитатель сам не осознает необходимости повышения собственной профессиональной компетентности. Необходимо создать такие условия, в которых воспитатель самостоятельно осознает необходимость повышения уровня собственных профессиональных качеств. Анализ своего педагогического опыта развивает профессиональное качество воспитателя. Результатом чего является, развитие навыков исследовательской деятельности, которые затем интегрируются в педагогическую деятельность.

Главным средством управления качеством образования в дошкольной организации является работа по совершенствованию профессиональной компетенции. Качество образования – социальная категория, определяющая результативность процесса образования в дошкольной организации, его соответствие потребностям и ожиданиям общества в развитии детей и профессиональной компетентности педагогов. Чем выше уровень профессиональной компетентности воспитателей, тем выше уровень качества образования в дошкольной организации образования.

Готовность воспитателя, его профессионализм есть его общая способность мобилизовать имеющиеся знания, опыт, личностные и социальные качества и ценности, которые приобретены в процессе образовательной деятельности. Они составляют его профессиональную компетентность, следовательно, являются основополагающим фактором повышения качества дошкольного образования.

Литература:

1. Волкова Г.В. Повышение профессиональной компетенции преподавательского коллектива //Завуч.1999.№7
2. Становление профессиональной компетенции учителя: Учебное пособие/ С.М.Годник, Г,А.Козберг.-Воронеж.2004.
3. Зеер Э., Сыманюк Э. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования // Высшее образование в России. 2005, №4.
4. Иванова Т.Е. Профессиональная компетентность педагога, как фактор повышения качества дошкольного образования. М.,2008.

5. Компетентностный подход в педагогическом образовании: Коллективная монография / Под ред. Проф. В.А.Козырева и проф. Н.Ф.Радионовой. СПб.: Изд-во РГПУ им.А.И.Герцена, 2004.

6. Поташник М.М. Управление качеством образования. М.2000.

КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ – КЕМЕЛ ӘРІ НӘТИЖЕЛІ БОЛАШАҚҚА ҰМТЫЛУДЫҢ САПАЛЫ БАҒЫТЫ

Арынханова Ақтолқын Нұрәділқызы

*Қарағанды облысы, Балқаш қаласы №9 жалпы білім беретін
мектебі*

Андатпа. Мақалада кәсіптік бағыт бағдар берудің болашақ ұрпақ үшін қаншалықты маңызды екені жазылады. Кәсіптік бағыт бағдар беруге арналған тың идеялармен, ол жұмыстың күтілетін нәтижесі жайлы баяндалады. Бағыт түрлері көрсетіле отырып, сол бағыт бойынша мамандық түрлеріне мысал ретінде қысқаша шолу жасалады. Кәсіптік бағыт – бағдар берудің білім жүйесіне бастауыш сыныптан бастап енгізу арқылы, жастайынан оқушыларды кәсіп түрлеріне бейімдеу жұмысы ұсынылады.

Аннотация. В статье рассказывается, насколько важна профориентация для будущих поколений. Профессиональное направление преподносится с новыми идеями для ориентации, рассказывается об ожидаемом результате работы. Показывая виды направлений, делается краткий обзор на примере видов специальностей данного направления. Профессиональная ориентация - путем введения в систему образования ориентации с начальной школы рекомендуется с раннего возраста адаптировать учащихся к видам профессий.

Білімдінің өмірі жарық, білімсіздің күні қаріп демекші... білімсіз қазіргі заманда ешқандай болашақты елестете де алмайсың. Бала жастайынан болашағын ойлап, болашағына жұмыс жасаса, оның келешегі жарқын болары сөзсіз.

Қазіргі таңда дамыған заман ағыны болғандықтан, түрлі мамандықтар, түрлі бағыттар өмір ағынының сұранысына қарай туып жатыр, мүмкіндік өте көп. Біздің жастардан талап етілетіні тек жан – жақты болу және іздену. Өз алдына мақсат қоя білетін, мақсатына қарай жүріп, күнде арманына қадам аттап, ұмтылып, ізденіп жүрген жастар қаншама...

Мұхтар Әуезов атамыз айтпақшы, «Қай істің болмасын өнуіне үш шарт бар: ең әуелі – ниет керек, одан соң – күш керек, одан соң – тәртіп керек». Осы сөздерге қарап – ақ жастарға өмірлік ғибрат алуға болады. Осы сөздерге иланар жан болса, өзі ниеттенсе, алға ұмтылса, жан – жақты ізденсе – міндетті түрде нәтиже шығады. Өзін – өзі табады.

Жастар әртүрлі кәсіп түрлеріне бейімделе білуі қажет. Себебі, болашақта кәсіптік бейімделудің тиімділігі тек қана нақтылы еңбек нәтижелерінен

көрінбейді, ол сонымен қатар өндіріс ұжымында, еңбекке жаңадан араласқан жастармен жүргізілетін жүйелі жұмыстың нәтижесін же жүзеге асады. [1, 11-б.].

Кәсіптік бағыт бағдар беру бағдарламасы бастауыш сыныптан бастап жүру қажет. Балалар кішкентай кезінде барлығына қызығушылықпен қарайды. Қызығушылығы басым кезде балаларды әртүрлі бағыт бойынша оқытып, тапсырмалар орындатып көрсе, балалар ішіндегі ең өзіне ұнайтын, қабілеті бейім болатын бір істі таңдап алар еді. Сол бір бағыт бойынша сыныптан сыныпқа көшу кезінде жұмыс жасап, өз білімін жетілдіріп отырса, мектеп бітірер шақта баланың мамандық таңдауы ешбір қиындықсыз, психологиялық ауырлық пен болашағына деген қорқыныш сезімінсіз жүзеге асырады.

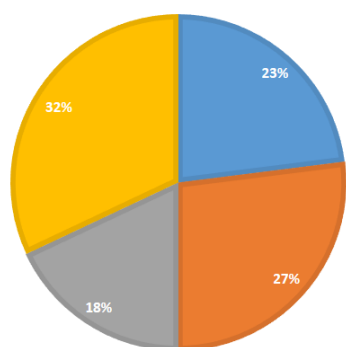
Сондай жұмыстардың бой көтеруі үшін, әр мектепте қосымша үйірме сағаттары сабақ уақытында жұмыс жасаса, балалардың уақыты демалуға да, сабақтан бөлек басқа да үйірмелерге өз еріктері бойынша қатысатындай етіп жоспар құрса тиімді болады. Аптасына бір сағат болсын балалар әр сыныпта өзі таңдаған кәсібі бойынша бағыт – бағдар алса, басқа да мамандықтар бойынша тәлім алып көрсе, балалардың жан – жақты даму процесі жылдам жүреді. Бұл ой, күнделікті стандартты білім жүйесінен бөлек қолға алынса, дамыған, білімді ұрпақ міндетті түрде өседі.

Биология бағыты бойынша мектеп дәрігерлері мен биология пәні мұғалімдері анатомия ғылымын балаларға жай түсіндіріп қана қоймай, адамдарға алғашқы көмек жасау, іш құрылыс қызметі бойынша жұмыстар көрсетсе, балаларға жасатып көрсе балалар медицина саласынан да үлкен мағұлмат, құнды тәжірибе алады. Ондай балалар кейін білікті дәрігер болып шықпасына кім кепіл?

Өлемді өзгерткің келсе, ең алдымен өзіңнен баста демекші, мен өз сыныбымның оқушыларын осы бағыттар бойынша білім алып көруін жоспарладым. Сондықтан бұл жұмысты қолға алу мақсатында оқушылардан сауалнама алған болатынымын. Сауалнама барысында оқушылардан болашақ мамандығы жайлы сұрақтар қойылып, сауалнама нәтижесі оқушыларға кәсіптік бағдар бойынша көмек керек екенін көрсетіп берген болатын. Өз сыныбымда оқитын бастауыш сыныптың 22 оқушысы мына бағыттар бойынша: робототехника – 23%, тілдер бағыты - 18%, жаратылыстану - 32%, тарих, өлкетану - 27% оқуға тілек білдірген болатын.. Сонымен қатар осы бағыттардан бөлек, өнер жолына бет бұрғысы келіп отырған оқушыларымда бар. Ән айтуға – 9%, би өнеріне – 14%, қолөнерге – 27%. Сауалнама нәтижесі төмендегі диаграмма №1 - де анық көрсетілген.

САУАЛНАМА НӘТИЖЕСІ

■ Робототехника ■ Тарих, өлкетану ■ Тілдер бағыты ■ Жаратылыстану

Өнер, еңбек жолы

- Ән айту – 9% - 2 оқушы
- Би - 14% - 3 оқушы
- Қолөнер - 27% - 6 оқушы

Диаграмма №1. Сауалнама нәтижесі

Оқушылардың осы тілектерін тастамай, алға жылжу мақсатындағы ендігі жоспарым осы сауалнама нәтижесі арқылы, кәсіби бағыт бағдар беру жұмысын қолға алуға сұраныс тастау. Сұраныс тастап қана қоймай, оқушылармен өздігімнен кәсіби бағытта жұмыс жасау үшін жоспар құрған болатынымын. Сол жоспар бойынша қазіргі таңда әр аптадан 3 сағат уақытты әртүрлі бағытқа арнап, жоспарға сәйкес өздігімізден кәсіби білім берудің бастапқы білімін алудамыз.

Ұрпақ ұрпақтарға жалғасатындықтан, қазірден бастап білім жүйесіне жаңалық енгізіп, сол жаңалықты іске асыратын болсақ, қазіргі ұрпақтарда, ұрпақтардың ұрпақтары да осы жолмен жүретін болады. Тек дәл қазір бізден, яғни білім саласындағы азаматтардан талап етілетіні, сапалы да жүйелі бағдарлама жасап, оны білім жүйесіне толығымен бекітіп, осы бағдарламаны жандандыру ғана...

Әдебиеттер тізімі

1. Нағымжанова Қ. Педагогикалық инновацияның зерттелуі // Бастауыш мектеп 1999 №3. 9 – 11бб.

2. Нұрахметов Н.Н. Қазақстандық мектептер дамуының жаңа бағыттары // Қазақстан мектебі – 1996.№2. – 11-15 бб., №3. – 39-40 бб.

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Асемжанова Анар Ыбраевна

Алматы облысы Жамбыл ауданы Ұзынағаш ауылы Наурызбай батыр Құтпанбетұлы атындағы орта мектебі КММ

Аңдатпа. Бұл мақалада қазіргі таңда қоғамда өте өзекті болып отырған тақырып қарастырылады. Өзекті деуімнің себебі кәсіптік бағдарлау жұмысы арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыру арқылы біз ұлттың, мемлекеттің болашағын қалыптастырамыз. Себебі мемлекеттің болашағы-

жастардың қолында десем артық айтпағаным деп ойлаймын. Мақалада балалардың болашақ мансабын қалай қалыптастыруға болатынын егжей-тегжейлі зерттей отырып, мектептегі кәсіптік бағдар жұмысымен байланыстыра отырып қалыптастыруға болатынын дәлелдеуге тырыстым. Мақаланы жазудағы мақсат- балалардың бос уақытын тиімді пайдалана отырып, өзінің сүйкті ісімен айналыса жүріп, болашақ мамандығына жол ашу. Сондай-ақ, мамандық таңдаудан қателеспеуге үйрету. Мақалада оқушылардың мамандық таңдай білуі үшін оларға қалай көмек беруге болатыны, қызығушылықтарын қалай арттыруға болатыны жайында жан-жақты талданды. Өмірде үлкен жетістіктерге жеткен маман иелерінің басынан өткен қиындығы мен қызығы жайында кездесулердің ұйымдастырылуы керектігі талқыланды. Оқушыларды қызығатын ісімен айналыстыра отырып, нағыз маман қалыптастыруға қолжеткізуге болатындығы көпшілік үшін жаңалық болып табылады. Өйткені өз тәжірибемде орын алған шындықпен бөліспекпін. Ең бастысы бұл мақала жас педагог мамандарға балалардың кәсіптік бағдарлау жұмысы арқылы мансабын қалыптастыруға көмек ретінде қолдануға болатын құрал екені анық.

Аннотация. В данной статье рассматривается очень актуальный в современном обществе вопрос. Я говорю об актуальности, так как через формирование будущей карьеры детей, мы формируем будущее нации, государства. Потому что будущее страны в руках молодежи. В статье я постаралась подробно обосновать, как можно сформировать будущую карьеру детей, связав ее с профориентационной работой в школе. Цель написания статьи - проложить путь к будущей профессии, занимаясь любимым делом, с пользой использовать свободное время детей. Также научить не ошибиться в выборе профессии. В статье подробно разобрано, как помочь школьникам выбрать профессию, как повысить их интерес. Обсуждается необходимость организации встреч о трудностях и интересах специалистов, добившихся больших успехов в жизни. Для многих является новостью, что воспитать из студентов настоящих специалистов можно, вовлекая их в интересующую их работу. В статье раскрываю данный вопрос исходя из собственного опыта. Главное, что эта статья является инструментом, которым смогут воспользоваться молодые педагоги для помощи детям в формировании будущей карьеры через профессиональную консультационную работу.

Қазіргі таңда баланың болашақ мансабын қалыптастыру- қоғамдағы ең өзекті тақырыптардың бірі болып отыр. Кәсіптік бағдар беру дегеніміз- педагогтардың, психологтардың, ата-аналардың және мектеп ұжымындағы шығармашылықпен айналысатын кез-келген мамандардың әр оқушының қабілетіне қарай шәкіртіне мамандық таңдауға көмектесуі, қолдауы деп ойлаймын. Әрине, баланың тәрбиесіне, жан-жақты білім алуына керекті нәрсемен толық қамтамасыз етілуіне ата-анасы жауапты. Дегенмен де, баланың болашағы таңдаған мамандығымен тығыз байланысты. Сол себепті әлі көп нәрседен хабары жоқ оқушыға мектеп ұжымы, сынып жетекшісі, ата-ана керек ақпаратпен толық қамтамасыз етуі керек. Әр оқушының мамандықты

қателеспей дұрыс таңдап, жеке тұлға болып қалыптасуы мектеп кезінен басталатыны анық. Мектеп тек білім беретін орта ғана емес, болашаққа нық қадам жасауды үйрететін ыстық ұя болғаны дұрыс.

Жоғары сынып оқушыларының басты проблемасы-мамандық таңдау екені баршаға мәлім. Қазіргі ақпарат заманында дұрыс және жалған ақпаратты ажырату оңай емес. Ақпараттың шектен тыс көптігінен оқушылар қайсының дұрыс не бұрыс екенін білмей жатады. Сол себепті осы жағдайда үлкендер көмектесуі қажет. Мамандық туралы жеткіліксіз білу-оқушыны кездейсоқтыққа, болашағына деген сенімсіздікке итермелейді. Мамандықты дұрыс таңдамаған адам болашақта ол бірнеше жұмысқа ауысып, еш жерде тұрақтамайды. Әр нәрсенің басын бір шалып, түбінде сонша жыл оқып алған дипломын сандықтың түбіне салып қойып, қара жұмысшы болып шыға келгенін өзі де аңғармай қалуы мүмкін. Сол себепті болашақта таңдау жасап отырған мамандықтың қыр-сырын терең зерттегені абзал. Менің ойымша, кәсіптік бағдарлау жұмысы арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыруға болады. Мектеп ұжымы мұндай жағдайда қалай оқушыларға көмектесе алады? Мен осы мәселе төңірегінде ойланып, көп толғандым.

Әрине, әр оқушының мамандық таңдауы өзінің жеке қызығушылығына байланысты. Адамдардың белгілі бір хоббимен айналысуы сүйікті ісін табуға көмектеседі. Сол себепті оқушыларға үйірмелер санын көбейту керек. Мысалы кейбір ауылдарда үйірмелер мүлдем жоқ. Сондықтан оқушылардың бос уақыты көп болып, есесіне уақыттарын телефон шұқылаумен, ойын ойнаумен бекер өткізеді. Ал бос уақытын пайдасыз іспен өткізген адамның болашағын ойлауы екіталай. Үйірмелерге жазылып, қалаған ісімен айналысқан оқушының бойында өзінің қолынан бір іс келетініне деген сенімділік болады. Көшбасшылық, дарындылық, өзіне деген сенімділік қасиеті дами түседі. Ондай оқушылар мектеп қабырғасында жүріп-ақ іс-шараларға белсене қатысып, өзінің жетістік жолын бастайды.

Екінші ұсыныс ретінде айтарым, бұрынғы мектеп бітіруші түлектермен кездесу ұйымдастыру қажет. Себебі олар мамандықты дұрыс таңдаса да немесе қателессе де сол жолдан өтті. Мамандық таңдаудағы өз қателіктерін айтып, жас түлектердің қателеспеуінің алдын алар еді. Тек бітірген түлектерді ғана емес, өмірде өз жолын ерекше жолмен тапқан қызықты оқиғасы бар адамдарды да кездесуге шақырған жөн. Негізінен біздің мектебімізде соңғы жылдары осы бағытта көптеген іс-шаралар өткізілді. 9-11-сынып оқушыларының қатысуымен өзіміздің мектептен білім алып, таңдаған мамандықтары арқылы үлкен жетістіктерге жетіп жатқан түлектер өз тәжірибелерімен бөлісіп отырады. Оқушылар өздерінің мамандық жайында көкейіндегі мазалаған сұрақтарына жауап алып, мамандық таңдауда қателеспеу керектігінен сабақ алып отырады. Негізінен жоғары оқу орындары мен колледждерден кәсіптік бағдар беріліп отыратыны баршамызға мәлім. Бірақ, ол іс-шаралар мектеп аяқталатын кезде, көктем айында басталады да, қаптап бірінен кейін бірі мектептерге келіп жатады. Балалар өздерінің бұрыннан таңдап отырған мамандығынан да айнып қалып жатады. ҰБТ тапсыратын кезде сол мамандыққа байланысты пәндері де

ауысып, баланың дайындалған еңбегі зая кететін кездер де болады. Менің ойымша, ондай іс-шаралар оқу жылы басталғаннан бастап қолға алынса, нұр үстіне нұр болар еді. Мектепке келіп таныстырылым жасағаннан гөрі, сол оқу орнына оқушыларды апарып, саяхат жасатқан әлдеқайда дұрыс деп ойлаймын. Себебі мамандық таңдаумен қатар сол мамандықты мықты оқытатын университетпен де танысу маңызды. Жақын маңдағы университеттерге барып көріп қайтудың өзі оқушыға керемет әсер сыйлайды. Таңдаған мамандығына сенімді болып, шабыт алып, алға ұмтыла бастайды. Сосын кәсіптік колледждер мен училищелерге, сол аймақтағы кәсіпорындарға тур жасауды да айтар едім. Себебі мамандық таңдаумен ғана шектеліп қалмай, сол кәсіптік оқу орнымен, кәсіпорындағы маман иелерінің жұмыс барысын көзбен көріп, қолмен жасап көру оқушыларға кез-келген еңбектің қиыншылығы мен қызығы болатыны түсінікті болар еді.. Мектепте кәсіптік бағдар беру жас ерекшеліктеріне қарай жүргізіліп отыру қажет. Төменгі сынып оқушыларына мамандық таңдауды емес, еңбекті сүйеге, кез-келген адамның еңбегін құрметтей білуге тәрбиелеген дұрыс. 5-8-сынып оқушыларына тұрып жатқан жерлерінде қандай мамандық иелері көптеп кездесетіні жайында, олардың атқаратын қызметтері жайында пікір алмасып отыру керек деп ойлаймын. Ал 9-11 сыныптарда әрбір мамандықты терең зерттеуге көңіл бөліп, белгілі бір кәсіпке қызықтыру қабілетін дамыту керек. Бұл кезде оқушылар факультативтерге, үйірмелерге, өздері таңдаған бағытқа тереңірек дайындық жасау барысында көбірек ізденгендері абзал.

Сонымен қатар біздің ұжымда 5 – 7 сынып оқушыларын Назарбаев зияткерлік мектептеріне саяхат жасап, ол жердегі оқушылардың өмірімен таныстырып қайту , сол арқылы оқушыларға мотивация беру де дәстүрге айналған. Өйткені ол жерде жай балалар оқымайды, өте дарынды, терең білімді балалар жаңалық ашып, өз жасаған жобаларын шетелдердегі оқушылармен тәжірибе алмасады. Сондай-ақ, ол балалар біздің оқушыларды өздері сияқты терең білім алуға қанаттандыратыны сөзсіз. Нағыз сондай болашақ ғалымдарды дайындау ұстаздары үшін де үлкен мәртебе екені анық. Ақпараттық заман ағымы күннен-күнге дамып келе жатқандықтан неше түрлі жаңа мамандықтар шығып жатыр. Мысалы, профориентолог мамандығы. Сапалы профориентолог мамандарымен кездесу ұйымдастырсақ та, оқушылар біраз ақпаратпен сусындар еді. Не дегенмен осы саланың үздігі болғандықтан мамандық таңдау тақырыбы оларға етене жақын екені айқын.

Негізінен оқушыларға мамандық таңдауда мектеп психологының да көп көмегі бар. Әр оқушының жеке мінезіне, қызығушылығына байланысты тым болмаса бағытты анықтауға болады. Осы мәселеге байланысты жыл сайын жұмыс істейтін клуб ұйымдастыруға болады. Ол клубта әртүрлі іс-шаралар өтіп тұрады. Оқушылардың қызығушылығына орай топтарға бөліп психологиялық тесттер шешсе пайдасы тиері анық. Сонымен қатар соңғы он жылдықтағы жаңа мамандық, сұранысқа ие мамандықтар, жалақысы көп мамандықтар деген сияқты тақырыптарды қамтитын жоғары сынып оқушыларына арналған кітаптар керек. Ол оқушыларға көмекші құрал бола алады деген сенімдемін.

«Шәкіртсіз ұстаз-тұл» демекші, әрбір ұстаз өз мамандығына қарай шәкірт тәрбиелеуі керек. Ата-бабамыз «Бұлақ көрсең- көзін аш», деп бекер айтпаса керек. Мен өзімнің ұстаздық тәжірибемде талай оқушыларыма бағыт-бағдар бере отырып, мамандықты шатыспай таңдауына жол көрсете білдім деп ойлаймын. Алысқа бармай-ақ, биылғы жас түлектердің ішінен Мамұтқызы Ақжол деген оқушым менің жолымды таңдап, Сүлейман Демирел атындағы университеттің қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдерін даярлау мамандығы бойынша грандка оқуға түсті. Ақжолдың әдебиетке жақындығын, қызығушылығын байқағаннан бастап, Ақжолды түрлі оқуларға, олимпиадаларға, ғылыми жобаларға қатыстыра бастадым. Біздің мектепке келгенде өте ұяң, тұйық қыз еді, кейіннен өзіне деген сенімділігі оянып, мектеп, аудан, облыс, республика көлеміндегі қатысқан іс-шаралардан жүлдесіз қайтпайтын болды. Көлемі шағын мақалалар жаза жүріп, кейіннен 10-сыныпта оқып жүріп, Республикалық балалар мен жасөспірімдерге арналған « Ұлан» газетінің жас тілшісі атанды. Ақжолдың актерлік шеберлігін ашуға да көмегімді тигіздім деп ойлаймын. Оқуға құштар мектеп жобасы аясында Роза Мұқанованың «Мәңгілік бала бейне» шығармасының желісімен мектеп сахынасында спектакль қойдық. Ақжол Ләйлінің тәтесі Қатираның образын тамаша сомдап шықты. Осылай Ақжол бірнеше қырынан таныла бастады. Бұл спектакль көптің көңілен шығып, кейіннен аудан қонақтары алдында үлкен сахнада да қойылды. Бұл қойылым бойынша кейіпкерлерді сомдау арқылы қаншама оқушыны шығармашылыққа баули алдық деген үміттемін.

Мектеп директорынан бастап ұжымның әрбір маманы кәсіптік бағдар беру жұмысына көңіл бөліп, әркім өз жұмысын тиянақты атқарып отырса, болашақ түлектер мамандық таңдауда шатыспайды.

“ӘЛИХАНТАНУ” БАҒДАРЛАМАСЫН ЖҮРГІЗУДЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚҚА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Асемханова Гульнар Базылханқызы

*Балқаш қаласы,
Әлихан Бөкейханов атындағы № 15 мектеп-лицей*

Ұлыларын ұлықтайтын ұлт ұстаздарының рухани істері жалғасын табуда. Соның бірі бағдарлама арқылы оқушыларды функциональдық сауаттылыққа тәрбиелеу болып табылады. Бұл мақалада өз Отанының патриоты болатын көшбасшы оқушыларға арналған тапсырмалар көрсетілген.

Продолжается духовная деятельность великих учителей нации. Одним из них является воспитание функциональной грамотности учащихся через программу. В данной статье представлены задания для учащихся-лидеров, которые станут патриотами своей Родины.

Тұңғыш президентіміз «Қазақстан-2030» стратегиялық бағдарламасында Тәуелсіз Қазақстан Республикасын өркениетті ел қатарына қосу жолында Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым министрлігінің 2012 жылғы 8 қараша №500 және 2012 жылғы 20 желтоқсан «Білім туралы» Заңның 8-ші бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін жағдайлар жасау»- деп атап көрсеткен.

Педагогика ғылым саласы бойынша ХХІ ғасырдың басындағы әлемдік мұралар негізінде бүгінгі жас ұрпақты жан-жақты тұлға ретінде қалыптастыра тәрбиелеуге аса маңызды мән беріліп отыр. Соның арқасында ұлттық санамыз бен ой-пікірлеріміздің тұтас бір кезеңіне паш ететін шоқ жұлдыз, ғұлама ғалым, қоғам қайраткері, ХХІ ғасырдың бас кезендері рухани-интеллектуалды элитаның лидері, ең алғашқы ұлттық саяси партияның негізін қалаушы, ұлы ағартушы Әлихан Нұрмұхамедұлы Бөкейханның өмір жолы мен шығармашылық еңбектері тарих сахнасынан өз орнын алды. Сондықтан да Әлихан Бөкейхан мұраларын мектептің оқу-тәрбие үрдісіне ендіру бүгінгі өмір талабының бірі.

Әлихантану – жас ұрпақты сонау сұрапыл сұсты замандағы қуғын-сүргін кезіндегі қазақ халқының өмірімен, тарихымен таныстыру және олардың көзін ақиқатқа жеткізу, патриоттық рухын ояту.

Бүгінгі таңда ұлттық сана-сезімнің өсуі, Отанымыздың даму тарихының нағыз шындығын білуге ықыластың артуы білім беру саласында жаңа бағыттар мен бағдарламалардың қажеттілігіне көз жеткізуде. Осындай бағдарламалар арқылы жазықсыз жалаға ұшыраған, бұрмалаудың құрбаны болған арыстарымыздың қоғамдық саяси, ғылыми-педагогикалық қызметі жөніндегі тарихи шындықты толық көлемде қалпына келтіру, оларды туған халқына терең, жан-жақты қырынан таныту үшін « Әлихан» қорының жетекшісі Махмут Жарылғап атамен кездесу жиі өткізіледі.

Осыған орай, есімін алып отырған мектеп Әлихан Бөкейхан мұраларын оқу-тәрбие үрдісімен сабақтастыра отырып, ғылыми-зерттеу жұмыстары барысында бүгінгі мектептің оқу бағдарламаларын, жоспарын, жаңа буын оқулықтарын зерделеу арқылы «Әлихантану» курсының жобасы жасалынып, оны мектептің оқу бағдарламасына енгізді.

Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым министрлігінің 2012 жылғы 8 қараша №500 және 2012 жылғы 20 желтоқсан «Білім туралы» Заңның №8 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін оқу орындарының базистік оқу жоспары басшылыққа алынды.

Бағдарлама әр түрлі нақты деректер мен материалдарға, құжаттар мен зерттеу жұмыстарына сүйене отырып, жас ұрпаққа ХХ ғасыр басындағы ұлы тарихи кезең мен ұлт зиялылары жөнінде жаңа ғылыми көзқарас қалаптастыру міндетін алға қойып отыр.

Функционалдық сауаттылық термині алпысыншы жылдардан бастап қолданысқа енуде. Тарих пәнін оқытуда пән мұғалімі оқу және жазудағы сауаттылық пен заң сауаттылығын оқушылардың бойында қалыптастырады.

Мұғалім бағыт береді, ұйымдастырады. Осыған дәлел ретінде қазан айынан бастап мектебімізде апталықтар бірінен соң бірі өтуде. Тарихи сауаттылық апталығында «Тәуелсіздік толғауы» атты сахналық көріністен үзінді дайындап оқушылардың пәнге деген қызығушылығын, болашақ Әлихан ізбасарларының өсіп келе жатқанын байқайсың. Әр бейсенбі сайын «даналықтың бейсенбісін» өткізіп, Алаш зиялылығының өмірінен сыр шертіп тарих қойнауына еніп, оқушыны ғылыми жобаларға жетелеу де, үлкен жауапкершілікті талап етеді. Сауатты ұрпақ тәрбиелеуде ұстаз алдында көп міндеттер тұр. Соның бірі қосымша факультативтер мен қолданбалы курстар, арнайы бағдарламалар. 2020-2021 оқу жылынан бастап негізгі орта білім деңгейінің 7-8 сыныптарға арналған «Әлихантану» бағдарламасын жасап, отыз төрт сағатқа арнап қысқа мерзімді жоспар жасадым.

Сол сабақтарда пайдаланған функционалдық сауаттылыққа арналған тапсырмалар жиынтығына тоқталмақпын. Мұғалім мен оқушының іс-әрекетінің байланысын әр түрлі кезеңдерде функционалды сауаттылығының қалыптасуын мақсаттылық, жоспарлау, шешім қабылдау, орындау, нәтижеге баға беру арқылы жүзеге асыруға болады. Мысалы «Ғұмырбаяндық деректер» тақырыбында өткен сабақтан үзінді келтірейін. Ұйымдастыру кезеңі: сәлемдесу, түгелдеу болған кезде сыныпқа жағымды ахуал орнатып, тақтаға мына сөздерді іліп қойдым: «Бөкейханов өте тартымды адам екен... Сырт келбетінен нағыз ақсүйектік қасиет байқалады. Маңғаз, жүзі суық» [4, 34-б.]. Мәриям Мұқанованың «Сағынышым – Сәбитім» кітабынан. Әлиханның «туған жерден үш аршын жер бұйырса жетеді» деген сөзді ағайын-туыстарына әрдайым қайталап отыратыны айтылады [5, 14-б.]. Смахан төренің естеліктері. Одан соң тапсырмалар берілді.

Бірінші топқа «Балалық және жастық шағы 1866-1894ж.ж. Қарқаралы, Омбы, Санкт-Петербургта оқыған кезеңі; Қарқаралыда мұсылманша оқыған; 1879-1886 жж. Қарқаралыда өз бетімен үш кластық орысша мектепте оқыған; Қарқаралыда кешке оқып, етікшілік мамандыққа ие болған; Омбыда үш жылдық техникалық училищені бітірген; 1886-1890жж. Санкт-Петербургта императорлық орман институтын бітірген; 1890-1894жж. Санкт-Петербургта сырттай жедел оқып заң факультетін бітіргені туралы,

Екінші топқа 14 жылға созылған «Омбы кезеңі 1894- 1908ж.ж. Омбыға қайта оралып, мұғалімдік, редакторлық, шешендік бірнеше қызметтерді атқарып, арасында ғылыми-зерттеу экспедицияларына (1896-1901ж.ж. Щербина және 1903ж. С.П. Шевцов бастаған экономикалық экспедициялар) қатысқан. Әлиханның ормантанушы, экономист, тарихшы, әдебиеттанушы, фольклоршы, ауыл шаруашылығын зерттеген ғұлама ғалым ғана емес, саяси көзқарасы мен позициясы қалыптасқан, шындалған саясаткер, қоғам қайраткері, ұлт-азаттық қозғалысының аса көрнекті басшысы ретінде кеңінен танылған кезеңі еді.

Үшінші топқа «1905-1917 ж.ж. кезеңі». Бұл кезең үш ай түрмеде отырып, Самар қаласына жер аударылған Ақпан төңкерісіне дейінгі кезеңі Әлиханнның аса саясибелсенділік танытуымен ерекшеленеді. Қайраткер де ұлы ғалымның өмірі мен қызметінің уақыт жағынан ең қысқа еді. Үкітай (паспорттағы есімі – Сергей) деген екі перзент сүйеді. Қызы Елизавета Мәскеу Университетінің медицина факультетін, ұлы Үкітай – тау кен институтын бітіреді. Әлиханнның Евгений атты ұлы Әлиханнның ату жазасына кесілген жылдан бір жылдан кейін өмірге келеді. Жоқшылық пен аштықтың зардабын тартып тірі жетім болып өскен Евгений өзінің қазақ екендігін ұмытып та үлгерген сияқты еді. Ал оның жалғыз баласы – Петре бабасының кім болғандығы жайынан тіпті хабарсыз болатын. Сырым – Әлиханнның інісі Әзімханнан туған Райымжанның үлкен ұлы. Атасы Әлихан жайында көп естіп, көп білетінде – осы Сырым еді. Сырым бала күнінде Мәскеуге барып, «Лиза тәтесінің» Әлиханнның қызының қолында соның тәлім-тәрбиесін көріп өскен. Елизавета жалғыз баласы Ескендір Смағұлұлы Садуақасов қаза болғаннан кейін, осы Сырымды асырап алмақ ойы да болған екен. Әлихан және оның ұрпақтары – Үкітай, Евгений, Петре және Сырым турасында айтылады.

Төртінші топқа Алашорда кезеңі (1917-1922ж.ж.) аса маңызды тарихи кезең болып саналады. Бұл кезең Тоқырауындағы елінде жүрген жерінен ұсталып, Мәскеуге күштеп көшірілген сәттен басталады.

Бесінші топқа 16 жылға созылған ең ауыр, ең қасіретті кезең – Мәскеу кезеңі (1922-1937ж.ж.). Бұл Әлихандай бабамыздың ақырғы да ақтық кезеңі еді. Әлихан келіссөздер жүргізгенде тұтқынға алынды. Совет дәуірінде «Алаштың» көсемі БМСБ-ның (Біріккен Мемлекеттік Саяси басқарманың) қабырғасындағы (Қарқаралы мен Орынбор, 1922 жылы) үш рет, Бутырка түрмесінде жазықсыздан жазықсыз (1926 мен 1937 жж.) екі рет болып қайтқан. 1937 жылы Бутырка түрмесіне түскеннен кейін бір айдан кейін ату жазасына кесіледі. Әлихан Бөкейханға да, оның қыздарына да, немересі Ескендірге де ата-баба жерінен топырақ бұйырмады. Барлығы Мәскеуде жерленді.

Барлық оқушы мәтінді пайдалана отырып өз ойларын жинақтап айта алады, жоғарыда берілген дөңгелекшелер арқылы сабақ қорытындыланады.

Өртүрлі тәсілдермен оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытатын олимпиадалар, тарихи танымдық сағаттар, ғылыми практикалық конференциялар өз жемісін беруде. Облыстық ғылыми практикалық конференцияда 10 сынып оқушылары Несіпбек Ерсін жүлделі екінші орынды, Жетібаева Ләйлә үшінші орынды иеленді. Дәстүрлі қалалық конференцияны өткізу біздің мектептің еншісінде. 10 сынып оқушысы Абилпейісова Салима «Қарқаралы петициясы-Алаш қозғалысының түптамасы» тақырыбында ғылыми жобасын сәтті қорғап, мектеп оқушыларымен кездесу ұйымдастырды. Әлихантану жұмысындағы кешенділікті сақтау арқылы оқушылардың жалпы оқу біліктілігі мен дағдысын, туған өлкеге және Отанға деген сүйіспеншілік пен патриоттық сезімдерді тәрбиелей отырып үлкен жетістіктерге жетемін деген ойдамын.

Әдебиеттер тізімі

1. 2030 жылға арналған стратегиялық бағдарлама
2. «Білім туралы» Заң 2012 жылғы 20 желтоқсан
3. Әлихан Бөкейхан шығармаларының 9 томдық толық жинағы. Астана 2013
4. Мәриям Мұқанова «Сағынышым – Сәбитім Алматы: Өлке, 2000..
5. Сұлтанхан Аққұлы «Жұлдыз» журналының 1996 жыл №3 Смахан төренің естеліктері
6. Махмут Жарылғапов. «Ақтоғай – алтын бесігім», Алматы 1990 ж.

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ПРИ ВЫПОЛНЕНИИ ЛАБОРАТОРНЫХ РАБОТ

Асташкина Н. В.

*КГУ «Общеобразовательная школа №6»
отдела образования города Шахтинска
управления образования Карагандинской области*

Аннотация: 10-сыныптағы зертханалық жұмыс мысалындағы мақалада әртүрлі тапсырмаларды орындау барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптастыру формалары мен әдістері көрсетілген. Жұмысқа оқулықта жоқ кейбір сұрақтар және зерттеу құзіреттілігін қалыптастыруға ықпал ететін контекстік тапсырма қосылды.

Аннотация: В статье на примере лабораторной работы в 10 классе показаны формы и способы формирования исследовательских навыков у учащихся в процессе выполнения различных заданий. В работу добавлены некоторые вопросы, которых нет в учебнике и контекстная задача, которая также способствует формированию исследовательской компетенции.

Сегодняшнему школьнику нужно быть готовым к жизни в высокотехнологичном мире. Исследовательские навыки – одно из самых необходимых качеств, которыми должен обладать современный человек. Несомненно, знания являются основой компетентности человека, но важнее применять имеющиеся знания на практике при решении определённых задач.

Исследовательские навыки могут быть сформированы только во время исследований. Именно физика формирует исследовательские навыки учащихся. Отличительной особенностью изучения физики является выполнение лабораторных работ. Каждая лабораторная работа - миниисследование, которое включает в себя несколько основных этапов –изучение теоретического материала, проведение эксперимента, сбор и обработка данных, вычисления, анализ результатов. Важнейшей составной частью лабораторной работы

является эксперимент, с помощью которого учащиеся подтверждают правильность законов, изученных ранее в теоретическом курсе предмета.

Лабораторные работы у учащихся вызывают неподдельный интерес, высокую активность. Им нравится самостоятельно проводить эксперименты, нравится работа в малых группах, учащиеся чувствуют себя первооткрывателями. В процессе выполнения лабораторной работы на первый план выступают мотивация, планирование, организация деятельности.

Отличительными чертами лабораторных работ являются благоприятный микроклимат, атмосфера сотрудничества, максимальные возможности самореализации как на отдельных этапах работы, так и в целом, возможность вовлечения каждого ученика в процесс. Правильно сформулированные и выстроенные этапы лабораторной работы способствуют формированию исследовательской компетенции у учащихся, а привлекательность такой формы урока способствует этому процессу.

Из опыта работы. Приведу пример лабораторной работы в 10 классе общественно- гуманитарного направления. Особенностью данной работы является интеграция физики и химии.

Лабораторная работа 2. Исследование условия возникновения тока в электролитах

Цель работы: Выяснить, растворы каких веществ являются проводниками, пронаблюдать за химическим действием тока.

Оборудование: источник тока, амперметр лампа, кювета с медным и цинковым электродами, ключ, соединительные провода, стаканы с дистиллированной водой, раствором сахара и раствором поваренной соли, чашка с поваренной солью, стеклянная палочка.

Ход работы:

1.Соберите электрическую схему, состоящую из источника тока, ключа, лампочки и двух электродов, соединённых последовательно.

2.Опуская электроды в стаканы с различными жидкостями, определите. Какие из них являются проводниками.

3. Предварительно высушив, опустите электроды в сухую поваренную соль.

4. Занесите наблюдаемые явления в таблицу.

Таблица 1. Ход исследования

	Вещество	Наличие тока в цепи	Наблюдение химического действия тока
	Дистиллированная вода		
	Раствор сахара		
	Раствор поваренной соли		
	Поваренная соль		

Ответьте на вопросы:

1. Почему дистиллированная вода, раствор сахара и сухая поваренная соль не являются проводниками, а раствор поваренной соли проводит электрический ток? [1, с. 222]

2. Как называется процесс распада молекул на положительные и отрицательные ионы? Что такое электролиты?

3. Как ведут себя ионы, если в раствор опустить катод и анод и подключить их к источнику тока? Где в промышленности применяется это явление?

4. Что понимают под упорядоченным движением заряженных частиц?

Сделайте выводы: об условиях возникновения электрического тока; о наблюдаемых внешних проявлениях электрического тока в растворе поваренной соли; о носителях электрического тока в растворах электролитов.

5. Задача.

Производство меди в Карагандинской области. Сегодня на мировом рынке спрос на медь очень высокий. В Шетском районе Карагандинской области в тестовом режиме начал работать завод по производству катодной меди. Завод по производству катодной меди начали строить в 2016 г. Стоимость проекта составляет более 14 млрд тенге. Проект позволяет производить 9000 т катодной меди в год. Завод полностью оснащен современным оборудованием от мировых лидеров в этой отрасли.

На сегодняшний день заводе работают 550 человек, в основном это жители близлежащих районов. Применяемая компанией технология «кучное выщелачивание-жидкостная экстракция-электролиз» (HL/SX/EW) позволяет перерабатывать руду с низким содержанием меди. А также является одной из самых экологичных в металлургии, отличаясь минимальным выбросом вредных веществ в окружающую среду. Весь цикл производства является замкнутым, то есть экологический безопасным. Запасов хватит на 15-20 лет. Проектирование и строительство завода осуществлялось специалистами казахстанских компаний, входящих в группу «Караван Ресорсиз». [2]

А) Как в курсе физики называется способ получения меди на заводе? Сколько меди в год будут производить на заводе.

В) какие экономические и экологические задачи были решены при строительстве завода.

В представленной лабораторной работе изменены, по сравнению с учебником некоторые вопросы в конце лабораторной работы. Исследовательские навыки у учащихся формируются на следующих этапах лабораторной работы: при проведении экспериментов, при проведении анализа полученных данных, при интеграции химии и физики, в ходе ответов на вопросы, в ходе решения задачи.

Именно исследовательские навыки являются отличительной чертой творческой, активной, целеустремлённой личности.

Список литературы

1. Н. А. Закирова, Р. Р. Аширов. Физика. Учебник для 10 класса общественно- гуманитарного направления общеобразовательной школы. Нур-Султан, «Арман-ПВ», 2019.

БАЛАБАҚШАДАҒЫ БАЛАНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН ӘЛ-АУҚАТЫ

С.А. Асылханова, А.Т.Қази

*Қарағанды қаласы, Әлихан Бөкейханов ауданы
№8 ЖББМ КММ шағын орталық*

Аннотация. Бұл мақалада мектепке дейінгі мекемеге келген мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық саулығы жайлы айтылған. Психологиялық қауіпсіздік көрсету жолдары көрсетілген. Балалардың психологиялық қауіпсіздігіне туғызатын сыртқы факторға әкелетін жолдарға тоқталып, олардан шығу жолдары көрсетілді.

Аннотация. В данной статье рассказывается о психологическом здоровье дошкольников, посещающих дошкольное учреждение. Показаны способы оказания психологической безопасности. Были затронуты пути, ведущие к внешним факторам, создающим психологическую безопасность детей, показаны пути выхода из них.

Мектепке дейінгі балалық шақ-бұл баланың өміріндегі жарқын және қуанышты кезең, оның тұлға ретінде тұтас дамуын қамтамасыз ету кезеңі, баланың физикалық және психологиялық дамуының негіздері, болашақ адамның денсаулығы.

Бүгінгі таңда өмірдің өзі ересектердің ғана емес, балалардың да тіршілік қауіпсіздігі негіздерін оқыту қажеттілігін дәлелдеді. Адамды қоршаған ортада қауіпсіз өмір сүруге дайындау адам өмірінің барлық кезеңдерінде жүруі керек. Оны мектепке дейінгі жастан бастау керек [1, 32 б.].

Баланы мектепке дейінгі мекемеге қабылдау-оның өміріндегі маңызды оқиға. Ол балабақшада көбінесе белсенді, онда тәрбиешілермен және құрдастарымен қарым-қатынас жасайды. Сондықтан, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының мұғалімдері мен қызметкерлері баланың психологиялық қауіпсіздігі мен психологиялық жайлылығын сезіну үшін бәрін жасауы керек. Сондықтан баланың дамуы мен тәрбиесіне қатысатын ересектердің негізгі міндеттерінің бірі психологиялық қауіпсіздікті және эмоционалды саулықты қамтамасыз ету болып табылады. Қазіргі заманғы балабақша табысты, бақытты және дені сау балалар қалыптасатын орынға, ал білім беру мекемесі сөзсіз психологиялық қауіпсіздік пен эмоционалды жайлылықтың аумағына айналуы керек.

Психологиялық қауіпсіздік-баланың әлеуметтік бағдарланған қажеттіліктерін қанағаттандыруға және дамытуға, оның өзін-өзі бағалауын сақтауға және арттыруға ықпал етеді, жеке әлеуетінің толық ашылуын қамтамасыз етеді.

Психологиялық қауіпсіздік-бұл баланың психикалық дамуы сәтті қамтамасыз етілген және оның психикалық денсаулығына ішкі және сыртқы қауіптер жеткілікті түрде көрініс тапқан кезде, оның қадір-қасиетіне, психикалық әл-ауқатына, әлемді оң қабылдауға төнетін қауіп-қатерлерден баланың психологиялық қорғалуының жағдайы [2, 65 б.].

Психологиялық қауіпсіздікке төнетін сыртқы қауіп көздері

1. Балаларды манипуляциялау, жеке тұлғаның оң дамуына айтарлықтай зиян келтіреді. Бұл ересектер бала үшін бәрін жасауға тырысады, оны іс-әрекеттегі және шешім қабылдаудағы Тәуелсіздік пен бастамадан айырады.

2. Тәрбие-білім беру процесіне қатысатын және күн сайын балалармен өзара әрекеттесетін мектепке дейінгі мекеме персоналының жеке-жеке ерекшеліктері.

3. Топтағы тұлғааралық қатынастар. Нәтижесінде, қабылданбаған балалар микросоциумда дезориентация сезімін дамытады. Олар ерте жаста дөрекілік пен қатыгездікті көрсете алады, оған педагогтың тиісті реакциясы да жоқ.

4. Баланы қоршаған ортаның дұшпандығы: ойыншықтарға қол жетімділік шектеулі болған кезде, кеңістіктің түсі мен жарық шешімі ойластырылмаған кезде, баланың табиғи қозғалыс қажеттілігін жүзеге асыру үшін қажетті жағдайлар жоқ, негізсіз тыйымдар қолданылады.

5. Өмірдің ұтымсыз құрылған режиміне, күнделікті өмірдің монотондылығына, тамақтанудың ұтымсыздығы мен тапшылығына байланысты интеллектуалды-физикалық және эмоционалды шамадан тыс жүктеме.

6. Қатаюдың мәнін жете бағаламау, баланың таза ауада болу ұзақтығын қысқарту, қолайсыз ауа райы жағдайлары.

7. Балаға оның мінез-құлқын реттейтін түсінікті ережелердің болмауы.

Психологиялық қауіпсіздік бұзылған кездегі стресстік жағдайдың белгілері: ұйқының қиындығы, шаршау, алаңдаушылық, ұқыпсыздық, жылау, себепсіз сезімталдық, агрессивтіліктің жоғарылауы, қыңырлық, алаңдаушылықтың жоғарылауы, өзіне деген сенімділіктің болмауы, байланыстардан қорқу, жалғыздыққа ұмтылу, ойын іс-шараларына қатысудан бас тарту, тәбеттің бұзылуы, саусақтарды үнемі сору (емізік), дене салмағының төмендеуі немесе, керісінше, семіздік белгілері [3, 109 б.].

Баланың жеке басының тұтас дамуын қамтамасыз ету мектепке дейінгі мекеменің негізгі міндетін шешуді – тәрбиеленушілердің өмірін қорғауды және физикалық және психикалық денсаулығын нығайтуды қамтиды. Бұл мәселені шешу үшін мектепке дейінгі мекеменің қызметін баланың жеке басының психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету арқылы көреміз.

Ол үшін келесі міндеттер бөлінеді:

1. Мектеп жасына дейінгі балаларды қауіпсіз өмір салтына үйрету (қауіпті оқиғаны алдын-ала білу, мүмкіндігінше оны болдырмау, қажет болған жағдайда әрекет ету).

2. Қорқыныштың оң жағын қолдана отырып, қиын, қорқынышты жағдайларда өзін-өзі басқара білу (физикалық күштерді жұмылдырады, ақыл-ойды тездетеді, зейінді шоғырландырады).

Осы мәселелерді шешу үшін біз балалармен келесі жағдайларда шешім қабылдауды ұсынамыз: «орманда адасқанда», «үйде жалғыз қалғанда», «жоғалып қалғанда», «далада бейтаныс адам келгенде» және т.б. жағдай балаларға идея ретінде ұсынылады, ал балалар шешімді өздері айтады. Қауіпті және қорқынышты жағдайларға тап болған кезде не істеуге болатынын білу балаға шиеленісті жеңуге және қорқыныш пен жаза сезімін болдырмау үшін әрекет етуге көмектеседі. Ата-аналарға үйдегі жағдайды шынайы өмірден қолданып көру ұсынылады, мысалы, бала қоңырау есігін ашады ма. Әр түрлі жағдайларды айтуға болады, мысалы, «бейтаныс адам көлікке мінуді ұсынады».

Балалардың психоэмоционалды жағдайы көбінесе мектепке дейінгі мекемеде күн режимі белгілеген өмір ырғағына байланысты, белгілі бір ырғақтағы өмір баланың жағдайына жағымды әсер етуі керек. Мектепке дейінгі мекемедегі күн режимі барлық мүмкін стандартты емес жағдайларды ескере отырып, көп мақсатты болуы керек: ауа-райының нашарлығы, ата-аналардың балаларды өздеріне ыңғайлы уақытта әкелуге және алуға деген ұмтылысы, карантиндер және аурудың жоғарылау кезеңдері. Бұл режим әдетте икемді деп аталады, ол кенеттен өзгерген жағдайға тез әрекет ету жүйесін ойластырады. Мектепке дейінгі мекемеде балаларды жалпы және жеке психологиялық қорғау жүйесі жасалуы керек. Психологиялық қауіпсіздіктің дұрыс таңдалған құралдарының сенімді көрсеткіші-балалардың жақсы, көңілді көңіл-күйі, қуаныш пен сенімділік сезімдері.

Психологиялық қорғаудың жеке бағдарламасы баланың жеке ерекшеліктеріне, оның тәжірибесіне, әдеттеріне, отбасындағы тәрбие жағдайларына байланысты құрылады [4, 229 б.].

Балабақшада баланың жеке басының психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін көптеген бағдарламалар бар. Мысалы:

1. Балалардың психологиялық жағдайы үшін ыңғайлы режим сәттерін ұйымдастыру;

2. Дене тәрбиесі арқылы балалардың психоэмоционалды жағдайының алдын-алу жүйесі: су процедуралары, массаж, жағымды эмоциялар тудыратын арнайы сауықтыру ойындары.

3. Табиғи материалмен жұмыс: саз, құм, су. Бұл әдетте балаларды жағымсыз эмоциялардан алшақтатады.

4. Музыкалық терапия - үнемі өткізілетін музыкалық үзілістер, музыкалық аспаптарда ойнау.

5. Психоэмоционалды және физикалық белсенділікті бақылау және реттеу.

6. Балаға мүмкіндігінше тәуелсіздік пен еркіндік беру.

7. Баланың көңіл-күйі мен көңіл-күйін бақылау, оларды уақтылы түзету.

8. Бүкіл мекеменің пәндік-дамытушылық ортасын құру, баланың басқа балалармен және ересектермен байланысу мүмкіндігін кеңейту.

Әрине, психологиялық қауіпсіздік баланың толыққанды дамуының, оның психологиялық денсаулығын сақтау мен нығайтудың маңызды шарты болып табылады. Психологиялық денсаулық, өз кезегінде, баланың өміршеңдігінің негізі болып табылады. Балалық шақ пен жасөспірім кезінде ол өз өмірінің қиын міндеттерін шешуге мәжбүр: өз денесі мен мінез-құлқын игеру, өмір сүруді, жұмыс істеуді, оқуды және өзіне және басқаларға жауап беруді үйрену, ғылыми білім мен әлеуметтік дағдылар жүйесін игеру, өз қабілеттерін дамыту және «мен» бейнесін құру.

Баланың психологиялық денсаулығына қамқорлық жасау-бұл жай ғана сән үрдісі немесе басқа педагогикалық ізденіс емес. Білім беру кеңістігінде балалардың денсаулығына қамқорлық жасау-бұл ұлттық басымдық, бұл өсіп келе жатқан әрбір адамның қауіпсіздігіне және ертеңгі ұлттың қауіпсіздігіне деген қамқорлық.

Әдебиеттер

1. Жұмабекова Ф.Н. – «Мектепке дейінгі педагогика»- Астана, 2007
2. Отбасы және балабақша. - № 2, 2007 ж.
3. Агурицева Е.А., Баландина Л.А. Комплексная безопасность в ДОУ. Москва, 2014.
4. Афонькина Ю.А. Психологическая безопасность ребенка раннего возраста. Москва, 2014

БЛАГОПОЛУЧИЕ РЕБЕНКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ ДЕТСКОГО САДА

Р.К. Аулабаева, Д.А. Салыкова

КГКП «Ясли-сад «Думан» г. Караганда

Аннотация. Осы мақалада тәрбиешілер Аулабаева Рахия Қайыровна мен Салыкова Дамели Айтжановна топта пәндік - дамыту ортасын құру мен іске асыру бойынша өздерінің түсініктері мен көзқарастарымен бөлісті. Мектеп жасына дейінгі баланың тәрбиесі мен дамуындағы пәндік-дамытушы ортаның рөлін түсіндірді.

В данной статье воспитатели Аулабаева Рахия Кайыровна и Салыкова Дамели Айтжановна, поделились своим пониманием и своим подходом к созданию и реализации предметно- развивающей среды в группе. Разъяснили роль предметно-развивающей среды в воспитании и развитии ребенка дошкольника.

Учитель казахского языка Г.З. Нығызбаева

Дети охотно всегда чем-нибудь занимаются.

Это весьма полезно, а потому не только не следует этому мешать, но нужно принимать меры к тому, чтобы всегда у них было что делать.

Слова чешского педагога-гуманиста Яна Амоса Каменского лучше всего отражают одно из требований нашего современного дошкольного образования предметно – развивающую среду. Как будто педагог древности уже тогда подметил, что для развития ребенка важнее всего то, что окружает его в повседневной жизни. Теперь уже научно обоснованная, принятая Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения РК, организация предметно –развивающей среды детского сада определяет эффективность образовательного процесса, создающего благоприятные условия для развития личности и деятельности детей раннего и дошкольного возраста. Кто –то захочет поспорить скажет, что «Предметно - развивающая среда» существовала всегда, да, но всегда упор делался на обучение, освоение детьми дошкольниками программы через занятия. По принципу заполнения «пустого сосуда», но с гигантскими скоростями развития современной жизни вокруг нас, развитием новых технологий и информационного пространства интернета понимаешь, что и маленький ребенок пришел в детский сад уже со своим запасом знаний. Педагогу самому нужно уметь перестраиваться ежедневно обновляя запас своих знаний, чтобы затем расширять и обогащать кругозор детей пусть даже совсем маленьких и уже не только через обычные занятия. Современный педагог -воспитатель должен уметь направлять ребенка в применении уже полученных им знаний в своей детской жизни для его благополучного существования среди сверстников.

Конечно сначала это будет происходить в группе и на участке детского сада, в грамотно организованной воспитателем предметно- развивающей среде.

Воспитатель обустрояя предметно-развивающую среду группы должен стремиться, чтобы окружающая детей обстановка была уютной и эстетичной, а ее оформление должно быть привлекательным для детей и вызывать у них стремление к самостоятельной деятельности. Появляется и новая задача, научить детей поддерживать порядок в уголках, а она воспитывает бережное отношение детей к своей группе.

На примере нашей группы скажем, предметно-развивающая среда должна охватить все стороны жизни дошкольника;

-если это познавательно-исследовательская сторона, то в нашей группе существует уголок «Лаборатория» где есть специальные небольшие надувные бассейны с бортиками, для игр с песком. Дети с удовольствием пересыпают сухой песок, рисуют песком, составляют планы и карты на песке. Вместе с воспитателем проводят разные увлекательные опыты. Для игр с водой есть импровизированные воронки из бутылок, переливая воду дети знакомятся со свойствами воды.

-если это уголок математики «Считалочка», там собраны счетные палочки, палочки «Кюзинера», блоки «Дьенеша», плоскосные фигуры и измерители разных форм и т.д

- огромное значение для детей имеют книги это уголок «Почитай -ка», где дети могут рассматривать иллюстрации книг и книжки и следить за их состоянием, что воспитывает бережное отношение.

- если уголок «Спортакус 1» в группе, в нем собраны атрибуты к подвижным играм на развитие крупной и мелкой моторики. Для двигательной активности в спортивном уголке дети могут использовать скакалки, обручи, мячи, асики, кольцобросы и т.д. Уголок «Спортакус 2» вынесен на участок группы где в теплое время года проводим игры с активной деятельностью на свежем воздухе.

- для поддержания эмоционального состояние детей у нас в группе организован уголок уединения, палатка с мягкими игрушками и подушками, где ребенку комфортно и уютно.

- творческая сторона отображается в нашей группе «Театром» наполненным различными его видами многие из которых выполнены руками самих детей и их родителей.

- в уголке «Умелые ручки» свободном доступе карандаши, фломастеры, мелки и краски.

-Самая большая и значимая часть отведена под игровой уголок, мы предлагаем детям самостоятельную вариативность этой среды. Она включает в себя игры с конструкторами, сюжетные, дидактические, настольные игры. Игровой материал часто меняется он функционален используются различные мягкие предметы пуфики, ширмы, детская мебель и т.д. их мы изготовили с помощью родителей. Во время самостоятельных игр дети получают навыки общения с предметами и ситуациями которые встречаются в быту и учатся использовать свои знания в жизни и применять их. Это и было нашей целью при создании благополучной предметно-развивающей среды.

Изучая и раскрывая для себя как для педагогов плюсы предметно-развивающей среды, мы поняли, что осваивая и применяя ее на практике без обычной лишней сверхопеки это помогает нам не только личностно-ориентировать детей на взаимодействие с нами, но и вовлекать застенчивых детей на общение с более подготовленными сверстниками. Это - возможность педагога более гибко и динамично включить ребенка в активную целенаправленную и разнообразную деятельность, знать и умело использовать его индивидуально-личностные особенности; анализировать содержание субъектного опыта детей, активизируя его в процессе самостоятельной деятельности, поощрять инициативу, творчество, независимо от их способностей.

Ребенок не пребывает в среде, а преодолевает ее, «перерастает» ее, поскольку становится другим, развиваясь и самореализуясь в ней.

Литература:

1. Педагогический журнал Казахстана « Мектеп» Страница 1 из 2. Автор: Липинская Ирина Александровна.
2. Ананьев Б.Г., Рыбалко Е.Ф. Особенности восприятия пространства у детей. – М., 2004.

3. Артамонова О. Предметно – пространственная среда: ее роль в развитии личности// Дошкольное воспитание. – М.,2006, №4

4. Леонтьев А.Н. Учение о среде в педагогических работах Л.С.Выготского (критические исследования)// Вопросы психологии. – 2006, №1.

5. Развивающая среда в контексте реализации Государственного общеобязательного стандарта дошкольное воспитание и обучение РК. Автор: Джакупова Ш.С.

МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ РОДИТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

И.С. Аушева

КГКП «Ясли-сад «Снегурочка» г.Шахтинск

Аннотация: Мектепке дейінгі тәрбие саласындағы басым бағыттардың бірі инклюзивті білім беру шеңберінде балабақша мен отбасының ынтымақтастық жүйесін дамыту болып табылады. Ата-аналар түзету және білім беру процесінің белсенді қатысушылары болуы үшін, мұғалімдер отбасы мен жұмысты ұйымдастырудың жаңа заманауи әдістері мен технологияларын таңдауы керек: сауалнама, «Екі команда», «Мен және менің балам» интерактивті әдістері бар ата – аналар жиналысы, шеберлік сыныптары мен психологиялық тренингтердің элементтері.

Одним из приоритетных направлений с области дошкольного воспитания, является развитие системы сотрудничества детского сада и семьи в рамках инклюзивного образования. Чтобы родители стали активными участниками коррекционно-образовательного процесса, педагогам необходимо выбирать новые современные методы и технологии организации работы с семьей: анкетирование, родительские собрания с интерактивными методиками «Две команды», «Я и мой ребенок», элементы мастер – классов и психологических тренингов.

2 сентября 2019 года на открытом совместном заседании палат парламента Касым – Жомарт Токаев впервые в качестве Президента страны выступил с посланием народу Казахстана. В своем послании Президент Казахстана отметил: «Особое внимание должно уделяться семьям, у которых на попечении находятся дети с ограниченными возможностями». [3].

Поэтому в настоящее время одним из приоритетных направлений является развитие системы сотрудничества детского сада и семьи в рамках инклюзивного образования. Несмотря на то, что многочисленными нормативными документами родители признаются полноправными участниками воспитательного процесса, работа в данном направлении, зачастую проводится формально, а выбор содержания и форм работы с родителями является случайным. [1, с.5].

Опыт работы дошкольной организации показал, что совокупность таких факторов, как занятость на работе, отсутствие или низкая педагогическая грамотность родителей делает процесс воспитания в современной семье, воспитывающей «особого» ребенка, более сложным.

Чтобы родители стали активными участниками коррекционно-образовательного процесса, педагогам необходимо выбрать новые современные методы и технологии организации работы с семьей.

Основой для планирования работы с семьей является анализ результатов анкетирования, изучающего ребенка и родителей, уровень информированности членов семьи по вопросам воспитания и обучения детей. В анкетировании необходимо подбирать такие вопросы, которые в полном объеме будут отражать информированность о ребенке ООП, например: состоит ли ребенок на учете, наличие аллергии, имеются ли неврозы, всплески агрессии, посещают ли дополнительно какие-либо секции.

Приоритетным направлением в организации работы с родителями, воспитывающих детей с ООП, являются групповые формы работы. Использование групповых форм, дает возможность участникам в группе легко общаться, создавая атмосферу доверия между педагогом и родителями, способствует изменению общественного мнения по отношению к «особым» детям и их семьи, формированию толерантности и терпимости. [2, с.75].

Цель групповой работы с родителями: повышение педагогической компетенции родителей и помощь семьи по адаптации и интеграции детей ООП в обществе.

Самой распространенной групповой формой работы с родителями являются родительское собрание. Чтобы повысить родительский интерес и активность, педагоги проводят их с использованием современных интерактивных методик. Так, например, вместо традиционного анкетирования педагоги успешно используют интерактивную методику «Две команды», которая является разновидностью дискуссии. Участники делятся на две команды. В одну из команд объединяются родители, воспитывающие детей с особыми образовательными потребностями. Родителям предлагается ответить на вопрос: «Как Вы отнесетесь к зачислению Вашего ребенка в группу детского сада, где совместно обучаются типично-развивающиеся дети и дети с особыми образовательными потребностями?».

Каждая команда родителей обсуждает и составляет ответы на данный вопрос. По окончании выполнения задания проводится обсуждение результатов в форме дискуссии. Использование методики «Две команды» даст возможность родителям познакомиться друг с другом, поможет увидеть со стороны проблемы семей, воспитывающих детей с ООП. Педагоги в свою очередь увидят, как родители общаются, как реагируют на чужую мысль, как аргументируют свое мнение, и какие доказательства своей правоты приводят.

Интерактивная методика «Я и мой ребенок» поможет педагогам в процессе проведения родительского собрания выяснить, как родители относятся к

дефекту своего ребенка, какие цели ставят перед собой в его воспитании, что ожидают от детского сада.

Родителям предлагается по очереди произносить следующую фразу: «Я люблю своего ребенка за то, что...», «В детском саду мой ребенок приобретет...», «В будущем мой ребенок...». Ответы родителей на эти вопросы помогут понять, насколько объективно они воспитывают своего ребенка и, насколько адекватно оценивают его возможности.

Использование приема «Хочу поделиться», где родители делятся друг с другом опытом семейного воспитания, способствует повышению сплоченности группы, появлению взаимопонимания.

Особой популярностью среди родителей пользуются тематические мастер-классы, на которых родители учатся играть и заниматься с ребенком в соответствии с его возможностями. В процессе проведения мастер-классов создаются благоприятные предпосылки для развития творческой, активной позиции родителей. Родители изготавливают своими руками поделки, игры и пособия, которые они могут оставить для игр детей в группе или использовать для занятий с детьми дома.

Проведение совместных праздников, развлечений и акций в поддержку детей с ООП создает благоприятные условия для социализации детей, сплочения родителей, педагогов и детей.

Если необходимо провести беседу с родителем, касающуюся поведения или успеваемости ребенка, мы используем индивидуальные беседы, дабы не вводить родителя в неловкую ситуацию и не доставлять дискомфорт. Необходимо иметь тесный контакт и быть в курсе событий, каких специалистов ребенок посещает, какие обследования проходит, сколько времени уделяется ребенку в семье, уметь дать своевременный совет или рекомендацию.

Что делать, если ребенку необходима дополнительная помощь специалистов? Если педагог-психолог или воспитатель путем наблюдения во время обследования, или по отзывам специалистов выявляет проблемы в познавательном развитии ребенка, нарушения в поведении и общении, родители в этом случае неоднозначно воспринимают информацию. Они могут отрицать проблемы в развитии ребенка, аргументировать это тем, что дома он ведет себя иначе, а педагоги просто не обладают должной квалификацией, не могут найти с ним общий язык, не понимают его.

Чтобы решить этот вопрос и направить воспитанника на психолого-медико-педагогическую комиссию (ПМПК), организуется консультирование. Когда воспитатели, специалисты и родители совместно обсуждают и принимают решение, родители начинают по-другому относиться к ситуации и становятся союзниками в помощи ребенку. После встречи воспитателя и специалистом не нужно ждать быстрых изменений, но надо быть последовательными и контролировать ситуацию.

Воспитателям при построении диалога с родителем рекомендуется использовать технику «сэндвич»; «сильные» стороны ребенка должны быть в начале и конце информации, а в середине можно рассказать об особенностях,

которые мешают ребенку чувствовать себя комфортно в группе, притормаживают процесс усвоения учебной программы. Также необходимо ознакомить родителей с требованиями, которые предъявляют ТУПДВО, а именно, что должен ребенок освоить в том или ином группе: знания, умения и навыки, культурно-гигиенические навыки, навыки самообслуживания.

Используя активные методы в работе с родителями, по вопросам инклюзивного образования, мы добиваемся налаживания новых здоровых контактов. Чтобы каждый родитель, обрел уверенность в своих действиях, получил и реализовал навыки совместной результативной деятельности по обучению и воспитанию своего «особенного ребенка».

Список литературы:

1. Басалаева Н.В., Захарова Т.В., Казакова Т.В. Сопровождение детей с особыми потребностями как актуальная проблема современного образования // Человек и язык в коммуникативном пространстве: сборник научных статей, 2018. – Т. 9. № 9.

2. Велиева С.В. Формы работы с родителями детей с ограниченными возможностями здоровья в системе комплексного сопровождения // Детский сад ОТ А ДО Я. 2009. №3 (39).

3. Послание Главы Государства К.-Ж.Токаева народу Казахстана «Справедливое государство. Единая нация. Благополучное общество» [Электрон. ресурс] Режим доступа <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-181130>

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫСЫН ДАМУЫ

Аханова Айзада Женисовна

Қарағанды қаласы, «Шәкәрім атындағы гимназиясы» КММ

Андатпа: Мақала қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушылардың ізденушілік дағдыларын қалыптастыру, дамыту мақсатында қолданылатын әдіс-тәсілдер жайында. Оқушыларды сыни тұрғыда ойлай білетін функционалды сауатты тұлға дайындау жолын іздеу – мақала өзектілігі болып табылады.

Аннотация: Статя посвящена методам, используемых на занятиях казахского языка и литературы с целью формирования и развития исследовательских умений учащихся. Актуальность статьи заключается в поиске способа подготовки критически мыслящих, функционально компетентных личностей.

Қазіргі білім берудің басты мақсаты – шығармашыл тұлға қалыптастыру. Осы орайда оқушының танымдық қабілетін, функционалдық сауаттылығын дамыту – мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған жауапты міндеттерінің бірі.

Жалпы, оқушылардың ізденістік, зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру, оларды ғылыми жұмысқа баулу мәселесі кенже қалды деп айта алмаймын. Әдетте, оқушыларымыздың базалық білімді толық меңгеріп, теориялық деңгейде сарнап тұруын дiттеген мақсат-мiндеттерiмiздiң орындалғаны санаймыз. Алайда, жаман заман баспалдағындағы білім - жаһандық күзiреттердi игерген, сыни тұрғыда ойлай білетін функционалды сауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Демек, бiзге шәкiрттерiмiзге дайын бiлiмдi репродуктивтi тәсiлмен «берiп» қана қоймай, олардың өздерi iзденiп, игерiп, қолдана бiлуге жетелеу маңызды. Әрi ол мәселенi мiндеттi түрде жеке жұмыс объектiсi етiп алмай, әрбiр сабаққа тiрек етiп алу тиiмдi. «Жеке тәжiрибе — ұлы iс, ол санада терең iз қалдырады», - деген екен қазақтың бiртуар батыры, жазушы Бауыржан Момышұлы. Әсiлi, әр оқушыны объект, сабақ тәсiлдерiн - құрал деп қарасақ, әр сабағымыз – тәжiрибе, яғни ортақ мақсатқа жетуге берiлген мүмкiндiк дер едiм. «Тәбет тамақтану барысында келедi» деген орыстың мәтелiндегiдей, сабақ барысында «iзденушiлiк-зерттеушiлiк қабiлеттi қалай шақырамыз?», «оны қалайша тұрақты қалыптастырамыз?» сауалдарына жауап iзделiк.

Зерттеу дағдылары дегенiмiз не? Бұл – жеке тұлғаның аналитикалық-синтетикалық, ақпараттық, шығармашылық және болжау дағдыларын игерген жүйелi қабiлетi[1, 3-б]. Сабақ үдерiсiнде баланың iзденушiлiк-зерттеушiлiк әрекетiн ұйымдастыруды басты назарда ұстау керек. Бала өзiнiң бұған дейiнгi бiлетiн бiлiгiнiң жаңа мәселенi шешуге жеткiлiксiз екенiн сезiнетiндей жағдайға тiрелуi керек. Сонда ғана ол бiлуге ықыластанады, әрекеттенедi. Оқушы өз тұжырымын дәлелдеуге талпыныс жасайды. Бұл орайда оқушыға танымдық сұрақтар қоюдың маңызы зор.

Я.А. Коменский: «Таным бастамасы-сезiмнен, бала сезiне бiлмесе, оның ой-өрісiнде ешқандай өзгерiс болмайды. Оқытуды зат туралы сөзбен емес, сол затты бақылау арқылы шәкiрттiң ойын дамыту керек» — деп жазды. Мәселен, қазақ тiлi мен әдебиетi сабақтарында миға шабуыл проблемалық ситуация тудырудан басталады. Себебi мәселенi мұғалiм арнайы тудырып, миға шабуыл жасағанда, оқушылар өздерiне жаңалық ашады, яғни өз проблемаларын көредi. Ал оқушы «неге бұлай екен?» деген сауалмен танданысты сезiнсе, бiрден iске көшедi. Мысалы, қазақ тiлi сабағында үндестiк заңын айта келiп, «мұғалiм», «кiтап», «қабiлет», «педагог» сөздерiндегi дыбыстар неге заңға бағынбай тұр?» сауалын қойғанда бұлардың кiрме сөздер екендiгiн, оған қандай тiлдер жататындығын, тағы қандай сөздер, жұрнақ-жалғаулар буын талғамайтындығын, т.б. мәселелердi өздiгiмен iздеуге жетелеуге болады.

«Қазақ әдебиетi» пәнiнде оқушыларымыз шығарманың тарихи және көркемдiк құндылығын, заманауилығы мен жаңашылдығын талдай отыра, әдеби эссе, әдеби сын, ғылыми жоба жаза алуы үшiн әдебиеттi «қалай оқыту керек?» деген сауал туындайды. Әрине, оқытудағы басты принцип – оқушының жеке, iзденушiлiк, шығармашылық мүмкiндiктерiн ескеру. Ол үшiн деңгейлiк тапсырмалар арқылы оқыту қажет. Күнделiктi сабағымының мақсаты мен барысын көлемдi шығармалардағы кейiпкерлердiң психологиялық көңiл-күй

өзгерісіне автордың көзқарасы мен себебін оқу және дәлелдеу; ақпаратты зерттеу және синтездеу; жоспарлар, тезис, конспект, сұхбат, репортаж, редакциялау; ақпараттық ресурстарды пайдалана отырып, әлем әдебиетінің құндылықтары туралы зерттеу жүргізу және сын-пікірлер айта/жаза білу, т.с.сияқты зерттеушілікке бағыттайтын жұмыстарға құрамын.

Сыни хабарлама жазу - бұл ой қозғай отырып, естіген, білгенін талдап, салыстырып, сұрыптап, жүйелеп, білмегенін өзі зерттеп, дәлелдеп, тұжырым жасап, шешім қабылдау. Бұл дағдыны дамыту үшін «Еркін жазу» әдісі арқылы мынадай жеке жұмыс беруге болады: Тапсырма: Б.Соқпақбаевтың «Менің атым – Қожа» хикаятының басты кейіпкері сотқарлау, бірақ жаны таза Қожа бейнесі саған қалай әсер етті... өз ойыңды төмендегі Қожаның қанатты сөздерін қолдана отырып, сыни хабарлама жаз. Қожаның қанатты сөздері: «Адамның атының сүйкімді болуы да зор бақыт па деймін. «Әке» деген сөзді айтқанда, жүрегім қарс айрыла жаздайды-ау. Қандай жақын, қандай ыстық. Оқулығы сай бала – көңілі жай бала» .

Әдеби шығарманың өне бойынан ізденушілікке тың тақырып тандап, жоғарыда діттеген дағдыны оқушы бойына дамыта түсу үшін көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін саралау мақсатын былайша жүзеге асырамын. Мәселен, Ш.Мұртазаның «Жүз жылдық жаза» шығармасын оқыту барысында «Кейіпкерлерді зерттеу» картасын ұсынып, кейіпкердің портреті, әңгімедегі іс-әрекеті немесе сөз саптауы, мінездеме немесе менің көзқарасым сынды бағандарды кестеде беру арқылы шығарма тілін түзіп, сыни сараптама жасатамын. Сонымен қатар, бұл шығарманы оқытуда бірнеше элементтерде қарастыруға болады. Мәселен, «Әңгімедегі киелі заттар мен киелі ұғымдарға зерттеу жасаңыз.

Киелі ұғымдар мен наным-сенім	Киесі, қасиеті	Шығармадан үзінді келтір
Шаңырақ	Атадан қалған киелі шаңырақ – ұрпақ жалғастығы	Киіз үйдің шаңырағын отқа жағуға дәті шыдамаған
Киелі ағаш	Халық арман-тілегін білдіріп, тәу етеді	Түбіне түнеп, қызыл-жасыл шүберек байлап кететін
Үкі	Тіл-көзден сақтайды деп сенген	Үкі жүрген жер киелі деседі. Салсерілер тек сәндікке тақпас
Зікір салу	Алланы еске алу	Тәуіп кемпірдің үйіне қарай жүгіретін
Талбесік	Дені сау ұрпақ	Қарабесігі болғаннан басқа жазығы жоқ

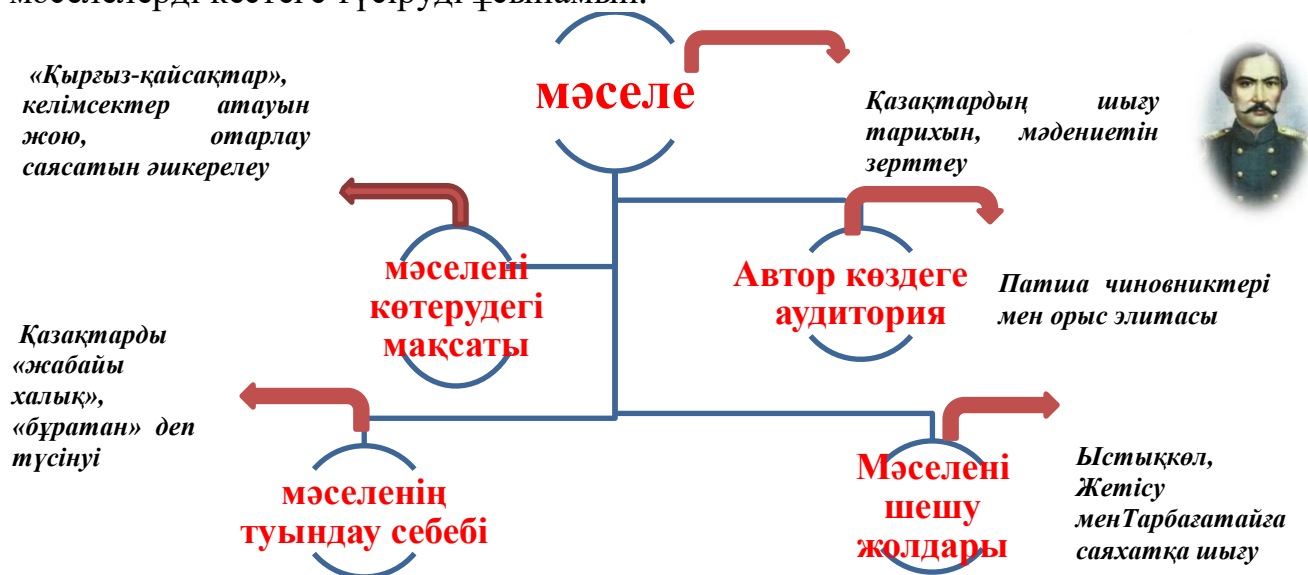
Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушылардың зерттеушілік дағдысын дамытуға жол ашатын, оқушылардың деңгейін анықтау және соған сәйкес деңгейлеп оқытуға бағытталған тиімді әдістердің бірден-бірі - Блум таксономиясы екені белгілі. Д.Исабековтың «Аққыз» хикаятын оқытуды аталмыш әдіске салар болсақ, келесідей картаны ұсынған болар едім:

БІЛУ	Шығарма жанры. Шығарманың сюжеттік желісін талдаңыз (шығарманың басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі)
ТҮСІНУ	Шығарманың идеясына сүйене отырып, Наймантай мен Аққыздың іс-әрекетіне талдау жасаңыз. Өз көзқарастарыңызды нақты дәлелдермен түсіндіріңіз.

ҚОЛДАНУ	Шығармадағы ұлттық құндылықтарды (ұлттық ойын-той, барымта, қыз бен жеңге арасындағы сыйластық, қонақ күту, атбегілік, қыран баптау, т.б.) қазіргі өмірмен байланыстырып, бүгінгі таңдағы маңызын дәлелдеңіз.
АНАЛИЗ	Шығармадағы Аламан бейнесі мен қосалқы кейіпкерлердің іс-әрекетіне талдау жасаңыз.
СИНТЕЗ	Хикаятта қолданылған көркемдегіш құралдардан дәлелдер келтіріп, автордың тіл байлығы жайында ой тұжырымдаңыз
БАҒАЛАУ	Көркем шығарма мен өз білімдеріңізге сүйеніп, хикаят соңындағы автор шешімін бағалаңыз.

Осылайша, Блум таксономиясының негізінде жеке тұлғаның креативтілігі, шығармашылық дербестілігі қалыптастырылады [2, 137-б].

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырып, ізденушілік, қабілетін арттыра түсуде мен «Мәселені зерттеу ағашы» әдісін жиі қолданамын, ол шығарманың идеясын тану, оны қазіргі заман тұрғысынан бағалау мақсаттарын жүзеге асыруға ықпал етеді. Мәселен, Шоқан саяхаттары туралы сабақта тапсырманы «Ш.Уәлиханов қазақ даласына зерттеу жасау арқылы нені дәлелдейді?» деген сауалды ортаға тастап, мәтінде көтерілген саяси-әлеуметтік мәселелерді кестеге түсіруді ұсынамын.

Бағалау. Қазақ халқының қалыптасуы, оның мемлекеттігі мен мәдениетін зерделеу арқылы өз халқының жаңалыққа құштарлығы, «өзін-өзі билеген», өз ісін өзі жүргізген жағдайда білім жетістіктерін қабылдауға қабілеттігі туралы тұжырым жасады, әлем жұртшылығына оны дәлелдеді.

шығармашылық жұмысқа баулуда тынымсыз жұмыс жасай отыра, оқушылардың көркем шығармаға идеялық-көркемдік баға беруіне, көркем шығармаға әдеби-теориялық кешенді талдауына, жалпы зерттеушілік қабілетінің ашыла түсуіне ықпал жасайды деп ойлаймын. Бүгінгі жас жеткіншектің зиякерлік қуаты – мемлекеттің баға жетпес байлығы. Сондықтан бала бойындағы қабілетті анықтай отырып қамқорлыққа алу, оны дамыту-баршамызға ортақ іс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Миронов А.В. Исследовательская деятельность – основа развития творческой личности [Электронный ресурс]. <https://cyberleninka.ru/article/n/issledovatel'skaya-deyatelnost-osnova-razvitiya-tvorcheskoy-lichnosti/viewer>

2. Жексенбаева Ү.Б., Игенбаева Б.Қ., Ниязова Г.Б. «Оқушыларды зерттеушілік оқытудың технологиясы» - Астана, 2006.

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЙ АСПЕКТ В ПРИМЕНЕНИИ ДИСТАНЦИОННОГО ФОРМАТА ОБУЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ ОБЩЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Ахметова А. К.

КГУ «Школа-лицей №1» г. Костанай

Аннотация. Бұл мақалада нақты оқу жүктемесінің деңгейін анықтайтын зерттеу нәтижелері, сонымен қатар қашықтықтан оқытуда студенттердің психологиялық және эмоционалдық жағдайы туралы ақпарат берілген. Осы мақаланың өзектілігі жалпы орта және бастауыш білім беру жүйесінде оқу жүктемесін арттырылуымен қатар ақпараттық-коммуникациялық құралдарды пайдалану үрдісімен айқындалады. Мақалада COVID-19-ға қарсы қабылданған шараларға байланысты отандық білім беру жүйесін қашықтықтан форматқа мәжбүрлеп көшіру тәжірибесіне негізделген қорытындылар берілген.

Аннотация. В данной статье приведены результаты исследования, выявляющие уровень фактической учебной нагрузки, а также сведения о психологическом и эмоциональном состоянии учащихся в условиях дистанционного обучения. Актуальность данной статьи обуславливается тенденцией к применению информационно-коммуникационных средств в системе образования, при одновременном повышении учебной нагрузки в системе общего среднего и начального образования. В работе приведены заключения, опирающиеся на опыт вынужденного перехода отечественной системы образования к дистанционному формату в связи с принятыми мерами против COVID-19.

В эпоху глобализации и интенсивного развития информационно-коммуникационных технологий все сферы деятельности человека были подвержены внедрению новых дистанционных форм работы и обучения. Освоение информационно-сетевых ресурсов значительно расширили границы понимания традиционных методов обучения, а качество нововведенных технологий дистанционного образования во многих учебных заведениях стало одним из главных критериев оценивания. Вопрос о внедрении дистанционных форм обучения школьников и студентов с использованием информационных технологий стал одним из актуальных вопросов в образовательной сфере [1].

1. Анкетирование для выявления фактической учебной нагрузки в условиях ДО.

Необходимость выявления разницы между фактической учебной нагрузкой и учебной нагрузкой согласно нормативным документам (в случае если таковая имеется) является ключевой в понимании основной проблемы дистанционного образования. Для выявления объема времени, затрачиваемого учащимся на усвоение материала и выполнения заданий, был использован метод анкетирования. Вопросы данного анкетирования составлены в соответствии со следующими нормативными документами:

1) Методические рекомендации по организации и выполнению домашнего задания в организациях среднего образования РК, утверждённые приказом МОН РК от 24 апреля 2017 № 182

2) Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 13 августа 2020 года № 345 «Об утверждении Методических рекомендаций по осуществлению учебного процесса в организациях образования в период ограничительных мер, связанных с распространением коронавирусной инфекции»

Согласно данным документов объём домашнего задания (на один учебный день) с учётом затрат на его выполнение, не превышает: во 2-ом классе 50 мин, в 3-4 классах 70 минут.

В анкетировании среди родителей параллели 4-х классов, обучающихся в дистанционном формате, участвовали 86 респондентов.

Анализ первого вопроса анкетирования - «Какое время тратит Ваш ребенок на выполнение заданий по предмету?» показал следующие результаты: В среднем 43% обучающихся по основным предметам превышают рекомендованную норму по времени выполнения учебных заданий. Согласно расписанию уроков, у учащихся - 4 предмета в день. Норма в учебный день составляет 70 минут, в данном случае 42,7% обучающихся превышают её в 2 раза, так как затрачивают на выполнение заданий 160 минут. 18.5% четвероклассников превышают данную норму в 4.5 раза и 10% - в 7 раз. Тревогу вызывает тот факт, что в среднем 10% детей на каждый из 4-х основных предметов тратит по 120 мин, таким образом, в день на выполнение заданий у ученика, учащегося в условиях ДО уходит 480 мин или 8 часов.

2) Как часто вам необходима консультация педагогов по выполнению заданий?

На второй вопрос большинство респондентов (30 человек) ответили, что очень редко обращаются к преподавателям за помощью, 20 респондентов нуждаются в консультации иногда (в среднем один-два раза в неделю), и 23 – часто (каждый день).

3) Как часто вы помогаете вашему ребенку выполнять учебные задания?

Большинство родителей (38 человек) помогают детям выполнять учебные задания иногда (в среднем, один-два раза в неделю). Часть, а именно 21 респондент, утверждает, что помогают своим детям в выполнении учебных заданий часто (каждый день). Всего 13 детей из 86, по словам родителей,

выполняют учебные задания самостоятельно. И 14 респондентов утверждают, что помогают своим детям в выполнении школьных заданий постоянно.

4) Доступно ли содержание учебного материала дистанционного урока вашему ребенку?

34 респондентов ответили, что помогают детям. У 18-ти детей, по утверждению родителей, выполнение учебных занятий сопровождается консультацией с педагогом. И 15 респондентов отметили недоступность учебного материала.

Высокая учебная нагрузка наряду с длительным использованием электронных устройств сокращает количество часов, отведенных для занятий спортом, прогулок на свежем воздухе, живого общения со сверстниками. Это, в свою очередь, ведёт к психологическим дисфункциям, связанных чувством одиночества. Адаптация к условиям ДО также влияет на уровень психоэмоционального состояния учащегося. Неуспеваемость и увеличившееся время выполнения учебных заданий, в связи с внезапно повышенным требованием самоорганизации и ответственности в ходе учебного процесса, создают благоприятную среду для развития таких психологических расстройств, как низкая самооценка, прокрастинация, потеря мотивации к обучению и т.д.

2. Для определения эмоционального состояния учащихся был использован метод Спилбергера – Ханина для определения личностной (ЛТ) и ситуативной тревожности (СТ) [2].

В данном опросе участвовало 60 респондентов. Из 60 учащихся 50% - проходят обучение в условиях ДО (Группа А), 50% - обучаются в дежурных классах в традиционном формате (Группа Б). Анализ результатов показал, что среди учащихся традиционной формы обучения всего 3% школьников не имеют личностной тревожности, 70% респондентов имеют умеренный показатель ЛТ и 27 % имеют высокий уровень ЛТ, тогда как среди обучающихся в условиях ДО 73% учащихся подвержены умеренной, и 27% - высокой личностной тревожности. Согласно результатам опроса, учащиеся традиционной и дистанционной формы обучения имеют относительно одинаковые показатели умеренной и выраженной ЛТ. Важно ещё раз отметить, что ЛТ не является показателем, характеризующим ответную реакцию организма на изменение условий учебной деятельности. Результаты эксперимента по определению ситуативной тревожности показали, что из 30 учащихся традиционного формата обучения 27% респондентов не испытывают ситуативной тревоги, 57% - испытывают умеренную и 13% - выраженную СТ, в то время, как из числа школьников, обучающихся дистанционно, всего 10% учеников не имеют признаков ситуативной тревожности, 57% - испытывают умеренную и 33% - выраженную СТ. По данным опроса по выявлению СТ, можно увидеть ярко выраженное отличие результатов относительно ЛТ.

3. Анкетирование для выявления психофизиологического состояния учащихся в условиях ДО.

Анализ результатов показал, что учащиеся в условиях ДО чаще испытывают утомление (усталость, слабость), также, важно отметить, что 60% учащихся дистанционного формата обучения испытывают потребность в общении, 67% респондентов чувствуют, что им не хватает общения с одноклассниками.

В ходе проведенных исследований было доказано, что респонденты в условиях дистанционного обучения в 1,5 раза чаще подвергаются дефициту социального общения, что, по нашему мнению, увеличивает риск появления различных изменений психологического состояния учащегося.

Обсуждение результатов и выводы: Во-первых, проведенные исследования выявили высокую учебную нагрузку на учащихся в условиях ДО. Это подтверждается большой разницей между фактической нагрузкой на учащихся, выявленной в результате анкетирования и нагрузкой, утвержденной нормативными документами.

Во-вторых, большинство респондентов утверждают, что учащиеся нуждаются в помощи родителей и консультации педагогов. То есть учебный материал ДО вызывает у большинства учащихся трудности при самостоятельном изучении, что повышает риск возникновения психологических дисфункций. [3]

В-третьих, как у учащихся традиционного формата, так и у обучающихся в условиях ДО выявлена умеренная личностная тревожность, вызванная внутренними личностными переживаниями. Относительно учащихся в дежурных группах, показатель выраженной ситуативной тревожности у детей, обучающихся в условиях ДО, выше в 2,5 раза, при этом учащихся без признаков СТ меньше примерно в 2 раза. Это говорит о более высоком уровне ситуативной тревожности среди учеников, учащихся в условиях ДО. Высокий уровень выраженной тревожности может стать причиной появления у ребенка депрессии, стресса и других психологических расстройств [4].

Также среди учащихся в условиях ДО процент детей, ощущающих дефицит общения, больше, чем среди детей, обучающихся в дежурных группах. Это также приводит к психологическим изменениям, которые могут быть связаны с адаптацией ребенка в социуме, его коммуникативными навыками и, в целом, взаимодействием ребенка с другими людьми. Дефицит социального общения с друзьями и сверстниками (при этом важно отметить именно живое общение детей) может привести к различным комплексам неполноценности, чувству одиночества и дезориентации в определении социального статуса.

В результате опроса было выявлено, что 67% учащихся дистанционной формы обучения иногда ощущают слабость (утомление, усталость), среди учащихся дежурных групп этот показатель равен 50%. Высокий уровень распространенности общего утомления среди учащихся в условиях ДО говорит о психологическом давлении, вызванном высокими требованиями учебной программы ДО, высокой учебной нагрузкой, активным использованием ЭУ. Вследствие этого ученик пренебрегает такими важными жизненными потребностями как сон, активный отдых, прогулки на свежем воздухе и

физические упражнения. Это приводит к общему недомоганию и утомлению организма. Это проявляется и в результатах опроса, где 50% из числа учащихся дистанционно часто или иногда чувствуют боль в спине.

Основная причина проблем использования дистанционного формата обучения кроется в его применении в основных общеобразовательных программах обучения. Методы ДО не применимы к существующим условиям учебной деятельности. По нашему мнению, дистанционный формат может быть использован только в качестве дополнительного образования.

Результаты проведенных исследований позволяют сделать вывод о том, что дистанционная форма обучения оказывает негативное влияние на психоэмоциональное состояние учащихся. Об этом свидетельствует наличие у большинства учащихся умеренной тревожности, и у остальных – выраженной ситуативной тревожности. Также по результатам эксперимента у школьников в условиях ДО выявлен высокий уровень утомления. Большинство детей, обучающихся в дистанционном формате, испытывают дефицит общения с друзьями и одноклассниками, что может привести к проблемам в социализации личности школьника [5].

Список источников:

1. В.С.Шаров Дистанционное обучение: форма, технология, средство // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. 2009. №94. - с. 237
2. О.Ю. Милушкина, Н.А. Скоблина, С.В. Маркелова, А.А. Татаринчик, Н.А. Бокарева, Д.М. Федотов. Оценка рисков здоровью школьников и студентов при воздействии обучающих и досуговых информационно-коммуникационных технологий// Анализ риска здоровью. 2019. № 3. С. 135–143.
3. О.Ю. Милушкина, Н.А. Скоблина, С.В. Маркелова, А.А. Татаринчик, Н.А. Бокарева, Д.М. Федотов Оценка рисков здоровью школьников и студентов при воздействии обучающих и досуговых информационно-коммуникационных технологий// Анализ риска здоровью. 2019. № 3. С. 135–143.
4. Богданов А.А. Философия живого опыта. СПб.: 2013.
5. Джаманкеева К.С. Школьная дезадаптация // Школьный психолог - 2012. - № 12.

ПРОБЛЕМАЛЫҚ-БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУДЫ (PBL)ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІНДІК ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

Ахметова Гулзира Елубаевна

*Қарағанды облысы білім басқармасының
«Мұрагер» мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты*

Аннотация. Зерттеу пәні - оқушылардың биология сабақтарында метатанымдық дағдыларының дамуы болып табылады. Проблемалық-

бағытталған оқыту (PBL) әдістері оқытудың тиімділігін арттырады. Соның дәлелі зерттеуде оң нәтижелер көрсетті. Зерттеудің нәтижелері осы оқыту әдісінің тиімділігін көрсетеді.

Аннотация. Предметом исследования является мониторинг развития метапознавательных навыков учащихся на уроках биологии. Использование проблемного обучения (PBL) позволяет повысить эффективность преподавания. Результаты исследования также демонстрируют эффективность данного метода обучения.

Егер педагогикалық тәжірибе қиын және күрделі болмаса, онда өзін-өзі жетілдіруге себеп болмайды. Оқыту практикасында кедергілерге тап болған қазіргі заманғы мұғалім ойлана бастайды, жоспарлайды, енгізеді, бағалайды және бастауға оралып, стратегияларын өзгертеді.

Қазақстанның білім беру жүйесін жаңғырту жағдайында педагогтардың алдында метакогнитивті дағдыларға негізделген оқушылардың ХХІ ғасыр дағдыларын дамыту міндеті тұр. Оқушыларға оқу мақсаттарына қол жеткізуде неғұрлым тәуелсіз болуға немесе басқаша айтқанда өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытуға көмектесу өте маңызды. Өзін – өзі реттеу-жеке тиімділік сезімінің маңызды құрамдас бөлігі [1].

Өзін-өзі жетілдіру - адамның табысқа жету мүмкіндігін бағалау қабілеті. Өзіндік тиімділікті бағалау оқушыға күтілетін нәтижеге сәтті қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бір жағынан, өзін – өзі жетілдіру – бұл олардың қабілеттерін сындарлы талдау, ал екінші жағынан-білім беру ақпаратының синтезі және оның білім беру және кәсіби қызметте ұтымды жүзеге асырылуы.

Оқушыны, егер ол қиын болса, күтілетін нәтижелерге оңай қол жеткізе алатындығына сендіру өте қиын. Өзін-өзі тиімділікті арттыру іс-әрекет барысында туындаған өз тәжірибесі арқылы ғана мүмкін болады. Бандура (1997) өзін-өзі жетілдірудің дамуына ықпал ететін төрт факторды анықтады: нақты тәжірибе, алмастырушы тәжірибе, ауызша сенім және эмоционалды күй [2]. Қазіргі мұғалімнің рөлі сабақта әр оқушыға мотивациялық шақыру, оқу және шығармашылық тапсырмаларды саралау, олардың қызметін бағалау мен рефлексиялау арқылы өзіндік тиімділікті дамытуға мүмкіндік беру болып табылады.

Сабақта оқушылардың өзіндік тиімділігін арттыра отырып, біз оның жеке басының жетістігін дамытуға ықпал етеміз. Біздің ойымызша, өзін-өзі жетілдіруге ықпал ететін әдістердің бірі-проблемалық-бағытталған оқыту әдісі (PBL). Карен (2009) проблемалық оқытуды қолдану оқушылардың қарым-қатынас дағдыларын, сыни ойлау дағдыларын, проблемаларды шешу, топтық жұмыс және өзін-өзі реттеу дағдыларын арттырады деп мәлімдейді [3]. Баррет, Терри (2010) оқушылармен жұмыс барысында проблемалық оқытуды қолдану қажеттілігін растайды [4]. Уэллс, Саманта Х. (2011) проблемалық оқытуды оқытудың конструктивтік тәсілі деп санайды [5].

Ғылымда проблемалық-бағытталған оқытудың тиімділігінің көптеген мысалдары бар, бірақ проблемалық оқытудың тиімділігін анықтау және бағалау әдістемесі жоқ. Яғни, сабақта проблемалық оқытуды енгізу кезінде

оқушылардың өзіндік тиімділігін арттыру үшін педагогикалық міндетке қол жеткізудегі табысты анықтау қиын.

Бүгінгі таңда оқушылардың өзіндік тиімділік дағдыларының төмен деңгейі оқытудың жоғары нәтижелеріне қол жеткізуге кедергі болып табылады. Мен және әріптестер тобы «проблемалық» оқушыларды үш жылдық бақылаудан және оқушылар тобының назарынан кейін дәл осындай қорытынды жасады.

Жоғары сынып оқушыларының өзіндік тиімділігінің төмен проблемасына тап болған әріптестерінің тобы проблемалық-бағытталған оқытуды енгізу туралы шешім қабылдады.

Осылайша, біздің зерттеуіміздің мақсаты проблемалық-бағдарлы оқытуды енгізу арқылы оқушылардың өзіндік эффективтілігін арттыру болды.

Оқу мақсаттарына қол жеткізуде қиындықтарға тап болған оқушылардан тұратын фокус-топ анықталды. Зерттеу материалы ретінде фокус-топтағы және 11-сынып оқушыларының бақылау тобындағы жиынтық бағалау нәтижелері пайдаланылды. Сонымен қатар оқушылар мен олардың ата-аналарының сауалнамалары, сұхбаттасу аудиожазбалары, сабақты бақылау жазбалары талданды.

Сабақтарда қолданылатын проблемалық-бағытталған оқыту Temasek Polytechnic (Сингапур) ғалымдар тобы ұсынған модельге негізделгенін атап өту қажет. Мен бұл модельмен 2013 жылы біліктілікті арттыру курстарынан өту кезінде таныстым. Оқу процесінде модельді іске асыру кезеңдері: топ құру; мәселені анықтау; идеяны қалыптастыру; мәселені зерттеу; өзін-өзі зерттеу; синтез және қолдану; рефлексия және кері байланыс.

PBL енгізудің бірінші кезеңінде мен және әріптестерім оқыту стратегиясын толығымен қайта қарадым. Проблемалық-бағытталған оқыту күнтізбелік-тақырыптық жоспарлаудың тұтас бөлімі бөлінісінде енгізілді және бір проблеманы шешу он оқу мақсатына дейін қамтыды. PBL енгізілген сәттен бастап оқыту «оқушылық-центристік» сипатқа ие бола бастады, онда мұғалім бақылаушы рөлін атқарады.

Проблемалық оқыту әдісі оқушыларды топта жұмыс істеуге және бірлескен шешімдер қабылдауға итермеледі. Сұхбат барысында оқушылар бұл әдісті тиімді деп санайды, өйткені бұл оқу мақсаттарына өздері қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Сауалнама түрінде зерттеу жүргізілді. Сұрақтар ашық болды. Сауалнамалардағы оқушылардың 95% - дан астамы проблемалық оқытуды қолдану арқылы сабақтардың қажеттілігін атап өтті, бұл оларға:

- * өздігінен білім алу;
- * оқу мақсаттарына қол жеткізу;
- * рөлдерді мұғалім мен оқушылар арасында қайта бөлу, қазір мұғалім бақылаушы рөлін атқарады;
- * командада жұмыс істеу перспективалы;
- * сыни ойлауды дамыту;
- * шешендік өнерді дамыту.

Оқушылар диалог үшін ашық, еркін, сабақтың тақырыбы мен мақсаттарын өз бетінше тұжырымдай алады, өз қызметін жоспарлай алады, уақытты басқаруды қолдана алады, талдайды және бағалайды.

Осылайша, проблемалық-бағытталған оқыту оқушылардың өзін-өзі таңдауының дамуына ықпал етеді деген қорытынды жасауға болады. Өзіндік тиімділік деңгейі жоғары оқушылар санының артуы (үш жыл ішінде - 40% - ға, орташа деңгей 60% - ға) дәлел бола алады.

Қолданылған әдебиет:

1. Шапошник Д.О. Концепции самоэффективности в иноязычных источниках. - goo.gl/DTm86r content_copуry short URL (20 ноября 2016 г.)

2. Лефренсуа Г. Прикладная педагогическая психология. – СПб.: прайм-ЕВРО ЗНАК, 2005. – 416 с.

3. Karen L. Brady. Problem-Based Learning and Clinical Reasoning: An Action Research Study with Occupational Therapy Students <http://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=3755&context=aerc>

4. Barrett, Terry (2010). "The problem-based learning process as finding and being in flow". Innovations in Education and Teaching International. 47 (2): 165–174.

5. Wells, Samantha H; Warelw, Philip J; Jackson, Karen L (2009). "Problem based learning (PBL): A conundrum". Contemporary Nurse. 33 (2): 191–201.

6. Руководство для учителя 3 уровня. – АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012.

ПУТИ И СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ШКОЛЫ-ЛИЦЕЯ ИМЕНИ Ы. АЛТЫНСАРИНА

Ахметова Г.Ж.

КГУ «Школа-лицей имени Ыбырай Алтынсарина», г. Караганда

Аннотация. "Оқушы портфолиосын" енгізу арқылы оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын оқудың белгілі бір кезеңінде оқушының жеке білім беру нәтижелерін тіркеу, жинақтау және бағалау тәсілі ретінде дамыту. Оқушылардың ғылыми-зерттеу қызметін дамытудың тағы бір көмекші тетігі-студенттерді жоғары оқу орнында дипломдық жобаны орындауға дайындауға көмектесетін курстық жұмысты дайындау бойынша жұмыс. Бұл жұмыста осы технологияларды біздің мектеп мұғалімдерінің жинақталған ғылыми-зерттеу тәжірибесі тұрғысынан түсінуге талпыныс жасалды.

Аннотация. Развитие научно-исследовательский навык учащихся через введение «Ученического портфолио», как способ фиксирования, накопления и оценивания индивидуальных образовательных результатов ученика в определенный период его обучения. Еще одним вспомогательным рычагом для

развития научно-исследовательской деятельности учащихся является работа над подготовкой курсовой работы, которое поможет подготовить учащихся к выполнению дипломного проекта в высшем учебном заведении. В данной работе была проведена попытка осмыслить данные технологии с точки зрения накопленного научно-исследовательского опыта педагогов нашей школы.

В условиях стремительно развивающегося современного общества возрастает потребность в самостоятельных гражданах, способных быстро адаптироваться к любым ситуациям и творчески подходить к решению проблем. Современному школьнику предстоит стать активным участником социального и духовного развития страны, что потребует от него самостоятельности в процессе приобретения новых знаний и умений в школе, в вузе и на протяжении всей жизни. Главным результатом школьного образования должно стать его соответствие целям опережающего развития. Это означает, что учащийся прежде всего должен уметь проверять и контролировать себя, критически оценивать свою деятельность, находить ошибки и пути их устранения. Что требует создания в образовательной практике определенных условий для включения обучающихся с младшего школьного возраста в активную познавательную деятельность, в частности, учебно-исследовательскую.

В рамках программы развития «Навыков 21 века» в школе-лицее имени Ыбырая Алтынсарина был введен проект «Ученическое портфолио» как способ фиксирования, накопления и оценивания индивидуальных образовательных результатов ученика в определенный период его обучения. Портфолио позволяет учитывать результаты в разнообразных видах деятельности: учебной, творческой, спортивной, социальной, коммуникативной.

Портфолио ученика базируется на трех ступенях обучения:

- начальная школа- сбора информации о продвижении ученика в учебной деятельности, для подготовки его к переходу на вторую ступень обучения;
- среднее звено- сбора информации о достижениях ученика в различных сферах деятельности, для повышения его образовательной активности, уровня осознания своих целей и возможностей;
- старшие классы- инструмент создания учеником индивидуальной образовательной траектории, отражает результаты индивидуальной образовательной активности.

В отличие от традиционного подхода ученики ставят перед собой цели, постоянно контролируют свой прогресс, что помогает развивать широкий спектр навыков, необходимых для развития самоанализа и исследовательской деятельности:

- «Личная ответственность»: ученики ставят перед собой цели, постоянно контролируют свой прогресс.
- «Брать ответственность и самоотчет»: ученики отчитываются о проделанной работе, о выполненном поручении.

• «Личная продуктивность»: ученики с использованием цифровых технологий графически отображают свою успеваемость и общий рост индивидуума.

• «Критическое мышление»: ученики оформляют результаты мини-исследований, записи решения исследовательских задач, аудиозаписи устных ответов, творческие работы, материалы самоанализа и рефлексии, дневники наблюдений.

• «Навык выстраивания коммуникаций»: ученики предлагают одноклассникам, учителям, родителям оценить свои достижения, написать мнение о себе.

• «Креативность»: ученики размещают в Портфолио фото- и видеоизображения примеров исполнительской деятельности, продуктов собственного творчества, иллюстрации на заданную тему, продукты собственного творчества, решение изобретательских задач, материалы их самоанализа и рефлексии и т.д.

• «Умение работать в команде»: ученики размещают в Портфолио результаты совместной творческой деятельности, стратегии решения конфликтов, проекты, КТД, дневники наблюдений и самоконтроля и т.д.

Важно, чтобы на каждом этапе в процессе продвижения к намеченной цели был зафиксирован успех ученика, так как именно успех – наилучший стимул для дальнейшего продвижения [1, с. 34]. Именно поэтому основным инструментом программы является рабочая папка «Портфолио» (с 5-го по 8-й классы) ученика, где отражаются цели, которые ставит перед собой ученик, пошаговое продвижение к ним, успехи и достижения. Как правило, в конце каждого полугодия организуется защита портфолио учащегося, где подводятся промежуточные итоги.

Когда	Где	Что	Пояснение Благодаря чему/ кому
Сентябрь 2021	Чемпионат мира по легкой атлетике	место	Благодаря тренеру.....
Октябрь 2021 сентября 2021	В школе отметка за четверть по литературе Классный час «Голос разума великой степи» к 180-летию Б.Алтынсарина	выступление	Старался, много читал, выполнял все формативные задания. Надо постараться сохранить достигнутый результат. Провели классный час вместе с одноклассниками.... Я стался доволен своим выступлением. Надо еще поработать над

			предоставлением устного материала. Не успел создать презентацию.

Структура портфолио:

- Титульный лист
- Портрет (фотографии, рисунок, эссе, биографические данные, цель создания портфолио)
 - «Расскажу вам о себе...» (жизненное кредо, пятиминутное эссе, мое хобби, семья, друзья, мои качества (положительные/отрицательные), качества, которые мне нравятся в людях, кем хочу стать, где продолжить образование...)
 - Мои достижения (в учебе, в спорте, в эстетической сфере...) за 2022-2023 учебный год (дипломы, грамоты, благодарственные письма...).
 - Мои планы на 2021-2022 учебный год.

Цель	тм етк а о вы по лн ен ии вы по лн ен о/ не вы по лн ен о	ри чи на Бл аг од ар я че му ко му з- за че го
по информатике во 2 четверти		
место в предметной олимпиаде по химии		

- Анализ выполнения планов (графики, таблицы с анализом)
- Отзывы и пожелания классного руководителя, учителей-предметников, одноклассников, родителей.

Прежде всего, внедрение данной формы требует большой систематической работы классных руководителей в тесном сотрудничестве с родителями, что возлагает на них еще большую ответственность. К тому же возникает проблема учебного времени: портфолио требует больше времени для реализации, чем традиционная система оценки.

Основная проблема при внедрении этой системы самоанализа и самоизучения – проблема общей неготовности участников образовательного процесса к работе с новым методом самоанализа и самооценивания образовательной деятельности: учащиеся недостаточно мотивированы, так как затрудняются самостоятельно ставить цели обучения, планировать учебный процесс, а также слабо развиты умения систематизировать и анализировать собранный материал и опыт.

Еще одним вспомогательным рычагом для развития научно-исследовательской деятельности учащихся является работа над подготовкой курсовой работы. Это обязательный вид учебной деятельности, которая выполняется в течение учебного года учениками 10-11 классов в рамках профильного обучения по одному из курсов по выбору [2, с. 8].

Выполнение учеником курсового проекта осуществляется с целью:

- 1) систематизации и обобщения теоретических знаний, полученных на курсах по выбору;
- 2) закрепления и отработки практических навыков, углубления и расширения теоретических знаний в соответствии с заданной темой;
- 3) формирования умений применять теоретические знания при решении поставленных вопросов;
- 4) развития навыков ведения самостоятельной работы и овладения основами исследования при решении проблем и вопросов.

Данное учебное задание помогает подготовить учащихся к выполнению дипломного проекта в высшем учебном заведении. Не маловажно научить строго придерживаться требований относительно тематики, оформления, выбора источников и метода анализа информации. Недопустимы малейшие отклонения от научного стиля написания и оперирование необоснованными данными.

Таким образом, кроме традиционной проектной деятельности на уроках и внеурочное время, в нашей школе успешно внедряется две формы исследовательской деятельности, которые дают весьма ощутимые результаты в развитии научно-исследовательских навыков учащихся.

Список литературы:

1. Кашкорова Г.П. Исследовательское портфолио как форма организации научной работы студентов. Сибирский педагогический журнал, No9. 2008. - С.367-375.
2. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебновоспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2022-2023 учебном году». – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2022. – 320 с.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДАҒЫ КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ИДЕЯСЫ

Ахметова Ж.А.

Қарағанды қаласы, «№18 ЖББМ» КММ

Аннотация. Мамандық таңдау мәселесі әр адамның өміріндегі ең маңызды міндеттердің бірі болып табылады. К. Д. Ушинский еңбекті адамның туа біткен және өмір сүруге деген ұмтылысы жүзеге асырылатын адам қызметінің ең жоғары формасы ретінде қарастырды. А. С. Макаренко дұрыс тәрбие — міндетті еңбек тәрбиесі екенін атап өтті, өйткені еңбек әрқашан өмірдің негізі болды. Т. И. Бабаева және А. Г. Гогоберидзе балаларды тек кәсіппен таныстыруды ғана емес, сонымен қатар осы мамандық иелерінің жеке қасиеттерімен де таныстыруды ұсынады.

Кәсіптік бағдарлауды ерте кезден бастаған жөн. Себебі, өз таңдауын дұрыс жасаған, белгілі бір салада қуана жұмыс істейтін және жоғары еңбек өнімділігін көрсететін адамдар мемлекет пен қоғам үшін тұрақтылық пен өсуге кепілдік беретін маңызды стратегиялық ресурс болып табылады.

Аннотация. Проблема выбора профессий является одной из самых главных задач в жизни каждого человека. К.Д. Ушинский рассматривал труд в качестве высшей формы человеческой деятельности, в которой осуществляется врожденное человеку стремление быть и жить. А. С. Макаренко отмечал, что правильное воспитание – это обязательно трудовое воспитание, так как труд всегда был основой жизни. Т.И. Бабаева и А.Г. Гогоберидзе рекомендуют не только знакомить с профессией, но и с личностными качествами представителей этих профессий.

Осуществлять профориентационную работу необходимо начинать с раннего детства. Так как, люди, правильно сделавшие свой выбор и работающие с удовольствием в той или иной сфере экономики, показывающие высокую производительность труда — важный стратегический ресурс для государства и общества, гарантирующий стабильность и рост.

Мамандық таңдау өскелең ұрпақтың алдында тұратын өзекті мәселелердің бірі, ал қазір қоғамда болып жатқан өзгерістерге байланысты аса өзекті болып отыр. Өскелең ұрпақ болашақ мамандығын саналы түрде таңдау жасауы үшін оны қоршаған ортасындағы жақсы таныс адамдардың мамандықтарынан бастап, көптеген мамандықтармен таныстыру керек.

Бастауыш мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысы дайындық кезең болып саналады. Бұл кезеңнің мақсаты — бастауыш мектеп жасындағы балаларда еңбекке деген сүйіспеншілік пен адал көзқарасты қалыптастыру, адам мен қоғам өміріндегі еңбектің рөлін түсіну, кәсіптер әлеміне, оның ішінде ата-аналар мен қоршаған орта қызметінің кәсіби саласына қызығушылықты дамыту.

Бұл кезеңде оқушыларды әртүрлі танымдық, ойын, әлеуметтік пайдалы жұмыс түрлеріне тарту жүзеге асырылады. Адам іс-әрекетінің әртүрлі түрлерімен ерте танысу баланың жалпы көкжиегін кеңейтіп қана қоймай, сонымен қатар оның мүдделері мен бейімділіктерін ерте көрсету және нақтылау мүмкіндіктерін ашады.

Бастауыш сынып оқушыларында мамандықтарға оң көзқарастың негіздерін және белгілі бір кәсіби салаларға алғашқы қызығушылықты дамыту үшін мен сыныпта тәрбие жұмысына іс-шаралар енгіздім, олардың мақсаты мамандықтың маңызды жақтары туралы нақты идеяларды қалыптастыру үшін жағдай жасау болып табылады.

Бастауыш сыныптарда кәсіптік бағдарлаудың мақсаты — мамандықтар әлемі туралы білімін кеңейту және еңбек әлеміне қызығушылықты тудыру болып табылады.

Кәсіби бағдарлау процесінде келесі міндеттер шешіледі:

- Адамдардың өміріндегі еңбектің рөлі, кәсіптер әлемі туралы алғашқы түсініктерді кеңейту және оқушыларға ойын жағдайында "түрлі мамандықтарды сынап көруге" мүмкіндік беру;

- Танымдық және кәсіптік бағдарлау ойындары арқылы оқуға және еңбекке деген мотивацияны дамыту;

- Мамандықтармен танысу барысында балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту;

- Оқушыларды өзін-өзі бағалауға, қарым-қатынас тәжірибесін алуға ынталандыру.

1 сыныптардағы кәсіптік бағдарлаудың мақсаттары мен міндеттері адам өміріндегі еңбектің рөлі туралы түсінік қалыптау, мамандық иелерін құрметтеуге тәрбиелеу болып табылады.

2 сыныптардағы кәсіптік бағдарлаудың негізгі мақсаты: айналасындағы адамдардың (ата-ана, таныстар) мамандықтарымен таныстыру, әр түрлі кәсіптер туралы түсініктерін кеңейту.

Қандай да бір еңбек түрін орындау үшін қандай қабілеттер қажет? Мысалы, шаштаразға? Дәлдік, ұқыптылық, ізгілік, тұтынушылармен жағымды қарым-қатынас. Ал хирургқа-адам анатомиясы мен физиологиясын, жақсы көру қабілетін, қолдың ұсақ моторикасын біледі. Спортшы-режим, салауатты өмір салты, құлшыныс. Ал сіздің бойыңызда қандай қабілеттер бар? Осындай сұрақтармен екінші сыныпта кәсіптік бағдарлау жұмысын бастаймын. Мұндай жұмыстың негізгі идеясы оқушыларға әртүрлі мамандықтар туралы түсінік беру; балалардың заманауи мамандықтар туралы білімдерін байыту; ой-өрісін дамыту, балалардың сөйлеуін жандандыру, сөздік қорын кеңейту; әртүрлі мамандықтағы адамдарға құрмет көрсетуге тәрбиелеу болып табылады.

3-сыныптағы кәсіптік бағдарлау жұмысының мақсаттары мен міндеттері: жалпы еңбек білімін, іскерлігін және дағдыларын дамытуды жалғастыру; айналадағы адамдардың еңбегімен және олардың мамандықтарымен танысу; өз жұмысын және жолдастарының жұмысын ұйымдастырудың алғашқы дағдыларын тұжырымдау.

Оқушыларда одан әрі пайдалы істерді іздеуге ықпал ететін белсенділік пен бастаманы қалыптасады. Сонымен қатар, олар орындалған жұмыстың сапасы үшін жауапкершілік сезімін қалыптастырады.

4-сыныптағы кәсіптік бағдарлау жұмысының мақсаттары мен міндеттері: 1-3 сыныптардағы оқушылар алған еңбек туралы түсініктерді жинақтап, дамыта отырып, еңбекке деген сүйіспеншілікті, еңбек адамдарына деген құрметті тәрбиелеуді жалғастыру; түрлі мамандықтар туралы түсініктерді кеңейтіп, тереңдету.

Мектептегі кәсіптік бағдарлау білім алушыларды еңбек нарығында болып жатқан өзгерістермен олардың жеке мүдделері мен қажеттіліктерін келісу кезінде мамандықты саналы түрде таңдауға дайындау мақсатында жүргізіледі. Бұл мақсат сабақтарда да, сыныптан тыс жұмыстарда да жүзеге асырылады.

Бастауыш буындағы кәсіптік бағдарлау жұмысының сауатты құрылған жүйесі оқушылардың санасында еңбек және кәсіптер әлемі туралы әртүрлі түсініктердің қалыптасуына ықпал етеді, оларда еңбекке ұқыпты қарауға, сондай-ақ мамандардың еңбегінің қоғам өмірі мен дамуы үшін маңыздылығын түсінуге тәрбиелейді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. «Қазақстан мектебі» № 2, 2011
2. Захаров, Н.Н. «Оқушылардың кәсіби бағдары» Мәскеу, 2008.

«ҚҰҚЫҚ НЕГІЗДЕРІ» ПӘНДЕРІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ БІЛІМ БЕРЕ ОТЫРЫП, ТӘРБИЕЛЕУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ӘЛ- АУҚАТЫ МЕН ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Ахметова Назгуль Едресовна

*Қостанай Облысы Әкімдігі Білім Басқармасының «Қостанай Ауданы
Білім Бөлімінің Нұржан Наушабаев Атындағы Мектеп- Гимназиясы (Мектеп
Жанындағы Интернатымен) Коммуналдық Мемлекеттік Мекемесі»*

Аңдатпа. «Құқық негіздері» пәні сабақтарында біз адамның өз халқының мәдениетіне, оның өмірі мен тарихына эмоционалды-құндылық қатынастарының даму ерекшеліктерін қарастырамыз. Оқушылар жеке адамдардың тағдырын ұлттық мәдениет аспектісінде шығармашылық идеяларды жасаушы және орындаушы ретінде бақылайды. Кейбір сабақтарда мен халықтың өмір салтын, дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын сипаттайтын материалды қолданамын. Оқушылармен бірге мәтіндегі жағдаяттарды қарастырып, кейіпкерлердің ұлттық сипатын, олардың қасиеттерін, темпераментін, адамгершілік этикетін табамыз, ажыратамыз. Өзінің тарихи тамырларын, дәстүрлерін білмеу өз халқының өкілі сияқты өзіне немқұрайлы қарауды дамытуға ықпал етеді. Оқушылармен әңгіме барысында олардың ата-

бабаларын білмейтіндігі, фамилиясының, есімінің тарихына қызығушылық танытпайтындығы анықталды. Олардың қызығушылығын ояту үшін "асыл тұқымды ағаш" жобаларын жасауға ұсыныс жасадым.

Аннотация. На уроках предмета «Основы права» мы рассматриваем особенности развития эмоционально-ценностных отношений человека к культуре, быту и истории своего народа. Учащиеся наблюдают судьбу личности как творцов и исполнителей творческих идей в аспекте национальной культуры. На некоторых уроках я использую материал описывающий образ жизни, традиции и обычаи людей. Вместе с учащимися рассмотрим ситуации в тексте, найдем и выделим национальный характер персонажей, их качества, темперамент, моральный этикет. Незнание своих исторических корней и традиции способствует развитию равнодушия к себе как к представителю своего народа. В ходе беседы с учениками выяснилось, что они не заняты своих предков, не интересуются историей своих фамилии и имен. Для того, чтобы вызвать их интерес, я предложила создать проект «древо жизни»

«Отан- отбасынан басталады» дейді қазақ халқының мақалы. Отбасында тәрбие беру- әрбір адамның жеке тұлға, азамат және Адам ретінде қалыптасуының «альфасы мен омегасы» болып табылады.

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бағдарламалардың ішінде "Мәңгілік ел" патриоттық актісі құқықтық идеологиялық қызметін жүзеге асыратын басты құжат десем қателеспеймін. Себебі, бұл бағдарламаның негізгі мақсаты: жоғары руханият пен патриотизмді қалыптастыру.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы №726 қаулысымен бекітілген «Білімді ұлт» сапалы білім беру» Ұлттық жобасына сәйкес тұлғаны ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу мен оқытуды қамтамасыз ету қажет. Әрбір білім беру ұйымының міндеті-ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға бағдарланған, функционалдық сауаттылық дағдылары бар және оны қоршаған болмыста бәсекеге қабілетті бола алатын білім алушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуы үшін қолайлы білім беру ортасын құру.

Жалпыұлттық идеяның миссиясы мен құндылықтары оқу-тәрбие жұмысының барлық түрлері арқылы жүзеге асырылады. Білім беру процесін ұйымдастырудың ең маңызды ерекшелігі-тәрбие мен білімнің бірлігінде. Ең алдымен білім беру ұйымдарының міндеті - білімді, бәсекеге қабілетті, ұлттық құндылықтарды құрметтейтін, сақтайтын үйлесімді тұлғаны тәрбиелеу және Қазақстанның жаңа азаматын қалыптастыру болып табылады. Оқушылардың бойына ұлттық мұраға (дәстүрлерге, әдет-ғұрыптарға, мәдениетке) деген мақтаныш пен терең құрмет сезімін тәрбиелеу, «Құқық негіздері» пәні сабақтарында оқушылардың бойына өз Отанына, туған жеріне құндылық қатынасын дамыту бойынша жұмыс жасау. Әр сабақтағы тақырыптарды түсіндіре отырып, өз халқының дәстүрлерін құрметтейтін, материалдық және рухани мәдениетін мақтан тұтатын азаматты тәрбиелеуді негізгі міндетім екенін естен шығармадым. Қазақстандық патриотизм-бұл әр қазақтың қанында болуы керек. Тәрбиенің негізгі мақсаты-оқушыларды ересек өмірге мейірімді,

адал, лайықты адамдармен дайындау. Азаматтың жеке басының рухани-адамгершілік дамуы мен тәрбиесін қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының қазіргі мемлекеттік саясатының негізгі міндеті деп санаймын.

Жалпы орта білім білім берудің барлық деңгейлеріне ортақ болып табылатын және білім алушының мінез-құлқы мен қызметін ынталандыратын тұрақты тұлғалық бағдарлары болуға, білім алушыларға ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды сіңіруге бағытталған жұмыстар жүргізілуі керек. Барлық мектептер оқушылардың, олардың отбасылары мен қауымдастықтарының әл-ауқатын қамтамасыз етуде және білім мен денсаулық арасындағы байланыс бұрынғыдан да айқынырақ деп айтар едім. Бала өмірінің қауіпсіздігін сақтау мен әл-ауқатын жақсартуда отбасының және білім беру ұйымдарының рөлі ерекше.

«Құқық негіздері» сабағында ақпараттың негізгі көзі АКТ болып табылады, оқу процесінде ақпараттық - коммуникациялық технологияларды қолдану мұғалімге ақпарат беруді кеңейтуге мүмкіндік береді, компьютер оқушылардың назарын белсендіруге, пәнге танымдық қызығушылықты дамытуға қабілетті. Сабақтағы әр оқушыға өзіндік көзқарас қажет. «Құқық негіздері» пәні шығармашыл, адамгершілігі мол, білімді тұлғаны қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Мемлекеттік білім беру стандарты мұғалімнің жеке басына жоғары талаптар қояды. Қазіргі мектепке жаңа мұғалім керек. Рухани-адамгершілік тәрбиенің тиімділігі мұғалімнің жеке үлгісімен анықталады.

Сол себепті, «Құқық негіздері» пәнін оқытуда келесі педагогикалық әдіс-тәсілдерді қолданамын:

- оқу тапсырмаларын орындау барысында нормативтік құқықтық актілердің ақпараттық-құқықтық жүйесін қолдану ;

- оқушылар проблемаларды анықтауда өз ойларын, пікірлерін айту, дәлелдеу, болжамды ұсыну, зерттеуді жоспарлау қабілеттерін дамытатын ынталандырушы-проблемалық құқықтық ситуациялық жағдаяттарды (кейсстади) зерттеу.

- оқушылардың электронды оқулықтарды пайдалануы;

- компьютерлік презентациялардың түрлерін пайдалана отырып, таңдалған тақырыптар бойынша шығармашылық жобаларды жасау;

- оқушылардың шығармашылық белсенділігін дамыту үшін (пікір-талас өткізу және құқықтық мәселелерді талқылау) компьютерлік коммуникация құралдарын пайдалану (мысалы, онлайн-форумдар, конференциялар).

Қазіргі жағдайда өскелең ұрпақты тәрбиелеу мәселелеріне ерекше назар аударылады, өйткені бұл компонент білім берудегі негізгі компонент болғандықтан ғана емес, сонымен қатар тәрбие стратегиялық жалпыұлттық басымдық ретінде қарастырылады. "Тәрбиесіз оқытуға болады" деген елес сейілді. Айналамыздағы әлем өзгерді және онымен бірге балалар өзгерді, олар әрқашан айналасындағылардың ең жақсысын сіңіре бермейді. Сондықтан мемлекет білім беруде "тәрбие компонентін" күшейтуге бағытталған белсенді

шаралар қолданады, өйткені дәл осы күрделі процесс жоғары құндылыққа, шығармашылық әлеуетке ие және адамды оның болашағына бағыттайды.

Негізгі ұлттық құндылықтар - адамгершілік-патриоттық даму мен тәрбиенің негізгі мазмұны. Содан кейін ғана қоғам моральдық бағдарлардың жалпы жүйесі болған кезде ауқымды ұлттық міндеттерді қоя және шеше алады.

Адамгершілік – патриоттық дамудың, тәрбие мен оқытудың негізгі мазмұны базалық ұлттық құндылықтар болып табылады. Біз бұл құндылықтарды мәдени және отбасылық дәстүрлерде сақтаймыз, ұрпақтан-ұрпаққа береміз. Жеке тұлғаның құндылықтары, әрине, ең алдымен отбасында қалыптасады. Бірақ жеке тұлғаны оқыту мен тәрбиелеу білім беру саласында жүйелі түрде жүреді. Сондықтан, мектепте оқушының интеллектуалды ғана емес, рухани, мәдени өмірі де шоғырлануы керек. Білім берудің мақсаттары мен мазмұны өзгеруде, оқытудың жаңа құралдары мен технологиялары пайда болуда, бірақ қандай реформалар болмасын, сабақ оқытудың мәңгілік және басты нысаны болып қала береді. Кез-келген ұлттың адамы, ең алдымен, ана тілін үйреніп, онымен бірге өз халқының тарихын, мәдениетін жақсы білуі керек.

«Балаларды тәрбиелей отырып, қазіргі ата-аналар елдің келешек тарихын, демек – әлем тарихын тәрбиелейді» - деп жаңашыл педагог А.С. Макаренко жазғанындай

Рухани- адамгершілік дамудың, тәрбиенің және әлеуметтенудің негізгі өзегі базалық ұлттық құндылықтар саналады. Бұл құндылықтарды сақтаушы ретінде мәдени және отбасылық дәстүрлерді бала тәрбиесіндегі ата-аналар, отбасы ұрпақтан- ұрпаққа әкеле жатыр.

Қазақстан Республикасы Президентінің "Стратегия-2030" халыққа Үндеуіне сәйкес, 2030 жылы Қазақстан халқы жоғары білімді және дені сау ел болады. Азаматтар қазақ, орыс және ағылшын тілдерін бірдей меңгереді. Балалар салауатты өмір салтын ұстанады. Айналымда көрсетілген ұзақ мерзімді басымдықтардың ішінде денсаулық сақтау, білім беру және халықтың әлауқаты маңызды орын алады деп сенемін.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Патриоттық акт - «Мәңгілік Ел» қ. Астана, 26 сәуір 2016 жыл
2. Азамат ақыл ойдың қазынасы. 4 том. «Психология» Алматы. 2005.- [б. 475].
3. «Бала тәрбиесі» № 2, Алматы- 2006 ж [б. 4-6].
4. Программа по патриотическому воспитанию на 2006-2008: Методические рекомендации. -Алматы, 2005.- С. [стр. 8-9].
5. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҒЫМЫЗДЫ АЙҚЫНДАЙТЫН ҚАЗАҚТЫҢ ДӘСТҮРЛІ БАСПАНАСЫ- КИІЗ ҮЙ

Ахметова Саягуль Жумабековна

*Теміртау қаласы «Озат» ақпараттық технологиялар
мамандандырылған мектеп-лицейі» КММ*

Қазақтың киіз үйі - ежелден бері қолданылып келе жатқан дәстүрлі тұрғын үй. Қазақ киіз үйі Ұлы дала тұрғындарына тән портативті тұрғын үйдің өзіндік түрі. Бірегей архитектуралық шешімі бар, күрделі семантикалық мағынасы бар киіз үй түркі-моңғол тайпаларының мәдени даму деңгейін, олардың күрделі идеологиясын көрсетеді. Тұрғын үйдің осы түрінің, киізден және иірімді тал шыбығынан жасалған сәулеттің қайталанбастығы бүгінде әрбір қазақ үшін Отанның, халықтың ежелгі мәдениетінің сыйымды символына айналды. Қазақ киіз үйі туралы айтқанда, ол тұрғын үй ретінде көшпенділердің тұрмыс қажеттіліктерін ескере отырып дәл есептелінген және ойластырылған ғана емес, ал оның жабдықтары зердің ою-өрнекті көркемдігімен ерекшеленген, сонымен қатар киіз үйді құру қағидасының өзі олардың қоршаған әлемге деген көзқарастарының көрінісі болды деп нық сеніммен айтуға болады. Киіз үйдің рухани-мәдени және ғылыми-философиялық мағынасын ашатын қазақ киіз үйінің символикасы ерекше назар аударуға тұрарлық. Көшпелі мәдениеттің символизмі әлемге философиялық көзқарас болды және өмір нормасы болды. Әлем мен өмір философиясының бөлінуі болған жоқ, олар өзара байланысты болды.

Көшпенділердің киіз үйі ұзақ мерзімді дамудың, неғұрлым қарабайыр тұрғын үй типтерін біртіндеп жетілдірудің өнімі болып табылады. Киіз үйдің шығу тегі туралы әртүрлі пікірлер бар. Көптеген археологиялық материалдар мен жазбаша деректер киіз үйді және оның бастапқы прототиптерін пайдалану туралы куәландырады. Андронов тұрғын үйін зерделеу, дамыту процесінде ғалымдар киіз үйдің пайда болуы туралы мәселені шеше алды – көшпенділердің жылжымалы тұрғын үйінің қарапайымдылығы мен данышпандығы.

Қорытындылай келе, қазақтың дәстүрлі дүниетанымындағы киіз үйдің символикасы күнделікті тұрмыстың дүниетанымдық тәжірибесін де анықтады деп қорытынды жасауға болады. Қазақ киіз үйі туралы айтқанда, тұрғын үй ретінде ол көшпенділердің тұрмыс қажеттіліктерін есепке ала отырып дәл есептеліп, ойластырылған ғана емес, ал оның жабдықтары зердің ою-өрнекті көркемдігімен ерекшеленген, сонымен қатар киіз үйді құру қағидасының өзі олардың қоршаған әлемге деген көзқарастарының көрінісі болды деп нық сеніммен айтуға болады.

Мен балалармен іс шара өткізу мақсатында төменде көрсетілген суреттердегі киіз үйдің макетін жасаған болатынмын. Барлық жұмыс қағаздан жасалған:

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

*Аязбекова Гультур Узакбаевна
Утеубаева Динара Молдағалиевна*

Қарағанды қаласы, "Әлімхан Ермеков атындағы мектеп-лицейі" КММ

Андатпа. Басқа пәндермен қатар математиканың тәрбиелік әсері зор екені сөзсіз. 19 ғасырда поляк математигі Уго Штайнгаус "Рух пен материя арасында математика делдал болатынын" байқады. Математика-бұл тек білім саласы ғана емес, ең алдымен жалпы мәдениеттің маңызды элементі, әлемді ғылыми қабылдау тілі. Бірде-бір мектеп пәні ойлау тұлғасын тәрбиелеуде математиканың мүмкіндіктерімен бәсекелесе алмайды.

Ұсынып отырған мақалада математика сабағынағы іс-әрекеттерді құруға және оңтайландыруға, шешім қабылдауға, әрекеттерді тексеруге, қателерді түзетуге, дәлелді және дәлелденбеген пікірлерді ажыратуға үйрету бойынша іс-тәжірибие жинақталып, көрсетілген.

Аннотация. Наряду с другими предметами математика оказывает большое воздействие в воспитании духовных ценностей. В 19 веке польский математик Уго Штайнгаус заметил, что "Математика является посредником между духом и материей. Ни один школьный предмет не может конкурировать с возможностями математики в воспитании мыслящей личности. В предлагаемой статье обобщается и излагается опыт обучения построению и оптимизации действий на уроках математики, принятию решений, проверке действий, исправлению ошибок, различению аргументированных и недоказанных суждений.

Құндылықтарға негізделген оқыту адамдардың болашағын қалыптастыруға және қиын жағдайлардан оңай шығуға мүмкіндік беретін жеке

тұлғаны дамытуға баса назар аударады. Ол балалардың әлеуметтік, моральдық міндеттерін тиімді орындай отырып, тұлға болып бейімделуін қалыптастырады. Мектептегі құндылық тәрбиесінің маңыздылығын және оның ХХІ ғасырдағы қажеттілігі мен маңыздылығын түсінейік.

Құнды білім берудің қажеттілігі мен маңыздылығы:

Құндылықты қалыптастыру жеке пән ретінде емес, білім беру жүйесінің ажырамас бөлігі болуы керек нәрсе ретінде қарастырылуы керек. Мәселелерді қарапайым шешу мақсат болмауы керек, сонымен қатар нақты себеп пен мотив туралы ойлану керек.

Сондықтан қазіргі әлемде құндылық білімінің қажеттілігі мен маңыздылығы бар. Бұл қиын жағдайларда дұрыс шешім қабылдауға көмектеседі, осылайша шешім қабылдау қабілетін жақсартады. Оқушыларға мейірімділік, жанашырлық сияқты маңызды құндылықтарды үйретеді, балалардың қызығушылықтарын оятады, олардың құндылықтары мен мүдделерін дамытады.

Мектеп бағдарламаларында құндылық білімі өте маңызды және қажет, өйткені ол оқушыларға жақсы азамат және адам болу үшін қажетті негізгі моральдық қағидаларды білуге көмектеседі. Мектептегі құнды білімнің маңызды себептері:

Математика-бұл тек білім саласы ғана емес, ең алдымен жалпы мәдениеттің маңызды элементі, әлемді ғылыми қабылдау тілі. Барлық балаларға математиканы үйрету іс жүзінде мүмкін емес, бірақ математикадан қорықпауға үйрету, оны сүйеге үйрету - бұл іске асырылатын мақсат. Бұл ретте: баланы ерекше ішкі әлемнің тасымалдаушысы, құндылық ретінде қабылдау; жеке адамның қол сұғылмаушылығы мен айрықшалығын тану; табыстарды табу және оларды бүкіл сыныпқа, оның ішінде оқушыға көрсете білу қажет.

Жұмыстың тәжірибесі көрсеткендей, көптеген оқушылар өздерінің туған өлкесі, елі және оның салты туралы мәселелерді үлкен қызығушылықпен шешеді. Мұғалім мен оқушының тікелей қарым-қатынасымен мораль жүректен жүрекке берілетінін есте ұстаған жөн.

Математика сабағына жаттығуларын дайындау кезінде балаларға қызықты және түсінікті және көрнекілікпен қамтамасыз етілетін материалды таңдау керек. Бұл ретте бізге ақпараттық –коммуникативтік технологиялар, тұлғаға бағытталған оқыту технологиясы, проблемалық оқыту, жобалық қызмет, ынтымақтастық технологиясы көмектесетіні сөзсіз.

Сонымен, математика сабағында осы тәжірибені енгізу бойынша мұғалімге жұмысты неден бастауға болады? Сабақты эпиграфтан бастауға болады. Рухани-адамгершілік тәрбиесінің эпиграфтарының мысалы өте көп:

"Сіз жаңа ештеңе білмеген және біліміңізге ештеңе қоспаған күнді немесе сағатты бақытсыз деп санаңыз"- Комениус

"Әр жауынгерге Арифметика мен геометрия қажет"- Платон

Екіншіден: тәжірибе көрсеткендей, математика тарихындағы мәліметтер математикалық ұғымдардың пайда болуы мен дамуын айқын көрсетеді. Материалды ұсынудың эмоционалдылығы оқушылардың оны жақсы игеруіне

және математикалық ойлау логикасын дамытуға ықпал етеді. Жасөспірім үшін лайықты кумир өте маңызды. Мұндай мысал ретінде біздің замандастарымыз да, олардың шығармашылық өмірбаянымен мектеп оқушыларының реакциясы мен тәжірибесін тудыруы мүмкін.

Әр сабақта балаларға өмірдің моральдық нормасын дамытуға тырысу қажет. Бұл сәттерге аз уақыт бөлінсін, бірақ ол балаға із қалдырмай өтпейді.

Оң және теріс сандарды көбейтудің кем дегенде қатаң ережелерін алып, оларды жаңа жолмен түсіндіру:

- "Менің досымның досы-менің досым": $(+ * + = +)$
- "Жауымның жауы-менің досым": $(- \cdot - = +)$
- "Менің жауымның досы-менің жауым": $(+ * - = -)$
- "Менің досымның жауы-менің жауым": $(- * + = -)$

"Теңдеулер мен теңдеулер жүйесі" тақырыбын зерттеуде балаларға келесі тапсырма берілді: "Құстар ұзақ уақыт бойы адамның назарын аударды. Адамдарды олардың жарқын өріктері, әуезді әндері, батыл және жылдам ұшулары таң қалдырды. Халықтар шығармашылығындағы, классикалық музыкадағы, әдебиеттегі ең поэтикалық образдар құстармен байланысты". Теңдеулерді шешіңіз. Табылған жауаптарды пайдаланып, кестеге құстардың аттарын жазып, олардың нені білдіретінін біліңіз.

$$x^4 - 6x^2 = 0; x^3 + 2x^2 - 3x = 0; x^5 + x^3 - 6x = 0; x^3 - 3x^2 - 4x + 12 = 0$$

тауық пеликан үкі бақа

Кестенің бос ұяшығын "аққу" сөзімен толтырыңыз

Шешімі	Құстардың атауы	Символы...
$*$; 0; $*$		даналық
- 2; 2; 3		бақыт
- 2 $*$; $*$; 2		өмірлік
0; 1; 3		адалдық
- 1; 0; 3		құрбандық

Осы тапсырманы орындағаннан кейін балалар дана, адал болу, жақындарына бақыт әкелу, өзін құрбан ету деген не екендігі туралы өз пікірлерін білдірді. Менің ойымша, мұндай тапсырмалар балаларға адамгершілік құндылықтарды қоюға үйретеді.

Сондай – ақ, 9-сыныптағы алгебра сабағында математика тұрғысынан қарастырылатын темекі шегу мәселесіне байланысты есептер қарастыруға болады. Қарапайым және сенімді мысалдармен балаларға темекі шегудің адам денсаулығына зияны туралы айту. Сабаққа алдын-ала дайындық темекі шегудің зияны туралы суреттер байқауын өткізуден және сынып сағатында өткізген сауалнамалар дайындалады. Балаларға екі сұрақ қойылды:

1. Сіз темекі шегесіз бе? 2. Сіздің жақындарыңыздың немесе достарыңыздың қайсысы темекі шегеді? Өңделген жауаптар слайдтарда бағаналы диаграммалар түрінде ұсынылды. Әрі қарай, теңдеулер мен пайыздарды құруға арналған есептерді шешемін; есептердің бір бөлігі ауызша

шешіледі. Осындай мәселелерді шешу барысында балалар темекі шегудің зияны туралы математика тұрғысынан ойлайды.

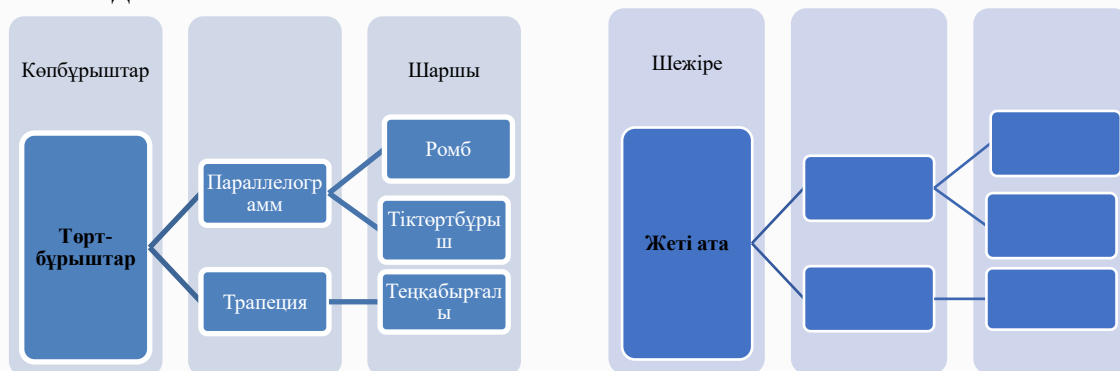
Мысалы :

Тапсырма 1: Жаңа туған нәрестенің орташа салмағы 3кг300 г, егер баланың әкесі темекі шегетін болса, онда жаңа туған нәрестенің салмағы 125 г-ға орташадан аз болады, ал егер анасы темекі шегетін болса, 300 г – ға аз болады.

Тапсырма 2: Зерттеушілер жұмыс уақытының 15% - ы темекі шегуге кететінін анықтады. Жұмыс күні 8 сағатқа созылады. Шылым шегудің салдарынан қанша жұмыс уақыты үнемі жоғалады?

Әрбір мәселені шешкеннен кейін балалар зиянды әдеттерсіз өмірдің жағымды екендігіне көз жеткізді, жаман әдеттерден қалай бас тарту керектігін, бос уақытты өткізудің ақылға қонымды тәсілдерін түсінді, темекі шегуге деген теріс көзқарас, салауатты өмір салтына деген қажеттілік қалыптасты.

Мысалы, «Төртбұрыштар» тақырыбын оқыту барысында шежірені талдап көрсетуге болады:

Циркульмен жұмыс тақырыбында, циркуль ұшы жанұяның ошағы (ана), екінші ұшы шеңбер сызатын карандаш (әке) деген сияқты түсіндірме жасауға болады.

Жай бөлшектер тақырыбы: "Адам-бөлшек. Алым – басқалармен салыстырғанда-адамның қадір – қасиеті; бөлгіш-адамның өзін бағалауы. Оның нумераторын – оның қадір – қасиетін арттыру адамның қолында емес, бірақ әркім өзінің бөлгішін – өзі туралы пікірін азайта алады және осы төмендеу арқылы кемелдікке жақындайды".

Қорытындылай келе, мектеп жасындағы бала рухани-адамгершілік даму мен тәрбиеге аса сезімтал екенін айтқымыз келеді. Бірақ бұл даму мен тәрбиенің кемшіліктерін кейінгі жылдары толтыру қиын. Балалық шақта бастан кешкен және үйренген нәрсе үлкен психологиялық тұрақтылықпен сипатталады, сондықтан баланың жеке басының адамгершілік құндылықтарын қалыптастыруда математиканың мүмкіндіктерін жүзеге асыруды жіберіп алмау өте маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. «ТӘРБИЕНІҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылдың «22» сәуірдегі № 227 бұйрығымен

2. «Егемен Қазақстан» Ұлттық тәрбие және жаһандану

3. Тәуелсіз Қазақстанның құндылықтар әлемі, Нысанбаев А.Н.-Алматы: ҚР БҒМ ҒК

4. ҚР жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар, Ж.Ж.Қуанышбаева

БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

Базарова Жадыра Мұхаметқалиқызы

Балқаш қаласы, №1 жалпы білім беретін мектебі қазақ тіл мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Білім сапасын арттыру – білім беру жүйесіндегі аса маңызды іс-әрекет.

Оқыту процесін неғұрлым жақсы түсінсек, оны дамытатын алғышарттарды жасауға да мүмкіндігіміз соғұрлым мол болмақ. Соңғы кездері білім беруге қатысты ғылыми зерттеулер саны арта түсуде. Бұл - айрықша қуанышты жайт. Соның нәтижесінде білім сапасын арттыруға қатысты теорияларды жан-жақты нақтылауға және зерттеуді дамыта түсуге жол ашылуда. Білім сапасын арттыру жолдары ең алдымен мұғалімнің кәсіби шеберлігімен, жұмыстың сапасымен өлшенеді. Бүгінгі таңда білім берудің сапасы мен деңгейін жан-жақты көтеріп, жаңаша ойлайтын, оқыту мен тәрбиенің жаңа технологиясын күнделікті жұмысында қолдана білетін ұстаздардың ғана жұмысы жемісті болмақ. Тек терең білім, іскерлік дағды, кәсіби біліктілік кез-келген ұстаздың күнделікті іс-әрекетіне енгенде ғана қабілетті тұлға, яғни жан-жақты заман талабына сай, дүниетанымдық қасиеті дамыған, сыни тұрғысынан ойлауды көздейтін ойшыл азамат тәрбиеленеді.

Повышение качества образования является очень важным направлением деятельности в системе образования. Чем лучше мы понимаем процесс обучения, тем больше у нас возможностей создать предпосылки для его развития. В последнее время увеличивается количество научных исследований, связанных с образованием, что очень радует нас. В результате мы имеем возможность всесторонне подтвердить теории, связанные с повышением качества образования и развитием исследований. Пути повышения качества образования измеряются прежде всего профессиональными навыками педагога и качеством работы. В наше время качественной работой педагогов является, когда они комплексно повышают качество и уровень образования, мыслят по-новому, умеют использовать новые технологии обучения и воспитания в своей повседневной работе. Когда педагог владеет глубокими знаниями, деловыми качествами, профессиональной квалификацией, только тогда воспитывается талантливая личность, разумный человек с широким мировоззрением и критическим мышлением в соответствии с современными требованиями.

Бүгінгі таңдағы оқыту процесі әр мұғалімнен жаңашылдығын талап етіп отыр. Қазіргі педагогикаға енген жаңа әдістер мен тәсілдер мұғалімнің тек түсіндіруші, оқушының қабылдаушы ролінде мүлдем сыйыспайды. ХХІ ғасырды бәсеке ғасыры десе, сол бәсекеде тек бәсекеге қабілетті, өзіндік пікірін нақты жеткізе білетін, терең білімді игеріп қана қоймай сол білімін өмірде қолдана білетін жеке тұлға қалыптастыруда мұғалімдерге үлкен жауапкершілік артып отыр. Бұл міндеттерді шешу үшін әр мұғалімнің күнделікті ізденісі арқылы барлық жаңалықтар мен қайта құру, өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңа тәжірибеге, жаңа қарым- қатынасқа өту қажеттілігі туындайды. Білім берудің маңызды шарты – оқу үрдісін жаңарта отырып, оқушылардың қызығушылығын арттыру, шығармашылық қабілеттерін дамыту, олардың өздігінен білім алуға құштарлығын жетілдіру.

Қазақ тілі сабақтарында жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың таным белсенділігін арттыру, қазіргі қоғам талабына сай ой-өрісін дамыту, шығармашылығын кеңейту, дамыту, терең білімді, бәсекеге қабілетті тұлғаны тәрбиелеу, заман сұранысына сай ізденімпаз тұлғаны қалыптастыру.

Мен өз сабақтарымда жоғары нәтижеге қол жеткізу үшін және де сабақтың мақсатына жету үшін тиімді әдіс- тәсілдерді қолданамын. Мысалы: «Аквариум әдісі» - балаларға мәселені «қоғам алдында» талқылауға ұсынғандағы диалог формасы. Шағын топ белгілі бір мәселе бойынша диалогті жүргізуге кімге сеніп тапсыруға болатынын тандайды. Кейде тілек білдірушілер бірнеше болуы мүмкін. Қалған барлық оқушылар көрермен ролін атқарады. Сондықтан да мұны «аквариум» деп атайды.

«Даналық ағашы» әдісі оқушылар ішінен бір жүргізуші сайланады. Жүргізушінің қолында қорап немесе сандықша болуы керек. Оқушылар тақырып бойынша ашық сұрақтар құрастырып, жүргізушіге береді. Сұрақтар құрастырылып біткен соң, оқушылар сандықшадан кез келген сұрақты алып, дауыстап оқиды, толық жауап беруге тырысады. Қойылған сұрақпен берілген жауап бағаланады.

«Бес сұрақ» бұл әдіс ақпарат жинақтауға арналған, ол сондай-ақ оқушыларға мәселені терең зерделеуге немесе оны шағын тақырыптарға немесе тармақтарға бөлуге мүмкіндік береді. Бұл оқушыларға күрделі тақырыптарды түсінуге көмектеседі. Аталған әдіс іс-әрекетті жоспарлауға және мақсат белгілеуге ықпал етуі мүмкін әртүрлі мүмкіндіктерді қарастыруды көздейді. Ақпарат жинақтауға арналған тапсырмалар үшін осы әдіспен бірге «Идеялар тасқынын» мен «Стикерлер топтамасын» қолдануға болады.

«Алғыс білдіремін» әдісі сабақтың соңында мұғалім әр оқушыға ынтымақтастық үшін рахмет айтқысы келетін балалардың бірін таңдауды және осы ынтымақтастық нақты неден байқалғанын түсіндіруді сұрайды. Таңдалатындар санынан мұғалімді алып тастау керек. Педагогтің алғыс айту сөзі соңғы болады. Бұл ретте ол қошеметтің ең төмен мөлшері тиген оқушыларды таңдап, оқиғаның осы қатысушысына да ризашылық сөздерін

табуға тырысады. Осындай әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, шығармашылық іс-әрекет талаптары орындау мақсатында, оқушылардың қызығушылықтарын арттыру мақсатында бағдарламадағы мәтіндерге сәйкес деңгейлік, шығармашылық тапсырмаларды алып қарастырдық да, практика жүзінде қолданып, мынадай тұжырымдар жасадық: оқушылардың шығармашылық дербестігін дамыту арқылы оның жеке тұлғасын қалыптастыруға болады; қызығушылық іс-әрекет түрлері төменнен жоғары қарай, кезекті түрде, белгілі бір ретпен, жүйемен жүргізілуі нәтижесінде шығармашылығы дамиды; қызығушылық іс-әрекетті дұрыс ұйымдастыру біліктері мен ізденімпаздықтың қалыптасуы оқушыларды шығармашылыққа баулиды.

Оқушылар өз ойларын өздері байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айтып берулері тиіс. Бұл кезеңде оқушылар бір-бірлерімен ой алмастырады, ой түйістіреді, өз кестелерін жасап, басқалардың да кестелерін үйреніп алуға тырысады. Нәтижесінде бұл үйрену сатысы – ойды қайта түйіп, жаңа өзгерістер жасайтын кезең болып саналады. Әр түрлі шығармашылықпен ой түйістіру болашақта қолданылатын мақсатты құрылымға жетелейді.

Сапалы білімді қамтамасыз етуде қазіргі қолданылып жатқан әдіс-амалдар өте мол, оқушылардың қызығушылығын арттыруда жаңа технологиялар да артуда, тек әр ұстаз, өз оқушыларына ыңғайлысын қолдана білуден ұтады. Оқушының ойлау қабілетін дамыту үшін өздігінен жұмыс жасауға баулу өз ойын тұжырымдауға дағдыландыру, оқушы белсенділігін арттыру барысында проблемалық сұрақтарды пайдалану, проблемалық ситуациялар туғызу. Балалардың қабілеттерін, біліктілігін мүмкіндіктерін көрсетуге жағдай туғызу мұғалімнің, ата-ананың міндеттері болып табылады. Мұндай талантты балаларды түрлі сайыстарға, пәндік олимпиадаларға, ғылыми конференцияларға қатыстырып өздерінің қабілеттерін шындата түсіреді.

Сапалы білімді қамтамасыз етуде қазіргі қолданылып жатқан әдіс-амалдар өте мол, оқушылардың қызығушылығын арттыруда жаңа технологиялар да артуда, тек әр ұстаз, өз оқушыларына ыңғайлысын қолдана білуден ұтады. Мектепте қазақ әдебиетін оқытуда қолданылған шығармашылық тапсырмалар, оқушылар өздері ізденеді, тілге деген құрметі артады, әр тақырыптың мәні ашылып, талданады, қазақ халқының салт-дәстүрімен таныстырылып, сыйластыққа үйретеді, пәнге деген қызығушылықтары да арта түседі, нақты өз деңгейінде бағаланады, өз бетімен жұмыс істеуге үйренеді деп ойлаймын.

Әдебиеттер тізімі

1. Карушева А.В., Севостьянова Е. П. кәсіби бағдарлаудың ерекшеліктері, орта мектеп жағдайында жоғары сынып оқушылары // Жас ғалым, 2016. № 4. 691 б.
2. Воронкова О. Б., Жиликов И.Ю. Білім берудегі ақпараттық технологиялар. Интерактивті әдістер 2010. 315 б .
3. Климов Е. А. Кәсіби өзін-өзі анықтау психологиясы. М.: Академия, 2010. 304 б.

ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ-ҚАЗІРГІ МЕКТЕПТІҢ ӨЗЕКТІ ТАЛАБЫ

*Баймолда Ақгүл Сабырқызы
Рахметолла Салтанат Қанатқызы*

Қарағанды қаласы. «Ә.Бөкейхан атындағы ЖББМ» КММ

Андатпа. Білім беру саласындағы балаға қауіпсіз ортаны қалыптастыруда: тұлғаның қалыпты дамуы үшін әлеуметтік-психологиялық қолайлы жағдай жасауды көздейді.

Аннотация. Создание безопасной среды для детей в сфере образования: направлена на создание социально-психологических условий для нормального развития личности.

Оқушылардың денсаулығы елдің білім сапасын көрсетеді. Оқу процесінің жетістігі мен оқушының дұрыс дамуы тек жайлы және қауіпсіз білім беру ортасында болады. Осыған байланысты білім беру мекемесінде психологиялық қолайлы климатты қалай құру және сақтау керек деген сұрақ туындайды.

Қауіпсіздік – адам дамуының кілті. Егер адам өзі тұратын ортаның қауіпсіздігіне сенімді болса, онда ол өзін жайлы сезінеді және сәйкесінше оқушылардың өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі жүзеге асыруына ықпал ететін жағдайлар жасалады. Қазіргі уақытта денсаулық пен қауіпсіздік критерийлеріне мемлекеттік саясатта да, білім беру жүйесінде де көп көңіл бөлінуде, бұл балалар денсаулығының нашарлауы, әлеуметтік дезадаптация деңгейінің жоғарылауы және білім деңгейінің нашарлауымен байланысты болды. қоғамдағы адамгершілік тәрбиесі. [2.271с.]

Білім беру мекемесінің қауіпсіздігі:

- бұл оқушылар мен қызметкерлердің өмірі мен денсаулығын, сондай-ақ білім беру ұйымының материалдық құндылықтарын ықтимал жазатайым оқиғалардан, өрттерден, авариялардан және басқа да төтенше жағдайлардан сақтауға арналған жағдайлар;

- бұл мектептің нақты жай-күйін, техникалық жағдайын, оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру жағдайларын, балаларды және балаларды ішкі және сыртқы қауіп-қатерлерден қорғау үшін мекеме әкімшілігі мен мемлекет қабылдайтын шаралар жүйесі. қылмыстық және техногендік жағдай, табиғи аумақ, террористік актілердің алдын алу, жолын кесу және жою салдары.

Білім беру ортасының қауіпсіздігін қалыптастыру және қамтамасыз ету мыналарды қамтиды:

1. Білім беру мекемесінің жан-жақты қауіпсіздігін қамтамасыз ету, оны ішкі және сыртқы қауіп-қатерлерден қорғау мәселелерін шешуде оқушылармен,

олардың ата-аналарымен, педагогикалық ұжыммен, атқарушы билік органдарымен, полициямен, қоғамдық ұйымдармен тұрақты жұмыс жүргізу.

2. Жоғары сынып оқушылары мен ата-аналар комитеті мүшелерінің оқу орны бойынша кезекшілік жұмысын ұйымдастыру.

3. Білім беру мекемесінде ішкі тәртіп ережелері мен қауіпсіздік ережелерінің сақталуын бақылау.

4. Мектептегі іс-шараларда құқық қорғауды ұйымдастыру.

5. Оқушылар мен оқу орны қызметкерлерінің қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтауы

6. Қауіпсіздік тұрғысынан, олардың күнделікті қызмет ету барысында, сондай-ақ қауіп-қатерлерді жүзеге асыру жағдайларында және осы қауіптерге қарсы іс-қимыл шараларында мектеп өміріндегі маңызды оқиғаларға байланысты процестерді құжаттау. [3.192 с.]

Сонымен қатар, білім берудің бастапқы кезеңі және орта білімге көшу әрбір баланың өміріндегі өте қиын және бетбұрыс кезеңі болып табылады: оның қоғамдық қатынастар жүйесіндегі орны өзгереді, оның бүкіл өмір салты өзгереді, психо-эмоционалдық жүктеме артады. Оқушыларда орта буынға көшу кезінде балада көптеген стресстік жағдайлар болады - бұл оқушылардың психикалық және физикалық денсаулығына әсер етеді, бейімделу бұзылады, болып жатқан нәрсені түсінбеушілік пайда болады және бала психологиялық жарақат алуы мүмкін. Осыған байланысты қауіпсіз орта физикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуді ғана емес, материалдық-техникалық қамтамасыз етуді, баланың ғарыштағы жеке қауіпсіз мінез-құлқын, ең алдымен психологиялық қауіпсіздікті де қамтиды.

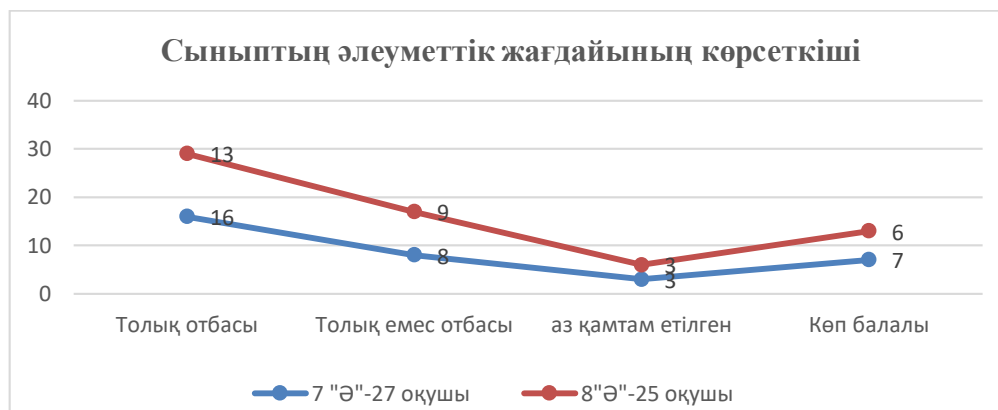
Психологиялық қауіпсіздік дегенді кейбір сарапшылар өзара әрекеттесу кезінде психологиялық зорлық-зомбылық көріністерінен бос, жеке-құпия қарым-қатынас қажеттіліктерін қанағаттандыруға ықпал ететін, қоршаған ортаның референттік маңыздылығын тудыратын және адамдардың психикалық денсаулығын қамтамасыз ететін білім беру ортасының жағдайын түсінеді. оған қатысушылар кіреді.

Мектеп өміріне араласудың арқасында баланың қызығушылықтары мен әлеуметтік байланыстары кеңейеді, ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас белгілі бір ережелермен «делдалдыққа» ерікті сипатқа ие болады.

Қауіпсіз білім беру ортасы оқушының өміріне әсер ететін барлық тараптардың өзара әрекеттесуімен құрылуы керек, ең алдымен, бұл бала өсетін отбасы және, оқушы күнінің көп бөлігін өткізетін мектеп. Мектепке келе отырып, бала өзінің әлеуметтік жағдайының өзгеруіне және айналасындағы адамдардың: балалардың, ересектердің - мұғалімдердің өзгеруіне байланысты психологиялық бейімделудің көптеген қиындықтарын жеңеді. Баланың мектептегі өмір сүру сапасын қамтамасыз етуде мұғалімнің рөлі зор. Адамның жеке қасиеттерін, оның өмірлік құндылықтарын қалыптастыру ұстаздарға байланысты. Мұғалімдер мен ата-аналар оқушының толық және жан-жақты дамитын қолайлы және қауіпсіз білім беру ортасын құруы керек.

Қауіпсіз білім беру ортасы жеке тұлғаның қалыпты дамуы үшін қолайлы жағдай жасауды көздейді. Осы бағытта өзіміз сынып жетекшілік етіп жүрген сыныптардың әлеуметтік жағдайларына тоқтала кетсек. Орта буын сыныптарында әр сыныпта 25-27 оқушыдан қамтылған сыныптың 40% жуығын толық емес және аз қамтылған отбасылар құрайды.

Бұл қазіргі таңда үлкен қауіп төндіріп тұрған жағдай, сол себептен жалғыз басты аналар тәрбиелеп жатқан балалардың саны артуда. Әр сынып жетекші өзінің сыныбының әлеуметтік портретін анық біліп және соны ескере отырып,

мектепшілік шағын ортада үнемі байланыс жасауы қажет. «Ұстаз-ата-ана-шәкірт ынтымақтастығы». Кез-келген отбасында әрбір мүшесінің өзіне тән тұлғалық арман мақсаттары болады. Бір шаңырақта бауырмалдық, жақсы көру, адалдық, қамқорлық сынды қасиеттер болғанымен, кейде өмірдің сынағына шыдамай, бір-біріне реніш, түсініспеушілік екі жақты көзқарас туындап жатады. Мұндайда бала бойында отбасылық құндылықтарды ұстап тұруда ұстаздың, ортаның әсері септігін тигізуі қажет.

Ата-аналардың қатысуынсыз оқу үдерісі мүмкін емес. Олай болса, мектептің, отбасының және баланың дамуы мен тәрбиесіне үлес қосатын микроқоғам мүшелерінің басты мақсаты – мектеп мұғалімдері мен психологтарының баланың дамуына үнемі қолдау көрсетіп, көңіл бөліп отыруы, қиындықтарын, ерекшеліктерін зерттеу болып табылады.

Әр отбасының мүмкіндіктерін ескере отырып, мен ата-аналар мен оқушыға дер кезінде көмек пен қолдау көрсету. [1.142.б.]

Сонымен қатар, ата-аналарға балаларының дамуы мен тәрбиесі туралы дұрыс түсінік қалыптастыру үшін (осы статустағы) балаларды сыныптан тыс шараларға жиі тарту, ата-аналармен әңгімелесу, ата-аналар жиналысы, тренингтер, отбасын біріктіретін ойындар, түрлі конференциялар, мектепте «Шаңырақ жобасы», «Әжелер өнегесі», «Әкелер мектебі», «Аналар алқасы» топтарын құру сияқты әдістерді қолдануға болады.

Мысалы: Ата-анамен іс-шара

Атауы: Мен үшін ең батыл....

Уақыты: 15 минут

Орындалуы: Ата-анада да, бала да қағазына ең батыл адамның суретін салады. Сурет салғанан кейін бір-біріне көрсетіп, себебін түсіндіреді. Ата-ана

өмірінде жасаған батыл қадамдары, жеткен жетістіктері туралы баяндайды. Қарапайым өмірде баланы батыл шешімдер қабылдауға жетелейді.

Қорытынды: Ата-ана батылдығы балаларға үлгі болады, оқушының қиялын дамытуға, батылдық ұғымын терең түсінуге септігі тиеді. (Басқа ата-аналарға, балаларға үлгі болатындай қатысатын отбасын сынып жетекші алдын – ала дайындауы қажет). т.б осындай шараларды сынып оқушыларымен, әкелер мен ұлбалалар арасында қолданысқа жиілеп енгізсек, аз болса да нақты нәтиже көрсететіні анық. [1.106 б.]

Сөзінді түзе-әдетіңе айналады, әдетің-мінезің айналады, мінезің сенің тағдырың-деп Ш.Құдайбердіұлы айтқандай;

Мінез-құлық – мектеп кеңістігі мен ондағы мінез-құлық ережелерін меңгеру қажеттілігіне сүйенсек:

Мазасыздық деңгейі жоғары, бастауыш сыныптағы оқушыларға қарағанда орта буын оқушыларында жоғары және толық емес отбасындағы балалар кез-келген жағдайатты қауіп бар деп қабылдауға бейім. Олар стреске көбірек бейім және мектептегі мазасыздану деңгейі төмен жас оқушыларға қарағанда анағұрлым қарқынды және жиі мазасыздану жағдайын бастан кешіреді. Бұл санаттағы оқушыларға жетістікке жетудің қажеті жоқ, мұғалімдерге қатысты қорқыныш, оқу үлгерімі төмендейді. Мұндай оқушылар агрессивтіліктің, импульсивтіліктің, тәуелділіктің жоғарылауымен сипатталады. Олар сенімсіз және өзін-өзі бағалауы төмен. [1.146. б.]

Баланың мектепке барғысы келмеуі, сыныпта болудан бас тартуы көбінесе «мені атайды, елемейді, мазақ етеді, қорлайды және т.б.» деген шағымдармен байланысты, бұл сыныптастарына да, мұғалімдеріне де қатысты болуы мүмкін.

Сынып жетекшімен пән мұғалімдерінің, ата-ананың арасында байланыстың болмауы, баланың әлеуметтік жағдайының ескерілмеуі мектеп жағдайында жиі бейсаналық түрде орын алады, бірақ бұл байқалмайтын, есепке алынбайтын күнделікті психологиялық әсер өте ауыр зардаптарға әкеледі.

Мектептегі алаңдаушылықтың жоғары деңгейі табысты оқуға мүмкіндік бермейді, зейінді шоғырландыру қабілетін төмендетеді, ақпаратты және ассоциативті ойлауды қайта жаңғыртуды нашарлатады. Білімді тәрбиемен ұштастыра үйрету баланың көңіліне жол таба білуден басталады.

Ал бала жүрегіне жол табу оның қызығушылықтары аясында орын алады. Осы тұста сынып жетекші «QADAM» оқу әдістемелік жобасына сүйеніп, тәрбиелік жұмыс жоспарын бағыттаса, өтпелі кезеңде жүрген негізгі орта буын оқушылары үшін жақсы мінез қалыптастыруға және өз қабілеттерін анықтауға бағыттайтын іс-шараларды жүргізу арқылы білім алушы мен білім берушінің әрбір қадамы анық болса-көздеген мақсатқа жеткізері сөзсіз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Оқу-әдістемелік құрал «QADAM» Астана-кітап, 2021 [106-107, 142-146 б.]
2. Баева И. А. Психологическая безопасность в образовании. СПб.: Союз, 2002. [271 с.].
3. Секач М.Ф. Психология здоровья: Учебное пособие для высшей школы. — М: Академический Проект, 2003. — [192 с.] — «Gaudeamus»

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В ВЕЧЕРНЕЙ ШКОЛЕ

Бакиров С.Е.

КТУ «Вечерняя школа №100». г. Караганда

Аннотация. Профориентация-это целенаправленная работа педагогов, психологов и других работников, помогающая им в выборе профессии и формировании профессиональных интересов и способностей каждого учащегося с учетом его способностей и склонностей в соответствии с потребностями общества.С помощью профессиональной информации учащиеся получают представление о значении и значении различных профессий.

Одной из важнейших особенностей воспитательной работы вечерней школы является профориентационная работа.В работе подчеркивается важность развития профориентационной работы.Приведены программы дополнительного образования, введенные в учебные программы по профориентации.Показана актуальность данной темы которая обусловлена современным состоянием всех сфер общественной жизни: экономики, культуры, политики. Говорится о пользе внедренных программ дополнительного образования для учащихся, которые способствуют формированию мировоззрения, основанных на уважении к закону, труду, знанию прав человека и умении найти пути решения жизненных проблем.

Андатпа.Кәсіптік бағдар беру дегеніміз — педагогтардың, психологтардың және басқа да қызметкерлердің қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіптік қызығуы мен қабілеттілігін қалыптастыруға және мамандық таңдауға көмектесуде, мақсатты істелетін жұмыс.Кәсіптік ақпарат арқылы оқушылар әр түрлі мамандықтардың маңызы мен мәні туралы түсініктер алады.

Кешкі мектептің оқу-тәрбие жұмысының маңызды ерекшеліктерінің бірі – кәсіптік бағдар беру. Тақырыпта кәсіптік бағдар беру жұмысын дамытудың маңыздылығы көрсетілген.Кәсіптік бағдар беру бойынша оқу жоспарларына енгізілген қосымша білім беру бағдарламалары көрсетілген.Бұл тақырыптың өзектілігі көрсетілген, ол қоғамдық өмірдің барлық салаларының: экономиканың, мәдениеттің, саясаттың қазіргі жағдайына байланысты. Занды, еңбекті құрметтеуге, адам құқықтарын білуге және өмірлік мәселелерді шешу жолдарын таба білуге негізделген дүниетанымын қалыптастыруға ықпал ететін іске асырылып жатқан қосымша білім беру бағдарламаларының оқушыларға тигізер пайдасы туралы айтылады.

Профориентация — комплекс психолого-педагогических мер, направленный на профессиональное самоопределение школьника. Профориентация реализуется через учебно-воспитательный процесс,

внеурочную и внешкольную работу с учащимися. Основной компонент системы профессиональной ориентации учащихся это - профориентационная консультация, профессиональный отбор (подбор), профессиональное просвещение, социально-профессиональная адаптация. Профориентационная консультация и просвещение - комплекс психолого-педагогических мер по оказанию помощи учащимся в профессиональном самоопределении, основанных на индивидуальном изучении личности, ознакомление подрастающего поколения с различными видами труда в обществе, разнообразием и особенностями мира профессий, тенденциями их развития, потребностями социального производственного комплекса страны и конкретного региона, путями получения профессий, особенностями трудоустройства и последующего профессионального роста.

Являясь одним из основных институтов социализации личности, школа играет особую роль в процессе социализации учащегося целенаправленно формируя полноценного члена общества, способного ориентироваться и действовать с полным осознанием ответственности за свои решения и действия.

Одной из важнейших особенностей воспитательной работы вечерней школы является профориентационная работа. Осуществляется она в основном согласно Положениям, разработанным в соответствии с законом РК «Об образовании»; приказом МОН РК «Типовые правила деятельности видов организаций дополнительного образования для детей» от 14.06.2013 года №228. Вечерняя школа реализует общеобразовательные учебные программы основного, среднего и общего среднего образования, а также с учетом ее особенности и возможности программы дополнительного образования.

Профориентационная деятельность в вечерней школе №100 направлена на создание условий для развития у учащихся личностного самоопределения, реализации их способности, адаптации к социальной жизни в обществе, формирования гражданского самосознания, общей культуры, здорового образа жизни.

Специфика связана, прежде всего, с особенностями контингента учащихся: в школе обучаются ученики, достигшие 15-летнего возраста, но за одной партой одновременно могут сидеть подростки, с еще не сложившейся жизненной позицией, и взрослые люди, с уже сформировавшимся мировоззрением, характером, добившиеся каких либо материальных благ и имеющие свой взгляд на жизненные ценности.

Контингент обучающихся вечерней школы №100 г. Караганды в основном сложный. В школе обучаются несовершеннолетние и молодежь, которые длительное время не посещали общеобразовательные школы, оставались на повторное обучение, у которых не сложились отношения с одноклассниками и педагогами. Многие обучающиеся лишены внимания и заботы со стороны родителей, предоставлены сами себе и не защищены. Каждый из них нуждается в педагогической поддержке.

Актуальность профориентационной работы очевидна - она обусловлена современным состоянием всех сфер общественной жизни: экономики,

культуры, политики. И сейчас крайне необходимо формировать у детей мировоззрение, основанное на уважении к закону, труду, знаний прав человека и умении найти пути решения жизненных проблем.

В КГУ «Вечерняя школа №100» внедрена программа дополнительного образования «Швейное дело». В 2021-2022 учебном году сформировано 2 группы учащихся. На занятиях проходит работа по обучению кройке и шитью, швейному мастерству. Учащиеся активно интересуются данным направлением профессиональной программы.

В КГУ «Вечерняя школа №100» внедрена программа дополнительного образования по курсу «Автодело». Обучение бесплатное для учащихся нашей школы. Хорошая материальная база. Большую площадь занимает автодром. На нем учащиеся отрабатывают навыки вождения. На территории нашей школы есть экспериментально-опытный участок. На этом месте был пустырь, где было много строительного мусора. Убрали участок, прокопали грядки и подготовили место к посадке растений. Всю рассаду учащиеся школы выращивали сами: сажали семена, ухаживали за ростками. Наши преподаватели научили детей, как ухаживать за проростками, чтобы получить крепкие и выносливые растения, дающие большой урожай. Весной всю рассаду высадили на участок. Ухаживали, поливали. В сентябре-октябре получен большой урожай овощных культур: помидор, огурцов, кабачков и баклажан. Всего собрано 200 кг помидоров и 140 кг огурцов. Это всё качественные и полезные продукты, выращенные своими руками. Нашей гордостью были арбузы! Учащиеся были свидетелями, как из маленьких росточков появлялись здоровые растения, дающие плоды. В этом году учащиеся посадили 30 кустов роз. Не все принялись, конечно, но работу по выращиванию роз будем продолжать. Сейчас осень, а розовые кусты радуют нас своими цветами. И особое внимание уделяется бархатцам. Они, как маленькие солнца, яркие, привлекают насекомых. Мы специально посадили больше бархатцев на опытный участок, потому, что они содержат вещества, отпугивающие вредителей.

Также была внедрена программа «Биотехнология». Биотехнология – это наука, изучающая возможность использовать живые организмы или продукты их жизнедеятельности для решения определенных технологических задач. Учащиеся с удовольствием работают с микроскопом, изучают особенности строения растений, низших грибов и бактерий. Программа этого раздела направлена на изучение биохимии, биохимии гормонов, микробиологии (пищевая микробиология мясо-молочное направление, хлебопекарное направление), нутрициологии, биофармакологии и фитотерапии. Также в этот раздел входит изучение селекции, интродукции растений, тепличного растениеводства, технологии выращивания растений способом *in vitro*. Силами педагогов в прошлом году создан экспериментально-опытный участок, где высажены лекарственные растения и проводятся опыты по интродукции и селекции растений. В результате освоения дисциплины учащиеся практически применяют знания основ генной и клеточной инженерии в биотехнологии;

ориентируются в вопросах общей биотехнологии и отдельных ее направлений и функционирования биообъектов в лабораторных и промышленных условиях.

Учащиеся нашей школы начали эксперименты по выращиванию растений без почвы, т.е. таким способом, как гидропоника. Вот опыты с растениями по выращиванию в «гелевых шариках». Позже будем изучать микрофлору при приготовлении молочно-кислых продуктов, сыров, различные виды консервирования продуктов. В программу включены темы по медицинской и генетической направленности.

Основной целью работы педагогов в процессе формирования профориентационной деятельности, является применение навыков профориентационной работы в последующих этапах жизнедеятельности и дальнейшей карьеры учащихся. Чтобы в будущем с приобретенными и первоначальными профессиональными навыками, они могли влиться и адаптироваться в разных общественно-экономических сферах нашего общества.

Литература:

1. Врублевская М.М., Зыкова О.В. Профориентационная работа в школе: Методические рекомендации.-Магнитогорск:МаГУ, 2004.
2. Вишнякова С.М. Профессиональное образование: словарь, ключевые понятия, термины, актуальная лексика / С. М. Вишнякова. - М.: НМЦ СПО, 1999. <https://www.twirpx.com/file/654082/>
3. Ильина Т.И. Подготовка школьников к сознательному выбору профессии. Изд.дом «Первое сентября»-2010.

ОТ ШКОЛЬНЫХ ПРОЕКТОВ – К БОЛЬШОЙ КАРЬЕРЕ

Т.В.Балгабекова

КГУ «ОШ №30», г. Караганда

В статье представлены размышления автора, являющегося учителем-практиком и директором школы, активно внедряющим проектные технологии в школьный процесс. Автор статьи показывает путь ученика от школьного проекта к большой профессиональной карьере, размышляет над значимостью сопровождения опытного наставника, акцентирует внимание на этапах формирования у учеников здоровых амбиций, способствующих профессиональному развитию. В статье приведены примеры из личного опыта. Все выводы носят сугубо субъективный характер автора.

Мақалада жобалық технологияларды мектеп процесіне белсенді түрде енгізіп жүрген педагог-практик және мектеп директоры автордың ойлары берілген. Мақала авторы студенттің мектеп жобасынан үлкен кәсіби мансапқа жету жолын көрсетеді, тәжірибелі тәлімгерді сүйемелдеудің маңыздылығына тоқталады, студенттердің кәсіби дамуына ықпал ететін салауатты

амбициялардың қалыптасу кезеңдеріне тоқталады. Мақалада жеке тәжірибеден мысалдар келтірілген. Барлық тұжырымдар тек субъективті.

«Всё начинается со школьного звонка: мечта, наука, дружба – что хотите...», - поётся в известной песне, на которой выросло не одно поколение детей. «От школьного порога дорог уходит много: на стройки, на заводы, полёт под облака...» - так всё просто и понятно. И так, казалось бы, привычно. Но как обстоит дело с выбором дальнейшего пути у выпускников в реальности, а не в песне? Легко ли им определить свой путь? Сделали ли они выбор в пользу той или иной профессии? Смогли, обучаясь в школе, понять, чему хотят посвятить свою жизнь? Мало того, могут ли выпускники школы определить траекторию развития своего карьерного пути, и знают ли они, что такое большая карьера? Учим ли мы, учителя, их этому? Возвращаем ли мы в своих учениках здоровые амбиции? Рассказываем ли мы о том, как ставить большие амбициозные цели? И умеем ли мы сами это делать? Все эти вопросы очень важны для понимания значимости работы педагога, направленной на осознанный выбор выпускниками школ их будущей профессии.

Одним из современных образовательных трендов является ранняя профилизация, которая начинается ещё в начальной школе. Но что это: дань моде или потребность времени? Почему сегодня об этом говорят с больших трибун, а в школах вводят вариативные курсы по глобальным компетенциям? И почему же тогда в век глобальной информатизации многие выпускники, оканчивая школу, так и не определившись с выбором профессии, поступают учиться туда, куда придётся, но не по велению сердца? Или сердце молчит? Скорее всего, так и есть. Когда большой выбор, сделать его очень трудно, это уже давно доказано. Когда много информации, выделить наиболее важную тоже очень трудно. А когда ещё и источников неограниченное количество - тут неподготовленному человеку вообще не разобраться. Вот поэтому и важна роль наставника, в нашем случае, школьного учителя, компетентного, неравнодушного, способного мыслить глубоко и гибко. Форм и методов работы предоставлено сегодня очень много – только надо найти оптимальные, способствующие раскрытию и развитию внутреннего потенциала учащихся. И как один из действенных, современных и продуктивных – это метод проектов и проектная деятельность в школе.

Я как учитель-практик и как директор могу с уверенностью сказать, что школьные проекты, несомненно, расширяют горизонты интересов и склонностей учащихся. Учитель, знающий и любящий проектную деятельность, способен значительно облегчить детям процесс раннего выбора профессии. Мало того, работа над школьными проектами закладывает в детях основы для здоровых профессиональных амбиций, нацеливая их на развитие и карьерный рост. В этом и заключается одна из миссий современного педагога – проложить путь от школьного проекта к большой карьере. Приведу несколько примеров из своей учительской и директорской практики.

Являясь учителем русского языка и литературы, я практически всю свою профессиональную жизнь учу своих воспитанников работать над исследовательскими проектами. Уделяю этому процессу очень много времени. Как правило, на первых этапах ребята без особой инициативы приступают к работе, чаще всего, под давлением авторитета учителя. Тему дети иногда определяют сами, но чаще всего выбирают одну из предложенных педагогом (мой случай не исключение). С первых же встреч нацеливаю ребят на большую работу и, соответственно, обозначаю значимость выбранной темы. Вот здесь и начинается путь к успеху: через «не хочу», «не могу», «мне трудно», «нет времени» и т.п. Путь этот трудный, долгий, полный разочарований и эмоциональных всплесков (если, конечно, работа ведётся по-настоящему). Но тем значимее и радостнее становится победа. Нацеливаю своих проектников на победу. А как же иначе? Ведь потрачено много времени, проведено большое исследование, выполнен глубокий анализ, изучено много материала, разработаны рекомендации и тому подобное – всё это должно привести к достижению поставленной цели. На этом этапе у ученика закрепляется на эмоциональном уровне здоровая амбиция «я должен довести начатое до конца и получить результат». Как показывает практика, дети, с кем по-настоящему работали в рамках проектной деятельности, раньше многих своих сверстников определяют с кругом профессиональных интересов. У них формируется устойчивое умение ставить цели, планировать деятельность и добиваться результатов. Во взрослой жизни это приведёт их к осознанию значимости профессионального роста. А на выходе из школы поможет определиться с выбором будущей профессии.

Так, например, работа над проектом о школьных педагогических династиях побудило ученицу 8 класса к изучению жизни педагогов «изнутри». Девочка, ранее никогда не интересовавшаяся педагогикой, с энтузиазмом взялась за работу. Она записывала историю судеб целых семей учительских династий, разрабатывала и проводила исследование среди сверстников, с интересом обрабатывала результаты исследований и искренне этому радовалась и удивлялась. Составляла интерактивные карты и разрабатывала рекомендации. Воодушевлённо представляла проект на школьной и городской конференциях, ликовала после победы и была благодарна своему руководителю за возможность «что-то понять для себя». Придя в 9 класс, девочка сказала, что очень хочет работать учителем русского языка и литературы. Она сделала свой профессиональный выбор и будет развиваться в этом направлении. Мало того, она будет стараться быть хорошим учителем, потому что уже почувствовала вкус победы!

А сколько мальчишек-кадетов (сейчас их называют жассарбазцы) после школы поступают в военные училища и высшие военные учебные заведения, потому что у них с детства сформированы понятия чести, совести, долга. Они с 5 класса уже знают, что такое слово офицера, достоинство, настоящий патриотизм. Многие из воспитанников классов военно-патриотического направления уже с детства определились со своей будущей профессиональной

карьерой. А ведь всё когда-то начиналось с обычного школьного экспериментального проекта, который разработала директор обычной школы.

Всё, действительно, начинается со школьного звонка. И от обычного школьного проекта прокладывается путь к большой профессиональной карьере, если первые шаги на этом пути детям помогают сделать неравнодушные, компетентные, любящие и знающие своё дело педагоги.

Использованная литература.

1. Селиванов В.С. Основы общей педагогики: Теория и методика воспитания – М.: Академия, 2000.

2. Пряжников Н.С, Пряжников Е.Ю. Психология труда человеческого достоинства. – М., 2001

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ БАҒЫТЫНДАҒЫ ТАРИХ ПӘНІ МҰҒАЛІМІНІҢ СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫС ТҮРЛЕРІ

Балтабаев Қ.Б

*Қарағанды қаласы «Мұрагер» мамандандырылған
мектеп – лицей интернаты КММ*

Бұл мақалада тарих пәні мұғалімінің оқушыларға кәсіби бағдар беру, болашақ мансабын қалыптастыру бағытындағы сыныптан тыс жүргізілетін жұмыстарының бағыттары мен нәтижелері ашып көрсетіледі.

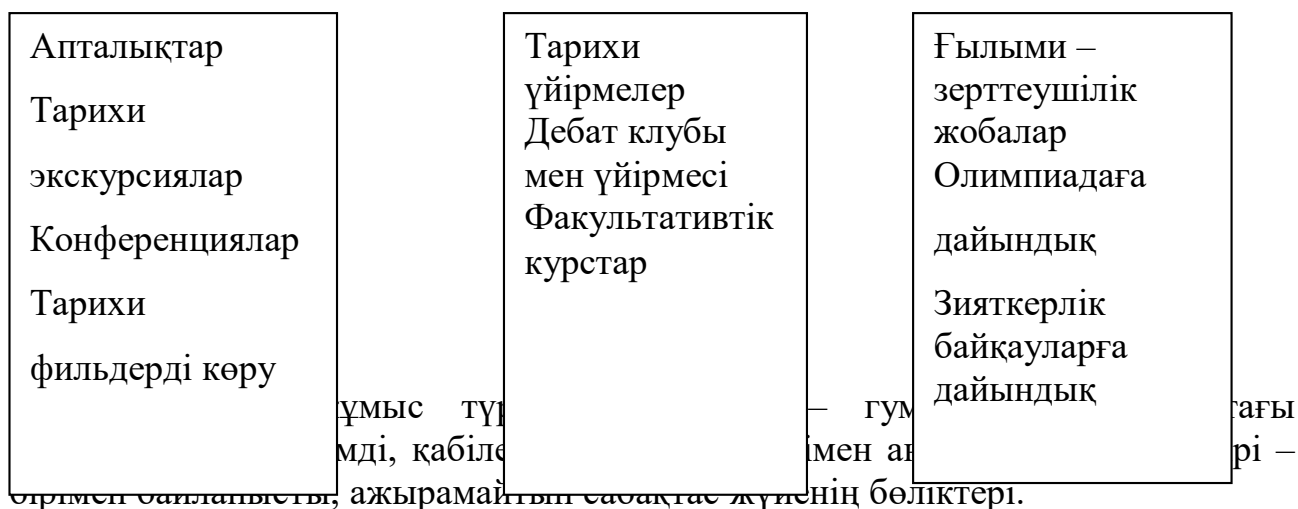
В этой статье раскрываются направления и результаты работы внеурочной деятельности учителя истории по профориентации учащихся, формированию будущей карьеры.

Қазіргі жаһандану заманындағы ғылыми – техникалық дамудың қарышты дамуы мектеп түлектерінің мамандық таңдауы бағытындағы кәсіби бағдарлау жұмыстарын жүргізуде белгілі бір қиындықтар туындатады. Еңбек нарығындағы жағдайдың жылдам өзгеруі, кейбір мамандықтарға сұраныстың азайып, тіпті кейбіреулерінің жойылулары, керісінше басқа мамандықтардың пайда болып, оларға сұраныстың артуы мектептегі кәсіптік бағдар жұмыстарының маңызын арттырады. Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында жалпы орта білім берудің негізгі міндеттері: бітірушілерге олардың мүдделері мен қабілеттеріне сәйкес кәсіби өзін-өзі анықтауына көмектесу және бітірушілерге өмір бойы білім алуын жалғастыруға оң көзқарасының, өмірде мансаптық өсуі мен танымдық процесін реттеуге даярлығының қалыптасуына көмектесу болып табылады деп атап көрсетілген. Бұл ретте білім алушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауына көмектесу жұмыстарын жүргізуде пән мұғалімдерінің де атқаратын жұмыстары ұшан - теңіз. Бұл бағытта күнделікті жүргізілетін сабақтардан басқа сыныптан тыс

жүргізілетін жұмыстардың маңызы зор. Тарих пәні мұғалімінің сыныптан тыс жұмыстары – сабақтан кейінгі уақытта мұғалімнің басшылығымен оқушыларды түрлі танымдық іс – әрекеттерін ұйымдастыру. Сыныптан тыс жұмыстың негізгі міндеттері: оқушылардың тарихи материалды ізденуіндегі дербестігін дамыту; шығармашылық ойлау мен қабілеттерін; зерттеуге деген құштарлығын тереңдету болып табылады.

Сыныптан тыс жұмыстың негізгі түрлері:

Жаппай Топтық Жекелей

Жаңартылған мазмұндағы білім беру жүйесінде тарих пәні мұғалімі оқушылардың функционалдық сауаттылығы, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын, жеке және топта жұмыс жасау білігін, зерттеу жұмыстарын жүргізу және тағы басқа біліктіліктерін қалыптастыру мен дамыту бағытындағы тапсырмаларды орындатады. Күнделікті сабақ үрдісінде өзінің бейімділігі мен қызығушылығын көрсеткен білім алушыларды сыныптан тыс тарих пәнінен тереңдетіп білім алуға бағытталған басқа шараларға тартуға болады.

Оқушыларға кәсіби бағдар беру мен болашақ мансабына әсер етуде дебат үйірмесінің атқаратын рөлі зор. Пікірсайыс үйірмесінің білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудағы маңызы ерекше. Осы үйірмеге қатысу арқылы оқушылар:

- өздігінен білім алу, зерттеушілік, шығармашылыққа дағдыланды;
- Өздері өмір сүріп отырған қоғамның мәселелерін түсініп, сын тұрғысынан ойлау дағдылары дамытылды;
- Көпшілік алдында сөзін сауатты, жүйелі құрып, ойын нақты, айқын сенімді жеткізе алатын көшбасшылық қабілеті қалыптасты.

Өзімнің жеке тәжірибемен мысал келтірер болсақ, мектебімізде пікірсайыс - дебат үйірмесі тұрақты жұмыс істейді. 2019 жылы «Парасатты азамат» атты пікірсайыс – дебат үйірмесінің авторлық бағдарламасы әзірленіп, Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу – әдістемелік орталығының Эксперттік кеңесінде қорғалды. Дебат үйірмесіне белсене қатысқан оқушылар қалалық, облыстық, сайыстарда жеңімпаз атанды, бірнеше мәрте жүлделі

орындарды иеленді. Атап айтсам, 2016 жылы облыстық «Сарыарқа дарыны» ұйымдастырған пікірсайыста өзім жаттықтырған «Алаш» тобы жеңімпазы атанса, келесі жылдары 2,3 – орындарды иеленді. Осы дебат тобындағы үш спикер оқушы да мұғалімдік мамандықты таңдады. Екінші спикер Сағындықова Аида Карағанды университетінің филология факультетіне түссе, үшінші спикер Нығмет Мейірман аталған университеттің география факультетінде оқып жүр. Бас спикер Ұлпан Серік мектепті «Алтын белгі» иегері ретінде аяқтап, Астана қаласындағы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің тарих факультетіне грантқа түсті. Қазіргі кезде 4 курс студенті. Келесі жылы оқуын үздік тәмамдап, ары қарай магистратура, докторантурада жалғастыру арқылы ғылым жолына түсуге ниет етіп отыр. Аталған үш оқушы да өздері оқитын университеттерінде ең үздік пікірсайысшылары болып, көптеген сайыстарға белсене қатысуда. Облыстық «Сарыарқа дарыны» ұйымдастырған дебат жетекшілеріне арналған тренингтерді жүргізіп, дебат сайыстарына төрешілік етті. Серік Ұлпан болса Еуразия ұлттық университетіндегі дебат клубына жетекшілік етеді. Биылғы оқу жылының тағы бір түлегі Кенжебек Мерей де Астана қаласындағы жоғарғы оқу орнына тарихшы мамандығына грантқа түсті. Мерей де үш жыл қатарынан мектептегі дебат клубының белді қатысушысы болып, жеңімпаз, жүлдегер қатарынан көрінген. Міне, осы оқушылардың қазіргі күнгі жеткен жетістіктеріне, кәсіби бағдарына, мансаптық өсулеріне мектеп қабырғасындағы пікірсайыс үйірмесіндегі атқарған жұмыстардың ықпалын тигізгені анық. Үйірмедегі қалыптасқан біліктіліктерін жоғарғы оқу орындарында тиімділікпен қолдана алды. Мектеп үйірмесі оларға университеттің үздік пікірсайысшылары болып қалыптасуына мүмкіндік берді. Жоғары оқу орнын аяқтағаннан кейін де мансаптарының өсуіне әсер ететіндігі анық. Дебат үйірмесінің мансаптық өсуге ықпалы туралы мысал келтірер болсақ, еліміздің оқу – ағарту министрі А. Аймағанбетовтың да мансаптық өсуіне университетте оқып жүрген кезінде дебат қозғалысының белсенді қатысушысы болғандығын айтсақ жеткілікті.

Тарихшы мұғалімдердің кәсіби бағдарлау жұмыстарының тиімді түрі оқушыларды ғылыми – зерттеу жұмыстары мен түрлі зияткерлік сайыстар, олимпиадаларға қатысуға тарту болып табылады. Бұл жұмыстар да оқушылардың танымдық қабілеттерін ғана емес олардың кәсіби бағыттарын анықтауға, мансабын қалыптастыруға игі әсерін тигізеді. Жоғарыда аталған оқушым «Алтын белгі» иегері, тарихшы мамандығын таңдаған Серік Ұлпан мектеп қабырғасында дебат үйірмесінде ғана емес ғылыми жоба жазу бағытында да жетістіктерге жетті. 2017 жылы Құқықтану негіздері пәнінен «Алқабилер институтының Қазақстан Республикасының сот жүйесіндегі рөлі» тақырыбында облыстық ғылыми жобалар сайысында бірінші орынға ие болып, келесі жылы республикалық ғылыми жобалар конкурсында «Ерекше жетістіктер көрсеткені үшін» грамотасымен марапатталды.

Жоғарыда аталған пікірсайысшы басқа оқушылар да олимпиадалық сайыстарда бірқатар жетістіктерге жетті. Сағындықова Аида 10 сыныпта Қазақстан тарихы пәнінен облыстық олимпиада да 3 орын иеленсе, тарихшы

мамандығын таңдаған Серік Ұлпан 11 сыныпта жүлделі 2 – ші орынға ие болды. Зияткерлік сайыстардың баланың тағдырына, кәсіби бағыты мен мансаптық өсуіне әсер ететіндігінің тағы айқын мысалы орыс сыныбындағы оқушым Буман Андрей. Бұл оқушының тарихқа бейімділігі бар екендігін 7 сыныпта сабақ өткізіп жүргенімде анық көрінді. Сабақ үрдісінде және үйге берілген тапсырмаларды шығармашылықпен орындай алатындығы көрінді. Мұнан кейін ол баланы басқа оқушылармен бірге 2014 жылы республикалық «Тарих ата» олимпиадасына қатыстырдым. Бурабайдағы республикалық «Балдәурен» оқу-сауықтыру орталығында олимпиаданың шешуші кезеңінде бірінші орын алды. Міне, осы жетістігі оны қанаттандырып, тарих пәніне деген қызығушылығын арттыра түсті. Осы пәннен өткен басқа да түрлі сайыстарға, іс – шараларға белсене қатысатын болды. Орыс сыныптарындағы дебат үйірмесінің белсенді қатысушысы болды. 2018 жылы мектепті бітіргеннен кейін Ресейдің Томск қаласындағы университеттің тарих және саясаттану факультетіне оқуға түсті. Биылғы жылы оны үздік тәмамдап, тарихшы – ғалым болу жолын таңдады.

Тарих пәні мұғалімінің білім алушылардың кәсіби бағдарын анықтап, болашақ мансабын қалыптастыруға тиімді ықпал ететін жұмыстарының түрлері көп, сан алуан. Оларды шығармашылықпен қолдану пән мұғалімінен көп ізденіс пен ерік – жігерді қажет етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1.Қ.Р «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы (2015 ж. 24.11. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)

2. Негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы

3. Қоянбаев Ж.Б. Педагогика. – Алматы, 2000 – 265 б.

4. Қалелхан К. Дебат әдісін пайдаланудың тиімділігі. «Ертіс дидары». - 2009. -№12. – 4 б.

5. Журасова А.Ш. Тарихты оқыту әдістемесі.-Орал; БҚМУ баспасы, 2012.- 112 б

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ КӨСЕМСӨЗДЕРІНДЕГІ КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ ИДЕЯСЫ

Балтабай А.С.

*Қарағанды облысы,
«Балқаш қаласы Абай атындағы №2 мектеп-лицейі» КММ*

Андатпа. Мақалада Алаш көсемі, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының ағартушылық және кәсіби бағдар беруге бағытталған идеялары көрініс тапқан. Автор бұл мақалаларды талдау барысында Ахмет атамыздың «Оқу жайы»,

«Білім жарысы» және медицина тақырыптарындағы көсемсөздеріне шолу жасап, басшылыққа алды. Мамандық таңдап, білім алудағы тұлға бойындағы жетістіктерді анықтауда ұлт жанашырының идеялары ұстаздар үшін темірқазық.

Аннотация. В статье отражены идеи лидера Алаш, учителя нации Ахмета Байтурсынулы, направленные на воспитательную и профессиональную ориентацию. При анализе этих статей автор рассмотрел и руководствовался выступлениями Ахмета Байұрсынова на темы «Образование», «Конкурс образования» и медицины. Идеи сочувствующего нации являются для педагогов железным колом в определении личных достижений в выборе профессии и получении образования.

Қазіргі таңда білім беру саласында мамандықтар мен кәсіптерге дайындау басты талап болып отыр. Еңбек ету әрекетінде білім мен ептілікті игеру үшін кәсіптік білім болуы қажет. Кәсіби білім белгілі бір кәсіп аясында біліктілік қызметіне қажетті жүйелі білік, дағдыларды игеру үдерісі және кәсіби ортаға сай мінез құлық ережелері мен нормаларды сақтауды қарастырады. Оқушылардың кәсіби білімділігін арттырып, мамандық таңдауға үлес қосу - кәсіби оқытудың басты мақсаты болып табылады. Оқушылардың мамандық таңдау себептерін алғашқы болып зерттеген Н.И. Кареев, білім алушылардың болашақ мамандық туралы түсініктері төмен және мамандығын өзге адамдардың ықпалымен таңдайды деген тұжырымдама жасайды, ал педагог Н.А. Рыбников болса, оқушыға мамандық таңдау барысында жасы, тұрмыс жағдайы, ата-анасының мамандықтары әсер ететіндігін жеткізеді.

Мамандық таңдау өмірдің бір кірпішін дұрыс қалау. Қазіргі кезде қоғамда ғылым мен білім беру тәжірибесінде «кәсіптік бағдар беру жұмыстарымен тек психологтар мен педагогтар ғана айналысуы керек» деген қалыптасқан пікір бар, бірақ заман талабы кез келген ұстаздың кәсіби бағдар беру бойынша сапалы білімді болуын қажет етіп отыр. Кәсіптік бағдар беру жүйесі жалпы XX ғасырдың 60-70 жылдарында Кеңес Одағында дамыды, оның негізгі ережелерін Л.И.Божович, А.М.Бим-Бад, Е.А.Климов, И.С.Кон т.б. кеңес психологтары мен педагогтары зерттеген [1, 146-б]. Кәсіптік бағдар беру, олардың пікірінше, «кәсіби өзін-өзі анықтауға және жас адамның еңбекке сәтті дайындалуына ықпал етуі керек» деген тұжырым айтады. Ал, қазіргі таңда, өзгермелі қоғамда «адамдар өмір сүру үшін жұмыс істемей, жұмыс істеу үшін өмір сүретін болса» бұл өмірге келгендегі өз миссиясын түсінетіні сөзсіз.

Кәсіби бағдар беру, мамандыққа баулу тақырыбында Алаш көсемі, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынов өзінің баспа бетіне жарық көрген көсемсөздерінде өнегелі ой қозғайды. Оған: «Басқадан кем болмау үшін біз білімді, бай һәм күшті болуымыз керек. Білімді болу үшін оқу керек. Бай болуға кәсіп керек. Ал күшті болуға бірлік керек» деген оралымды ойлары дәлел. Ол өз халқының «олжалы жерде үлестен, ордалы жерде орыннан, жоралы жерде жолынан» қалмауын ойлап, тозық елін озық етемін деп алысты, өрге сүйрей жүріп, білім берудің кәсіпке бағдарлау туралы ойларын жеткізеді. Сол уақыттарда Ахмет

атамыз «Газет халықтың көзі, құлағы, һәм тілі. Адамға көз, құлақ, тіл қандай керек болса, халыққа газет солай керек. Газеті жоқ жұрт басқа газеті бар жұрттардың қасында құлағы жоқ керең, тілі жоқ мылқау, көзі жоқ соқыр сықылды» деп бейнелеп жазып, өзінің ағартушылық, кәсіпке бағыттаған идеяларын газет арқылы жеткізе білді.

Ахмет атамыздың көсемсөздерінің ішінде шоқтығы биік «Оқу жайы» мақаласында автор оқудың қазақ қоғамына, қазақ баласына ауадай қажет екендігіне бірнеше мысалдар келтіреді, өз пікірін білдіреді, тіпті бүгінгі күнге дейін өзекті болып жүрген ғылыми-техникалық бағыттағы мамандықты меңгеру туралы айтқан ойлары әлі күнге дейін маңызын жоғалтпай отыр, мысалы: «... Қазақтың осы күні сатып алмайтын нәрсесі жоқ, сол алған нәрселерінің бірінде қазақ өзі істеген емес. Қазақ пайдаланып отырған шөп шабатын, киім тігетін машиналар, соқа-сайман, арба-шана, киім-кешек, ыдыс-аяқ, бәрі де завод фабрикаларда істеліп шыққан. Бұл істеліп шыққан нәрселердің сүйегінен іс ақысы он есе қымбат. Бұлай болғанда, қазақ жұрттың өнерін қымбатқа сатып алып отыр» [2, 44-б] деп, бұл заманда қолы жетпегенді теңдікке жеткізетін, әлсіздерге күш беретін өнер мен білім екендігін ми сәулесіне жеткізіп айта келіп, тұрмысымызды түзетіп, басқалардың аяғының астында жаншылмас үшін де өз алдымызға білімді жұрт болу, бір кәсіпті игеру керек екендігіне баса назар аударады.

Ғылыми зерттеуге деген құлшынысты ашуда, оқушылардың ғылыммен айналысуына мотивация беретін осы мақаладағы Ахмет атамыздың оралымды ойларын тілге тиек етсем: «...Осы замандағы жан таңырқарлық нәрсенің бәрі де ғылыммен табылған. Адам баласын көкте құстай ұшқызып, суда балықтай жүздірген ғылым. Дүнианың бір шеті мен бір шетінен шапшаң хабар алғызып тұрған ғылым, отарба, откемелерді жүргізген ғылым. Осыларды істеп отырған жұрттың бәрі де сондай болмаған. Халық жүре, оқи, талаптана келе осыншаға жеткен» [2, 41-б] деп, еліміздің ғылым арқылы елдігіміз жарасатынын жазады. Сонымен қатар Ахмет атамыз сол уақыттағы тосыннан келген қайбір ауруларға тосқауыл бола алмаған қынадай қырылған халқының ауыр жағдайын көріп, қазақ жұртына оқыған дәрігерлердің аса қажеттігін, оларды қалайда елге келтіруді ойлайды. Дәрігер мамандығы, оның ішінде фельдшер мамандығының орасан зор халыққа пайдасын арнайы білімі бар дәрігерлердің қызметі жақсы жолға қойылғанын және науқастанған кісі жедел түрде дәрігер көмегіне қол жеткізе алатындығын айтады. «Қазақтың басына түсіп отырған ең басты қиыншылық һәм қолайсыздық – ауыл мен қаланың алшақтығы, дәрігерлер науқасты алдымен қарап, тексеріп алмай ешқандай дәрі бермейді, ал ауырып жатқан адамды жер түбінде жатқан ауылдан қалаға апару аса қиын, тіпті мүмкін емес. Қазақ ауыра қалса, не болатынын осыдан-ақ білуге болады. Бейбақ науқасқа ешбір көмексіз жату өте қиын. Ал дәрігерлік білімнен мүлде сауаты жоқ бақсыға жүгіну одан да қауіпті» екенін тілге тиек етеді [3].

Оқушылардың кәсіби әрекетін бағалау және қол жеткізілген нәтижелерді бағалау кәсіби үдерістің басты құрамды бөліктерінің бірі, сол себепті мұғалімнің оқушы әрекетін дұрыс бағалай білуі маңызды көрсеткіш. Кәсіби

бағдар беруде мұғалім мен оқушы, ата-ана мен оқушы арасындағы қарым-қатынас тығыз байланысты болуы керек. Ұлт ұстазы Ахмет атамыздың идеялары жарқын болашақты ел жастарын тәрбиелеудегі басты бағдарымыз болуы керек.

Әдебиеттер тізімі

1. Баширова Ж.О. Оқушылардың өнімді еңбегі және кәсіптік бағдар. Алматы, 2019 ж
2. Бастауыш мектеп. А.Байтұрсынұлы еңбектерінен. 41-44 бет, 1998 №10-11
3. <https://massaget.kz/layfstayl/madeniet/persona/71414/>
4. К.Құнантаева, Ахмет Байтұрсынов және білім беру мәселесі
5. З.Қабдолов, Сөз өнері, «Мектеп» баспасы, Алматы 1976

ПРОФОРИЕНТАЦИЯ В ДЕТСКОМ ВОЗРАСТЕ

Балюк О.С.

КГКП «Ясли-сад «Березка» г. Шахтинск

Аннотация: Мектепке дейінгі ұйымның міндеттерінің бірі-балаларды мамандықтармен, ересектердің еңбегімен таныстыру. Біздің рөліміз-баланың өзі таңдай алатындай, талдай алатындай, мектеп жасына дейінгі бала өзін сенімді сезінетін өзіне ұнайтын іс-әрекетті таңдауға болатындай Мамандықтар әлемі туралы түрлі әсер қалыптастыру.

Одной из задач дошкольной организации является знакомство детей с профессиями, трудом взрослых. Наша роль, создать разнообразие впечатлений о мире профессий, чтобы ребенок мог сам выбирать, анализировать, подходить к выбору более понравившейся деятельности, где дошкольник чувствует себя уверенно.

Каждый родитель задумывается над будущим своего ребенка, следит за способностями, интересом и стремится найти оптимальные пути решения данного вопроса.

Дошкольный период – ступень подготовки к школе, этап развития жизненно важных навыков ребенка.[1] Одним из важных навыков ребенка мы считаем профориентация.

Детский сад является начальной ступенью в формировании первоначальных шагов в знакомстве с профессиями. Именно здесь ребенок видит многообразие профессий.

Мир не стоит на месте, мир движется быстрыми темпами к новому. Многие профессии остаются в прошлом, а многие появляются и предсказать в каких кадрах будет необходимость через 15 лет сложно. Но можно сказать с уверенностью, что в будущем, когда наши нынешние дошкольники будут

взрослыми, для успешного профессионала своей деятельности, для самореализации необходимо гибкое сознание, мобильность.

Работа дошкольной организации по профориентации дошкольника заключается в знакомстве ребенка с различными видами труда и группами профессий, а не навязывание ребенку того, кем хотят его видеть. Знакомство с миром профессий должно расширять кругозор, удовлетворять интересы и способности ребенка. От приобретённого опыта в детстве, от его умений и навыков будет зависеть его будущее, как сможет оценить ребенок свои возможности.

Профориентацию дошкольником можно разделить на блоки: работа с детьми, работа с родителями, социальное партнерство.

Вся работа по профориентации дошкольника строится на совместной деятельности воспитателя с детьми, а также на самостоятельной деятельности детей (рисунок 1) и осуществляется через познавательную, игровую и продуктивную деятельность [2].

Рисунок 1.

Большое значение в осознанном восприятии профессии играет не наблюдение за работой взрослых, не знание особенностей профессии, а участие в совместной трудовой деятельности со взрослыми, выполняя просьбы и поручения. И только тогда ребенок сможет применить имеющиеся знания в самостоятельной деятельности, расширить и закрепить приобретенные знания.

Таким образом, формирование представлений о мире профессий – это актуальный процесс современного мира, который следует строить с учетом образовательных, инновационных технологий.

Новые, современные технологии определяют средства, формы, активные приемы и методы, используемые на практике и которые в то же время ориентированы на личностный рост ребенка.

Для качественного формирования интереса к труду взрослых следует внедрять современные педагогические технологии (Рисунок 2).

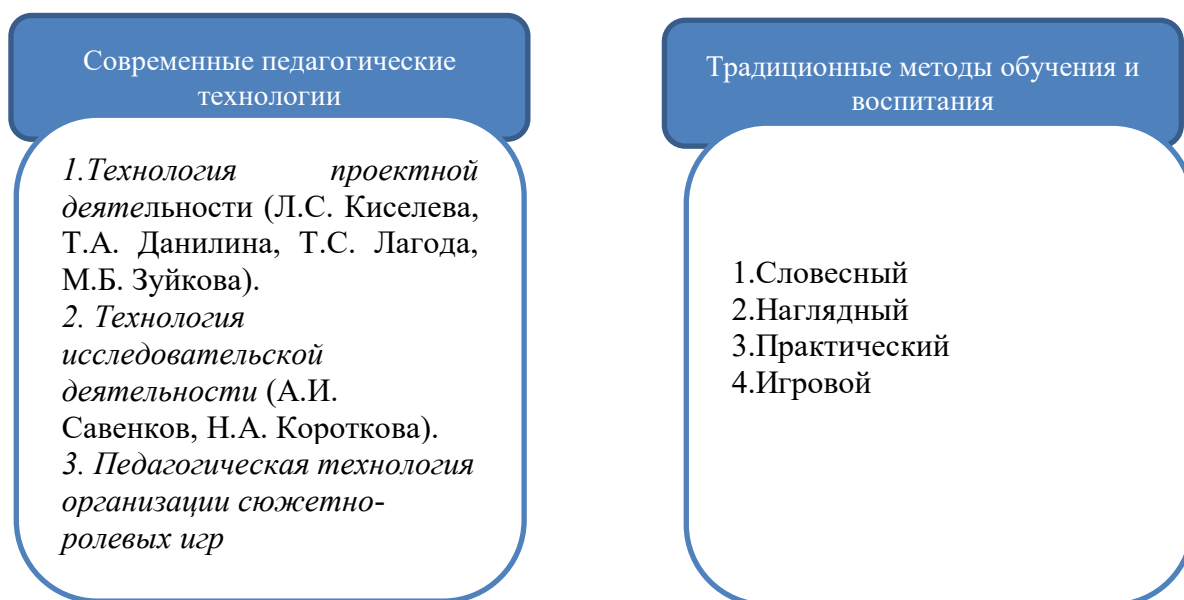

Рисунок 2.

Наблюдение и экскурсия дает возможность наглядно увидеть, почувствовать, накопить эмоции, не зря говорит народная мудрость «Лучше один раз увидеть, чем сто раз услышать». Но нельзя забывать, что необходимо уточнять, дополнять полученную информацию в ходе наблюдения и экскурсии. Развитие компьютерных технологий позволяет посещать виртуальные экскурсии.

Художественная литература открывает перед ребенком другие возможности познать профессии. Читая, народные сказки некоторые дети встречают и обращают внимание на ремесленников, начинают задавать вопросы: «А сейчас как ткут ткань, ловят рыбу?» и др. Дети проводят исследования с педагогами в детском саду и с родителями дома, сравнивая какая была профессия раньше и как она изменилась сейчас. Фольклор содержит всю мудрость народа в пословицах о труде. У каждого народа их большое количество.

Большое значение в профориентационном развитии играет предметно-развивающая среда, которая в себя включает огромное количество подборок, как художественной, энциклопедической литературы, так и иллюстраций, картин, фото, дидактических игр, картотек и многое другое.

Тематическая неделя, посвященная Дню труда, проводимая в сентябре месяце, позволяет разнообразить формы работы с детьми, наглядно увидеть и познакомиться с людьми, которые работают в детском саду, а также встретиться с нашими ветеранами.

Профориентационная работа с детьми дошкольного возраста проводится на протяжении всего дня.

Дошкольнику часто задают вопрос: «Кем ты будешь когда вырастишь?» и можно с уверенностью сказать, что знакомство с выбором будущей профессии, профориентация начинается с детского сада.

Список литературы:

1. Модель развития дошкольного воспитания и обучения от 15 марта 2021 года № 137

2. Кондрашов В. П. Введение дошкольников в мир профессий: Учебно-методическое пособие / В. П. Кондрашов — Балашов: Изд-во «Николаев», 2004.

ПРОФЕССИЯ – ЭТО ТРУД, КОТОРОМУ ЧЕЛОВЕК ПОСВЯЩАЕТ ВСЮ ЖИЗНЬ

Батырбекова Н.Н.

*КГУ «Комплекс-школа-ясли-сад «Таңшолпан»
Карагандинская область, Абайский район, город Абай*

Мамандық таңдау мәселесі әр адамның өміріндегі ең маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Бірақ бұл әсіресе мамандық таңдау қажеттілігі алдында тұрған жоғары сынып оқушылары үшін өте маңызды. Көбінесе еңбек нарығындағы жағдай туралы ақпараттың жеткіліксіздігі, кәсіби қызметте практикалық тәжірибенің болмауы және отбасының "сәнді" мамандықтарға бағдарлануы себебінен жастар өздерінің мүдделеріне, бейімділіктеріне, қабілеттеріне, ең бастысы еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес келмейтін мамандықтарды таңдайды. Кәсіптік жолдың сәттілігі, адамның өз өміріне қанағаттануы кәсіпті негізделген таңдауға, білім берудің сапалы деңгейіне, еңбек нарығындағы сындарлы мінез – құлыққа байланысты. Сондықтан ерте кәсіптік бағдарлаудың рөлі түсінікті, ол сөзбе-сөз мектеп орындығынан басталуы керек. Болашақта адам не істейтіні қаржылық жағдайға, әлеуметтік мәртебеге, қарым-қатынас жасауға тура келетін қоғамға, жалпы өмірге айтарлықтай әсер етеді.

Проблема выбора профессии является одной из самых главных в жизни каждого человека. Но особенно актуальна она для учащихся старших классов школ, впервые стоящих перед необходимостью выбора профессии. Часто по причине недостаточной информации о ситуации на рынке труда, отсутствия практического опыта в профессиональной деятельности и ориентации семьи на «модные» специальности молодые люди избирают профессии, не соответствующие их интересам, склонностям, способностям, а главное – потребностям рынка труда. От обоснованного выбора профессии, качественного уровня образования, конструктивного поведения на рынке труда зависит успешность профессионального пути, а в конечном итоге – удовлетворенность человека своей жизнью. Поэтому понятна роль ранней профориентации, которая в буквальном смысле должна начинаться со школьной скамьи. То, чем будет заниматься человек в будущем, существенно будет влиять на финансовое положение, социальный статус, общество, с которым придется пересекаться и общаться, на всю жизнь в целом.

«Высокий профессионализм — обращенное в профессию творчество»
Гинзбург Л.

Выбор профессии – это ответственный шаг, который определяет взрослую жизнь каждого человека. Какую профессию выбрать и как быть востребованным на рынке труда в будущем? Как строить свою карьеру? Как достичь самореализации? Какая профессия в будущем принесет и удовольствие, и финансовое благополучие?

Школьникам, подросткам трудно ответить на эти вопросы, потому что они не знакомы с миром профессий и еще ни разу в жизни не работали. Взрослому человеку бывает еще труднее найти свое призвание, кардинально изменить свою жизнь, если в подростковом возрасте оказался неудачным выбор специальности.

Однако, перед тем как стать специалистом в определенной отрасли, приходится проделать немалый путь, начиная от самой мысли «кем быть» и заканчивая получением всех необходимых знаний, навыков и опыта для работы. Абсолютной профпригодности быть не может потому, что все люди разные, и вроде бы одни и те же качества имеют разные оттенки, будучи свойственны разным людям, и профессий тоже множество.

Все в руках человека, так как при желании и усердии он может добиться всего. Задача же профориентации помочь ему хотя бы тем, что назвать качества которые человеку потребуются для данной профессии, какие качества у него уже есть, а какие ему придется развить. Необходимо помочь школьнику выбрать именно ту профессию, чтобы требования, которые она предъявляет к работающему, совпадали с его личностными качествами и возможностями.

Человеку с ранних лет необходимо усвоить привычку к труду, чтобы труд стал ему приятен. Если же у него этой привычки нет, то лень делает труд ненавистным.

Специалиста целеустремленного, трудолюбивого ждет большое профессиональное будущее.

Как хорошо когда у человека есть возможность выбрать себе профессию не по необходимости, а выбирая ее в соответствии своим душевным склонностями. Очень важно реализовать свою мечту в выборе профессии, намеченные планы, получать удовольствие от того, что делаешь в жизни. [1, <https://proforientator.ru/publications/articles/top-professiy-i-vse-o-rabote/>]

В нашем современном быстро меняющемся мире многие профессии уходят на второй план. И правильно выбрать востребованную профессию нового поколения становится весьма сложным процессом. Нашему молодому поколению необходимо в этом помогать - это знакомство с миром профессий, требованиями рынка труда, то есть, знакомство с внешним миром. [2, <http://www.proprof.ru>]

Работая с обучающимися начальных классов, необходимо проводить такие профориентационные беседы, классные часы о профессиях будущего, чтобы наши дети могли ориентироваться в потоке нового и необходимого. А в

будущем смогли выбрать себе дело по душе, которое станет любимой профессией, приносящий пользу не только для себя, но и для общества.

Думая о своем будущем, нужно быть уверенным в убеждении - за что бы вы ни взялись, главное – будьте преданным своему делу до конца. Не обязательно достигать какого-то звездного успеха, но быть честным перед самим собой в выбранной профессии – обязательно. Если профессия становится образом жизни, то ремесло превращается в искусство.

«Профессии кажутся нам самыми возвышенными, если они пустили в нашем сердце глубокие корни, если идеям, господствующим в них, мы готовы принести в жертву нашу жизнь и все наши стремления. Они могут осчастливить того, кто имеет к ним призвание, но они обрекают на гибель того, кто принялся за них поспешно, необдуманно, поддавшись моменту». Карл Маркс [3, с.479]

И если это зерно прорастет с любовью к делу, желанием творить и развиваться в своем деле, то, несомненно, специалиста ждет отличный результат! И это дело, ставшее профессией всей жизни, будет дарить человеку наслаждение каждый день. Как прекрасно идти на работу с отличным настроением и не менее, прекрасно, возвращаться удовлетворенным своим любимым делом.

Самая трудная профессия – быть человеком. Несомненно, необходимо прививать подрастающему поколению важные ценности, развивать в них те компетенции, которые им пригодятся в будущем, как специалистам высокого класса.

Поиск работы – процесс творческий и интересный. Чем больше ресурсов вы задействуете, тем быстрее достигните желаемого. У нашей молодежи много способов научиться новому, вот только им необходимо помочь правильно сориентироваться в выборе будущего дела. И в этом им помогает школа. И если выбор профессии правильный – то будущее человека счастливое!

Список литературы:

- 1) <https://proforientator.ru/publications/articles/top-professiy-i-vse-o-rabote/>
- 2) Сайт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.proprof.ru>
- 3) Лапин Н.И. Молодо Маркс.-М.: Политиздат, 1998.- 479с.

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ШКОЛЕ: ПРОЕКТ, ПЕДАГОГИ, УСЛОВИЯ

Г.К. Баядилова

*КГУ «Общеобразовательная школа №3»
отдела образования города Шахтинска управления образования
Карагандинской области, г.Шахтинск*

Аннотация. В статье раскрываются проблемы обучения детей с ограниченными возможностями и особенности их интеграции в массовую общеобразовательную школу. Отмечается, что предложенный проект успешно реализуется в школах города Шахтинска, а также есть необходимость профессиональной готовности педагогов к работе в условиях инклюзивного образования.

Мақалада мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту проблемалары және оларды жаппай жалпы білім беретін мектепке біріктіру ерекшеліктері ашылады. Ұсынылған жоба Шахтинск қаласының мектептерінде сәтті жүзеге асырылуда, сондай-ақ инклюзивті білім беру жағдайында педагогтердің жұмысқа кәсіби дайындығы қажет.

Проблема обучения детей с ослабленным здоровьем и детей-инвалидов актуальна и требует должного внимания, поскольку с каждым годом увеличивается количество детей с врожденными и приобретенными отклонениями в умственном, психическом и физическом развитии. Наиболее оптимальной формой обучения таких детей является инклюзивное образование. Его значение заключается в том, что дети с ограниченными возможностями здоровья имеют возможность учиться вместе со своими здоровыми сверстниками в обычных общеобразовательных школах, быть принятыми в коллектив, развиваться по своим возможностям и иметь перспективу участия в жизни общества.

Делая последовательные шаги в движении от равноправия к равным возможностям в достижении качественного образования для всех, Правительство Республики Казахстан определяет развитие инклюзивного образования в качестве одной из важных задач в «Государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы».

Законодательством Республики Казахстан предусмотрен принцип равных прав на образование для всех детей страны в соответствии с основными международными документами в области прав человека. Гарантии прав детей на образование закреплены Конституцией Республики Казахстан, законами Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан», "Об образовании", «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями», "О социальной защите инвалидов в Республике Казахстан", "О специальных социальных услугах".

В школах города Шахтинска учатся дети, относящиеся к одной из категорий детей инклюзивного образования – дети с проблемами здоровья (дети с ограниченными возможностями, дети-инвалиды). На сегодняшний день в учебных организациях города обучаются 187 детей в инклюзивных классах и 19 детей, обучающихся на дому, имеющие какие – либо ограничения по состоянию здоровья. Систематизируя и обобщая имеющийся опыт, мы предположили, что если дети этой категории обучаются в общеобразовательном классе, то при создании для них дополнительных условий их обучение и социализация будут наиболее успешными. Это

побудило нас создать и реализовать проект по организации инклюзивного образовательного пространства для детей с особыми образовательными потребностями «Как прекрасен мир», в которой отражены направления организации работы с детьми с особыми образовательными потребностями (далее ООП).

Наш проект направлен на обучение детей с ограниченными возможностями здоровья и с особыми образовательными потребностями в инклюзивной классной среде. Инклюзивный класс – это форма организации образовательного процесса, при которой дети с особыми образовательными потребностями учатся в одном классе со своими нормально развивающимися сверстниками в условиях массовой общеобразовательной школы. Эта форма организации учебного процесса является доминирующей по отношению к индивидуальному обучению. С помощью данного проекта возможно создание инклюзивного социально-адаптационного образовательного пространства в организациях для обучающихся с особыми образовательными потребностями.

Основные задачи проекта (в рамках инклюзивного образования):

1. Создание психологически комфортную образовательную среду для детей.
2. Организация досуговой деятельности (мероприятия).
3. Обобщение опыта работы учителей по системе инклюзивного образования.
4. Разработка эффективного психолого-педагогического сопровождения образовательного процесса через взаимодействие со специалистами.
5. Повышение профессиональной компетентности педагогов.
6. Совершенствование системы просвещения родителей (законных представителей).
7. Обеспечение эффективности процессов коррекции, адаптации и социализации детей с ограниченными возможностями.
8. Сформирование толерантного отношения школьного сообщества (учителей, детей, родительской общественности) к людям с особыми образовательными потребностями через вовлечение детей – инвалидов в организацию общешкольных мероприятий.

При реализации модели инклюзивного образования мы должны решить задачу организации образования детей с ограниченными возможностями здоровья, отвечающего их потребностям и запросам. Для нас важно, чтобы дети с ограниченными возможностями здоровья максимально адаптировались в обществе, реализовали себя в обществе, стали его полноправными членами.

Для обеспечения образовательных потребностей обучающихся, мы выстраиваем социальные партнерства с организациями и учреждениями, принимающими активное участие в продвижении инклюзивного образования в Шахтинском регионе:

➤ КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области»;

➤ АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу», г. Караганда

➤ КГП "Поликлиника города Шахтинска".

➤ ГУ «Кабинет психолого-педагогической коррекции №1».

➤ КГКП «Детская художественная школа имени Аубакира Исмаилова» отдела образования города Шахтинска управления образования Карагандинской области.

➤ КГКП «Шахтинский технологический колледж».

➤ КГУ «Ресурсный центр молодежи г. Шахтинска».

Мы создали в школах полноценную безбарьерную среду, где все дети с особыми образовательными потребностями могут посещать занятия и внеурочные мероприятия в школах, что позволяет им быть адаптированными и социализированными как среди сверстников, так и в обществе. Все дети, независимо от их физических, интеллектуальных, этнических особенностей, включаются в общеобразовательную систему школы и воспитываются вместе со своими сверстниками. Педагоги понимают и принимают каждого ребенка, учитывая его индивидуальные особенности, структуру дефекта и т. д.

Педагоги играют решающую роль в обеспечении качественного образования для всех детей. Во всем мире работа учителей посвящена обеспечению права на образование для всех детей. Хотя многие учителя работают в трудных условиях (большие классы, отсутствие надлежащей инфраструктуры, отсутствие основных учебных материалов, низкая посещаемость, негибкие правила и учебные программы и т. д.), они упорно трудятся, чтобы обслуживать всех учащихся в своих школах. Несмотря на усилия политиков, педагогов, многим детям по-прежнему не хватает учителей, которые должным образом подготовлены и получают поддержку для удовлетворения их потребностей.

На данный момент по реализации проекта охвачены курсовой подготовкой и переподготовкой педагогических кадров по инклюзивному образованию 631 из 654 педагогов города Шахтинска.

Важно понимать, что условия инклюзивного образования в школе таковы, что перед педагогом инклюзивного образования стоит задача обеспечить детям гармоничные отношения, взаимоуважение, открытость без ограничений и оскорблений. Принадлежность к обществу, недискриминация, толерантное отношение – основные условия инклюзивного образования.

КГУ «Общеобразовательная школа № 3» отдела образования города Шахтинска управления образования Карагандинской области с 2014 года является стажерской площадкой по реализации инклюзивного образования, которая тесно взаимодействует с 11 школами города Шахтинска, являющимися магнитными.

Для того, чтобы успешно продвигаться в направлении инклюзии, стажерская площадка стремится соответствовать потребностям всех учащихся, создавая в школе благоприятную среду, в связи с этим в ноябре 2020-2021 учебного года КГУ «Общеобразовательная школа №3» стала участником

проекта «ШКОЛА БЕЗ БАРЬЕРОВ», реализуемым Фондом «Дара» при поддержке Программы малых грантов Посольства США в Казахстане. Появилась возможность открыть в школе Ресурсный кабинет поддержки инклюзивного образования (далее КПИ), который начал функционировать с 1 января 2021 года. Для успешной работы КПИ создана база данных детей с особыми образовательными потребностями, а также в начале года разрабатываются и утверждаются планы работ КПИ и специалистов, разрабатываются УМК, рассматриваются нормативные правовые документы, формируется «Электронное портфолио» по созданию доступной среды и работы с детьми с особыми образовательными потребностями. Специальное оснащение кабинета позволяет детям разгрузиться, отдохнуть и заниматься в индивидуально созданном пространстве при необходимости, а команда специалистов имеет возможность создать индивидуальные условия для обучения особенных учеников. Такие же КПИ были открыты в школах № 2 и №11 отдела образования города Шахтинска.

В целях обеспечения безбарьерной среды в 10 школах установлены пандусы с поручнями. Для доступа граждан с ограниченными возможностями на входной двери всех образовательных учреждений установлен звонок для вызова сотрудника организации.

Доля организаций образования, создавших условия для инклюзивного образования, составляет 100% от их общего количества (12 школ). В 12 школах города Шахтинска открыто 12 логопунктов, в инклюзивных классах работают учителя-логопеды.

В рамках реализации проекта в 2021 -2022 учебном году специалистами (логопедами, дефектологами, психологами) были проведены ряд мероприятий городского и областного уровня.

Следует отметить, что обучение в условиях полной инклюзии, требует больших усилий от участников учебно-воспитательного процесса, включая родителей. Очень важно развивать психологическую поддержку детей с особенностями психофизического развития и их родителей. Важным фактором является учет особых образовательных потребностей, создание специальной коррекционно-развивающей среды и условий для детей.

Таким образом, делаем вывод, что внедрение, развитие и реализация инклюзивного образования способствует эффективной адаптации детей с ограниченными возможностями здоровья к условиям массового общества и положительно влияет на их дальнейшую интеграцию во все сферы образования и профессиональной деятельности.

Список использованных источников:

1. <https://edu.mcfr.kz/article/rubric/169>
2. Проект по организации инклюзивного образовательного пространства для детей с особыми образовательными потребностями «Как прекрасен мир» Разработчики проекта Кыстаубаева А.З., методист методического кабинета отдела образования г. Шахтинска; Баядилова Г.К., заместитель директора по инклюзивному образованию КГУ «Общеобразовательная школа №3 города

Шахтинска» УО КО; Костельцева М.Ю., логопед КГУ «Школы-гимназии №5 г. Шахтинска» УО КО, руководитель ГМК логопедов, дефектологов г. Шахтинска.

ВЛИЯНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ –ПРОСТРАНСТВЕННОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Бегайдарова Айгуль Аманжоловна

КТКП ясли – сад «Гүлдер» город Караганда

Андатпа. Мақала баланың жеке басының дамуына білім беру ортасының ықпалын ұйымдастыруға, оның жеке білімі мен әлеуметтік тәжірибесінің қайнар көзіне арналған. Осы мақаланың өзектілігі мектепке дейінгі мекемеде талаптардың өзгеруімен, білім беру жүйесін құрудағы өзгерістермен анықталады. Ол кедергісіз даму ортасын құру. Бұл мақаланың мақсаты – «дамушы орта», «шығармашылық қабілеттерді дамыту», «ойындарға арналған кеңістікті орналастыру туралы» ұғымдарын қарастыру және бұл ұғымдардың мектепке дейінгі мекемеде қалай жүзеге асатынын анықтау.

Аннотация. Статья посвящена организации влияния образовательной среды для развития личности ребенка, источник его индивидуальных знаний и социального опыта. Актуальность данной статьи определяется изменениями требований в ДО, в создании безбарьерную развивающую среду. Цель данной статьи – рассмотреть понятие «развивающая среда», «развитие творческих способностей», «об устройстве пространства для игр» и выявить, каким образом эти понятия реализуются в деятельности дошкольном учреждении.

Детям дошкольного возраста независимо от места проживания, этнической принадлежности, пола, состояния здоровья и других социальных факторов предоставляется равный доступ к качественному образованию. Модель развития дошкольного воспитания и обучения (далее – модель) представляет концептуальный документ, определяющий основополагающее видение, цели, задачи, ценности и принципы дошкольного образования [1].

В дошкольных организациях создаются условия для проживания детьми периода детства в гармоничной, доброжелательной, развивающей, справедливой, в том числе инклюзивной среде, в которой уважают культурное и этническое разнообразие. Создавать безбарьерную развивающую среду. Основная причина этого - недостаток квалифицированных специалистов, неготовность педагогов дошкольных учреждений к инновационной деятельности [2].

«Об устройство пространства для игр» наблюдается отсутствие или не надлежащая организация зонирования игрового пространства для раннего развития детей.

В таких условиях основной обеспечения качества дошкольного образования может служить внутренняя предметно - пространственная среда дошкольного учреждения, обладающая способностью содействовать влиянию положительных факторов, обеспечивая, таким образом, повышения качества дошкольного образования [2 с 297 - 29].

Среда - одно из основных средств развития личности ребенка, источник его индивидуальных знаний и социального опыта. Проектирование модели предметно - пространственной среды детского сада мы исходили из необходимости учета следующих факторов:

- Социально - психологические особенности каждого ребенка;
- Учет индивидуальных интересов, склонностей, предпочтений, творческих способностей каждого ребенка;

Социально - психологические особенности каждого ребенка:

обеспечение оптимального баланса совместных и самостоятельных действий детей; организация зон двигательной, игровой, изобразительной, конструктивной, театрализованной деятельности, создание условия для фронтальных, подгрупповых, индивидуальных игр "уголок уединения"

Проектирование "зон приватности": специальных мест для хранения своих личных вещей (любимых игрушек, открыток, значков, украшений, подарков);

Учет индивидуальных интересов, склонностей, предпочтений, творческих способностей каждого ребенка:

обеспечение права каждого ребенка на любимое занятие; при зонировании помещений учитывать периодическое обновление материала и оборудования,

ориентированные на интересы детей, для персонифицированного общения воспитателя с детьми; создание спектра возможностей для моделирования, поиска и экспериментирования с различными материалами, (специальные помещения: физкультурные, музыкальные залы, изостудия, творческие мастерские) [5 с 299].

Таким образом, построение предметно - пространственной среды потребует переоборудования типовых помещений детского сада с целью их полуфункционального использования (приложения № 1, 2)

Приложение № 1

Модель переоборудования отдельных помещений детского сада

Назначение помещения в соответствии с типовым проектом	Новое назначение помещения
Групповые помещения для младшего возраста: Приемная (раздевалка) Игровая Спальня Умывально - туалетная комната	Мини - стадионы, зимний сад, уголок уединения Кукольный театр Игротека Тропа здоровья
Групповое помещение для старшего возраста: Приемная (раздевалка) Игровая Спальня Умывально - туалетная комната	Уголок уединения, спортивный уголок. Зимний сад, площадка ПДД. Кукольный театр Тропа здоровья

Приложение № 2

Модель полуфункционального использования отдельных помещений детского сада

Помещение	Процессы	Участники
Музыкальный зал	Музыкальные занятия	Музыкальный руководитель, воспитатели, дети.
	Индивидуальные музыкальные занятия, Утренники, развлечения, тематические представления	Методист, музыкальный руководитель, хореограф, воспитатели, дети всех групп.
	Занятия вокальных групп "Гүлдер", "Улыбка" Общие собрания коллектива, родителей. Клуб "Педагогическая мастерская"	Музыкальный руководитель, подгруппы детей по интересам. Коллектив, родители детского сада.
	Физкультурные занятия. Утренняя гимнастика Спортивные праздники и развлечения	Инструктор физической культуры, воспитатели, дети, родители
Кабинет изобразительной деятельности	Занятия по экологий Студия "Юный эколог"	Воспитатели, дети. Воспитатель, подгруппы детей по интересам.

Правильное проектирование образовательно-пространственной среды, позволяет, соблюдение следующих принципов:

Принцип развития:

отражает четкую ориентацию дошкольного образования на развитие личности. Развивать - значит сделать сильнее, дать окрепнуть, помочь созреть духовно, умственно, культурно

Принцип доверительного сотрудничества:

подразумевает открытость, взаимную обусловленность, активность всех субъектов образовательного процесса. В данном контексте имеется в виду сотрудничество: "ребенок-педагог", "родители-ребенок", "педагог-родители" при котором дети и взрослые будут беречь душевное равновесие друг-друга, взаимно способствуя развитию лучших человеческих качеств.

Принцип преемственности:

Образование характеризуется содержанием и смысловой направленностью образовательной деятельности, обеспечивающей личностное развитие воспитанника. Преемственность выступает как связь времен, без нее не может быть прогрессивного личностного развития человеческого индивидуума.

Совокупность предложенных принципов позволит переосмыслить ее содержание и функции, внедрить новые прогрессивные технологии и гибкие

организационные формы и влияние на развивающуюся детскую личность - как главную ценность общения.

Следовательно образовательно - пространственная среда дошкольного учреждения вляет на совокупность условий, оказывающих прямое и косвенное влияние на всестороннее развитие ребенка в детском саду, а также на деятельность всех участников образовательного процесса [С 107-112].

Влияние образовательно - пространственной среды многогранно. Прежде всего соответствие санитарно-гигиеническим нормам является непременным условием обеспечения безопасности детей, сохранения их физического и психического здоровья, т.е. условием решения первостепенных задач дошкольного воспитания.

Развивающую деятельность среды можно судить по следующим показателям: целостность среды, доступность и сочетание многофункционального и легкотранспортируемого оборудования с учетом желаний, интересов каждого ребенка.

Развивающий характер образовательного процесса предъявляет определенные требования к способам его освоения:

- учет возрастных возможностей, состояния здоровья, жизненного опыта и психологических особенностей детей;
- диагностика и прогнозирование дальнейшего развития каждого ребенка;
- интегрированность в освоении содержания образования.

Профессиональная компетентность педагогов и руководителя ДО, их творчество и коммуникабельность, способность к самоанализу и инновационной деятельности, чувство ответственности за результаты и стремление к профессиональному росту позволяют эффективное влияние в образовательно-пространственной среды, реализовать содержание образования с учетом индивидуальных особенностей каждого ребенка, способствуя достижению запланированных целей и задач.

Литература:

1. Кульжанова Н.С /Кашляк В/ Семипалатинск -2006 г 5 с 299
2. Г. Глушкова, С. Мусенко // Дошкольное воспитание. — 2008. - № 2. — С. 107

САМООПРЕДЕЛЕНИЕ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ «ШАГ В БУДУЩЕЕ»

Бейсекеева З.Р

КГУ «Общеобразовательная школа № 1» ОО г.Балхаш УО

Андатпа. Мақалада балалардың элеуметтік-кәсіптік өзін-өзі анықтауының құралы ретінде ЕБҚ бар балалармен кәсіби бағдар беру жұмыстарын

ұйымдастырудың бір формасы қарастырылады. Денсаулық ерекшеліктері бар жасөспірімдермен жұмысты ұйымдастыру кезінде ескеру қажет факторлар бөлінеді. ЕБҚ бар балаларымен кәсіптік бағдар беру жұмыстарын ұйымдастыру бойынша атқарылып жатқан негізгі іс-шаралар сипатталады.

Аннотация. В статье рассматриваются формы и методы организации профориентационной работы с детьми ООП как средства социально-профессионального самоопределения детей. Выделяются факторы, которые необходимо учитывать при организации работы с подростками, имеющими особенности здоровья. Описываются основные мероприятия к организации профориентационной работы с детьми ООП.

Обеспечение особых образовательных потребностей ребенка – является базовой условий его психического здоровья и развития. Поэтому основной задачей, стоящей перед государством и обществом в целом в отношении детей с ограниченными образовательными потребностями, является создание эффективных условий и оказание помощи в их социальной адаптации и подготовке к полноценной жизни в обществе.

Выбор профессии всегда сложный и порой долгий мотивационный процесс. Особенно трудно он дается детям с ограниченными образовательными потребностями. Причем, выбор профессии является достаточно сложным и напряженным этапом не только для самих молодых людей, но и для их родных и близких, в частности родителей. Для того чтобы профессиональное самоопределение обучающихся с особыми образовательными потребностями было успешным, важно развивать у них активное отношение к себе, своим возможностям в связи с осознанием важности и необходимости самоопределения и адекватного отношения к ситуации выбора профессии, основанного на осознании своих желаний и возможностей.

Чтобы быть готовым к вступлению в самостоятельную жизнь, подростку с ООП нужно иметь необходимый баланс знаний, профессиональную подготовку, умение адаптироваться, правильно строить свои отношения с людьми, иметь соответствующую своим возможностям жизненную перспективу. Это нелегко дается обычным детям и тем более сложно идет процесс социально-трудовой адаптации детей с ограниченными образовательными потребностями.

Согласно приказу УМЦ (учебно-методического центра) Карагандинской области с 2014 года в КГУ ОСШ №1 организована работа стажерской площадки, целью которой является создание профессионального общения для осуществления взаимодействия педагогов, родителей, учащихся в рамках внедрения проекта инклюзивного образования.

Целью работы школы и стажерской площадки является обеспечение детей с особыми образовательными потребностями права на получение адекватного их уровню развития образования, коррекцию и компенсацию нарушений развития и содействие социальной адаптации ребенка.

Именно поэтому в нашей школе мной осуществляется проект «Я – сам»

(социально-бытовое ориентирование) для учащихся с ООП.

Цель проекта - формирование у каждого ребенка того необходимого запаса знаний, навыков, умений, который позволит ему уверенно начинать самостоятельную жизнь после окончания школы. Проект направлен на практическую подготовку детей к самостоятельной жизни.

До 20 апреля 2021 года с учащимися коррекционных классов занятия проводились в учебных кабинетах, которые были не оборудованы, не приспособлены для реализации задач, поставленных в программе курса. Сложно было проводить занятия без бытовой техники, посуды и необходимой мебели.

Поэтому для себя как руководителя курса поставила задачи на 2020-2021 учебный год:

1. организовать специально оборудованный кабинет по СБО;
2. провести переговоры с индивидуальными предпринимателями, торговыми домами, мебельными магазинами, благотворительными корпоративными фондами с целью организации благотворительной помощи для оборудования кабинета.

Отсутствие специальной рабочей зоны натолкнуло меня на мысль: создать специально оборудованный кабинет, после чего по своей инициативе провела переговоры с крупными предпринимателями города, благодаря которым задуманные идеи осуществились.

Силами предпринимателей малого и среднего бизнеса г.Балхаш, кабинет оборудован кухонным гарнитуром, бытовой техникой, диваном, столами и стульями, ковром для практической зоны, а также бойлером для питья.

В апреле 2021 года в присутствии заместителя Председателя партии «НұрОтан» и главного специалиста отдела образования г.Балхаш, состоялось торжественное открытие кабинета курса по социально-бытовой ориентировке для учащихся с ООП.

Теперь профориентационная деятельность учащихся осуществляется в специально оборудованном кабинете, которая состоит из двух зон: теоретической и практической зоны.

В первой части кабинета с ребятами осваиваем теоретический материал с использованием интерактивной доски, различных раздаточных материалов и наглядности.

В практической зоне закрепляются полученные знания и вырабатываются жизненные навыки, необходимые для самостоятельной жизни. Это работа с бытовыми и электрическими приборами: микроволновой и электрической печью, вафельницей, сэндвичницей, тостером, соковыжималкой, утюгом и стиральной машиной. Здесь же школьники учатся готовить различные блюда, салаты, выпечку, сервировать стол.

С учащимися ООП проведены мастер-классы по приготовлению фруктовой нарезки, выпечке блинов и самсы, по сервировке стола.

В течение года мною было проведено различные акции: «Делимся своим опытом», «Поделись теплотой», «Доброта спасет мир», «Бізбіргеміз»,

«Поделись игрушкой». В ходе одной из таких акций холодным зимним утром девочки приветствовали жителей города в общественных местах, на автобусной остановке: балхашцев угостили горячим чаем, сладкой выпечкой, конфетами, приготовленными своими руками.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОҚЫТУДА КРЕАТИВТІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІҢ МАҢЫЗЫ

Бейсекеева Молдир Алдабергеновна

*«Сәкен Сейфуллин атындағы № 7 мектеп-гимназия » КММ
Балқаш қаласы*

Қоғамның дамуы, әлемдік білім берудегі өзгерістер - жаңа заман шәкірті, бәсекеге қабілетті оқушы тәрбиелеуді маңызды орынға қойып отыр. ХХІ ғасыр дағдылары оқушылардың өмірде, жұмыста және азамат ретінде табысты болуына қажетті дағдылар мен білімдерді дамытуға бағытталған. Өзгермелі әлемнің талаптарына сай оқытуда мұғалімдердің алдында, оның ішінде бастауыш білім беруде жаңа әдістерді енгізу, оқушыны қызықтыру басты мақсатымызға айналды. Күзиретті, білімді, сауатты мұғалім толассыз ғаламтор ғасырында ақпарат берумен ғана шектелмей, оқушылармен бірге білімді табуды, түсіндіруді, қалай қолдануды үйрету керек.

Бастауыш сыныптың өзіне тән ерекшеліктері бар. Бұл жаста мектеп жасына дейінгі бала мектеп оқушысына айналады. Баланың бойында балалық шақ белгілерін оқушының ерекшеліктерімен ұштастыратын өтпелі кезең осы бастауышта байқалады. Кез келген өтпелі күй сияқты, бұл кезде көзі ашылмаған таланттар мен ерекшеліктерді даму мүмкіндіктеріне байланысты дер кезінде байқап, мұғалім оқушыға қолдау таныту керек. Адамның көптеген психологиялық қасиеттерінің негізі де осы бастауышта қалыптасады, сосын ол әдетке айналады. Бастауыш сынып оқушысының жеке басының дамуында «Мен» деген ұғымның мәні зор. Сондықтан да эмоционалды, жарысып оқу, бәсекеге құштар қасиеттер де бастауыш оқушыларында көп кездеседі. Міне, осы сәттерде баланың талантын танып, оқуға деген ынтасын мен зейінін дамытып, оқу сапасын жоғарылауына әдіс-тәсілдер көмекке келеді, күнделікті сабақта қолданып жүрген креативті тәсілдермен бөліссем:

• «Поп-ит әріптер» тәсілі

Мақсаты: кез келген тақырыпта немесе мәтінде зерттелген ұғымдарды жүйелеу, ойлау, сөйлеуді дамыту, оқушылардың сөздік қорын көбейту.

3 - сыныптың «Қазақ тілі» сабағында мына тапсырманы орындау барысында осы тәсілді қолдандым: Сөз таптары, жалқы және жалпы есім тақырыптарына тоқталғанда әр түрлі тапсырмаларды осы тәсілдер арқылы орындаттым.

Тапсырма:

- «Поп-ит сандар» тәсілі

Мақсаты: Сандарды бірнеше бірлікке қосу білімдерін бекіту. Есептерді жылдам шеше білу дағдыларын қалыптастыру.

Қажетті материалдар: «Поп-ит сандар» кестесі.

3 - сыныптың «Математика» сабағында осы тәсілді қолдандым: Оқушыларға кестелерді таратып, бір санды таңдадым. Оқушылар 3-5 минут уақыт аралығында айтқан санды кестедегі сандарға көбейтіп, бос бағандарды толтырды. Кестені аяқтаған соң, оқушылар қолын көтеріп, қатемен жұмыс жасалды.

- «Қалағаныңды таңда» әдісі де ерекше тәсілдің бірі.

Бұл тәсілді сыныптан тыс жұмысын кезінде пайдаландым. Бұл әдіс бес тақырып, төрт сұрақтан тұрады. Оқушылар өздері қалаған пәндерін, сандарды таңдап, ұяшықтардағы шыққан сұрақтарға жауап береді. Тексеру мақсатында дұрыс жауаптары шығады.

Бұл әдісті кез келген жеке пәнге сабақты қайталау, үй тапсырмасын сұрау кезінде қолданса, өте ұтымды. Оқушылардың қызығушылығы артады. Қалауыңызша тақырып, сұрақ санын шектеп, өзіңіз өзгерте аласыз.

- «Таза тақта» әдісі

Өткен сабақ бойынша әсіресе математика, қазақ тілі сабақтарында тақтаға сұрақтар немесе ережелерді жазып тақтаны толтырып қоямын. Оқушылар әр сұраққа жауап берген сәтте өшіріп отырамын. Барлық сұраққа жауап берілген соң, соңында таза тақта шығады. Өткен сабақ бойынша білімдерін тексеруде ең қарапайым және қызықты әдіс ретінде қолдануға болады.

- «Шыбыннан құтылу» әдісі

Сыныпта әртүрлі жерлерде шыбындар қонып тұрады, яғни суреттер. Мысалы: Әр шыбынның үстінде кез келген тапсырма (есептер, ережелер) болады, бұл тапсырманы орындап, шыбынды шыбын ұрғышпен ұрады. Осылай жалғасып, сыныпқа кіріп кеткен шыбындардан құтылады. (1- сурет) Бұл әдіс оқушының тез ойлап, тез жауап беруіне шапшаңдыққа қалыптастыратын тиімді тәсіл. Барлық сабақтарда қолдануға тырысамын.

Сурет -1. «Шыбын ұру» әдісі

- «Буклет» әдісі

Қазақ тілі сабағында әсіресе осы әдіс ерекше ұтымды, есте сақтауға қолайлылық тудырады. Тақтада әр түрлі сөздер ілініп тұрады. Мұғалім

оқушылардың қолына әртүрлі мақал мәтелдер ұсынатын болады. оқушылар мақалдарды оқып, мағынасын түсіндіріп, тақтада ілініп тұрған сөздердің қайсысына мақал мағынасы сәйкес келеді, сол сөздің астына тіркеп буклет құрастыратын болады. Бұл әдіс арқылы оқушылардың сын тұрғысынан ойлауға, ой пікірлерін ортаға салып, дәйек келтіріп, интерпретациялауға үйретеді. Кейде бұл тәсілді LearningApps.org платформасы арқылы орындауға болады. Бұл оқушының цифрлық құзіреттілігін арттырады.

- «Сиқырлы көз» әдісі

Оқушылар өткен тақырыпқа сәйкес есте сақтауға қажетті мәліметтер бірнеше қайталанып, есте сақтау ұсынылады. Берілген уақыттан кейін сурет астындағы жасырын сөздерді айта отырып, ережеге сәйкес анықтайды.

- «Барабан» әдісі

Барабанды айналдырғанда бір баланың есіміне барып тоқтайды, кімге тоқтады, сол бала ортаға шығып өзінің есімі жазылған қағазды алып астына жасырынған сұраққа, тапсырмаға жауап береді. Бұл әдісті кез келген пән бойынша қолдануға болады. Көбінесе дүниетану, жаратылыстану сабақтарында қолданамын.

Жаңартылған білім беру мазмұнында кері байланыс пен сергіту сәттерінің өзіндік маңызы бар. Оқушыларды бағалауда әртүрлі кері байланыс түрлерін қолданамын, соның ішінде «Миллион кімге бұйырады?» әдісі арқылы www.learningApps.org сандық білім беру платформасымен де жүргізуге болады. Оқушылар бұл тәсіл арқылы өздерінің сабақтан алған білімдеріне сәйкес тетіктерді басу арқылы кері байланыстарын береді. Сабақты түсіне алмадым тетігін басқан оқушылармен қосымша жұмыс жүргіземін. Кез келген пәнге қолдануға болатын ерекше әдіс.

Ойын адамның өміртанымындағы алғашқы қадам. Бір қарағанда қарапайым ғана құбылыс, іс әрекет іспетті көрінгенімен, мазмұндық, рөлдік, ұжымдық ойындар баланың зейінін, ойлауын, қиялын қалыптастыруда үлкен маңызды рөл атқарады. Баланың тапқырлығы мен байқағыштығын осы ойындар арқылы жетілдіремін. Сабақтарымда жиі пайдаланатын ойынның мазмұндық түрлеріне: ойын сабақ, ойын жаттығу, дидактикалық мақсаттағы ойындар, грамматикалық ойындар, сөздік, логикалық ойын есептер, сергіту сәттері жатады.

«Құрттар» атты сергіту сәті ретінде пайдаланған әдіс-тәсіл де креативке толы оқушыға сергектік сыйлайтын ойынның түрі. Сабақтарымызда біз көбінесе билетіп, ән айтқызып әртүрлі сергіту сәттерін пайдаланып жатамыз, бұл әдістің ерекшелігі оқушылар ақ қағаздан иректөп (гармошка тәрізді бүктеп) қолдарынан құртты жасайды, көзі, мұрны, бет бейнесі сияқты элементтерін жапсырады да, түтікше арқылы ауызбен үріп жарыстырады, яғни ойын тәсілі арқылы балаға сергектік сыйлап қоймай, қолдарымен қиып, жабыстыру арқылы саусақ моторикасы дамиды, түтікшені үру арқылы тыныс алу жолдарын ашып, денсаулығын сақтауға мүмкіндік береді.[3] (2-сурет) Оқу, жазу, қарапайым тілдік қатынасты, математикалық және оқу сауаттылығын арттыруда интербелсенді әдістердің маңызы зор.

Қорытындылай келе, еліміздің болашағы білім беру жүйесінің және зиялылар қауымының деңгейіне байланысты. Оқушыларымыздың дамыған елдермен тең дәрежеде, бәсекеге қабілетті ұлт болашағы болып өсуіне жан жақты, білім мен тәрбиені, жаңа озық тәсілдерді ұштастырып, білім сапасын арттыру ұстаздар алдындағы зор міндет. Бастауыш сыныптың бағдарламасын оқыта отырып, баланың жеке тұлғасын қалыптастырып, қабілетін ашуда ХХІ ғасыр дағдыларын меңгерте отырып табысты оқушы тәрбиелеймін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Айтмамбетова Б. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері, Алматы, 1991

2. Білім берудегі менеджмент. №2, 2004

3. Менің youtube каналым:

<https://youtube.com/shorts/d9snhNV1g1Q?feature=share>

БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ

Бекбауова Айнаш Төлеухановна

*Жамбыл атындағы мектеп-лицей-интернаты, директордың оқу ісі
жөніндегі орынбасары, Қарағанды қаласы*

Андатпа. Мақалада қазіргі мектепте оқушылардың танымдық және шығармашылық белсенділігін дамыту үшін білім сапасын арттыратын, оқу уақытын тиімді пайдалануға және Оқушылардың репродуктивті белсенділігінің үлесін азайтуға мүмкіндік беретін Инновациялық технологиялар қолданылатындығы көрсетілген. Қазіргі заманғы инновациялық технологиялар білім беру процесінің, оның ішінде мектептің даралануына, қашықтығына және ұтқырлығына бағытталған. Мақалада оқу процесінде сабақта қолдануға болатын инновациялық технологиялардың көптеген әдістері ұсынылған.

Аннотация. В статье показано, что в современной школе для развития познавательной и творческой деятельности учащихся используются инновационные технологии, которые повышают качество образования, позволяют более результативно применять учебное время и уменьшить долю репродуктивной деятельности учеников. Современные инновационные технологии обращены на индивидуализацию, дистанционность и мобильность образовательного процесса в школе. В статье представлено большое количество методик инновационных технологий, которые можно применить на уроках в процессе обучения.

Егемен еліміздің болашағы, оның әлемдік өркениеттегі өз орыны ең алдымен білім мен тәрбиенің бастауы болатын ұстаз кодында. Ендеше білім беруде оқытушы білігі мен білімі өте жоғары ұлағатты тұлға болу міндетті.

Басқа ешбір мамандық адамға дәл оқытушыға қойылғандай жоғары талаптар қоймайды.

Қай елде болсын, балаға білім беру ісі елеулі орын алып, онымен шұғылданатын мамандарды ізденіске итермелен отырған. Себебі еліміздің мәртебесінің биік болуы қоғам мүшелерінің келешек ел қожасы - жас ұрпақтың белсенділігі мен іскерлігіне тікелей байланысты болмақ.

Қазіргі таңда еліміздің келешегін, нағыз өз елін сүйетін әдет-ғұрпын, салт-санасын қастерлейтін ұрпақты тәрбиелеу - біздің басты парызымыз. Сапалы білім беруде нәтижеге жету үшін әрбір атқарылатын істің жан- жақты ойластырылған, нақтыланған, үйлестірілген, стратегиялық жаңа жұмыс жоспары жасалуы тиіс екендігі белгілі. Басты мәселелерді айқындау, білім беру ісін жоспарлау, келешекті болжау, жұмысты ғылыми тұрғыда ұйымдастыру қажет.

Жас жеткіншектерді тәрбиелеуде, білім беруде алдыға қойған басты мақсат - білім беру мен тәрбие үрдісіне инновациялық қызметті енгізу арқылы білім сапасын арттыру, өз ұлтының тарихын, мәдениеті мен тілін қастерлейтін және оны жалпы азаматтық деңгейдегі руханиы тұлға тәрбиелеу құндылықтарға ұштастыра білетін ұлтжанды тұлға тәрбиелеу [2].

Қазір еліміз өркендесін, өссін деген саналы адамның ойында алдымен Елбасының елу елдің қатарына қосылу туралы зор мақсаты тұру керек. Қазір мемлекетіміздің басшысы ғылымды да, білімді де осы мақсат жолына бағыштап отыр. Президент жолдауындағы білім алдына қойылған міндеттер өте маңызды.

Егерде біз жоспарлар мен іс-әрекеттерімізде жүйелілік пен іскерлікке жетсек, онда бұл міндеттерді орындау әбден мүмкін.

Қазіргі кезде білім стандарты жасалып, жаппай компьютерлендіру, инновациялық технологиядан іздену, білім мазмұнын байыту, әлемдік білім кеңістігіне ену мақсатында жұмыстар жүргізіл жатыр. Білімді жеке тұлғаға қарай бағыттау оқушының «Мен» менталитетін қалыптастыру, оларды өзін -өзі таныту үшін еңбектену оқытушылар қауымына үлкен мақсаттар жүктеді.

Оқу үрдісін технологияландыру - оқушымен оның оқу қызметін басты назарда ұстап отырып, бірізділікпен айқын белгіленген мақсаттарға бағытталуы. Оқыту технологиясы бұл оқушылардың өнімді қызметін ұйымдастыруға мүмкіндік беретін оқыту жағдайларына, нысандарына, әдістеріне, тәсілдеріне, құралдарына басымдық береді.

Оқыту технологиясы оқытушылардың эмпирикалық – инновацияларын ескере отырып, оқыту үрдісін, дұрыс ұтымды ба дамытуды қарастырады, Оған өзара бір-бірімен байланысты екі үрдіс енеді: білім алушының іс-әрекетін ұйымдастыру және оқушы тұлғасын дамытудағы жоғарға нәтижелерге қол жеткізуге бағытталған іс-әрекеттерді бақылау. Бұл үздіксіз әрекетте болады. Оқытушы нәтижесі - білім берген шәкіртінің өмірден бүгінгі күн талабына сай орын табуы мен алған білімін өмірде пайдалана білу [3].

Педагогтың кәсіби құдіреттілігі төмендегідей критерийлерді қамту қажет:

- Пәндік (қалыптасқан пәндік біліктілік, өз кәсіби қызметінің мәселелерін шеше алуы):

- Бақылау-талдау (өзінің пәнінің бақылау және талдау мәселелерін шеше алуы);

- Ұйымдастырушылық (оқушының өз бетімен жұмыс істеуін ұйымдастыруда кездесетін мәселерді шеше алу);

- Қарым-қатынастық («оқытушы-оқушы», «оқушы-оқушы». «оқытушы-ата-ана» жүйелеріндегі қарым-қатынас мәселелерін шеше алуы);

- Адаптациялық (өмірдің өзгермелі жағдайлары мен талаптарына сай бейімделу мәселелерін шеше алуы):

- Мотивациялық-психологиялық (тұлғалық және тұлғааралық, ішкі қайшылықтарды, тұлғаның психологиялық мәселелерін шеше алуы).

Кәсіби білім беруде енгізілген жаңалық тек педагогикалық емес, ол граммдық та мәселе болып табылады. Білім беру қызметі қоғам үшін ерекше білдіріп, оқушылар үшін бұл саладағы жаңалыққа қоғамның мүдделі айтуымыз керек.

Білім беруде жаңалықпен қоғамдағы жаңалық бір ғана мақсатты сезбейді, олар даму мен прогресстік қабілетін арттыру қажет.

Білім беру жүйесі құрылымының өзі қоғам үшін өмір сүріп отырған деңгейінде сақтап қалу үшін оның тамыры табиғатта, біздің қоғамның негізінде жатқанын түсіну керек. Дәл сол себептен қоғам құрылымындағы әрбір маңызды өзгеріс өзімен бірге білім беру жүйесін де жаңалыққа тартады.

Тұжырымдаманың басты артықшылығы мен ерекшелігі білім берудің ұлттық жүйесін қайта құрудың принципті жаңа идеяларын ұсынуында болып отыр.

Бүгінгі қоғамда білім қабырғасында және жоғарғы оқу орнында білім туып жатқан жас ұрпақ алдында «Қазақстан - 2050» бағдарламасында көрсетілген «Барлық Қазақстандықтардың өсіп өркендеуі, қауіпсіздігі мен әл-ауқатының артуы» сияқты ұзақ мерзімдік асыру стратегиясын үшінші онжылдықта жүзеге асыру міндеті тұр [6].

Қоғамдық саладағы өзгерістерге сай жоғарғы талаптар қоя отырып. экономикалық бәсекелестік жағдайында сапалы мамандар даярлау қажеттігін алға тартады.

Білім берудің мақсаты, оның ұйымдастырушылық құрылымы, технологиялық жағынан жабдықталылуын, оқыту әдістемесі қоғамның әлеуметтік сұранысынан туындайды. Осыған дейін білім беру үрдісінің негізгі бөліктері:

Мақсат - мазмұн - форма - әдіс- оқыту көрнекілігі болса, бүгінде жаңа технология бойынша оқып үйрену-меңгеру-өмірге ендіру-дамыту деп өзгерген.

Инновациялық оқыту білімді тереңдетумен қатар оқушының оқу әрекетіне жетелеп, олардың оқуға деген ынтасын оятады. Қазіргі кезде педагогикалық технология ұғымы педагогикалық лексиконымызға берік еніп келеді.

Технология - бұл қандайда болсын істегі, шеберліктерге, өнердегі амалдардың жиынтығы легенді білдіреді [4].

Қазіргі кезде көп айтылып, талқыланып жүрген жаңалықтарды оқудың үрдісіне енгізу, яғни инновациялау инновациялық үш бөлімнен тұрады.

- 1-бөлім. Кәсіби шеберлік.
- 2-бөлім. Біліктілік дағдылары.
- 3-бөлім. Жүзеге асыру, қолдану.

Ойын сабақ оқушылардың логикалық ой-өрісін, сана сезімін дамытуда, олардың әр-түрлі шамалар мен бірліктердің, терминдер мен заңдылықтардың, құбылыстар мен өзгерістердің атын есте сақтауға көмектеседі.

Сабаққа дайындық барысында оқушылар әр-түрлі газет журналдарды, көмекші құралдармен анықтама кітаптарды пайдаланады, яғни бір сөзбен айтқанда оқушылардың өз бетінше шығармашылық ізденіспен жұмыс жасау қабілетін арттырады.

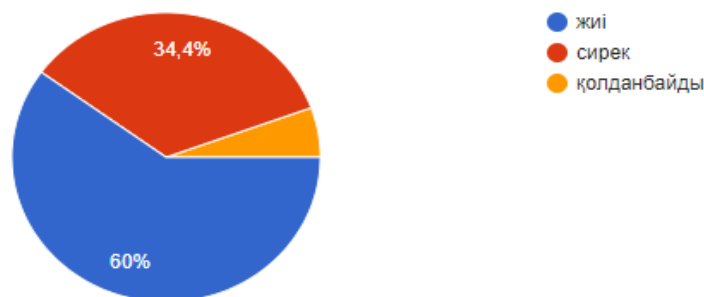
Мектебіміздің ата-аналарынан алынған сауалнамадан көріп отырғанымыздай оқушылардың инновациялық технологияларды қолдануда жақсы көрсеткіштер көрсетіп отыр (Сурет 1,2). Жыл сайын жаңа бағдарламалар мектебіміздің білім сапасын көтерілуіне көмектесіп жатыр. Оны сіздер 1-кестеден көре аласыздар. Берілген кестеде мектептің түлектері соңғы 3 жылда толықтай ЖОО-на түскендігін көріп отырмыз. ҰБТ-де соңғы үш жылда оқушыларымыздың орташа баллы 100-ден асып отырды. Осы оқу жылында 2 оқушымыз еліміздің ең беделді ЖОО-ны Назарбаев Университетіне оқуға түсті. Мектептегі алтын белгі алып отырған оқушыларымыздың саны соңғы үш жылда өте көп. Енді мектептің мақсаты алтын белгілердің сапасын арттыру. Мектепте беріп жатқан білім сапасына үлкен назар аудару.

Сурет 1.

10. Сабақта Интернет ресурстың мүмкіндіктері қаншалықты белсенді қолданылады?

90 ответов

Сурет 2.

		2017-2018	2018-2019	2019-2020
Түлектер саны	9 сынып	74	76	71
	11 сынып	49	41	43
Үлгерімі (%)		100	100	100
Білім сапасы (%)		100	100	100
ҰБТ-ға қатысуы	% жалпы түлектер санынан	100	100	?
	Орташа балл	110	100	?
Алтын белгі иегерлері	Үміткерлер саны	8	14	20
	Растағандар саны	8	14	20
Ерекше үлгідегі аттестат иегерлері	Үміткерлер саны	20	12	13
	Растағандар саны	20	12	13
Оқу жылының қорытындысы бойынша үлгерімі төмендер саны		0	0	0
Жоғары оқу орындарына түскендердің үлесі	Грантқа (%)	55	53	?
	Ақылы негізде (%)	45	47	?
Өз бетінше жұмыспен қамтылғандар (%)		0	0	0
Жұмыссыздар (%)		0	0	0

1 кесте.

Қорытынды. Сондықтан, технологиялар мен оқыту өзгерістері оқу парадигмаларының мазмұны мен талаптарына сәйкес келуге тиіс. Кез-келген жерде түрлі ақпаратты жеткізу үшін мүмкін алып, World Wide Web қолданып, дамыту, кез-келген мөлшерде материалды қысқа мерзімде қатаң жоспарлау арқылы, кез-келген қашықтықта әлемдік білім мен мәдениеттің дамуына БАҚ елеулі әсерін тигізеді.

Бұл жағдайда жаңа оқу материалын өзін-өзі меңгеру негізінде білім берудің жаңа философиясы енгізіліп, мүмкіндік тудырады. Алайда, біз ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуында жас ұрпақтың рухани талаптарына сай келмейтін әлемдік экран мәдениетін құлыптай аламыз, дегенмен бұл шын мәнінде ықпал етеді деп ескермеу мүмкін емес. Жоғарыда айтылған поэзия, көркем сөз, дәстүрлі рухани құндылықтар мен компьютер арасындағы байланыс, әлем бойынша таралып, кез-келгеннің қол жетімді құралына айналды [5].

Белгілі оқу үрдісін ыңғайлы құру, өзін-өзі дамыту және өзін-өзі іске асыру үшін жасалған жағдайларды қамтамасыз ету, компьютерлік оқыту құрылымы, мазмұны мен технологиясын анықтау, әдістемелік, әдістемелік, технологиялық тәсілдерді тұтас қарастыру - білім беру саласындағы компьютерлерді пайдаланудың басты тәжірибесі болып саналады. Сіз жеке дидактикалық компьютерлік ортаны бағдарламалап, жасасаңыз ақпараттық технологиялардың ғана тиімді екенін көрсететін білім беру процесінің жеке ерекшеліктерін көреміз.

Қазіргі оқыту үрдісіне жаңа педагогикалық технологиялар кеңінен енуде. Оқушыны пәнге қызықтырумен қатар, саналы ойлауға тәрбиелейтін, қоғамдық көзқарастарын қалыптастыра алатын, өзіндік пікірі бар, қоғамдағы болып жатқан түрлі қарама-қайшылықтарды түсіне білетін, еркін сөйлеп, өз пікірін ашық айта алатын ойлы ұрпақ тәрбиелеуде сабақтың маңызы зор. Сол сабақ атты театрдағы басты кейіпкеріміз - оқушы болса, онда барлығымыздың бағытымыз бір, бағдарымыз байсалды болмақ. Әр оқытушы оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс. Оқытушы шеберлігі - ізденіс нәтижесі. Сондықтан, орыстың ұлы педагог-ғалымы К. Д. Ушинскийдің "Оқытушы - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана оқытушы, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның жойылады" деген. Бұл "Ұстаз" атты ұлы сүрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ту, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту. Сабақты тартымды еткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1 Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы. 2007 ж.
- 2 Еркебаева Г.Ғ. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің міндеттерту, бағыттары мен мазмұны. Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. Шымкент, 2011. - Б.6-9.
3. Смирнова С.А. Педагогика: теории, системы, технологии. - М., 2006.
4. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. - М., 1989.
5. Халыкова К. З., Абдулкәрімова Г.А. Педагогикалық информатика /білім беруді ақпараттандыру. -Алматы, 2007.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН ҚҰРУ

Бекенова Сандугаш Салменовна

*Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің
«Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп лицейі» КММ,*

Жалпы білім беретін мектептің негізгі мақсаттарының бірі - білім алушылардың денсаулығын сақтау, оқушылардың жаңа ортаға бейімделу мүмкіндіктерін қалпына келтіру, сонымен қатар жасына қарай толыққанды физикалық және психологиялық дамуына көңіл бөлу, салауатты өмір салтының негіздерімен оқытып таныстыру және жастарға қауіпсіз білім беру ортасын қалыптастыру болып табылады.

Мақалада білім беру ортасындағы тұлғаның психологиялық қауіпсіздігі мәселелері қарастырылады. Сонымен қатар мектеп оқушыларының білім беру ортасындағы психологиялық қауіпсіздігінің сипаттамалары мен жағдайларын талдау бойынша эмпирикалық зерттеулердің нәтижелері талқыланады. Зерттеуде жас оқушылардың өзін-өзі бағалау сипаттамаларын, мазасыздық деңгейін, мектептегі қарым-қатынас пен мектептегі оқуға деген көзқарасын әдістемелік материалдар қолданылды. Зерттеу көрсеткендей, оқушылардың көпшілігі 30% - дан астамы білім беру ортасында тұлғааралық қатынастарда сенімсіздік пен алаңдаушылық сезінеді.

Важными задачами общеобразовательной школы является как улучшение, так и сохранение здоровья учащихся, помощь учащимся быстрее адаптироваться к новой среде, а также уделить внимание к их физическому и психологическому развитию, ознакомить школьников с базовыми аспектами здорового образа жизни и формировать безопасную среды для них, что является одной из самых важных целей.

В статье рассматриваются вопросы психологической безопасности личности в образовательной среде. Также обсуждаются результаты эмпирических исследований по анализу характеристик и условий психологической безопасности школьников в образовательной среде. В исследовании использованы методические материалы, отражающие характеристики самооценки учащихся средних класс, уровень тревожности, отношение к школьному общению и обучению. Исследование показало, что большинство учащихся более 30% испытывают неуверенность и беспокойство в межличностных отношениях в школе.

Білім беру ортасының маңызды міндеттерінің бірі үйлесімді, жан-жақты дамыған және психологиялық сау тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Оқушы көп уақытын өткізетін мектептегі білім беру ортасында тұлғаның психологиялық қауіпсіздігін зерттеуге ерекше назар аудару керек. Бұл ортада топтық өзара әрекеттесу субъектілері дамып, қалыптасады. Психологиялық

қауіпсіз білім беру ортасында оқушы өзін сенімді сезінеді және өз пікірін еркін білдіреді, өзінің шығармашылық қабілеті мен даралығын көрсетеді [1, 15-б.].

Психологиялық қауіпсіздік құрылымы көптеген аспектілерді қамтиды. Жас оқушының психологиялық қауіпсіздігінің жұмыс анықтамасы білім беру ортасының сипатына байланысты психикалық жағдайды білдіреді, ол қауіпсіздік, өзіне деген сенімділік сезімі арқылы көрінеді.

Оқушыларды оқыту, тәрбиелеу, дамытудың барлық мүмкіндіктерінің жиынтығы және жалпы мектептің ішкі өмірі мен ерекшеліктері - қауіпсіз білім беру ортасының сипаттамасы болып табылады [3, 52-б.].

Мектептің қауіпсіз білім беру ортасы деп әрбір оқушыға олардың құқықтары мен психологиялық-физикалық қауіпсіздік нормаларының сақталуына кепілдік беру екендігін ұмытпау жөн. Бұл процесс әрбір білім алушының жеке дамуына жағдай жасайды. Қауіпсіз білім беру ортасын құру кезінде білім беру процесіне қатысушылардың өзара әрекеттесу ерекшеліктерін, оқушыларды оқыту және тәрбиелеудің стратегиялары мен технологияларын, қатысушыларды қолдау әрекеттерін ескеру қажет [2, 34-б.].

Жалпы өмірдің көптеген проблемалары балалық шақтан басталғаны жасырын емес. Ал айналасындағы ересектер өз еркімен немесе байқаусызда жас балаларға ауыр психологиялық жарақат тударатыны мәлім. Және бұл міндетті емес тек ата-аналардың кінәсі болып табылалы, ал жалпы қоршаған ортаның. Мысалға: балабақшадағы тәрбиешілер, ағалар мен әпкелері, қатал көршісі, тіпті теледидардан немесе интернеттен оқып көрген қорқынышты сюжет баланың психикалық бұзылуына себепші бола алады. Бұндай элементтер балалық шақта соншалықты айқын көрінбеуі мүмкін, бірақ ересек кезеңінде ауыр фобия, психоздар мен невроздардың пайда болуына себепші болады [4, 11-б.].

Зерттеушілер білім беру жүйесіндегі тұлғаның психологиялық қауіпсіздігінің ерекшеліктерін анықтайтын бірқатар факторларды анықтайды. Осы мәселе бойынша көптеген зерттеулерге қарамастан, ортанғы сынып оқушыларының мектептегі білім беру ортасындағы психологиялық қауіпсіздігінің сипаттамалары нашар зерттелген, атап айтқанда оның әлеуметтік-психологиялық аспектісі.

Зерттеудің мақсаты-мектептегі білім беру ортасында 8-9 оқушылардың психологиялық қауіпсіздігінің ерекшеліктері мен жағдайларын анықтау.

Зерттеуге 100 адам қатысты, оның ішінде 8-9 сынып арасындағы 50 оқушысы, 10 мұғалім және 40 ата-ана. Зерттеу көрсеткендей, 8-9 сынып оқушыларының 46,87% - ы мазасыздықтың жоғары деңгейімен сипатталады, жауап бергендердің 44,90% - ы орташа, ал 8,23% - ы мазасыздықтың төмен деңгейімен сипатталады. Осы зерттеу көрсеткендей, мазасыздықтың жоғары деңгейі (29,15%) ұлдарға қарағанда қыздарға көбірек тән (17,72%). Мектептегі мазасыздық көрсеткіштерінің бірі: әлеуметтік стресстен (24,05%), жетістікке жету қажеттілігінен (11,23%), өзін-өзі көрсетуден қорқудан (7,34%) және білімді бағалау жағдайынан қорқудан (4,25%) туындағанын көрсетті. Өзін-өзі бағалаудың жоғары деңгейі ұлдар мен қыздарды айтарлықтай ерекшелендірді.

Жалпы өзін-өзі бағалаудың жоғары деңгейі ұлдардың 8% - ында және қыздардың 12% - ында, ал қыздардың 28% - ында және ұлдардың 29% - ында өзін-өзі бағалаудың төмен деңгейі байқалды.

Мектептегі білім беру ортасында оқушының жеке басының психологиялық қауіпсіздігін зерттеу мақсатында оқу процесінің негізгі қатысушылары арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнама барысында психологиялық қауіпсіздік деңгейі зерттелді: мұғалімдердің, оқушылардың және олардың ата-аналарының өздері оқитын немесе жұмыс істейтін мектепке деген қарым-қатынасының сипаты, олардың мектептегі негізгі әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыру деңгейі, сондай-ақ оқушылар мен олардың ата-аналарын психологиялық қорғау деңгейі. Зерттеу барысында ата-аналар баласының мектептегі біліміне жақсы көзқараспен қарады. Ата-аналардың шамамен 30,5% - ы бұл мектепті шынымен ұнататынын, жауап берушілердің 39% - ы оны жалпы ұнататынын, ата-аналардың 24,4% - ы оны сәл ұнатпайтынын және жауап берушілердің 6,1% - ы оны ұнатпайтынын айтты.

Мектептің білім беру ортасының психологиялық қауіпсіздігі оқу-тәрбие кезеңіндегі оқушылардың психикалық денсаулығына әсер ететін жетекші элемент болып табылады. Оқу процесінің психологиялық қауіпсіздігі - бұл оқушының қадір-қасиетіне, психикалық әл-ауқатына, әлемді оң қабылдауға және өзін-өзі ұстауға төнетін қауіп-қатерден қорғау жағдайы. Сонымен бірге, әлеуметтанулық зерттеулерге сәйкес, ата - аналардың едәуір үлкен пайызы - 75% - ға дейін-білім беру ортасындағы баланың қауіпсіздігі мәселелерімен айналысатыны белгілі [3, 65-б.].

Ата-аналар балабақшада немесе мектепте әрдайым баланың құқықтары мен қадір-қасиетін қорғау қамтамасыз етілмегеніне алаңдайды, олар балалардың өздері мен мектеп оқушыларының мұғалімдермен қарым-қатынасының қақтығысы мәселесіне алаңдайды. Ата-аналар баланың академиялық жетістіктеріне қарамастан, білім беру ортасында өзін түсінікті, қабылданған, оң бағаланған, құрметті және сүйікті сезінетініне алаңдайды.

Мектептің білім беру ортасы мұғалімдердің, оқушылардың және олардың ата-аналарының тұлғааралық қарым-қатынасында көрінетін белгілі бір психологиялық сипаттамалардың, жағдайлар мен эмоциялардың болуына немесе болмауына байланысты қауіпсіз болуы мүмкін. Мектептің қауіпсіз білім беру ортасы оқытуға және әлеуметтік мінез-құлыққа ықпал етеді[2, 37-б.].

1.Білім беру ортасының дамытушылық сипатының маңызды шарты оның психологиялық қауіпсіздігі болып табылады.

2. Мұғалімдер оқушылардың жеке басының қалыптасуы мен дамуына зиян келтірудің минималды қаупін тудыратын әдістер мен технологияларды олардың тұрақтылығы мен жағымсыз әсерлерге төзімділігін қамтамасыз ету үшін қолдануы керек.

3.Білім беру ортасындағы педагогикалық және тұлғааралық қарым-қатынас психологиялық тұрғыдан қауіпсіз, егер олар оқушыларды қауіптен тыс екендігіне сендірсе және олардың психикалық денсаулығын нығайтуға көмектессе.

4.Білім беру ортасында психологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және соның салдарынан оның қатысушыларының психикалық денсаулығын қорғау және қолдау Білім берудегі практикалық психологияда басым болуы керек.

Балалардың психологиялық қауіпсіздігінің жоғары деңгейі бар білім беру ортасында болуының маңызды нәтижесі олардың психологиялық әл-ауқаты, жеке дамуы мен психикалық денсаулықты сақтаудың қажетті шарты болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

- 1.Алексеева Е.В. Влияние образовательной среды на развитие ответственности подростков в преодолении жизненных проблем // Образовательная среда школы: проблемы и перспективы развития. СПб., 2001.
- 2.Божович Л.И. Социальная ситуация и движущие силы развития ребенка // Психология личности в трудах отечественных психологов / СПб., 2000.
- 3.Гозман Л.Я., Эткинд А.М. Все начинается в детстве // Магистр. 1991.
- 4.Жұмабаев. Ә. Қиын оқушыларды мектеп жағдайында тәрбиелеу мәселелері // Алматы, 1991

МЕКТЕПТЕРДЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Бекишева Балдырган Бексеитовна

*Қарағанды облысы, Шет ауданы, Ақадыр кенті
КММ «Ю. А. Гагарин атындағы мектеп-лицейі»*

Андатпа:Мақалада инклюзивті білім берудің мән-мағынасы, мазмұны, ұстанымдары ашылады. Ерекше балаларды оқыту мен қалыптастыру жолдары қарастырылады.

Аннотация: В статье рассматриваются проблемы пути обучения и формирования особых детей. Раскрывается сущность, значение содержание принципы педагогические особенности обучения.

Қазіргі уақытта даму мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасаудағы өзекті мәселе-инклюзивтік білім беру. Инклюзивтік білім беру ерекше балаға өзіннің құқықтарын іске асыруға мүмкіндік береді. Инклюзивті білім беру системасының өзі инклюзивтік қоғамның дамуының тиімді механизмі болып табылады. Инклюзивті білім беру системасын дамыта отырып, біз инклюзивтік қоғам, яғни әрбір адам үшін қоғамды дамытуға жол ашамыз. Инклюзивті білім мүмкіндігі шектеулі балаларға балабақша, мектеп, институт, мектепке дейінгі және мектеп өміріне толық көлемде қатысуына мүмкіндік береді. Инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі балаларды теңдікке, тең құқылыққа ынталандыру қорына ие.

Ю.А.Гагарин атындағы мектеп-лицейінде инклюзивті білім беру 2014-2015 оқу жылынан бастап енгізілген. Осы уақыт аралығында ерекше балалар саны 8

оқушыдан 40 оқушыға жетті. Ерекше білім беруді қажет ететін оқушылар бұл – білім алуында қиындықтары бар балалар. Әр баланың өз ерекшелігі, өз әлемі бар!

Мектептегі арнайы жағдайлар, потенциалдық мүмкіндіктер, дамуындағы ауытқу, ортаға бейімделу, кіріктіріліп оқыту, педагогикалық-психологиялық түзету, психофизикалық даму, педагогикалық диагностика, кедергісіз орта, кешенді коррекциялық-білімділікке оқыту.

ИББ - дегі мақсатымыз – балалардың жынысына, жас ерекшелігіне, географиялық тұратын жеріне, қимыл-қозғалыстық және ақыл-есінің жағдайына қарамастан, сапалы білім беру және ерекше оқушылардың потенциалдық мүмкіндіктерін дамыту. Денсаулығында кінәраты бар балаларды өз қатарластарымен бірге қоғамнан оқшауламай, оның толыққанды мүшесі ретінде жағдайлар жасау.

ҚР Білім туралы заңының (11 бап, 3 тарау, 14 тармақ) білім беру жүйесінің міндеттері: мүмкіндігі шектеулі балалардың сапалы білім алуына арнайы жағдайлар жасау. Осы заң аясында мектеп мұғалімдері – ерекше білім алуда қажеттілігі бар оқушыларға сапалы білім беруде, дамуындағы ауытқуды түзетуге және ортаға бейімделуіне арнайы жағдай жасауда көп тер төгіп, қажырлылық танытуда. Жаңартылған білім беру мазмұнының құрамдас бөлігі – инклюзивті білім беру жалпы білім беретін мектептерге кіріктіріліп оқытылуда. Сондықтан пән мұғалімдері оқытудың әр түрлі тәсілдерін оқушылардың ерекшеліктеріне қарай қолданады. Бұл оқушылар қалыпты сыныптарда біріктіріп оқытылуда, өйткені олардың танымдық қабілеті сақталғандықтан олар үшін арнайы білім бағдарламасының қажеті жоқ. Ақыл-ойы тежелуінің жеңіл түрі бар балалар жеңілдетілген тиімді бағдарламамен оқытылуда. Бұл сыныптағы оқушылар саны екі ерекше білім беруді қажет ететін оқушыдан аспауы тиіс. Осы жылдар аралығында мектебімізде ерекше білім алуда қажеттілігі бар оқушылар үшін психологиялық-педагогикалық түзету кабинеті бөлінді. Кабинет АКТ-мен, ұсақ қол моторика заттарымен, әр түрлі тактильді (маусымдық, музыкалық, заттық-тұрмыстық) панельдармен, логопедтік-массаждық зондтар жиынтығымен, магнитті лабиринттермен, зерде дамуында бұзылыстары бар балаларды психофизикалық-педагогикалық диагностикалық жиынтығы, сенсорлы-массажды сүрлеу жол, құрғақ бассейн, түрлі-түсті тактильді құм үстелімен жабдықталған.

Оқушылардың білім алуға ерекше қажеттілігін бағалау кешенді тексерудің нәтижесінде, ПМПК ұсынысымен және қолдау мамандарының кешенді бақылау нәтижесімен жүзеге асырылады. ЕББ қажет ететін оқушыларға арнайы қызмет түріне қажеттіліктерін анықтау барысында, алдымен оқыту және тәрбиелеу мәселесін шешу барысында баланың қызығушылығына басымдық беретін ізгілік қағидасы басшылыққа алынады.

Педагогикалық-психологиялық қолдау қызметі деп түрлі саладағы мамандар қолдау көрсететін (үйлестіруші, арнайы педагог, логопед, психолог, әлеуметтік педагог, ассистент-педагог, ЛФК мамандары) кешенді коррекциялық-білімділік оқыту жүйесі.

ИББ бойынша үйлестірушінің функционалдық міндеті-пән мұғалімдеріне және арнайы мамандарға ерекше білімді қажет ететін оқушыларды оқытуда ұйымдастырушылық, академиялық және тұлғалық мәселелер бойынша жеке көмек көрсететін білім немесе білім беруді ұйымдастыру бойынша маман.

Арнайы педагогтың функционалдық міндеті-ерекше оқытуды қажет ететін оқушыларды оқыту, тәрбиелеу, түзеу жөніндегі шешімдері жас ерекшелігіне байланысты қолданып, ерекше білім беруді қажеттілігі бар оқушыларға коррекциялық көмек көрсету.

Педагог-логопедтің функционалдық міндеті-сөйлеу тілінің әртүрлі ауызша және жазбаша бұзылыстары бар мектеп оқушыларына логопедиялық көмек көрсету.

Педагог-психологтың функционалдық міндеті-ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларға психологиялық диагностика жасау, соған сәйкес, түзеті-дамыту жұмыстарын жүргізу.

Әлеуметтік педагогтың функционалдық міндеті-ерекше білім беруді қажет ететін оқушылардың отбасылық әлеуметтік жағдайын зертеу, отбасы туралы мәліметті жинақтау.

Ассистент-педагогтың функционалдық міндеті-оқушыларға әдістемелік және ұйымдастырушылық көмек көрсету арқылы пән мұғалімімен тығыз қарым-қатынаста болу.

Осы оқушылармен жұмыс істеу үшін пән мұғалімдері ИББ бойынша 80 сағаттық біліктілік курсынан өтіп, сертификат алған. Ерекше білім беруде оқушыларды сәтті кіріктіріп оқытудың маңызы, оларды білім беру процесінде арнайы мамандардың педагогикалық-психологиялық қолдауды. Сонымен бірге пән мұғалімдері, арнайы мамандар және ата-аналар арасындағы ынтымақтастықтың нәтижесі. Психологиялық-педагогикалық қолдау мамандары ерекше білім беруді қажет ететін оқушылармен және олардың ата-аналарымен бірлесе жұмыс атқарады.

Мектебіміздегі ерекше білім беруді қажет ететін оқушылар қоғамның белсенді мүшелері ретінде әр түрлі дәрежедегі мектепшілік, кенттік, аудандық және облыстық іс-шараларға, байқауларға қатысып, шығармашылықтарын шыңдап алғыс хатпен, әр түрлі дәрежедегі дипломдармен марапатталуда. Бұл іс-шаралар оларға қанат бітіріп, өмірге қызығушылықтарын жоғарлататындығын байқалтады.

Мектебімізде жалпы адами құндылықтарды және заманауи талаптарға сәйкес бәлім беру жүйесінде барлық балалар тең және тосқауылсыз орта құрылған.

Қазіргі жас ұрпақ біздің болашағымыз. Бұл жас ұрпақтың ішінде қарапайым балалар да, даму мүмкіндігі шектеулі балалар да бар. Ендеше бұл балаларды бөлмей, бәріне бір көзқараспен қарап, олардың болашағына жол ашуына көмектесейік. Әрине бұны жеңіл деп айта алмаймын.

Бірақ бір сәт даму мүмкіндігі шектеулі балалардың орнында болып көрейікші, бізге қандай ауыр болса, оларға бізден аса ауыр. Сондықтан, даму

мүмкіндігі шектеулі балардың, мүгедек балардың толық көлемде өмір сүруі үшін біздің еңбектенуіміз керек.

Бүгінде орта білім беру ісіне қойылатын талаптар бұрынғыдан да күрделі, әрі маңызды. Білім саласындағы өзгерістердің маңызын саралу, білім жүйесінің түрлі тарауларын бағалау күн сайын өзгеріп жатқан әлемге қазіргі мұғалімнің кәсіби дамуында заман ағымына сай шыңдала түсуді қажет етеді. Заман талабына сай, мұғалім пәндік және сынып шеңберіндегі мәселелерді ғана шешпей, оқушылардың жан-жақты ойлануына жағдай жасау қажет. Дәл қазіргі уақытта болашақ ұрпақтың өмірге бейімделуі оның алған білімінің сапасына, ойлау деңгейіне байланысты болып отыр.

Инклюзивті оқыту-барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы. Балалардың оқу үдерісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақ берудің жаңа бағытын өндеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайы да өзереді деп нық сеніммен айта аламыз.

Сонымен қорыта айтқанда, инклюзивті оқыту-оқушылардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдарымен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту арқылы барлық балалардың мұқтаждықтарын ескеріп, ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісін дамытуға болады. Мұндай оқыту түрі арнаулы білім беру жүйесіндегі дәстүрлі түрде қалыптасқан және даму үстіндегі формаларды ығыстырмайды, қайта жақындатады. Қазіргі таңда әр оқушыға жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. «Бәріне бірдей мүмкіндік», «Сапалы білім – барлығы үшін» деген ұстанымды қолдаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларға жалпы білім беру мектебінде психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету (әдістемелік нұсқаулық);
2. Жалпы орта білім беру ұйымдарында инклюзивті білім беру процесін ұйымдастыру бойынша нұсқаулық.

ЗАНИМАТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ КАК СРЕДСТВО ПРОЯВЛЕНИЯ ИНТЕРЕСА К ОБУЧЕНИЮ

Белова А. С.

КГУ СШЛИ «Информационных технологий», г. Караганда

Аннотация: Мақалада ойын-сауық тапсырмаларының әдісіне, оны сыныптан тыс жұмыстарда қолдануға, әдістің жіктелуіне егжей-тегжейлі талдау

берілген. Сондай-ақ, мақалада оқу процесінде ойын-сауық тапсырмаларын қолдану мысалдары қарастырылып, қолдану сапасы туралы қорытынды жасалады. Ойын әдісін қолдана отырып өткізілген сабақтарға сәйкес ойын-сауық тапсырмалары негізінде талдау және қорытынды жасалды.

Аннотация: В статье представлен подробный анализ метода занимательных задач, его применения на внеклассных мероприятиях, классификация метода. Так же в статье рассмотрены примеры использования занимательных задач в учебном процессе и сделаны выводы о качестве применения. По проведенным урокам с использованием игрового метода на основе занимательных задач сделан анализ и вывод.

Занимательные задачи вызывают массу трудностей у школьников. Чтобы помочь справиться с этими задачами надо изучить типы таких задач и способы их решения. Только решение трудной, нестандартной задачи приносит радость победы. При решении занимательных задач предоставляется возможность подумать над необычным условием, рассуждать. Это вызывает и сохраняет интерес к физике.

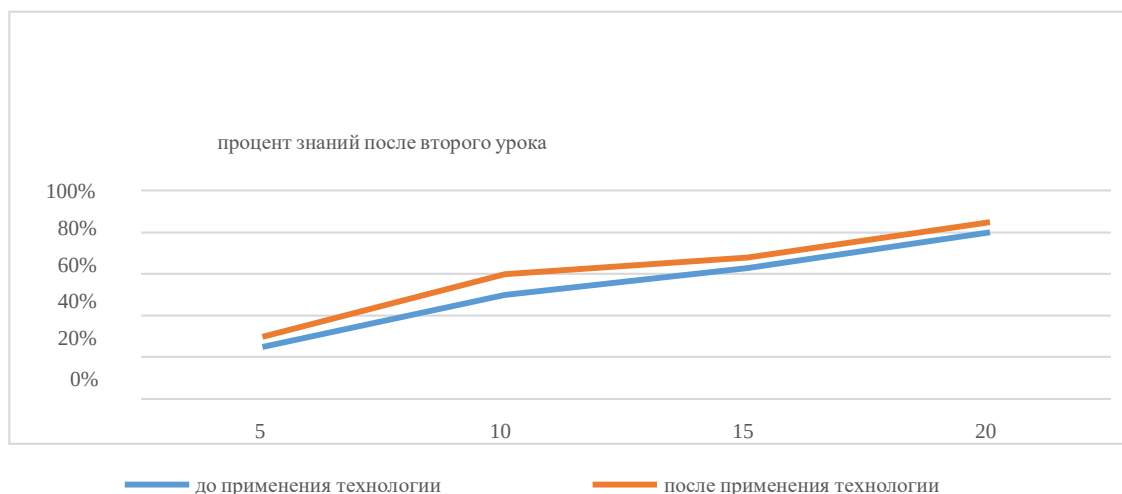
Таким образом, школьник обязан понимать содержание занимательной задачи. У него осуществляется действенная реализация этого постижения в виде предметно-операционных реорганизаций, которые направляются на обеспечение решения. Здесь определяется беспристрастная структура задачи, и в то же время расходуются неумняемые, но пригодные с точки зрения ученика средства, которыми он обладает.

Физика – один из самых сложных школьных предметов. Вместе с тем, это очень важный предмет. Современному человеку знания физической науки просто необходимы. Однако в своей работе многим учителям приходится сталкиваться с тем, что не все учащиеся осознают важность этих занятий. У таких учащихся слабая познавательность, отсутствуют учебные интересы. А, как известно, интерес – это один из сильнейших действенных мотивов человеческой деятельности.

При подборе задач нужно обращать внимание на то, чтобы их условия были наполнены любопытными и неизвестными фактами, историческими сведениями, информацией о практическом применении. Такие задачи, составленные на базе интересных фактов, содержащие межпредметные связи, несут в себе элемент занимательности и вызывают у учащихся интерес, воздействуют на эмоции учеников, способствует созданию у них положительного настроения к учению.

В системе урока занимательные задачи могут занимать разное место:

- при повторении ранее изученного материала
- при подведении к изложению нового материала
- при закреплении пройденного материала
- при индивидуальной проверке знаний учащихся, а также в ходе самостоятельных и контрольных работ

• на базе данного типа задач можно составить и нетрадиционную форму урока – урок-игру.

Одним из примеров проведения урока по методу «занимательных задач» является «Своя игра»[1]. Урок проходит в виде «Вопрос – ответ». Класс делится на несколько команд. За каждый правильно данный ответ команде начисляются баллы. Во время проведения такого урока у учеников появляется чувство конкуренции, что заставляет их больше обсуждать интересные вопросы командой, прислушиваться друг к другу и выбирать наиболее подходящий ответ. В процессе «Своей игры» материал, пройденный на уроках закрепляется (График 1).

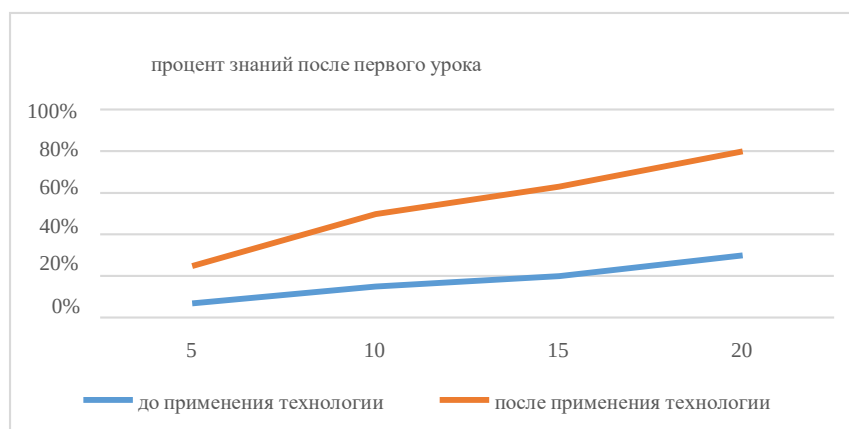
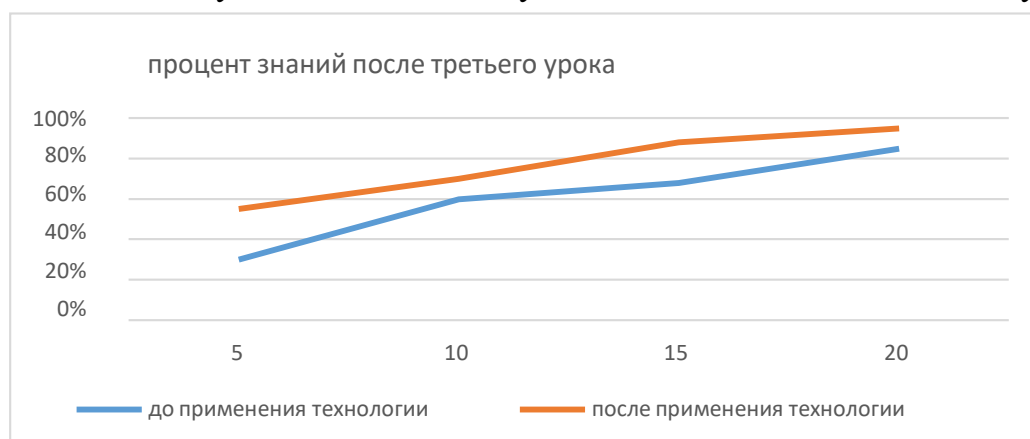

График 1.

Вторым примером является урок, основанный на ассоциативном мышлении ученика[2]. Предоставляя школьникам занимательные задачи в виде ситуаций, в которых они были или которые, когда –то видели, можно легко объяснить материал. В дальнейшем ученики будут воспринимать информацию легче, основываясь и вспоминая ассоциации с ситуацией. Данный способ помогает вывести успеваемость учащихся на высокий уровень, облегчить усвоение материала и повысить желание к обучению (График 2).

Третьим примером можно привести наглядное использование знаний на практике[3]. Ученикам предлагается самим попробовать воссоздать ту или иную ситуацию и объяснить, что происходит в процессе создания данной ситуации. Объясняя ход своей работы, ученик сможет легче запомнить

материал, а также на простом языке донести до одноклассников принцип своей работы. В данном методе имеется преимущество в виде коммуникационных навыков и задействовании всех органов чувств. Во время работы ученик будет проговаривать, слушать, видеть и осязать. В дальнейшем при воспроизведении в памяти данной ситуации, школьник будет помнить не только то, что услышал,

но и то что проговорил, увидел и потрогал

Исходя из данных примеров, можно сделать выводы:

- Метод занимательных задач повышает уровень знаний учащихся. Школьники после третьего урока с уверенностью отвечают на вопросы, вступают в дискуссию, высказывают свою точку зрения, оспаривают доводы одноклассников и т.д.

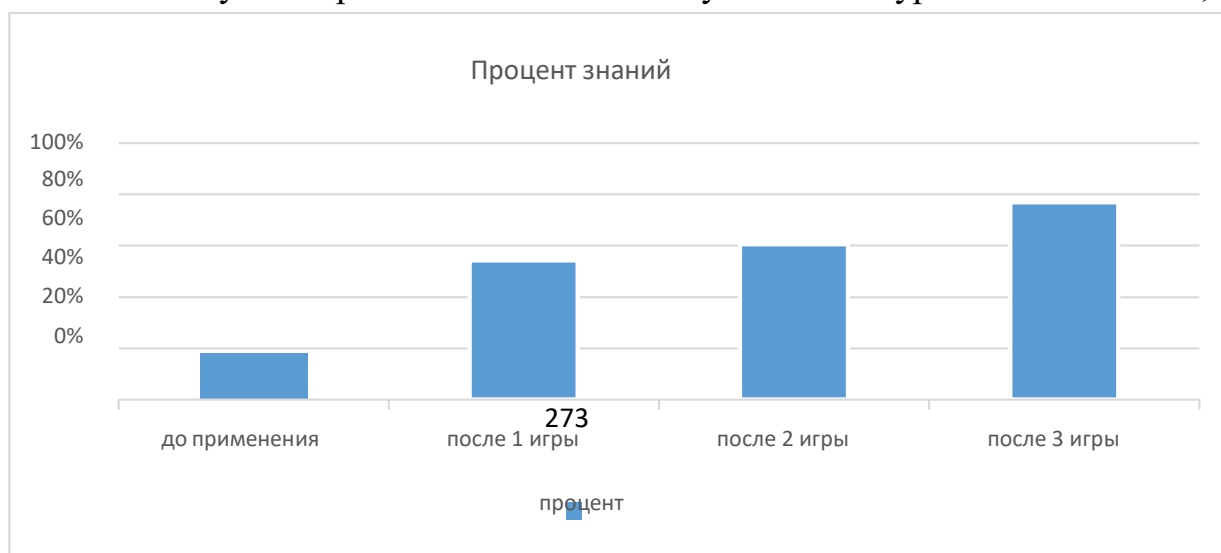
- Применение занимательных задач можно вносить в учебный процесс; это увеличит мотивацию учащихся к обучению, вызовет интерес в обучении и разнообразит учебный процесс нестандартным подходом к проведению уроков.

- Занимательные задачи развивают множество важных навыков в жизни ученика; начиная с рождения, так же и в школьные годы ученики лучше будут воспринимать новую информацию через интересные логические задачи.

- Занимательные задачи увеличивают интерес и желание к обучению.

Метод занимательных задач – один из значимых аспектов обучения. Данная технология может применяться не только по отношению к младшим, но также и к старшим классам. Игровая деятельность оставляет свой отпечаток на развитии и формировании личности ребенка, помогая усвоить больше информации.

После проведения трех уроков можно сделать вывод: занимательные задачи можно и нужно применяться с большим успехом на уроках 5-6 классов,

увеличивает интерес и мотивацию к обучению, а также повышает процент знаний материала (График 4.).

График 4.

Учителям бывает трудно сочетать метод с другими направлениями. Эффективность данного метода в том, что в нем можно сочетать несколько значимых направлений. В нем имеется свобода действий и распределение ролей, реальность и нереальность происходящего, эмоции, развлечения и многое другое.

Метод занимательных задач в обучении помогает более заинтересованному ребенку отработать умение работать в команде, воспитать ответственность, выработать мотивацию к учебе, задаться собственной целью.

Проанализировав все примеры и выводы, можно сказать, что применение решения занимательных задач актуально в современном мире.

Список литературы

1. Перельман Я.И. Занимательная физика/ Я.И. Перельман. – Москва: АСТ, 1982.
2. А.Н. Майоров. Физика для любознательных, или о чем не узнаешь на уроке. «Академия, К» Ярославль, 2013
3. Дж. Ванклив. Физика в занимательных опытах, заданиях и моделях.

РОБОТОТЕХНИКА САБАҚТАРЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ РЕСУРСТАРДЫ ҚОЛДАНУ

Бигазина Ш.Қ.

*ҚОББ «Дарын» мамандандырылған мектеп-лицей -интернаты КММ,
Қарағанды қаласы*

Бұл мақалада қазіргі заманғы білім берудегі робототехника саласында жұмыс істеуге қолайлы, оқытушы мен оқушының жұмыс істеу процессін жеңілдететін және сабақты қызықты әрі тиімді өткізуге мүмкіндік беретін интерактивті ресурстар түрлері қарастырылған.

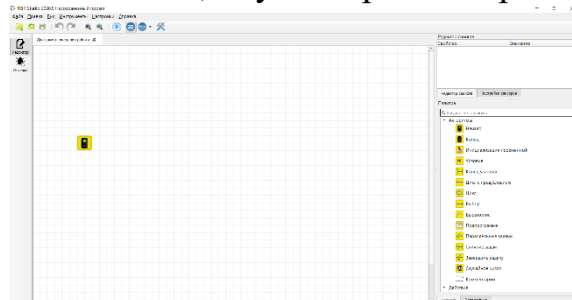
В данной статье рассмотрены виды интерактивных ресурсов, которые подходят для работы в области робототехники в современном образовании, облегчают процесс работы преподавателя и ученика и позволяют проводить занятия интересно и эффективно.

Білім беруді дамытудың қазіргі заманғы бағыттарының бірі білім берудегі робототехника болып табылады. 1980 жылы Сеймур Пейперт білім беру ортасында робототехниканы енгізгеннен бері, робототехника мектептерде бағдарламалауға, дизайнға, физикаға, математикаға, тіпті музыка мен өнерге үйрету үшін әртүрлі деңгейлерде қолданылады. 2000 жылдардың аяғынан бастап білім беру саласында робототехниканы пайдаланудың өсуі байқалады.

Біздің мектепте робототехника сабақтары 5-ші сыныптан бастап жүргізіледі. Сабақ барысында балалар тек қана конструкциялармен ғана жұмыс істеп қана қоймай, шынайы LegoMindstorms EV3, Vex конструкторлары мен Arduino, Rushberry Pi платаларының көмегімен көптеген жобаларды жасап, өз білімдерін шыңдауда.

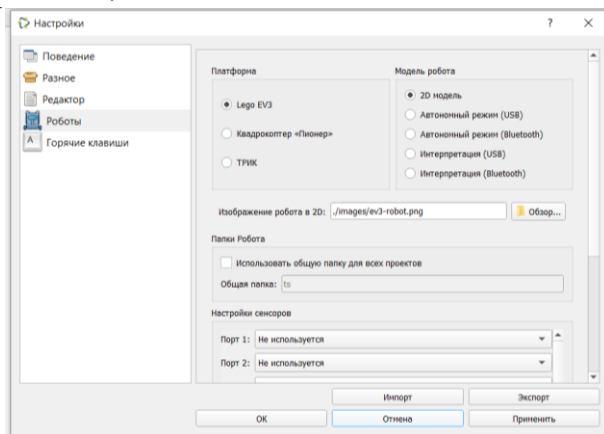
Пандемия кезінде уақытша қашықтықтан оқыту енгізілген кезден бастап роботтарды құрастыру, бағдарламалау және жұмыстың нәтижесін көру қиындық туғызғаны рас. Бірақ оның да шешімдерін іздестіріп LegoMindstorms EV3 конструкторларын Lego Digital Designer бағдарламасында 3д моделін құрастырып көрдік. 5-ші сынып оқушылары бұл бағдарламада көптеген өз шеберліктерін көрсете білді. Бірақ бұл бағдарламаның кемшілігі құрастырылған роботты бағдарламалай алмауында болып табылады.

TRIK Studio 2020 бағдарламасының артықшылығы осы роботтарға жан бітіріп, оны өз ойы бойынша бағдарламалау, аяғында нәтижесін көре алуында. Бағдарламаның интерфейсі ыңғайлы, оқушылар тез игеріп кетеді.(Сурет 1)

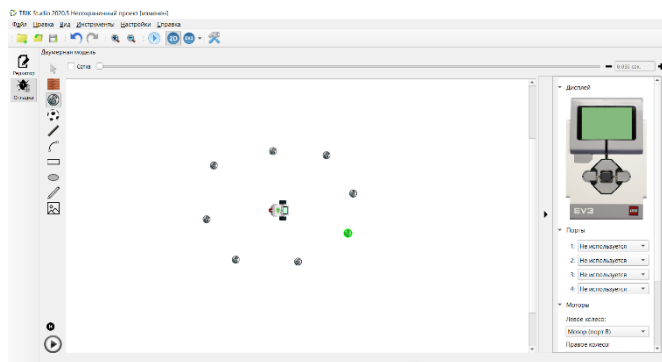
Сурет 1. Бағдарламаның интерфейсі.

Бұл бағдарламада LegoMindstorms EV3, Квадрокоптер «Пионер», ТРИК секілді конструкторлармен жұмыс жасай аласыз. Роботқа 4 портына датчиктерді қосу амалы да қарастырылған.

Сурет 2. Баптау терезесі.

Бұл жерде тек қана платформаны таңдап қана қоймай, роботтың моделін, қосылу жолында басқара аласыз. Отладка бөлімінде роботтың 2д моделіне қосымша банка, доп, сызықтар және басқа да кедергілерді қолдануға мүмкіндік бар. Сонымен қатар порттарды, моторларды басқаруды осы жерден табасыз.

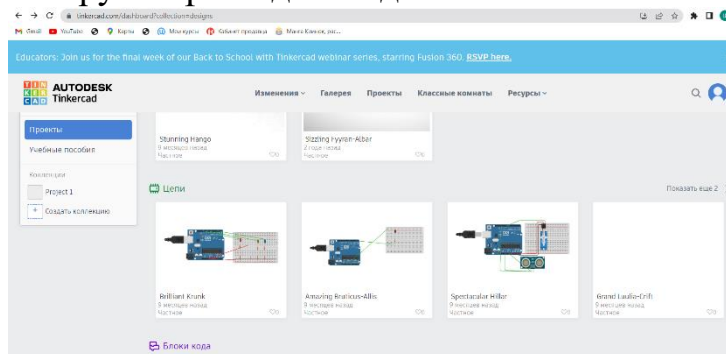

Сурет 3. Отладка бөлімі.

Бағдарламалау тілі графика, сөз түрінде берілген, ол оқушылардың қолдануына өте ыңғайлы. Қажетті командалар тізбегін құрастырып, нәтижесін сол мезетте көрсетеді.

Келесі ресурс Arduino платасымен жұмысты ұйымдастыру кезінде қолданылатын tinkercad сайты. Бұл сайтқа кіру үшін <https://www.tinkercad.com/> сілтемесі арқылы өтсеңіздер оқушы немес оқытушы ретінде тіркелуге болады. Бұл сайттың бір артықшылығы толығымен платформа ретінде қолдануға мүмкіндік бар, яғни оқушылар сіздің сілтемеңізді қолданып, сыныпқа жазылады, одан кейін сіз берген тапсырмаларды орындап жібере алады. Сонымен қатар сіз берген видео сабақтармен сызба құрастырып, нәтижесін көре алады. Бұл сайтты тек қана Arduino платасымен жұмыс жасау үшін ғана емес 3д ортада объектілерді құру үшін де қолдануға болады.

Оқушылар сіздің ғана дәрістеріңізді көрмей сол сайтта құрылған басқа сызбаларды да жасап көруге мүмкіндік алады.

Сурет 4. Tinkercad сайты.

Бұл сайт қазіргі кезде де қолданыста, себебі жасайтын жобалардың сызбасын сызып алып, бағдарламалап, нәтижесін көргеннен кейін шынайы жобаға сеніммен кірісеміз. Тағы айта кететіні қолданылатын қосымша датчиктерді және басқа да құрылғыларды көбейтсе тіптен баға жетпес, құнды оқытуға қолдануға таптырмас құрал болары анық. Оқытушы мен оқушының жұмысын жеңілдететін осындай сайттар мен бағдарламалар көптеп шығарылса нұр үстіне нұр болары сөзсіз.

Ақпараттық ресурстар:

1. <https://library.eiti.edu.kz/book/343.pdf>
2. <https://www.tinkercad.com/dashboard?collection=designs>

КӘСІПТІК БАҒДАР - МАНСАПТЫ ДАМУ ТӘСІЛІ

Бозаева Асылжан Канатовна

*Қарағанды облысы білім басқармасы Теміртау қаласы білім бөлімінің
«№ 2 жалпы білім беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі*

Аннотация: Мақалада жалпы орта білім беретін мектептегі кәсіптік бағдар мәселелері, кәсіптік бағдар беру үрдістерін анықтау мәселесіндегі ата-аналар мен педагогикалық ұжымның рөлі және олардың болашақ даму әлеуеті қарастырылған. Кәсіптік бағдар берудің негізгі ұғымдары қарастырылды, кәсіптік бағдар беру саласындағы және жоғары сынып оқушыларының өзін анықтауына, олардың кәсіби дағдыларын дамыту және болашақ кәсіби еңбегін таңдауда педагог-психологтарға көмек беруді жүзеге асырудағы ағымдық проблемалар қаралды. Әсіресе жоғары сынып оқушыларының дұрыс мамандық таңдаулары бойынша жұмыстары мен іс-шаралары көрсетілген (ППМАЖ «HR+» бағдарламасы бойынша сауалнамалар, тренингтер, оқу орындарына және кәсіпорындарға экскурсиялар, кәсіби сынамалар, «Маманға қойылатын 100 сұрақ», «Өнегелі өмір» жобалары бойынша жұмыс, «Ата-ананың жұмысындағы 1 күн» кәсіби бағдар тәжірибесі). Басты сөздер: мектеп, өзін-өзі анықтау, болашақ, мансап, кәсіптік бағдарлау, білім, проблемалар, қабілеттер, кәсіби еңбек.

Аннотация: В статье приводятся данные, позволяющие рассматривать профориентационную работу в школе. Представлены примеры проектов, помогающих школьникам определить будущую профессию. Также рассматриваются вопросы профессиональной ориентации в школах, роль родителей и учителей в определении направлений профессиональной ориентации и потенциала их дальнейшего развития. Кроме того, описаны структура, содержание и этапы профориентации. В частности, показана работа и деятельность старшеклассников по правильному выбору профессии (опросы, тренинги, экскурсии в учебные заведения и предприятия по программе «HR+» АСППМ, профессиональные тесты, работа над проектами «Маманға қойылатын 100 сұрақ», «Өнегелі өмір», «Ата-ананың жұмысындағы 1 күн»). Ключевые слова: школа, самоопределение, будущее, карьера, профессиональная направленность, образование, проблемы, способности, профессиональная деятельность.

Кез келген жол бірінші қадамнан басталады. Мектеп бітіргеннен кейін әрқайсымыз үшін қай оқуға бару керектігін таңдауы тұрады. Біз үшін алғашқы қадам кәсіби бағдар болуы тиіс. Бұл жағдайда жолдан таймас үшін дұрыс бағдар болған дұрыс. Бұл кезде мектепте дұрыс ойластырылған кәсіби бағдар жұмысы көмектеседі. Кәсіптік бағдар берудің көптеген анықтамалары бар.

Менің ойымша, келесі анықтама неғұрлым сәтті болып табылады: кәсіптік бағдарлау – бұл адамға өзінің бейімділігін, мүдделері мен қалауын түсінуге, не

істегісі келетінін шешуге және қолданыстағы еңбек нарығы аясында өз сұрауларына сәйкес келетін мамандықты немесе қызмет саласын табуға мүмкіндік беретін ғылыми негізделген шаралар мен түрлі іс-шаралар кешені.

Кәсіптік бағдар беруді тек мамандық таңдаумен ғана шектеу мүмкін емес, өйткені, соңғы жылдары осыдан 20 жыл бұрын біз болжай да алмайтын бірқатар жаңа мамандықтар пайда болды. Сондықтан, бүгінгі күні мамандық таңдау ғана емес, алдағы жылдары сіз немен айналысқыңыз келетінін түсіну маңызды.

Шындық мынада, қазіргі әлем басқаша, бүгінде тіпті, ата-аналардың өзі балаларына қай мамандықты таңдау керектігі туралы дұрыс кеңес бере алмайды. Әлі жоқ мамандықты қалай таңдауға болады? Болашаққа қандай көзқарас керек? Қандай мамандықты таңдап, еңбек нарығында сұранысқа ие болуға болады? Ересектер көмегінсіз жасөспірімге мұны іске асыру мүмкін емес. Кәсіби кеңесшінің жоғары білікті көмегі және қажет болған жағдайда психологиялық көмек қажет.

Бұрын кәсіптік бағдарлау неғұрлым шектеулі сипатта болды. Мамандық өмір бойына бір рет таңдалатын және өзгермейтін. Бүгінгі таңда бір мамандық бойынша жұмыс істеу мүмкіндігі өте аз. Қарқынды дамып келе жатқан IT-технологияларға байланысты, үнемі жаңа дағдыларды игеріп, жаңа техникамен жұмыс істеуді үйрену қажет. Басқаша айтқанда, уақытпен үндесу.

Әрбір жаңа жас буын өз өмірінде кәсібі пен болашақ ісін таңдаумен бетпе-бет келеді. Сондықтан, кәсіптік бағдар беру жұмысы жастар үшін, әсіресе мектеп бітіруші жасөспірімдер үшін әрқашан өзекті болып келді. Жас ұрпақ сұранысынан басқа, лайықты мамандық таңдау қажеттілігі ел экономикасы үшін де маңызды. Өздерінің сүйікті кәсібін толық жүзеге асыруға дайын мамандар ғана отандық экономиканың бәсекеге қабілеттілігінің өсуін қамтамасыз ете алады. Мұндай мамандарды мамандықты саналы түрде таңдауға қабілетті жауапты тұлғалар ретінде сипатталатын мектептердің әлеуметтік белсенді түлектерінің арасынан дайындауға болады. Қазіргі заманғы мектеп осындай идеалды түлектерді дайындауға ұмтылуы керек.

Қазіргі қоғамда мектеп түлектерінің алдында болашақ мамандығын таңдау және өз орнын анықтаудағы белгісіздік проблемалары кездеседі. Әрбір жоғары сынып оқушысы кім болғысы келетінін түсінбеуі мүмкін. Жоғары сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауының практикалық мәселелерін шешуге ықпал ететін бірқатар бағыттарды бөліп көрсетуге болады.

Оларға мыналар жатады: мамандықтар әлемінде бағдарлау үшін оқушыларды қажетті білімдермен және жеке ерекшеліктерін, мамандық таңдауда жеке көмек көрсету мақсатында оқушылар тұлғасын диагностикалық зерттеу әдістемесін әділ бағалау дағдыларымен қаруландыратын кәсіптік бағдар жүйесі; мамандық таңдаудың қоғамдық-маңызды себептері; оқушыларды мамандықты саналы таңдауға дайындау үдерісінде мәдениет элементтерін қалыптастыру;

Мамандық таңдау-адам өміріндегі ең маңызды шешімдердің бірі, өйткені бәрі жұмыс мүдделері мен мүмкіндіктері сәйкес келуін, қуаныш әкелгенін және

лайықты төленгенін қалайды. Мамандықты таңдауға - жеке қызығушылықтары, қабілеті, достары мен ата-аналарының пікірлері сияқты көптеген факторлар әсер етеді. Мамандықты өз бетінше таңдаудағы ең маңызды кедергілердің бірі- түрлі мамандықтар мен қажетті білім алуға болатын оқу орындары туралы ақпараттың жетіспеуі. Мамандық таңдау кезінде мектеп түлегінде кейде, өте қарама-қарсы, көптеген сұрақтар туындайды.

Көптеген ата-аналар, баласының болашағын ойлау кезінде баланың өз пікірі мен қабілетін ескермейді, көбіне, баланың мүмкіндіктері мен тілегіне емес, болашақ мамандықтың беделділігі мен табыстылығына мән береді. Балалардың өздері әрдайым бағытын дұрыс таңдамауы мүмкін, көбінесе, сәнге енген үрдістерді басшылыққа алады немесе достарының әсер етуімен әрекет етеді. Тағы бір мәселе – ата-аналар мен мектеп оқушыларының нашар хабардарлығы. Оқушының кейбір мамандықтарға назар аудармау жағдайы жиі туындайды, өйткені, ол осы мамандықтағы адамдардың немен айналысатынын білмейді. Кейбір оң нәтижелерге қарамастан, кәсіптік бағдарлау жұмысы қазіргі жағдайда әлі күнге дейін басты мақсаттарына қол жеткізген жоқ және зерттеу үшін өзекті тақырып болып табылады.

Биылғы оқу жылынан бастап барлық мектептерде педагог кәсіби бағдар беруші штат бірлігі енгізілді. Әр мектепте мамандар, кәсіби бағдар беру жұмыстарын дұрыс ұйымдастырып оқушылармен, ата-аналармен тығыз жұмыс жүргізсе, әр мектеп түлегі болашақ мамандықтарын таңдауда оң шешімдерін табады. Және де осы оқу жылынан бастап «Мамандығым – Болашағым» жобасы аясында болашақ мамандықтарды қамтитын жаңа мамандықтар атласы әзірленеді.

Кәзіргі таңда Қазақстанда кәсіптік бағдар беру қарқынды жүріп жатыр. Соңғы жылдары дәстүрлі тесттерден, мамандық таңдау бойынша консультациялардан және кәсіби сынамалардан басқа, кәсіпорындар мен компаниялардағы экскурсиялар танымал бола бастады, тәлімгерлік дамуда, мектептерде, колледждер мен университеттерде кәсіптік бағдар беру кабинеттері ашылып, оқушылардың мамандық таңдауына оң бағыт-бағдар беруде. Мектептерге көрмелерге қатысуға, университеттердегі Ашық есік күндеріне, тренингтерден, тесттерден өтуге, кәсіби сынамаларға және т.б. іс-шараларға шақыру жіберіледі. Алайда, олар әрдайым жақсы және тиімді бола бермейді, кейбіреулері «белгі қою үшін» ғана өткізіледі, ал кейбіреулері жоғары деңгейде ұйымдастырылып өткізіледі. Кәсіби сынама – мамандық таңдауда іскерлік, қаржылық, әлеуметтік және басқа да қарым-қатынастарда тұлғаның қызметі мен мансабына ықпал етеді. Кәсіби сынама – маманның кәсіби қызметінің шағын үлгісі. Басқаша айтқанда, бұл кәсіби қызметтің белгілі бір түрінің элементтері модельденетін кәсіби сынақ деп те айтуға болады. Кәсіби сынақтың көмегімен оқушы өзі таңдағалы отырған немесе таңдаған кәсіби қызметте тәжірибе жинақтайды.

Кәсіби бағдар беру экскурсиясы – оқушыларды өндіріспен, техникамен, түрлі кәсіпорындар технологиясымен және мамандықтар негіздерімен таныстырудың ең тиімді түрінің бірі.

Экскурсия - кәсіби бағдар беру жұмысының бір түрі болып табылады, мамандыққа қызығушылығын қалыптастыруға үлкен ықпалын тигізеді, өйткені, онда көрнекілік пен қолжетімділік талдау, салыстыру, таңдау жасау мүмкіндігі біріктіріледі. Экскурсия - кәсіби бағдар беру жұмысының бір түрі болып табылады, мамандыққа қызығушылығын қалыптастыруға үлкен ықпалын тигізеді, өйткені, онда көрнекілік пен қолжетімділік талдау, салыстыру, таңдау жасау мүмкіндігі біріктіріледі. Экскурсиялар шолу, тақырыптық, кешенді, кәсіптік-графикалық болып бөлінеді.

2021 жылдан бастап Қарағанды облысында «Психологиялық-педагогикалық мониторингтің «HR+» автоматтандырылған жүйесі», сондай-ақ «MyCollege» жүйесі енгізілді.

Кәзіргі таңда бұл жүйемен СҚО, Павлодар, Нұрсұлтан қаласы және Шымкент қаласының бірнеше мектебі жұмыс жасауда.

Бұл бағдарламаның мақсаты: педагог-психологтардың жұмысын автоматтандыру. ППМАЖ «HR+» қамтылған педагог-психолог қызметінің міндеті: Психологиялық кеңес, Психологиялық білім беру, Психологиялық диагностика, Алдын алу және түзету, Оргметодикалық қызметтердің барлығын элетронды түрде жүрізуіне мүмкіндік береді.

Бағдарламаның тиімділігі: оқушылардан алынған сауалнамалардың жауабы дер кезінде шығады. Бұл жүйеде барлық нәтижелер қол жетімді. Психологиялық диагностикалар автоматтандырды. Оны өткізу бұрынғыдан да оңай болды. Барлық нәтижелер бірыңғай базаға жинақталады. mycollege.kz - платформа, оның көмегімен түлектер бүгінде өздеріне лайықты мамандықты таңдап, облыстың қандай колледждерінде білім алуға болатынын біле алады.

Мектеп кәсіптік бағдар беру жұмысы нысаны мен тәсілдерін өзі таңдайды. Мектептерде кәсіптік бағдар беру жұмысы негізінен, оқу және тәрбие жұмысы шеңберінде – сынып сағаттарында, сыныптан тыс жұмыстарда (оқушылар үшін түрлі үйірмелер мен секциялар ұйымдастыру) және мектептен тыс қызметте (түрлі кәсіптік бағдарлау іс-шаралары) педагогикалық ұжыммен жүргізіледі. Кәсіби диагностика мен кәсіби кеңес беруден басқа, қалалар мен аудандар деңгейінде мектеп бітіруші сынып оқушыларымен және ата-аналармен ауқымды кәсіптік бағдарлау іс-шаралары ұйымдастырылады. Біздің мектептегі ең танымал жобалар «Маманға қойылатын 100 сұрақ», «Өнегелі өмір» жобалары бойынша жұмыс 5-11 сынып оқушыларымен жүргізіледі. «Маманға қойылатын 100 сұрақ» жобасы бойынша кездесуге сыныптағы ата-ана шақырылады. Жастарды еңбекке баулу және мамандықтарын дұрыс таңдауға бағыт беру маңызды істердің бірі. Саналы түрде тандалған мамандық жеке тұлғаның болашақ өміріне әсер етеді. Болашақтағы кәсіби мақсатына дұрыс бағыт алған оқушы бойындағы қабілетін шығармашылықпен дамыта білсе сапалы маман ретінде қалыптасатыны белгілі.

«Өнегелі өмір» жобасы оқушыларды өмірдің әртүрлі салаларындағы табысты адамдармен кездесу өткізу. Мақсаты Жетістікке жеткен адамдар мысалында оқушы тұлғасының рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру. Тұлғаны үлгі ете отырып,оның еңбек жолындағы адалдығы мен қайсарлығын үгіттеу. Адам өмірінде мамандықтың алатын орны, маңызы туралы түсінік қалыптастыру.

«Ата-ана жұмысындағы 1 күн» кәсіптік бағдар беру тәжірибесі жобасы. Бұл өте қызықты жоба. Негізінен бұл жобаны кәсіптік бағдар беру апталығы өткізу кезінде жүргізіледі. Бұл жобаға бастауыш сынып және орта буын оқушылары қызығып қатысады. Мақсаты: болашақта мамандық таңдай білуге бағыт бағдар беру,кәсіпкерлікке ынталандыру, өзіндік тәртіпке және іскерлік қызметке баулу. Ата – анасының мамандығын таныстыру. Оқушылардың бойына жақсы қасиеттерді сіңіру, мамандық таңдай білуге, еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу. Нәтижесінде бастауыш сынып «Ата-анамның мамандығы атты фото көрме ұйымдастырамыз. Орта буын оқушыларына презентация байқауы ұйымдастырылады.

Қазіргі мектептерде оқушы тереңдетіп оқығысы келетін бейіндік пәндерге бөлу үрдісі орын алған. Бірақ тек бейінді бөлу, басқа кәсіптік бағдарлау әрекеттерінсіз қалаған нәтижеге жеткізуі мүмкін емес. Келесі заңдылық анықталды: кәсіптік бағдарлау жұмыстары елде неғұрлым жоғары бағаланып, оларға көп уақыт пен көңіл бөлінгенде ғана, ел экономикалық (жан басына шаққандағы табыс) және мәдени тұрғыдан дамып отырған. Дәл осы балалар болашақты қалыптастырады. Сондықтан, жас ұрпаққа қамқорлық жасай отырып, жастар да өз болашағын қалыптастырады. Қазіргі әлемде жоғары білікті мамандар ең жоғары құндылыққа ие, Егер сіз өз ісіңізді жақсы көретін болсаңыз, осындай маман бола аласыз, сондықтан, көп уақыт арнап, жұмыс істеуге дайын боласыз. Ал жасөспірімдер өздерінің немен айналысуы қажеттігін, өздерінің мықты тұстары бар екендігін және неге баса назар аудару керектігін ересектер көмегінсіз қалай түсінеді? Мұны басқалардың көмегінсіз іске асыру оңай емес.

Дамыған мемлекеттерде кәсіптердің жаңа түрлерімен бастауыш сыныптарда таныса бастайды, ал жоғары сыныптарда оқушылар кім болғысы келетінін алдын-ала біледі және кәсіби дайындығы бағытын өзгерту мүмкіндігі қарастырылған. Сондықтан, мектептерде ерте кәсіптік бағдарлау енгізіледі. Кәсіби өзін-өзі анықтаудағы алғашқы қадамдарды оқушылар бастауыш мектепте жасауы керек, сондықтан ерте кәсіптік бағдарлау дәл осы кезеңде жүргізілуі өте оңтайлы. 7-10 жаста балалар әлі де қызмет түрлерін «беделді» және «беделді емес» деп бөлмейді, сондықтан олардың кәсіби таңдау шеңбері жоғары сынып оқушыларына қарағанда әлдеқайда кең. Бірінші сыныптан бастап балада әр мамандықтың маңыздылығы туралы хабардар болу түсінігін қалыптастыру, жауапкершілік пен еңбекке деген сүйіспеншілікті дамыту қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы.Алматы, 2007.

2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2018 жылғы 19 желтоқсандағы № 692 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында білім алушылардың диагностикасын жүргізу және кәсіптік бағдарын айқындау жөніндегі әдістемелік ұсыным
3. «Халықты жұмыспен қамту туралы» Қазақстан Республикасының Заңы
4. "Бизнестің жол картасы-2025"
5. Жолмұқан Түрікпенұлы. Кәсіптік бағдар. -Алматы: Санат.

«ӘЛИЯ» ӘСКЕРИ ВИРТУАЛДЫ АЛАҢЫ» САЙТЫ – АҚПАРАТТЫҚ МЕКТЕП МӘДЕНИЕТІНІҢ КӨЗІ

Болкенбаева Айгерим Даулетияровна

*Қарағанды облысы Шет ауданы
«Жамбыл Ақылбаев атындағы мектеп-гимназиясы» КММ*

Аңдатпа. «Әлия» әскери виртуалды алаңы» сайты – ақпараттық мектеп мәдениетінің көзі» мақаласында «Әлия»- әскери виртуалды алаңы» зерттеу жобасы талданған. Білім беру жүйесінде жалпыұлттық құндылықтардың негізін қалаушы фактор ретінде зияткерлік-тәрбиелік капиталдың маңызын сайт арқылы жүзеге асыру көзделген. Білім алушылардың әрі адамгершілік, әрі патриоттық, әрі азаматтық сезімдерін нығайтуға бағытталған тиімді тәжірибе ұсынылған. Әскери мамандықтардың кәсіби ақпарат алаңы құрылған. «Жас сарбаз» сыныбының бағыты мен атқарып жатқан іс-әрекеттерінің бір парасын көрсетіп, әлеуметтік желілілердің көмегімен заманауи тілде сөйлеп, ерлігі елге аян батырлардың сара жолдарын насихаттаған, әскери өмір мен әскери мамандықтарға шолу жасап, патриоттық сезімді арттыру жолдарын қарастырған. «Әлия» әскери виртуалды алаңы» сайтын құрған, батырлар туралы мағлұматтарды сайтқа тіркеген, әскери бейнероликтер мен вайндарды жинақтаған, «Жас сарбаз» сыныбының жұмысын насихаттаған, әскери мамандықтар мен оқыту оқу орындары туралы ақпараттың саралаған, БАҚ беттері және әлеуметтік желімен байланыс орнатқан, ақын-жазушылардың әскери тақырыптағы шығармаларын енгізген, кино мен тарихи шындық көріністерін жүйелеген, Б.Момышұлының қанатты сөздерінің айдарын қосқан. Жаңалығы – сайтта әскери тақырыптағы әр типтегі мағлұматтар топтастырылған.

Аннотация. В статье «Алия» военная виртуальная площадка» – источник информационной школьной культуры» проанализирован исследовательский проект. В системе образования предусмотрена реализация значения интеллектуально-воспитательного капитала как основополагающего фактора общенациональных ценностей. Представлен эффективный опыт, направленный на укрепление нравственных, патриотических и гражданских чувств

обучающихся. Создана профессиональная информационная площадка военных специальностей. Сайт пропагандирует работу класса "Жас сарбаз", анализировал информацию о военных специальностях и учебных заведениях, налаживал контакты со СМИ и социальной сетью, внедрял произведения поэтов и писателей на военную тематику, систематизировал сцены из мира кино и исторической реальности, включил рубрику крылатых выражений Бауыржана Момышулы. Новизна сайта: сгруппированы сведения различных типов военной тематики.

Мектебімізде «Әлия» әскери виртуалды алаңы» зерттеу жобасы сайт арқылы жүргізілуде. QR кодты сканерлеп, сайтқа өтуге болады). «Әлия» әскери виртуалды алаңы» балалардың құндылыққа негізделген адамгершілік,

азаматтық, патроттық сезімдерін нығайтуға бағытталған. Мақсаты: «Жас сарбаз» әскери сыныбының бағыты мен атқарып жатқан іс-әрекеттерінің бір парасын көрсетіп, әлеуметтік желілілердің көмегімен заманауи тілде сөйлеп, ерлігі елге аян батырлардың сара жолдарын насихаттау, әскери өмір мен әскери мамандықтарға шолу жасап, баулу,

патриоттық сезімді арттыру. Ол үшін сайтқа әскери тақырыпқа қатысты біршама ақпараттар жүйелі түрде топтастырылды.. Яғни аталған мақсатқа қол жеткізу үшін төмендегі міндеттер жүргізілді:

- ✓ «Әлия» әскери виртуалды алаңы» сайты құрылды;
- ✓ Батырлар туралы мағлұматтар сайтқа тіркелді;
- ✓ Әскери бейнероликтер мен вайндар жинақталды;
- ✓ «Жас сарбаз» сыныбының жұмысы насихатталды;
- ✓ Әскери мамандықтар мен оқыту оқу орындары туралы ақпарат сараланды;
- ✓ БАҚ беттері және әлеуметтік желімен байланыс орнады;
- ✓ Ақын-жазушылардың әскери тақырыптағы шығармалары енгізілді;
- ✓ Кино әлемі мен тарихи шындық көріністері жүйеленді;
- ✓ Бауыржан Момышұлының қанатты сөздерінің айдары қосылды.

Аталған сайт – әскери мағлұматтар топтастырылған зерттеу алаңы. Жобаның жаңалығы – сайтта әскери тақырыптағы әр түрлі типтегі мағлұматтар топтастырылды. Практикалық мәні – Әлия Молдағұлованың ерлігіне арналған әдеби туындыларға қысқаша әдеби талдау жасалды. Бауыржан Момышұлының қанатты сөзі мақалмен үндестірілді. Онлайн режимде әскери қызметкерлермен кездесу ұйымдастырылды. Кино әлемі мен тарихи шындық сәйкестендірілді, әлеуметтік желінің мүмкіндіктері пайдаланылды. Нәтижесінде аталған сайт әскери мамандыққа баулудың заманауи қорына айналып отыр [1].

Сайтта Әлия Молдағұлованың туған жері, өмірі, ерлік істері, наградалары мен қойылған ескерткіштер жайлы ақпарат жинақталған. Тиісті батырманы басу арқылы Қобда өңіріне шолу жасап, сілтеге өту арқылы википедиядағы мағлұматтармен танысуға болады. Сонымен қатар Әлия Молдағұлова туралы туындылар бір кестеге топтастырылған. Мәселен:

Жинақ	Поэма	Ән	Повесть	Дер. фильм	Балет
«Әлия-Мәншүк»	Т.Молдағалиев “Әлия-Мәншүк”; С.Жиенбаев «Әлия»; К.Деркаченко, Р.Трофимов «Әлия» т.б	Е.Ашықбаев «Он тоғыз жас» А.Утегенов “Песнь Праматери Хобды”	Ә.Оралбай “Әлия”, Я. Хелемский «Әлияның жүрегі», Ж.Жұмақанов “Әлия Молдағұлқызы”	Ю.Пискунов “Әлия”	М.Сағатов «Әлия»
				Болат Шәмшиев «Мергендер»	Спектакль Әкім Тарази «Әлия»

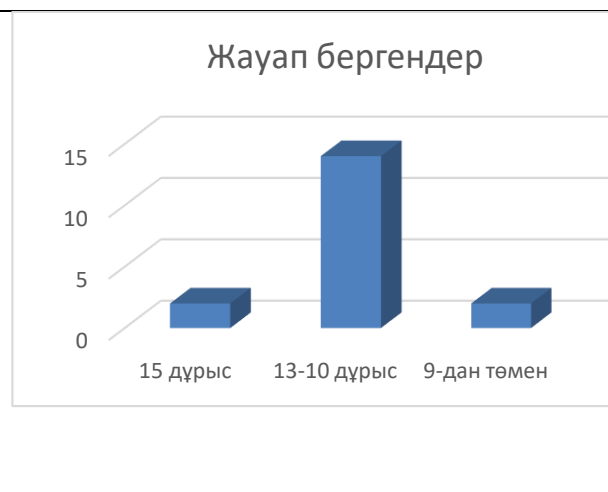
Кейбір әдеби туындыларға әдеби тұрғыдан талдау жасалынды:

Автор	Үзінді	Әдеби талдау	Тәрбиелік маңызы
С.Жиенбаева «Әлия» поэма	Даламыздың даңқысың, Балауса гүл – балғын қыз. Жанын қиып халқы үшін, Жанып түскен ақ жұлдыз	Метафора Эпитет Аллитерация ААБА-ұйқасы	Ерлік білектен емес, жүректе!

Ә.Нұрмаханова «Шығыс шынары» шығармасы бойынша 6-сынып оқшыларымен тәжірибе жүргізілді. Яғни әрі патриоттық сезімді арттыру, әрі әскери сыныпқа тарту мақсатында жұлдесі бар байқау ұйымдастырылды. Жеңімпазға демеуші тарапынан сыйға «бірліктер» берілді. Кітапты қаншалықты меңгергендіктері қабылдағаны сұрақ жауап арқылы сұралды. Шығарманың сюжеті бойынша жүйелі 15 сұрақ құрастырылды. Үлгісі:

еті	Сұрақтар	Жауабы	Нені дәлелдейді?
	Мәншүк Саратовқа келгеннен кейін бара бастаған жер?	Балабақша	Жүліктігін
	Балабақшадағы алғашқы күндердің қиындығы немен байланысты болды?	Орыс тілін білмейтіндігімен	Ауылдан келген бала тәрбиесін
	Мәншүк бұл қиындыққа қалай төтеп берді?	Мойымай	Өжеттікті

Кітап оқығандар саны	20
Сынаққа қатысқандар саны	15
Барлық сұраққа дұрыс жауап бергендер саны	2
Орындау уақыты	5 мин 5 мин 55 сек
13-10 дұрыс	14
9-дан төмен	2
Ескерту! Қалған қатысушыларға сертификат берілді	

Сайтта әскери мамандықтардың түрлері жайлы да сөз қозғалады: құрлықтағы әскер. шекарашылар, әуе әскері, десанттар, ұшқыштар, теңіз флоты, су асты флоты. Әскери мамандықтардың ерекшеліктері айтылады. «Жас

сарбаз» әскери сыныбының өмір тіршілігі туралы YouTube канал және Tiktok желісімен заманауи тұрғыда байланыс жұмыстары жүргізілуде. Яғни әлеуметтік желінің мүмкіндігін пайдалана отырып, «Жас сарбаз» сыныбына бала тарту мәселесі қоса қолға алынып отыр. БАҚ беттеріне мақала жариялану арқылы да әскери мамандықтар мен ер есімі елдің есінде қалулары тиіс дара тұлғалардың өмір жолдары ұлықталуда. Жарық көрген мақалалар да сайтқа орналастырылған.

Сайттың келесі бөлімінде Бауыржан Момышұлының қанатты сөздері тіркелген. Әр сөзі отты, намысты екені аян [1].

Қорыта келгенде, «Әлия» әскери виртуалды алаңы» жобасы көздеген мақсатына жетті. «Жас сарбаз» сыныбының бағыты мен атқарып жатқан іс-әрекеттерінің бір парасын көрсетіп, әлеуметтік желілілердің көмегімен заманауи тілде сөйлеп, ерлігі елге аян батырлардың сара жолдарын насихаттау, әскери өмір мен әскери мамандықтарға шолу жасап, патриоттық сезімді арттыру жүзеге асты.

Сайтта әскери тақырыптағы мағлұматтар топтастырылды. Нәтижесінде сауалнамалар алынып, кездесулер ұйымдастырылып, сұхбаттар жүргізілді. «Оқуға құштар мектеп» жобасын қоса іске асыру мақсатында байқау ұйымдастырылды. Жеңімпаз анықталды. Заманауи түрде әлеуметтік желінің мүмкіндіктері пайдаланылды. Кино әлемі мен тарихи шындық сәйкестендірілді.

«Әлия – әскери виртуалды алаңы» сайтын әскери мамандыққа баулудың заманауи қорына айналатынына сенім білдіреміз. Аталған сайт қаржыландырылып, аясы кеңейсе, кино әлеміне соғыс тақырыбында жаңа туындылар дүниеге келсе, жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу мәселесі айтарлықтай жүзеге асар еді.

Әдебиеттер тізімі

1. <https://sites.google.com/d/1A4IObbWpexeCsYJCbZJGUcpOACLX2nnpn/edit>
2. <https://massaget.kz/blogs/16612/>

ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Бондаренко Н.Ф., Салихова С.Р.

*КГУ «Гимназия № 93», г. Караганды
учителя начальных классов*

Новые образовательные стандарты требуют, чтобы в начальной школе ребёнок научился не только читать, считать, и писать, чему и сейчас учат вполне успешно. Ему должны привить две группы новых умений. К первой относится группа универсальных учебных действий, составляющих основу умения учиться: навыки решения творческих задач и навыки поиска, анализа

информации. Ко второй – формирование у детей мотивации к обучению (желание учиться), помощи им в саморазвитии и самоорганизации.

В связи с тем, что дети, действительно, требуют деятельности, их нужно вовлекать в творческую, проектную, исследовательскую деятельность.

Проектный метод обучения активно применяется во многих школах Казахстана. Педагоги и ученики – активные участники различных республиканских и международных проектов. Проектная деятельность формирует у школьников качества и умения, необходимые человеку XXI века:

- ответственность и адаптивность;
- коммуникативные умения, креативность и любознательность;
- критическое и системное мышление;
- умение работать с информацией и медиа ресурсами.

Наша школа занимается проектной деятельностью уже на протяжении многих лет. Учителями гимназии разработан и успешно используется курс «Исследстан», который включён в гимназический компонент дополнительного образования. Данный курс проводится еженедельно с 1 по 4 класс.

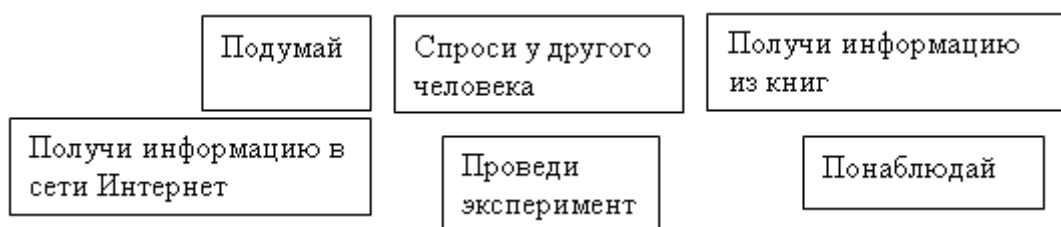
Задача курса – дать ученику возможность развить свой интеллект в самостоятельной творческой деятельности, с учётом индивидуальных особенностей и склонностей.

Для учителя исследовательская деятельность – это возможность творческого роста, перехода на новый уровень профессиональной самореализации, освоение современных педагогических и информационных технологий.

Специфика исследовательской работы в начальной школе заключается в систематической направляющей, стимулирующей и корректирующей роли учителя. Главное для учителя – увлечь и «заразить» детей, показать им значимость их деятельности и вселить уверенность в своих силах, а так же привлечь родителей к участию в школьных делах своего ребенка. Многие родители никогда не имели возможности участвовать, в каких либо делах, не связанных с их профессией или чисто родительской деятельностью. Мы даём им возможность сблизиться со своими детьми, участвуя в учебно-исследовательской деятельности. Эта работа стала для многих родителей интересным и захватывающим делом. Они вместе с детьми делают фотографии, выполняют несложные исследования по наблюдению за выращиванием растений, погодными явлениями, помогают подбирать информацию для теоретического обоснования проектов, помогают ребенку готовить защиту своей работы. Работы получаются очень интересными, ведь это общий интерес и совместный труд ребенка и родителей. Для организации учебно-исследовательской деятельности используем систему, которая состоит из следующих этапов:

Первый этап – тренировочные занятия с классом (знакомство первоклассников с техникой проведения исследования).

Тренировочные занятия.

Начиная со 2 класса - формирование умений видеть проблемы и поиска их решений (методы исследования): выдвижение гипотезы, вопросы по проблеме, определение понятий (загадки), сравнение, обобщение, классификация, наблюдение (сравнение парных картинок), эксперимент, умозаключения.

Эти и другие виды заданий позволяют сформировать необходимые умения для создания исследовательской работы или проекта.

Каждый учащийся класса выполняет проект по своим силам и интересной для него теме. На итоговом уроке кроме защиты своих работ, выполненных самостоятельно или под руководством учителя, происходит систематизация и накопление материала для дальнейшей работы. Информационно-коммуникационные технологии расширяют возможности учителя для введения учеников в увлекательный мир, где им предстоит самостоятельно добывать, анализировать и передавать другим информацию. Научить ребёнка работать с информацией, научить учиться - важная задача современной начальной школы. Важен сам процесс участия в учебной или творческой работе. У ребят появилась потребность в творческом самовыражении, стремление быть полезным классу, школе, семье.

Итог проектной работы – это рукописные книги с рисунками, аппликациями, рассказами и стихотворениями. Нами активно используются: метод проектов, метод погружения, методы сбора и обработки данных, «мозговой штурм», исследовательский и проблемный методы.

Особое внимание уделяется анализу справочных и литературных источников. Ставим эксперименты, проводим опытную работу. Так на уроках окружающего мира, изучая комнатные растения, учащиеся узнали, что некоторые растения обладают лечебными свойствами и, чтобы узнать об этом более подробно были подготовлены проекты «Аптека на окне», «Загадки ромашки», «Подарок маме». Наблюдая сезонные изменения в природе, был проведён эксперимент и подготовлен проект «Почему тает снег», «Секреты воды». Результатом работы над проектом, его выходом, является продукт, который создается участниками проекта в ходе решения поставленной проблемы. В своей работе с учениками начальных классов мы значительное место уделяем организации самостоятельной проектной деятельности, направленной на создание ими собственных творческих, исследовательских проектов. Дети младшего школьного возраста уже по природе своей исследователи.

Проектная деятельность позволяет расширить цели и задачи уроков, изменить их форму. Уроки-проекты дают возможность снять перегрузки с младших школьников. Интересная работа, какой является проектная

деятельность, не вызывает напряжения и спада мыслительных процессов детей, а значит проекты можно считать здоровьесберегающими технологиями.

Метод проектов в начальной школе требует интеграции знаний учеников в различных предметных областях: это и музыка, и окружающий мир, и изобразительное искусство, и литературное чтение, и краеведение, и экология, и технология, и русский язык.

В результате за 3 года обучения наши дети принимали активное участие в школьных научно-практических конференциях: «Гимназическое научное общество малышей (ГНОМ)» для младших школьников, «Малая Академия наук юных исследователей г. Караганды», Республиканский конкурс научных проектов «Зерде». В рамках Республиканского экологического проекта «ЭКО Челлендж», посвящённому утилизации отходов нами были проведены творческие проекты совместно с родителями: мастер класс «Оригами поделки из старых журналов», «Творческая мастерская Очумелые ручки», защита проектов по утилизации батареек и создание термоконтейнера. Организованы дефиле моделей и выставка поделок «Вторая жизнь мусору», а так же конкурс на лучший креативный мусорный контейнер. У ребят появилась потребность в творческом самовыражении, стремление быть полезным классу, школе, семье и стране. Мониторинговые исследования подтверждают наличие следующих изменений:

- ✓ Сформированность обще учебных изменений.
- ✓ Позитивная динамика усвоения предметных знаний.
- ✓ Победители и призеры всевозможных конкурсов.

В заключение хочется отметить, что если в первом классе желающих защитить свой проект было не слишком много, всего лишь 25-35%, то во втором классе количество проектантов увеличилось до 50-60%, а в третьем классе тему проекта многие выбрали ещё на летних каникулах. Количество проектов составило уже 73-85%. В процессе выполнения проекта у учащихся появляется чувство удовлетворения от достижения результата, содержательности и значимости выполняемой работы, возрастает самоуважение, признание со стороны окружающих, что благотворно влияет на личностное самоопределение ребенка. Если ученик сумеет справиться с работой над учебным проектом, можно надеяться, что в настоящей взрослой жизни он окажется более приспособленным: сумеет планировать собственную деятельность, ориентироваться в разнообразных ситуациях, совместно работать с различными людьми, т.е. адаптироваться к меняющимся условиям

Нельзя научить другого тому, чем сам не владеешь. И как нет детей без фантазии и воображения, так и не может быть педагога без творчества и исследовательских порывов.

Литература:

1. Краля Н.А. Метод учебных проектов как средство активизации учебной деятельности учащихся: Учебно-методическое пособие / Под ред. Ю.П. Дубенского. – Омск: Изд-во ОмГУ, 2005. – 59с.

ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Н.С.Бондарь

*Учреждение «Костанайский социально-технический колледж»,
г.Костанай*

Аннотация. В статье рассматривается связь между индивидуальным проектом и исследовательской деятельностью, задачи проектно-исследовательской работы с использованием цитат знаменитых педагогов, поэтов и т.п.

Аннотация. Мақалада жеке жоба мен ғылыми-зерттеу қызметінің арақатынасы, атақты мұғалімдердің, ақындардың және т.б.

«Когда маленькие дети приходят в школу, их глаза светятся. Они хотят узнать от взрослых много нового, интересного. Они уверены, что впереди счастливая дорога к знаниям. Всматриваясь в унылые и равнодушные лица старшеклассников на многих уроках, невольно задаешь себе вопрос: «Кто погасил их лучезарные взгляды? Почему пропало желание и стремление?» — это наблюдение Шалвы Александровича Амонашвили актуально и по сей день.

Поэтому одной из главных задач современного образования можно назвать мотивацию обучающихся к учению.

Работа над индивидуальным проектом, исследовательская деятельность является одним из методов воспитания мотивированных обучающихся. Обучающиеся, работая над проектами, овладевают методами научной творческой работы и принимают участие в поиске информации, исследованиях, что позволяет им почувствовать уверенность в себе, «не потеряться», самоутвердиться, ощутить радость успеха [2, с.289].

Таким образом, задачами проектно-исследовательской работы являются:

1. мотивировать обучающихся к учению: «Сильное желание чему-то научиться — это уже 50% успеха» Дейл Карнеги;

2. формировать у обучающегося интерес к научному творчеству: «Научиться можно только тому, что любишь» Гёте И.;

3. развивать творческое мышление и самостоятельность у своих учеников: "Не уметь хорошо выражать своих мыслей — недостаток; но не иметь самостоятельных мыслей — еще гораздо больший; самостоятельные же мысли вытекают только из самостоятельно же приобретаемых знаний." К.Д. Ушинский;

4. использовать индивидуальный подход в работе с обучающимися на своих занятиях и во внеурочное время;

5. выявить склонность обучающегося к определенному виду деятельности и обеспечить реализацию его творческого потенциала;

6. развивать аналитическое и критическое мышление обучающихся в процессе творческого поиска и проведения исследований;

7. дать более глубокие знания: «Исследование создает новое знание» Нил Армстронг;

8. помочь обучающимся утвердиться в выборе профессии, подготовиться к дальнейшему развитию.

Ценность работы над индивидуальным проектом заключается в том, что обучающиеся получают навыки научной работы на первом году обучения. Они учатся работать с литературой, ресурсами Интернет, критически подходить к материалам учебной литературы и Интернета, выполнять отбор полученной информации, анализировать результаты и делать выводы [1, с.53].

Индивидуальный проект - это маленькое открытие уже открытых научных закономерностей, но поскольку студент проходит практически все этапы настоящей научной работы, проходит самостоятельно, лишь направляемый преподавателем, поэтому она ценна возможностью раскрыть творческие способности обучающегося [3, с.120].

Обучающимся Костанайского социально-технического колледжа после работы над индивидуальным проектом на 1 курсе намного проще работать над исследовательскими проектами, так как они знают структуру написания работы, могут работать с текстовой информацией (поиск, отбор, выбор главного, форматирование).

"...Не отягощайте обучающихся мертвым грузом фактов; обучите их приемам и способам, которые помогут их постигать..." - писал Антуан де Сент-Экзюпери.

Список литературы

1. Полат, Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат. — Москва : Академия, 2000. — 220 с. — Текст : непосредственный. ISBN 5-7695-0321-1

2. Педагогика: традиции и инновации : материалы X Междунар. науч. конф. (г. Казань, декабрь 2018 г.). — Казань : Молодой ученый, 2018. — С. 71-73. — URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/316/14691/> (дата обращения: 30.05.2022)

3. Андреев, В. И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития./ Сост. В.И. Андреев Педагогика – Москва: Академия, Норма, Инфра-М, 2016. – 348 с. – ISBN 978-5-91768-178-8. – Текст: непосредственный

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ – ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Теміртау қаласы, «Әлихан Бөкейхан атындағы гимназиясы директорының орынбасары, ағылшын тілі мұғалімі

Аңдатпа. Қазіргі таңда оқушыларды бір ғана пәндік оқулықпен жан-жақты дамыту, соның ішінде ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастыру мүмкін емес. Ел болашағы үшін жастарды ғылыммен айналыстыру ерте жастан мектептен басталғаны дұрыс. Себебі бүгінгі оқушы ертеңгі бір кәсіби маман иесі, олар өз кәсібінде ғылым мен техника білімін қолдану үшін оқушыларды мектеп қабырғасынан ғылымға қызықтырудың жолдары осы мақалада нақты қарастырылған.

Аннотация. В настоящее время невозможно всесторонне развивать учащихся только одним предметным учебником, в том числе формировать научно-исследовательские навыки. Для будущего страны приобщение молодёжи к науке лучше начинать с раннего возраста со школы. Потому что сегодняшний ученик - это человек завтрашнего дня, и в этой статье чётко рассмотрены способы привлечения учащихся со школьной скамьи к науке, чтобы они могли применить знания науки и техники в своей профессии.

Бүгінгі күні білім саласында бір ғана мақсат болуға тиісті. Ол- жалпыұлттық құндылықтар негізінде білім беру, яғни адами ресурсты қоғамға пайдалы етіп оқытып-тәрбиелеп шығару. Олай болса жалпыұлттық білім берудің бір ажырамас бөлігі ғылыми – зерттеу жұмыстар болмақ. Жалпы ғылым – дегеніміз қоршаған ортамыздағы адам, табиғат, қоғам, білім. Ал ғылыми-зерттеу дегеніміз – сол адам, қоғам, табиғат, білімге қатысты ұғымдарды терең игеруге арналған іс-әрекет, яғни оқушы өзінің қалап зерттегісі келген зат немесе тақырыпқа қол жеткізу үшін сол жайлы ақпаратпен толық қаруланып, зерттеп біліп алады.

Негізі зерттеудің өзі көптеген бағыттардан тұрады, оның ең танымал екі бағыты - жаратылыстану-математикалық бағыт яғни іргелі ғылым, қоғамдық-гуманитарлық бағыт немесе жанама ғылым деген ірі бағыттарын атауға болады. Қазіргі таңда ірі бағыттардың салалары ретінде жекелеген пәндер бойынша, мысалы: физика, химия, тарих, математика, тілдер деген сияқты салаларына зерттеу жобаларымен оқушылар үздіксіз айналысып келеді.

Бүгінгі менің ортаға ой бөліскелі отырған тақырыбым – оқушылардың зерттеу дағдыларын дамыту. Адамның ой және дене еңбегінің өзара қатынасы анықталған шақтан бастап ғылым пайда болды. Сол үшін ой еңбегі, дене еңбегі деп көбірек айтамыз, бірақ оқушылар үшін осы ой еңбегінен көрі дене еңбегі тиімді. Олар көзімен көріп, қолымен ұстап, іздеген сұрағына жауап тауып, өзі бір қойтындыға келуі керек. Қазіргі таңда ғылыми жобаға оқушылар екі түрлі мақсатпен қатысады. Біріншісі мұғалім өз мүддесі үшін мәжбүрлеп қатыстырады, ақпараттарды өзі тауып, қорытынды бөлімін өзі жазып береді. Мұндай жұмыста нәтиже болмайды, сондықтан да кәсіби бағдарлы оқытудан алшақтап жатамыз. Ал екіншісі, оқушы өзі қызықтаған тақырып, міне бұл түпкі

нәтижеге бағытталады, нақты мақсат, міндеттер қойылады. Оқушы нені қызықтайтынын анықтау үшін бізде мынандай тәсіл тәжірибеде қолданылады. 3-10-сынып оқушылары арасына «Сен нені білгің келеді?» деген жалғыз сұрақ беріледі. Жауабын жазғанда «Мен білгім келеді, себебі....» -деп жазбаша жауап беру реті түсіндіріледі. Алынған жауаптарды пән мұғалімдері отырып іріктеп, сұрыптап, қызық тақырыптарды жазған оқушымен кездесіп, одан ары зерттеу жобаның мақсаты, міндеті айқындалып жұмыс ұйымдастырылады. Мысал ретінде бір екі тақырыбын айтсам: «Мен мысықтың неге адам алдына жататынын білгім келеді, себебі әжем мысық адамның ауыратын жерін біліп жатады деген»-деп жазды 5 «а» сынып оқушысы Орынтай Мейіржан, іріктеу кезінде биология пәні мұғаліміне жіберілді, жұмыс қалада І, облыста «Зерде» ІІ орын иеленді. «Ағылшын тілінің тұрақты сөз тіркесін терең білгім келеді, себебі ағылшын тілі болашақ мамандығым үшін қажет тіл, сонымен қоса тұрақты сөз тіркесін қазақша аударғанда мағынасы мүлдем басқа болады!»-деп жазды 10-сынып оқушысы Сатмаханова Эльвира, осы жұмысымен қалада І, облыста ІІ, республикада ІІ орын иеленді, қазір екі шетел тілі мамандығы бойынша 2-курс студенті.

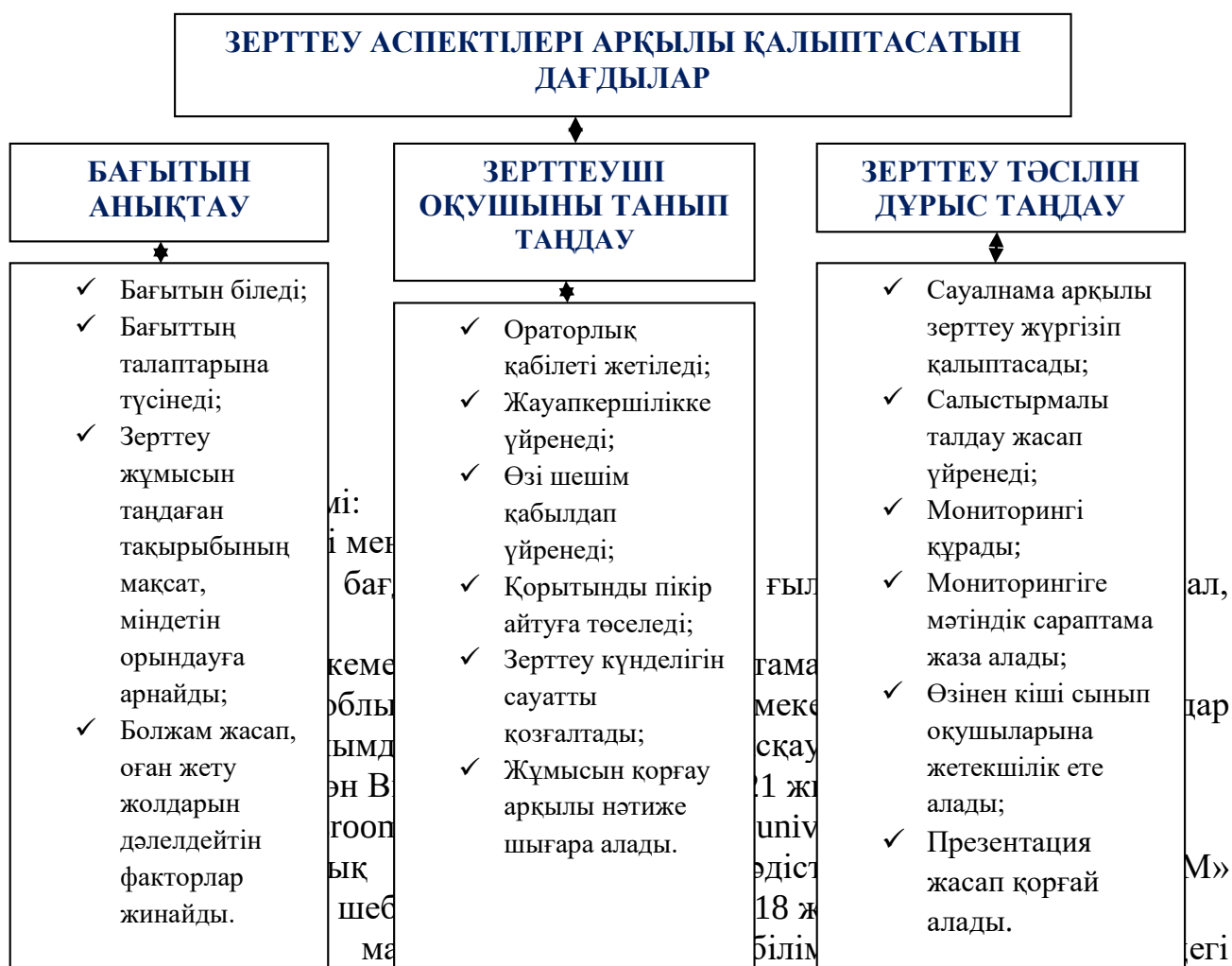
Зерттеу жобаның ең түпкі нәтижесі бала мамандық таңдауда өзі зерттеген жобаны пайдалануы керек. Сондықтан да оқушының зерттеу дағдысын ерте жастан қалыптастырған жөн. Оны қалай қалыптастырамыз, қалыптасқан дағдыны қалай дамытамыз, дамып қол жеткізген нәтижені қайдан көреміз деген қарапайым, бірақ жүйелі зерттеуді талап ететін сұрақтар әркімнің көкейінде пайда болары анық. Олай болса оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастырудың тәжірибеде өзім қол жеткізген бірнеше жолын ұсынбақшымын.

Біріншіден, мектеп психологтарымен бірлесе отырып әр буынның (бастауыш, орта) бағыттарын анықтап алу керек. Неге бастауыш пен орта буынға басты назар аударылады, себебі жоғары буында олар төменнен бастаған жұмысын жалғастырады, немесе өз бетімен қызықтаған ісімен айналыса алады, мұғалім бастауыш буында «жетекші», орта буында «бағыттаушының» рөлін көбірек атқару керек, егер «жақсы жетекші» мен «жақсы бағыттаушы» бола алсаңыз оқушы міндетті түрде нәтижеге қол жеткізеді, сондықтан бастауыштан бастап зерттеуге деген ынтасын, дағдысын, білігін қалыптастырып, орта буында дамытудың қадамдарын ойластыру қажет.

Екіншіден зерттеу жұмысымен айналысатын оқушыны танып білу керек. Олардың ерекшелігі - өзіне пайдасы тиетін әлеуметтік түрткілерді өзі тауып оның мағынасын, пайдасын, коммуникативтік мүмкіндіктерін өзі ашады. Танымдық категорияларды зерделеп, соңғы қорытынды шығарып, шешім қабылдай алады, оларға мұғалімі тек бағыттаушы болу керек. Оқушының таңдаған тақырыбы бойынша сіз «НЕГЕ?» осы тақырыпты таңдадыңыз деген сұрағыңызға болжаммен ойластырған жоспарларын әсіресе әлеуметтік түрткілерді, өмірде қолданыстағы қажеттілігін айтып берсе шынайы зерттеушімен жұмыс бастағаныңыз.

Үшіншіден дамытудың қадамдары дегенім, зерттеу жұмысын одан ары жалғастыратын әдісі (метод) мен тәсілін(методологиясын) сұрыптап қолдану деген сөз. Жалпы зерттеу жұмысында ең алдымен мақсат яғни зерттейтін бейнесінің түпкі биік парызын анықтаған дұрыс. Тақырыптың өміршеңдігін оның қажеттілігін зерттеуші мен жетекші бірлесе шешкен абзал. Себебі жоғары сынып оқушыларына көбінесе тарихи тұрғыдан салыстырмалы зерттеулер жасау үшін терең мән береді, яғни олар ғылым қоғамның дамушы күші екенін түсінуі керек.

Мектебімде жүргізілетін ғылыми-зерттеу жұмыстар арқылы оқушының қандай дағдылары қалыптасатынын төмендегі сызба арқылы қорытындылауға болады.

педагогика кадрларының кәсіби даму бағдарламасы, Астана 2016 ж.

«БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНКЛЮЗИЯ: КОЛЛЕДЖДЕР МЕН МЕКТЕПТЕРДЕ ИНКЛЮЗИВТІ ОРТАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ»

Бөкен Азигүл

Қарағанды облысы Абай қаласы Абай Құнанбаев атындағы

Андатпа. Әр нәрсенің салдары мен қоса себептері де болатыны ақиқат. Ерекше білім алуды қажет ететін балалардың санаты кеңейтілгенінде білеміз. Деседе біз байқап мән бере бермейтін мынадай бір жағдай осы ерекше білім беруді қажет ететін балалардың санының өсуіне өзіндік үлес қосып жатыр дер едім. Қордаланған тіл мәселесі ұрпақтарымыздың денсаулығына да өз кесірін тигізіп жатын. Бұлай дейтінім бірнеше тілдің арасында тілі күрмелген балалардың көбейуі дер едім. Бұл түрлі гаджеттер мен мультфилім арқылы тәрбие алып жатқан балаларда көп кездесетін тілдік қиындыққа ұшырау жағдайы. Бұлай айтудағы себепім мен дәлелдерім бар. Енді ғана тілі шыға бастаған талай баланы көріп жүрмін. Қазіргі жас ата-аналар балалары бір жасқа толар толмас жан бағыстың қамымен таңертеңнен кешке дейін жұмысқа жегілуде, балаға бөлінетін уақыттары мүлдем аз. Ал үйдегі баланың бар назарын смартфондар мен теледидар өзіне әбден аударып алған. Жұмыстан шаршап жүрген келген ата-ана үшін баласының шуламай, тыныш отырғанын жөн көрген ата-ана баланың қандай тілде ақпарат алып жатқанына мән бермейді.

Аннотация. Это правда, что все имеет последствия и причины. Мы знаем, что расширилась категория детей с особыми образовательными потребностями. Однако я бы сказал, что увеличению числа детей, нуждающихся в этом специальном образовании, способствует следующая ситуация, на которую мы не обращаем внимания. Давняя языковая проблема влияет на здоровье наших поколений. Я бы сказал, что увеличивается количество детей, чей язык смешивается между несколькими языками. Это распространенная языковая проблема у детей, которые обучаются с помощью различных гаджетов и мультфильмов. У меня есть причины и доказательства, чтобы сказать это. Я вижу много детей, которые только начали говорить. Нынешние молодые родители заняты работой с утра до вечера, заботясь о своих детях, которым еще не исполнился годик, и времени на них остается очень мало. А все внимание ребенка дома полностью поглощено смартфонами и телевизором. Для приезжих родителей, уставших от работы, родителей, предпочитающих, чтобы их ребенок сидел тихо и не шумел, все равно, на каком языке ребенок получает информацию.

2022-2023 оқу жылы инклюзивті сыныптарда 49 мыңнан астам ерекше бала оқыса, биылдың өзінде олардың саны 55 мыңға жуықтады. Бұл мектептерде ерекше жағдай жасау және жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу мен қабылдау арқасында мүмкін болып отыр.

«Мемлекет басшысы өз Жолдауында білімнің қолжетімді және инклюзивті болуы керектігін атап өтті. Жалпы білім беретін мектептерде ерекше балаларды оқытуға жағдай жасалып жатыр. Ерекше балалардың білім беру мекемесіне кедергісіз кіріп шығуы үшін пандустар, тактильді жолдар, арнайы тұтқалар және басқада құрылғылар орнатылды. Мектептерде педагог-ассистент лауазымы енгізілген, олар ерекше балалардың білім беру ұйымына бейімделуіне көмектеседі. [1] Сондай -ақ, Білім туралы заңға өзгерістер мен толықтырулар

енгізіліп, ерекше білім алуды қажет ететін балалардың санаты кеңейтілді. Оларға: әртүрлі экономикалық (аз қамтылған, толық емес отбасынан шыққан балалар), әлеуметтік себептермен (мигранттар, қандастар және т.б.) соның ішінде денсаулығына байланысты қиындыққа тап болған балаларды қамту көзделіп отыр.

Одан бөлек, жергілікті атқарушы органдардың құзіретіне ерекше білім беруді қажет ететін (ЕБҚ) балаларды оқыту үшін арнайы жағдайларды қамтамасыз ету кіреді. Қабылдау ережелерін бұзғаны және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды тәрбиелеу мен оқытуда арнайы жағдай жасалмағаны үшін білім беру ұйымының басыпшының жауапкершілігі күшейтілді. Қазіргі таңда әлемдік озық елдердің оқу тәжірибесі негізінде қамтамасыз етілген. Олар ерекше білім беруді қажет ететін баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып елімізде инклюзивті оқытудың түрі Қазақстан мектептерінде қолға алынуда. Педагог мамандарды арнаулы курстар арқылы оқытып, қажетті ақпараттар мен нұсқаулықтар берілуде. Осының бәрі еліміздің кемел болашағы ұрпақтарымыздың қамы үшін жасалып жатқан өте өзекті іс-шаралар екенін көре аламыз. Әр нәрсенің салдары мен қоса себептері де болатыны ақиқат. Ерекше білім алуды қажет ететін балалардың санаты кеңейтілгенінде білеміз. Деседе біз байқап мән бере бермейтін мынадай бір жағдай осы ерекше білім беруді қажет ететін балалардың санының өсуіне өзіндік үлес қосып жатыр дер едім. Бірнеше тілдің арасында тілі күрмелген балалардың көбейуі дер едім. Бұл түрлі гаджеттер мен мультфильм арқылы тәрбие алып жатқан балаларда көп кездесетін тілдік қиындыққа ұшырау жағдайы. Бұлай айтудағы себепім мен дәлелдерім бар. Енді ғана тілі шыға бастаған талай баланы көріп жүрмін. Қазіргі жас ата-аналар балалары бір жасқа толар толмас жан бағыстың қамымен таңертеңнен кешке дейін жұмысқа жегілуде, балаға бөлінетін уақыттары мүлдем аз. Ал үйдегі баланың бар назарын смартфондар мен теледидар өзіне әбден аударып алған. Жұмыстан шаршап жүрген келген ата-ана үшін баласының шуламай, тыныш отырғанын жөн көрген ата-ана баланың қандай тілде ақпарат алып жатқанына мән бермейді. Қарапайым қазақ отбасындағы бар жоғы бір немесе екі жасқа енді келген баланың қолындағы смартфондағы мультфильмі орыс немесе ағылшын тілінде сайрап тұратынына мен өз басым 100% кепілдік бере аламын. Бала өзге тілде өздеріне қажетті мультфильмді күні бойы көруіне ешқандай шектеу болмаған соң, ойлауы да сөйлеуі де сол тілдерде бейімделе бастайды. Бұл бала түпсанасына ақпараттың толық ана тілінде жетуіне кедергі жасайды. Ал қарым-қатынас тілі қазақ тілінде болғанмен өзін қоршаған ақпараттың барлығы аралас тілдерде болуы баланың санасына, тілді толық түсініп қабылдауына, оны қажетінше практикада қолдануына үлкен кедергілер әкелуде. Өз көзіммен көрген мынадай дәлелді де айтуыма тура келеді, бір ауылада тұратын көршімнің немересенің тілінің ағылшын тілінде шыққанына да куә болдық. Отбасында барлығы таза қазақ тілінде сөйлейді бірақ 2 жасар ұл бала заттардың түсін, санын, атын ағылшынша ғана айта алады, бірақ онымен сөйлескенде отбасындағылар таза ана тілінде түсіндіре алмай әлек болуда.

Баланың да сөз саптауы, ойын толық жеткізуі, өз ойын айтуы қиналыста жүр. Сондықтанда біз әсіресе тілдік дамуы, сөйлеу кемістігі, мүкістігі бар балалардың санының өсуіне өзіміз үлес қосып отырмыз деп айтар едім. Бұл мыңнан бір дәлел ғана.

Ешқандай орыс тілінде отбасында сөйлесе білмейтін, орыс тілін қолданбайтын өзімнің төрт жасар баламның тілі де шұбарлап шыға келуіне куә болдық. Не айтсада бірінші орысша ойлап, сол тілде жеткізуге тырысады. Әкесі мен анасы білмейтін тілде сөйлеуді бастаған ұлыма қарап біз неден қателік жібердік деп қатты қиналамыз. Қазақ елімізге қазақ болып қалу үшін 20 жыл бұрын отанымызға оралғанымызда, болашақта ұрпақтарым осылай орыс тілігінің құрбанына айналады деп армандағанда, ойламағанда едім. Әрбір кнопкасын бассаң өзіне магниттей тартып, сайрап тұрған орыс тілді ақпарат ұрпағымды улап, тілін шұбарлатып, санасына қалай сіңіп кеткенін ата-анасы болып байқамай қалғанымды кеш білдім. Өзімен жасты балаларға қарағанда ойын толық жеткізе алмай қиналғанында көріп отырмыз. Жеткілікті деңгейде шешімін таппаған ана тіліміздің мәселесі ұрпақтарымыздың дамуында кесірін тигізіп, жаңа бір әлеуметтік мәселенің көрсеткішін көтеріп отырғанымызды біз байқадықпа?! Біздің ана тіліміз заңнамада бекітілген мемлекеттік тіл және қолданыстағы орыс тілі болып келе жатқалы қашан?! Қазіргі сәбилердің, жас өспірім ұрпақтарымыздың таза ана тілінде ақпаратпен сусындай алмай отырғаны ащы да болса шындық. Тек биылғы жылдан бастап мектептерде бұрыннан бері бірінші сыныптан бастап өткізіліп кележатқан ағылшын тілін, үшінші сыныпқа. Орыс тілі сабағын тек екінші сыныптан бастап оқытуға заңнамалық өзгерістер жасауының мәніде осында жатыр. Жер бетіндегі ешқандай елдің конституциясында бізден басқа екі тіл көрсетілген ел жоқ екен. Бұл ойланарлық жағдай емеспе?!

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Оқу-ағарту министірлігі сайты.

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО И ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Брастилова О.Н., Петрова И.С.

КГУ «Гимназия им. Каныша Сатпаева», г. Караганда

Аннотация. В статье описывается педагогический опыт организации и руководства проектными работами младших школьников. Представлены результаты внедрения проектной деятельности в учебной и внеучебной деятельности. Сформулирован вывод о том, что влияние проектной деятельности на познавательную активность младших школьников проявляется в успешном развитии их самостоятельности, творчества, исследовательской

работы в условиях совместной деятельности, возможности построения учителем индивидуальной познавательной траектории ребенка с опорой на его личностный опыт.

Мақалада кіші жастағы оқушылардың жобалау жұмыстарын ұйымдастыру мен басқарудың педагогикалық тәжірибесі сипатталған. Оқу-тәрбие және сыныптан тыс жұмыстарда жобалық іс-шараларды жүзеге асыру нәтижелері берілген. Қорытындыда жобалық іс-әрекеттің кіші мектеп оқушыларының танымдық белсенділігіне әсері олардың дербестігінің, шығармашылығының, бірлескен іс-әрекет жағдайында ғылыми-зерттеу жұмыстарының табысты дамуында, мұғалімнің баланың жеке когнитивтік траекториясын құру мүмкіндігінде көрінеді, оның жеке тәжірибесіне негізделген.

Одной из основных задач современной школы является создание условий, необходимых для полноценного развития личности всех детей, их активных жизненных позиций. Особо актуальной эта задача является для начального образования. В Законе Республики Казахстан «Об образовании» [1] и ГОСО начального образования отмечается, что необходимо сочетать учебную деятельность с творческой, исследовательской деятельностью, что позволит развить индивидуальные задатки учеников, их познавательную активность, способность находить решение нестандартных задач. В связи с этим актуальным является использование приемов и методов, формирующих умение самостоятельно добывать знания, делать выводы, принимать самостоятельные решения, и достичь этого можно, в том числе и через организацию проектной деятельности.

Проектная деятельность создает большие возможности для развития интеллектуального и творческого потенциала младших школьников. В своей практической деятельности авторы стремятся активно использовать метод проектов, как в учебной, так и во внеурочной деятельности. Считаем, что для того, чтобы проектная деятельность была эффективна и способствовала развитию познавательной активности необходимо, чтобы школьники понимали то, что они делают (анализ обученности ведению проектной деятельности); дети должны делать то, что им интересно (мотивация проектной деятельности); дети должны делать то, что им знакомо (системный характер). Выделим группы умений, на которые оказывает влияние проектная деятельность: исследовательские умения (создание идей, поиск решений); социальное взаимодействие (сотрудничество, взаимопомощь); оценочные умения (оценка результатов своей работы и работы окружающих); информационные умения (поиск информации, выявление умений); презентационные (выступление перед аудиторией, ответы на вопросы); рефлексивные умения; менеджерские (проектирование, планирование, принятие решений).

Для эффективного применения проектно-учебной деятельности необходимо соблюдение педагогических условий. Основными показателями готовности к проектной деятельности выступают: коммуникативные (умение задавать вопросы, высказывать точку зрения); интеллектуальные

(сформированность алгоритмов анализа); оценочно-самооценочные[2]. Применение проектных методов будет эффективным, если данные показатели будут сформированы. Эффективность проектной деятельности в младшем школьном возрасте, по нашему мнению, во многом зависит от умений учителя заинтересовать ребенка. Целью приобщения детей к проектно-исследовательской деятельности должен быть процесс получения знаний, умений, навыков, компетенций, а не результат. Активная позиция родителей в коллективном проектировании оказывает влияние на результативность деятельности, сближает семьи школьников, развивает коммуникативные навыки.

Для оценки эффективного использования проектной технологии нами систематически проводятся беседы, опросы, анкетирование родителей и учащихся. В анкетировании и беседах выявляются проблемы, связанные с организацией проектной деятельности младших школьников.

Для определения понимания родителями значения проектной деятельности, для формирования познавательной активности учащихся родителям было предложено оценить эффективность формирования познавательной активности в проектной деятельности. В анкетировании приняли участие 52 респондента. Результаты показали, что проектные представления преобладают у 55% родителей, средне развиты у 32%, слаборазвиты у 12%, отсутствуют у 1%. Также мы попросили учащихся 4 классов (48 человек) по итогам учебного года выделить наиболее интересные проекты, в которых они повторно хотели бы принять участие. Наиболее эффективными направлениями проектной деятельности являются: духовно-нравственные проекты (34%), экологические (28%), общекультурные (20%), наименьший интерес вызвали обще интеллектуальные (8%), и социальные (10%) проекты. Анализ системной проектно-исследовательской работы показал, что учащиеся наиболее продуктивно работают в микрогруппах, так как это связано с возрастными особенностями детей. Также нами отмечено, что наиболее эффективными средствами формирования познавательной активности учащиеся отмечают творческие задания (53%), индивидуально-групповые задания (27%), презентации (20%). Это объясняется тем, что у детей младшего школьного возраста недостаточно развиты коммуникативные и рефлексивные качества, младших школьников привлекает эмоциональная яркость творческих заданий. На протяжении двух лет авторами исследовались два основных показателя: 1) когнитивный критерий, который определяет уровень готовности учащихся к реализации проектных умений. Учащиеся должны знать такие понятия, как «проект», «этапы проекта», «средства проекта», «направления и формы проектной деятельности», правила организации и проведения проектной деятельности в процессе урочной и внеурочной деятельности; 2) эмоционально-поведенческий критерий (самостоятельность и творчество в проектной деятельности). В качестве показателей результативности выделяются интерес учащихся к возможностям реализации собственной познавательной активности. Результаты исследований представлены в таблице 1:

Таблица 1 Сравнительный анализ показателей уровней познавательной активности младших школьников

Проектная деятельность	Уровни	Констатирующий этап	Контрольно-оценочный этап
Когнитивный критерий (готовность учащихся к реализации проектных умений)			
Умение анализировать, обобщать	высокий	21%	37%
	средний	54%	45%
	низкий	25%	16%
Умение действовать по плану	высокий	17%	29%
	средний	39%	46%
	низкий	44%	25%
Эмоционально-поведенческий критерий (самостоятельность и творчество в проектной деятельности)			
Умение самостоятельно решать проблемы	высокий	12%	25%
	средний	42%	42%
	низкий	46%	33%
Умение представлять продукт проектной деятельности	высокий	14%	21%
	средний	42%	42%
	низкий	44%	37%

По показателям таблицы наблюдается положительная динамика по всем показателям, что свидетельствует о готовности учащихся к реализации проектных умений и знаний, позволяющих им участвовать в проектной деятельности, респонденты отличались осмысленностью о процедуре проекта. Младшие школьники стали относиться к проектной деятельности, как неотъемлемой части обучения и развития в школе во внеучебной деятельностью. Следовательно, можно констатировать формирование самостоятельных творческих способностей в проектной деятельности и их практическом применении в процессе выполнения проекта.

Таким образом, практика подтверждает, что проектная деятельность является эффективным средством развития таких личностных качеств, и характеристик младших школьников, как познавательный интерес, инициативность, самостоятельность, трудолюбие, рефлексия.

Список литературы:

1 Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319> (по состоянию на 01.10.2022 г.)

2 Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие /под ред. Е.С. Полат. - М.: Академия, 2021. - 272с.

БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ НА ОРГАНИЗОВАННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ, В СПОРТИВНЫХ И ПОДВИЖНЫХ ИГРАХ

Аннотация. Мақалада балалардың денсаулығы мен өмірін қамтамасыз ететуге қажетті жағдай жасау туралы спорт сабақтары, дене шынықтыру, қозғалмалы ойындар бойынша ұйымдастырылған қызмет уақытында қауіпсіздік техникасын сақтау бойынша сұрақтар қарастырылған.

Аннотация. В статье рассматривается вопрос по соблюдению техники безопасности во время организованной деятельности по физической культуре, занятиям спортом и в подвижных играх, о создании необходимых условий, обеспечивающих жизнь и здоровье детей.

Безопасность жизни каждого ребенка заключается в создании безопасных условий на протяжении всего пребывания в дошкольной организации. Почему же так важно, уже с малых лет формировать у ребенка навыки безопасного поведения? Попытаемся ответить на этот вопрос.

В наше время жизнь каждого человека на прямую связана с его безопасностью. Угрозой жизни для каждого человека могут рассматриваться как внешние факторы: неадекватное поведение взрослых, криминальные или террористические акты; так и внутренние: это техническое состояние зданий и территорий, наличие опасных или неисправных предметов. Для безопасного нахождения ребенка в дошкольной организации, каждый сотрудник должен иметь план действий, знать и иметь четкую инструкцию по взаимодействию со специальными службами и соблюдению техники безопасности.

В своей статье мы бы хотели остановиться на формировании у дошкольников правил безопасного поведения во время занятий спортом, физическими упражнениями, подвижных игр и создания условий для безопасного проведения организованной деятельности по физической культуре в дошкольной организации. О необходимости донести до каждого ребенка правила безопасного поведения, мерах предосторожности, а так же помочь выработать привычку по соблюдению мер безопасности и уметь и уметь возможность по преодолению опасности.

В каждом маленьком ребенке и в мальчишке и в девчонке

Есть по 200 грамм взрывчатки или даже полкило.

Должен он бежать и прыгать, все хватать, ногами дрыгать,

А иначе он взорвется, трах-ба-бах и нет его.

Двигательная активность ребенка – это необходимое условие для его полноценного физического и интеллектуального развития. На двигательную активность дошкольников должно приходиться 50-60% от периода бодрствования, при этом 90% — средней и малой интенсивности, 10-15% — большой. Выполнение этих требований обеспечит предупреждение утомления ребенка на протяжении всего дня, создаст условия для правильного физического развития.

В «Государственном общеобязательном стандарте дошкольного воспитания и обучения» от 3 августа 2022 года № 348 сказано: «Целостное развитие ребенка – физическое, психологическое, социальное, эмоциональное здоровье и безопасность ребенка, обеспечиваемые через создание условий для двигательной активности, полезного и полноценного питания, доброжелательных отношений и организацию развивающей среды»[1, с. 6].

Согласно «Инструктивно-методического письма по организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан в 2022-2023 учебном году» физическое развитие должно быть организовано: «С учетом возрастных особенностей детей, в течение дня, отводится время на физическую активность детей, которая может быть организована в соответствии с режимом дня посредством двигательной активности, физкультурно – оздоровительных мероприятий (утренняя зарядка, бодрящий момент, закаливающие мероприятия), культурно-гигиенических навыков, игровой деятельности, самостоятельной активной и другой деятельности»[2, с. 10].

В спортивном зале, на спортивной площадке, в групповой комнате необходимо создать условия, обеспечивающие охрану жизни и здоровья детей во время физической активности, недостаточное внимание или халатность может нанести травму и навредить здоровью ребенка.

И так, какие же условия необходимы для безопасных занятий физической культуры?

Помещения должны соответствовать санитарно-гигиеническим нормам: быть чистыми, светлыми, должна проводиться влажная уборка, как перед каждым занятием, так и после них. Все использованное оборудование также должно обрабатываться, ковры ежедневно пылесосить.

Спортивная площадка или поле не должны иметь ям, бугров, в зимнее время их необходимо очищать от снега.

Все оборудование физкультурного зала или физкультурной площадки должно устанавливаться с учетом безопасности и устойчивости, все должно быть надежно закреплено.

Спортивное оборудование должно соответствовать возрастным показателям, и должно располагаться на высоте, не превышающей уровня груди ребенка. Для занятий спортом используется только исправное и безопасное оборудование, которое удобно и безопасно размещено и содержится в чистом и исправном состоянии.

Спортивная одежда детей для занятий физической культурой должна быть удобной, комфортной и не сковывающей движения. Обувь должна быть по размеру, не скользкой.

В спортивном зале необходимо иметь медицинскую аптечку для оказания первой медицинской помощи.

Во время проведения организованной деятельности по физической культуре необходимо соблюдать общие требования правил безопасности:

- ребенок должен быть здоров;
- все участники организованной деятельности должны соблюдать правила и дисциплину во время проведения ОД;
- дети должны внимательно слушать, начинать, выполнять и заканчивать упражнения по команде (сигналу) педагога;
- соблюдать интервал между детьми при выполнении упражнений с предметами;
- соблюдать режим, дозировку и отдых;
- следить за тем, чтобы дети не оставались без присмотра, все были в поле зрения и самостоятельно не использовали снаряды и тренажеры.

Остановимся отдельно на требованиях безопасности во время проведения спортивных и подвижных игр.

Спортивные или подвижные игры проводятся как со всей группой, так и с подгруппой детей. Перед началом игры обращается внимание на самочувствие и состояние здоровья ребенка. Необходимо подготовить площадку и необходимый инвентарь для игры. Атрибуты и инвентарь для спортивных и подвижных игр разнообразен, но он также должен соответствовать технике безопасности. Проверить одежду и обувь детей. Педагог должен хорошо знать правила игры, чтобы объяснить ее детям, показать движения, которые есть в игре. Организовать игру так, чтобы дети не травмировали друг друга, избегали столкновений, при падениях группировались во избежание получения травм, страховать по необходимости. Придерживаться требований учебной программы по поводу нагрузок.

Таким образом, чтобы предотвратить детский травматизм во время занятий физкультурой и спортом, необходимо учить детей соблюдению правил техники безопасности. Все знания по технике безопасности необходимо давать детям в игровой форме, использовать дидактические игры, рассматривание иллюстраций, чтение художественной литературы, просмотр видеороликов. Во время прогулки проводить подвижные игры и физические упражнения, чтобы исключить несчастные случаи, когда дети беспорядочно и хаотично бегают, содействовать полноценному физическому развитию и психологическому благополучию. Дети должны понять, что занятия физкультурой и спортом полезны и безопасны только тогда, когда соблюдаются правила безопасности.

Список литературы

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения от 3 августа 2022 года № 348
2. Инструктивно-методическое письмо по организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан в 2022-2023 учебном году – г. Нур-Султан, 2022 г.

БЛАГОПОЛУЧИЕ И БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Балаларға білім беру саласында қандай өте өзекті және маңызды мәселе қарастырылуы мүмкін?

Ең алдымен, бұл балалардың қауіпсіздігі мен әл – ауқаты.

Білім – беру ортасын, балалардың қауіпсіздігі мен әл – ауқатын біріктіру мүмкін бе?

Балалардың білім алуы қауіпсіз ортада өтуін қалай қамтамасыз етуге болады?

Бұл мәселені не және кім қамтамасыз етуі және қадағалауы керек?

Бұл мақала осы сурақтың барлығының шешімі.

Какой очень актуальный и важный вопрос, что может рассматриваться в области детского образования? В первую очередь, это безопасность и благополучие детей. Можно ли совместить образовательную среду, безопасность и благополучие детей? Как сделать так, чтобы образование детей проходило, осуществлялось безопасной и благополучной среде? Что и кто должен обеспечивать и следить за этим вопросом? Всем этим вопросам и посвящается данная статья.

Под термином «среда» в разных источниках подразумевается совокупность условий, обстоятельств и окружающая обстановка. Поэтому этот термин многогранен и многолик. Образовательная среда – понятие, которое используется при изучении проблем образования. Её рассматривают как категорию, характеризующую развитие человека. По мнению В. И. Слободчикова, образовательная среда начинается там, где происходит встреча образующего и образуемого, где они вместе начинают её строить. Следовательно, образовательная среда – это среда, служащая для образования, которая помогает получению знаний. Это система условий формирования личности по заданному образцу, а также возможностей для её развития, содержащихся в социальном и пространственно – предметном окружении.

Что может подразумеваться под безопасностью и благополучием детей в образовательной среде? Считаю, что под этим выражением скрываются не только физические, но и психологические стороны. Как известно, ребёнок с самого рождения воспитывается и всесторонне развивается в обществе. Для того, чтобы это развитие и происходило всесторонне, нужна, несомненно, и благоприятная окружающая атмосфера, обстановка вокруг ребёнка. С первых дней жизни и в последующем ребёнок пребывает в самой значимой для него среде - это семья, которая, безусловно, играет главную и весьма важную для благополучного и безопасного развития. В дальнейшем, попав в детский сад, ребёнок оказывается и в образовательной среде. Понятие «образовательная среда» включает в себя пространство, где с какой – либо степенью

организованности развивается личность. В данном случае это дошкольное учреждение – детский сад. Ранний возраст – это постоянно меняющийся темп развития. Меняется и окружающая среда. И она должна быть организована с учётом возрастных особенностей ребёнка.

Здесь первые сведения, знания об окружающем мире, которые маленький ребёнок получает от других взрослых – педагогов. Успешность учебно – воспитательного процесса и всестороннее развитие дошкольника может осуществляться только в комфортной и безопасной образовательной среде. Следовательно, встаёт вопрос о создании и поддержании благоприятного климата в образовательном учреждении. Безопасность в образовательной среде – это условия сохранения жизни и здоровья воспитанников от всевозможных случаев.

Безопасность в детском саду включает в себя широкий спектр понятий, главный из которых – охрана жизни и здоровья детей. В эту работу включены все участники воспитательно – образовательного процесса: сотрудники дошкольного учреждения и должны быть привлечены родители. Такая работа включает в себя беседы с детьми на темы безопасного поведения, а с родителями – профилактические консультации, беседы и рекомендации.

При создании благоприятной и безопасной среды необходимо учитывать и психологические основы взаимодействия участников образовательной среды. Это означает, что в дошкольном учреждении для всестороннего развития ребёнка важна и «психологическая безопасность». Детский сад – это первая ступень, сложный и переломный момент в жизни малыша. Здесь меняется его местов общественных отношениях, меняется режим его жизни, возрастает психоэмоциональная нагрузка. Возможны возникновения стрессовых ситуаций, что влияет на эмоциональное и физическое здоровье дошкольника. В большинстве случаев это приходится на время адаптации. В связи с этим безопасная среда предполагает не только обеспечение физической безопасности, но и , прежде всего, психологическая безопасность.

Безопасная образовательная среда должна создаваться совместным участием всех сторон, затрагивающих жизнь маленького человека. Огромная роль в обеспечении качества дошкольной жизни принадлежит воспитателю. От него зависит формирование личностных качеств человека, его жизненных ценностей. Педагоги и родители должны создать комфортную и безопасную образовательную среду, в которой полноценно и всесторонне будет развиваться дошкольник.

Психологическая безопасность и безопасность среды связаны друг с другом. Без них невозможно всесторонне развитие и устойчивое развитие личности. Это состояние можно назвать психическим здоровьем дошкольника. Следовательно, детский сад – это не только место , где ребёнок полноценно развивается в «здоровой» безопасной и благополучной среде. Это территория психологической безопасности.

Главной задачей обеспечения всестороннего развития личности ребёнка является охрана жизни и укрепление физического здоровья дошкольников. Во

многим благополучное состояние детей в дошкольном учреждении зависит от режима дня и ритма жизни в самом учреждении. Бодрое, радостное настроение детей – показатель верно выбранных средств психологической безопасности.

Комфортность и безопасность образовательной среды обеспечиваются единством всех участников образовательного процесса. Создание комфортной и безопасной образовательной среды возможно в результате формирования умений в её организации. Важно, чтобы безопасная жизнедеятельность стала потребностью человека, общества. Это может достигаться путём формирования нового мировоззрения, системы ценностей, норм и традиций безопасного поведения людей, культуры и жизнедеятельности в целом.

В последнее время во всём мире широко обсуждаются темы здоровья подрастающего поколения. Этой проблемой занимаются учёные, психологи, врачи и т.д. Несомненно, педагоги не остаются в стороне от проблем сохранения здорового образа жизни подрастающего поколения.

Забота о благополучии детей в образовательном пространстве – это здоровье страны завтра.

Безусловно, что благополучие и безопасность в образовательной среде – это важнейшее условие для полноценного развития ребёнка. Это основа жизнеспособности ребёнка, ведь ему придётся развивать свои способности и строить свой образ «Я».

Использованная литература:

1. Баева И.А. «Психологическая безопасность в образовании» СПб : Союз, 2002г.
2. Ресурсы интернета

ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ИНКЛЮЗИВНЫХ КЛАССАХ

Ю.В. Буякова

КГУ «ОШ №27», Караганда

Данная статья посвящена вопросу обучения английскому языку учащихся с особыми образовательными потребностями в рамках инклюзивного образования. Инклюзия предполагает принятие права лиц с ограниченными возможностями на качественное совместное образование. В статье актуализируется проблема инклюзивного образования. Авторы представляют результаты исследования, проведенного в школе в процессе обучения английскому языку в классах с инклюзивным компонентом.

Бұл мақала инклюзивті білім беру аясында ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларды ағылшын тіліне оқыту мәселесіне арналған. Инклюзия мүмкіндігі шектеулі адамдардың сапалы бірлескен білім алу құқығын қабылдауды көздейді. Мақалада инклюзивті білім беру мәселесі өзекті

болып отыр. Авторлар инклюзивті компоненті бар сыныптарда ағылшын тілін оқыту процесінде мектепте жүргізілген зерттеу нәтижелерін ұсынады.

Введение. Одной из злободневных проблем в системе образования является проблема инклюзивного образования. Известно, что дети с особыми образовательными потребностями получают преимущества от инклюзивного обучения, так как приобретают ценный опыт взаимодействия в окружении людей, в контакте с разными социальными ситуациями. Поэтому цель современной школы - обеспечить достойное место в обществе также детям с особыми образовательными потребностями [1,с.98].

Методика исследования. В нашем исследовании мы были нацелены на выявление и анализ эффективных форм и методов работы в обучении английскому языку в классах с инклюзивным компонентом. Базой исследования явилась КГУ «ОШ №27» города Караганды, где в параллелях 5,7,8,9-х классов обучаются дети с особыми образовательными потребностями. Методическим сопровождением послужили разработанные (автор: Буюкова Ю.В.) методические рекомендации «Обучение английскому языку в инклюзивных классах», которые были внедрены и апробированы на базе КГУ «ОШ №27». В качестве подхода, способствующего развитию инклюзивной среды в классе, мы использовали дифференцирующее обучение.

Дифференцирующее обучение - это практический ответ на индивидуальные различия в том, как учащиеся учатся, который предполагает развитие общего понимания различий, чтобы учащимся могли быть предоставлены возможности, позволяющие им развиваться в собственном темпе.

Групповая работа в инклюзивных классах основывалась на трех основных принципах:

1. Взаимодействие лицом к лицу: учащиеся взаимодействуют в рамках совместной учебной деятельности и с помощью этого обучаются навыкам (например, задавать вопросы, давать или получать объяснения).

2. Позитивная взаимозависимость: учебная деятельность структурирована таким образом, чтобы группа не могла добиться успеха без участия каждого члена группы (например, распределенные роли в группе, групповое вознаграждение, общие материалы/ресурсы).

3. Личная ответственность: каждый член группы отвечает за изучение материала и/или понимание задачи и помогает другим учиться и/или понимать (например, оценка отдельных учащихся после групповой работы, каждому отведена определенная роль, выбираем одного участника для защиты (презентации)). [2,с.72].

Результаты исследования. В ходе опытной работы были реализованы организационно-педагогические условия организации обучения детей с ограниченными возможностями на уроке английского языка, а именно:

- была актуализирована дидактическая сторона процесса обучения, а именно, использование разнообразных форм и методов работы на уроках иностранного языка;
- реализовывались принципы обучения в игре, в сотрудничестве; игровые технологии;
- учебная деятельность была организована с применением современных цифровых технологий;
- была предпринята попытка создания ситуации успеха на уроке;
- выполнялось условие многократного поэтапного повторения, частого обращения к «старым» знаниями [3].

Первоначальный диагностический срез был сделан в первые две адаптационные недели пребывания в школе.

Результаты выполнения контрольных работ явились отправной точкой для планирования их педагогического сопровождения, основанном на индивидуальном подходе и дифференцированной работе, а также с учетом выявленных знаний, умений и практического опыта, приобретенного учениками.

При анализе контрольных работ мы дифференцированно проверили и оценили знания, умения и навыки каждого ученика с ООП. Для выставления отметок были условно определены уровни выполнения работ. Результаты первоначальных входных контрольных срезов по английскому языку учащихся в таблице 1.

Таблица 1. Уровни выполнения входных контрольных срезов по английскому языку

Предмет	Уровень выполнения									
	высокий		выше среднего		средний		ниже среднего		низкий	
	чел.	%	чел.	%	чел.	%	чел.	%	чел.	%
английский язык	0	0	0	0	2	16,6	3	25	7	58

Таким образом, уровень подготовки учащихся «группы риска» к обучению в школе на момент первоначального обследования был на уровнях «ниже среднего» и «низкий».

По итогам входных и ежеквартальных диагностических работ была разработана адаптированная программа с учетом индивидуальных особенностей и познавательных возможностей ребенка. Использование результатов среза позволило нам совершенствовать организационно-педагогическое и методическое сопровождение школьников с ООП.

Правильный выбор содержания адаптированной программы, контроль и анализ работы, четкость организации коррекционно-образовательного процесса, учет и реализация разработанных организационно-педагогических условий стало залогом успешного сопровождения учащихся с ООП.

С целью определения результативности реализации адаптированной программы и эффективности организационно-педагогических условий нами были проведены в конце года итоговые контрольные работы, позволяющие

проверить знания и умения учащихся на конец учебного года. Анализ итоговых годовых контрольных работ представлен в таблице 2.

Таблица 2. Оценка уровней выполнения итоговых контрольных работ по английскому языку

Пред ме	Уровень выполнения									
	высокий		выше среднего		средний		ниже среднего		низкий	
	чел.	%	чел.	%	чел.	%	чел.	%	чел.	%
английский язык	0	0	1	8,3	7	58	3	25	1	8,3

Таким образом, уровень выполнения итоговых контрольных работ по английскому языку учащимися «группы риска» в школе показал, что ученики демонстрируют после опытной работы знания на уровне «средний», «ниже среднего». Также наблюдается положительная тенденция в уровне «выше среднего».

Выводы. Таким образом, результаты опытной работы полностью подтверждают необходимость и успешность реализации адаптированной программы и разработанных организационно-педагогических условий, позволяют отметить положительные изменения в уровне обученности по английскому языку, что дает возможность ученикам с ООП чувствовать себя успешными среди одноклассников, а родителям быть удовлетворенными качеством обучения их детей и их результатами усвоения образовательной программы.

Список использованных источников:

1. Жакипбекова С.С. Идеи интеграции детей с ограниченными возможностями в системе общего образования. - Журнал Апробация.- №3, 2017 г. - стр. 97-99
2. Екжанова Е.А., Резникова Е.В. Основы интегрированного обучения детей: пособие для вузов. – М: Дрофа 2008. – 286 с.
3. Жукова Л., Ливанова Е. Инклюзивное обучение: как это делаем мы.- Здоровье детей «Первое сентября».- 2010.-№16

АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Воротынцева А.А., Сарсекеева Ж.Е., Сарсекеева Н.Е.

КГУ «Школа-лицей № 1», Карагандинская обл, г. Сарань

The article presents the theoretical results of the study of the main approaches to determining the structure and content of the concept: "active teaching methods". The main classifications of active teaching methods are highlighted. Active teaching methods are associated with the desire of teachers to activate the cognitive activity of

students and contribute to its improvement. The authors substantiated the necessity of using active teaching methods in the educational process.

В статье представлены теоретические результаты исследования основных подходов к определению структуры и содержания понятия: «активные методы обучения». Выделены основные классификации активных методов обучения. Активные методы обучения связаны со стремлением педагогов активизировать познавательную деятельность обучающихся и способствовать ее совершенствованию. Авторами обоснована необходимость применения активных методов обучения в учебном процессе.

More and more serious tasks are assigned to the teacher. Every year the amount of information that students have to "digest" increases. At the same time, the possibilities of the students themselves are not unlimited. In this regard, new requirements are no longer only and not so much for the quantitative as for the qualitative side of education. The focus is on the use of modern educational technologies. Traditional methods of teaching are gradually becoming a thing of the past before our very eyes. In the first place are active teaching methods that provide students with the opportunity to actively participate in the educational process themselves. The problem of personality activity in learning is one of the most urgent in psychological, pedagogical science, as well as in educational practice [1, p. 474].

The success of the educational process largely depends on the teaching methods used. Teaching methods are ways of joint activities of the teacher and students, aimed at achieving their educational goals [2, p. 336].

Interactive ("Inter" is mutual, "act" – to act) – means to interact, to be in the mode of conversation, dialogue with someone. In other words, in contrast to active methods, interactive ones are focused on broader interaction of students not only with the teacher, but also with each other and on the dominance of student activity in the learning process. The active method is a form of interaction between students and teachers, in which the teacher and students interact with each other during the lesson and the students are not passive listeners, but active participants in the lesson. If in a passive lesson the main character and lesson manager was the teacher, then here the teacher and the students are on equal terms. If passive methods presupposed an authoritarian style of interaction, then active ones presuppose more a democratic style. Many people put an equal sign between active and interactive methods, however, despite the generality, they have differences. Interactive methods can be considered as the most modern form of active methods. Active teaching methods include didactic games, analysis of specific situations, problem solving, algorithm learning, brainstorming, out-of-context operations with concepts, etc. [3, p. 281].

All methods of active socio-psychological education (MASPE) have a number of distinctive features or characteristics. Most often, the following signs are distinguished:

Problems. The main task in this case is to introduce the student into a problematic situation, to get out of which (to make a decision or find an answer) he

lacks the available knowledge, and he is forced to actively form new knowledge with the help of the leader (teacher) and with the participation of other listeners, based on someone else's known to him and his professional and life experience, logic and common sense. Adequacy of educational and cognitive activity to the nature of future practical (professional or role) tasks and functions of the student. This is especially true for questions of personal communication, service and official relationships. Thanks to its implementation, it is possible to form an emotional and personal perception of students' professional activities.

Mutual learning. The core point of many forms of conducting classes with the use of ATM training is collective activity and a discussion form of discussion. Numerous experiments on the development of the intellectual abilities of students showed that the use of collective forms of education had an even greater influence on their development than factors of a purely intellectual nature.

Individualization. The requirement for the organization of educational and cognitive activities, taking into account the individual abilities and capabilities of the student. The sign also implies the development of self-control, self-regulation, and self-learning mechanisms in students.

Research of the studied problems and phenomena. The implementation of the feature allows to ensure the formation of the starting points of the skills necessary for successful self-education, based on the ability to analyze, generalize, and creatively use knowledge and experience.

Immediacy, independence of interaction of students with educational information. In traditional teaching, the teacher (as well as the entire set of didactic tools used by him) plays the role of a "filter" that passes educational information through himself. When learning is activated, the teacher moves to the level of students and, in the role of an assistant, participates in the process of their interaction with the educational material, ideally the teacher becomes the leader of their independent work, realizing the principles of cooperation pedagogy.

Motivation. Activity as an individual and collective independent and specially organized educational and cognitive activity of students is developed and supported by a motivation system. At the same time, the number of students' motives used by the teacher are: professional interest, the creative nature of educational and cognitive activity, competitiveness, the game nature of conducting classes, emotional involvement [3].

Thus, the term "active teaching methods" is a kind of generic designation for specific group teaching methods that became widespread in the second half of the twentieth century and complement traditional methods, first of all, explanatory illustrative teaching methods, by changing the position of students from passively consumer to actively transforming and reliance on socio-psychological phenomena arising in small groups [2]. The number of ATMs is quite large. Therefore, to characterize them, let us turn to the classification of active teaching methods.

Active teaching methods are divided into two large groups: group and individual. Group is applicable simultaneously to a certain number of participants

(group), individual – to a specific person who carries out his general, special, professional or other training without direct contact with other students [4, p. 576].

Voronova A.A. identifies three main types of active learning methods. The method of analysis of specific situations. Situations can be different in didactic orientation and are used in accordance with the task set by the leader in front of the group: a situation is an illustration, a specific case offered by the leader to demonstrate theoretical material; situation – an exercise where participants must highlight and remember some elements; situation – an assessment in which the proposed problem has already been solved, and the participants are invited to evaluate it; situation is a problem, a number of questions are posed before the group that need to be analyzed and resolved. Socio-psychological training, where the trainer does not carry out a leading function, but plays the role of a benevolent observer, provides the subject – the subjective nature of the participants' communication. Game simulation or simulation games. Games (simulation) are subdivided into business games, where a simulation model is predefined, and organizational games, where the participants themselves choose a system of decisions [5, p. 352].

The advantages of all the methods of active learning technology that we have considered are obvious. Reasonable and expedient use of these methods significantly increases the developmental effect of teaching, creates an atmosphere of intense search, evokes a lot of positive emotions and experiences in students and teachers. Active teaching methods are a set of methods and techniques that cause qualitative and quantitative changes in thought processes in connection with age and under the influence of the environment, as well as specially organized educational. Active methods play a guiding, enriching, systematizing role in the mental development of students, contribute to the active comprehension of knowledge. Active learning technology is learning that matches the strengths and capabilities of students.

Список литературы:

1. Kukushin V.S. Theory and teaching methods. Rostov-On-Don: Phoenix, 2005. 474 p.
2. Bepalko V.P. Pedagogy and progressive teaching technologies. M. 1995. 336 p.
3. Orlov A.A. Introduction to pedagogical activity. M.: Academy, 2004. 281 p.
4. Slastenin V.A. Pedagogy. M.: Academy, 2002. 576 p.
5. Kodzhaspirova G.M. Pedagogy. M.: VLADOS, 2004. 352 p.

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Вострикова М.В., Лобода С.Г., Чехранова И.В.

КГУ «ОШ№30», г.Караганда

В статье представлены размышления авторов, учителей начальной школы, из опыта работы с учащимися младших классов активно занимающихся

проектной деятельностью. Авторы статьи доказывают, что приобщение обучающихся к исследовательской и проектной деятельности на ранней стадии общего образования позволяет наиболее полно выявлять, а затем развивать интеллектуальные и творческие способности детей. Данный подход является актуальным и результативным в настоящее время. В статье приведены примеры из личного опыта. Все выводы носят сугубо субъективный характер авторов.

Мақалада авторлардың ой-толғамы, бастауыш сынып мұғалімдерінің жобалық іс- әрекетпен белсенді айналысатын төменгі сынып оқушыларымен жұмыс тәжірибелері ұсынылды. Мақала авторлары оқушыларды зерттеу және жобалық іс- әрекетке жалпы білім берудің ерте сатысында қатыстыру, балалардың зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін анағұрлым толық айқындауға, ал содан кейін дамытуға мүмкіндік беретінін дәлелдейді. Аталған тәсіл қазіргі уақытта өзекті әрі нәтижелі болып саналады. Мақалада жеке тәжірибеден мысалдар келтірілген. Авторлардың берген барлық тұжырымдары аса маңызды субъективті сипатқа ие.

Проектная деятельность в учебном процессе и внеурочной деятельности особенно актуальна в настоящее время. Современное общество ставит перед школой задачу подготовки выпускника, не только знающего школьную программу, но и мыслящего, умеющего самостоятельно добывать и применять знания. Ведущую роль должны играть творческие методы обучения. В арсенале инновационных педагогических средств и методов особое место занимает исследовательская творческая деятельность. Младшие школьники с интересом наблюдают за тем, что происходит в окружающем мире, могут выдвигать порой фантастические гипотезы, находить ответы на свои вопросы. Причём область интересов обучающихся разнообразна: их интересуют физико-химические процессы, животный и растительный мир, происхождение вещей, цена минуты, искусство, психология. Важно поддерживать их интерес и научить обучающихся правильному подходу к этому творческому виду деятельности. Но, прежде всего, учитель сам должен понимать важность и необходимость проектно-исследовательской работы для достижения метапредметных результатов. Работа с обучающимися в рамках начальных основ исследовательской и проектной деятельности позволит достигнуть важнейших целей образования: - самостоятельного мышления; - решения возникающих проблем; - навыков прогнозирования и достижения результатов в области выбранных предметных областей. Приобщение обучающихся к исследовательской и проектной деятельности на ранней стадии общего образования позволяет наиболее полно выявлять, а затем развивать интеллектуальные и творческие способности детей. Стимулирование исследовательской активности, поддержка любознательности, стремления экспериментировать, самостоятельно искать истину – главная задача учителя.

На протяжении нескольких лет в нашей школе результативно ведутся занятия по элективному курсу «Юный исследователь» -занятия построены на

основе системы заданий, нацеленных на формирование у младших школьников умений и навыков проектной деятельности.

Задачи курса: развитие навыков самостоятельной работы по приобретению новых знаний. Формирование у учащихся следующих умений: добывать нужную информацию различными способами из дополнительных источников; выделять главное (существенное и более значимое) в большом объеме информации; планировать свою самостоятельную деятельность. Формирование навыков работы в сотрудничестве с другими учащимися, учителем - консультантом, родителями и другими людьми, которые могут оказать помощь в исследовательской работе. Развитие коммуникативных умений: взаимодействие с окружающими, умение дискутировать, аргументировано отстаивать свою точку зрения, проводить опросы, вступать в диалог, выступать перед аудиторией.

Ежегодно в марте мы участвуем в ШНПК (школьная научно-практическая конференция) проводим защиту исследовательских проектов выполненных за учебный год. Наиболее удачные проекты представляются к защите на областном и республиканском уровне.

Так в 2015г.проектант Шестакова А. (руководитель Вострикова М.В..) стала призером Республиканского конкурса исследовательских работ и Работа Шестаковой Анастасии «О секретах улыбки» посвящена исследованию процесса улыбки человека, её влиянию на жизнь и здоровье. Автор на конкретных примерах доказала, что улыбка действительно полезна, положительно влияющим на организм человека.

В 2018 г. проектант Радионова Ульяна (руководитель Лобода С.Г.) стала призером Республиканского конкурса бизнес –проектов «Мой бизнес», Диплом 3 степени. Проект Радионовой Ульяны «Квиллинг – чудеса из бумажных лент» посвящен простому и очень красивому виду рукоделия, не требующему больших затрат и с огромными возможностями для полета фантазии. Квиллинг - это так же прекрасный способ побороть психологические проблемы, это распространенная форма «психотерапии занятостью».

В 2020 г. ученики Желтов С. с проектом «Улицы моего Пришахинска» и Коноплина А. с проектом «Детские обязанности история и современность» (руководитель Вострикова М.В.) вновь показали достойный результат-Дипломы 2 и 3 степени Республиканского конкурса исследовательских работ и творческих проектов «Зерде».

Результаты исследования Желтова С. показали, что названия улиц несут в себе память поколений, память людей. В их названиях отражается история не только города и его жителей, но и история страны. Поэтому мы должны знать, какие события происходили в городе и в стране, чьим именем названы улицы, по которым мы ежедневно ходим, как их жизнь отразилась в истории и сохранить это знание для будущих поколений.

Гипотеза, выдвинутая Коноплиной А.о том, что домашние обязанности одноклассниц имеют сходства как с друг другом, так и предшествующими поколениями подтвердилась. Сравнивая умения девочек прошлого века

сосвоими, сделали вывод, что стоит пересмотреть список своих домашних обязанностей и увеличить его, ведь чем больше обязанностей будет у нас, тем больше свободного времени будет у взрослых. Помощь родителям –это бесценные минуты, проведенные вместе с ними за любимыми занятиями.

В 2021 году Микулявичюс Глеб (руководитель Лобода С.Г.) победил в ШНПК «Шаги в науку» -1 место и его работа «Сколько стоит забытая лампочка?» направлена на Республиканский конкурс исследовательских работ и творческих проектов «Зерде». Проект призывает не разбазаривать энергию, чтобы меньше портить экологию, экономить природные ресурсы и, конечно, семейный бюджет.

В 2021 году Мэди Ислам (руководитель Чехранова И.В.) победил в ШНПК «Шаги в науку» -1 место и его работа «Дети из Зазеркалья» направлена на Республиканский конкурс исследовательских работ и творческих проектов «Зерде». Работа Мэди Ислама посвящена теме особенности леворуких людей. Актуальность данной темы не вызывает сомнения. В обществе сложилось непростое отношение к леворукости, одни считают это серьезным недостатком, другие - признаком гениальности. Это говорит о том, что данное явление мало изучено. Большая часть человечества – праворукие. В данном проекте автор пытается разобраться в этом вопросе, поставил перед собой цель изучить особенности леворуких людей, с которыми им приходится встречаться в мире праворуких. Разработал рекомендации взрослым по поводу того, как обращаться с леворукими детьми.

Таким образом, в условиях правильной организации исследовательской деятельности дети незаметно для себя овладевают нравственными нормами и развивают такие качества личности, как: трудолюбие, ответственность, самостоятельность, предприимчивость. И самое главное, участие в исследовательской деятельности повышает уверенность в себе, что позволяет успешнее учиться как в начальной школе, так и в старшем звене.

Курс «Юный исследователь» помогает развить проектное мышление, которое человеку необходимо для успешной реализации своих потребностей в решении задач: предметных, социальных, жизненных, научных. Здесь мы полностью согласны со словами доктора педагогических наук В.Е. Радионова-«Способность к проектной деятельности в современную эпоху – это «новая грань человеческой образованности».

Литература:

1. Илиенков Э.В. Школа должна учить мыслить., 1964.
2. Пахомова Н.Ю. Учебный проект: его возможности. //Учитель. – 2000., №4.
3. Радианов В.Е., Нетрадиционное педагогическое проектирование, 1996.

РОЛЬ ВАРИАТИВНЫХ КУРСОВ В САМОРАЗВИТИИ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ САМООПРЕДЕЛЕНИИ УЧАЩИХСЯ

Бұл мақалада оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтаудағы ауыспалы курстардың рөлі қарастырылады. Вариативті курстар орта мектепте білім берудің негізгі мақсаттарына жету үшін қажет.

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы вариативті курстарды таңдайтын жоғары сынып оқушылары кәсіпті саналы түрде таңдауға және белсенді коммуникативті қызметке қабілетті екендігі атап өтілді.

В данной статье рассматривается вопрос о роли вариативных курсов в профессиональном самоопределении учащихся. Вариативные курсы незаменимы для достижения основных целей образования на старшей ступени школы.

Отмечается, что старшеклассники, выбирающие вариативные курсы общественно-гуманитарного направления, способны к осознанному выбору профессии и к активной коммуникативной деятельности.

Одним из важных направлений обновления содержания образования в Республике Казахстан является внедрение активных форм обучения, в ходе которых учащиеся самостоятельно развивают функциональную грамотность, активно «добывают» знания, развивают коммуникативные навыки общения со сверстниками и творчески подходят к решению проблем. Главной целью современного казахстанского образования является повышение глобальной конкурентоспособности казахстанского образования и науки [1]. В настоящее время в среднем образовании делается акцент на формирование предметных знаний, развитие у обучающихся ценностей, метапредметных навыков и компетенций, раннюю профилизацию, формирование культуры инклюзивной среды [2, с. 4]. В современном мире функциональная грамотность становится одним из базовых факторов, способствующих активному участию людей в социальной, культурной, политической и экономической деятельности [3].

Методы и формы обучения должны определяться требованиями профилизации обучения, учета индивидуальных и возрастных особенностей учащихся, развития и саморазвития личности. В связи с этим основными приоритетами вариативных курсов являются:

- 1) междисциплинарная интеграция, содействующая становлению целостного мировоззрения;
- 2) обучение через опыт и сотрудничество;
- 3) учет индивидуальных особенностей и потребностей учащихся;
- 4) интерактивность (работа в малых группах, ролевые игры, имитационное моделирование, тренинги, метод проектов);

5) лично́стно – де́ятельностный и субъект – субъективный подход (больше́е внима́ние к личности уча́щегося, а не це́лям учителя, равнопра́вное их взаимодей́ствие) [4].

Педаго́ги кафед́ры гума́нитарных дисципли́н счита́ют, что вариати́вные курсы́ неза́менимы́ для дости́жения́ основны́х це́лей образова́ния на старшей ступе́ни шко́лы. В связи́ с э́тим гимна́зистам бы́л предложе́н ряд вопро́сов, помога́ющих выясни́ть их мнени́е о назначе́нии вариати́вных курсов и о значе́нии функцио́нальной грамотности́ в жизнеде́ятельности́ челове́ка.

Вопросы́ с вариан́тами отве́тов.

1. Дол́жен ли челове́к бы́ть функцио́нально грамотным? (Да/Нет)

2. Приго́дится ли функцио́нальная грамотность в вашей́ бу́дущей профе́ссии? (Да/Нет)

3. Ка́кие исто́чники вы испо́льзуете при по́иске информа́ции? (Интерне́т/Кни́ги/СМИ/Дру́гое)

4. Вариати́вные курсы́, по вашему́ мнени́ю, спосо́бствуют:

А) разви́тию функцио́нальной грамотности́;

Б) профе́ссиональному выбо́ру;

В) расписа́нию кругозо́ра;

Г) получи́ению до́полнительной информа́ции.

В анкетиро́вании приня́ли уча́стие уча́щиеся 9-11-х классов гимна́зии. Все́го 112 уча́щихся. Анали́з отве́тов уча́щихся показа́л сле́дующие резу́льтаты:

- 100% уча́щихся счита́ют, что челове́к дол́жен бы́ть функцио́нально грамотным;

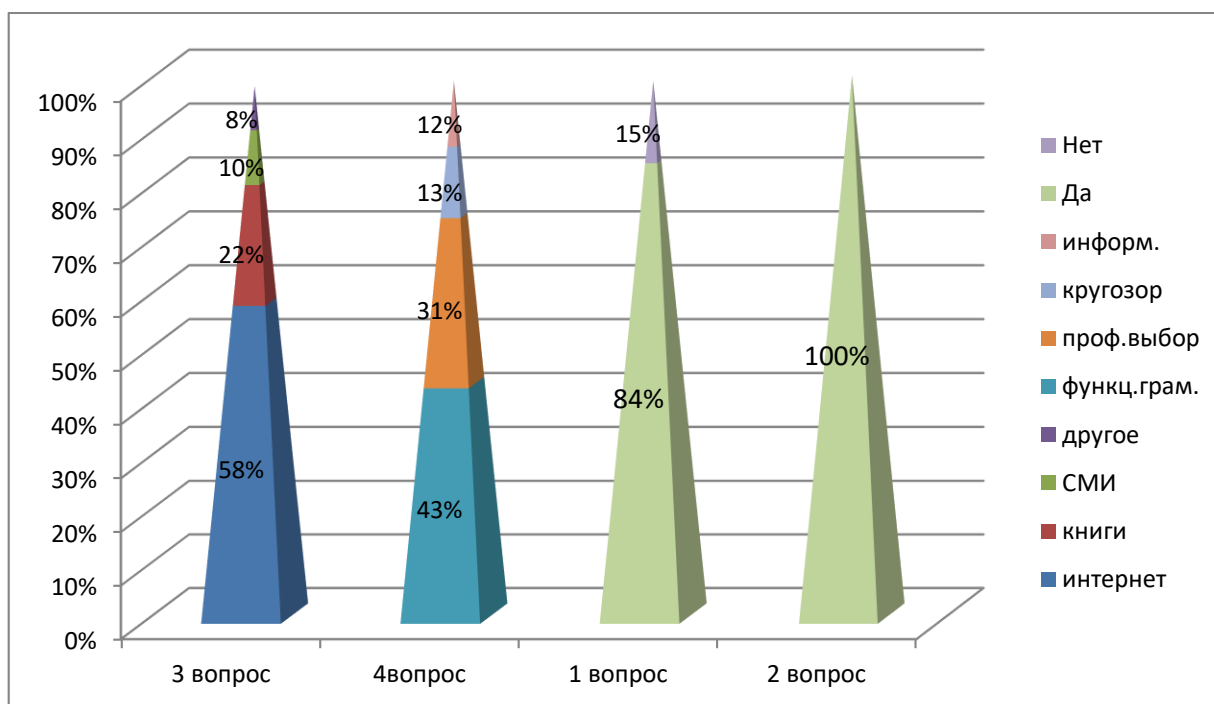
- 84% уча́щихся счита́ют, что функцио́нальная грамотность́ необходи́ма в бу́дущей профе́ссии.

По мнени́ю уча́щихся, вариати́вные курсы́ спосо́бствуют:

- разви́тию функцио́нальной грамотности́ – 43%;

- профе́ссиональному выбо́ру – 31%.

Диагра́мма резу́льтатов анкетиро́вания уча́щихся 9-11-х классов

Количество программ к вариативным курсам должно быть достаточно обширным, чтобы учащиеся имели возможность выбора. Отсутствие программ и программного обеспечения по профильным учебным дисциплинам, представляющим вариативный компонент учебного плана, вызывает определенные трудности. Учитывая данные факторы, учителями кафедры гуманитарных дисциплин были созданы программы к предметам вариативной части учебного плана: «Основы журналистики. 10 класс», «Деловая речь. Деловое письмо. 9 класс», «Трудные вопросы пунктуации. 11 класс ЕМН», «Культура речи. 9 класс», «Основы риторики и ораторского искусства. 10 класс», «Синтаксис и пунктуация. 10 класс. ОГН»; «Комплексный анализ текста. 10 класс. ОГН», «Функциональная стилистика. 11 класс. ОГН», «Введение в педагогическую профессию. 11 класс».

Необходимо отметить, что вариативные курсы направлены на саморазвитие и профессиональное самоопределение учащихся.

Результативность вариативных курсов можно представить в следующей таблице.

Результативность вариативных курсов

Год обуче- ния	Класс/ направление/ количество учащихся		Выбор учащимися курсов общественно- гуманитарного направления						Выбор учащимися специальности общественно- гуманитарног о направления (поступление в вуз)
	ЕМН	ОГН	Основы жу рна- листики	Основ ы р ито- рики	Функц. с тилис- т ика	Введ е пед. п роф		Ком. а нализ т екста	
2021-	10/ 28 11/18	10/12 11/27	5/3 4/8	4/2 3/5	3/2 2/5	5/3 3/3		3/2 3/3	7 учащихся

2022									
20-2021	10/18 11/28	10/27 11/13	5/2 4/3	1/1 4/3	2/1 3/2	2/5 4/1	5 /3	5/5 3/3	5 учащихся

Старшеклассники, выбирающие вариативные курсы общественно-гуманитарного направления, постоянно участвуют и занимают призовые места в интеллектуальных конкурсах и НПК различного уровня: «Лучший корреспондент», «Знатоки английского языка», «Дебаты», Международная научная студенческая конференция «Русский язык в XXI веке: исследования молодых».

Таким образом, можно отметить результативность вариативных курсов по следующим критериям:

- учащиеся готовы к повышению уровня образованности на основе самостоятельного выбора программ вариативных курсов;
- способны к осознанному выбору профессии;
- способны к активной коммуникативной деятельности.

Список литературы:

1. Государственная программа по реализации языковой политики в Республике Казахстан на 2020-2025 годы.
2. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2022-2023 учебном году».
3. ГОСО-2022.
4. Суетина Е.А. Русское правописание. Прикладной курс для X - XI классов общественно-гуманитарного направления. Уральск, 2008

ИНТЕЛЛЕКТ-КАРТЫ, КАК СПОСОБ АКТИВИЗАЦИИ УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Л.Т.Сапожникова, В.Н.Ганиева

КГУ «Общеобразовательная школа № 2 города Тобыл отдела образования Костанайского района» управления образования акимата Костанайской области

Бұл мақалада ерекше жалпы білім беру қажеттіліктері бар балалармен сабақта оқу жетістіктерін қалыптастырудың маңызды құрамдас бөлігі ретінде ақыл-ой карталары әдісін қолданудың өзектілігі ашылады. Сабақтарда интеллект карталарын тез және тиімді құрастыру және енгізу әдістемесі зерттелді. Сабақтарда ақыл-ой карталарын қолдану Ерекше білім беру

қажеттіліктері бар балаларға жаңа ақпаратты тез және сапалы есте сақтауға мүмкіндік беретіні анықталды.

В данной статье раскрывается актуальность использования метода интеллект-карт, как важной составляющей для формирования учебных достижений на уроках у детей с особыми общеобразовательными потребностями. Изучена методика быстрого и эффективного составления и внедрения интеллект-карт на уроках. Определено, что использование интеллект-карт на уроках позволяет детям с особыми образовательными потребностями быстро и качественно запомнить новую информацию.

Важной задачей современной педагогики является оказание дифференцированной помощи детям с трудностями в обучении в условиях массовой школы, что предъявляет особые требования к педагогу, который должен обладать способностью гибко и творчески применить существующие программы, учитывать региональные условия, в которых находится конкретное учреждение, а также возможности и уровень подготовки детей с особыми образовательными потребностями.

Секрет гармоничного развития достаточно прост и заключается в том, чтобы сделать среду ребенка максимально разнообразной, обеспечив ему переживания для всех органов чувств. Общеизвестно, что вся задняя половина мозга состоит из проводящих сенсорных путей, которые можно разделить в соответствии с пятью органами чувств

Процесс обучения, мысли и понимание - все это проходит внутри сознания, через пять органов чувств, два из которых - зрение и слух - являются важнейшими путями получения информации. Через пять органов чувств информация из внешнего мира попадает в подсознание (иногда сознательно, иногда минуя сознательный уровень), где приобретает психоэмоциональную окраску(Рисунок 1)[1, с.23]

(Рисунок 1)

Эти пять проводящих путей развиваются только тогда, когда работают. Чем больше информации проходит через визуальный, слуховой, осязательный, вкусовой и обонятельный пути, тем лучше они будут функционировать.

Мозг растет, когда его тренируют, только тогда он лучше развивается и функционирует. Левое и правое полушария головного мозга значительно

различаются по своим задачам и имеют особенности взаимодействия. Очевидно, что необходимо одновременное развитие обоих полушарий, ведь каждое из них обеспечивает различные стороны единого психического процесса. Левополушарное мышление считается абстрактно-логическим, прогнозируемым, рациональным и двумерным (на плоскости) [1, с.35]

Установлено, что правое полушарие доминирует по основным зрительно-перцептивным процессам. Мышление правополушарных детей является наглядно-образным, спонтанным, интуитивным, эмоциональным и трехмерным (пространственным).

В связи с широким освещением достижений в области нейропедагогики появляются новые методы развития творческих способностей детей, т.к. способствует развитию образного мышления, творческих способностей и, более того, повышает устойчивость к психологическим стрессам, поскольку усиливает механизмы психологической защиты.

Дети с ЗПР, характеризуются низкой работоспособностью и быстрой утомляемостью, незрелостью эмоций и воли, замедленностью в действиях и недостаточным словарным запасом, непониманием значения и смысла некоторых слов, терминов, им трудно строить последовательный, логичный рассказ из-за снижения количества конкретной информации.

Нарушение речи достаточно распространённое явление среди школьников. У данных детей, имеется не только нарушения звукопроизношения, лексики, грамматики, фонематических процессов, но и незначительный словарный запас. Такие ученики очень часто остаются без помощи логопеда.

Все формы задержки психического развития, общего недоразвития речи поддаются коррекции.

Одним из таких эффективных методов в работе с детьми с особыми образовательными потребностями является использование ментальных (интеллектуальных) карт (ИК). Интеллект-карты - это уникальный и простой метод запоминания информации, который дает возможность сфокусироваться на теме, проводить целенаправленную работу по формированию словаря и речи [2, с.114]

Карты можно легко и быстро повторять, это позволяет расширить словарный запас ученика с речевыми нарушениями, с задержкой психического развития. Составление карты памяти предполагает использование различных графических средств (рисунков, символов, стрелочек, шрифтов). Ученик видит перед собой зрительный образ, план высказывания, отраженного в каждой ветви дерева карты, и желая сказать о том, что наглядно и понятно.

Для совершенствования интеллектуальных карт требуется практика. Понятно, что в начальном этапе педагог может сам составить интеллектуальную карту урока (занятия) и для этого, он может использовать простую в использовании с доступным интерфейсом программу iMindMapBasik (Рисунок 2), которая дает возможность разработать яркие, красочные, но в то же время доступные для понимания ментальные карты, благодаря которым, ребенок с особыми образовательными потребностями,

легко запомнит лексику, сможет составить предложения и рассказ, т.е. он будет мыслить радиантно (мыслить ассоциативно от "центра к периферии"), на основании естественных законов мышления[3, с.11]

(Рисунок 2)

Опыт работы так же показывает, что ученики, имеющие речевые нарушения, задержку психического развития особо нуждаются во вспомогательных средствах, облегчающих и направляющих процесс становления связной речи.

Важнейшими из таких средств являются наглядность, при которой происходит речевой акт, и моделирование плана высказывания.

ИК помогают структурировать информацию (Рисунок 3), которую ученику предстоит усвоить, разбить ее на конкретные образные единицы с последующей организацией их в целостные системы по законам, соответствующим наиболее эффективной работе человеческого мозга.

(Рисунок 3)

Теория поэтапного формирования умственных действий, разработанная советским психологом П.Я. Гальпериным позволяет выделить порядок работы с применением ИК:

1. выделение ключевых понятий по теме
2. называние картинок, изображенных на карте

3. составление предложений (выбор предложение и текста).

4. воспроизведение рассказа по каждой ветке ИК.[4, с.48]

Поэтому наглядность и план высказывания, а также образец рассказа, сделанный педагогом, обеспечивает усвоение учебного материала и составление рассказа по теме. В результате чего ученик развивается, он не только учит информацию, но и оперативно с ней работает.

Список литературы

1. Бьюзен Т. «Супермышление». – Минск, 2008 г.
2. Зайцева И.А, Кукушин В.С., Ларин Г.Г., Румега Н.А., Шатохина В.И. «Коррекционная педагогика» – Ростов-на-Дону, 2002 г.
3. Акименко В.Н. «Развивающие лексико-грамматические занятия». - Астана, 2010 г.
4. Глухов В.П. «Формирование связной речи у детей дошкольного возраста с общим речевым недоразвитием». – Москва.: АРКТИ, 2002 г.

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Ганина Е.Е.,

заместитель директора по УВР КГУ «ОШ№30»

Исатаева У.Н.,

учитель-дефектолог, логопед КГУ «ОШ№23»

Андатпа. Инклюзивті білім беру – ерекше білімге мұқтаж балалар мектеп ортасында білім ала алады (алуы тиіс) деген түсінікке негізделген заманауи оқыту нысандарының бірі. Осы жүйеде, әрине мұғалімнің алар орны ерекше, себебі ол қалыпты оқушы мен «ерекше» оқушы арасындағы жолсерік рөлін атқарады. Білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін қолайлы жағдайды тек мұғалім ғана жасай алады. Инклюзивті білім беру — логопед, дефектолог, арнайы психолог секілді мамандардың кешенді тәсілдерін қажет етеді. Осы мамандардың жұмысы, оқушының мұқтаждықтарын негізге ала отырып ұйымдастырылады және тек жеке форматта жүзеге асырылады. Мұғалім мен «салалық» мамандардың дұрыс бірлесіп атқарған жұмысының арқасында ғана, «ерекше» баланың дамуында оң өзгерістерге қол жеткізуге болады. Түзету педагогикасы ЕБҚ бар оқушыны оқытумен байланысты бірқатар мәселелерді шешуде өте ұтымды құралдардың бірі болып қалады.

Аннотация. Инклюзивное образование – это одна из форм современного обучения, основанная на понимании, что дети с особыми образовательными потребностями могут и (должны) обучаться в школьной среде. Особое место в этой системе конечно же занимает учитель, он является проводником между норматипичным учеником и учеником «особенным». Только учителю подвластно создать комфортные условия для всех участников образовательного процесса. Инклюзивное образование — подразумевает под собой комплексный

подход таких специалистов, как логопед, дефектолог, специальный психолог. Работа этих специалистов организовывается по потребностям ученика и осуществляется только в индивидуальном формате.

Благодаря правильному сотрудничеству учителя и «узкого» специалиста, родителя можно добиться динамики в развитии «особенного» ребенка. Коррекционная педагогика остается одним из самых действенных инструментов в решении ряда вопросов связанных с обучением учеников с ООП.

Дети сразу и непринужденно осваиваются со счастьем,
ибо они сами по природе своей — радость и счастье.
(В. Гюго)

Инклюзивное образование – это одна из форм современного обучения, основанная на понимании, что дети с особыми образовательными потребностями могут и (должны) обучаться в школьной среде. Основной целью инклюзивного образования является получение социального и образовательного опыта совместно со сверстниками. Иначе говоря, инклюзивное образование - это образование детей с ООП в условиях общеобразовательной школы.

Для организации эффективного инклюзивного обучения, безусловно, необходимы безбарьерная среда, пакет адаптивных образовательных программ, система психолого-педагогического, медицинского и тьюторского сопровождения, специальная подготовка педагогических кадров.

Учебный процесс для детей с особыми образовательными потребностями осуществляется с учетом их индивидуальных возможностей, обучение может осуществляться как по общеобразовательной программе, так и по адаптированной или индивидуальной, в соответствии заключению психолого-медико-педагогической консультации. Основным критерий эффективности этого обучения является успешная социализация и адаптация в социуме, получение навыков взаимодействия с другими людьми, умение подчиняться правилам.

Особое место в этой системе конечно же занимает учитель, он является проводником между норматипичным учеником и учеником «особенным». Только учителю подвластно создать комфортные условия для всех участников образовательного процесса. Формируя инклюзивную культуру в классе учитель сам должен быть готов морально и физически к принятию «особенного» ребенка. Педагог, работающий в рамках инклюзивного образования, должен обладать высоким уровнем саморегуляции, самоконтроля, быстро и уверенно реагировать на изменение обстоятельств, безотлагательно принимать решения. Ему необходимо иметь в своем арсенале умения и навыки, позволяющие справляться с негативными и стрессовыми эмоциями.

Инклюзивное образование — подразумевает под собой комплексный подход таких специалистов, как логопед, дефектолог, специальный психолог.

Работа этих специалистов организовывается по потребностям ученика и осуществляется только в индивидуальном формате. Благодаря правильному сотрудничеству учителя и «узкого» специалиста, можно добиться динамики в развитии «особенного» ребенка. Коррекционная педагогика остается одним из самых действенных инструментов в решении ряда вопросов связанных с обучением учеников с ООП.

Мы считаем, что главным направлением в сотрудничестве остается взаимодействие родителей и учителей, только совместными усилиями удастся преодолеть большинство трудностей в обучении и воспитании ребенка с особыми образовательными потребностями. Успешность инклюзивного обучения детей с ООП во многом определяется родительской позицией, которая представляет собой систему эмоциональных отношений родителей к ребенку, обуславливающих реальную направленность их воспитательной деятельности, возникающую под влиянием определенных мотивов (А.С. Спиваковская). Эта позиция оказывает влияние как на восприятие родителями ребенка, так и на используемые ими способы педагогических воздействий. К основополагающим признакам родительской позиции относятся адекватность, динамичность и прогностичность [1, с. 189].

Адекватность свидетельствует об объективной оценке ими психологических особенностей и возможностей ребенка, о понимании его особых образовательных потребностей. Динамичность отражает степень гибкости родительской позиции, т.е. способность варьировать формы и способы взаимодействия с ребенком в зависимости от изменяющихся условий.

Прогностичность свидетельствует о направленности воспитательных и образовательных усилий родителей в будущее, об их способности к предвидению перспектив дальнейшего развития ребенка, об умении видеть позитивные сдвиги [2, с.34].

Таким образом, включение ребенка в образовательный процесс и успешность его обучения зависит от грамотного взаимодействия службы психолого-педагогического сопровождения с родительской общественностью. Ведь главная задача всех участников процесса -это социализация ребенка, получение качественного образования в соответствии его уровня развития. Наибольшей эффективности следует ожидать в тех случаях, когда родительская позиция соответствует трем выше перечисленным пунктам, а именно адекватность, динамичность и прогностичность.

Список литературы:

1.Михайлова В. П. Проблемы и вызовы высшего инклюзивного образования - взгляд преподавателя // Инклюзивное образование: методология, практика, технологии: материалы Международной науч. - практ. конф. (Москва, 20 - 22 июня 2011 г.). - М.: МГППУ, 2011. - 244 с.

2.Зимушко, А. М. От интегрированного обучения – к инклюзивному образованию: ключевые проблемы и задачи / 2013 №1

ПОДХОД «ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА» КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧИТЕЛЯ.

Ганич И.В. – учитель начальных классов, тренер по исследованию

КГУ «Школа-лицей им. А.Ермекова»

Аннотация. Данная статья является результатом работы по внедрению в практику методической работы школы подхода «Исследование урока» с целью профессионального развития и улучшения практики преподавания и обучения.

Рефлексия собственной деятельности и деятельности учеников класса позволяет вывести процесс обучения и преподавания на более высокий и результативный уровень. Именно такой подход к анализу урока действительно работает на улучшение следующего урока, а, следовательно, и на качество знаний учащихся.

Бұл мақала кәсіптік даму және оқыту мен оқыту практикасын жақсарту мақсатында мектептің әдістемелік жұмысының тәжірибесіне "Сабақты зерттеу" тәсілін енгізу бойынша жұмыстың нәтижесі болып табылады.

Сынып оқушыларының өз іс-әрекеті мен іс-әрекетінің рефлексиясы оқу және оқыту процесін жоғары және тиімді деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. Сабақты талдаудың дәл осындай тәсілі келесі сабақты жақсартуға, демек оқушылардың білім сапасына әсер етеді.

Встреча – это только начало,
Сплоченность – это прогресс,
Сотрудничество – это успех.

Г.Форд

Целью образования на современном этапе становятся не просто знания, но и формирование ключевых компетенций, которые должны вооружить молодежь для дальнейшей жизни в обществе.

В современной школе учитель не должен ограничиваться обучением вне школы, он может сформировать среду профессионального развития внутри школы. Представление о вопросах преподавания учителей формируется на основе каждодневной практики, и на основе этого представления формируется практика. Учителя получают знания о собственной практике преподавания, и обучении учеников с помощью проведения исследования на базе школы.

Интеграция способов исследования в процесс обучения влияет на развитие практики обучения учителей и улучшение обучения ученика. [1]

Подход «Исследование урока» еще раз убеждает в необходимости пересмотреть взгляды на педагогические приемы и методы преподавания.

Вопрос по организации «Исследования урока» всегда вызывает много вопросов и недопонимания у работников образования. Поэтому планирование деятельности лучше начать с изучения «Руководство по Lesson Study» по Пити Дадли и «Как проводить Lesson Study в школах?» Тошия Чичибу.

Внедрение в практику подхода «Исследование урока» позволяет решать несколько - ключевых задач учебного процесса в школе:

- создание школьного сетевого сообщества учителей;
- совершенствование методики преподавания;
- совершенствование знаний в области учительской практики;
- повышение уровня знаний учащихся;
- трансляция коллегам полученного педагогического опыта [4]

Цикличность данного подхода позволяет учителям иначе воспринимать процесс обучения, происходящий в классе. Рефлексия собственной деятельности и деятельности учеников класса позволяет вывести процесс обучения и преподавания на более высокий и результативный уровень. [2]

В ходе анализа прошедшего учебного года, на основе выявленных проблем, запланирована исследовательская деятельность педагогов нашей школы.

Тема: «Использование возможностей Lesson Study в профессиональном обучении педагогического коллектива».

Цель: Содействие развитию исследовательских навыков учителей в рамках реализации подходов Исследование урока. Совершенствование практики Наблюдения на уроке.

Ожидаемый результат: изменение сценария урока, пополнение теоретической базы, появление внутренней мотивации учителей школы к профессиональному обучению.

Созданы фокус группы по LS, назначены модераторы групп, составлен план проведения исследовательских уроков.

Таким образом, сформировать несколько творческих групп по изучению и внедрению подхода «Исследование урока» в практику учителя, модераторами групп были назначены руководители кафедры. В целях обеспечения эффективности работы в составе каждой группы были учителя, прошедшие уровневые курсы.

Анализируя поэтапно процесс внедрения технологии «Исследование урока» в нашей школе, мы пришли к выводу, что высокая эффективность достигнута на этапе планирования урока. Тот факт, что учителя значительно обогатили свой багаж знаниями разнообразных стратегий критического мышления и приобрели опыт их использования в практике, позволил активизировать процесс улучшения сценария урока. Именно на этом этапе учителями демонстрируется коммуникативная гибкость, что не всегда прослеживается в ходе обсуждения планирования ранее. Полученный опыт профессионального взаимодействия оказывает положительное влияние на развитие компетентности отношений учителей: в процессе диалога коллеги демонстрируют умения понимать и слушать друг друга, аргументировать свои высказывания и сохранять благоприятную рабочую атмосферу.

На этапе определения «исследуемых» учеников у учителей возникают разногласия при оценке уровня ученика (высокий, средний или низкий): у каждого учителя один и тот же ученик проявляет разный уровень

познавательной активности и разный уровень знаний. Поэтому учителя предметов гуманитарного цикла часто не согласны с учителями предметов естественно-математического цикла. Это естественно, ведь всё зависит от склонностей и способностей ученика к той или иной области образовательных наук.

Это приводит к пониманию того, что в группу учителей подхода «Исследование урока» можно привлечь и классного руководителя, и психолога школы. На начальном этапе учитывать психологический аспект работы, а участие классного руководителя и психолога, позволит улучшить процесс организации сбора информации.

На этапе определения темы, существует проблема по выявлению западающих зон в обучении и формулировке исследовательского вопроса, неумением ставить SMART цели. При сборе информации необходимо обратить внимание по выявлению ведущей проблемы и предложению вариантов по ее изучению.

Методический уровень исследовательского урока значительно высокий. Это доказывают отзывы учеников и учителей, результаты наблюдения коллег, мониторинги качества знаний детей. «Интересно», «увлекательно», «разнообразно», «психологически комфортно» - такими эпитетами насыщены отзывы об Исследовательских уроках.

На этапе обсуждения, сравнивая анализы Исследования уроков, говоря о деятельности учащихся, учителя трактуют только факты, не обсуждая вопросов «почему», «что» и «как», стараясь оправдать деятельность и учителя и учеников. Необходимо формировать рефлексивную культуру, компетентность анализа учебного процесса, чтобы анализ урока стал глубоким и осмысленным. «Почему на этом этапе урока такая форма не эффективна, что мы не учли, как изменить ситуацию к лучшему?» Именно такой подход к анализу урока действительно работает на улучшение следующего урока, а, следовательно, и на качество знаний учащихся.

Анализ Исследовательских уроков показывает, что уроки ориентированы на получение конкретного конечного результата. Учителями успешно применяются разнообразные стратегии критического мышления, что делает уроки интересными и результативными. Работа в парах и группах позволяет создавать на уроках положительную образовательную среду: особенно эффективен процесс взаимообучения учеников.

Внедрение подхода Исследование урока, можно рассматривать как одну из наиболее эффективных форм работы с молодыми специалистами. Вовлечение молодых учителей в этот процесс оказывает сильное влияние на их практику: формируются навыки целеполагания и планирования, отбора эффективных методов организации деятельности учеников, преодолевается барьер общения со старшими и опытными коллегами.

Такой подход к организации своей педагогической деятельности доказывает, что учителя постоянно работают над профессиональным развитием, совершенствуя и улучшая практику преподавания и обучения. В

процессе наблюдения за уроками отмечается активизация познавательной деятельности учеников, высокий уровень их вовлеченности в процесс обучения. Что ведет к повышению качества знаний учащихся.

На основании полученного опыта в нашей школе сложилось твердое убеждение в том, что подход «Исследование урока» - это одна из самых эффективных форм профессионального развития и улучшения практики преподавания и обучения.

Использованная литература:

1. Руководство для школьного тренера. © Центр педагогического мастерства автономной организации образования «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2018

2. Дадли П. Lesson Study: теория и практика. Астана, центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2013

3. Чичибу Т. (Япония), Ду Тоит Л. (Южная Африка), Тулепбаева А. (Республика Казахстан). Lesson Study руководство для учителя. Перевод с английского / Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2013.

4. Абдрахманова Ж.Б., Биярова С.Б., Зейнолдина Г.Т. и др. Lesson Study: для желающих заниматься исследованием своего урока: методические рекомендации. Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2015

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ОБЩЕНИЯ И СОЦИАЛЬНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ УЧАЩИХСЯ С ООП (С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ) В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Гекле Д. В., Масленникова И. А.

*КТГУ «Общеобразовательная школа № 23» г. Караганды,
КТГУ «Общеобразовательная школа № 48» г. Караганды*

Қазіргі уақытта ЕБҚ бар оқушылардың әлеуметтік-коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру өзекті мәселе болып табылады. Мұндай дағдылар оқушылардың мектепте толыққанды бейімделуіне, сынып ұжымында және одан тыс жерлерде әлеуметтік байланыстар орнатуға ықпал етеді. Оқушылар мен олардың ата-аналарында ЕБҚ бар оқушылардың сапалы әлеуметтік бейімделуіне ықпал ететін толерантты қатынасты қалыптастыру бойынша мектептердің жұмыс жүйесі ашылады. Мақалада қарым-қатынас қабілеттерін дамыту әдістері, соның ішінде ойын терапиясы қарастырылады. ЕБҚ оқушылардың сөйлеуін толықтыратын немесе алмастыратын балама байланыс құралдары мен әдістерін қолданудың өзекті мәселесі ашылады.

В настоящее время формирование социально-коммуникативных навыков учащихся с ООП является актуальной проблемой. Такие навыки способствуют полноценной адаптации учащихся в школе, установлению социальных контактов в классном коллективе и за его пределами. Раскрывается система работы школ по формированию у учащихся и их родителей толерантного отношения, способствующего качественной социальной адаптации учащихся с ООП. В статье рассматриваются методы развития коммуникативных способностей, включая игровую терапию. Раскрывается актуальный вопрос использования альтернативных средств и методов коммуникации, дополняющих или заменяющих речь ученика с ООП.

В настоящее время наблюдается увеличение числа детей с ООП (с особыми образовательными потребностями). К этой категории относятся дети с тяжёлыми нарушениями речи, с ЗПР (задержкой психического развития), с интеллектуальными нарушениями, с нарушениями опорно-двигательного аппарата, с нарушением слуха и зрения, а также дети со сложными дефектами развития. Всё чаще ПМПК (психолого-медико-педагогические комиссии) направляют в общеобразовательные школы учащихся, имеющих РАС (расстройства аутистического спектра) и аутизм. Зачастую, такие ученики испытывают серьёзные трудности коммуникации с окружающим миром. Одним из актуальных направлений инклюзивного образования в настоящее время является формирование и развитие коммуникативно-языковой компетенции учащихся с ООП. Коммуникативная компетенция – это владение сочетанием навыков успешного взаимодействия и общения людей между собой [1, с. 3].

При возникновении коммуникативной дисфункции мы часто наблюдаем поведенческие срывы учеников с ООП, в т. ч. с РАС и аутизмом: спонтанные вокализации; беспорядочное перемещение по классной комнате или помещению школы; привлечение внимания педагога и одноклассников вопросами, не относящимися к теме урока; распевание песен; декламация фраз из мультфильмов или рекламных роликов и многое другое. Недостаточно сформированные самоанализ и самоконтроль учащихся с ООП, их эмоциональная неустойчивость и нестабильность настроения часто приводят к возникновению непонимания и непринятию их поведенческих особенностей со стороны одноклассников. Высокая тревожность ученика с ООП проявляется в неспособности контролировать проявления и эпизоды нежелательного поведения, в появлении аффективных реакций на возникающие стрессовые факторы. Тревожность переносится в межличностные взаимоотношения с одноклассниками и педагогами, затрудняет социальную адаптацию ученика с ООП и его общение с окружающими. Часто наши ученики с ООП проявляют неумение слушать окружающих и поддерживать диалог.

Формирование у школьников и их родителей толерантности, развитие навыков социального взаимодействия и коммуникации в условиях

инклюзивного образования реализуется последовательно проводимыми в наших школах мероприятиями:

1. Родительские собрания «Все мы разные, все мы равные», на которых происходит информирование всех родителей об организации инклюзивного образования в школе, учебного процесса в классе, об особенностях развития и обучения детей с ООП. Разъясняется значение и необходимость формирования у всех участников образовательного процесса эмпатии и толерантности.

2. Классные часы «Я не похож на тебя, ты не похож на меня», в ходе которых происходит знакомство учеников класса с различными видами нарушений развития. Организовываются просмотры видеороликов, документальных фильмов и мультфильмов о жизни детей с ООП, с последующим обсуждением и анализом увиденного. Рассматривается необходимость и значение толерантного и бережного отношения к людям с особенностями, готовность помочь им в различных жизненных ситуациях.

3. Участие учеников с ООП в совместных внеклассных, спортивных и других мероприятиях. Проводятся спортивные соревнования, День Здоровья, походы в цирк, музей, театр и кинотеатр. В процессе реализации этих мероприятий ученики взаимодействуют с ребёнком с ООП, оказывают ему моральную и физическую поддержку.

4. Участие учеников с ООП в конкурсах и проектах, используя помощь и поддержку одноклассников, которые осознают, что ученик с особенностями имеет свои сильные стороны и таланты, нуждается в принятии и поддержке со стороны окружающих.

Все эти мероприятия организуются систематически, последовательно и носят командный характер. Задействованы все участники учебно-воспитательного процесса: ученик с ООП, его родители, одноклассники и другие ученики школы, родительская общественность, педагоги и специалисты СППС (службы психолого-педагогического сопровождения) школы. Значительную роль играют совместные мероприятия, проводимые в формате класса, параллели классов, школы, а также за её пределами. Внеклассные мероприятия позволяют ученику с ООП лучше адаптироваться в окружающей его социальной среде, развивают его коммуникативные компетенции и повышают самооценку. Результатом работы всей школы является положительная динамика принятия ученика с ООП классным коллективом.

Одним из эффективных методов развития коммуникативных способностей ребёнка с ООП, на наш взгляд, является игровая терапия. Такая терапия реализует диагностическую, обучающую и развивающую цели [2, с. 47]. Игровая терапия способствует более качественной адаптации и социализации учащихся с ООП к общению и обучению в условиях общеобразовательного класса школы. Тематику и содержание игр мы подбираем, опираясь на имеющийся у ученика актуальный уровень сформированности эмоционально-волевой сферы и интеллектуального развития. В сюжеты игр мы включаем повседневные ситуации, ежедневно происходящие с ребёнком с ООП в школе и являющиеся наиболее актуальными для него в конкретном временном

промежутке. Игровая терапия позволяет качественно улучшить адекватное взаимодействие всех участников образовательного процесса. Такое направление работы снижает проявления у ребёнка неуверенности в себе, пассивности в общении. Кроме того, в ненавязчивой игровой форме с учеником с ООП отрабатываются правила поведения во время уроков, на перемене, при посещении столовой или других мест, а также формируется и развивается потребность взаимодействия, социальная инициативность.

Мы считаем, что актуальным и необходимым условием современного коррекционно-развивающего образовательного процесса является использование альтернативных средств коммуникации. К таким средствам относятся жестовая система, система символов, терапевтические игры, глобальное чтение и система PECS. PECS (PictureExchangeCommunicationSystem- Коммуникативная Система Обмена Изображениями) – это альтернативная система общения, использующая в своей основе для коммуникации не слова, а картинки [3, с. 5]. Система PECS эффективна при коррекционно-развивающей работе с детьми, испытывающими речевые и коммуникативные трудности, зачастую сопровождаемые «невербальностью» (отсутствием, либо тяжёлым нарушением речи).

Многолетняя практика применения PECS доказала, что эта система эффективна и в работе с другими группами детей с ООП, имеющих различные нарушения речи. Их сопровождает неумение выразить вербально свои мысли и эмоции. Использование PECS помогает наладить общение на доступном ребёнку языке – с помощью картинок-символов. Кроме того, система помогает ребёнку с ООП в понимании и принятии им основных социально-бытовых норм.

Карточки PECS – это картинки (цветные или чёрно-белые, графические рисунки или фото) с изображением различных предметов (игрушки, транспорт, посуда и многое другое), действий (например, умывание, прогулка и др.), напоминаний о запретах (например, не есть грязными руками), основных желаний ребёнка (пить, есть, гулять и др.). Под большинством картинок есть текстовые подписи на языке, родном для ребёнка. Чаще всего мы используем фотографии предметов, т. к. их реалистичное изображение улучшает визуальное восприятие ребёнка с ООП. Очень эффективны карточки-фотографии с участием самого ребёнка, изображающие различные действия. Такие карточки большинство детей с ООП легче воспринимают. Правильное использование системы PECS позволяет достичь положительных стойких результатов в вербальном развитии детей с ООП, а также в налаживании коммуникации с окружающим миром.

В наших школах работу с карточками PECS проводит учитель-логопед, дефектолог, коррекционный (специальный) педагог, педагоги-психологи, педагоги-ассистенты. Для начала освоения ребёнком с ООП системы PECS необходимы некоторые базисные навыки: установка устойчивого зрительного контакта, отработка слов (или жестовых обозначений) «да», «нет», «дай». Работа по системе PECS состоит из трёх основных ступеней:

- 1 ступень – основные карточки («нет» и «да»);
- 2 ступень – карточки-предметы и действия;
- 3 ступень – карточки-расписания.

Работа с карточками PECS начинается с двух карточек («да»/ («нет»). Если ребёнок с ООП быстро усваивает материал и работа вызывает у него положительный эмоциональный отклик, то постепенно количество карточек увеличивается. Мы используем в своей работе как одиночные карточки (с изображением одного предмета), так и карточки, сгруппированные по различным темам («Овощи», «Фрукты», «Прогулка», «Времена года», «Расписание дня», «Школа», «Школьные принадлежности», «Уроки» и многие другие). Все карточки PECS находятся в свободном для ребёнка доступе, чтобы он мог воспользоваться ими в любой момент.

У детей с ООП слабо развита мотивация и саморегуляция [4, с. 12]. Поэтому при работе с карточками PECS мы находимся в постоянном поиске стимулов и действенных поощрений для каждого конкретного ребёнка. В самом начале работы такие поощрения имеют элементарный характер (одобрение педагога, радость родителей, игрушки, любимая еда и пр.). Со временем происходит переоценка подкрепляющих стимулов, они переходят на более сложный уровень. Подобные поощрения применяются не только на коррекционно-развивающих занятиях, но и в обычной жизни ребёнка с ООП его родителями.

Система PECS позволяет добиться максимальной наглядности коммуникативного процесса ребёнка с ООП, облегчает обучение пониманию того, что именно нужно сообщить собеседнику, как правильно изложить своё желание, как привлечь внимание взрослого. В процессе работы по системе PECS мы отмечаем значительное снижение проявлений нежелательного поведения у детей с ООП, в т. ч. с РАС. Например, ребёнок молча бьёт других детей, на самом деле он просто хочет пить. Мы учим его просить воду при помощи специальной картинки, заменяя негативную коммуникацию позитивной, т. к. более развитые навыки общения снижают риск нежелательного поведения.

Важнейшим преимуществом PECS, на наш взгляд, является обучение ребёнка с ООП начинать общение, по своей инициативе озвучивать свои желания, потребности и мнение. Применение этой системы со временем значительно развивает устную речь ребёнка с ООП и помогает ему продуктивно коммуницировать с окружающими людьми. Применение PECS стимулирует более быстрое проявление ребёнком коммуникативной инициативы и произвольное произнесение слов. Главное, на наш взгляд, преимущество PECS заключается в том, что эта система позволяет сделать общение ребёнка с окружающими его людьми более доступным и эффективным, а также стимулирует довольно быстрое приобретение основных (базисных) коммуникативных навыков.

Мы считаем необходимым использование педагогами, реализующими инклюзивное образование, различных методов, в т. ч. альтернативных, для

формирования и развития навыков общения и социального взаимодействия учащихся с ООП, для улучшения коммуникативно-языковой компетенции и облегчения их адаптации в школе.

Список литературы:

1. Никитина Т. Коммуникативная компетенция и её формирование. – М.: Академия, 2018;
2. Вентланд М. Учебно-воспитательные работы в центре коррекционно-развивающего обучения и реабилитации. Учебно-метод. пособие. – Мн.: БГПУ, 2009;
3. Нуриева Л. Развитие речи у аутичных детей: метод. разработ. – М: Теревинф, 2006;
4. Шипицина Л. Социальная реабилитация детей с аутизмом. – С.-Пб: Питер, 2017.

ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА С ВОСПИТАННИКАМИ ПРЕДШКОЛЬНЫХ ГРУПП В ДЕТСКОМ САДУ

С.В.Геренг, Н.М.Стеблий

*КГУ «Комплекс «школа – ясли – сад «Таңшолпан»
отдела образования Абайского района
управления образования Карагандинской области*

Осы мақалада мектепке дейінгі жастағы балалардың алғашқы кәсіптік бағдары туралы мәселесі қарастырылады.

В данной статье рассматривается вопрос о ранней профориентации детей дошкольного возраста.

Проблема выбора профессии, в настоящее время, становится особенно актуальной для подрастающего поколения. В обществе происходят глобальные изменения, появляются новые профессии, изменяются условия труда.

В.А. Сухомлинский писал: «Дайте детям радость труда! Эту радость ему несут успех, осознание своей умелости и значимости выполняемой работы, возможность доставлять радость другим»[1, с.50].

Первоначальным звеном по профориентации является детский сад. В Государственном общеобязательном стандарте дошкольного воспитания и обучения от 3 августа 2022 года № 348 «в формирование социально-эмоциональных навыков включено: формирование уважительного отношения к различным видам труда и людям разных профессий» [2, с.8]. Именно в детском саду воспитанники знакомятся с многообразием выбора профессий, приобретают элементарные знания о профессиях. Это помогает детям расширить свои познания о работе родителей, сотрудников детского сада, узнать, что именно выполняют они на работе.

В КГУ «Комплекс «школа – ясли – сад «Таңшолпан» отдела образования Абайского района управления образования Карагандинской области создаются трансформируемые игровые и тематические зоны, которые являются реализацией детских интересов, способностей на любом возрастном промежутке.

В педагогической практике педагоги нашего комплекса широко используют «педагогическую технологию организации сюжетно – ролевых игр». Эта технология опирается на принцип активности ребёнка, характеризуется высоким уровнем мотивации и определяется естественной потребностью ребенка дошкольного возраста.

Главное правило для взрослых: ребёнку недостаточно знать о профессии, в неё нужно поиграть!

В КГУ «Комплекс «школа – ясли – сад «Таңшолпан» организованы различные сюжетно – ролевые игры, в которые дети с удовольствием играют: «Больница», «Магазин», «Парикмахерская» и т.д. Дети, обыгрывая различные сюжеты, пытаются отобразить профессии своих родителей.

Наряду с сюжетно-ролевой игрой, в организованной деятельности используются дидактические игры, направленные на уточнение и систематизацию знаний детей о профессиях.

Наиболее доступны детям игры с предметами и игрушками, так как они основаны на непосредственном восприятии, стремлении ребенка действовать с предметами, знакомиться с ними. Такие игры как «Предмет – материал, из которого он сделан», «Профессия – результат», «Узнай профессию».

В словесных играх дети оперируют представлениями: «Кто больше назовет действий», «Обозначь профессии», «Угадайте, кто работает с этими инструментами», «Определи профессию по результату труда».

Мы используем в работе по ранней профориентации виртуальные экскурсии: «Знакомство с профессиями сельского хозяйства», «Путешествие в театр», «Путешествие в музей», мультфильмы профориентационной направленности и многое другое.

В исследованиях Л.С. Выготского, А.Н. Леонтьева, А.В. Запорожца, Д.Б. Эльконина игра определяется как ведущий вид деятельности, который возникает не путём спонтанного созревания, а формируется под влиянием социальных условий жизни и воспитания [3. с. 109].

В игре ребенок развивается как личность, у него формируются все психические процессы. Игра является сценой для социальных проб детей, то есть тех испытаний, которые выбираются детьми для самопроверки и в процессе которых ими осваиваются способы решения возникающих в процессе игры проблем межличностных отношений. В игре создается основа для новой ведущей деятельности – учебной.

Для получения большей производительности труда главное, заинтересовать детей, развить мотивацию к труду, то есть развить внутренние психологические ресурсы: трудолюбие, познание, целеустремленность, настойчивость в достижении цели, бережливость. «Главная цель ранней

профориентации детей – это развить эмоциональное отношение ребенка к профессиональному миру, дать возможность проявить свои силы и возможности в различных видах деятельности и профессий» [4, с.321].

Каждый ребенок взрослеет, и вхождение ребенка в социальный мир требует от педагогов и родителей мастерства и явно выраженного эмоционального отношения. Это поможет их дальнейшему успешному правильному выбору профессии, которая будет приносить удовлетворение и радость.

Список литературы

1. Сухомлинский, В.А. Сердце отдаю детям / В.А. Сухомлинский – Киев: Радянська школа, 1974 г. – 288 с.50.
2. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения, 3 августа 2022 года № 348, с.8
3. Выготский, Л.С. О связи между трудовой деятельностью интеллектуальным развитием ребенка / Л.С. Выготский // Дефектология. - 1996 . - № 6. – с.109
4. Платонов, К.К. О системе психологии / К.К. Платонов. – М.: Мысль, 1972. – с.321

ТЕХНОЛОГИЯ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Гильмутдинова Г.А.

КТУ «ОШ №62» Караганда

Жобалап оқыту технологиясы-жеке тұлғаны білімге, шығармашылыққа, адамгершілік пен эстетиканы дамытуға тәрбиелеу. Жобалап оқыту технологиясы оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін қалыптастыруға ықпал етеді. Ұлы Даланың ұлы есімдері. Тарихи портрет " жобасын іске асыра отырып, тарихи процесті бейнелеу арқылы озат әрі үлгі болатын мұғалімді көрсету. Қазақстан жерінде өз еңбегімен жарқын із қалдырған ата-бабаларымыз бейнелерінің галереясы адамгершіліктің, парасаттылық пен ізгіліктің үлгісі болып табылады. Технология проектного обучения - воспитание личности, стремящейся к познанию, творчеству, развитию нравственному и эстетическому. Технология проектного обучения способствует формированию ключевых компетенций учащихся. Реализация проекта “Великие имена Великой Степи. Исторический портрет” – персонификация исторического процесса - лучший учитель и образец для подражания. Галерея образов наших предков, оставивших яркий след на земле Казахстана своей деятельностью, являет собой пример человечности, добропорядочности и гуманизма.

Прогрессивное развитие казахстанского общества невозможно без перемен в системе образования, которые можно осуществить посредством выработки новых идей и подходов, базирующихся на взаимосвязи новейших технологий и нравственно-духовных ценностей, прошедших проверку временем и не утративших актуальность.

Прогрессивные преобразования - следствие познавательной самостоятельности и исследовательской деятельности. Формирование навыков самостоятельного умственного труда, мышления и применения знаний практически - задачи, возложенные на систему образования.

Один из способов достижения этих задач применение метода проектов, который способствует расширению кругозора, формированию критического мышления, навыков систематизации, обретению опыта исследования.

Работая над проектами, ученики, открывают незнание для себя и создают новое качество из знаний, умений, творчества и проявления личности. Проектная работа на уроках истории и во внеклассных мероприятиях по предмету отличается особенной продуктивностью, так как способствует реализации индивидуальной познавательно-творческой активности и нравственно-эстетическому развитию.

“Великие имена Великой Степи. Исторический портрет” - ведущая тема исследований в ОШ №62, рассчитанная на учеников среднего и старшего звена, интересующихся отечественной историей.

Великая степь породила множество выдающихся личностей, масштабных фигур, деятельность которых – лучший учитель и пример для подражания. Персонификация истории - это бесценный вклад в процесс воспитания.

Цель исследований - расширить и углубить знания о выдающихся людях, их жизни, деятельности, творчестве.

Основные задачи:

1. Создавая портрет исторической личности, определять значение её деятельности и влияние на ход исторических событий в отечественной истории, содействовать расширению и углублению осознания роли личности в истории.

2. Приобщать учащихся к исследовательским методам, формировать навыки поиска, систематизации, анализа собранной из различных источников информации.

3. Воспитывать почтительное отношение к достижениям людей, в качестве идеала и нравственного критерия.

4. Привлекать внимание к предмету «История», воспитывающему активного и творческого гражданина.

Изучение истории с «человеческой» стороны, знакомство с судьбами людей – гарантия лучшего усвоения знаний по предмету. Информация о жизни, поступках, переживаниях личности сохраняется в памяти прочнее, нежели обезличенные сухие факты, события и процессы.

Технология проектного обучения обеспечивает личностный подход к ученику, формирующий целеустремленность, решительность, предприимчивость, оригинальность, творческое самовыражение. Метод

проектов – рациональное и плодотворное соединение индивидуальной и коллективной работы авторов проекта. Проектная деятельность открывает большие возможности для сотрудничества учеников, учителей и родительской общественности. В процессе работы формируются умения: увидеть проблему; анализировать причины и следствия; формулировать гипотезу; систематизировать материал; выстраивать умозаключения; аргументировать.

Метод проектов – один из лучших способов вызвать жажду познания у учеников и удовлетворить её. Практическое применение созданных в процессе работы продуктов и повышает ценность проекта.

Проект «Струны Сарыарки. Таттимбет Казангапулы»

Сегодня большое внимание уделяется общенациональной программе «Рухани жаңғыру» с целью актуализировать многовековое наследие наших предков, сделав его понятным и востребованным.

Проект «Струны Сарыарки. Таттимбет Казангапулы» содействует внедрению компонентов этой программы. Великая степь породила целую плеяду выдающихся деятелей. Среди них и масштабная фигура - Таттимбет Казангапулы. Волшебные звуки Таттимбета – часть нашей духовной культуры.

Актуальность работы бесспорна: ориентир на возрождение духовных ценностей молодых казахстанцев, через изучение биографий популярных в народе личностей, каковым является Таттимбет Казангапулы, популяризацию почитаемых священных объектов, развитие творческого подхода и абстрактного мышления, создает условия для воспитания лучших человеческих качеств в подрастающих гражданах Республики Казахстан.

Работу сопровождают семь приложений - продуктов творчества авторов.

В процессе работы создана брошюра, в которой объединили документы, легенды, воспоминания, высказывания о значимости творчества, расширяющие и углубляющие знания о многогранной личности кюйши. Иллюстрациями брошюры стали картины учащихся школы №62 и школы искусств №2, соответствующие тематике «Страна Таттимбета - Менің Отаным – Қазақстан». Таким образом, к проекту привлекли широкий круг учащихся школы.

В целях популяризации памятников Сарыарки создан макет мавзолея музыканта – исторический памятник республиканского значения.

Создана презентация «Путеводитель - экскурсия «К МАВЗОЛЕЮ ТАТТИМБЕТА», дающая представление о месте нахождения памятника.

В одном из приложений к работе объединены легенды кюев Таттимбета и ссылки для воспроизведения соответствующего кюя.

Проект синтезирует традиции прошлого в практике современности. Совокупность созданных авторами проекта продуктов позволяет в сопровождении интересных легенд и музыки «посетить» сакральный памятник Карагандинской области – мавзолеем Таттимбета Казангапулы, что повышает интерес к истории региона, воспитывает любовь к Родине и бережное отношение к нашему общему культурному наследию у авторов проекта и широкого круга зрителей.

Судьбы героев наших проектов (Курмангазы Сагырбайулы, Григорий Николаевич Потанин, Ильяс Есенберлин, Каюм Мухамедханов и др.) – идеальные образцы, воспитывающие граждан, способных и готовых к ответственности не только за свое будущее, но и будущее своей страны.

В процессе работы над проектами учащиеся собирают большое количество наглядного материала, что позволяет дополнить иллюстративный материал учебника портретами и фотографиями исторических личностей, документами, литературными и музыкальными произведениями. Творческий подход к работе позволяет создавать видеоролики, рисунки, сочинения, стихотворения. Использование ИКТ позволяют разнообразить подачу результатов проектной деятельности широкой общественности.

Вывод:

1. Метод проектов позволяет ученикам познакомиться жизнью, делами, творчеством людей, способствует формированию навыков анализа и оценки, учит принимать решения в трудных ситуациях.

2. Мыслители и правители, ученые и деятели искусства нашей страны достойны стать примером для подражания во все времена.

3. История - это ценности, идеи, школа поведения. История - это поиск готовых образцов, это процессы формирующие навыки оценивания нас в окружающей действительности.

4. Значимость проектной деятельности в практической направленности, в том, что ученики становятся творцами, которые щедро делятся своим “готовым продуктом”- материалами, наработками, знаниями по изучаемой теме и осознают важность и полезность своего труда.

5. Метод проектов – необозримое пространство для деятельности творческого учителя истории.

Таким образом, использование технологии проектного обучения способствует формированию социально активной личности, решает проблему недостаточного внимания характеристикам исторических деятелей.

Ученики должны иметь достойные примеры для формирования собственных суждений о человечности, добропорядочности и гуманизме.

Литература:

1.Оконь В. Основы проблемного обучения. – М.: Просвещение, 1968. С.50.

2.Пахомова Н. Ю. Метод учебных проектов в образовательном учреждении: Пособие для учителей и студентов педагогических вузов. — М.: АРКТИ, 2003. — 112с

3.Алексеев А.Г., Леонтович А.В., Обухов А.С., Фомина Л.Ф. Концепция развития научно-исследовательской деятельности школьников // Журнал «Научная работа школьников» - 2002. - №1

ПРИМЕНЕНИЕ ВИРТУАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ ПО ФИЗИКЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ В ШКОЛЕ.

Е.О.Горшкова

*учитель физики-информатики, КГУ "Опорная школа (ресурсный центр)
имени Бауыржана Момышулы,
магистрант физико-технического факультета, Карагандинский
университет им. академика Е.А.Букетова, город Караганда.*

Аннотация: Актуальность исследуемой проблемы заключается в том, что использование виртуальных платформ в сфере образования современных исследовательских методов позволяет качественно изменить содержание, методы и организационные формы обучения, дополнить обучение элементами исследовательской работы обучающихся. В соответствии с этим целью данной работы является анализ некоторых инновационных подходов на уроках, позволяющих усилить интеллектуальные возможности обучающихся, повысить их познавательную активность на уроке и во внеурочной деятельности и, тем самым, повысить качество обучения. Для достижения поставленной цели проведен анализ качества усвоения учебного материала с учетом индивидуальных особенностей учеников, условий и факторов, стимулирующих учеников к работе и/или препятствующих усвоению ими новых знаний.

Түйін: Зерттелетін мәселенің өзектілігі қазіргі заманғы зерттеу әдістерінің білім беру саласында виртуалды платформаларды пайдалану оқытудың мазмұнын, әдістері мен ұйымдастырушылық формаларын сапалы өзгертуге, оқытуды білім алушылардың зерттеу жұмысының элементтерімен толықтыруға мүмкіндік береді. Осыған сәйкес, бұл жұмыстың мақсаты-студенттердің интеллектуалды мүмкіндіктерін арттыруға, сабақта және сабақтан тыс уақытта олардың танымдық белсенділігін арттыруға және сол арқылы оқу сапасын арттыруға мүмкіндік беретін сабақтардағы кейбір инновациялық тәсілдерді талдау. Қойылған мақсатқа жету үшін оқушылардың жеке ерекшеліктерін, оқушыларды жұмысқа ынталандыратын және/немесе олардың жаңа білімді игеруіне кедергі келтіретін жағдайлар мен факторларды ескере отырып, оқу материалын игеру сапасына талдау жүргізілді.

В эпоху стремительно развивающихся технологий в образовании появились новые возможности для расширения и совершенствования учебного и воспитательного процессов, изменения методов обучения и коммуникации. Примером таких технологий является искусственная образовательная среда, в которой используются компьютеры для моделирования реальности [1, 2], виртуальные и реальные лабораторные практикумы, позволяющие ученикам получать практические навыки посредством экспериментов и более глубоко понять суть изучаемого явления. Вместе с этим, преподавание естественных наук в современной школе имеет много барьеров, которые влияют на преподавательскую деятельность и снижают изобретательские навыки учеников. К их числу можно отнести ограниченное время уроков и большое

количество учеников в кабинетах [3], ограниченный доступ учеников к учебным ресурсам и учебной среде. Частично решить перечисленные проблемы можно с помощью виртуальной образовательной среды, которая позволяет учащимся эффективно взаимодействовать между собой и с преподавателем посредством обратной связи, использовать все доступные образовательные ресурсы, удовлетворять собственные образовательные потребности. [4]

В дополнение к виртуальной образовательной среде использование исследовательских технологий помогает улучшить среду обучения и сделать ее более конструктивной, ориентированной на потребности каждого конкретного ученика. Вместе с этим при организации исследовательской работы учеников с помощью традиционных и виртуальных лабораторных практикумов важно учитывать их различия. Например, ученики в практических лабораториях сосредотачиваются на том, как использовать физическое оборудование и результаты, в то время как в виртуальном исследовании направляют внимание учеников на переменные и взаимодействие переменных, которые производят результаты, также виртуальные лабораторные исследования демонстрируют графические данные исследуемых величин. Кроме того, использование виртуальных образовательных платформ в исследовательской деятельности учеников позволяет ученикам выполнять лабораторные мероприятия с использованием компьютерного программного обеспечения, которое дешевле и эффективнее, повторять эксперимент много раз без какого-либо риска опасности, изучать аномальные данные, которые не согласуются с предыдущими знаниями, теориями и ожиданиями. Такие данные трудно исследовать в традиционном эксперименте. [5]

Для успешного выполнения виртуальной исследовательской лабораторной работы ученик должен тщательно проработать теоретический материал по теме своей работы, понять цель лабораторной работы, порядок выполнения работы и обработки полученных экспериментальных данных, разобраться со схемой установки, определить основные расчетные формулы. Задания по предварительной обработке исходных данных для проведения физического эксперимента могут включать в себя проведение расчетов физических величин, анализ исходных параметров и характеристик для успешного проведения эксперимента в соответствии с поставленной индивидуальной задачей перед обучающимся. Пошаговые инструкции выполнения лабораторной работы могут включать ссылки на онлайн ресурсы или условия доступа к виртуальным лабораторным комплексам, установленному программному обеспечению. В ходе проведения исследования ученик может выполнять весь эксперимент в целом или поэтапно, наблюдая при этом за ходом протекания физического процесса и фиксируя результаты. При этом ученик должен научиться следить за правильностью хода выполнения физического эксперимента, выявлять ошибки в технике выполнения эксперимента; моделировать возможные отклонений от заданных параметров; выполнять расчеты и определять погрешности измерений, анализировать результаты и делать выводы. Для организации исследовательской работы учеников преподаватель должен иметь

желание и быть готовым к освоению новых подходов к преподаванию, применению современных образовательных ресурсов, программ и приложений, созданию моделей физических явлений и процессов. В помощь учителю и ученикам на сегодняшний день разработано и доступно большое количество бесплатных интернет ресурсов по физике. В их числе 1) интернет платформа www.labxchange.org, на которой представлены интерактивные модули с самостоятельных платформ, предназначенных для интерактивных занятий, в том числе ConcordConcortium и PhetColorado, 2) площадка Googleplay, которая содержит интерактивные приложения для демонстрации физического эксперимента через персональный компьютер, планшет или мобильное устройство, 3) интерактивное приложение PhysicsApp, позволяющее формировать у школьников практические навыки организации и проведения виртуального физического эксперимента, способствующее более глубокому усвоению физических законов и повышению интереса к изучению предмета, 4) приложение PhysicsVirtualLab, позволяющее проводить моделирование в рамках таких разделов физики, как оптика и термодинамика, наглядно демонстрировать устройство оптических приборов. Также, полезными ресурсами на уроках физики являются цифровое интерактивное методическое пособие для изучения физики с повышенным уровнем вовлечения в учебный процесс за счет технологий дополненной/виртуальной реальности, трехмерной графики и 3D-стереоскопии и прилагающихся к нему программ интерактивных анимаций, виртуальных лабораторий с бесплатного сайта VirtgLab, интерактивные тренажеры "Кирилл и Мефодий. Физика 7-11" и другие. Применение перечисленных ресурсов на уроке физики позволяет повысить уровень доступности учебной информации, проще и доходчивее объяснять суть сложных физических явлений. Однако, для лучшего понимания физики, развития у учеников прикладных знаний и навыков важно сочетать в учебном процессе виртуальный эксперимент с реальным физическим экспериментом, проводить демонстрационный эксперимент с реальными предметами [6, 7].

Подтверждением этому являются результаты проведенного в КГУ "Опорная школа (ресурсный центр) имени Бауыржана Момышулы (КГУ «ОШ (РЦ) Б.Момышулы.Топар») анализа достижений учеников разных классов на уроках физики в практической (традиционной) среде и в смешанной среде (сочетание практического и виртуального обучения). Было обнаружено, что работая в смешанной среде ученики проявляют больший интерес к процессу обучения. В дополнение к этому анализу было проведено анкетирование учеников указанной школы, которое включало вопросы о знании и понимании основных концепций тех или иных научных исследовательских экспериментов, проводимых в традиционном и виртуальном форматах. Результаты показали, что 60% учеников испытывали трудности с пониманием основных целей традиционного эксперимента и только 40% хорошо их понимали. При использовании виртуальных экспериментов результаты анкетирования показали, что 80% учеников хорошо разбирались в содержании и результатах проводимого эксперимента. Данный результат свидетельствует о

положительном влиянии виртуальных исследовательских лабораторий на процесс обучения физики в средней школе. При этом, необходимо совмещать или чередовать реальные и виртуальные исследовательские эксперименты.

Список литературы:

1. Министерство образования и науки Республики Казахстан [Электронный ресурс].
https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30118747&pos=3;-108#pos=3;-108.
2. Бурняшева, Л.А. Активные и интерактивные методы обучения в образовательном процессе высшей школы. Методическое пособие / Л.А. Бурняшева. - М.: КноРус, 2016. - 493 с.
3. Аладьина А.А., Минайдарова М.Е., Абдрахманова Х.Т. Роль интерактивных методов обучения в формировании креативной личности, Таразский государственный педагогический институт, Тараз, 2011. - 136 с.
4. Кругликов В. Н. Интерактивные образовательные технологии : учебник и практикум для вузов / В. Н. Кругликов, М. В. Оленникова. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2020. — 353 с
5. Кашлев, С. С. Технология интерактивного обучения : учебно-методическое пособие / С.С. Кашлев. — Москва : ИНФРА-М, 2021. — 239 с. — (Наука и практика).
6. Князева Е.М. Лабораторные работы нового поколения // Фундаментальные исследования. № 6. 2012. С. 587–591.
7. Шефер, Е. А. Использование цифровых технологий в образовательном процессе / Е. А. Шефер. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2021. — № 16 (358). — С. 22-25.

ОРГАНИЗАЦИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ ШКОЛЬНИКОВ

Грудунс К.Я.

*КГУ «Школа-лицей №1 отдела образования города Костаная» Управления
образования акимата Костанайской области, город Костанай*

Аннотация. Әр бала өзінше жеке тұлға. Әр адамның ішкі дүниесінің асыл кілтін қалай табуға болады? Мектеп оқушыларының бойында зерттеушілік қабілеттерін дамыту олардың даралығын дамытуға ықпал етеді.

Аннотация. Каждый ребенок индивидуален по-своему. Как найти драгоценный ключик к внутреннему миру каждого человека? Развитие научно-исследовательских навыков у школьников способствуют как раз-таки развитию их индивидуальности.

Однажды в беседе с Цзы-гуном Конфуций спросил: «Сы! Ты считаешь меня человеком, который многое изучил и многое запомнил? Цзы-гун ответил:

«Да. А разве это не так?» Конфуций ответил: «Нет, не так. Я только пронизал это многое единым» [1, с.152].

Что же является педагогическим инструментом в «пронизывании» многого единым? Подлинное обращение к личности учащегося, его целям, потребностям и особенностям подразумевает предоставление школьнику возможности самому спрашивать, а не давать ответ на внешний вопрос, продиктованный чужой логикой и намерением. В вопросе заключена большая возможность проявления многогранности личности, нежели в ответе.

В вопросе как творческом продукте уже заключена разноракурсная диалогичность между единичным и множественным, знанием и незнанием, человеком и миром, между культурой и цивилизацией. Умный вопрос, словами Ф. Бэкона, представляет собой уже половину знаний [2, с.107]. При условии, что учащийся сам будет конструировать собственную индивидуальную образовательную траекторию: смыслы, цели, содержание и организацию образования, что обеспечивает творческую самореализацию учащегося. И это становится возможным благодаря технологии учебного исследования.

Каждому педагогу известно, что дети уже по природе своей исследователи. Это особенно характерно для одаренных детей, неуемная жажда новых впечатлений, любознательность, постоянно проявляемое желание экспериментировать, самостоятельно искать истину, распространяются на все сферы деятельности ребенка. Обычный традиционный учебный процесс при этом выстроен так, что реализовать эту особенность детской природы очень сложно. Большое количество материала, усваиваемого в соответствии с традициями в основном, проходит на репродуктивном уровне, не оставляет времени для собственных научно- практических поисков. Не менее сложно оказывается для ребенка проведение исследований и в других сферах жизни и деятельности. Хотя во многих психолого-педагогических работах доказано, как важны эти поиски, как ценны их результаты для развития исследовательской, творческой активности ребенка.

С педагогической точки зрения неважно содержит ли детское исследование принципиально новую информацию или начинающий исследователь открывает уже известное. И у выдающегося ученого, сделавшего шаг в неизвестное, и у ребенка, нашедшего много раз открытое до него, оказываются задействованными одни и те же механизмы творческого мышления. Но если в первом случае главное – само новое знание, то во втором самое ценное – исследовательский опыт ребенка.

Именно этот опыт исследовательского, творческого мышления и является основным педагогическим результатом и самым важным приобретением ребенка.

Поэтому перед современной школой стоят сложные задачи по обновлению содержания и структуры образования.

Для решения стоящих перед общеобразовательной школой задач учителям необходимо делать акцент в преподавании на развитие функциональной грамотности (или компетентностей), учить детей использовать свой опыт,

знания, умения и качества личности для решения конкретных проблем, способствовать изменению отношения к пониманию научной картины мира, научить находить путь от научного описания к способности ориентироваться в конкретных явлениях.

Решение этих задач будет способствовать в воспитании потребности в непрерывном самообразовании, самосовершенствовании, реализуемые в умении добывать знания, умении строить позитивные взаимоотношения, быть готовыми к принятию различных точек зрения и взглядов.

Главная проблема школы сегодня - перейти от информативного метода обучения к активной творческой деятельности всех субъектов педагогического процесса. Надо создать условия для учащихся, учиться не накапливать знания, а учиться добывать информацию, анализировать ее и использовать.

Думаю, нет необходимости убеждать кого-либо в том, что исследовательские умения и навыки необходимы сегодня не только людям, связанным с научной работой, но и каждому человеку в самых разных сферах его деятельности. Творческий исследовательский поиск становится неотъемлемой частью любой профессии. Исследовательское поведение в современном мире рассматривается не как узкоспециализированная деятельность, характерная для небольшой профессиональной группы научных работников, а как неотъемлемая характеристика личности, входящая в структуру представлений о профессионализме в любой сфере деятельности и даже шире – как стиль жизни современного человека.

Следовательно, в современной школе значительное место должна занимать научно-исследовательская и научно-поисковая деятельность учителей и учащихся.

Чтобы внедрять исследовательские подходы в обучении педагог сам должен владеть алгоритмом исследования, определять методологию и методы исследования.

Исследовательская работа в школе имеет свои особенности. Учащиеся и педагоги являются субъектами научно-исследовательской работы. Исследовательские работы учащихся не претендуют на научные открытия, но позволяют каждому желающему попробовать свои силы и получить опыт исследовательской деятельности [3, с.86].

Таким образом, при помощи учебно-исследовательской деятельности в школе решается задача развития привычки к умственному труду. Она стимулирует усилия учащихся мыслить самостоятельно, усваивать не только сумму фактов, но как сведения, переработанные их собственными усилиями. Поэтому занятие исследовательской деятельностью поднимает проблемы не только развития личности, но и эмоциональной сферы, интеллектуальных, волевых и морально-нравственных качеств, культуры умственного труда.

Исследовательская деятельность направлена на разрешение познавательных потребностей учащегося. Она направлена на создание качественно новых ценностей. Этот вид деятельности дает свободу выбора,

предполагает осознание учащимся цели и подчинения этой цели других своих интересов [4, с.30-33].

Таким образом, исследовательская деятельность характеризуется собственной познавательной потребностью учащихся, самоконтролем, индивидуальным режимом работы, свободой выбора места и времени ее выполнения, иными словами, приучает учащихся к самостоятельности и требует от них творческой активности и самоорганизации.

Занятия исследовательской деятельностью позволяют уже в стенах школы добиться определенного уровня исследовательской готовности учащихся, что означает наличие индивидуальных исследовательских возможностей, сформированных в результате приобретения ими опыта выполнения ученических исследований, полученных знаний, умений и навыков, тренировки уже развитых, расширение кругозора.

Исследовательская готовность определяется желанием участвовать в исследовании на основе личных интересов и потребностей, стремление развивать эти интересы и осознать смысл и ценность того, что предстоит сделать.

Список литературы:

1. Классическое конфуцианство: переводы, статьи, комментарии А.Мартынова и И.Зограв. В 2 т., Т.1. - СПб.: Москва, 2000, с.152.
2. Фромм Э. Душа человека: Перевод.-М., 2001. с.107.
3. Савенков А.И. Виды исследований школьников// Одаренный ребенок – 2019 - №2, с.84-106.
4. Савенков А.И. Истоки практики исследовательского обучения// Исследовательская работа школьников – 2019 - №4 - с.29-39.

БАЛАБАҚШАДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ

Даниял Перизагуль

КМҚК «Айгерім»бөбекжайы», Қарағанды қаласы

Андатпа. Балабақшадағы балалардың қауіпсіздігі кешенді мәселелердің бірі болып келеді. Мектепке дейінгі ұйымдағы балалардың қауіпсіздігі жайлы айтылады. Яғни, балалардың топ бөлмесіндегі, оқу іс-әрекетіндегі, серуен кезіндегі қауіпсіздіктері туралы айтылады. Бөбекжай ішіндегі өрт қауіпсіздік техникаларын сақтау жайлы баяндалады.

Аннотация. Безопасность детей в детском саду – один из сложных вопросов. Рассказывается о безопасности детей в дошкольной организации. То есть речь идет о безопасности детей в групповой комнате, учебной деятельности, во время прогулки. Рассказывается о соблюдении техники пожарной безопасности внутри ясли.

Балабақшада әр баланың қауіпсіздігі бірінші орында болуы тиіс. Қауіптің орын алмауы үшін тәрбиеші және тәрбиешінің көмекшісі мұқият болулары керек.Балалар үшін балабақшадағы қауіпсіздік бұрышы ол-тәрбиеші болып

келеді. Балабақшадағы қауіпсіздік тәрбиешінің жұмысқа алынуынан басталады. 18 жастан асқан адамдар ғана жұмысқа қабылдануы керек. Жұмысқа шыққанда толық медициналық тексеруден өтуі тиіс. Егер қандай да бір кінәрат табылмаса жұмысқа қабылданады. Жұмысқа қабылданған тәрбиеші жұмыс істеудің негізгі ережелерін біліп, оларды қатаң түрде сақтауы тиіс.

Таңертен жұмысқа келген тәрбиеші топтағы барлық ақуалды тексеріп, балаға қауіпсіз екендігіне көз жеткізуі керек. Балабақшадағы тәрбиеші балаларды қараусыз қалдыруға құқылы емес.

Тәрбиеші таңертең балаларды қабылдағаннан кейін сыртқы есіктерді жабуы

керек. Балабақшаға балаларға қатысы жоқ бөгде адамдардың топқа кіруіне қатаң тыйым салынады.

Топтағы қауіпсіздік ережелері өте маңызды болып келеді. Топтағы жиһаздар, тәрбиешінің орны, үстелі тәртіппен орналасуы керек және олар балалар үшін қауіпсіз екендігіне көз жеткізу керек. Топта әр түрлі өткір заттар (инелер, қайшылар, қағаздарға арналған пышақтар т.б.) ұстауға тыйым салынады. Сонымен қатар киімдерде түйреуіштер мен инелер болмауына қатаң назар аудару керек.

Тәрбиеші мен тәрбиешінің көмекшісінің киім үлгілері ата-аналарға, балаларға үлгі боларлықтай болуы қажет. Биік өкше аяқ киім киюге тыйым салынады. Топтағы ойыншықтар да балаларға қауіпсіз болуы керек. Тәрбиеші баланы 16 жастан аспаған туыстарына, бөгде адамдарға және мас күйінде келген ата-аналарына беруіне тыйым салынады. Тәрбиеші ата-аналарға балалардың қалталарын үнемі бақылап отыруды айтуы, керек яғни олардың сіріңкелерді, дәрі-дәрмектер мен өткір заттарды және олардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін басқа заттарды пайдалануын болдырмау үшін жұмыс жүргізуі тиіс.

Баланың қауіпсіздігі балабақшада бірінші орында болғандықтан балабақшада білікті медицина қызметкері жұмыс істеуі тиіс. Оның жеке медициналық кабинеті болуы қажет. Медицина қызметкері балабақшада күні бойына болуы тиіс. Медицина қызметкері сонымен қатар топтардаң уақытылы қварцталып, желдетіліп отыруын қадағалайды.

Медбике сонымен қатар балабақшаға сатылып алынған өнімдердің жарамдылық мерзімін қадағалап, балаларға астың берілу нормасын жасайды.

Кейде балаға шұғыл көмек қажет болатын жағдайлар кездесуі мүмкін. Ондай жағдайда балаға жедел жәрдем келгенше медбике алғашқы көмек көрсетеді.

Бейнелеу әрекетін ұйымдастырған кездегі қауіпсіздік шаралары:

- барлық балаларды назарда ұстау керек;
- қайшылардың ұштары үшкір болмауы керек;
- балаларды қайшымен қауіпсіз жұмыс істеуге үйрету керек;
- суды шыны ыдысқа құюға болмайды.

Топта ойын әрекетін ұйымдастырған кездегі қауіпсіздік шаралары:

- балалардың ойыншықтарды бір –біріне лақтыруына,бір-бірін итерулеріне жол бермеу керек;

- үстел үсті ойындары кезінде қолданғаннан кейін қораптарына салып орнына қою керек.Ойын бөлшектерін және басқа да ұсақ заттарды өзіңмен бірге алуға болмайды;

- ойын кезінде орындықтар мен үстелдерге тұруға,үстелдердің астына еңбектеуге болмайды;

Балабақшада әр түрлі жағдайлар кездесуі мүмкін.Солардың бірі төтенше жағдайлар болуы мүмкін.Ондай жағдай кезінде тәрбиеші қауіпсіздік ережелерін білуі керек.Төтенше жағдай кезінде дүрбелен алмаудың маңызы зор.Төтенше жағдайлар,яғни апат,өрт,табиғи апат болуы мүмкін.Әр топ тәрбиешісінің төтенше жағдайдағы басты міндеті-өз топтарының балаларын құтқару.Әрбір тәрбиеші баланың өмірі мен денсаулығы үшін үлкен жауапкершілікті сезінуі керек.

Балабақшадағы өрт қауіпсіздігі назар аударуды қажет ететін басты тақырыптардың бірі болып келеді.Балалардың өмірін мүмкіндігінше көп қорғау үшін,мекеменің барлық қызметкерлері өрт сөндіру бригадасына келіп,қажет болған жағдайда өрт сөндіру жаттығуларын мен өрт сөндіру әдістерін өтуі керек.Оны алты айда бір рет өтіп отыру қажет.

Мектепке дейінгі ұйым басшысының, жедел жәрдем мен өрт сөндіру және

басқа да апаттық қызметтердің мекенжайлары мен телефон нөмірлері балабақшада көрінетін жерде орналасуы тиіс.

Балабақшада эвакуациялық кіру және шығу жолдары қажет емес заттармен толтырылмауы керек. Есіктерді ішінен шағын, оңай ашылатын ілгіштермен жабу керек. Есікке баруеркін кедергілерсіз болуы қажет. Егер өрт бөлмеге енсе, терезелерді ашуға болмайды, өйткені желдету салдарынан өрт өршіп кетуі мүмкін. Жанып жатқан үй-жайдан, мұрныңмен бен аузыңызды дымқыл шүберекпен жауып төрт тағандап тұрып еңбектеп тез шығу қажет.Егер өрт кезінде баланың киімдері жанса, оны дымқыл шүберекпен орап, ауаның енуін тоқтату үшін матаны денеге басу керек. Ешбір жағдайда киімді сөндіру үшін өрт сөндіргішті қолдануға болмайды. Бұдан қосымша химиялық күйіктер пайда болуы мүмкін. Жанып жатқан үй-жайдан балаларды іздеу балабақшаның барлық үй-жайлары тексерілген жағдайда ғана тоқтатылады.

Серуенді ұйымдастыру кезіндегі қауіпсіздік талаптары:

- серуенге шығар алдында тәрбиеші ойын алаңында балалар үшін қауіпті заттардың (құрғақ ағаштар, кесетін заттар, ашық шұңқырлар, құдықтар) болмауын тексеруі, ойынға арналған жабдықтардың қауіпсіздігіне көз жеткізуі қажет.

- тәрбиеші ауа-райына қатысты балалардың киінуіне де аса назар аударуы тиіс.Жаз мезгілінде ыстық ауа-райында балалардың басында күн өткізбейтін қалпақшасы бар екендігіне көз жеткізуі тиіс.Тәрбиеші ауа-райы жағдайына қарай сыртқы киімдеріне де көңіл бөлуі керек.

- төбешіктен сырғанау,мұз жолдарымен сырғу,әткеншек тебу,өрмелеу,секіру,лақтыру кезінде тәрбиешінің сақтандыруын,бақылауын қамтамасыз ету керек;

- су жиналған шұңқырлардың маңында,жолдан өтетін бөліктердің маңында серуендеуге рұқсат етілмейді.

- Серуен кезінде балаларды бақылаусыз қалдыруға болмайды.

Қауіпсіздікжүйесініңбарлықэлементтерінбіріктірумәселелерді шешудің тиімділігін қамтамасыз етеді. Тек барлық элементтердіңреттілігі мен келісімділігі мектепке дейінгі ұйымның қауіпсіздік жүйесінің қажеттісапасы мен тиімділігін көрсетеді. Жүйенің жекелеген элементтерінің дұрыс сәйкескелмеуі немесе дайын болмауы өте келеңсіз салдарға әкелуі мүмкін.

Әдебиеттер тізімі

1. Методические рекомендации для педагогов дошкольных организаций по обучению детей дошкольного возраста основам безопасного поведения при стихийных бедствиях и чрезвычайных ситуациях// Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ),УДК 347.61/64 ББК 67.404.4 Г 70

2. Мириманова, М.С. Пути повышения эффективности управления комплекснойбезопасностью в дошкольных образовательных учреждениях/ М.С. Мириманова //Социально-экономические и психологические проблемы управления. – М.: МГППУГМУ, 2013 – С. 260 - 267

3. Ясвин, В.А. Образовательная среда от моделирования к проектированию /В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001 – 365с

ҰЛТ ҰСТАЗЫНЫҢ ҚАҒИДАСЫН ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ҚОЛДАНУ

Дауренбекова А.А. , бастауыш сынып мұғалімі

Қарағанды облысы

«Балқаш қаласы Абай атындағы №2 мектеп-лицейі» КММ

Аңдатпа. Мақалада ұлт ұстазы Ыбырай Алтынсариннің оқу-білім саласындағы ағартушылық идеяларының жаңартылған білім беру саласымен үндесуі көрініс тапқан. Ыбырай Алтынсарин қағидалары жаңартылған білім беру жүйесінде, сабақ методикасы мен құрылымында өне бойы бағдар беріп тұратындығын іс-тәжірибеде зерделеп, білім сапасының жоғарылауына мүмкіндік береді.

«Кел, балалар, оқылықпен» сауат ашқан тұтас ұрпаққа Ыбырай Алтынсариннің нақты тұлғасын, кесек келбеті мен бала жүрегінің бағбаны екендігін таныту басты мақсатымыз. Бүтін бір биографиясымен баршаға мәлім Ыбырай атамыздың тұтас ғұмыры толған өнеге, өшпес тағылым. Ыбырай Алтынсарин ХІХ ғасырдағы озық ойлы қазақ зиялыларының бірегейі. Ең алғаш

жоғары сапада білім беретін көпшілікке арналған оқу орындарын ашып, қазақ балаларын білімге жетелеген ағартушының халқымыз үшін жасаған еңбегі тарихта өз бағасын алды. Ұлт ұстазы тек қана мектеп ашып қана қоймай, қазақ әдебиетінде мұра, ұлтымыздың рухани әлеміне тың табысты, өнімді олжалар әкелді. Шығыстық әдебиет стилінде жазған туындылары, жаңа реалистік бағыттағы өлеңдері, аудармалары мен прозалық шығармалары қазыналы құндылыққа айналды. Текті әулеттің төрі, атақты Балғожа бидің үйінде дүниеге келген Ыбырай атамыз Торғай өлкесіндегі Алтынсарин ауданына қарасты Щербаков ауылдық округінің Мезгіл ауылында өмірге келген екен. Ертеде бұл жерде атасы Балғожа бидің тұрағы орналасқан. Қазіргі таңда бұл жерде ата бабасының қорымы мен «Омар құдығы» сақталған. Құдықтың жанында «Бұл жерде Ыбырай Алтынсарин өмірге келген» деп жазылған ескерткіш тақта туралы ақпараттарды Ы. Алтынсарин атындағы мұражай деректерінен кездестірдім. Тазалық пен тәртіпті, тәрбие мен білімді ұштастыруда дала қоңырауы атанған дарабоздың күнделікті тұрмыс салты оқушыларға тіпті үлкенге де үлгі боларлықтай. Ұстаз Алтынсарин сол кездегі қарапайым қазақтардан білімділігімен, жаңашылдығымен ғана емес, тұрмыс дәстүрімен де ерекшеленген екен. Ол кісінің үйі кең, көп бөлмелі, әр бөлмесінде сан салалы қызмет атқарған. Қонақ күтуге арналған екі бөлмесі болған. Бірінде қазақтарды күтсе, екінші бөлмесін еуропалық үлгіде жабдықтаған, үй ішінде кітапханаға арнайы бір бөлме қарастырған. [5] «Оқуға құштар мектеп» жобасының осындай Ыбырай атамыздың идеяларымен үндесетіндігін осы арада байқауға болады. Еңбекке кәсіптік бағдар беруде де Ыбырай атамыздың ұл балаларды ағаштан түйін түйіп, құралдар жасауға үйретсе, қыз балаларды арнайы бөлмеде жүн түтіп, тоқыма тоқу, тігін тігу сияқты жұмыстарға дайындаған. Ұлы ұстаз өмірден өткен соң, оның үйі халықтық мектеп үйін басқаруға арналған инспекторлық үйіне айналған. Ыбырай атамыз нағыз ұлт патриоты, тәлімгер, халық қызметшісі десек қателеспейміз.

Ұлы даланың шартарабында саңқылдап естілген ұлттың ұранындай, сахарадан шыққан тұңғыш шамшырақ. Келешектің тұлғасын өнер білімге ынтызар еткен таудың таза кәусарындай өлеңдері «Кел, балалар, оқылық!» «Өнер білім бар жұрттар» өлеңдері – ұлттық сана, тіл, мәдениет тарихындағы баға жетпес байлық. «Ата-ана оқушы мектеп» ұштағанын жұмылдыра отырып, дара ұстаздың шығармаларын оқыту барысында «Ыбырай сағаты» танымдық оқу сағатын өткіздім. Ата анасымен бірге оқу, бірге талдау бала бойына асыл құндылықтар қалыптастыратынын ескерсек, бұл оқу сағатының берері мол.

Көрнекіліктерді, сандық білім беру технологияларын, Ыбырай мұражайына 3D саяхат арқылы күнделікті сабағымды түрлендіріп, ақын өлеңдерінің электронды нұсқасымен планшет, ақпараттық тақта арқылы шығарма түпнұсқасымен таныстырып, алғашқы шыққан өлеңдеріндегі ерекшеліктерін оқушыларыммен талдау жасаймын. [3] Ақын шығармаларын сабақ барысында талдағанда сабақтың типі мен құрылымына жаңа көзқараспен келуді мақсат тұтамын, себебі сабақ – мұғалімнің шығармашылығы. Алтынсариннің кез-келген әңгімелері мен өлеңдері топтық, жұптық, бірнеше

әдіске салуға келетін, жатық, тамаша туындылар. Бір ғана топтық жұмыстың бірнеше түрін тиімді пайдалануға болады, мысалы: «Үлкен шеңбер», «Аквариум», «Миға шабуыл» әдістерін өлеңдері мен әңгімелеріне шебер қолдануға болады.

Сөйлеу мәдениетінің бір жолы - айтайын деген ойын жүйелі түрде жоспарлау. Оқушылардың ойын көркем, мағыналы, кестелі жеткізілуіне үлес қосатын бірден бір тәсілдің бірі – жоспарлау тәсілі. Біз әдетте әңгімеге жоспар құру деген тапсырма берген сәтте, оқушылардан қарапайым, қысқа жауапты, нақтылық байқалмайтын жоспарды көреміз. Сондықтан қысқа әңгіме, шығарма болсын төмендегі жоспар кезеңдерін мұғалім таныстырса, шығарма мазмұны толық игеріледі.

Жоспар кезеңдері:

- 1.Кіріспе сөз.
- 2.Негізгі ойлар. Ой мен кіріспе арасындағы байланыс.
- 3.Негізгі ойды баяндау.
- 4.Негізгі ойдың шарықтау шегі.
- 5.Ойды аяқтау.
- 6.Қорытынды пікір.

Ойымыз дәлелді болу үшін «Бай баласы мен жарлы баласы» әңгімесіндегі Үсенге жоспар бойынша мінездеме беріп көрсек:

1. Кіріспе сөзі	Ыбырай атамның «Бай баласы мен жарлы баласы» әңгімесінде екі баланың басынан өткендері айтылған. Олар - Асан мен Үсен
2. Негізгі ой мен кіріспе арасындағы байланыс	Асан - бай баласы, Үсен - жарлы баласы. Ел көшіп кеткенде, Асан не істерін білмей, жылай бастайды. Ал Үсен жыламай, дереу іс-әрекетке көшеді.
3. Негізгі ойды баяндау	Еңбекке үйренген кедей баласы Үсен өте тапқыр болып суреттеледі. Ол малдың ізі, тезегі арқылы көш қайда кетті, соны табады. Жұрттан ине, пышақ, қыл тауып алады. Қарны ашқан Асанды тамақтандырады. Ептілігі сондай - үйрек ұстайды, балық аулайды, от жаға біледі
4.Негізгі ойдың шарықтау шегі	Көшті таба алмай, дағдарған кезде молаға тап болады. Әкесінің айтқандары есіне түседі, мола бар жерде су болатынын, ал сулы жерде ел қонатынын аңғарады. Үсеннің ақылдылығымен, еңбекқорлығымен олар жұртты табады
5.Ойды анықтау 6.Қорытынды	Егер Үсен болмаса, Асан далада қалар еді. Әңгімеде Үсен байсалды, ақылды, әрі өте епті, сонсоң еңбекке үйір, оған үйренген, тапқыр болып бейнеленеді. Оның бұлай болуы жасынан еңбек етіп үйренуі. Үсен бәрімізге үлгі. Ол маған өте ұнады.

Сабақ барысында оқушыларға Үсеннің тапқырлығы мен ептілігін қайдан байқадың? Отты жағып, балық ұстау тәсілін айтып бер деген сияқты нұсқау сұрақтар қойылып, шығарма талданады.

Поэзиялық шығармаларына, яғни өлеңдерге «Аквариум» технологиясын пайдаланған тиімді. Бұл тәсіл бойынша бірнеше оқушы шеңбер ішінде жағдаяттық тапсырманы шешеді, ал қалғандары оларды бақылайды, талдау жасайды. Оны қойылған оқу мақсатына жетуге дұрыс бағытта білудің маңызы зор. Сабақты қызықты, жаңа форматта өткізу болашақ ұрпақтың креатив тұлға қалыптасуына ықпал етеді.

Ыбырай Алтынсарин қағидалары мектеп пен оқушы тәрбиелеудегі озық тәжірибе. «Адамның адамшылығы жақсы ұстаздан басталатынын» айқындай отырып, еліміздің болашағы бүгінгі жас ұрпақты білім нәрімен сусындатып, адамгершілік пен ар ожданды биік қойған ұлт ұстаздарының мақсаты – айқын, талабы биік. Ыбырай Алтынсарин қағидалары жаңартылған білім беру жүйесінде, сабақ методикасы мен құрылымында өне бойы бағдар берер шамшырағымыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Ж. Молдағалиев. Таза бұлақ. «Жазушы» баспасы, Алматы 1984
2. С. Негимов. Ұлттың ұлы ұстазы. alash24.kz , 2021
3. Ы.Алтынсарин. Өлеңдер жинағы. 3D жинақ, С.Сейфуллин жинаған, Қазақстан көркем әдебиет баспасы, 1935
4. Ы.Алтынсарин. Қазақ әдебиеті. «Ғылым» баспасы, Алматы 1979
5. Н. Батыр. Ұлылардың үндесуі. «Ана тілі» газеті, 2021
6. <http://altinsarin.kz/kk/>

ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ - КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ

Демесинова Раушана Кармысовна

*Қарағанды облысы білім басқармасының «Приозерск қаласы білім бөлімінің
«№ 1 жалпы білім беретін мектебі» КММ*

Аңдатпа: Бұл мақалада, балалардың болашақтағы мамандық таңдауына байланысты бағыт – бағдар береді. Тәрбиенің, ғылым мен білімнің бірізділігін дамыту арқылы балалардың кәсіптік бағыттағы ой – өрісін кеңейту. Болашақтағы таңдайтын мамандықтарына дұрыс жол көрсете отырып, білім беру арқылы тәрбиелеу туралы .

Аннотация: В этой статье мы расскажем о том, как дети ориентируются в выборе будущей профессии. Расширение профессионального кругозора детей через развитие преемственности воспитания, науки и образования. О воспитании через образование, указывая правильный путь к будущей избранной профессии.

Бүгінгі таңда жастарды өз халқының тарихын, тегін, салт-дәстүрін, тілін, білімін, адамзаттық мәдениетті, адами қасиетті мол терең түсінетін шығармашылық тұлға етіп тәрбиелеу өмір талабы, қоғам қажеттілігі.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіптік шыңдауға бағытталған сапалы білім үшін қажетті жағдайлар жасау; жеке адамның шығармашылық, рухани және күш-қуат мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты дамыту үшін жағдай жасау арқылы ой-өрісін байыту» деп атап көрсетілген. [1. 15-бет] Аталған міндеттерді жүзеге асыру үшін оқытудың жаңа технологияларын енгізу және тиімді пайдалану секілді мәселелерді анықтап алу, білім беру жүйесіндегі басты ұстаным ретінде әркімнің өзінің білімін алуға, қоғамда барынша пайдалануға көмектесетін оқыту жүйесін дамытуды қамтамасыз етуді көздейді. [1.17-бет]

Ұлттық мәдени құндылықтар дегеніміз, қарапайым тілмен айтқанда ұлттық мәдени құндылықтар – белгілі бір ұлтқа, ұлт азаматына тән зат, адами қадір-қасиет, яғни халық ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық рухани және материалдық құндылықтар болыпесептеледі.

Адамдар жасаған рухани, материалдық, мәдени құндылықтардың алмасуы оқыту процесі арқылы жүзеге асырылады. Соның ішінде сын тұрғысынан ойлау жобасы арқылы оқыту – саналы процесс екенін айтқым келеді. Интеллектуалдық деңгейі жоғары тұлғаны қалыптастыру үшін, оны оқытып қана қою жеткіліксіз. Оны тұлға ретінде жан – жақты дамытуға қолайлы, оқытудың шығармашылық түрін жасау қажет, яғни шығармашылық оқу әрекетін туғызу қажет. Бұл баланы, берілген оқу материалын жаттап алу ғана емес, керісінше өз бетімен білім алу үшін ізденуге үйретеді. [2.2-бет] Кәсіптік бағдар беру дегеніміз — педагогтардың, психологтардың, дәрігерлердің және басқа да қызметкерлердің қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіптік қызығуы мен қабілеттілігін қалыптастыруға және мамандық таңдауға көмектесуде, мақсатты істелетін жұмыс.

Мамандық туралы жеткіліксіз білу — мамандық таңдауда кездейсоқтыққа әкеліп соқтырады. Мамандық таңдауда қателесу сайып келгенде, таңдаған мамандығын жек көріп, жұмыс орнын жиі өзгертуге себепші болады. [3.7-бет]

Қазіргі мектебіміздегі кәсіптік бағдар беру жұмысының негізгі міндеттері мыналар болып саналады:

оқушыларды көпшілік мамандықтар туралы түсінікпен қаруландыру;

оқушылардың дара ерекшеліктерін зерттеу;

мектеп бітірушілерге мамандық таңдауға көмектесу;

оқушыларды белгілі мамандықтың түрін меңгеруге бейімдеу.

Кәсіптік бағдар беру жүйесінің құрамды бөліктеріне, кәсіптік ақпарат, кәсіптік ағарту жұмысы, кәсіптік ақыл-кеңес және кәсіптік іріктеу, кәсіптік

бейімделу жатады. Кәсіптік ақпарат — орта мектептегі кәсіптік бағдар берудің ең негізгі нысандарының бірі. Кәсіптік ақпарат арқылы оқушылар әр түрлі мамандықтардың маңызы мен мәні туралы түсініктер алады. [3.5-бет] Мамандық бойынша адамға қойылатын талаптармен таныстырылады. Мамандықтың ерекшелігі, оның қоғамда алатын орны туралы түсініктер беріледі. Кәсіптік ақпарат өте қиын, жан-жақты жұмыс. Ол әрбір экономикалық ауданның мамандарға қажеттілігі мен оның даму келешегі ескеріле отырып жүргізіледі. Кәсіптік ақпараттың мазмұны, ұйымдастыру мен әдістері әр жас кезеңінде әр түрлі болады. Сондықтан да мектеп оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып жүргізу керек. Мәселен, бастауыш класта мамандық таңдау емес, еңбекті сүйу, құрметтеу бағытында жүргізілу керек.

Кәсіптік ақпараттың өте көп тараған түрлерінің бірі — өндіріске саяхат жасау, әр түрлі мамандық иелерімен кездесу және кештер өткізу, жоғары сынып оқушылары мен өндіріс ұжымдары және кәсіптік-техникалық мектептердің оқушыларымен біріккен конференциялар, кәсіптік бағдар беру университеттерін ұйымдастыру, т.б. болып табылады. Мектептегі кәсіптік бағдар беру жұмысының ішінде кәсіптік ақыл-кеңес ерекше орын алады. Негізгі мақсаты — балалардың денсаулық, анатомиялық-физиологиялық және әлеуметтік психологиялық жағдайын талдау негізінде жоғары сынып оқушыларының назарына кәсіптік топтар мен мамандықтарды ұсыну. Кәсіптік ақыл-кеңес жұмысына ата-аналар құрамынан, шефтік мекемелер мен өндіріс орындарынан қызметкер мамандар тартылады. Кей жағдайда кәсіптік ақыл-кеңес жұмысы өндіріс орындарында, кәсіптік техникалық училищелерде өндірістік оқу цехтарында, кәсіптік бағдар беру кабинеттерінде жүргізіледі.

Кәсіптік бейімделу жұмыс орнында, тәжірибелік еңбек әрекетінде іске асады. Кәсіптік бейімделу дегеніміз — мамандыққа жаңа жағдайда бейімделу. Онда жастардың алғашқы әсерлері, олардың еңбек әрекетінің мақсатын саналы түсінуі мен сезінуі және мамандыққа қызығуын қанағаттандыруының мәні ерекше. [2. 4-бет]

Мектеп оқушыларға кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырушы және үйлестіруші орталық. Мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастыратын-мұғалім, сынып жетекшісі, еңбек сабағының оқытушысы, сыныптан және мектептен тыс тәрбие жұмысын ұйымдастырушы, яғни, бүкіл педагогикалық ұжым. Сынып жетекшісі барлық бағдар беру жұмысын басқарады. Оқушыларды белгілі мамандықты тыңдауға даярлайды. Сынып жетекшісі кәсіптік бағдар беру жүйесінің құрылымына сүйеніп, оқу-тәрбие жұмысы жоспарында негізгі бағыттарды белгілейді. Мысалы: кәсіптік ақпаратты ұйымдастыру, кәсіптік ақыл-кеңес беруге көмектесу, мектеп бітірушілерді жұмысқа орналастыру, т.б.

Кәсіптік бағдар беруде әр түрлі әдістерді қолдануымызға болады.

Тәрбиелік — ойын. Сабақтың және, тиісінше атындағы мектеп мекемесінің. Олар бүкіл сыныппен болжайды жұмысын. Үнталандырушы

сауалнамалар – олар тесттер, олардың негізгі мақсаты мынада, блог-оқушы туралы ойлануға қызықсыз және қызықты мәселелерді сол арқылы талдай отырып, ойларын жеткізеді.

Құндылық-мағыналық сауалнамалар – мұнда негізгі мақсат қойылады, сондай-ақ, ол жерде адамгершілік аспектілер сипатталады. Сауалнамалар, олардың негізінде тақырып өзін-өзі анықтау, мамандықты анықтауға мүмкіндік береді.

Бизнес-ойындар, Виртуалды кабинеттер кәсіби бағдар, т.б

Қоңырау соғылып, бірнеше жас түлектер жаңа өмірге қадам басады. Олар үшін бас ауыртар мәселе – қай оқу орнына түсіп, қандай мамандық бойынша білім алу болмақ. Біз осы сұрақты жеңілдету үшін назарларыңызға қазіргі уақытта Қазақстанда жоғары сұранысқа ие 10 мамандықты ұсынғым келеді. Инженерлерге деген сұраныстың қаншалықты екенін білесіз бе? Кәсіби инженерлер мен техникалық мамандардың аздығынан көптеген жергілікті компаниялар шетелден арнайы маман алдырып жатыр. Инженерия – бұл өнеркәсіп саласындағы, мұнай-газ, архитектура және тағы басқа облысты қамтиды. Дәрігерлер қай заманда да құрметке ие мамандар. Өз кәсібін жақсы меңгерген дәрігерлер үшін әрқашан жұмыс орны дайын. Біздің елімізде кәсіби дәрігер мамандары жетіспеушіліктің орнын толтыра алмай келеді. [3. 3-бет]

Маркетолог мамандығы компанияның негізі стратегі болып табылады. Олар әр алуан игіліктерді өндіруге және өндірушілер мен тұтынушылардың ой-тілегін қамтамасыз етуге бағытталған жүйені басқара білуі шарт. Маркетологтар нарықты зерттей отырып, жұмыс атқарады. Мұғалім мамандығы. Бұл тізімде мұғалім мамандығы қайдан жүр деп ойлап қалған боларсыз? Оған таң қалудың еш қажеті жоқ. Себебі, жоғары квалификациялы оқытушылар әрқашан қоғамға қажет болған. Логистика саласы кәсіпорын үшін өте маңызға ие. Себебі, өнімдерді экспорттау мен импорттау, халықаралық және ішкі тұтынушылар іздеу осы маман иелеріне тікелей байланысты. Бастысы, логистке жүйелі ойлау, интуиция, қиын жағдайлардан тез шыға білу, адамдармен қарым-қатынас жасау дағдысы, тіл тапқыштық керек болады. Менеджер мамандығы – бүгінгі күнде жоғары сұранысқа ие. Себебі, ешқандай компания, жылжымалы мүлік агенттігі, кішігірім фирма болсын осы мамандардың көмегінсіз жұмыс атқара алмайды.

Қорыта келгенде, тұлғаның дамуы – өте күрделі, ұзақ және қарама қайшылыққа толы жағдай. Өйткені тұлғаның дамуы қарама-қайшылықтар күресінен туындайды. Бүгінгі таңда белең алған жастар арасындағы келеңсіз жайттардан арыламыз десек, ұлттық тәрбиеге баулитын салт-дәстүріміз бен әдет-ғұрпымыздың маңызының тереңде екендігіне көз жеткіземіз. Жалпы баланы қадір-қасиетін жоймаған салт-дәстүрлермен, әдет-ғұрыптармен, жыраулық қисса-дастандар, шешендік және нақыл сөздермен, эпостық және батырлар жырымен, мақал-мәтелдер, ұлттық ойындар арқылы тәрбиелеуге де болады.

Келешектің иесі бүгінгі ұрпаққа білім беріп қана қоймай, келешектің көкжиегіне қол жеткізетін мамандықтарға жол сілтеуіміз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы. Алматы, 2007.
2. «Қазақстан мектебі» № 2, 2011ж
3. Жолмұқан Түрікпенұлы. Кәсіптік бағдар. -Алматы: 1995ж

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ АЯСЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Джамперова Айгерим Кудайбергеновна

Қарағанды қ., «Мектеп-балабақша кешені №33»

Инклюзивті оқыту бағдарламасы жалпы білім беретін мектептерге енгізілгеннен кейін, мұғалімдер алдында оқыту процессін қалай жүргізу керек, жеке жұмыстар жүргізілу әдістері, жолдары туралы мәселелер туындай бастады. Ағылшын сабақтарында инклюзивті білім беруді жүргізудің педагогикалық шарттары анықталып, білім беру процессі айқындалды. Инклюзивті білім беру жаңадан енгізіліп жатқандықтан, бұл мақалада инклюзивті оқу бағдарламасын талап ететін оқушыларға ағылшын тілін оқытуда қолайлы сынып жағдайын жасау жолдары, педагогикалық шарттары көрсетілген.

После включения программы инклюзивного образования в общеобразовательные школы у педагогов стали возникать вопросы о том, как вести учебный процесс, о методах и способах ведения индивидуальной работы. Определены педагогические условия проведения инклюзивного образования на уроках английского языка, а также определен образовательный процесс. Поскольку инклюзивное образование введено недавно, в этой статье показаны способы создания подходящей среды в классе для обучения английскому языку учащихся, которым требуется инклюзивная учебная программа, и педагогические этапы.

Қазіргі еліміздегі қоғамдық-саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайлар баланың толыққынды білім алып, дамуын қамтамасыз ететін жүйесін тұрақты қалыптастыруға мүмкіндік береді. Оқушының мектеп қабырғасында жетілуіне, ой-өрісінің кеңейуіне жағдай жасап, тәрбиенің алғышарттарын қалыптастырды.

Бірақ, қазіргі қоғамда дамуында, денсаулығында ахуалдары бар оқушылар саны артып келе жатыр. Сол оқушылар қоғамға бейімделіп өсуі үшін, инклюзивті білім беру саясаты оқу мекемелеріне енгізілді. Қазіргі кезде мектептерде оқушыларды қамқорлыққа алып, олардың қалыптасуына мүмкіндік жасап, өз бетімен өмір сүруіне бағыт-бағдар беру көзделіп отыр.

Инклюзивті білім беру-барлық адам үшін сапалы білімге қол жеткізу жағдайларын туғызуға бағдарланған білім беру жүйесіндегі трансформациялық

үдерістердің бірі. Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасында алғаш рет мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беру үдерісіне енгізу, оларға қолжетімді білім алу ортасын қамтамасыз етудің механизмдері анықталады.

Инклюзивті білім беруді дамытудың мақсаты-барлық санаттағы тұлғалардың сапалы білім алуға тең құқығын жүзеге асыру;

Инклюзивті білім беруді дамытудың негізгі міндеттері:

-инклюзивті білім беруді дамытудың нормативті-құқықтық және ұйымдастырушылық-экономикалық негіздері мен тетіктерін жетілдіру;

-инклюзивті білім беруді дамытудың әдіснамалық, оқу-әдістемелік негіздерін жетілдір;

-білім алушылар өздерін мектеп қоғамының белсенді мүшесі есебінде сезінетіндей, өзін-өзі жоғары бағалайтындай, оқуға ынтасы артатындай және әлеуметтенетіндей дербестендірілген түзету-педагогикалық және әлеуметтік-психологиялық қолдау көрсету, қолайлы білім беру ортасын жасау;

-инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын ұйымдарды кадрлық қамтамасыз етуді жақсарту. [1, 20-24 б.]

Инклюзивті оқыту-ерекше мұқтаждықтары бар балаларды жалпы білім беретін мектептердегі оқыту үрдісін сипаттауды қолданылады. Демек, инклюзивті оқыту негізінде балалардың қандай да бір дискриминациясын жоққа шығару, барлық адамдарға деген теңдік қатынасты қамтамасыз ету, сонымен бірге оқытудың ерекше қажеттілігі бар балаларға арнайы жағдай қалыптастыру идеологиясы жатыр.

Инклюзивті білім беру аясында оқытылып жатқан оқушылардың шетел тілін оқу мүмкіндігі бар. Соның ішінде, 4- сыныпта психикалық дамуы тежелген оқушылардың ағылшын тілін оқытудың алғышарттары.

Ағылшын тілін оқытудың негізгі мақсаты: қоршаған дүние туралы түсініктерін кеңейту, және ағылшын тілін жетілдіру арқылы әлеуметтік бейімделуге жағдай жасау.

Міндеттері:

-шетел тілін қарым-қатынас құралы ретінде түсініктерін қалыптастыру;

-кіші жастағы оқушылардың лингвистикалық ой-өрісін кеңейту;

-оқушылардың жаңа тілге коммуникативті және психологиялық бейімделуін қамтамасыз ету.

Ағылшын тіліне оқыту барысында қолданылады:

1) тұлғаға бағытталған оқыту тәсілі, оқушылардың ерекшеліктеріне бағытталған оқыту;

2) жүйелік- белсенділік тәсілі: оқушылардың шет тілінде сөйлеу коммуникациясын жоспарлау және жүзеге асыру;

3) сараланған тәсіл: көп деңгейлі тәсіл, онда оқушылар әртүрлі топтарға біріктіріліп, өз деңгейін шындайды.

4) коммуникативті тәсіл: тілдік кедергіні жеңу, шет тілінде сөйлеу қорқынышынан арылу және барлық тілдік дағдыларды бір мезгілде дамыту.

Ағылшын тілін оқытуда пайдаланылатын құралдар:

- 1) Электронды білім беру ресурстары: мультимедиялық оқулықтар, желілік білім беру ресурстары, мультимедиялық әмбебап энциклопедиялар.
- 2) Аудиовизуалды құралдар: слайдтар, бейнефильмдер, деректі фильмдер.
- 3) Көрнекілік құралдар. [2, 98 б.]

Жалпы ағылшын тілін оқыту барысында сыныптың атмосферасы және мұғалімнің оқушыға деген қарым-қатынасы маңызды роль атқарады. Ағылшын тілі шетел тілі болғандықтан бірден 5 дағдыны игеру қиындау болып табылады. Сондықтан келесі ұсынымдар мен тапсырмалар инклюзивті оқушымен сыныпта жұмыс жасаған кезде тиімді болып табылады. Өйткені, сынып оқушылары жалпы орта білім стандарты бойынша оқытылса, инклюзивті оқушыға дербес білім берілуі тиіс.

Психикалық дамуы тежелген оқушылармен ойын технологиясын, қызықты диактикалық құралдарды, визуалды көрнекіліктерді міндетті түрде қолдану керек. Бұл оқушыға көру арқылы есте сақтауға, қызығушылықтарының ойын арқылы оятуға мүмкіндік береді. [3, 101 б.]

Мысалы, 4-сыныпта «Dragons and creatures» тақырыбын оқыту барысында айдаһарлардың дене бөліктері лексикалық бірлік болып табылады. Бұл жаңа лексиканы айдаһардың мүсінін көрсету арқылы таныстыруға болады, бұл оқушының қызығушылығын арттырады. Және де келесі сабақта лексиканы қайталау, бекіту мақсатында осы мүсінге дене бөліктері жазылған карточкаларды мұғалімнің көмегі арқылы жабыстыруға болады. Бұл іс-әрекет оқушының ырықсыз зейіні арқылы материалды меңгеруге көмек береді.

Ал, грамматиканы меңгеру барысында қызықты видеороликтер, ойындар, интерактивті тапсырмаларды орындау ұсынылады.

Мысалы, «to be» етістігін өту барысында «am», «is», «are» 3 формасын ажырата білу мақсатында осы етістіктер туралы ертегі көрсетуге болады. Ертегі көру барысында оқушы назары тек тақырып аясында болады да, есте сақтауға көмектеседі.

Инклюзивті оқушыларды оқуға мәжбүрлей алмайсыз, сондықтан оқуға ынталандыру, қызығушылығын ояту керек. Мұғалім мен оқушының шынайы ынтымақтастығы оқушы мұғалімнің берген тапсырмаларын орындағысы келген жағдайда ғана мүмкін болады. [4, 16 б.]

Оқушының өзін-өзі бағалауы көбінесе айналасындағы адамдардың бағалауына байланысты. Оқушының өзіне сенуі, өзін қауіпсіз сезінуі, айналасындағы адамдардан оң көзқарасты сезінуі маңызды. Психикалық дамуы тежелген оқушының бұл тұстарын дамытуда қарым-қатынас өте маңызды. Мысалы, оқушыға сабақтың соңында не үйренгені туралы сұрақтар қою, танымдық белсенділігін, ой еңбегін, есте сақтау белсенділігін дамытады.

Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ағылшын тілін оқыту мәселесі бүгінгі таңда еліміздің өзекті әрі пікірталас тудыратын мәселелерінің бірі болып табылады. Ағылшын тілі көптеген оқушылар үшін қиын пән. Мектепте психикалық дамуы тежелген оқушыны оқытудың табыстылығы көп жағдайда мұғалімнің, оқушының, ата-ананың, дефектолог пен психологтың үйлесімді жұмысына байланысты. Оқу

процесі кезінде оқушының оң нәтижелеріне кезең-кезеңімен жетуге бағытталуы керек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Тебенова, Қ. С. Педагог мамандарды инклюзивті білім беру жүйесіне даярлау : монография / Қ. С. Тебенова, Р. М. Айтжанова, А. Р. Рымханова ; Акад. Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік ун-ті. - Қарағанды : [Арқо], 2016. - 264 б.
2. Мовкебаева, З. А. Развитие специального и инклюзивного образования в мире : учеб. пособие / З. А. Мовкебаева, Б. А. Дюсенбаева. - Алматы : 2021. - 168 с.
3. Михальчи, Е. В. Инклюзивное образование : учебник и практикум для вузов / Е. В. Михальчи. - М. : Юрайт, 2021. - 177 с.
4. Оспанбаева, М. Инклюзивті білім беру мазмұны және әдістемесі : оқу құралы / М. Оспанбаева ; ҚР білім және ғылым мин-гі. - Алматы : Қазақ ун-ті , 2019. - 232 б.

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.

Джарылгасова А.Ж.

*КГУ «Темиртауский индустриально-технологический колледж»
г.Темиртау*

Аннотация. Білімді меңгеріп, дені сау, білімді, білікті жас өспірімдерді, жан-жақты жеке тұлға ретінде даярлау. Мектептерге барып өзімнің колледжімде қандай мамандықтар бар екенін мектептің 9-сынып оқушыларына кәсіби бағдар бердім. Олардың ата-аналарымен жиналыс өткізіп, барлық ақпараттарды түсіндіріп жеткіздім. Мектеп оқушыларын өзіміздің колледжге, кәсіби сынама сабағымызға шақырдық. Көптеген оқушылар келді. Барлық оқушылар барлық мамандықтарды көріп, ақпараттар алды. Олар сынама сабағымызға келгенде шеберханаларымызда арнайы киімдерді киіп, өз қолдарымен әр бір мамандық туралы берілген тапсырмаларды орындады. Олар қуанып, жүздерінен күлкі, көздері күлімдеп сабақтың ұнағанын айтты. Оларға мамандықтар ұнайтынын айтты. №16 мектептің оқушысы Лихачев Понтелей сол сабақ үстінде Газбен электр дәнекерлеу мамандығы ұнады осы оқуға түсемін деп келісімін берген. Енді қазір осы оқушы 1-курс студенті болып осы мамандықта оқып жүр. Қорытынды жасадым. Сабаққа қатысқан оқушыларға сабақ ұнады. Сабақтың алдында қойылған мақсаты орындалды деген ойдамын.

Подготовка здоровых, образованных, квалифицированных молодых людей, как разносторонних личностей. Посещая школы, я проводила профориентационную работу с учениками 9 класса школы, дала информация о том, какие профессии есть в моем колледже. Я проводила встречи с их

родителями, объяснила всю информацию о колледже. Мы пригласили школьников на наш профессиональные пробы в нашем колледже. Пришло много учеников. Все учащиеся увидели все профессии и получили информацию. Когда они пришли на пробный урок, в наши мастерские, они надевали спецодежду и своими руками выполняли задания по каждой профессии. Они были рады участвовать на таких профессиональных пробах. Многие из них оставили отзывы о том, что им очень понравились профессии. Ученик школы №16 Лихачев Понтелей на тоаком занятии сразу изъявил желание на то, что обязательно поступит по специальности электрогазосварщика. Теперь этот бывший ученик является студентом 1 курса.

Тақырыбы: Кәсіптік бағдарлау жұмысы арқылы балалардың болашақ мансабын қалыптастыру.

Мақсаты: Білімді меңгеріп, дені сау, білімді, білікті жас өспірімдерді, жан-жақты жеке тұлға ретінде даярлау.

Оқушыларға көпшілік мамандықтар туралы түсінік беру. Кәсіптік қызығуы мен бейімділігін, қабілеттілігін қалыптастыру және дамыту мақсатында оқушылардың дара ерекшеліктерін зерттеу, мектеп бітірушілерге мамандық таңдауға көмектесу.

Мұғалімнің сөзі: Өйткені келешек қоғамымыздың басты тұлғасы бүгінгі мектеп оқушылары. Біз жастарды алдағы кәсіпке бағдарлама әзірлейміз. Біздің мақсатымыз балдардың қызығуына қарай белгілі бір мамандыққа арнайы бағыттаймыз. Мысалы өзім жұмыс істейтін оқу орнында мынадай мамандықтар бар.

1. Автокөліктерге техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану. ВС жүргізуші.

2. Тігін өндірісі және киімдерді үлгілеу

3. Дәнекерлеу ісі

4. Ғимараттар мен құрылымдарды салу және пайдалану

Осы мамандықтарымыз бар екенін мақтан тұтамын. Оқу жылының басында мектептегі үгіт-насихаттың жұмыстарын жүргіземіз. Егер сіз өз өміріңізді техникамен жұмыс істеуге арнағыңыз келсе, көліктің құрылысын, ақаулардың себебін анықтап, кемшіліктерді жойып, кинематикалық және электрикалық сұлбаларын оқып, техникалық есептер жасап үйренгіңіз келсе, сонымен қатар электротехниканың, гидравликаның, механиканың негіздерін зерттегіңіз келсе мамандығын таңдаңыз. Сонымен қатар, аталған Автокөліктерге техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану мамандықтың студенттері ВС санаттағы жүргізуші куәлігін алады. Еңбек нарығында ерекше сұранысқа ие мамандықтардың бірі-Дәнекерлеу ісі. Біздің колледжімізде дайындалған мұндай маман, тұрмыстада, күнделікті өмірдеде, өндірістеде, шығармашылықтың күтпеген салаларында да қажеттілік етеді. Бізде дәнекерлеу жабдықтарының құрылысы туралы, әр түрлі заттардың және газдардың физико-химиялық қасиеттері туралы білім алады. Әр түрлі деңгейдегі күрделі дәнекерлеу жұмыстарын жасауды үйренеді. Әр бір адам әдемі, талғаммен киінгісі келеді, сондықтан Тігін өндірісі және киімдерді

үлгілеу мамандығы бар. Аталған мамандықтың иегерінің негізгі қызметі киім үлгілерін әзірлеу, сонымен қатар бұйымдарды тігудің алдын алатын барлық операцияларды іске асыру: тұтынушыға сәннің стилі және бағыттары бойынша кеңес беру, өлшемін алу, модель үлгілерін жасау, пішіндерді дайындау, маталарды іріктеу және пішу. Үнемі әдемі, әрлі көрініп, айналадағыларды өзіңіздің шығармашылығыңызбен таңдандырғыңыз келе ме? Адамзатқа барлық уақытта керекті мамандықтардың бірі құрлысшы мамандығы. Адамзаттың өткенінен сыр шертетін көптеген археологиялық ескерткіштер құрылысшылардың туындылары. Олардың жасы мыңжылдықтармен өлшенсе де, бүгінгі күнге дейін сақталған. Бүгінгі құрлысшы сұранысқа ие мамандықтардың бірі ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында жоғары ақы төленетін мамандық. Егер сендердің қолдарыңнан шыққан еңбектеріңізді келер ұрпақ мақтан етеді. Біздің оқу орнын таңдай отырып, ай сайын шәкірт ақы аласындар. Тегін ыстық тамақпен қамтамасыз етіледі. Оқу кабинеттері, шеберханалары заманауи құрал-жабдықтармен қамтамасыз етілген. Халықаралық, Республикалық конференцияларға, шеберлік сабақтарына, спорттық сессияларға, пікірталас клубтарына қатысу арқылы студентер жан-жақты тұлға ретінде дамуына жағдай жасалған. Колледж тәжірибе өту және ары қарай жұмыспен қамтамасыз ету үшін қаламыздың ірі кәсіпорындарымен тығыз қызмет жасаймыз. Облысымыздың оқу курсына оқуға түсуіне мүмкіндік бар. Мектеп бітіруші сыныптарында стенд ілулі тұрады, соған біз колледжіміз туралы ақпараттарды іліп қоямыз. Мен осы Теміртау қаласында № 4, 5, 6, 8, 15, 24-мектептердің оқушыларына Кәсіби бағдар жүргіземін. Мысалы, №6 мектептің оқу тәрбие жөніндегі директордың орынбасары Светлана Викторовна және №24 мектептен Марина Христофоровналармен тығыз байланыста отырамыз. Ата-аналар жиналыстарына барып, колледжіміздің барлық ақпараттарын түсіндіріп, айтып береміз. Колледжіміз туралы бейнороликтер көрсетеміз. Бітіруші сыныптарына барып, барлық ақпараттарды айтып түсіндіреміз. Ол балалар және ата-аналары бізден көптеген ақпараттар алады. Мамандықты дұрыс таңдау және одан әрі балалардың білім талаптарын ескере отырып, қазіргі заманға еңбек нарығы туралы сөздер қозғалады. Біз бұл оқушыларды колледжімізге шақырып, дөңгелек стол және кәсіби сынама сабақтарына, ашық есік күніне экскурсияларға шақырамыз. Олар біздің сынама сабағымызға келгенде шеберханаларымызда арнайы киімдерді киіп, ӨҚ бойынша нұсқаулардан өтіп өз қолдарымен әр бір мамандық туралы жұмыс жасап көреді. Олар қуанып, мәз болады. Оларға мамандықтар ұнайтынын айтады. Оқушылар және олардың мұғалімдері біздің мамандықтарымыз туралы, колледжіміз туралы және мұғалімдеріміз туралы пікірлерін жазып, алғыстарын айтып кетеді. Кәсіптік бағдар беру - жас ұрпақтың өзіне ұнаған мамандықты саналы талдап алуға керек. Мысал келтіре кетсем: былтырғы жүргізген кәсіби бағдар жұмысынан № 16-мектептен келісім жазған оқушы Лихачев Понтелей №16 мектептен, ал биыл осы ЗГС-22-2 тобының студенті болып оқып жүр. Мен бұл жұмысымның жемісі екенін білемін. Колледжіміздің жауапты кәсіби бағдар жасаушы мұғалімдері әр айда мектепке барып, жауапты

тұлғалармен кездесіп ақпараттар беріп отырады. Өндірістік оқу тәжірибе сабағы 1-курста колледждің шеберханасында өтіледі. 2- курста қаламыздың әр түрлі мекемелеріне орналастырамыз. 3-курста студенттер нақты жұмыс істеп, диплом алғасын сол жерлерінде жұмысқа қалады. Колледжімізді бітірген әрбір студенттерге Еңбек кітапшасы беріледі. Бұл жұмысқа кіргенде 3-жыл стаж болып саланады. Мектептегі кәсіптік бағдарлаудан күтілетін нәтижелер: егер оқушылар бағдар берушілерді жақсы түсінсе, онда еңбекке саналы көзқарасты сәтті қалыптастырады. Еңбек нарығында өз мүдделерін, талаптарын ескере отырып, мамандықты тандайды. Нәтижесі түлектердің одан әрі сәтті әлеуметтенуі және олардың кәсіби әлемге оңай енуі.

Пайдаланған әдебиеттер

1. «Мұғалім және қоғам» №2, 2012
2. «Қазақстан мектебі» № 2, 2011
3. Климов Е.А. «Выбор профессии» 1987г.
4. Климов Е.А. «Как выбрать профессию» 1990г.

ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ПОДХОД ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ МЕТОДА ПРОЕКТОВ

Т.В. Долгова, Т.В. Стеничкина

КТУ «Школа-лицей №66» г. Караганды

Аталған мақала жоба әдістерін орындауда жеке тұлғаға бағытталған тәсілдерді жүзеге асыру мәселелеріне арналған. Авторлар аталған бағытта жүргізілген өздерінің жұмыс тәжірибелеріне сүйене отырып, білім беру технологиясының қолданыста сәтті шыққан критерилерін анықтайды. Мектеп тәжірибесінде жобалар әдісінің тиімді жүзеге асырылуына баса назар аударылады. Авторлардың педагогикалық жұмысынан келтірілген мысалдар аса қызығушылық тудырады.

Статья посвящена проблеме реализации личностно-ориентированного подхода при осуществлении метода проектов. Авторы определяют критерии успешности применения этой образовательной технологии, опираясь на свой опыт работы в данном направлении. Особое внимание уделяется способам эффективной реализации метода проектов в школьной практике. Отдельный интерес представляют примеры из педагогической деятельности авторов.

Метод проектов – один из активно используемых способов работы с обучающимися в наше время – появился во второй половине XIX века в школах США, основателями его принято считать Дж. Дьюи, У.Х. Килпатрика, Э. Коллингса. В Педагогическом энциклопедическом словаре приводится следующее определение: «Метод проектов – система обучения, при которой учащиеся приобретают знания в процессе планирования и выполнения постоянно усложняющихся практических заданий – проектов» [1, с. 140-141].

В.А. Девисилов видит в использовании данного метода возможности для реализации личностно-ориентированного подхода, позволяющего выработать самостоятельность на основе интересов обучающегося [2]. И.Н. Козырская, анализируя современные педагогические технологии, применяемые в учебных заведениях Казахстана, видит ценность метода в том, что это способ достижения дидактической цели через детальную разработку проблемы, которая должна завершиться вполне реальным, осязаемым практическим результатом, оформленным тем или иным образом» [3].

Использование метода проектов в школьной практике показало, что его эффективность зависит от нескольких факторов. Одним из самых главных условий успешности реализации метода проектов является даже не личная заинтересованность автора в самом содержании, хотя это очень важная составляющая. Часто ребята боятся браться за проектную деятельность, потому что их «пугает» необходимость формулировать цель, задачи, гипотезу и т.п. Здесь важно правильно расставить акценты: сначала увлечь самой работой, не фокусируя внимание на этих требованиях, создать такую ситуацию, чтобы все составляющие обозначить ненавязчиво; и только после того, как ученик станет активным участником, творцом, вернуться к введению и показать, что цели, задачи уже не только поставлены, но и частично выполнены.

Личностно-ориентированный подход при использовании метода проектов наиболее значим в двух направлениях:

- выбор темы исследования, где находит отражение желание более детально изучить тему, выразить свое видение проблемы, проанализировать тот объект, который в данное время волнует юного исследователя;

- возраст автора проекта, поскольку от этого напрямую зависит устойчивый интерес к работе.

Учитель русского языка и литературы находится в более выгодном положении, поскольку может предложить ученикам на выбор две предметные области. Чаще всего школьники с энтузиазмом берутся за написание проектных работ по литературе, так как им кажется, что здесь проще выбрать объект исследования – художественное произведение. Важно учителю не пытаться предложить свой текст и направление исследования, какими бы интересными, актуальными они ни казались, а попробовать идти за желаниями обучающегося, дать ему возможность самому выбрать произведение, прочитать вместе с ним, обсудить, увидеть, чем этот текст интересен ученику и, исходя из этого, помочь сформулировать цель работы. Выбранное ребенком произведение может быть мало интересно педагогу или не представлять для него научный интерес, но на первом этапе крайне важно увлечь ученика самой идеей проектной деятельности, показать, насколько она может быть интересной, познавательной, расширить кругозор, сформировать компетенции. Если же «навязать» тему, текст, свое видение ученику, то вместо творца получится исполнитель, который под руководством учителя напишет хорошую работу, но без искры, и в следующий раз такой ребенок не захочет заниматься проектной деятельностью вообще или у данного педагога.

Несколько сложнее обстоит с проектной деятельностью по русскому языку. Ребенка пугает необходимость знания всех правил орфографии и пунктуации, а также грамматических тем, поэтому от исследований по русскому языку часто отказываются сразу. Когда же узнают, что грамотность, конечно, желательна, но для проектной работы не самое главное, то начинают с интересом изучать список предложенных тем. Для успешного вхождения нужно 5-10 разнотипных тем: это количество позволит ученику выбрать ту, над которой ему захочется поработать. Весьма интересные темы проектных работ предложены на сайте «Обучонок» [4].

Отдельно следует оговорить такую ситуацию, когда несколько учеников работают по одной теме, но либо исследуют ее с разных сторон, либо анализируют отдельный блок. В данном случае речь не идет о групповой работе, это индивидуальные проекты, которые можно объединить в некое тематическое целое. Такая форма работы очень удобна учителю, потому что позволяет совместно изучить общие теоретические положения, определить цели и задачи, ребята могут друг друга консультировать, наблюдать за работой каждого, пробовать применить успешные приемы в своей практике. Например, работая с ассоциативным полем, можно предложить следующие темы: «Ассоциативное поле жизнь в языковом сознании школьников», «Ассоциативное поле лексико-семантической группы Одежда», «Ассоциативный эксперимент среди обучающихся 6 классов» и т.п.

Кроме того, подобная работа может быть проведена в разновозрастной группе участников. Разумеется, степень научности, самостоятельности участников будет разная, но взаимопомощь всегда эффективнее, чем реализация модели «учитель-ученик». В данных группах маленькие научные открытия могут делать даже младшие школьники, поскольку им присущ свежий взгляд на вещи. В качестве примера можно привести работу двух школьников над проектами по схожей тематике: «Новые слова эпохи коронавируса» (2 класс), «Коронавирус и русский язык: активные изменения в лексике» (11 класс).

Подводя итог, необходимо отметить, что в школьной практике метод проектов – современная и эффективная технология обучения, однако успешность применения во многом будет зависеть от готовности педагога осуществлять личностно-ориентированный подход при использовании.

Список литературы

- 1 Педагогический энциклопедический словарь. – М., 2002. С. 140-141.
- 2 Девисилов В.А. Портфолио и метод проектов как педагогическая технология мотивации и личностно- ориентированного обучения в высшей школе// Высшее образование сегодня. – 2009. – №2. – С.29-34.
- 3 Козырская И.Н. Современные педагогические технологии как основа деятельности инновационных учебных заведений РК // [https://cyberleninka.ru > article > innovatsii-v-siste.](https://cyberleninka.ru/article/innovatsii-v-siste)
- 4 Обучонок // [https://obuchonok.ru/node/1160.](https://obuchonok.ru/node/1160)

«INTRODUCING STUDENTS TO THE PROESSION OF PEDAGOGY BASED ON VALUES»

Dossymova Moldir Dossymkyzy

*Karaganda city
Gymnasium named after M.Zhumabayev*

Ұлттық тәрбие кезінде ұлттық сананы қалыптастыру ең басты алғышарттардың бірі. Адамның бойына жақсы адамгершілік қасиеттерінің қалыптасуы, өнер-білімді игеруі өскен ортаға, тәрбиеге ғана емес, үлгі-өнеге берер ұстазға, отбасындағы тәрбиеге де байланысты.

Формирование национального самосознания – это главное в народной педагогике. Формирование высоких нравственных качеств, усвоение знаний и привитие умений зависит не только от среды, в которой вырос человек, но и от учителя, как примера для подражания, и семейного воспитания.

Every nation dreams that its descendants will be wise and loyal. The Kazakh people also have a rich experience in raising children, which has been preserved since

ancient times. Today, in the era of globalization, the importance of educating the younger generation as creative people who know their history and language, traditions and customs, and respect their native peoples` level is at the same stable.

There are several goals can be set forward in educating the individual through national values:

- education of a citizen of Kazakhstan who is proud of the culture and traditions of his people;
- create universal foundations and principles;
- orientation of students to successful activities, development of their creativity and curiosity, support. [1, 31-p]

In the "World of self-knowledge", if we look at each child as the owner of incredible spiritual strength, support, energize, we will surely raise a kind, humane, constantly striving person, loving his country, his land, his language, his family, hardworking and honest, whose heart is full of light. To determine the purpose of education and upbringing, it is worth remembering the words of the Kazakh educator Zhusupbek Aimauytov. He said: "After graduating from school, if a child can look at the whole world, at other people's and his own life through the eyes of a conscious mind revealed by the face of knowledge, this is the ultimate goal of Education. The school should build a strong foundation for the future development of the child in this direction." The poet Magzhan Zhumabayev notes that education should be combined with the requirements of the coming day, through his thoughts: "A child should be brought up by a teacher, not just as he is, but as worthy of the future". The traditions of education of the Kazakh people are not inferior to the upbringing of any people. [2, 37-p]

In general, the formation of good moral qualities in a person, the assimilation of art and knowledge depends not only on the environment in which he grew up, upbringing, but also on the role model teacher, upbringing in the family. In this regard, the following words of our grandfather Abai come to mind: "A child's character is transmitted from three different people: the first – from his parents, the second-from his teacher, the third – from his girlfriend." Therefore, we need to focus on what the child sees every day. After all, what he sees on the internet and TV, the child perceives very quickly.

Today, electronic media weave products that negatively affects the psychology of the child, educate cruelty. It is impossible to educate a person who thinks about the future of the nation in a civilized society without preventing them and correctly directing education.

The main ideas of the National Education of the younger generation in the collection of elbasy N. A. Nazarbayev "Kalyn elim kazagym" remind us to always keep in mind the problem of state ideology and writes: "In the historical intelligence complex for our five lions, I paid attention to the education of Kazakhstan's sense of patriotism. Our work will not progress until every person living in Kazakhstan feels like a child of this country, knows its past and believes in its future". Therefore, we can form the human value qualities of students by telling a child about the past and past of the country, explaining at educational hours the works of the Kazakh

intelligentsia, their contribution to the development of society. The main pillar of education is the teacher who educates. Therefore, in the formation of a citizen who cares about the nation, the burden on the teacher is heavy. [3, 24-p]

Magzhan Zhumabayev was the first to introduce the name of National Education into literary and pedagogical textbooks. He says in his work "pedagogy" about the origin of pedagogy in national education: "since the education of the nation has long been tested and has been used by many generations, since the child of each nation serves for his nation, every educator is obliged to raise this child." [4, 32-p]

The Kazakh poet Abay said: "Find your place, become a part of this world" by the way, choosing a profession and finding a job is the main goal of young people who are entering a big life. Occupation is one of the most important parts of life, because a significant part of life, 7-8 hours of the day pass there. Therefore, choosing a profession requires careful consideration.

Choosing a profession means choosing your destiny. Choosing the type of profession that suits your abilities and inclinations, so that you will not regret it in later life. This is a very responsible and important business. When choosing a profession, each person should rely on his interests, abilities, inclinations, preferences.[5, 17-p]

In general, I would like to express my opinion in this regard...In the last 2021-2022 academic year, I had two 11th grades (11 «A», «Ә»), which I have been leading since the fifth grade, I taught English. 11 «A», class received a full education in the social - humanitarian direction. In addition, since the 10th grade, this class has been considered an advanced English class for two consecutive years and has been studying English six days a week. 18 students in the class chose English as the subject of choice, as a result of which 14 children became grant holders, of which 8 students are currently studying at Karaganda University named after academician E.A.Buketov in the direction of pedagogy, a foreign language: two foreign languages (English). I think that this is a very great achievement for me, because I believe that it is a great honor for every teacher that their students achieve some degree, success. Today, I am teaching in the 9th grade, which I have been leading since the primary school, and I have great hopes that in the future these students will have a good specialist in their life way.

As we say, «If you want to become a strong country, start from the cradle». Therefore, if we want to be a high-spirited and strong country, the main thing is to pay close attention to the education of the generation.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан мектебі, 2018 // Ғылыми-педагогикалық журнал
2. Пірәлиев С. Ұлттық тәрбие және жаһандану // Егемен Қазақстан
3. Назарбаева С. Өмір әдебі. – Алматы, 2002
4. Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Рауан, 1994.
5. Мектептегі сыныптан тыс жұмыстар // Республикалық педагогикалық журнал

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Дукеева Н.М.

*Павлодар облысы, Успен ауданы, «Қаратай жалпы орта білім беру
мектебі» КММ*

Аңдатпа. Бұл мақалада балалардың әл-ауқатын жақсарту үшін ақпараттық мәдениет, ұлттық құндылықтардың маңызы туралы, ақпараттық мектеп кеңістігін қалыптастырудың тиімді әдіс-әсілдері мен жолдары, ұйымдастырылған іс-шаралардың нәтижелері туралы жазылған. Ұлттық құндылықтарды оқушылардың бойына дарытудың қазіргі заманда жаңа технологиялар мен тиімді әдістерін көрсетеді.

Аннотация. В данной статье написано о значении информационной культуры, национальных ценностях, эффективных методах и путях формирования информационного школьного пространства, результатах организованной деятельности по улучшению благополучия детей. Показаны новые технологии и эффективные методы привития национальных ценностей учащимся.

Әрбір халықтың тарихи өмірінде қол жекізген ең құнды дүниелері – рухани және адами қасиеттері, адамгершілік нормалары, ұлттық құндылықтары бар. Ұлттық құндылықтар – қандай да бір этникалық қауым өкілдерінің өзіндік тарихи көрінісі бар рухани мұраттарының жиынтығы. [1, 152 б] Ұлттық құндылықтардың әрбір халықтың өмірінде алатын орны өзгеше екендігі белгілі.

Сондықтан да әрбір жаңа ұрпақ үшін мәнді тәрбие – ұлттық тұрғыдағы тәрбие үлгісі болып табылады. Өйткені мұнда тәрбиенің негізі ғасырлар бойы қалыптасып келген асыл рухани құндылықтар және биік ізеттілік пен адамгершілік тұрғысындағы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып жататын, адамның адамдық қасиетін нығайтып әрі асылдандыра түсетін, халықтың даналық өмір-салтынан туындап отыратын бұлжымас ережелер мен қағидалар құрайды. [2, 43 б] Қазақы дүниетаным, ақыл-ой, тағылымдық ұлағат ғасырлар бойы шындалып қалыптасты. Сол сан ғасырлық ұлттық тәрбиенің негіздерін бір арнаға түсіріп тәрбие мәселесінде пайдалану бүгінгі таңда күн тәртібінде тұрған ең басты қажеттілік деп білемін.

«Баланды өз тәрбиеңмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле» деген екен дана халқымыз. [3,45 б] Сондықтан да, сан ғасырлар бойы сұрыпталған ұлттық құндылықтарымызды оқу-тәрбие үрдісіне енгізу арқылы оқушылар арасында ақпараттық мәдениет қалыптастырудың маңызы зор. Ақпараттық мәдениет – ақпаратпен жүйелі түрде жұмыс істей білу және оны іздеп таба білу, өңдеу, тасымалдау үшін жаңа көмпьютерлік ақпараттық технологиялар мен әдістерді пайдалана білу. [4, 263] Ақпарат ағынында еркін

бағыт-бағдар тауып өмір сүру үшін қазіргі оқушы ақпараттық мәдениетке ие болуы тиіс. Ол жалпы мәдениеттің қазіргі ажырамас негізгі бөлігі болып саналады. Ақпараттық мәдениет адамның әлеуметтік табиғатымен байланысты. Ол адамның түрлі жасампаздық қабілеттерінің өнімі болып табылады және әр түрде байқалады. Әсіресе оқушыларға ұлттық құндылықтар арқылы ақпараттық мәдениетін қалыптастыру керек екені сөзсіз.

Ақпараттық мектеп кеңістігін қалыптастырудың тиімді формалары мен жаңа технологияларын, дәстүрлі тәсілдерін жаңаша форматта ұйымдастырудың бірнеше жолдарын өз тәжірибиеме сүйене отырып көрсетейін.

Мектепте оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру формалары:

1. Кітапхана – мектептің ақпараттық орталығы.

Мектептің ақпараттық орталығы сияқты мектеп кітапханасымен танысу. Кітапхана туралы түсініктерін кеңейту (абонемент, оқу залы, сақтау бөлімі). Медиа кітапхана. Кітапхананың анықтамалық-библиографиялық аппараты туралы негізгі түсініктер (каталогтар, құжаттың библиографиялық сипаттамасы). Оқушылар мен мұғалімдер үшін кітапхана ресурстарын пайдаланудың қолжетімділігі. Балалар мен ересектерге қызмет көрсету ерекшеліктері. Балалар кітапханасына экскурсия. Семинарлар.

Оқушыларға қазіргі ақпараттық технологиялар туралы түсінік беру. Сол арқылы оқушыларды әртүрлі басылым түрлерінен: (кітаптар, мерзімді басылымдар, энциклопедиялар және т.б.) мектеп кітапханасының ішінде де, одан тыс жерлерде де өздеріне қажетті ақпаратты өз бетінше іздеуге үйрету. Оқушыларды ғылыми, көркем, анықтамалық және энциклопедиялық әдебиеттермен таныстырып, онымен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын дамыту.

2. Арнайы курстар мен үйірмелер, факультативтік сабақтар.

Адамның өмір бойы ақпараттық мәдениетін қалыптастыруы, ол болашақ маман үшін олардың кәсіби білім алу аралығында қаланады. Қазіргі ақпараттық технологияларды мектеп бағдарламасына енгізгенде, оқыту материалдарының педагогикалық мазмұндылығы мен әркімнің өздігінен оқып үйренуіне жағдай жасаудың маңыздылығы зор. [5, 89 б]

Ақпараттық орта – жаңа ақпараттық өнімді өндірумен байланысты адамзат әрекетінің үнемі кеңейіп отыратын аумағы, технология мен қызметі, себебі, қазіргі ақпараттық ортаға әлеуметтік желі, кітапхана мен архивтер, кеңселік жүйелер, бұқаралық ақпараттық құралдар, яғни түгелдей индустрия құру, сақтау, өңдеу мен адамзат әрекетінің барлық аумағында ақпаратты тарату. Мектепте жүргізілетін арайы курстар мен факультатив сабақтардың маңызы зор. Әсіресе «Жаһандық құзіреттілік» атты курс. Курстың мақсаты: Жаһандық азаматтық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. Бірнеше юниттен тұратын бағдарламаның ішінде «Медиа сауаттылық және қаржылық сауаттылық» атты бөлімі бар. Курс барысында оқушылармен парасаттылық пен әдептілікті, адамгершілік нормаларын сақтай отыра, ақпараттық мәдениетті жетілдірудің тиімді жолдары бар. Мысалы: оқушыларға ұлттық құндылықтарды, тарихи тұлғалардың ұлағатты сөздерін насихаттау, түсіндіру

мақсатында әлеуметтік желіде, аккаунттарында бейнеролик түсіру, мағыналы, мазмұнды мәтіндер жазып, жариялату. Оқырмандың комментарийін оқу, жауап беру, мәлімет алмасу сияқты қызықты әрі мағыналы тапсырмалар орындатуға болады.

Бұл «ақпараттық қоғам» тенденциясын көрсетеді – бұл ақпараттық технология негізінде байланыс каналдары мен өзара әрекет ететін мүшелер арқылы іске асырылады.

3. Сабақ барысында оқушылардың ақпараттылық мәдениетін қалыптастыру.

Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Оның басты сипаттарына – ақпараттық технологияларды кеңінен пайдалану, адамдардың көптеген қызмет түрлерін компьютерлендіру, коммуникациялардың бірыңғай халықаралаық жүйелерін жасау істері жатады. Пән сабақтарында ақпараттық мәдениет қалыптастырудың тиімді жолдарының бірі – керекті мәліметтерді электронлы түрде алмасу, дереккөздерді тиімді пайдалану, өз білімімен арнайы платформалар арқылы бөлісу сияқты жұмыстар жатады. Мысалы: қазақ тілі сабағында «Қазақстандағы кітапханалар», «Ұлттық құндылықтар» атты тақырыптарды өткен кезде оқушылардың мектеп, ауылдық немесе қалалық кітапханаларға, мұражайларға экскурсия сабақ өткізуге болады. Оқушылар алдын ала сұрақтарын дайындап, өздерін отандық телеарна жүргізушілер ретінде таныстырады, сұхбат алады, кітапханашымен, мұражай қызметкерімен телебағдарлама жүргізеді, кітапханадағы қызықты кітаптардың мазмұнына, мұражайдағы жәдігерлерге талдау жүргізіп, оны видеоға түсіріп, әлеуметтік арналарда жариялайды. Сөйтіп оқушылардың ақпараттық мәдениеті қалыптасады, дамиды. Ұлттық құндылықтарды дәріптеу арқылы ұлтжандылық, өз туған жеріне деген құрмет сезімі артады,

Қорытындылай келе, ұлттық құндылықтар негізінде оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастырудың тиімді жолдары өте көп. Ол әр педагогтің, жетекшінің өз шығармашылық шабытына, тәжірибесі мен ізденісіне байланысты.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2019 жылғы 26 қарашадағы № 8 хаттама) Жергілікті ресурстар негізінде «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында ШЖМ-ның білім алушыларын тәрбиелеудің әдістемелік ұсынымдарын әзірлеу. Әдістемелік ұсынымдар. – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. – 120 б.

2. Орта мектепте «Өлкетану» курсының оқытудың әдістемелік негіздері. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013. – 43 б.

3. «Балаларға базарлық». Мақал-мәтелдер жинағы.

4. Бидайбеков Е.Ы., Гриншкун В.В., Камалова Г.Б., Исабаева Д.Н., Бостанов Б.Ғ. Білімді ақпараттандыру және оқыту мәселелері: Авторлар ұжымы: Оқулық. – Алматы, 2014.-352 б.

5. К.М. Беркімбаев Болашақ экология мамандарын кәсіби даярлаудағы информатикалық пәндерді оқыту үдерісінің педагогикалық жүйесі. Пед.ғыл.докт.дисс.....13.00.08. – Алматы, 2006, 89- б.

ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР - РУХАНИ ДАМУДЫҢ ҚАЙНАР КӨЗІ

Дюсекова А.Ж., Мырзагулова А.Ш.

Қарағанды қаласы, «№ 66 мектеп-лицейі» КММ

Андатпа. Бұл мақалада оқыту үрдісіне жалпыадамзаттық құндылықтарды енгізу арқылы адамның рухани өсуіне жағдай жасалатыны жайлы сөз қозғалады. Осы мақалада мәңгілік құндылықтар білімнің негізгі өзегі болатыны жайлы айтылған. Жалпыадамзаттық құндылықтарды адамның бойынан жарыққа шығару ізгілікке апарады, яғни, мінезін өзгертуге болады. Адамның жақсылыққа ұмтылуы, ақиқатқа жүгінуі оның болмысынан ішкі жан дүниесінде құндылықтың бар екенінің дәлелі. Егер осы құндылықтарды ағашқа теңеп көрсек, ағаштың тамыры – мәңгілік құндылықтар, оны ақиқатқа теңейміз. Ағашқа құятын суды, сүйіспеншілік деп алайық. Мақалада мәңгілік құндылықтарды, ақиқатты, сүйіспеншілікпен түсінсек, суарсақ, әрқашан әрекетіміз дұрыс болатыны жайлы жан-жақты талдау жасалынған. Яғни, ағаштың діңі түзу өседі. Әрекетіміз дұрыс болса, ішімізде тыныштық орнайды. Яғни, ағаш бүршік жарады. Ішімізде тыныштық орнаса, біз ешқашан қиянат жасамаймыз, тіпті ойламаймыз да. Яғни ағаш жемісін береді. Ақиқат, сүйіспеншілік, дұрыс әрекет, ішкі тыныштық, қиянат жасамау - бұл мәңгілік бес құндылық адамның ұлтына, нәсіліне, ортасына, дініне қарамайтын, уақытпен өзгермейтін құбылыс. Бүгінгі таңда рухани білім әлемге ауадай қажет болып тұр. Сондықтан әр адамның ақыл ойын жаңғыртып, санасын өзгерту керек, сонда әлем де жаңарып, өзгереді.

Внедряя в процесс обучения общечеловеческие ценности, мы создаем условия для духовного роста человека. Вечные ценности являются основным ядром знания. Выведение общечеловеческих ценностей из человека в свет ведет к добродетели, т. е. к изменению характера. Стремление человека к добру, обращение к истине свидетельствует о том, что внутри его бытия есть ценность. Если мы сравним эти ценности с деревом, корень дерева - это вечные ценности, которые мы приравниваем к истине. Давайте возьмем воду, которая льется в дерево, как любовь. Если мы понимаем вечные ценности, истину, любовь, мы всегда действуем правильно. То есть ствол дерева растет прямо. Если наши действия верны, внутри нас царит спокойствие. То есть дерево

распускает почки. Когда внутри нас царит тишина, мы никогда не ругаемся и даже не думаем. То есть дерево плодоносит. Истина, любовь, правильные действия, внутренний покой, ненасилие - это явление, в котором пять вечных ценностей не имеют отношения к нации, расе, среде, религии человека, не меняются во времени. Сегодня духовные знания нужны миру как воздух. Поэтому разум каждого человека должен обновляться, изменять свое сознание, чтобы мир тоже обновлялся и менялся.

Әлем мен адам арасындағы қарым-қатынасқа қатысты маңызды философиялық мәселелерге адамның ішкі рухани өмірі, оның өмір сүруінің негізінде жатқан құндылықтар жатады. Адам әлемді өзінің объективті логикасын ашуға тырысып, жаратылыс ретінде біліп қана қоймайды, сонымен бірге шындықты бағалайды, өзінің болмысының мәнін түсінуге тырысады, сондай-ақ әлемді қарапайым және зиянды, әдемі және ұсқынсыз, әділ және әділетсіз деп бөліп жатады.

Жалпыадамзаттық құндылықтар адамзаттың рухани дамуы мен әлеуметтік озықтығы дәрежесінің критерийлері ретінде әрекет етеді. Адамның өмірін қамтамасыз ететін құндылықтарға денсаулық, материалдық жағдайдың белгілі бір деңгейі, жеке тұлғаны жүзеге асыруды және таңдау еркіндігін қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар, отбасы, құқық және тағы басқалары жатады.

Қоғамның әрбір мүшесін үнемі жетілдіру, адам факторының рөлін арттыру қоғам дамуындағы барлық оң өзгерістердің шешуші шарты болып табылады. Адамның рухани өсуі, оны жаңа біліммен байыту, кәсіби дағдылардың жоғары деңгейі тұлғаның үйлесімді дамуының шарттарына ғана емес, сонымен бірге қоғамдық өмірдің барлық аспектілерін жетілдіруге әркімнің белсенді қатысуының қажетті алғышарттарына айналады. Мұнда құндылықтар, әсіресе рухани құндылықтар маңызды рөл атқарады.

Рухани құндылықтардың адамның дамуына әсер ету мәселесі өзекті болып табылады, әсіресе қазіргі уақытта діни-философиялық ілімдерге деген қызығушылықтың артуына байланысты [1, 58-б.]. Рухани құндылықтар жүйесі адамның жан-жақты қасиеттерін қалыптастыруға үлкен әсер етеді. Қазіргі уақытта әлемдік мәдениеттің дамуы ежелгі дәстүрлі шығыс өркениеті мен қазіргі еуропалық өнеркәсіптік өркениеттің өзара әрекеттесуіне бейім.

Адамның рухани құндылықтары мәселесі — қазіргі әлеуметтік философиядағы басты мәселелердің бірі. Бұл қоршаған әлемде болып жатқан барлық нәрсе адамның іс-әрекетімен байланысты екендігімен түсіндіріледі, бұл өз кезегінде рухани құндылықтарды түсіну және қабылдау мәселелерімен тығыз байланысты. Адамның танымы, оның жеке өмірлік тәжірибесі неғұрлым жоғары болса, оның болып жатқан процестерге әсері соғұрлым маңызды болады. Сондықтан көп қырлы дамыған адамның қалыптасуындағы рухани құндылықтар жүйесінің орны, қазіргі таңда үлкен өзектілікке ие болады.

Рухани құндылықтар мәдениеттің негізін құрайды. Мәдени құндылықтардың болуы адамның өмір сүру тәсілін және адамды табиғаттан оқшаулау деңгейін сипаттайды [2, 89-б.]. Құндылықты идеялардың әлеуметтік

маңыздылығы және олардың адамның қажеттіліктері мен мүдделеріне сәйкестігі ретінде анықтауға болады. Жетілген тұлға үшін құндылықтар оның қызметінің өмірлік мақсаттары мен дәлелі ретінде қызмет етеді. Оларды жүзеге асыра отырып, адам жалпыадамзаттық мәдениетке өз үлесін қосады.

Философия тұрғысынан рухани құндылықтарға даналық, шынайы өмір ұғымдары, қоғамның мақсаттарын түсіну, бақытты түсіну, мейірімділік, толеранттылық, өзін-өзі тану жатады [3,102-б].

Ең маңызды рухани құндылықтар – ұлттар арасындағы өзара түсіністік, жалпыадамзаттық мақсаттарға жету үшін келісімге келуге дайын болу, яғни негізгі рухани құндылық - бұл сөзді кең мағынасында сүйіспеншілік, бүкіл әлемге, бүкіл адамзатқа деген сүйіспеншілік, ұлттар мен ұлыстарға бөлінбей бір мәмілеге келе білу деп айтуға болады. Рухани құндылықтар адамдардың мінез-құлқын ынталандырады және қоғамдағы адамдар арасындағы тұрақты қарым-қатынасты қамтамасыз етеді. Сондықтан рухани құндылықтар туралы айтатын болсақ, құндылықтардың әлеуметтік сипаты туралы мәселеден аулақ бола алмаймыз. Рухани құндылықтар адамның бүкіл өмірін тікелей басқарады, оның барлық қызметін өзіне бағындырады. Рухани құндылықтарды шартты түрде екі топқа бөлуге болады: сыртқы әлемге қатысты құндылықтар және ішкі әлемге қатысты құндылықтар. Сыртқы әлемнің құндылықтары әлеуметтік санамен, этика, мораль, шығармашылық, өнер ұғымдарымен, ғылым мен техниканың даму мақсаттарын түсінумен тығыз байланысты. Ішкі әлемнің құндылықтарына өзін-өзі тануды дамыту, жеке тұлғаны жетілдіру, рухани тәрбие және т.б

Адамның ішкі құндылықтар әлемі оны дара тұлға ретінде ерекшелейді. Білім берудегі ізгілендіру, дамыту ұстанымдары дара тұлғаның құндылық бағдарын қалыптастыруға қызмет етеді. Елін сүйетін адал перзенттерді тәрбиелеп шығару үшін оқушылардың бойына ұлттық құндылықтарды дарыту қажет [4, 19-б]..

Ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеу дегеніміз халықтың ғасырлар бойы жинақтап, іріктеп алған тәжірибесі мен ізгілік қасиеттерін жас ұрпақтың бойына сіңіру. Бүгінгі таңда жаһандану үрдісі жүріп жатқан жағдайда ұлттық мүдде, ұлттық тәрбие, ұлттық құндылық, ұлттық рухымызды сақтап қалу алдымызда тұрған үлкен міндет. Ұлттық тәрбие сана сезім мен сенімді қалыптастыру. Бүгінгі ұрпағымызды бірнеше ғасырлардан жинақталған ата-бабамыздың мол мұрасымен, ұлттық құндылықтарымен сусындату біздің басты парызымыз. Қазіргі таңда ұлттық рухтың оянуы - ұлттық тарих, мәдениет, салт-дәстүр жаңа көзқараспен тікелей байланысты.

Әр ұстаздың алдына қойған мақсаты оқушы бойына адамгершілік, имандылық, бауырмалдылық, қамқорлық қасиеттерді оқу-тәрбие үрдісінде жан-жақты қалыптастыру арқылы болашақта ел тізгінін ұстайтын жасампаз ұрпақ тәрбиелеу [5, 109-б].. Әр тәрбиеші ұлттық тәуелсіздікті нығайтуда салауатты қоғам құруда, парасаттылық пен жауапкершілігі биік, бірлік пен татулықты қалайтын жас ұрпақ тәрбиесіне аса мән беріп, ұлттық құндылықты оқыту үрдісінде пайдалануы тиіс. Саналы, білімді, әдеп-ғұрып, салт-дәстүрді құрметтейтін ұрпақ тәрбиесіне руханиятымызды, дәстүрімізді, мәдениетімізді,

тілімізді, өнерімізді пайдалана отырып ұлттық тәрбие мен білім беруге аса мән беруіміз қажет.

Ұлттық құндылықтарымызды сақтау арқылы білім жүйесінің жетілуіне, қоғамда өзіне лайық орын алатын білімді болашақты тәрбиелеуге қол жеткізуге болады. Жас ұрпақты ұлттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеуде жалпыұлттық құндылықтар туралы білімді насихаттаудың маңызы зор.

Қорытындылай келгенде, еліміздің өсіп-өркендеуі, өркениетті дүниеде өзіндік орын алуы, оның ұлттық білім жүйесінің деңгейіне, даму бағытына тікелей байланысты. Осы тұрғыдан алып қарағанда жеке тұлғаны дамытуға қоғамның рухани және адамгершілік құндылықтарын қалыптастыруға байланысты білім мен жан-жақты тәрбие беру аса назар аударарлық саланын бірі екенін білуіміз керек. Мектеп қабырғасында оқушыларымызды жан-жақты тәрбиелеу арқылы, білім сапасын арттыру ең аса маңызды мәселе.

Қазақ халқы ғасырлар бойына өзінің ұрпағына тәрбиенің үзіліссіз үлгісін жасап келеді. Қазіргі қоғам мүддесіне сай жан-жақты дамыған, ұлттық психология, ұлттық санасы қалыптасқан азамат тәрбиелеп өсіру жалпы халықтың міндеті. Әр балаға жағдай жасап, денсаулығын жақсартып, өмірін гүлдендіріп, саналы тәрбие, сапалы білім беру, ұлттық құндылықтарымызды бойларына сіңдіріп өсіру - біздің басты міндетіміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Б. Игенбаева. Мен – Адаммын , жеке тұлғаның рухани- адамгершілігін дамыту сабақтарын ұйымдастыруға арналған әдістемелік құрал. Алматы, 2000. - 245 бет.
2. Қ. Әбішев. Қазақ халқының философиялық мұрасы және әлемдік философия. Астана: Аударма, 2009. - 376 бет
3. Б. Лукьянов. В мире эстетики. Просвещение, 1988. – 272 стр.
4. М.Әшімбаев. Ашық қоғам философиясы. Алматы, 2007. -525 бет.
5. И.В. Дубровина. Мы живем среди людей. Политиздат, 1989. -183 стр.

КАК СФОРМИРОВАТЬ ИНКЛЮЗИВНУЮ СРЕДУ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Елеусизова Г.С.

*КГУ «Школа-гимназия №1»
отдела образования города Шахтинска
управления образования Карагандинской области*

Аннотация. «Орыс тілі мен әдебиеті сабақтарын да инклюзивті ортаны қалай қалыптастыруға болады» мақаласы орыс тілі мен әдебиеті сабақтарын да инклюзивті білім беру ортасын құру бойынша педагогикалық тәжірибені талдауға арналған. Барлық оқушыларды қамту тұрғысынан сабақтарды қалай ыңғайлы, әдістемелік тұрғыдан дұрыс құруға болады - бұл сұрақ көптеген

мұғалімдерді алаңдатады. Қандай әдістер оқушыларды қызықтыруға мүмкіндік береді, барлық оқушылардың денсаулығына қарамастан оқу процесіне қатысуына мүмкіндік алу үшін сабақтарда қандай сұрақтарға жауап табу керек? Мұғалімге осы бағытта жүру үшін қандай ресурстар көмектеседі? Бұл туралы осы мақалада айтылған. Бұл мәселе өте өзекті, өйткені Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру іс жүзінде де, соңғы бес-алтыжыл ішінде білім беру жүйесінің органикалық бөлігі болып табылады. Бұл мақала – автордың сабақтары, оқу материалы және ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға жеке көзқарасты ұйымдастыру арқылы инклюзивті ортаны қалыптастыру тәжірибесі бойынша ойы болып табылады. Автор құқықтық құжаттарын, сондай-ақ осы мәселе бойынша қолда бар интернет-ресурстарды зерделеп талдады.

Статья «Как сформировать инклюзивную среду на уроках русского языка и литературы» посвящена анализу педагогического опыта по созданию инклюзивной образовательной среды на уроках русского языка и литературы. Как сделать уроки комфортными, методически правильно построенными с точки зрения охвата всех учащихся – этот вопрос волнует многих учителей. Какие приёмы позволят заинтересовать учащихся, ответы на какие вопросы нужно найти на уроках так, чтобы позволить всем учащимся быть включённым в учебный процесс вне зависимости от состояния здоровья? Какие ресурсы помогут учителю двигаться в этом направлении? Об этом рассказано в данной статье. Данный вопрос очень актуальный, так как инклюзивное образование в Республике Казахстан и фактически, и юридически является органичной частью системы образования на протяжении последних пяти-шести лет. Данная статья – размышления автора о своём опыте по формированию инклюзивной среды через уроки, учебный материал и организацию индивидуального подхода к учащимся с особыми образовательными потребностями. Автором были изучены и проанализированы правовые документы, а также имеющиеся интернет-ресурсы по данному вопросу.

Понятия «инклюзия», «инклюзивное образование» прочно вошли в нашу педагогическую практику примерно на протяжении последних пяти-шести лет. В 2017 году я обучилась на курсах по организации инклюзивного образования на уроках, где и прошло моё знакомство с данными терминами вплотную. Но в самый первый раз про инклюзивное образование мне довелось услышать на уровневых курсах в 2014 году. Тогда в рамках знакомства с мировыми системами образования нам с коллегой в случайном порядке выпала возможность рассказать остальным слушателям курса про систему образования в Финляндии. Мы проработали очень много материала, который был на тот момент в интернете. Многое нас поразило, удивило, вызвало в хорошем понимании зависть к финским коллегам: и материально-техническое обеспечение школ, и вариативность учебных программ, и система оценивания достижений учащихся. Но самое главное, что нас впечатлило, – это равный доступ детей к образованию вне зависимости от социального положения, места проживания, а также состояния их здоровья. Неважно, где ты проживаешь: в

маленькой деревне или большом городе – школы и доступность образования будут абсолютно одинаковыми. Конечно, если сравнивать на тот момент (2014 год) наши школы с финскими, можно сделать вывод, что и у нас тогда дети с особыми потребностями обучались в средних школах. Но это не было обычным явлением. Всё-таки основная часть детей с ООП получала образование в специальных школах. В нашем городе тоже есть такое учреждение – это вспомогательная школа-интернат. Я помню, что на курсах мы обсуждали эту тему: какова цель обучения детей с особыми образовательными потребностями в средних школах? Каковы плюсы и минусы? Мнения были разные, но большинство из нас всё-таки сошлось на том, что основное назначение инклюзивного образования – это социальная адаптация учащихся с ООП, расширение мировоззрения, отношения к миру.

Каков же мой личный опыт в создании условий для формирования инклюзивной среды? Я учитель русского языка и литературы. Работаю уже почти тридцать лет, «сею разумное, доброе, вечное». Основной итог моего опыта состоит в следующем: и русский язык, и особенно русская литература дают богатый материал для того, чтобы говорить с детьми на уроках о том, что каждый человек индивидуален, но от этого не становится хуже или лучше. Например, при изучении повести Н. В. Гоголя «Шинель» мы очень много рассуждаем на уроках о том, что главный герой этой повести, Акакий Акакиевич Башмачкин, совершенно не похож на окружающих его людей. Да, он тихий, не ропщет на свою судьбу, не может за себя постоять, одним словом, «маленький» человек. Но сколько в нём добра, всепрощения! Уходя с уроков, дети уносят с собой мысли о том, что все мы имеем право быть другими, непохожими. И это не только это произведение. Сейчас по программе русской литературы есть целый раздел «Тема «маленького» человека». Есть раздел, в котором мы знакомимся со «странными» героями, например, повести И. С. Тургенева «Ася», А. И. Куприна «Олеся». Это отличный повод поговорить о том, что особенно волнует детей в подростковый период: стремление быть непохожим и в то же время умение эту «непохожесть» уважать, принимать. Этому способствует и изучение повести А. Грина «Алые паруса». Героиня произведения Ассоль неизменно вызывает у учащихся уважение за то, что она сумела, несмотря на общественное мнение, остаться непохожей на всех, преданной своей мечте, чем и заслужила самое большое счастье в жизни. Такой же богатый материал для размышлений предоставляют нам уроки русского языка. Есть целые разделы, прямо или косвенно посвящённые этой проблеме, например, уроки о толерантности или о проблемах молодого поколения. Учащиеся говорят о том, что для них самое трудное – научиться быть терпимыми к особенностям других людей. Как научиться их принимать, как реагировать – эти вопросы волнуют детей. Мы учимся совместно, вырабатываем правила поведения в обществе, которое сейчас (и это тоже отмечают мои ученики) очень разнородное.

Конечно же, в работе с учащимися с особыми образовательными потребностями просто необходим индивидуальный подход. На каждом уроке

им предоставляются отдельные задания, учитывающие уровень подготовки и обязательно индивидуальные особенности. Например, у меня есть два таких учащихся, оба они учатся в одном классе. Но если один ребёнок может, послушав материал на уроке (особенно если это урок литературы и идёт анализ произведения), дать устный ответ, попытаться его аргументировать, обосновать свою точку зрения, то второй с удовольствием работает письменно, со статьями в учебнике или с иллюстрациями и т. п. Поэтому, готовясь к урокам, я обязательно сначала продумываю задания для них и моменты урока, где моя помощь им будет особенно необходима. В течение урока я подхожу к ребятам, задаю им вопросы, направляю их на выполнение задания. Конечно, если на уроке даётся сложный материал, для детей с ООП этот материал обязательно адаптируется, вычленяется необходимый минимум, который может ими освоиться. Даётся такой материал на так называемых «карточках», который тоже нужно с ними отработать. Отработка обычно идёт на этапе закрепления нового материала, когда остальные учащиеся выполняют работу самостоятельно или у доски, под наблюдением учителя. Где брать материал для подготовки к урокам? Лично мне очень помогает сайт special-edu.kz. Нередко пользуюсь материалами этого сайта, хочется сказать спасибо разработчикам за помощь учителю. Но всё равно в основном переделываю тексты под своих детей, потому что каждый из них индивидуален и найти готовые тексты бывает проблематично.

В заключение своего размышления по опыту создания инклюзивной среды хочу сказать, что мы только идём по этой дороге, сложной, но интересной, потому что конечная цель нашего пути – помощь детям с особыми образовательными потребностями в их адаптации к окружающему миру.

Список литературы:

1. Правовая основа для инклюзивного образования в Республике Казахстан. https://www.ektu.kz/media/885723/pravovaya_osnova_io.pdf
2. Проблемы и перспективы создания инклюзивного общества <http://is.nkzu.kz/publishings/%7B55993498-A188-45B5-89D1-C0B34DCC3463%7D.pdf>
3. strategy2050.kz: <https://strategy2050.kz/ru/news/inklyuzivnoe-obrazovanie-v-rk-chto-predusmotreno-v-novom-zakonoproekte/>
4. <https://www.nur.kz/family/school/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom/>

ВЗГЛЯД УЧИТЕЛЕЙ – ПРАКТИКОВ НА ВОЗМОЖНОСТИ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ НА ПУТИ РАЗВИТИЯ НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Ёлишина Л.С., Кушибекова Г.Н.

КГУ «Школа – лицей им. Ы. Алтынсарина», г. Караганда

Аннотация. В статье освещается общий опыт работы учителей физики по формированию научно-исследовательских навыков учащихся. Особое внимание уделяется реализации прикладных курсов, использованию маршрутных листов с разноуровневыми заданиями межпредметного и исследовательского характеров, что способствует развитию конкурентоспособной личности.

Аннотация. Мақалада физика мұғалімдерінің оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын қалыптастыру бойынша жалпы жұмыс тәжірибесі баяндалады. Қолданбалы курстарды іске асыруға, бәсекеге қабілетті тұлғаның дамуына ықпал ететін пәнаралық және зерттеу сипатындағы көп деңгейлі тапсырмалары бар маршруттық парақтарды пайдалануға ерекше назар аударылады.

В век глобальной информатизации человеку надо не только уметь быстро прочитать и понять предоставленный материал, но проанализировать его и применить при решении задач из различных сфер своей деятельности, тем самым необходимо формировать научно-исследовательские навыки.

Основной целью Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы является повышение глобальной конкурентоспособности казахстанского образования и науки, воспитание и обучение личности на основе общечеловеческих ценностей, увеличение вклада науки в социально-экономическое развитие страны [1]. Именно компетентный подход ставит приоритетом не элементарную информированность, а всё-таки развитие способностей и навыков решения жизненных задач на основе межпредметных знаний и осознания значимости решаемых проблем. Жизненно необходимо развивать функциональную грамотность ученика. Педагогическому сообществу необходимо подготовить выпускника, который способен быть успешным и умеющим адаптироваться к изменениям современного мира, обладающим навыками исследователя.

Естественные науки широко представлены в школьном образовании, но в виде усвоения готовых знаний. На уроках ученик должен усвоить знания и приобрести учебные навыки по широкому спектру вопросов. Время на развитие такого необходимого современного качества, как «компетентность», катастрофически не хватает. Но понятие «компетентность» шире понятий «знания, умения и навыки», оно включает их в себя. Компетенции относятся к деятельности, компетентность характеризует субъекта деятельности. Компетенция и компетентность отражают целостность и интегральную сущность результата образования на любом уровне и в любом аспекте [2].

Для решения стоящих педагогических задач, мы - учителя физики школы-лицея имени Ы. Алтынсарина, используем возможности межпредметной интеграции на пути развития научно-исследовательских навыков обучающихся. Неоспоримым фактом является работа самого учителя в классе, направленная на развитие у учащихся такого качества как «компетентность». Перед

учителем, работающим на результат, возникает вопрос: как спланировать урок, чтобы научить ученика размышлять, задавать вопросы и находить ответы, совершать открытия и радоваться процессу поиска, т.е. обучить ученика научно-исследовательской деятельности. Наша ключевая задача на занятиях физики - развивать интерес к процессу обучения, чтобы ученик стал исследователем на уроке, развивающий свои мыслительные способности. Для освоения учащимися технологии «научного исследования» от учителя требуется огромная подготовка к урокам.

Подспорьем нам в школе-лицее служит введение прикладных курсов: в 7-11 классах курс «Решение задач повышенной сложности по физике» на основе заданий межпредметного характера и курс для 10-11 классов «Физика в графиках». Решая задания исследовательского характера, ученик приходит к выводу о том, что надо знать и уметь сегодня, а где горизонт твоих знаний завтра.

Не слабую роль при подготовке занятий играет использование экспериментального оборудования. Конечно, кто-то выскажет мнение о применении компьютерных программ. Но с каким неподдельным восхищением ученики познают законы, работая не в виртуальном мире. Доказательством служат горящие глаза мальчишек и девчонок при работе с приборами и материалами. Курсы позволили в разное время нашим ученикам провести исследования по многим проблемам:

1. Влияние шума на уроках
2. Цветовая гамма учебных кабинетов и психологическое состояние учащихся
3. Использование жестяных банок для создания ветродвигателя
4. Физика швейной машины
5. Влияние электромагнитного поля на рост растений в домашних условиях

Причиной выбора этих тем является то, что в каждом классе присутствуют учащиеся, у которых разнообразные интересы и процесс развития мышления протекает неодинаково. Это мы учитываем при подаче нового материала для того, чтобы достичь цели – развитие конкурентоспособной личности через организацию научного исследования. Выпускники нашего лицея, выбирающие физику профильным предметом, получают образовательные гранты по востребованным специальностям: энергетика, информационные технологии, сварочное производство, горное дело, космическая техника.

Мониторинг результатов качества знаний по физике выпускников 11 класса 2022 года			
Класс	Год обучения	Качество знаний	
10А	2020-2021	80%	
11А	2021- 2022	100%	100% получение грантов по физике

Именно эти выпускники стали первыми учениками, которые использовали с 2017 года маршрутные листы на уроках. На данный момент мы имеем

большой педагогический опыт по созданию маршрутных листов для учащихся по изучению урочных тем. Мы убеждены, что умение интегрировать знания станет краеугольным камнем в новых открытиях и изобретениях на стыке наук физики и географии, физики и биологии, физики и химии. В связи с этим широко используем задания межпредметного содержания, представленные в наших маршрутных листах, по сути это инфографика: рисунки, таблицы, графики, схемы. В нижеследующей таблице приведено одно из заданий маршрутных листов по физике 9 класса.

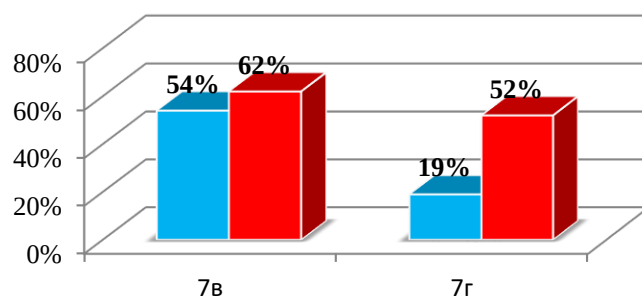
Тема	Задание	Межпредметные связи
Путь, перемещение при неравномерном движении	Исследователи Арктики оказались на льдине, оторванной от места их зимовки. Ветер за 1ч снёс льдину на 70 км в северо-западном направлении под углом 30^0 к первоначальному положению, затем в течение 2ч со скоростью 15км/ч перемещал в восточном направлении. Определите, какие кинематические величины можно рассчитать? Как исследователям развести огонь в этой ситуации?	-Топография (география) -Сложение векторов, теорема Пифагора, теорема косинусов (геометрия) -Влияние холода на человека и способы согрева организма в ЧС (биология)

Хочется отметить, что маршрутные листы содержат также задания на развитие навыков наблюдения явлений в домашних условиях, проведение экспериментов с самодельным оборудованием, которое ученик изготавливает для решения проблемной задачи. Маршрутные листы включают задания по развитию функциональной грамотности и составлены дифференцированно, что позволяют организовать учителю на уроке различные виды деятельности учащихся в сочетании с коллективной работой, работой в группах и произвести самопроверку, взаимопроверку.

Обучающие увидели, что грамотное чтение позволяет понять им информацию, математическая грамотность - проанализировать её, выстроить алгоритм решения практических и исследовательских задач. Тем самым учащиеся «знают», «понимают», «применяют», «анализируют», «синтезируют», «оценивают» [4]. На данном этапе учащиеся 9 класса участвуют в проекте по составлению задач для семиклассников, сопровождающие картинками и рисунками для визуального восприятия - эта тема их научного исследования.

Систематическое применение заданий исследовательского характера на уроках, на курсах по выбору отразилось и на явном повышении качества знаний учащихся по физике 7 классах.

Диаграмма качества знаний на начало и конец года

Мы продолжаем поиск скрытых возможностей в своей педагогической деятельности на пути развития успешного ученика, функционально грамотного ученика с активной жизненной позицией, который сможет свою будущую профессиональную деятельность направить на социально – экономическое развитие страны.

Литература:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы
2. Воробьева А.В. Исследовательские компетенции современного школьника [электронный ресурс] / А.В. Воробьева // Дискуссия. – 2013. - №3. Режим доступа к статье журнала «Дискуссия»: <http://journal-discussion.ru/publicationid=157>.
3. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2022-2023 учебном году» – Нур-Султан: НАО имени Ы. Алтынсарина, 2022. – 320 с.
4. Ж.А.Караев. Технология трехмерной методической системы обучения. г. Алматы, 2014 г.

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ ХИМИИ ЧЕРЕЗ МЕТОД PBL

Ш.Е. Есенжолова

КГУ Специализированная школа-лицей-интернат «Мурагер» управления образования Карагандинской области, г. Караганда

Аннотация. Қазырғы таңда оқу үрдісіне жаңа оқу технологияларын белсенді енгізе бастады. Химия оқыту барысында мектептерде PBL (Problem based learning) проблемді ориентирленген оқыту әдістін қолданады. Бұл әдіс пәнді оқытуда оқушының сыни тұрғыдан ойлау, шығармашылық қабілетті ашудың бастамасы болып табылады. Мақалада мысал ретінде осы әдістің қолдануымен 8 сыныпта «Кислоты» тақырыбында өткізілген сабақ келтірілген.

Все больше возрастает потребность во внедрении инновационных образовательных технологий, позволяющих учащимся улучшить навыки добычи и переработки информации, развить аналитическое мышление,

способность быстро принимать правильное решение, навыки работать в команде и повышать мотивацию к учебе. В статье рассматривается применение метода PBL, как одного из способов достижения этих целей дополнительно к традиционным методам обучения. В качестве примера приведено описание одного из уроков химии в 8 классе по теме «Кислоты», проведенного с использованием метода PBL.

Внедрение инновационных методов обучения в учебный процесс, сочетание их с традиционными методами способствуют более глубокому пониманию изучаемого материала, формируют активную позицию учащихся и личную заинтересованность в приобретаемых знаниях, которые должны пригодиться в реальной жизни.

Одним из методов, которые могли бы осуществлять эти задачи, является метод PBL, при котором учащиеся получают вместе с теоретическими знаниями и пути решения реальных проблем.

Метод PBL (Problem based learning) рассматривается как успешный инновационный метод обучения, который направлен на самостоятельную работу обучающегося, он характерен личностно-ориентированностью, организованностью процесса вокруг проблемы, направленностью на работу в небольших группах, где учитель является только посредником.

Преимуществом данного метода является то, что он стимулирует учащихся к самостоятельной работе, ведь при этом им требуется проработать гораздо большее количество материала, чем при подготовке к обычному уроку. Способ PBL учит ребят мыслить, так как задание воспринимается как некая игра. Они понимают, почему важны те или иные теории, концепции, правила и воспринимают их уже по-другому.

Также метод PBL подвигает учащихся нестандартно мыслить, подогревает их интерес к химии как науке и готовит их к «реальной жизни».

Одним из таких уроков был урок по теме «Кислоты» в 8 классе. Целью обучения данного урока являлось знать и понимать классификацию, свойства кислот и составлять уравнения реакций, характеризующие их химические свойства.

Задачи, которые ставились в ходе урока и подготовке к нему:

самостоятельный поиск знаний из различных источников и закрепление практических умений и навыков; формирование навыка безопасной работы с химическим оборудованием; развитие самостоятельности мышления через использование частично-поискового подхода и элементов проблемного обучения; получение сведений о профессиях, связанных с химией.

На этапе подготовки к уроку учащиеся поделились на 2 группы по желанию. Ребята готовили творческие отчеты о кислотах, применяемых в медицине и о кислотах, которыми мы пользуемся в быту. В ходе изучения данных тем группы работали с различными источниками информации, учились перерабатывать ее, сравнивать, анализировать, обобщать и делать выводы.

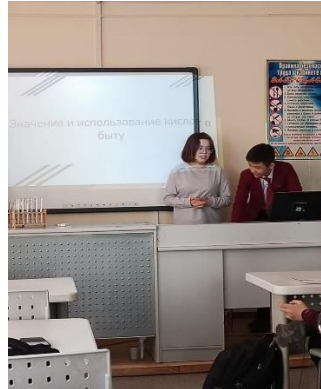
Творческие отчеты были представлены в виде презентаций по соответствующим темам, в которых была отображена их работа. Учащиеся провели небольшое анкетирование среди учеников школ с вопросами: есть ли кислоты в составе косметики, гигиенических средств, в продуктах и т.д. Также ученики с вопросами о кислотах и их свойствах обратились к случайным прохожим, с целью узнать, насколько кислоты необходимы в повседневной жизни обычных людей. Учащиеся узнали много нового о кислотах в составе кумыса, курта, айрана и других продуктов от одних прохожих. Другие рассказали о чистящих средствах, инсектицидах, растворителях, дезинфицирующих и других средствах. Доброжелательность и готовность отвечать на вопросы, эрудированность и грамотная речь людей, живущих в одном городе, придали значимости работе, которую выполняли ребята. За профессиональным мнением группы обратились к школьному врачу. В этом интервью была хорошо раскрыта тема использования кислот в составе лекарственных препаратов, огромной роли кислот в медицине. Также учащиеся убедились, как много профессий связаны с химией.

Информацию, полученную из различных источников, ребята подтверждали с помощью химического эксперимента на уроке, ведь именно опыты придают особую специфику предмету химии. Перед проведением химических реакций ученики прогнозировали его результат, что они ожидают, называли признаки реакций. Были проведены опыты с лимонной, уксусной и другими кислотами, газированными напитками, опыт по очистке накипи в чайнике и др. Затем учащиеся записали уравнения химических реакций, характеризующих свойства кислот.

Итоги проведенной работы ребята представили на школьном стенде.

Во время проведения данного урока обучающиеся провели огромную работу по обобщению знаний о веществах, их свойствах, с удовольствием демонстрировали опыты, по-новому взглянули на некоторые привычные вещи.

Таким образом, внедрение метода PBL способствует развитию навыков 21 века – рассматриванию любого вопроса через призму критического мышления, обучению в коллаборативной среде, креативном подходе к решению различных проблем, может значительно улучшить качество знаний и компетенций учащихся, и в то же время требует высокого профессионализма и дополнительных усилий со стороны учителя.

Список литературы

1. Нуртазин С.Т., Базарбаева Ж.М., Есимсиитова З.Б., Еремекбаева Д.К. Инновационный метод «Проблемно-ориентированного обучения» (Problem based learning)//Успехи современного естествознания.

2. Ахметов М.А. Проектный метод обучения. /М.А.Ахметов//Химия в школе №3

3. <https://cyberleninka.ru/article/n/proektnaya-deyatelnost-kak-odin-iz-metodicheskikh-priemov-formirovaniya-universalnyh-uchebnyh-deystviy>

БАЛАБАҚШАДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Есжанова Ж.Р

Қарағанды қаласы, КМҚК «Мөлдір» бөбекжайы

Баланың өмірінің қауіпсіздігі және оның денсаулығын сақтау – мектепке дейінгі тәрбиенің өзекті міндеттерінің бірі. Бұл жағдайда баланы қауіптен қорғап қана қоймай, оны ықтимал қиындықтармен кездесуге дайындау, ең қауіпті жағдайлар туралы түсінік қалыптастыру, қажеттілік туралы түсінік қалыптастыру, оған қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру маңызды.

Безопасность жизни ребенка и охрана его здоровья – одни из актуальнейших задач дошкольного воспитания. При этом важно не просто оберегать ребенка от опасностей, а готовить его к встрече с возможными трудностями, формировать представления о наиболее опасных ситуациях, о необходимости, прививать ему навыки безопасного поведения.

Баланың өмірінің қауіпсіздігі және оның денсаулығын сақтау – мектепке дейінгі тәрбиенің өзекті міндеттерінің бірі. Бұл жағдайда баланы қауіптен қорғап қана қоймай, оны ықтимал қиындықтармен кездесуге дайындау, ең қауіпті жағдайлар туралы түсінік қалыптастыру, қажеттілік туралы түсінік қалыптастыру, оған қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру маңызды. [1, 151 бет]

Бүгінгі таңда қоғамдағы жағдай балалардың өмірі мен денсаулығын сақтау үшін жағдайды жақсарту ғана емес, сонымен бірге балалардың өздерімен жұмыс істеудің тиімді формалары мен әдістерін іздеу, олардың ата-аналарымен тығыз жұмыс істеу, мектепке дейінгі мекеменің қоғамдық ұйымдармен өзара әрекеттесуі қажет болатындай етіп қалыптасуда. Осылайша, өскелең ұрпақтың әлеуметтік бейімсіздігін төмендету, ықтимал төтенше жағдайлардың алдын алу және олардың салдарын азайту, мектеп жасына дейінгі балалардың қауіпсіз мінез-құлық мәдениетін қалыптастыру қамтамасыз етіледі.

Мұндай мәдениетті тәрбиелеу әртүрлі жағдайларда дұрыс мінез-құлық дағдыларын игеруді, ықтимал қауіпті жағдайлардың алдын алуды және жеңуді, осы тәжірибені үнемі өзгеріп отыратын жағдайларда қолдануға дайындықты

қалыптастыруды қамтиды, бұған моральдық, психологиялық, коммуникативті, экологиялық және физикалық дайындық ықпал етеді. Адамгершілік тәрбиесі мектеп жасына дейінгі баланың жеке басын қалыптастырудың негізгі факторы ретінде балаға өзінің бірегейлігін де, жер бетіндегі кез-келген тіршіліктің құндылығын да түсінуге мүмкіндік береді, бұл оның өмірін және қоршаған әлемді сақтауға деген ұмтылысты тудырады.

Ата-аналар балабақшаға ең құндысы - балаларына сенеді. Ал балабақша-бұл біртұтас организм, онда басшыдан бастап техникалық қызметкерлерге дейін олар өздеріне сеніп тапсырылған балалардың өмірі мен денсаулығын сақтауға, қауіпсіздігіне толық жауап беруі керек. Мектепке дейінгі білім беру мекемесі қызметкерлерінің барлық санаттары балалардың денсаулығын сақтаудың мәні мен маңыздылығын түсінуі, оларға қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын үйретуі, жұмыс орындарында қолайлы жағдайлар жасауы керек. Бақылаулар көрсеткендей, МДҰ қызметкерлерінің өмір қауіпсіздігі саласындағы құзыреттілігі көп нәрсені қалайды. [2, 11-бет]

МДҰ өмір қауіпсіздігі негіздерін білмеу себептері: * мектепке дейінгі білім беру мекемесінің қызмет көрсету персоналының басым көпшілігінде қажетті білімнің болмауы; * қызметкерлер ОБЖ мәселелеріне тиісті назар аудармайды; * осы мәселе бойынша жағдайды жақсартуға мүмкіндік бермейтін кадрлардың үлкен айналымы; * еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау техникасы бойынша біліктілікті арттыру тек педагогтарды, негізінен, ЕО әкімшілігі қатарынан қамтиды, бірақ басқа санаттағы қызметкерлерге қатысты емес. Бұл жағдайда мектепке дейінгі білім берудің негізгі міндеті-барлық қызметкерлер мен үлкен мектеп жасына дейінгі балаларға әртүрлі өмірлік жағдайларда, соның ішінде ең қолайсыз жағдайларда арнайы білім, Дағдылар мен өмір сүру дағдыларын беру. [1, 156 бет]

Мектепке дейінгі білім беру өзін, айналасындағыларды, тіршілік ету ортасын құруға және дамытуға бағытталған жеке тұлғаны қалыптастырудың негізгі буыны болуға арналған. Қауіпсіз өмір салты мәдениетін қалыптастыруға көмектесу мектеп жасына дейінгі жаста, ересектермен салыстырғанда өте қызығушылық пен эмоционалдылық, ұтқырлық және физикалық әлсіздік сияқты жас және психофизиологиялық ерекшеліктер, адамның қауіп-қатерін білмеу және түсінбеу және олармен кездескен кезде олардың мінез-құлқының салдарын болжай алмау, Сондай-ақ мектеп жасына дейінгі балаларда қарым-қатынастың тәуелсіз тәжірибесінің болмауы адамдармен, табиғи құбылыстармен және тұрғындармен, техникамен және т.б. көптеген проблемаларды тудырады, көбінесе қайғылы салдарға әкеледі.

Бала дүниеге келеді, ал анасы мен әкесі күндіз-түні оның әл-ауқатына қамқорлық жасайды. Бала жыл сайын өсіп, тәуелсіз болады. Міне, ол ата-аналарын, ата-әжелерін қақпаның сыртына қалдырып, балабақшаға барады. Бұл еркіндіктің тағы бір деңгейі, демек, қауіпсіз өмірдің жаңа ережелерімен танысып, бұрыннан белгілі ережелерді еске түсіретін кез келді. Туылғаннан бастап біз баланы қауіпті объектілер мен жағдайлардан аулақ болуға үйретеміз, ал мектепке дейінгі мекемеге кірген кезде бұл ережелер Жеке пәнге

қалыптасады. Бала белгілі бір жүйеде берілген болса, білімді тиімді игереді. Қауіпсіз мінез-құлық мәдениетін тәрбиелеу үшін жағдай жасау мектеп жасына дейінгі балалар үшін әр баланың тұрмыстық, ойын, мотор, коммуникативті және басқа да іс-әрекеттер процесінде қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын игеруіне ықпал ету қажет. Баланы психологиялық тұрғыдан оның өмірінде осы жағдайдың пайда болуына дайындау маңызды, бұл оған қажетті уақытта шоғырлануға және құқықтарды қабылдауға мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиет:

1. Белая К.Ю. «Как обеспечить безопасность дошкольников». Конспекты по основам безопасности детей дошкольного возраста. Книга для воспитателей детского сада / К.Ю. Белая, В.Н. Зимонина, Л.А. Кондрыкинская. – М.: Просвещение, 2004.

2. Бондаревская Е.В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания: Учеб.пособие для студентов педвузов и слушателей ИПК / Е.В. Бондаревская, С.В. Кульневич. - М., 1999.

Васильева Ц. Учим правила безопасности/ Ц. Васильева // Дошкольное воспитание. - 1985. - №2.

СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Ешбаева Балжан Орынтайқызы

ҚББМ Приозерск қаласы ББ-нің «№1 ЖББМ мектебі» КММ

Түйіндеме. Бұл мақалада функционалдық сауаттылықты қалыптастыру оқушылардың өмірлік дағдыларын дамытудың басты шарты екені айтылған. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру сын тұрғысынан ойлау технологиясының әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы оқушының логикалық ойлау қабілеттерін дамытудың үйлесімді жолы болып табылатыны көрсетілген. Оқушының функционалдық сауаттылығы белгілі ортада өмір сүруі үшін қажетті білім, білік дағдыларының жиынтығы қарастырылған.

Кілт сөздер: оқушы, функционалдық сауаттылық, сыни тұрғыдан ойлау, логикалық тапсырмалар, жаратылыстану.

Күнде өзгеріп отырған аласапыран өмірде биіктерге беттеу, нәтижелерге жету тек қана шығармашыл адамдардың қолынан келеді және бұл мәселені неғұрлым ерте қолға алса, соғұрлым нәтижелі болатындығы ғылымда дәлелденген. Оқушыға белгілі бір көлемдегі білім - білік, дағдыларды меңгерте отырып, жаңа педагогикалық технологияларды шебер пайдалана білу арқылы оқыту үрдісін демократияландыру және ізгілендіру, сабақтағы оқушының шығармашылық рөлін арттырып, еркіндігін қамтамасыз ету, сол арқылы

оқушылардың даралық, интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін, бейімділіктерін ашу және дамыту қажеттігі туындап отыр.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті ұлттық және адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдарға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп, білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көзделген. Бұл міндеттерді шешу үшін әр мұғалімнің күнделікті ізденісі арқылы өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңа тәжірибеге, жаңа қарым-қатынасқа өту қажеттілігі туындайды. Білім берудің маңызды шарты-оқу үрдісін жаңарта отырып, оқушылардың қызығушылығын арттыру, шығармашылық қабілеттерін дамыту, олардың өздігінен білім алуға құштарлығын жетілдіру, қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып саралауда мұғалім іс-әрекетін жаңаша тұрғыда ұйымдастыру [1].

Мектепте алған білімдерін, іскерлік дағдыларын, адами іс әрекеттердің әр түрлі салаларында сондай-ақ тұлға аралық қарым-қатынастарды өмірлік міндеттерін шешу үшін пайдалану, тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік дағдылары функционалдық сауаттылық жиынтығынан құралады. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады. Жаратылыстану бағытындағы пәндер оқушылардың өмірлік дағдыларын дамытудың басты шарты. Оқушының логикалық ойлау қабілеттерін дамытудың үйлесімді жолы. Ол тек білім мен білік әлеміне барудың жолы ғана емес, ұлттық әлеуметтік дамуының өлшемі.

Баланың жеке тұлға ретіндегі дамуы, өзіндік көзқарасының қалыптасуы, ой-өрісінің кеңеюі мектеп қабырғасында басталады. Қазіргі мектептердегі оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа әдіс-тәсілдерден, технологиялардан құралады. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтылық, адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Сол әдістердің бірі «Сыни тұрғыдан ойлау» технологиясы. Сыни тұрғыдан ойлау технологияның мақсаты-оқушылардың тек оқуда ғана емес, қарапайым өмірде де қажетті ойлау дағдыларын дамыту болып табылады [2].

Қазіргі қоғам білімді адамды емес, қазіргі әлемде креативті ойлайтын және бағдарлай алатын, яғни белгілі бір функционалды сауаттылыққа ие болатын адамды талап етеді. Ұстаз үшін ең негізгі мақсат – әр сабағын түсінікті, тартымды, тиімді өткізу. Демек, баланың білімі ерекше болуы, ол білімнің нәтижелі болуы пән мұғалімінен жауапкершілікті талап етеді. Осыған орай озық тәжірибе, жаңа технологияның тиімді әдістерін тандап алып, оларды үйлесімді, тиімді және шығармашылықпен пайдалану – ұстаз шеберлігінің белгісі [3].

Ұстаз ретінде оқытып жүрген оқушыларымыздың ерекшеліктерін зерттеп, біліп алған соң ғана, оларды даму деңгейіне орай әдіс – тәсілдерді іріктеп, талдап қолдануға, жетілдіруге ерекше назар аударуымыз керек.

Ұсынылған сабақтың мазмұнына қысқаша тоқталсақ проблемалық сұрақ қою және бейнефильм көрсету арқылы «Миға шабуыл» стратегиясын пайдаланып сабақтың тақырыбы мен мақсаты айқындалады. Әрі қарай оқулықпен және мәнмәтінмен жұмыста «жұптас, топтас, талқыла» арқылы жұмысты жеке, жұпта, топта талқылау арқылы білу, түсіну, қолдану, талдау арқылы оқушылардың сабаққа белсенді қатысуына жағдай жасалады.

Салыстыру, толықтыру тапсырмалары білімді тексерудің барынша тиімді тәсілдері болып табылады. Сабақта қолданылатын «сәйкестендіру» «ия, жоқ», «шындық, жалған» тапсырмалары тапсырмалары көптеп жасалған тәжірибелерді, олардың нәтижелерін, арнайы терминдер мен анықтамаларды есте сақтауды қажет ететін жаратылыстану ғылымдарында қолдануға ыңғайлы.

Кестені толтырыңыз

Тірі организмге ұқсастығы	Тірі организмнен айырмашылығы	Вирусқа тән белгілер
Көбею		
Тұқымқуалаушылық		
Өзгергіштік		
Қоршаған ортаға бейімделуі		

Мәнмәтін: Бактериофагтар.

Бактериаларды зақымдап, ерітіп (лизис) жіберетін вирустарды бактериофагтар деп атайды. Бұларды алғаш рет 1915 жылы Ф.Туорт сипаттап жазды. Кейбір бактериофақтың пішіні итшабаққа ұқсайды, оны суреттен көруге болады. Олардың денесі, басы, құйрығы және іші қуыс тармақталған базальді түтікшелерден тұрады. Вирусты сыртынан нәруыз қабаты қаптайды, ішінде ДНҚ немесе РНҚ болады. Басының мөлшері 40 нм, ал құйрығының ұзындығы 20-22 нм-ге тең. «Құйрығының» ұшы – нәруыз молекулаларынан тұратын қуыс түтік.

Мәнмәтінді пайдаланып бос орындарды толтырыңыз:

1. Олар немесе нәруызбен қапталған қабыршақтардан тұрады.
2. Бактериаларды зақымдап, ерітіп жіберетін вирустарды ... деп атайды.
3. Бактериофақтың денесі-басы, құйрығы және іші қуыс тармақталған тұрады.

Бұл тапсырмаларда балды есептеудің нақтылығы жоғары. Осы тапсырмаларда дұрыс құрылған сұрақтар оқушының оқу жетістігінің сенімді нәтижелерін беруі мүмкін. Бұндай тапсырмалар таным процесін тиімді етеді және оқушыға жасырын шығармашылық қабілеттерін көрсетуге мүмкіндік береді.

Сабақты қорытындылап, оқушылардың субъектілік тәжірибесін дамыту мақсатында «Синквейн» стратегиясын қолдану арқылы жаңа ақпаратты талдауға, құбылыстар мен қасиеттерді бірнеше сөзбен қорытындылай алуға жағдай жасалады.

«Синквейн»

Не? (1 зат есім)	Вирус
Қандай? (2 сын есім)	Көзге көрінбейді, өте кішкентай
Не істейді? (3 етістік)	Жұғады, зақымдайды, ерітеді
Мағыналы сөйлем	Клеткадан тыс өмір сүре алмайды.
Синоним (зат есім)	Инфекция

Қорыта айтқанда сыни тұрғыдан ойлау технологиясының кез келген стратегиясы оқу іс-әрекеті процесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға мүмкіндік беретін технологияның бірі. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы бойынша жұмыс істей отырып, оқушы өзінің қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін іске асырады, өз проблемаларын өз бетінше шешуге үйренеді, сондай-ақ өз қызыметінің тәсілдеріне үйренеді.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Педагогтің сабақ өту шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастыруы, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Мұғалімнің сабағының өн бойындағы негізгі мақсаты, оның негізгі мәнін естен шығармай, әрбір сәтті тиімді пайдаланғанда өз мақсатына жетеді.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Тоқаев Қасым-Жомарт, «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» Қазақстан халқына жолдауы / Егемен Қазақстан. – 2019.- 9 қыркүйек.

2. «Ғылыми-жаратылыстану сауаттылық бойынша тапсырмаларды құрастыру алгоритімі» әдістемелік нұсқаулық, «Өрлеу» БАҰО. Қарағанды 2020.

3. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» 01.2017ж

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ КАРТА ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Әбдікәрім Асқар Халидұлы

КГУ «ОШ имени Жумабека Ташенова» г. Караганда

Андатпа. Бұл мақалада инклюзивті білім беруді енгізудің негізгі проблемалары, инклюзивтің оң және теріс жақтары, сонымен қатар осы салада жұмыс істейтін мұғалімнің бойында болуы керек қасиеттер көрсетілген.

Аннотация. В статье раскрываются основные проблемы включения инклюзивного образования, плюсы и минусы данного включения, а так же качества, которыми должен обладать педагог работающий по данному направлению.

Инклюзивное образование - это концепция образования во всех учебных заведениях, охватывающая всех людей с ограниченными возможностями и без них. Это идея, что каждый должен учиться в обычных школах. Это включает

тех, кто нуждается в особом обучении. Первоначально это был поиск решения для людей с особыми образовательными потребностями. Однако охват относится к каждому человеку, который испытывает трудности с получением квалифицированного образования на основании права на получение образования. Он предполагает, что если люди с культурными, экономическими, религиозными, физическими или умственными недостатками хотят идти в ногу с системой, система должна идти в ногу с ними. Места, к которым невозможно получить доступ в школе или школе, или учебная программа должны быть дополнены или адаптированы. Это означает больше, чем просто справедливое и равное предоставление образовательных возможностей отдельным лицам. Инклюзивное образование - это то, как мы организуем и проектируем школы, классы, учебные программы и даже систему образования, чтобы все люди могли учиться вместе и получать квалифицированное образование вместе. Карта разума облегчает совместное обучение учеников, обеспечивая квалифицированное обучение с помощью таких инструментов, как концептуальная карта. Он несет в себе заботу о том, чтобы обеспечить квалифицированное образование, уважая и поддерживая потребности учеников, независимо от их жизненного препятствия.

Карта разума инклюзивного образования

Предотвращение отвлечения внимания учащихся в классе - непростое дело. Детям удастся существовать в цифровом мире еще до того, как они пойдут в школу. Они хорошо разбираются в таких вещах, как игры, публикации в социальных сетях и использование электронных устройств. У них нет никаких проблем с тем, чтобы быть частью цифрового мира. Этот цифровой мир оказывает огромное влияние на то, на что они обращают внимание и как они учатся. Карта разума - очень эффективный инструмент мозгового штурма с точки зрения обучения, поскольку он взаимодействует как визуально, так и во время разработки. Он может обогатить вовлеченность и взаимодействие учащихся с помощью множества методов обсуждения и оценки, таких как интеллектуальная карта, схемы, изображения, видео и цвета.

Концептуальная карта инклюзивного образования

Концептуальная карта - это диаграмма или графический инструмент, который визуально декоммунизирует отношения между концепциями и идеями. Карта концепций изображает иерархически упорядоченные концепции и связанные с ними подконцепции в виде схем, связанных указателями, такими как линия или стрелка. В этих элементах используются слова и фразы, которые помогают объяснить связи декоммунизации между понятиями.

Что такое инклюзивное образование?

Инклюзивное образование - это образовательный процесс, который готовится путем анализа индивидуальных особенностей, потребностей, потребностей и предпочтений детей. Инклюзивное образование полностью соответствует потребностям детей. Таким образом, обучение становится квалифицированным для детей, повышая уровень вовлеченности, внимания и интереса.

Каковы преимущества инклюзивного образования?

Преимущества инклюзивного образования включают: Детям с ограниченными возможностями предоставляется система образования, подходящая для них. Обучение организовано в соответствии с требованиями и потребностями всех детей. В образовании предотвращается неравенство возможностей. Образование является пионером для вовлечения семей и общества. Он служит примером для квалифицированного образования. Детям-инвалидам гарантируется высокая уверенность в собственной жизни. Инклюзивное образование; это образовательный процесс и программа, созданная для детей, которые не могут присутствовать в обществе, подвергаются остракизму со стороны общества, сталкиваются с неравенством возможностей в образовании и испытывают трудности с получением образования. Согласно ЮНЕСКО, эта образовательная программа включает в себя подготовку государствами соответствующей образовательной стратегии для всех детей обучающегося возраста в их стране, плановое выполнение этих стратегий и наблюдение за их последствиями.

Примеры инклюзивного образования.

Для инклюзивного образования речь идет об общей учебной среде. Это среда, в которой люди с разными потребностями и способностями учатся вместе в инклюзивной среде. Эти общие учебные среды охватывают большую часть обычного учебного времени учащихся. Общая среда обучения - это не та среда, в которой учащиеся с особыми образовательными потребностями существуют отдельно от своих сверстников. Давайте рассмотрим сценарий, когда учащийся, живущий в инвалидной коляске, может посещать такие мероприятия, как встречи друзей после школы или театр. Устранение трудностей, с которыми он может столкнуться в этой ситуации, является частью концепции инклюзивного образования. Средства передвижения, место проведения мероприятия и время должны быть адаптированы. Дело не в том, что учащийся с нарушениями слуха, использующий язык жестов, обучается в отдельных классах, соответствующих его ситуации. Напротив, его учителя и сокурсники учатся использовать язык ЮНЕСКО предлагает три обоснования для акцента на важности инклюзивного образования: образовательное обоснование, социальное обоснование, экономическое обоснование.

Образовательное обоснование включает разработку образовательных программ, соответствующих индивидуальным характеристикам и потребностям учащихся. Потому что страны мира хотят соответствовать образовательным стандартам, но для получения квалифицированного образования необходимо подготовить образование в соответствии с потребностями детей. Таким образом, устраняется неравенство возможностей в образовании, раскрывается учебный потенциал учащихся и они чувствуют себя более уверенными в себе в общественной жизни.

Социальное обоснование включает в себя требование, чтобы дети обучались и воспитывались в справедливой и равной среде. С другой стороны, экономическое обоснование декоммунизирует необходимость того, чтобы все

дети обучались вместе. Обучение учащихся в школах разных типов сопряжено с большими затратами, и в результате возникает ненужный бюджет расходов на образование. Школы должны адаптироваться к ученикам, а не к школе.

Компоненты, имеющие отношение к инклюзивному образованию, включают: школа, администрация школы, учитель, семья и окружающая среда, другие. Эти компоненты являются факторами, влияющими на инклюзивное образование.

В 2016-2017 учебном году в нашей школе открыли для особенных детей инклюзивные классы, и наша школа является стажерской площадкой по обмену опытом работы с коллегами других организаций образования. В нашей школе обучаются всего 1476 учащихся. Дети с ООП -51, из них 41 обучаются в инклюзивных классах, 10 в специальных классах. Преподают 67 учителей в инклюзивных классах, в специальных 9 педагогов. Согласно исследованиям, дети с ограниченными возможностями реже подвергаются остракизму, имеют доступ к медицинским, образовательным и социальным услугам. Каковы факторы, вызывающие дискриминацию? Существует множество причин дискриминации детей, молодежи и взрослых во всем мире. В своей работе мы обучаем весь коллектив толерантному отношению ко всем людям независимо от национальности, каких-либо нарушений в физическом или физическом здоровье. И призываем всех людей быть толерантными по отношению ко всем людям планеты!

Я считаю, что все учащиеся, независимо от того, имеют ли они особые потребности или нет, имеют право учиться вместе со своими сверстниками. ЮНЕСКО определила эту систему образования как “процесс реагирования на различные потребности учащихся за счет расширения их участия в образовании, культуре и обществе, а также за счет уменьшения дискриминации внутри системы образования”. Основным условием инклюзивного образования является охват всех детей в системе образования соответствующими условиями и необходимыми мерами.

Таким образом, при наличии необходимых условий и удобств все учащиеся могут достичь поставленных перед ними образовательных целей.

Список литературы:

1. Айбазова М.Ю.- Образование детей с ограниченными возможностями детей. 255 стр. Москва,.2012г
2. Зырянова С.И.- О социализации детей с особыми образовательными потребностями. 156 стр.
3. Сманцер А. П. - Подготовка будущих учителей к работе с детьми в условиях инклюзивного образования. 325 стр.

МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ - ӨМІРІҢІЗДІҢ БІР КІРПІШІН ДҰРЫС ҚАЛАУ

Әжімаханова Еркеайым Мейрамханқызы

Андатпа. Мамандық таңдау – жасөспірім кездегі адам өміріндегі ең маңызды шешімдердің бірі. Мынау көп салалы өмірде мамандықтың түрі көп. Әрине таңдау жасау оңай емес.

Ең бастысы – адам еңбекке қабілетті, зейінді болуы қажет және оның мамандығы өзі өскен ортаға маңызды, бағалы үлес қосатындай болуы шарт. Адам еңбегінен қуанышын таба білсе, бойына жаңа күш қосылып, еңбекке деген шабыты арта түседі. Зор ықылас, шабытпен істеген іс – табыс биігіне жеткізетін қанат.

Бұл мақалада автор жасөспірімдердің әлеуметтік-психологиялық ерекшеліктеріне қарай болашақ мамандығын қателеспей таңдау бағытында жүргізіліп жатқан өзіндік тәжірибесімен бөліседі.

Әсіресе, медициналық мамандықтарға бейім студенттерді дұрыс анықтау, бағыт-бағдар беру арқылы оларды мектеп кезінен мамандыққа қызығушылығын арттыру жолдарына тоқталады. Сонымен қатар болашақ медицина қызметкерлері игеру қажет бірнеше талаптар мен ерекшеліктерді атап көрсетеді.

Аннотация. Выбор профессии в современном постоянно меняющемся мире превращается из однозначного решения на всю жизнь в захватывающий процесс, сопряженный с получением эффективного и качественного образования.

Главное - человек должен быть трудоспособным, внимательным, и его профессия должна вносить важный, ценный вклад в среду, в которой он вырастает. Когда человек находит свою профессию, в него вкладываются новые силы и растет вдохновение к труду. А огромное желание, дело с вдохновением - это путь к успеху.

В данной статье автор делится собственным опытом, который проводится в направлении правильного выбора будущей профессии в зависимости от социально-психологических особенностей подростков.

В частности, останавливается на путях повышения их интереса к профессии, как правильно определять студентов, склонных к медицине. А так же указывает методы и особенности определения медицинских работников.

«Адам өз өміріне екі нәрсені таңдауда қателеспеуі керек: біреуі – жар таңдау, екіншісі – мамандық таңдау»

М. Мақатаев

Мамандық таңдау – жасөспірім кездегі адам өміріндегі ең маңызды шешімдердің бірі. Мынау көп салалы өмірде мамандықтың түрі көп. Әрине таңдау жасау оңай емес.

Ал, нарықта бәсекеге қабілетті, сапалы медициналық мамандарды дайындауда КМҚК «Балқаш қаласының медициналық колледжі» алдыңғы қатарлы орынды алатынын бүгінгі күнде колледжіміздің түлектері

Қазақстанның түкпір-түкпірінде дәлелдеуде. Колледжде кәсіби бағдар жүргізу тәжірибем бойынша, мен талапкерлерді 9 сыныптан бастап әлеуметтендіру үрдісіне ерекше мән беремін.

Максатты түрде кәсіби әлеуметтену кәсіптік оқу орындарында (ЖОО-да, колледжде және т.б.) басталып, жұмыс орнында жалғасады. Алайда, кәсіби әлеуметтенудің негізі ертерек қаланған, оны алғашқы еңбек әлеуметтенуі деп санауға болады, оның негіздері мектепте қалыптасқан. Осыған байланысты мектепте оқушылардың мамандықты дұрыс таңдау құндылығын, оларды оқуға деген ынтасын қалыптастыру қажет. Бұл үрдіс жасөспірімдердің 12-13 жасында бастау алған дұрыс деп есептеймін. Оның үстіне, қазіргі әлеуметтік-экономикалық қатаң бәсекелестік, жұмыссыздықтың өршуі, халық табысының төмендеуі, нарықтың жаһандануы жағдайында өз даму «трендін» дұрыс таңдау барған сайын өзекті бола түсуде.

Оқушыларға кәсіптік бағдар берудің маңыздылығы - өз болашағын таңдауда қателікке бой алдырмау. Мамандықты таңдау көбінесе адамның бейімділігінен тыс факторлармен анықталады: оқу орнының беделі, таныстардың сол оқу орнында болуы, ата-аналардың экономиканың белгілі бір саласындағы мүмкіндіктері, әскерден жалтару және т. б.

Адамдардың шамамен 40% - ы оқу орнын бітіргеннен кейін екі жыл ішінде өз кәсібін өзгертеді, ал 80% - ы дипломда көрсетілген мамандық бойынша жұмыс істемейді екен.

Кәсіптік бағдарлау екі әдісті қамтиды:

- ақпараттық
- диагностикалық

Бұл әдістердің біріншісі білім беру жұмысын қамтиды. Мектеп оқушыларына оқу орнында қандай мамандықтар бар екенін, қандай жұмыс ұсынатындығын айту керек. Болашақта қандай мамандықтар өз маңыздылығын жоғалтады, қандай мамандықтар пайда болады және едәуір сұранысқа ие болады деген үрдіс туралы ашып айту керек.

Екінші әдісте жасөспірімге осы қиын таңдауды жасауға көмектесетін бірқатар сынақтарды таңдау және жүргізу қажет. [2]

Себебі, буыны қатайып, келешегіне инвестиция болатын қоректі алуға дайын тұрған жастарымызға кәсіби дұрыс бағыт беру арқылы рухани және материалдық тұрғыдан даму жолын ұсыну – басты міндетіміз деп санаймыз!

Кәсіптік бағдар беру (кәсіптік бағдарлау) – бұл жеке тұлғаның мамандықты саналы түрде таңдауға дайындығын уақтылы қалыптастыруға ықпал ететін процесс. [3]

Сонымен, мектепте жүргізілетін кәсіби бағдарлау жүйесі жасөспірімде жеке басының ерекшеліктері мен еңбек нарығының қажеттіліктеріне оңтайлы сәйкес келетін кәсіби қызмет саласын таңдау қабілетін қалыптастыру керек.

Бұл жағдайда жоғарғы курс студенттерінің білім алып жатқан кәсіби қызметі туралы нақты идеяларын, кәсіби маңызды қасиеттердің оңтайлы дамуы туралы өз мүмкіндіктері мен бейімділіктерін назарға алу мәселесі ерекше маңызды.

Кәсіби бағдарлауды зерттеудегі маңызды ұғым - темперамент. Темперамент дегеніміз нерв жүйесінің физиологиялық негізгі типі бар және адамның психикалық белсенділігінің динамикасын сипаттайтын жеке тұлға ретіндегі ерекшеліктерінің жиынтығы.[4]

Талапкердің таңдаған мамандығын сәтті меңгеруі және оны өзге мамандықтардан табыстылығы ең жоғары қызмет түрінде жоғарғы деңгейге көтере алуы оның темпераментіне тәуелді. Осы жағдайды кәсіптік бағдар бергенде міндетті түрде есепке алу қажет.

"Балқаш қаласының медициналық колледжі" КМҚК кәсіптік бағдар беру жұмысы қала және облыс мектептері, білім беру мекемелері, емдеу-алдын алу мекемелері мен дәріханалары арасындағы тұрақты байланыстарды ұйымдастыруға, талапкерлердің медициналық мамандықтар мен кәсіптерді игеруге деген қызығушылығын оқушылардың жекелеген ерекшеліктерін ескере отырып дамытуға бағытталған. Бұл болашақта түлектердің тиісті кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға, олардың дайындық сапасын арттыруға ықпал етуі тиіс.

Өздеріңіз білетіндей, медицина ұзақ ғасырлар бойы негізінен «өнер» болып саналды және тек қана практикалық тәжірибе мен халық емшілерінің түйсігіне сүйенетін сала еді. Кейін ол бірте-бірте биология, генетика, химия, физика және басқа да көптеген нақты ғылымдардың жетістіктерін қолдана отырып, күрделі ғылымға айналды.

Медициналық қызметкерлер үшін арнайы қалыптасқан бірыңғай психодиагностикалық стандартты үлгі жоқ. Сондықтан осы салада жетістікке жеткен тұлғалардың портреттері өте әртүрлі. Бірақ медицина қызметкерлеріне олардың адамгершілігі мен жауапкершілігі тұрғысынан жоғары талаптар қойылуы керек, сонымен қатар оларға жүйелі көзқарас пен іс-әрекеттің жоспарлылығы қажет. Коммуникативті дағдыларының жоғары дейгейде болуы шарт, себебі, тек сабақты жақсы оқу – ол адамның жақсы маман болуының кепілі бола алмайды. Науқастармен қарым-қатынас құру, олармен көзбе-көз жұмыс жасай алу қабілетін де ескеру қажет.

Аталмыш бағыттарды іске асыру үшін «Кәсіптік бағдар беру» жұмысының жоспарына сәйкес колледждің педагогикалық қызметкерлері:

- * білім беру ұйымдарының білім алушыларымен әңгімелесулер мен кездесулер ұйымдастырады және өткізеді;

- * колледж туралы ақпараттық материалдарды таратады: анықтамалар, буклеттер және т. б.;

- * пәндік аймақтық, қалалық олимпиадаларды ұйымдастыруға және өткізуге қатысады;

- * колледжішілік ашық есік күндерін ұйымдастырып, кәсіптер жәрмеңкесін ұйымдастыруға қатысады;

- * мамандықтардың апталықтарын өткізеді;

- * кәсіптік бағдарлаудың тиімді әдістері мен құралдарын енгізеді;

- * пікір-сайыс турнирлерін өткізеді;

* мамандық таңдау туралы ақпараттандыру мақсатында мектептерде өткізілетін ата-аналар жиналыстарына қатысады.

Өз кезегінде бұл іс-шараларды ұйымдастыру үшін колледж қаламыздың және қала аумағынан тыс орналасқан елді-мекендердің жалпы білім беретін мектептерімен тығыз қарым-қатынаста екенін атап өткен жөн.

Жыл сайын «Мейіргер ісі», «Емдеу ісі», «Лабораториялық диагностика», «Стоматология» және «Фармация» мамандықтары бойынша мектеп оқушыларына кәсіби сынамалар жүргізіледі. Дәстүрлі түрде жалпы білім беру, жалпы кәсіптік және арнайы пәндер оқытушыларының ұйымдастырылуымен презентациялық апталықтар өткізіледі. «Үздік колледж түлегіне» дәстүрлі түрде жыл сайын қонаққа мектеп оқушылары шақырылып отырса, 2022 жылы алғаш рет «Pharmaceutical Business Project» қалалық мектеп оқушылары арасында болашақ бизнес - кәсіпкерлер сайысы өтті. Мұндай іс-шаралар арқылы мектеп оқушылары медициналық мамандықтар туралы өздеріне қажетті толық ақпаратты алып қана қоймай, шығармашылығын дамытады, қызығушылығын анықтайды және кәсіби қабілеттіліктерін тексере алады.

Әр мектептің әлеуметтену ерекшеліктерін ескеріп, түрлі интеллектуалды ойындар, презентациялық, шығармашылық кештер, дебаттық турнирлер, сайыстар мен іс-шаралар ұйымдастырылады. Сонымен қатар, кәсіби бағдар беру мақсатында «Мектеп күндері» оқытушыларымыз қаламыздың орта білім беру мекемелерінде мастер-класстар өткізетін «MasterStar» клубының орны бөлек.

Оқушылардың естерінде ерекше сақталып қалған «Медицинадағы кальмар ойыны» спорттық-интеллектуалды ойыны әлемге әйгілі болған фильмнің желісіне сәйкестендіріп ұйымдастырылған бұл ойын медицина мамандығына қатысты қызықты тапсырмалардан құралып, оқушылардың қызығушылықтарын арттырды.

Осындай толқында колледжімізде медицина мамандықтарының маңыздылығы мен артықшылықтарын дәріптеп, бітіруші түлектердің адаспай

білім алатын Ордасын ғана емес, өмір сүретін ортасын дұрыс таңдауына көмек ретінде кәсіби бағыт бағдар беру жұмыстары жүргізілуде.

Әлемде өзі қаламайтын мамандық иесі болып жүрген қаншама адам бар, өз жұмысын жанымен сүйіп істейтін адамдардың да саны аз емес.

Адам өзінің болашақ кәсібіне әртүрлі жолдар мен келеді. Біреулер үшін – ол ойға алған арманның орындалуы, отбасы дәстүрін жалғастыру, келесі біреулер үшін – жаңалыққа, дербестікке талпыныс, үшінші біреулерге – әйтеуір бір мамандық алу керек болған соң т. б.

Кәсіби бағдар берудегі басты ұстаным – білім алатын оқу ордасын, жұмыс жасайтын мамандық түрін талапкерлерге жүрекпен таңдап келулеріне ықпал ету, мамандық таңдаудан жаңылмай, өз өмірінің бір кірпішін дұрыс қалауына бағыттау!

Қолданылған әдебиеттер:

1. Л.Д. Столяренко. Детская психодиагностика и профориентация. Учебное пособие, оригинал-макет. - Москва, 2016

2. Қ.С. Апиев Жастарды жұмыспен қамту жүйесін басқаруды жетілдіру жолдары. Ғылыми жұмыс. Алматы, 2008ж.

3. Т. Армстронг. «Ты можешь больше, чем ты думаешь». – Москва, 2016

4. Интернет ресурстары:

- <https://www.stud24.ru/psychology/rol-proforientacii-v-osushhestvlenii-professionalnogo/318725-956327-page3.html>

- <https://filling-form.ru/turizm/115335/index.html>

- <https://aprilis.ru/proforientaciya-na-medicinskie-professii-vrachebnaya-professionalnaya-konsultaciya-podrostkov.html>

КӘСІПТІК БАҒДАРДАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚ ЖАЙЛЫ БІРЕР СӨЗ

Әлімбеков Дидар Ермекұлы

Андатпа: Болашаққа бағдар бүгіннен басталады. Мамандық таңдауда не маңызды? Кәсіптік бағдарлау оқушыға жол көрсете ала ма? Өз таңдауымызға тек өзіміз ғана жауаптымыз.

Қаз-қаз балам, қаз балам, қадам бассаң мәз болам,

Мына жердің бетінде, ұрпақ үшін қозғалам,

Өздеріңмен көбейіп, өркендейік, өсейік,

Елге қызмет жасай бер, жігіт болып, есейіп, [1, 91 бет] - осындай мәндегі баталармен, қаншама ата-әжелеріміздің, әке-аналарымыздың, ұл-қызымыздың

күрмеуі шешіліп, тұсауы кесілді. Қазақ дәстүрінде ойып тұрып орын алатын, осынау «тұсау кесер» рәсімі неден, қалай, қашан шықты деп тарқатар мақалалар көп-ақ. Бүгінгі жазарымыз бұл дәстүріміздің басқа қыры болмақ. Ешкімнің еңбегін жемесін, ұрлық-қарлық жасамасын, жемқорлыққа жоламасын деп, баланың аяғын тұсай байлаған ала жіпті кескен соң, тәй-тәйлатып жүргізерде, ақ жайманың екінші басына, кітап, домбыра, қамшы, т.б заттарды қояды. Кітапты алса, ұлтқа пайдасы тиетін оқымысты, ғалым болады, домбыраны алса, айтыскер ақын, дәулескер күйші, өнері асқан домбырашы болады, қамшыны алса, ел басқаратын ерен ер, әділ басшы болады деп ырымдайды қазақ. Бұл дегеніміз, баланы бағдарлау, бақылау. Иә бір жастағы баланың әлі де ой-зейіні толық дамымаған, бірақ олар өздеріне ұнайтын затты қажеттілігіне, қызығушылығына байланысты таңдауы мүмкін. Міне, демек біздің халық баланы кәсіби бағдарлауды ерте жастан қолға алса керек. Тек жақсыға жанымыз құмар, генетикалық тұрғыдан таза халық өз жолын әлі таба алмай жүр. Қаншама жылдық отар болу, өз жемісін берді, құлдық сананы қалыптастырды, төл мәденитімізді, дәстүр-салтымызды ұмыттырды. Қош, енді ол заман келмекке кетіп Жаңа Қазақстан бой көтерді. Ұрпақ тәрбиесі мен ұлт мүддесі жолында атқарылар жұмыстардың кейбірі жүйеленіп келе жатқандай. Оқу бітіретін түлектерге дұрыс бағыт-бағдар көрсету, тек ата-ана, психолог, сынып жетекшінің ғана емес, сонымен қатар биылғы оқу жылынан бастап енгізілген педагог-кәсіптік бағдарлаушының міндеті.

Халық арасында «бірінші мамандық, екінші жар таңдауда қателеспеген адам - бақытты» деген сөз бар. Астарында терең пәлсапа жатыр. Неге мамандыққа осынша маңыз беруде?! Елімізде 2022 жылғы статистикаға сүйенсек 452 мың адам жұмыссыз, бұл дегеніңіз Қарағанды қаласының халқына (2019 жылғы санақ 497.777 адам) жетер-жетпес, дені-қарыны сау адамдар. Жұмыссыздардың барлығы білімсіз емес қой, араларында екі-үш диплом алғандары да бар. Бірақ жұмыссыз. Міне мәселе. Осындай жағдайға әкелмес үшін, сонау тәй-тәйлап, қаз тұрып қадам басып, ақыл-ойы толығып, зейіні ашылғанда, баланы, әр ата-ана саналы түрде бағдарлауы керек. Мектептерде олар бейіндерін біліми тұрғыда бекітіп, болашақ мамандығын сенімді түрде таңдай алатын жауапты өрен болып шығуы тиіс. Жоғарғы оқу орындары мен колледждерде өз ісінің білікті маманы, мемлекетке пайда әкелетін саналы тұлға ретінде қалыптасқаны оңды болмақ. Дегенмен мамандық таңдауда да, «Қыр баласы» бүркеншік атымен мақалалар, әңгімелер жариялаған, ұлт көсемі, Әлихан Нұрмұхамедұлы: «Гәп егін салғанда, мал баққанда ғана емес: егін сал, мал бақ, кен қаз, бірақ – шебер бол» - деп үндейді[2, 14 бет].

Толық тұлға болып қалыптасу үшін, мамандық маңызды ма? Ешқандай оқу орынын бітірмей немесе мамандығы басқа, істеп жүрген саласы мүлде басқа бағыттағы адамдардың елге орасан зор пайда әкеліп жатқандары бар. Оларды қателескен адамдар деп айта алмайсыз, себебі оларда сапа бар, нәтиже бар, өз істерінің шебері. Менің ойымша олар дер кезінде өз қабілеттерін байқаған, «маған не ұнайды» деп емес, «мен нені жақсы істей аламын» деген қағиданы ұстанған адамдар. Бірақ олардың ешқайсысы да оқуға түсу, білім алу,

мамандықтарды игеру қате деген тұжырымды айтпайды. Осы, «мен нені жақсы істей аламын» принципін қабылдаған, оны қолданған адамдар жетістікке жетуде. Егер қандай да бір саланы меңгере алсаң, қарым-қабілетің жетсе, жақсы, сапалы жұмыс істей алсаң онда, сол бағытта жұмыс жасап әрі қарай дамыған дұрыс, яғни сол саланың мамандығына түсіп, білім жетілдіріп, кәсіби білікті арттыру өте орынды болмақ. Тағы бір мәселе, барлық оқушы ұлттық бірыңғай тестілеуден таңдаған мамандығына жететін бал ала алмайды, соның да салдарынан ол өз таңдаған мамандығына оқуға түсе алмауы мүмкін. Ақылы топтарға қабылдануға қаражат мәселесі қинауы мүмкін. Қайтпек керек, 11 жыл білім алып, кейін колледжге түсу, көптеген оқушының ойынша кері шегініс. Сондықтан, бұл кезеңге үлкен жауапкершілікпен қарап, өте жоғары дайындалу керек. Кәсіптік бағдарлаушы оқу бітіретін түлектерге жол көрсете отырып, оларға нұсқау мен ақыл-кеңес те беріп отырғаны жөн. Қабылдау, келісу немесе келіспеу ол оқушының еркі.

Қорыта айтқанда, барлық ұстаздың басты ұстанымы ұлтқа, елге, жерге қызмет ететін тұлғалар тәрбиелеу болуы тиіс. Олардың бойындағы адами құндылықтарды арттыру, жетілдіру. Кәсіптік бағдарлаушыға, оқушылардың, сенімді, нық қадам басуына, олардың өмір жолында, өз таңдауын анық жасай алуына көзқарастарын қалыптастырып, ұстанымын, талғам-танымын айқындауына септігін тигізу міндеттелмек. Шәкірттердің бойындағы табандылық, төзімділік құндылықтарын дамытып, өз мақсатына адал жетуге ұмтылыстарын күшейтуге жәрдем беруі тиіс. Абай атындағы мектеп-гимназиясының, «Абай жастары» ұрандағандай: «бір-бірімен емес, өз-өздерімен жарысатын жеткіншектер, қазақ елі үшін әлеммен жарысатындай» жағдайға жетуге талпыну керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Әбділда Аймақ., Назқоңыр: Өлеңдер мен балладалар – Жазушы. – 2009 ж.
2. Өлихан Бөкейхан., Шығармалары: – 1 том. Сарыарқа баспасы. – Астана. – 2016 ж.

КӘСІПТІК БАҒДАР ҮШІН САЯХАТ САБАҚ

Жакина Асем Несипхановна

*Қарағанды облысы білім басқармасының
«Шет ауданы білім бөлімі» ММ әдіскері*

Андатпа. Бұл мақалада химияны зерттеудегі экскурсиялардың рөлі көрсетілген. Оқу процесі кезінде экскурсияны ұйымдастыру үшін мектеп курсының тақырыптары бойынша негізгі бағыттар беріледі. Кәсіптік бағдар беру жұмыстарын жүргізу кезінде мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсетілді.

Аннотация. В данной статье показана роль экскурсий в изучении химии. Даются основные направления по темам школьного курса, для организации экскурсии во время учебного процесса. Оказана методическая помощь учителям при проведении профориентационной работы.

Орта мектептерде кәсіптік бағдар беріп оқу сапасын жақсартудың маңызы өте зор. Осы мәселені іске асыру үшін оқу процесі кезінде политехникалық және тәжірибелік бағыттарды күшейтуіміз қажет. Бүгінгі таңда химия заңдарын технологиялық тұрғыда қолданылуын, пайдалануын көрсету үлкен мән беруді талап етеді, осыған байланысты болашақ жастардың еңбек етуі мен кәсіптік бағдар алуына негізі қаланады.

Химия заңдарын технологиялық тұрғыда қолдану кезінде оқушылардың кәсіптік бағдар алуына, еңбекке және адамгершілікке тәрбиелеуіне саяхат сабақтың әсерін қарастырамыз. Оқушылар кәсіпорындарға, цех пен зертханаларға саяхат жасағанда, сабақ кезінде оқыған заттар мен технологиялық процестермен танысады, адам өмірінде химияның маңызды рөл атқаратындығына көз жеткізеді және өндірістегі озат жұмысшылардың еңбегін тамашалайды. Танымжорық сабағы оқушылардың политехникалық жанжақтылығын дамытып, пәнге және еңбекке деген қызығушылығын оятады. Оқу танымжорығының ұстанымы – көрсету. Бұл кезде оқу мен тәрбиедегі әртүрлі міндеттер шешіледі, оқушының ой-өрісі белсенділігі оянады.

Химиялық маңызы бар кәсіпорындарда технологиялық үрдістер мен реакциялар анық көрсетілген, сонымен қатар мектеп курсына химияға қатысы жоқ мамандықтарды оқытатын арнайы орта білім мекемелерінде осы мәліметтер қамтылған. Бұған минералды тұздар, шыны, цемент, әк, ацетилен, көксағыз, спирт, қант, сабын, жасанды талшықтар және т.б. заттарды жасайтын өндірістер жатады.

Кәсіпорындарға бармас бұрын саяхат-сабақтың мақсаты мен өткізу әдісі белгіленеді. Химиялық маңызы бар кәсіпорындары негізгі теориялық пен тәжірибелік оқуын талап етеді. Осы тұста мақсат етілетін нәрсе оқушыларды химиялық өндірістің жалпы негіздерімен үлгі ретінде бір типтік кәсіпорындармен таныстыру. Оқушылар өндірістің өнімдері туралы түсініктерді, шикізат, негізгі химиялық реакциялар, аппараттар мен үрдістер, жұмысшылардың еңбегі туралы мәліметтерді алу керек. Саяхат сабақтың алдында оқушыларға саяхатта кездесетін негізгі үрдістер мен заттар туралы теориялық таныстыру сабағын өткізу қажет. Теориялық сабақ өткізу кезінде әртүрлі көрсету әдістері пайдаланылады, химиялық тәжірибелер жасалынады, өндірістің сызба-нұскалары, макеттері, кестелері, шикізат коллекциялары және дайын өнімдері зерделенеді. Саяхат кезінде мұғалім оқушылардың назарын өте маңызды нәрселерге аудартады, сұрақтар бере отырып білімдерін толықтырады. Соңында кәсіпорын жүргізушілерімен сұхбат жүргізіп, өндірістің болашақтағы маңызы мен перспективалық дамуы туралы қорытынды жасайды.

Химия курсында көрсетілмеген өндірістер болады. Оған: фармацевтикалық препараттарды өндіру, анилин бояуларды шығару және табиғаттағы химиялық емес, бірақ қосымша ретінде химия үрдістерінде: жеңіл, силикат, металл өңдеу, тамақ өнеркәсіптерінде, гальваникалық ұстаханаларда, зауыттардың кейбір зертханаларында, ауыл шаруашылық өндірістерде және т.б. қолданылатын заттар кіреді.

Мұнда кәсіпорындарға барып сабақ өткізу дайындығы мен өткізілуінде өзіндік ерекшеліктері бар. Осы салада жүргізілген зерттеулер бойынша оқушылардың оқу материалын жақсы меңгеруге себеп болатын нәрсе бұл бір кәсіпорынға ғана саяхат жасау емес, бірнеше кәсіпорындарға саяхат ұйымдастыру болып табылады. Әрбір кәсіпорын химияның кейбір қасиеттерін немесе өндірістің ұстанымдарын бір дәреже бойынша ашады.

Мұндай саяхатты дайындау кезінде көбіне өлкетану мәселелері қарастырылады. Өртүрлі өндіріс пен ауылшаруашылығы салаларында химия тәжірибелерін қолдану мен кәсіпорындар өндірген өнімдердің маңызы көрсетіліп, адамдардың озат еңбегін үлгі ретінде оқушылар арасында насихаттау және сол арқылы тәрбиелеу жүзеге асады.

Ауыл мектептерінде саяхат объектісі ауылшаруашылық өндірісі болып табылады. Көп жерде ауыл шаруашылық өндірісі материалды көрсету ғана емес, оқушының зерттеу жұмысын өткізу үшін тәжірибелік базаға айналады.

Сонымен қатар ашық табиғатта өткізілетін саяхат сабақтың да рөлі үлкен. Бұл кезде оқушылар химиялық элементтердің маңызды табиғи қосылыстарымен, химиялық өндірістің минералды шикізаттарымен, оқушыларға түсінікті болатын табиғи химиялық үрдістермен де танысады.

Пәндік курс бойынша өндірістік саяхат сабақ объектілері мыналар болуы мүмкін:

1.«Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары» тақырыбы бойынша саяхат объектілері: зауыттар мен фабрикалардың, ауыл шаруашылық кәсіпорындардың, университеттер мен дәріханалардың химиялық зертханалары.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: қасиеттеріне байланысты қосылыстарды қолдану, ерітінділер жасау. Саяхат кезінде оқушылар лаборант, химик-зерттеуші, препарат жасаушы мамандықтарымен танысады.

2. «Су. Ерітінділер» тақырыбы бойынша саяхат объектілері: су тазалайтын қондырғылар. ЖЭО (ТЭЦ), су тазалайтын станциялар, қаланың тазалық қондырғылары, құбырлар жүйесі, дәріханалар.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: өндірістік суды тазалау, табиғи суды тиімді пайдалану, ерітінділер, эмульсия мен суспензияларды жасау, дистильденген суды өндіру, судың қышқылдылығы мен сілтілігін анықтау, өндірістік суды зерттеу.

Бұл кезде оқушылар химиялық талдау жасаушы, медбике, ассистент, бақылаушы, химик-зерттеуші мамандықтарымен танысады.

3. «Галогендер» тақырыбы бойынша саяхат объектілері дәріхана, суды тазалайтын қондырғылар.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: құрамында галогендері бар дәрі-дәрмек заттары, ішетін және ағынды суларды залалсыздандыру.

Оқушылар фармацевт, дезинфектор дәрілеуші мамандықтарымен танысады.

4. «Оттек топшасы» тақырыбында саяхат объектілері: зауыттың құю балқыту цехы, техникалық қызмет көрсету станциялары, дәріхана немесе аурухана, зауыттың вулканизациялау цехы.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: болатты құю кезіндегі интенсификация, металдарды автогенмен кесу кезінде оттекті қолдану, көксағызды резинаға айналдыру.

Саяхат кезінде оқушылар құюшы-балқытушы, пішінге келтіруші (формовщик), газбен пісіруші, медбике, вулканизациялаушы, аппаратшы, оператор мамандықтарымен танысады.

5. «Азот топшасы (минералды тыңайтқыштар туралы мағлұмат)» тақырыбында саяхат объектілері: ауыл шаруашылықтағы тыңайтқыштардың қоймасы, агрохимзертханасы, жылыжай шаруашылығы.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: тыңайтқыштардың түрлері мен қолданылуы, тыңайтқыштарды ажырату, қоректік қоспаларды дайындау және қолдану. Оқушылар агроном, агрохимик, биохимик мамандықтарымен танысады.

6. «Д.И. Менделеев кестесінің I-III топтардағы негізгі топша металдары (кальций)» тақырыбында саяхат объектілері: зауыттың су дайындайтын цехы. Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: судың кермектігі және оны жұмсарту тәсілдері, ионит әдісімен суды тұзсыздандыру. Оқушылар оператор, лаборант, аппаратшы мамандықтарымен танысады.

7. «Көміртек топшасы» (кремний) тақырыбында саяхат объектісі: болатты құю цехы, шыны цехы, электр лампасын шығаратын зауыт, кірпіш зауыты, үй құрылыс комбинаты.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: өте таза заттарды қолдану, шыны алу кезіндегі химизм үрдісі, кірпіштің әр түрін өндіру, бетон мен темірбетонды алу және қолдану.

Оқушылар оператор, бақылаушы, шыны пісіргіш, шыны үрлеуші, аппаратшы, дозаторшы, глазуршы, автоклав машинисі, бетоншы, сылақшы мамандықтарымен танысады.

8. «Металдардың жалпы қасиеттері» тақырыбында саяхат объектісі құю цехы, гальваникалық цехы, диффузия цехы, металды өңдейтін ауыл шаруашылық ұстаханалар немесе темір ұстаханалары.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: электрпеште болатты құю, электролиз және оның механизмі мен қолдануы, бұйымдарды ауа арқылы тарату әдіспен диффузиялық қаптату, металл мен қоспалар қасиеттері және оларды өңдеу.

Оқушылар құюшы, болат құюшы, ажарлаушы (полировщик) өрнекші, оператор, токарь, фрезерші, темір ұста мамандықтарымен танысады.

9. «Қаныққан көмірсутектер» тақырыбында саяхат объектілері: мұнай айдау зауыттары, газ шаруашылықтары, резинотехникалық бұйымдарды шығару зауыттары, лак пен бояуды шығаратын кәсіпорындар.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: жанар жағар май материалдары, газды үйде және өндірісте қолдану, резинадан жасалған бұйымдар, лак пен бояулар және оларды алу әдістері. Оқушылар мұнайшы, оператор, газшы, вулканизаторшы, химик-технолог мамандықтарымен танысады.

10. «Қанықпаған көмірсутектер» тақырыбында саяхат объектісі: мұнай химиялық комбинаты, бидай сақтайтын қойма, резина техникалық бұйымдар цехы, слесарлық-пісіру цехы.

Зерделейтін химиялық үрдістер мен түсініктер: дихлорэтан ерітіндісі, этил спиртіні этиленнен алу, дихлорэтан - бидай сақтайтын қойманы залалсыздандыруға арналған зат, каучук вулканизациясы, металдарды автоген арқылы пісіру мен кесу және т.б.

Оқушылар мұнайшы-химик, оператор, дезинфекторшы, вулканизаторшы, пісіруші сварщик мамандықтарымен танысады.

Қорыта айтқанда, химия пәнін оқыту кезінде саяхат сабақтың маңызы өте жоғары болып саналады, себебі оқушылар саяхатта визуалды (көрсету) әдістері арқылы химиялық заттармен және технологиялық үрдістермен танысады, олардың білім сапасы көтеріледі және болашақта химияға байланысты мамандықтарды таңдауға жол ашады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Цветков Л.А. Преподавание органической химии средней школе. М. «Просвещение».
2. Цветков Л.А. Общая методика обучения химии. М. «Просвещение» 1981. 1988.
3. Иванова Р.Г. Совершенствование обучения химии в 7-8 классах средней школы. М. «Просвещение», 1985.
4. С.В. Методика факультативных занятий по химии. М.: «Просвещение» 1985.
5. Иванова Р.Г., Савич Т.Э., Черткова И.Н. Самостоятельные работы по химии. М: «Просвещение». 1982.
6. Нұрахметов Н.Н., Бекішев Қ.Б., Заграничная Н.А. Химия. Алматы "Мектеп" 2006.

МЕКТЕП ОҚШЫЛАРЫМЕН ЖҮРГІЗІЛЕТІН КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Жаксыбек Сайлаугул Шукржанкызы

Қарағанды облысы Ақтоғай ауданы «Қошқар тірек мектебі(ро) КММ

Андатпа. Мектеп оқушыларына кәсіптік бағдар беру жұмысы олардың кәсіби өзін-өзі анықтауына әлеуметтік кепілдіктерін қамтамасыз етуге бағытталған. Сонымен бірге олардың құндылық бағдарларын, қабілеттерімен мүмкіндіктерін, өмірлік жоспарларымен перспективаларын болжауға және саналы таңдау жасауға ықпалын тигізеді. Сонымен бірге оқушылардың болашақ өмірге құштарлығын арттырады, болашағына сеніммен қарап, келешекке нық қадам жасауын «Мені» бар, көзі ашық, көкірегі ояу, білімді де білікті боп қалыптасуларына негіз болып табылады. Яғни болашақ мамандық таңдаудағы қызығушылықтары артыруға маңызы зор екендігі айтылады.

Аннотация. Профориентационная работа школьников направлена на обеспечение социальных гарантий их профессионального самоопределения. В то же время способствует прогнозированию их ценностных ориентаций, способностей, жизненных планов и осознанного выбора. Вместе с тем у учащихся появляется желание жить дальше, уверенность в завтрашнем дне, желание стать «Мной» быть открытыми глазами, бодрыми, образованными и компетентными. То есть интерес к выбору будущей профессии имеет большое значение.

Білім берудің жаңа бағыттарының басты ерекшелігі – оқытудың нәтижесін алдын - ала болжап, оқушылардың қызығулары мен ізденімпаздығы негізінде білімі мен біліктерін жетілдіріп шығармашылық қабілеттерін үнемі дамытуға және рухани толысуға ұмытылысын қалыптастыруды бағдар тұтуы.

Мектеп түлегі өз бетімен кәсіптік таңдау жасауға дайын емес. Сондықтан мектептің міндеті – оқушыны, содан кейін мектеп түлегін білімін жалғастыру жолын таңдау мен іске асыруға және кәсіптік тұрғыдан өзін-өзі даярлау. Оқушының өзін өзі тануына ықпал ететін кәсіптік бағдарлау жұмысының жүйесін құру мамандық таңдаудың тісті шарты.

Жүйе құру бір іс болса, нәтижеге жету басқа іс. Кәсіптік бағдарлау жұмысының жүйесіне мектеп ұжымы тартылған жағдайда ғана оң нәтиже береді. Әрине, нәтижеге жету үшін уақыт, сабыр мен үлкен талпыныс керек. Егер қызығушылық болса, жұмыстың нәтижелігі арта түсетіндігі бұрыннан белгілі. Кәсіптік бағдарлау жұмысы үнемі жаңартылып әрі қайта құрылып отыруы тиіс, бұл ретте нәтижелілігін жоғалтпауы тиіс. Себебі кім қолынан келетін іспен айналысса, сәттілік оны айналып өтпейді. Біз түлектерді естен шығармауымыз керек, себебі жүйелерді құратын да, жұмыс нысандарын өзгертетін де, жаңа мүмкіндіктерді іздейтін де біз. Әр түлек өз орнын табуы тиіс, ал біз оларға көмектесуге тиіспіз. Яғни кәсіби бағдар берудің негізгі мақсаты – оқушылардың мамандық таңдау үдерісінде тұлғаның қызығушылығы мен қабілеті еңбек нарығындағы қажеттіліктерді ескере отырып онтайландыру.

Міндеттері:

1. Оқушыларға кәсіптік өзін өзі айқындауды шешуге көмек көрсету.
2. Олардың құндылықтарының бағдарларын, қабілеттері мен мүмкіндіктерін, болашақ жоспарларын ескере отырып, кәсіптерді дербес және сапалы таңдауын қалыптастыруға ықпал ету.
3. Осы бағытта оқушылармен және ата- аналармен жұмыс барысында

4. Салалары , сондай -ақ жеке тұлғалық ерекшеліктерін анықтау.

5. Оқушыларға кәсіби таңдау бойынша жеке кеңес беру. Кәсіби мүдделерін анықта және өзін өзі анықтауға көмек көрсету.

6. Әлеуметтік- ағартушылық жұмыс жүргізу арқылы оқу қабілеттерінде мамандық туралы бұрыштар ұйымдастыру және әртүрлі мамандықтармен танысу бойынша әңгімелер ұйымдастыру.

7. «Өнегелі өмір» жобасы аясында әр саладағы мамандық иелерімен кездесу, сұхбат ұйымдастыру.

Кәсіби бағдар беру жұмысы барыысында міндетті түрде оқушылардың жас ерекшеліктерін есепке алған дұрыс. Бастауыш, негізгі және жоғары сыныптарда оқу түрін ұйымдастыру әр түрлі сатыда көрініс табуы тиіс. Жеке тұлғаның ерекшеліктерін есепке ала отырып, оқу үрдісінің барлық кезеңінде психологиялық тұрғыдан сүйемелдеу, кәсіби бағдар беру жұмыстарын ұйымдастыру уақытындағы негізгі қалыптың бірі болып саналады. Бұл оқушыға саналы түрде болашақ мамандығын таңдауға көмектеседі.

Осы орайда оқушылардың психологиялық және жас ерекшеліктерін ескере отырып, мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысын мынандай кезеңдерге бөлдім:

1-4 сыныптар. Бұл кезеңде бастауыш сынып оқушыларының еңбекке деген құнды ой-пікірлері қалыптасып, мамандықтың қоғам және адам өміріндегі маңызын түсінеді.

5-7 сыныптар. Оқушыларың жеке тұлға ретінде кәсіби қызметке деген қызығушылықтарының дамуы: өзіндік «мен» қалыптастыру ; техника, өнер ,медицина, ауыл шаруашылығы ,эканомика , мәдениет тәрізді әр алуан салалардағы мамандықтар жайлы , олардың жеке мүмкіндіктері мен талаптарын ашуға мүмкіндік беретін кәсіби сынамалардың орындалуы жатады.

8-9 сыныптар. Бағыт таңдауда көмек көрсету мақсатында топтық және жеке түрдегі кеңестер беру жұмыстары жатады.

10-11 сыныптар. Өзіндік дайындық және өзін-өзі дамыту әрекеттері бойынша оқыту; таңдаулы еңбек түріне деген кәсіби сапаның қалыптасуы, кәсіп туралы жоспарға өзгертулер мен толықтырулар енгізу; таңдалған мамандық түріне дайындық жасалады.

1-7 сыныптардағы кәсіби бағдар жұмысы бірінші кезең болып сондықтан ізденушілік кезең болып табылады. Бұл кезең алғашқы кәсіби таңдаудың баспалдағы болып есептеледі. 1-4 сынып мұғалімінің мақсаты- оқушылардың қабілеті мен қызығушылығын дамыту, баланың кәсіби таңдаудағы қажеттіліктерін қалыптастыру. 5-7 сынып оқушылары үшін үйірмелер мен қосымша сабақтар санын арттра түсіру, сонымен қатар оларды ұжымдық шығармашылыққа тартып, кәсіби мамандар және ата-аналармен кездесулер ұйымдастырылады.

8-9 сыныптарда бұл кезеңде мұғалімнің мақсаты - әр жеткіншек өзін кәсіби және жеке тұлға ретінде анықтауы үшін нақты міндеттер қойып, белгілі бір тұжырымға келуге көмектеседі. Сонымен қатар ерекше қарым- қатынас пен назар аударуды талап ететін жеткіншекпен жеке жұмыс түрін жүргізіп,

тақырыпқа сай ата-аналар жиналысын өткізіп, демалыс кезінде алғашқы кәсіби сынама жұмыстарын жүргізу арқылы жұмысқа тартылады.

Үшінші кезең 9, 10-11 сынып оқушыларының кәсіби тұрғыдан өзін-өзі анықтаумен ерекшеленеді. Педагогтың негізгі міндеті - аймақ бойынша еңбек нарығындағы сұранысты, оқушының жеке қабілеті мен денсаулық жағдайын ескере отырып, мектеп бітіруші түлекті дұрыс мамандық таңдауға, өмір жолында мамандығы негізінде жетістікке жететіндей етіп дайындайды.

Мектептегі кеңес мүшелерінің жұмыла жұмыс жүргізуді арқасында оқушыларға жан-жақты, кәсіби бағдар беру жұмыстарын жетілдіруде:

- Жекелеген ықпалды жұмыс жасауға;
- Еңбекке деген жағымды қатынасты қалыптастыруға;
- Оқушылардың дара ерекшеліктерін ескеруге үлкен жол ашып берді.

Сондықтанда мектебімізде қазіргі қоғам эканомкасының сұранысын ескере отырып, оқушыларға кәсіптік бағдарлау бойынша мақсатты жұмыстар жүргізілуде.

Кәсіби бағдар жұмысын қорытынылай келе

1. Кәсіби бағдар беру жұмысының жоспары жеткілікті деңгейде жүзеге асуда.

2. Оқушылардың кәсіптік бағдар беру жұмыстарын ұымдастыруда сыныптан тыс іс-шаралар да заманауи педагогикалық технологиялар қолданылады.

3. Ата-аналармен жұмыс жан-жақты жүргізіледі, (ата аналар жиналысы, тренингтер, сауалнамалар, әңгіме түрлеі).

4. 10-11 сыныптарда енгізілген «Бизнес және кәсіпкерлік негіздері» пәні бойынша рөлдік кәсіптік бағдар ойындары өткізіледі.

5. «Өнегелі өмір жобасы» аясында 9, 10-11 сыныптардың сынып жетекшілерінің ұйымдастырумен оқу жылы ішінде бірнеше кездесулер өткізіліп отырды. Яғни оның ішінде өз мектебіміздің түлектері медицина ғылымдарының докторы Турсынов Нұртас Исатайұлымен Қарағанды Университетінің аға оқытушысы философия ғылымының доценті Жумагулов Елдос Тәңірбергенұлымен өткен кездесулер оқушыларға үлкен әсерін қалдырды. Менің ойымша мектеп оқушыларына кәсіби бағдар беру жұмысын бастауыш сыныптардан бастап қолға алса өте тиімді. Сонымен бірге оқушылардың болашақ өмірге құштарлығын арттырады, болашағына сеніммен қарап, келешекке нық қадам жасауына «Мені» бар, көзі ашық, көкірегі ояу, білімді де білікті боп қалыптасуларына негіз болып табылады. Яғни болашақ мамандық таңдаудағы қызығушылықтары арта түседі. Сөз соңында Жүсіпбек Аймауытовтың «Мамандықтың жаманы жоқ, бірақ мұның кез келгеніне икемділік қажет, бұл- жай күнелту, тамақ асыраудың жолы емес, үлкен өнерді, зор шеберлікті қажет ететін нәрсе» деген сөзі оқушыларға бағыт сілтер темірқазық болып табылатына сенімдімін.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан мектебі 2010 ж № 8

«Кәсіби даярлаудың тұжырымдамалық бағыт-бағдары»

2. Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалығы 2021 ж № 2
«Кәсіптік бағдарлау жұмысын ұйымдастыру тәсілі»
3. Әдістемелік ұсыныстар Қарағанды 2014 ж
« Қарағанды облысы жалпы білім беру мекемелеріндегі кәсіби бағдар беру жұмыстарын ұйымдастыру»
4. Қазақстан мектебі 2010 ж № 4
« Ұстаздың кәсіби шеберлігінің маңызы»
5. «Кәсіби бағдар», М.: Пряжников Н.С, Пряжникова Е.Ю , 2005 ж

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ АЯСЫНДА ГЕОГРАФИЯ ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ –ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.

Жаксыгелдина Ш.Т.

«Балқаш қаласы Абай атындағы № 2 мектеп- лицей» КММ

Аңдатпа: Мақалада жаңартылған білім мазмұны бағдарламасына сай география пәнінде оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамытудағы ерекшеліктері мен тиімді әдіс тәсілдердің қолдану жолдары қарастырылады. География пәнінде қай тақырыптарда оқушылармен зерттеу жұмыстарын жүргізуге болатындығы беріледі.

Аннотация: В статье рассматриваются особенности развития исследовательских навыков учащихся по географии в соответствии с обновленной программой содержания образования и способы применения эффективных методов. На какие темы можно провести исследовательскую работу с учащимися по географии.

Орта білім берудің басты мақсаты – еліміздің әлеуметтік, экономикалық және саяси өміріне белсенді қатысуға дайын, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны дайындау. Бәсекеге қабілетті жеке тұлға деп өмірдің қай саласында болмасын еркін де нақты, жауапкершілікпен ойлайтын, әр түрлі жағдайларға бейімделе білетін, бойында шығармашылық қасиеттері қалыптасқан тұлғаны айтамыз. Ғылымның жедел түрде дамуы, техникалық прогресс, қазіргі заман талабы бастауыш сынып оқушыларының жан-жақты терең ойлау қабілеттіліктерін арттырып отыр. Сондықтан бәсекеге қабілетті шығармашыл тұлғаны қалыптастыру үшін зерттеу- ізденушілік жұмыстарды жаратылыстану бағытындағы пәндерде ерекше назарға алу қажет.

Б.С.Гершунский қазіргі заманғы білім берудің дағдысының мәнін талдай келе, білім беру саласының тиімді жұмыс істеуі жалпы түрде екі біріккен міндетті шешумен байланысты:

– осы саламен қамтылған әрбір тұлғаны, оның жеке дүниеге көзқарасы мен ментальдығын қалыптастыру, осы құндылықтарды білім беру (педагогикалық)

мақсатын қою, мазмұны мен білім беру (оқушыларды оқыту, тәрбиелеу және дамыту) үдерісі жүйесіне тікелей немесе жанамалып қосу жолымен оны қоршаған социум мен адамзат өркениетінің мәдени құндылықтарына тарту.

«Зерттеу» түсінігі «Үлкен кеңес энциклопедиясында» «жаңа білімді өңдеу процесі және таным қызметінің бір түрі болып есептеледі», – деп түсіндіріледі.

Ғылыми зерттеу- ғылыми әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір объект жөнінде жаңа білім қалыптастырумен аяқталатын жүйелі және арнайы мақсатқа көздеген объектілермен танысу. Оның негізінде адам әрекетінің ең қиын түрі – ғалымның таным қызметі. Танымдық әрекет оқушы үшін еске түсіру (репродуктивті) мен өзгерту (шығармашылық) бағытында болуы мүмкін. Оқушының өзгерту таным әрекеті зерттеу деп аталатын тәсіл арқылы жүзеге асырылады.

Жаңартылған білім беру бағдарламасы заман талабына сай, келешек ұрпақтың санасын қанағаттандыратын тың бағдарлама.

Жаңартылған білім берудің маңыздылығы оқушы тұлғасының үйлесімді, қолайлы, білім беру ортасын құра отырып, сын тұрғысынан ойлау, зерттеу, функционалдық сауаттылығын арттыруды талап етеді. Бұл бағдарламада оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірде қажетке асыра білу керек. Оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, дамытуға жетелеу.

Жаңа жағдайда білім беру жүйесінен, оның сапалы және өмір бойына үздіксіз болуы талап етіледі. Сондықтан қазақстанның білім беру жүйесінің алдына оқытудың қазіргі уақыттағы әдістері мен бағдарламаларын меңгеру, оқыту сапасын арттыру, сұранысқа ие білім мен дағдыларды беру, қоғамдық сананы жаңғырту, функционалдық сауаттылықты, үштілділікті, сын тұрғысынан ойлауды және басқаларын дамыту міндеті қойылған.

Жаңартылған білім мазмұнында география пәнін оқытуда оқушылардың ізденушілік дағдыларын дамытудағы ерекшелігін атап өтуге болады:

I. Оқушылардың ғылыми-жаратылыстану сауаттылығын бағалау үшін түрлі проблемалары бар жағдаяттар қолданылуы;

География пәні сабақтарындағы сын тұрғысынан ойлау, оқушылардың бойында келесі дағдыларды дамытуды қарастырады: мәнмәтінді есепке ала отырып тыңдау, бақылау, талдау және жинақтау арқылы дәлелдеуге үйрену. Сондықтан білім алушылардың бақылау, талдау, пайымдау және түсіндіру дағдыларын қалыптастыруларына жағдай жасау қажет. Ол үшін білім алушыларды: [2]

- пайымдау мен дәлелдеуді жіктеуге және жинақтауға;
- олар туралы негізгі дереккөздерді бағалауға және сәйкес сұрақтар қоюға;
- тұжырымдамалар және қорытындылармен қоса алғанда негізгі дереккөздерді салыстыруға және талқылауға;
- жеке тәжірибесінің молаюына қарай өзінің көзқарастары мен болжамдарын қайта қарауға қатыстыруға болатын түрлі тапсырмалар ұсынуға болдаы.

География алгоритмі талдауды, болжауды, баламалы шешімдерді талап ететін жаратылыстану ғылымы. Менің де мұғалім ретінде алдыма қойған

мақсатым – оқушыларға ұлттық педагогикалық тәрбие мен білім берумен қатар олардың шығармашылық, ізденістік қабілеттерін дамыту. Сол себепті сабақты идеялық жағынан ғылыми негізде, өмірмен байланысты ұйымдастыру оқушының қызығуын, білімпаздығын дамыту.

Өз тәжірибиемде сабақтарымды бір біріне ұқсамайтын түрлі тиімді тәсілдерді қарастырудан бастаймын, география мазмұны кең, тақырып материалы ауқымды білімді қажет ететін пәндердің бірі.

Оқушылардың білімділік,біліктілік деңгейін көтеру мақсатында сабақ барысында өз беттерімен дайындаған шығармашылық жұмыстар арқылы логикалық ой өрісін, сөз шеберлігін, білімге деген қызығушылығын ояту,дәлеледеу,ой тұжырымдау ,салыстыру, негізгі мазмұнды ажырата білу тапсырмалары арқылы ғылыми-ізденушілік дағдыларын дамытуға бағыттаймын.

Жаратылыстану-география пәніндегі зерттеу жұмысы оны тәрбие беру үрдісімен байланыстыру экскурсия(топсеруен) барысында жандана түседі. Топсеруен оқу материалын өмірмен байланыстыра, оқушыларға терең де тиянақты білім беруге көмектеседі. Топсеруен кезінде алдын-ала берілген тақырыптарға байланысты тапсырмаларға сәйкес жасалған суреттерді, пікірлерді, қағазға жазылған мәліметтерді жинап алу өте пайдалы. Оқушылардың зерттеу іс-әрекетін дамыта оқытуда мүмкіндігінше жергілікті, аймақтық проблемаларды көтеру оған оқушылардың араласуын, туған өлкесіне деген патриоттық сана-сезімін ояту барысында жер-су атауларының шығу тегі туралы әңгіме өткізу, материалдар жинақтау табиғатқа байланысты өлеңдер, суреттер жинақтау, туған жердің ауа райы кестесін жасауға, ауасының ластануы туралы деректер жинауға, табиғатқа саяхат жасауға болады.

II. Білімалушылардың ғылыми- зерттеу дағдыларын дамытудағы келесі ерекшелік- оқушылардың ойлау дағдыларын саралауға бағыттайтын Блум таксономиясының қолданысы. Блум таксономиясы бойынша ұйымдастыру оқушылардың дайын ақпаратты қабылдауынан гөрі, ондағы қойылған мәселені зерттеуіне, талдауына және салыстыруына, ой толғауына және бағалауына қолдау ететінін айта кеткен жөн.

III. Жаңартылған оқу бағдарламасында география сабағында мына тақырыптарда білім алушыларға зерттеу тапсырмаларын ұсынуға болады:

10 сыныпта

- «Жұмыссыздық. Халық тығыздығы»- географиялық тапсырмаларды шешуде жалпыгеографиялық әдістер мен негізгі географиялық ақпарат көздерін қолдану бойынша өзіндік зерттеу жүргізу.

- Экологиялық таза өндірісті жобалау (жергілікті компонент негізінде)

- «Мен нені тұтынамын» зерттеу жұмысы

9 сыныпта «Ойынды тұжырымда» «Менің көзқарасым» айдарындағы ұсынылған тапсырамалар оқушылардың ғылыми-ізденіс дағдыларын дамытуға зор үлес қосады.

Жаңартылған білім мазмұнындағы тағы бір ерекшелік оқытудың белсенді әдіс тәсілдерін қолдана отырып сынып оқушыларының барлығын қамтуға

жағдай жасау. Топтық , жұптық, жеке жұмыстар арқылы сынып оқушыларының бойында ынтымақтастық, татулық, қамқорлық қасиеттерін тәрбиелеуге бағытталуда.

География пәнінің негізі тілі - карта. Оқушылардың картографиялық сауаттылығын қалыптастыруда картамен жұмыс жасау түрлеріне ерекше назар аударылады. Жаңартылған білім мазмұнында сабақ барысында электронды карта жүйесін қолдану, «Бейнелі карта» арқылы оқушылардың функционалды сауаттылығын дамыту жүзеге асуда. Сабақтар сандық білім ресурстарының қолданысымен ерекшеленеді, мысалы Bilimlend I Mektep.kz және веб ресурстар www.geo.historic.ru, www.meteosputnik.ru. т.б қолданылады.

Ойы жүйрік, ақылы жетік, бәсекеге қабілетті, өзгерістерге бейім, жеке тұлғаны қалыптастыруда оқытудың белсенді әдіс – тәсілдерін қолданудың маңызы зор екені байқалады. Жаңа заман талабына сай география сабағы оқытудың инновациялық технологияларына негізделген. Қазыргі таңда жаңартылған білім мазмұны география сабағында оқытудың жаңа әдіс-тәсілдері қолданылуына мол мүмкіндіктер ашты. Олай болса жаңа форматтағы сабақта өз тәжірибемде жүзеге асырып жүрген тиімді әдіс тәсілдерге тоқталайын:

Құндылықты-бағдарланған тәсіл-оқушының құндылықтар жүйесін қалыптастырушы оқу-тәрбиелік үдерістің сәйкесінше формалары арқылы тұлғаның өзін-өзі танытуы үшін алғышарттар құруды көздейді. Орта білім беру құндылықтары: қазақстандық отансүйгіштік және азаматтық жауапкершілік; құрмет; ынтымақтастық; еңбек және шығармашылық; ашықтық; өмір бойы білім алу. География пәнін оқытуды бұл тәсіл әр сабақтың негізі бола алады, себебі пәннің әр тақырыбы туған өлкенің шаруашылығы мен табиғатымен тығыз байланысты.

Тұлғалық-бағдарланған тәсіл— педагогтің назарын оқушы тұлғасының тұтастығына, оның тек ақылойы, азаматтық жауапкершілік сезімінің ғана емес, сондай-ақ эмоционалды, эстетикалық, шығармашылық нышандары мен даму мүмкіндіктерімен қоса рухани дамуы туралы қамқорлыққа шоғырландыруды көздейді. Оқушылардың саралау, талдау , гипотеза жасау жұмыстарында осы тәсілдің тиімділігі жоғары.

Жүйелік-әрекетті тәсіл— оқу-тәрбие үдерісінде оқушының өз бетінше білім алуына бағытталып, осы мақсатта мұғалімнің тиімді іс-әрекеттің түрлі формаларын қолдануын көздейді. Жаңартылған білім мазмұныны оқушының сындарлы білім алуын көздейді сол бағытта жүйелілік- әрекеттік тәсілдің қолдану ерекше рол атқарады.

Коммуникативтік тәсіл-бірінші кезекте оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға, қарастырып отырған мәтін, қатысып отырған әңгіме мазмұнын түсініп, туындаған жағдаятқа сәйкес тілді қолданып үйренуге бағытталған. География пәні ауызша сөйлеуге, ойын ашық , мазмұны терең сөздермен айтуға бағытталған, сондықтан оқушылардың сөйлеу дағдысын қалыптастыруда бұл тәсіл жиі қолданысқа ие.

Интегративтік тәсіл-оқу үдерісін жобалау және өткізу кезінде әр түрлі оқу пәндерінің мазмұнын өзара кіріктіру есебінен оқушыда әлемнің тұтас бейнесін

қалыптастыруға жәрдемдеседі. Бұл бағытта жаңартылған білім мазмұнындағы метапәндік сабақтасу, оқушылардың функционалды сауатылығын арттыру жолының тиімді тәсілі.

Зерттеу тәсілі — зерттеушілік әрекет дағдыларын дамытуға, ғылыми таным әдістерімен танысуға жәрдемдеседі, оқушыларда танымдық қызығушылық қалыптастырады. География пәнінің тақырыптары оқушылардың зерттеушілік қабылеттерін дамытуға бағытталған. Осы орайда ауа райын бақылау, өлкенің жер бедерін сипаттау мақсатында «Заманауи географиялық алаң» тақырыбында ғылыми жоба қорғалды. Енді осы теориялық мәліметті практика жүзінде іске асыру жұмысы жүргізілмек. [1]

Қорыта келе айтарым, жаңартылған мазмұндағы білім беруде, оқыту әдістерінің кез келген түрін белсенді әрекетке айналдыру- мұғалімнің әдістемелік шеберлігі мен шығармашылық ізденісіне байланысты болмақ. География сабақтарында оқушыларды ғылыми-зерттеу тақырыптарымен, шығармашылықпен жұмыс жасатып, алған ақпараттарын өмірде қолдана алуына жағдай жасау үшін құзыреттілік тұрғысынан оқыту тәсілдерін қолданудың оқушы біліктілігін арттыру үшін маңызы зор.

Әйгілі зерттеуші Л.С. Выготский: «Дәстүрлі оқыту – бала дамуына тек қондырғы болып, дамуға стихиялы әсер етсе, яғни «дамудың соңында жүрсе», жаңаша оқыту – «дамытуды өзімен бірге ала жүреді», - деген болатын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2018-2019 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы. Әдістемелік нұсқау хат.

2. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ «Мұғалімге арналған нұсқаулық» 2012 ж

3. inform.kz . /elbasy-makalasy-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru.

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА PBL НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Жакупбекова Дана Жайыковна

СШЛИ «Мурагер» город Караганда

Бұл мақалада оқу үдерісінде қазіргі таңда жиі қолданылатын проблемалық оқыту туралы қарастырылған. Жаңашыл әдістердің оқушылардың танымдық, шығармашылық қабілеттерін дамытуда үлкен рөл атқаратындығы айтылады. Мектеп қабырғасында білім берудегі оқытудың инновациялық әдістерінің ұтымды тұстары талданады. Мақалада проблемалық оқытудың шығу тарихы, тиімділігі, сабақ барысында қолданылу сипаты сөз болады. Автор 11-сыныптың орыс тілі мен әдебиеті сабағында өзі қолданған проблемалық оқытудың пайдасы мен нәтижесін саралап, тәжірибесімен бөліседі.

В данной статье речь идет о проблемном обучении, которое в настоящее время наиболее часто используется в учебном процессе. Отмечается, что новаторские методы играют большую роль в развитии познавательных, творческих способностей учащихся. Анализируются рациональные аспекты инновационных методов обучения в образовании. В статье речь пойдет об истории возникновения, эффективности проблемного обучения, характере его применения в ходе урока. Автор делится своим опытом, анализируя преимущества и результаты проблемного обучения, которое он использовал на уроке русского языка и литературы в 11 классе.

В настоящее время в современной школе большое внимание уделяется внедрению инновационных методов обучения в учебный процесс. Правильное сочетание традиционных и инновационных методов обучения помогает развитию познавательных интересов и творческих способностей учащихся. В связи с этим, все большую популярность приобретают современные методики обучения, направленные на выработку у учащихся определенных практических навыков. Использование различных новых методик намного улучшает процесс освоения материала, учит детей мыслить и по-настоящему применять знания, полученные на уроках. Все наверняка знают высказывание, что если хочешь накормить кого-то, то не дари рыбу, а подари удочку. Если приложить эту истину к нашему образованию, то можно будет добавить: не только подари удочку, но и научи ею пользоваться. Сегодня мы рассмотрим метод проблемного обучения, который способствует более глубокому пониманию изучаемого материала и применению полученных знаний на практике.

Данная методика становится все более популярной на западе. Метод PBL (Problem-Based Learning) рассматривается как успешный инновационный метод обучения, который направлен на самостоятельную работу учащихся. В данном методе акцент обучения смещается с преподавателя на ученика, так как теперь ученик занимает более активную роль, пытаясь решить поставленную практическую задачу. Эта методика учит детей шире и глубже осмысливать все сказанное преподавателем во время уроков и написанное в учебниках. Было предпринято много попыток дать определение понятию «Обучение, основанное на проблеме (Problem-Based Learning -PBL)». Ховард Барроус, принимавший участие в разработке метода PBL в университете Мак Мастер в Канаде, дает определение с точки зрения конкретных атрибутов, присущих данному методу. К ним относятся такие характеристики PBL как личностно-ориентированность,

организованность процесса обучения вокруг проблемы и направленность на работу в небольших группах, где преподаватель выступает в качестве посредника.

В литературе разделяют три уровня метода обучения основанного на проблеме: теория, модель и практика. Упрощенно говоря, учащимся предлагается некая задача (проблема), часто выбранная из реальной жизни и предлагается «набор инструментов» для ее решения. Курс может быть построен таким образом, что среди «инструментов» для решения поставленной проблемы, описанных в лекционном материале, не будет самых необходимых. То есть дается некоторое направление «ищи там», и учащимся предлагается восполнить пробелы самостоятельно.

Использование данного метода представляется возможным для любой отрасли науки. Однако стоит отметить, что для наибольшей эффективности данного метода необходимо правильно организовать образовательный процесс. Использование данного метода предполагает, что в план занятий, а также в методику оценивания знаний будут внесены определенные изменения, чтобы максимизировать пользу от PBL. Прежде чем мы более детально остановимся на организации обучения по методу PBL, хотелось бы отметить преимущества этого метода.

Среди преимуществ такого метода обучения можно обозначить следующие:

1. Метод PBL стимулирует к самостоятельной работе. Как правило, для решения проблемы учащимся требуется проработать гораздо большее количество материала, чем при обычной подготовке к занятиям.

2. Метод PBL учит детей мыслить. Просто выучить предлагаемый материал недостаточно. Выучить формулу, правила и определения – это только первая ступень в понимании предмета. При этом задание воспринимается, как некая игра, а материал, который необходимо запомнить, воспринимается учащимися, как правила, по которым нужно играть, но которые иногда можно и нарушить. Процесс строится по принципу: задача – инструменты для решения (теории, определения, законы и т.д.) – поиск решения – решение. учащийся понимает, почему важны те или иные теории, концепции и правила. И воспринимает их уже по-другому.

3. Метод PBL стимулирует учащихся нетривиально мыслить. Правильно организованная постановка проблемы стимулирует учащихся к поиску нестандартных решений.

4. Метод PBL подогревает интерес учащихся к предметам. Важно, чтобы образовательный процесс был интересным и увлекательным. И чем активнее ученик участвует в нем, тем интереснее ему учиться.

5. Метод PBL готовит учащихся к «реальной жизни». Этот метод дает возможность привязать теорию к практике.

Роль преподавателя: в PBL преподаватель помогает.

При PBL сам результат может быть только частью процесса решения проблемы. Четкий ответ может и не предполагаться.

Данные особенности и отличия на наш взгляд являются условными и могут разительно отличаться от дисциплины к дисциплине. Проект также направлен на решение некоей социальной проблемы. Потому-то мы и предлагаем рассматривать PBL как одну большую категорию заданий, призванных вовлечь учащихся в решение определенной задачи или проблемы.

Таким образом, внедрение метода проблемно-ориентированного обучения может значительно улучшить качество знаний и компетенций учащихся, но в то же время, оно достаточно сложно, требует высокого профессионализма и дополнительных усилий со стороны преподавателя.

Несколько лет назад в качестве эксперимента в нашей школе ввели метод проблемного обучения. В данном эксперименте должны были участвовать все предметы. Необходимо было определиться с классом и темой. А тема проекта должна обязательно соответствовать учебной программе. В этот период в 11 классе мы изучали творчество М.Горького. Уже начали работу над чтением пьесы «На дне». Классу был задан вопрос: «Можем ли мы утверждать, что в наше время людей на «дне» нет? Все в один голос ответили: «Что эта тема остается актуальной и по сей день».

Я предложила учащимся поработать над проектом, они с большим удовольствием согласились. Были определены цели и задачи. После чего дети сами продолжили работу над проектом. Прежде всего они разделились на группы, распределили обязанности, составили пошаговый план работы. Время на выполнение было ограничено. За полтора месяца мы должны были закончить работу и защитить проект. Но ребята справились с заданием. Хочу отметить то, что моя роль в данной работе была совсем мизерной. Я только направляла, а все остальное сделали сами ребята. Результат, конечно же, превзошёл все ожидания. Была проведена огромная работа по сбору и обработке материала. В ходе которой учащиеся увидели жизнь людей «на дне», и решили хоть чем-то им помочь. Они организовали благотворительную помощь бездомным и одиноким. А сколько было эмоций и переживаний, ведь раньше они и не подозревали о масштабах проблемы. Данная работа дала ребятам возможность самостоятельно разработать дальнейший план работы над решением этой проблемы и сделать всё, чтобы помочь хотя бы одному человеку. Думаю, что такие проекты позволяют учащимся глубже изучить материал, дают возможность сплочённо работать и вносить предложения в решении некоторых социальных проблем.

Список литературы:

1. Нуртазин С.Т., Базарбаева Ж.М., Есимсиитова З.Б., Ермакбаева Д.К. «Инновационный метод «проблемно-ориентированного обучения» (problem-based learning -pbl) // Успехи современного естествознания. – 2013. – [№ 5. – С. 112-114]
2. Поздеева С.И. Проблемное и проблемно-ориентированное обучение (Problem-based learning): сравнительный анализ // Siberian pedagogical Journal. Ser. Comparative Pedagogics – 2016. – [№ 2 – С. 95-99]

3. Мельникова, Е.Л. Технология проблемного обучения/ Е.Л. Мельникова. - М., 1999. – [С. 85- 93]
4. Махмутов М.И. Методы проблемного обучения / Энциклопедия профессионального образования В 3-х т. / Под ред. С.Я. Батышева. М., АПО, 1999.- [С. 61-62]
5. Ялалов Ф.Г. Дидактические основы проблемно-развивающих технологий обучения: Научный вестник / Нижнекамский муниципальный институт. Нижнекамск: Изд.-во «Чишмэ», 2000. С.4-10

ТАРИХ ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ -ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫЛАРЫНҚАЛЫПТАСТЫРУ

Жақсыгелдин Ильяс Тилекович

*Қарағанды облысы, Балқаш қаласы
«М.Русаков атындағы мектеп-интернаты» КММ*

Аңдатпа. Мақалада жаңаша оқыту технологиясы негізінде интерактивті оқыту әдіс-тәсілдерін пайдалана отырып, тарих пәнінде оқушылардың ғылыми-зерттеушілік дағдысын қалыптастырудың өзектілігі қарастырылған. «Дағды», «зерттеушілік», «ғылыми-ізденіс» түсінігіне тоқтала отырып тарих пәнінде оқушылардың ғылыми- зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру бағыты берілген. Оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарына дайындығы терең білімнің негізі ғана емес, баланың ақыл-ой қабілетінің дамуының кепілі екендігі қарастырылады. Сонымен қатар мақалада, тарих пәніне кіріктірілген «Өлкетану» курсы бойынша жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмысы және нәтижелері ұсынылады.

Аннотация. В статье рассматривается важность формирования у учащихся навыков научного исследования по предмету истории с использованием интерактивных методов обучения на основе новых технологий. Акцентируя внимание на понятиях «навыки», «исследование», «научное исследование», дается направление формирования исследовательских умений учащихся по предмету история. Так же рассматривается вопрос о формировании учащихся к научно-исследовательской работе. Кроме того, в статье представлены исследовательская работа и результаты курса «Краеведение», интегрированного в предмет истории.

Тарих пәнінде оқушылардың ғылыми-дағдыларын қалыптастыру жолында, мен ғылыми-зерттеу іс-әрекетінің барлық оқу процесстеріне қатысты екеніне көз жеткіздім. Мұның құндылығы – оқу барысында мектеп оқушылары білімді өз бетінше меңгереді, танымдық әдіс-тәсілдерді дұрыс қолдануға үйренеді. Егер оқушы мектепте тарих пәнінде алған ақпарат ағынында бағдарлауда зерттеушілік дағдыларын алса, оны талдауға, жалпылауға, тенденцияны көруге, фактілерді салыстыруға, қорытынды жасауға үйренсе, білім деңгейінің жоғары

болуына байланысты оған оңайырақ болады және де кейінгі өмірге бейімделеді, болашақ мамандығын дұрыс таңдайды, шығармашылықпен өмір сүреді.

Оқыту процесі – екі жақты мұғалім мен оқушының бірлескен іс-әрекеті деп білемін. Бұл процесс мұғалім тарапынан оқушы іс-әрекетіне басшылық етуді, жоспарлауды, ұйымдастыруды, басқаруды талап етеді. Оқушының білім-білік дағдысын қалыптастыру, ақыл-ойын дамытуда оқушының бойында білім, білік, дағды болуы қажет. Дағды деп отырғанымыз, баланың бақылаусыз қандайда бір істерді өздігінен орындау қабілеті. Осы іс-әрекеттерді оқушының бойынан тауып, қалыптастыру үшін қазіргі уақытта жаңашыл әдіс-тәсілдерді қолдану қажет [1, 48-б].

Менің педагогикалық концепциямның мақсаты мынадай:

1. оқушылардың танымдық белсенділігін, ақыл-ой қабілеттерін дамыту арқылы зерттеушілік әрекет дағдыларын меңгеруге көмектесу;

2. мектеп оқушыларына ғылыми шығармашылық негіздерін және оны пайдалану жолдарын үйрету;

3. оқушының шығармашылық даралығын танытуға ықпал ететін сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға ықпал ету.

Оқушыларымның ғылыми- зерттеушілік дағдыларын дамыта отырып, мен оқыту барысында ұйымдастырудың сыни тұрғыдан ойлау, акт, Кюзиис, білім платформасы, білімленді әдістерін қолдана отырып, білім алушылардың пән мазмұнының практикалық, дағды қалыптастырушы бағыттылығын арттырдым.

Оқушының ғылыми зерттеу дағдыларын қалыптастыру үшін оқушыны ізденіс жұмыстарына қатыстыру қажет. Оқушылардың ғылыми-ізденіс жұмыстарына бейімделуі - терең білімнің негізі ғана емес, баланың ойлау қабілетінің дамуының кепілі болып табылады. Тарих пәні өздіген ғылыми-зерттеуге негізделген қызықты пән деп білемін. Үнемі ізденісті, қызығушылық пен зерттеуді талап етеді.

«Зерттеу» арқылы заңдылықтар, ұғымдар, ережелер, принциптер, теориялар, алгоритмдер қалыптасады. Мысалы, Қазақстан тарих пәнінен белгілі бір тарихи реформалар кезеңін алып, тақырыпты үйрену барысында проблемалық сұрақ қойылды делік. Міне, дәл осы сәтте оқушылар алдында «Ғылыми ізденіске» жол ашылады. Оқушыларды үш топқа: саясаткерлер реформалардың жағымды-жағымсыз жағын қарастырса, әлеуметтанушылар Қазақстанның сол кезеңдегі әлеуметтік дамуын және экономисттер Қазақстанның экономикалық даму деңгейінің оң және теріс жақтарын анықтайды. Нәтижесінде, зерттеу жүргізе отырып, оқушыларда фактымен дәлеледеу, пікір алмаса білу, салыстыру, қорытынды жасау, өз ойларын жеткізе біліп, көзқарастарында тұру қабілеттерін қалыптастырады [2, 36-б].

Ғылыми-зерттеу жұмысымен айналысатын дарынды оқушыларды қалыптастыру үшін, жұмыстың мақсаты мен міндетін айқындап, оқушының ерекше қабілетін ашу жолдарына бағыт жасау керек. Қытай философы Конфуций «Маған айтсаң- мен ұмытып қаламын, маған көрсетсең-менің есімде қалады, өзіме жасатсаң- мен түсінемін» деген екен. Ғылыми-зерттеушілікпен

айналысқан оқушы қолмен ұстап, көзбен көріп, зерттеп, зерделеп ақпаратты толық қабылдайды.

«Қазақстан тарихы» пәні мазмұнына «Өлкетану» материалдары кіріктіріліп оқытылады. Өлкетану мәдени және ұлттық сәйкестікті дамыту мен сақтаудың маңызды міндетін орындайды. Өлкетанулық білім жаңа буынды аймақтың мәдени құндылықтарымен қамтамасыз етіп отыратын әлеуметтік-мәдени ақпарат көзінің бірі. Бұл жеке тұлғаның мәдениетін, зерттеу дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

«Өлкетану» курсында: «Өңірдің тарихи тұлғалары: билер, батырлар, ақындар», «Туған өлкенің аңыз-ертегілері» тақырыптарын оқытады. Осы тақырыптарды қамти отырып, оқушыға ғылыми-зерттеу жұмысын ұсынуға болады. Ендігі кезекте ұстаздық қызметімнің әр жылдарында ғылыми жоба жұмысы бойынша жеткен жетістіктердің біразына тоқталсам: ҚР ОҚ ШҒА 51-шы ғылыми –практикалық конференциясы шеңберінде өткен 1-ші деңгейлі аймақтық ғылыми –зерттеу жұмыстары байқауында, өлкетану бағыты бойынша ІІІ орын дипломымен Төлеген Ерасыл (6-сынып) оқушым марапатталды. Ғылыми жетекшісі ретінде бағыт бағдар берген шәкіртім Шакирова Аружан (6-сынып) жазған «Халық емшісі – Төлеген тәуіп» тақырыбында жазылған шағын ғылыми жоба “Зерде” республикалық конкурсының облыстық кезеңінде жүлделі ІІІ орынға ие болды. Қарағанды облысының білім басқармасы “Сарыарқа дарыны” балаларға қосымша білім беру аймақтық ғылыми –практикалық орталығы ұйымдастырған ғылыми жобалар конкурсы “Өлкетану” секциясында «Күнтактасы қондырғысынөлке тарихы үшін тиімді қолдану» атты макет жобасын қорғаған Болатбекқызы Талшын (9”а” сынып) ІІ орынға ие болды.

Сонымен бірге, «Балқаш қалалық тарихи- өлкетану музейі»імен де тығыз байланыс жасай отырып, осы мекеме тарапынан ұйымдастырылатын түрлі зерттеу жұмыстарына қатысты іс шараларына оқушыларымды үнемі қатыстырып отырамын. Соның айғағы қалалық “Мұражайға виртуалды саяхат” байқауына өз видеоролигін ұсынған Омарова А (11 сынып) “Алғыс хатпен” марапатталса, “Жас шежіреші -2021” қалалық байқауында мектеп командасы ІІ орынды иеленді. Команда мүшелері «Өлкенің тарихи ескерткіштеріне» зерттеу жүргізіп, ғылыми ақпараттар жинады. Ескерткіштер әр өлкенің тарихы мен өткеніне сыр шертер халықтың ұлттық байлығы, сол өлкенің ертеңі мен бүгінін саралайтын, осы арқылы келешек ұрпаққа берер тәрбиесі мол.

Тарих сабағындағы ғылыми-зерттеу дағдысын бірін-бірі толықтыратын екі тұрғыдан қарастырған жөн: жоба әдісі ретінде және мектеп оқушыларының оқу-тәрбие жұмысының көптеген түрлері жететін деңгей ретінде [3, 24-6].

Қорыта келгенде, бүгінгі таңда кез- келген білікті ұстаздың жұмысын ғылыми-зерттеусіз елестету мүмкін емес. Бұл нағыз педогогикалық процессті, оның кедергілерін, қарсылықтарын, перспективасын көруге және оқыту мен тәрбиелеудің тиімді жолдарын, өз жұмысының нәтижесін объективті бағалауға мүмкіндік береді. Балаларға өз бетімен зерттеуге мүмкіндік туғызған сайын,

одан әрі жақсы оқи түседі. Оқыта отырып тәрбиелеу-қазіргі заман мұғалімінен талап етілетін басты мәселе.

Әдебиеттер тізімі

1. Жексенбаева Ү.Б., Игенбаева Б.Қ., Ниязова Г.Б. Оқушылардың зерттеушілік оқытудың технологиясы. Астана. 2016ж-48 б.
2. Акбарова А. Тарих пәніне деген қызығушылықты арттыру. Қазақ тарихы, ғылыми-әдістемелік журнал. № 12, 2016 ж.-36 б.
3. Кабимолдина А.К. «Білім алушылардың ғылыми ізденіс дағдыларын жетілдіру арқылы кәсіби шеберлігін қалыптастыру»-Әдістемелік баяндама. 2017ж-24 б.

ЖАС ҰРПАҚҚА ҮЛГІ БОЛАР ТҰЛҒАЛАР

Жалбырова Айнур Даулетжановна

*«Озат» ақпараттық технологиялар» мамандандырылған мектеп-лицейі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қарағанды облысы, Теміртау қаласы*

Қазіргі таңда білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі - бұл балаларды өмірге ерте дайындау, өмірде өз орнын алуға қабілетті, дербес, табысты және сенімді тұлғалардың өсуіне көмектесу. Танымал тұлғалармен кездесулер ұйымдастыра отырып, біз оқушылардың өмірге және болашаққа деген дұрыс көзқарасын қалыптастырамыз. Біз оқушылардың ең әуелі қызығушылығын аңықтап, дұрыс бағыт-бағдар беруіміз керек. Сонда ғана олар ерте жастан мамандығын таңдап, үлкен өмірге икемделеді.

Сегодня одна из основных задач системы образования - это ранняя подготовка детей к жизни, помощь в росте самостоятельных, успешных и уверенных в себе личностей, способных занять свое место в жизни. Организовывая встречи с известными личностями, мы формируем у учащихся правильное отношение к жизни и будущему. Мы должны, прежде всего, выявить интерес учащихся и дать правильное направление. Только тогда они с раннего возраста выбирают профессию и настраиваются на большую жизнь.

2019 – 2020 оқу жылында Қарағанды облысының білім беру ұйымдарында «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру аясында «Өнегелі өмір» атты жоба бастау алған болатын [1, 1-б.]. Аталмыш жобаның басты мақсаты – Қарағанды жерінің дамуына зор үлес қосып жүрген, елі мен жеріне еңбегі сіңген жерлестерімізбен кездесу ұйымдастыру. Кездесулер ұйымдастыру арқылы өскелең жас ұрпақты табысты тұлғалар бейнесімен тәрбиелеу арқылы оқушылардың бойында патриоттық сана – сезімді, ұлттық құндылықтарды қалыптастыру. Құндылықтар мен адамгершілік бағдарлар және патриотизм өзара байланыса отырып, ұлттық идеяны қалыптастырады. Осыған байланысты

патриотизм ұлттық мемлекет стратегиясының бөлігі ретінде қарастырылады және оның негіздері өзінің кіші Отанына, атамекені – туған жеріне деген махаббатпен қаланады. «Өнегелі өмір» жобасына қатысушылар тізіміне Қарағанды облысынан шыққан танымал ақындар, жазушылар, ғалымдар, педагогикалық еңбек ардагерлері, ұлағатты ұстаздар мен кәсіпкерлердің 100-ден аса есім енгізілді.

Осы жобаны жүзеге асыру мақсатында менің жеке іс-тәжірибеме сүйенетін болсақ, «Өнегелі өмір» жобасы аясында осы уақыт аралығында біршама кездесулер мектеп қабырғасында, мектептен тыс жерде және онлайн форматта ұйымдастырылды.

Бастама алған игі іске, атап айтар болсақ «Өнегелі өмір» жобасына мектеп ұжымы мен оқушылары белсене қатысты. Өзінің жеткен жетістігімен халық арасына танылып, есімі ел аузында жүрген біршама табысты тұлғалармен кездесу кештері ұйымдастырылды. Ондағы біздің мақсатымыз: «Асулардан асады жастар әлі, зор болашақ бүгіннен басталады!» деген ұранды ұстанған 7-11 сыныпта оқитын білім алушыларымызды құнды пікір алысуға, болашақ мамандығын таңдауда жүйелі көзқарас қалыптастыруға, тиянақты да, саналы білім алуға ұмтылысын оятуда дұрыс бағыт беру.

Осы мақсатқа жету жолында ұйымдастырылған ең алғашқы кездесуіміздің қонағы Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген әртісі, әнші-композитор Марат Бекишев болды. Кездесу барысында табысты тұлға өзінің шығармашылық жұмысының қыр-сырына тоқталып, жас таланттарды қолдау және табысқа қол жеткізу кілті жайында сөз қозғады. Оқушыларымыз әншінің әндерін орындаушының өзімен қосыла шырқады, оның ішінде туған қаламыз Қарағанды жайлы әндері әрқайсысының жүрегінен ерекше орын алды. Оқушылар тарапынан келген қонағымызға көптеген сауалдар қойылды. «Қарағанды жайлы ән жазғанда қаланы аралап жүресіз бе, жоқ әлде үйде жатып та жаза бересіз бе? деген сауалға ол «Туған қалам жайлы әнді мен Африкада жүріп те жаза беремін» деп қалжыңдап, кешке қатысушыларды бір күлдіріп алды [2, 7-б.].

Келесі кезекте кездесу жетістікке жетіп, өз кәсіптерін дөңгелетіп әкеткен табысты тұлғалардың бірі Қарағанды облыстық «Кәсіпкерлердің еуразиялық қауымдастығының» төрағасы Алдоңғаров Жомарт Толшевичпен өтті. Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы – бұл бизнес пен биліктің тиімді серіктестігі негізінде кәсіпкерлікті дамыту үшін жағымды жағдайларды қалыптастыру мақсатымен құрылған коммерциялық емес, өздігінен басқарылатын ұйым екендігін айта келіп, кәсіпкерлік белсенділік пен кәсіпкерлік қызметі, кәсіпкерлікті қолдау және дамыту, отандық өндіріске қолдау көрсету және ұйымдардың сатып алуларында жергілікті құрамның үлесін арттыру, инвестицияларды тарту және экономиканы әртараптандыру жолында жүргізілген тер төкті еңбектің арқасында бүгінгі күні көпке танымал азаматқа айналғанын дәлелді және дәйектер келтіре отырып әңгімеледі. Оқушылар тарапынан Қазақстандағы шағын және орта бизнестің дамуы жайлы бірнеше сауал қойылды. Солардың арасынан «Қазақстан бизнесіне бәсекеге

қабілетті болуға не кедергі?» деген мазмұндағы сұрақ кеш қонағы үшін ең өзектісі болды.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы іс-шараларының республикалық тізбесіне енгізілген «Жетістік формуласы» кітапханалық жоба аясында «SARYARQA» телеарнасында телевизиялық түсірілім өтті. Диалог алаңында «Дарынды бала» балалардың көшбасшылығын дамыту орталығының құрылтайшысы, «Алтын алқа» төс белгісінің иегері, Қарағанды облысының іскер әйелдер кеңесінің мүшесі Айнагүл Хамитова қаланың бірнеше мектебінен жиналған оқушылармен кездесті. Әңгіме барысы «Айнагүл Қайырбекқызы, сізге мынадай әдемі есімді кім қойды?» деген сауалдан басталды. Айнагүл Қайырбекқызы өзінің атын анасы қойғанын, анасының орны бөлек және оның бейнесі үнемі жүрегінде екенін айтты. Диалогтық алаң қатысушыларына Айнагүл Қайырбекқызы «Өзіңізге ұнайтын, жүрегіңіз қалайтын мамандыққа бару маңызды. Бастысы – өзіңіздің жүрегіңізді тыңдаңыз, сонда сізден керемет маман иесі шығады» деген келеңді кеңес берді. Отбасы туралы әңгіме әрі қарай кәсіпкерлік қызмет саласына өтті.

Білім алушылардың есінде қалар тағы бір тамаша кездесу қонағы – Қарағанды қалалық мәслихатының хатшысы Құдайберген Бексұлтанов Құдайбергенұлы болды. Ел игілігі мен мемлекет мүддесі үшін еңбек етіп жүрген Құдайберген аға кездесу барысында жастарға бір сарынды дәріс оқымай, оларды ашық диалог, еркін пікір алмасуға шақырды. Аудиторияға сұрақ қоя отырып, жастардың көзқарасын біліп, өзекті мәселелер бойынша ой өрбітті. Оқушыларымыз Құдайберген Бексұлтановтың өмірі мен еңбек жолынан келтірілген мәліметтерді үлкен қызығушылықпен тыңдады. Білім алушылар бұл достық кездесуді өздерінің қызықты пікірлері мен ұсыныстарын білдіруге, өзі үшін жаңа әрі пайдалы мәлімет алуға мүмкіндік беретін алаңшаға айналдырды. Құдайберген Бексұлтанов қойылған сұрақтардың барлығына жауап беріп, өзінің өмірлік тәжірибесімен бөлісті. Табысты тұлға өршіл, намысты, биік рухты, білімді, саналы ұрпақ өсіріп жатқанымызға сенімділік танытып, жастарды жалқаулықтан алшақ болуға, мықты біліммен қарулануға және еліміздің көркеюі жолында лайықты үлес қосу ісіне аянбай күш-жігер салуға шақырды. Жүзі жарқын, жайдары мінезді жанның жүздесуінен жастарымыз қанаттанып қайтты.

Елеулі кездесулердің бірі Қасым Аманжоловтың 110 жылдық мерейтойына орай ашылған мұражай-үйінде өтті. Қасым мұражай-үйінде оқушылар ақынның сирек кездесетін қолжазбалары, оның кітаптары, жеке заттары мен фотосуреттерін тамашалады. Оқушыларымыз Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ филология ғылымдарының кандидаты, доцент, айтыскер ақын Айтбай Ботпайұлы Жұмағұловтан сұхбат алды. Оқушылар ақынға өздерін қызықтырған әдебиет саласына қатысты түрлі сауалдар қойып, мағыналы жауап алды. Оқушылар ұлы ақын Қасым Аманжолов жайында біршама пікір алмасып, пайдалы әрі тың мәліметтермен танысты. Кездесу соңында Айтбай Ботпайұлы мектебіміздің кітапхана қорына Қасым Аманжоловтың кітаптар жинағын сыйлады.

Сонымен қатар, Қарағанды қаласы Гоголь атындағы әмбебап ғылыми-кітапханасында "Қасымның игі ісін жалғастырушы-ізгі ұрпақ" тақырыбында Қасым журналының бас редакторы, Қазақстан жазушылар одағының мүшесі, Қасымтанушы Серік Сағынтайұлымен кездесу өтті. Кездесу барысында оқушылар қонаққа сұрақтарын қойып, өздерін қызықтыратын сауалдарға жауап алды. Мектеп оқушылары Қасым Аманжоловтың өлеңдерін жатқа оқып, сұрақтар арқылы, өздерінің ойларымен бөлісті. Бұл сыр-сұхбат оқушылар үшін маңызы зор, тағылымды іс шара болды.

Еліміздің бүгінгі жастары – ертеңгі ел болашағы болып табылады. Сол себепті, мектепті аяқтағалы отырған жас түлектер де бірден қандай мамандықты таңдайтынын айта алмайды. Мамандық иесі болып шығу үшін жоғарғы оқу орының дипломын алу аздық етеді. Ол үшін әрбір түлектің бойында қабілет пен іскерлік, ізденімпаздық пен талапкершілік қасиеттері болуы керек. Сондықтан мектепте ерте жастан мамандыққа баулу, табысқа жеткен тұлғалардың көмегімен бағыт-бағдар беру жобаның өзектілігі болып табылады [3, 2-б.]. Бүгінгі күні аталмыш жоба өз нәтижелігін көрсетуде. Қала бойынша әрбір мектепте түрлі іс-шаралар қатары ұйымдастырылуда.

Халқымыздың сый-құрметіне бөленіп, өскелең ұрпаққа дұрыс жол көрсете білетін абзал азаматтарымызға біз де амандық тілеп, жарқын күндерде кемел келешекке қарыштап адымдай түсуіне тілектестік білдіреміз!

Әдебиеттер тізімі:

1. «Ізденіс» облыстық педагогикалық газеті, 14.05.2020 ж. №9 (175) [1, 1-б.].
2. «Ізденіс» облыстық педагогикалық газеті, 14.05.2020 ж. №9 (175) [2, 7-б.].
3. «Қарағанды қаласының білім бөлімі» ММ-нің «Өнегелі өмір» жобасын ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқаулық, 26.08.2019 ж., №1 хаттамасымен бекітілген [3, 2-б.].

МЕНИҢ КӘСІБИ ТАҢДАУЫМ

Жаманбаева Айгерім Асылбекқызы

КМҚК «Айгерім»бөбекжайы», Қарағанды қаласы

Аңдатпа. Бала жеке тұлғасының бәсекелестік қабілетін, өзінің қалауына сай белгілі бір еңбек әрекетіне дайындық білімділігін қалыптастыру.

Балалардың түрлі еңбек жағдайына араласуға деген тәрбиелік ұмтылысын қалыптастыру. Балалардың шығармашылық, сауаттылық белсенділігін дамыту. Балаларға алдағы уақытта заман талабына сай дұрыс мамандық алу үшін бағыт-бағдар беру. Әр мамандықтың қызығы мен қиындығы болатындығын жете ұғындыру.

Аннотация. Формирование соревновательных способностей личности ребенка, умения готовиться к определенной трудовой деятельности в соответствии со своими предпочтениями. Формирование у детей воспитательного стремления к вмешательству в различные условия труда. Развитие творческой, грамотной активности детей. Дать детям направление, чтобы в дальнейшем получить нужную профессию в соответствии с современными требованиями. Понимать, что в каждой профессии есть свои сложности и трудности.

Қазіргі әлемде кәсіптік өзін-өзі анықтау, кәсіпті саналы түрде таңдау адамның болашақ мансабының негізі болып табылады.

Жалпы білім беретін және балабақша өңірлердегі мекемелер кәсіптік бағдар—бұл жеке тұлғаның кәсіби өзін-өзі анықтауына, өзіне және бүкіл қоғамға өзінің ерекше қабілеттерін үлкен пайдамен қолдана алатын нағыз кәсіпқойды қалыптастыруға ықпал ететін шаралар жүйесі. Көбінесе Мамандық таңдау мәселесі үлкен жасөспірімді қызықтырады, ол мамандықты, оны игеруі керек оқу орнын таңдау уақыты келгенде. Бірақ кәсіби өзін-өзі анықтаудың басталуы жасөспірімдік шақтан бұрын кәсіптер әлемі туралы идеялардың ерте сатысында басталуы керек. Балабақша жүйесінде кәсіптік бағдар беру жұмысы негізгі кезең болып саналады.

Бұл кезеңнің мақсаты - мектепке дейінгі баланың еңбекке деген сүйіспеншілігі мен адал қарым-қатынасын қалыптастыру, адамның және жалпы қоғамның өміріндегі еңбектің маңыздылығын түсіну, көптеген мамандықтар әлеміне деген қызығушылықты дамыту.

Мектеп жасына дейінгі баланың алдында мамандық таңдау мәселесі әлі жоқ. Бірақ бұл жас алдын-ала шекара болып саналады, бұл қызығушылықты қалыптастыру және кәсіби өзін-өзі анықтауға деген қызығушылықты тәрбиелеу негізі деп аталады. Балалар өздерінің оқу құралдарының оқылған әңгімелер немесе өткізілген тақырыптар, кәсіптер әлемімен алғашқы танысуды алады.

Ұйымдастырылған қызмет — бұл білім беру процесінің негізгі ұйымдастырушылық формасы, ал кәсіптік бағдар оның құрамдас бөлігі болып табылады.

Кәсіптік білім беру кәсіптік бағдар беру жұмысының барлық маңызды аспектілерінің бірі болып табылады.

Ұйымдастырылған қызметте кәсібибілім беру әңгімелесу, әңгімелеу, ситуациялықкөндірістікміндеттер, әдебиеткөздердіпайдалануарқылыжүзегеасырылады. Мысалы, көркемәдебиетҰҚ — да тәрбиешілер, кітапханашысияқтымамандықтарментаныстырады, авторлардыңшығармаларыныңалуантүрлілігіарқылыбалаларбалықшымамандық

ытуралыбіледі ("Балықшы мен балықтуралыертегі"), "сықырлағанмақал – мәтелдер" шығармасындашығармашылықмамандықпентанысады-композитор, музыкант. ҚоршағанәлемҰҚ – да балаларпоштақызметкерлерінің (пошта операторы, сұрыптаушы, пошташы), ауылшаруашылығы, өнеркәсіп, көлік, саудамамандарынтаниды. Еңбек іс - әрекетіндежәнеұзартылғанкүнүйірмелеріндегісабақтардамұғаліменбекқорлыққа , зейінділікке, дәлдіккежәне т. б. тәрбиелейді.

Баланыңересекөмірдемамандықтаңдауынамағыналытүрдекелуіүшін оны көптегенмамандықтармен, атапайтқандаолардыңжақынортасынанбастап, яғниата-аналары, ата-әжелері, аталары, яғнижақсыбілетінадамдар, олардыңқызметі, Еңбекжемістерікүнсайынбайқалуымүмкін.

Балабақшадакәсіптікбағдар беру жұмысыныңбірнешеанықталғантүрлері бар, оларғамыналаржатады:

1. «Мамандықты тап» ойындары. Бұл: «әріппенжазылғанмамандық», «Жұмыстакімпайдаланады?»(аталғанқұралдынемесематериалды, мысалы, балтанемесебояудықолданатынмамандықтардыдауыстау), «қауымдастық "(кәсіптіңиісі (түсі) қандай?, Жұмыс адамдар мен қарым-қатынасқа байланыстыма?»)»

2.Әр түрлі мамандықтағы адамдармен кездесу;

3.Әр түрлі өндірістерге экскурсиялар;

5. Мамандық бұрышы

6. Конкурстар, шығармалар, жобаларды қорғау.

Бастапқы кезеңде кәсіби бағдарлау жұмысының сауатты және дұрыс құрылған жүйесі балалардың санасында еңбек әлемі мен кәсіптер туралы әртүрлі идеяларды қалыптастыруға ықпал етеді, олардың жүктелген еңбек нәтижелеріне деген құрмет сезімін қалыптастырады, сондай-ақ мамандардың жалпы қоғамның өмірі мен дамуы үшін еңбегінің маңыздылығы мен маңыздылығын түсінеді.

Мамандықтар туралы білімдерін кеңейте отырып, оқушылар өздерінің ішкі әлемін концерттік нөмірлерде, жобаларда білдіреді, әртүрлі көрмелерде өз мүмкіндіктерін іске асырады және танымдық экскурсияларда осы алуан түрлі Мамандықтар әлемін таниды.

Қорытындылай келе, барлық балаларда кәсіби бағдар беру жұмысының және шығармашылық қабілеттерін дамытудың және қолдаудың маңызды жолдары-бұл әр оқушының жеке басын терең білуді ескере отырып, шығармашылыққа деген қажеттіліктер мен қызығушылықтарды дамыту үшін арнайы жағдайлар жасау, оқу және сабақтан тыс жұмыстардың барлық түрлерін қолдану, Шығармашылық құмарлықты мадақтау.

Әдебиеттер тізімі:

1. Исаев И. Ф. балалардыі өмірлік өзін-өзі анықтауы: еңбек, мотивация, дайындық: оқу құралы / и. Ф. Исаев, В. Н. Корманова. Белгород, 2006.

2. Климов Е. А. "мамандықтықалайтандауғаболады" М: ағарту 2004.

3. Прошицкая Е. Н. "мамандықтытаңдаңыз" (Мәтін) Е. Н. Прошицкая-Мәскеу:" ағарту " 1991 ж.

5. Резапкин Г. В. "Мен және менің мамандығым" кәсіби өзін-өзі анықтау бағдарламасы-Мәскеу, 2000

6. Симоненко В. Д. "Балалардың небекке баулу үдерісіндегі кәсіби бағдары" М: ағарту 1996.

ЖАРҚЫН БОЛАШАҚТЫҢ КЕПІЛІ – ЖАНЫҢА ЖАҚЫН КӘСІП ТАҢДАУ

Перизат Серікбаевна Жамшыбаева

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы «Михаил Русаков атындағы мектеп-интернаты» КММ

Аңдатпа. Бұл жұмыс мектептегі кәсіптік бағдар жұмысын мектепте тиімді пайдалануға, оқушылардың қабілетін дұрыс ашуға, мамандығын дұрыс айқындауға арналған жұмыстарды көрсетеді.

Әлемдік білім беру кеңістігіне бағытталған білім берудің негізгі мақсаты білімді меңгеріп қана қоймай, білік пен дағды арқылы дербестік, ізденімпаздылық, дені сау, өзгермелі жағдайда білімді де білікті жасөспірімдерді жан-жақты жеке тұлға ретінде даярлау. Осы мақсаттарды іске асыруда бүгінгі мектеп оқушыларына қойылып отырған мәселелер күн сайын талаптануда. Өйткені келешек қоғамымыздың басты тұлғасы бүгінгі мектеп оқушылары. Сондықтан мектепте берілетін кәсіптік бағдар жұмыстарының бүгінгі күні маңызы зор болып табылады. Жалпы білімнің басты үш міндеті бар олар: баланың өзіндік жалпы дамуын, жан-жақты дүниетанымын қамтамасыз ету және оны болашақ белгілі бір кәсіпке даярлау. Осы үш міндеттің ішінде қоғамдық даму күрделенген сайын баланы жастай алдағы кәсіпке бағдарлай әзірлеу- ең көкейтесті мәселеге айналып отырғаны дәлелденді.

Қазақстанның әлеуметті-экономикалық даму мақсатын жүзеге асыруда кәсіптік білім беретін оқу орындарында бәсекелестікке қабілеті бар болашақ мамандарға әртүрлі өндірістік салаларға даярлау деңгейі білім беру жағдайларымен анықталады. Қазіргі таңда жан-жақты маман даярлау олардың әлеуметтік, кәсіптік, өздік жұмыс жасай алу қабілеттерін дамытумен белгіленеді. Себебі, әлеуметтік сала экономикасын дамыту осы болашақ мамандардан төмендегідей шарттардың орындалуын талап етеді.

- жүйелі ойлауды;
- құқықтық ақпараттық мәдениетті;
- кәсіпкерлік мәдениетті;
- өзін-өзі тануды;
- басқаларға ұсынуды;
- өз қызметін білімді талдауды;
- жаңа білімді;

- нано технологияларды меңгеруді;
- кейбір өндірістік жағдайларда өз бетімен дұрыс шешім қабылдауды;
- бәсекелестікті және өмір талаптарына сай қызмет етуді;
- әр іске жауапкершілікпен қарауды;
- нәтижеге бағытталған істерді жасауды.

Осы бағытта мектебімізде «Жарқын болашақтың кепілі - жаныңа жақын кәсіп таңдау» тақырыбы аясында кәсіптік бағдар беру жұмысы негізінен мына төрт бағыт арқылы жүзеге асады.

Олар: агрономия, экология, эко-агротуризм, ландшафты дизайн.

Агрономия саласы бойынша оқушыларымыз жылыжайда өсімдіктерді күту, баптау, агротехникалық әдіс-тәсілер, тұқым алу, суаруды, экология саласы бойынша эко-журналистерді дайындау, агро-эко туризм саласы бойынша туристік жолсеріктер дайындау жұмыстары, киелі жерлермен, ауылшаруашылығымен таныстыру болып табылады. Сонымен қатар, ландшафты дизайн бағыты – яғни гүлдерге әдемі үйлесімділік дизайн жасау жұмыстарына бағытталады. Бұл бағытта оқушыларымыз мектебіміздің эко-саябағындағы гүл көшеттерін әсемдеу, түрлі гүл егетін ыдыстар жасау жұмыстарымен айналысады.

Оқушыларымыз жетекшілерімен бірге мектебімізде орналасқан жылыжайды оқу жылы барысында күтіп, баптап, одан шыққан өнімді саудаға айналдыруға әуестенеді, бизнес жоспар, шағын және орта кәсіппен айналысу кәсібіне машықтанады. Оқушылардың кәсіптік қызығушылығы мен бейімділігін, қабілеттілігін қалыптастыру және дамыту мақсатына құрылған жұмыстар кеңінен жүргізіледі.

Аталмыш бағыт аясындағы жұмыстар арқылы оқушыларымыз өздерінің таңдаған болашақ мамандықтары туралы нақты білім, ақпарат алуға үлкен мүмкіндік туады.

Мектебіміз 2018 жылдан бастап Қарағанды экономикалық университетімен, 2021 жылдан бастап Астана қаласындағы аграрлық университетімен меморандумға қол қойылған болатын. Осы жылдар аясында оқу орындарымен бірлесе жұмыс жасап келеді. Оқушыларымыз аталмыш оқу орындарына экскурсиялар жасап, түрлі байқауларға да қатысып отырады.

Атап айтар болсақ, агрономия саласында мектебіміздің биылғы түлегі Астана қаласындағы аграрлық ЖОО түссе, тағы бір түлегіміз «туристік агент» мамандығын таңдады, әрине бұл- жұмысымыздың нәтижесін айқын көрсете білді деп түсінеміз.

Сондай-ақ педагогика саласында да өз түлектеріміз «мұғалім» мамандығын тәмамдап, мектебімізде осы саланың маманы болып қызмет атқаруда. Жыл сайынғы әрбір жаңа маманның бірі- өз оқушыларымыз болып табылғаны да біз үшін үлкен жетістіктің бірі.

Қорыта айтқанда, кәсіби даярлықта әрбір кәсіптік оқу пәнінің білім мазмұны мен әдістемелік жүйесі негізінде жеке тұлғаға қойылатын кәсіби деңгейін, нәтижеге бағытталған сауаттылық шешімін табу керек. Өйткені кәсіби даярлықта педагогке қажетті кәсіби құзыреттіліктерді толыққанды

меңгерген оқытушы, оқушыны оқытуда, білім алу нәтижесіндегі құзыреттіліктерді сапалы меңгерте алатыны сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.<http://bigox.kz/zhalpy-bilim-beretin-mektepterde-kasibi-bagdar-beru-zhumystarynyn-bagyt-bagdary/>

2.Кәсіби мамандар жоғары сұраныста. А.Қ.Аймағамбетов. «Білімді ел», 5 сәуір 2022 жыл, №13 (315)

3.Жалпы білім беретін мектепте кәсіптік бағдар беру жұмыстарының ерекшеліктері. Айтжанова Р.М.,Алибекова М.Д.
rusnauka.com/5_SWMN_2016/Pedagogica/2_207068.doc.htm

МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Жанабаева Нуржамал Тогызбаевна

Қарағанды облысы, Қарағанды қаласы КМҚК «Айгерім» бөбекжайы

Бала тәрбиесінің негізгі мақсаты – дені сау, ұлттық санасы жоғары, рухани ойлау дәрежесі биік , білімді азаматты тәрбиелеу. Бала жас терек сияқты, қалай тәрбиелесең сол бағытқа қарай беттейді яғни, есейгенде сол алған тәрбиесі өміріне негіз болады.Ата-ана мен педагог, бала үштік одақ құра отырып бала қауіпсіздігін сақтауды ең бірінші орынға қою керек.Балаларға деген қамқорлық әрдайым ересектердің назарында болуы тиіс. Кез келген төтенше жағдай кезінде балалардың денсаулығы мен өмірін қорғау – ең бір ізгі және маңызды міндеттердің бірі. Балалар ерекше қорғауға мұқтаж және олар қауіпке неғұрлым жиі ұшырайды. Сондықтан ересектердің қауіпті деген жағдайларда балаларды қорғау туралы білімдері болуы және оған балаларды үйретулері тиіс. Балаларды мектеп жасынан бастап ең қарапайым және ойын түрінде өмірлік іс әрекет қауіпсіздігінің негіздеріне үйрету қажет.Мектепке дейінгі балалық шақ – баланың психикалық дамуының бірінші сатысы, оны қоғам өміріне қатысуға дайындау, мектеп жасына дейінгі балаларды жан-жақты дамыту жүзеге асырылады, ойын – іс-қимылдардың негізгі түрі болып табылады.Ойында бала өмірден алған әсерлерін сол қалпында қайталамайды, ол оларды көріністі оқиғаларға деген өзінің арақатынасын пайдалана отырып, шығармашылық тұрғыдан өңдейді.Ойын іс-қимылдарын қалыптастыруға педагогикалық әсердің әдістерін таңдау кезінде балалардың жас ерекшеліктері, олардың психикалық дамуы, қабілеттері мен әр баланың жеке қасиеттері ескерілуі тиіс.Сонымен қатар балаға қауіп түрлерін сипаттай отырып,егер бөтен адам үйге келсе, бейтаныс адамдармен тілдеспеу керектігін ескеру.

Әдеби шығармалар мен ертегілерді мысалға ала отырып,балаларға қауіптің үйде де кездесетінін, сондықтан бейтаныс адамдарды, тіпті олардың дауысы жұмсақ болса да немесе өзін ата-анасының танысымын деп таныстырса да,

оларға есікті ашпау керектігін түсіндіру қажет. Халық ертегілері: «Қасқыр және жеті лақ», Түлкі, қоян және әтеш». Яғни, көркем келбет пен ақ көңілдің сәйкес келмеуі туралы – жақсы киінген мейірімді күлімсіреген адамдардың ниеттері үнемі таза бола бермейтінін балалардың санасына жеткізу керек. Тағы да мысал ретінде А. С. Пушкиннің «Жансыз ханшайым және жеті батыр туралы ертегісі» – «мейірімді» кемпір ханшайымға уланған алма береді, С. Я. Маршактың «Ақымақ тышқан туралы ертегісі» – сүйкімді мысық тышқанды жеп қояды. Күйемен ластанған шоқпыт киім киген Ш. Пероның «Күлше қызы», – жүрегі мейірімге толы қыз. С. Т. Аксаковтың «Алқызыл гүл» шығармасында – құбыжық ханзада болып шықты.

Дәл сол сияқты тағыда кездесетін жайт ол балаларды қоршаған ортаның ластануы проблемасымен таныстыру қажет (өзен, көлдерден су ішпеу, қар жемеу және т. б.). Оның салдары жақсылыққа әкелмейтінін ескертіп, оқу іс әрекеті барысында ертегілер арқылы жағдаяттарды түсіндіру: «Аленушка апасы мен Иванушка інісі» халық ертегісі – «шалшықта су ішпе, лаққа айналасың». Суреттерді қолдану арқылы, улы өсімдіктер туралы әңгімелеп беру. Жануарлармен байланысу жарақатқа, қабуға, шағуға әкелуі мүмкін. Соған байланысты ертегілер: «Қызыл телпек», «Ақшақар және түлкі», «Жақсылықты өрескел бағаламаушылық», «Бауырсақ», Л. Толстойдың «Екі жолдас» әңгімесі – жануарларға тамақ беруге, күтім жасауға болады, бірақ оларға тиісуге (сипауға, айналуға, олармен ойнауға) болмайды. Әр жануардың өз мінезі бар, оның үстіне ол аурушаң болуы да мүмкін. Балаларға, үйде олардың пайдалануына мүлде тыйым салынатын заттардың: сіріңке, газ, электр розеткалары және құралдары, дәрілер, шылымдар, кесетін және тесетін құралдар бар екенін түсіндіріңіздер. С. Маршактың шығармасы «Мысықтың үйі» – бөлмеде оттың ерекше қауіпті екенін айту. Сол арқылы қауіптің қайдан келетінін ұғындыру. С. Маршак – «Өрт», «Белгісіз батыр туралы әңгіме». Балалар желкөздері, терезелері, балконға шығатын есіктері ашық бөлмелерде жалғыз қалған кездегі олардың қауіпсіздігі турады ата-аналармен сұхбат өткізу. Чуковскийдің «Телефон» шығармасының мысалында – телефон байланысының маңыздылығы туралы балалармен сұхбат өткізу. Балаларды шұғыл жағдайларда телефонды пайдалануға үйрету. Сонымен қатар бала қала көшелерінде сақ жүру керек екендігін жиі ескерту керек. Барлық топтарда (ортаңғы топтан бастап) ЖҚЕ сабақтарын өткізу (жолақ туралы түсінік, жаяу жүргіншілерге арналған жол белгілері, бағдаршам жұмысы туралы және т. б.). Қорыта келгенде бала қауіпсіздігін сақтау барысында барлық қауіпті ескерген жөн. Мектеп жасына дейінгі ұйымдарда бала қауіпсіздігі аса маңызды көңіл бөлінетін жайт болып табылады. Сондықтан да баланың қауіпсіздігін қалай ұйымдастыруға болады деген сұраққа жауап ретінде мынандай тұжырым жасауға болады деп ойладым. Яғни, бала қоршаған ортамен белсенді танысады, ол айналасындағы барлық затты ұстап көруге ұмтылады тіпті татып көргісі келеді. Мектепке дейінгі балаға барлығы қызық ол барлық көріп тұрған затты ұстап қолына алуға талпынады. Балаға қандай қауіп төніуі мүмкін?: ұсақ заттар (түймелер, дәрілер, кішкене шарлар тәрізді ойыншықтар, шегелер, қаламдар). Өткір бұрыштар

қалың жұмсақ маталармен жабылуы керек. Тамақтанатын ыдыс-аяқтардың шыны сынбаған болуы тиіс. Тағы айта кетер болсақ, сонымен қатар ойыншықтар бүтін әрі сынбаған өткір яғни үшкір қырлы болмауы керек. Осы тұстарды ескеріп, жұмыс жасаған абзал. Бала қауіпсіздігі мәселесінің маңызы зор болғандықтан ата-ана балабақшада қауіпсіздік шараларына деген сенімдеріне селкеу келтірмейтіндей болуы қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Бала өмірінің қауіпсіздігінің маңызы- Massaget.kz
2. Бала қауіпсіздігіне арналған 10 ереже.
3. Ақылды бала -Даниел Сигел, Тина Пейн Брайсон
4. Баланы тәрбиелеме өзінді тәрбиеле -Е.Ертайұлы

ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫҢ НЕГІЗІН ҚАЛАУШЫ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Жантемирова Айнур Болатовна, Сулейменова Айгерим Агыбаевна

*Қарағанды облысының білім басқармасының Қарағанды қаласы білім
бөлімінің «Абай атындағы мектеп-гимназиясы» КММ*

*Қарағанды облысының білім басқармасының «Ақпараттық
технологиялар» ММЛИ*

Аннотация. В статье рассмотрено определение роли урока географии в духовно – нравственном воспитании современного подростка через эстетическое , патриотическое, экологическое воспитание. Подросток через исследовательские проекты, школьный курс предмета географии учится понимать и уважать людей, другую культуру, понимать своё место и роль в жизни и окружающей его природы, формировать такие качества , как чувство к нашей Родине, к её природе, людям, живущим в нем.

Ключевые слова: исследовательские навыки, духовно- нравственное воспитание эмоциональное воспитание, патриотическое воспитание, экологическое воспитание, уроки краеведения. Андатпа. Мақалада қазіргі жасөспірімге эстетикалық, патриоттық, экологиялық тәрбие беру арқылы рухани-адамгершілік тәрбие беруде география сабағының рөлін анықтау қарастырылған. Жасөспірім ғылыми жобалар, мектептегі география курсы арқылы адамдарды, басқа мәдениетті түсінуге және құрметтеуге, өзінің өмірдегі орны мен рөлін және қоршаған табиғатты түсінуге үйренеді, Отанымызға, оның табиғатына деген сезім сияқты қасиеттерді қалыптастырады. Түйін сөздер: мектептегі география сабағы, зерттеу жұмыстары, рухани-адамгершілік тәрбие, патриоттық тәрбие, экологиялық тәрбие, өлкетану сабағы.

Бүгінгі таңда географияда болып жатқан өзгерістер, ең алдымен, оның бұрын аз ескерілген гуманистік рөлінің күшеюімен байланысты. Бұл табиғат

пен қоғам заңдылықтары ұштасатын географиялық ортада геоэкологиялық және әлеуметтік-экономикалық мәселелердің туындауына байланысты. Соңғы жылдары бұл мәселелердің шиеленісуіне қоғамның көптеген рухани құндылықтарды жоғалтуы себеп болып отыр. Ұлттық мәселелер шиеленісе бастады, енжарлық, арсыздық, эгоизм кең етек алды. Осындай жағдайда қоғамды топтастырудың негізі ретінде рухани құндылықтарды жаңғыртудың маңыздылығы айқын.

География пән ретінде жаратылыстану және қоғамдық ғылымдардың негіздерін қамтитын жалғыз пән. Оның зерттеу көлеміне мектеп оқушыларының табиғатқа да, қоғамдық құбылыстарға да эмоционалды-құндылық қатынасын қалыптастыруға негіз болатын табиғи орта, халық және шаруашылық жатады. Географияның бірегейлігі оның қоршаған орта мен ондағы дамып жатқан қоғамның мәселелерін қатар зерттейтіндігінде. Қазақстан тарихы, қазақ тілі мен әдебиеті пәндерімен қатар география - оқушыларда өзіндік өрөсін, қазақтың рухани құндылықтарын қалыптастыратын базалық оқу пәні.

География оқу пәні ретінде жас ұрпақтың рухани-адамгершілік бейнесін қалыптастыруға үлкен гуманистік әлеуеті бар. Мектеп географиясының тұлғаның дамуына қосқан үлесі мыналармен анықталады:

- пәнді оқу әрбір адамның қоршаған ортаны құрметтеуге жеке көзқарасын дамытады, экологиялық мәдениетін қалыптастырады;

- география кейбір экономикалық білімдердің негіздерін аша отырып, белсенді еңбек етуге қабілетті қоғамның саналы мүшесін тәрбиелейді

- географияның коммуникативті қызметі артады, өйткені бұл пәнді білу бүкіл планета тұрғындарының байланыстары үшін, БАҚ-ты түсіну, туризмді дамыту, Жердің әртүрлі бөліктерінің тұрғындары арасында байланыс орнату үшін қажет; - география адамның дүниеге ерекше көзқарасын, тұтас бейнелі танымды жасауға ішкі қатынасын қалыптастырады; - география оқушылардың бойында патриоттық, азаматтық жауапкершілік сезімін оятып, дәстүрлі рухани құндылықтарын қалыптастырады

Жеке тұлғаның өзін-өзі таныту тетіктерін, ғылыми ойлау әдістерін, зерттеу мәдениетінің негіздерін игеру, кәсіби мақсаттарын қалыптастыру Отанына деген махаббат, әлеуметтік ынтымақтастық, азаматтылық, еңбек және шығармашылық сияқты рухани-адамгершілік құндылықтарды арттыруға ықпал етеді. Өткен оқу жылында «Экожас» республикалық байқауында 10 сынып оқушылары Накенов Даниал, Мусаинова Анель, Бапыева Альбина «көлтабандап суару» тақырыбымен бас жүлдіге ие болды. Жобаның мақсаты- жас ұрпақты экологиялық мәселелерді шешуге жұмылдыру. Табиғатты аялап қоршаған ортаның түйіткілді мәселелеріне бейжай қарамауға үндеу. Орталық Қазақстан Қазақстандағы су тапшылығы үнемі байқалатын аймақ. Осы орайда, оқушылар қуаншылықтың алдын алу, әрі ауыл шаруашылығына қажетті сумен қамтамасыз ету мақсатында қар суын пайдаланудың маңыздылығына, яғни тоған салу өзектілігін қозғады. Оқушылар алған білімдерін саналы түрде пайдалана отырып, өз идеяларын әрі қарай жылжытуға мән берді. Қала

маңындағы Көкпекті ауылында жер дамбасын салуға республикалық байқауда иеленген грант қаржысын жұмсап ат салысты. (1 сурет)

8-11 сынып оқушылар арасында О. Жолдасбеков атындағы республикалық ғылыми жобалар байқауында 3 орынға Гарипулаев Адиль иеленді. Бұл зерттеу жұмысының мақсаты: нарықтағы сабын шығаратын өнім өндіруші импорттың басым болуына байланысты отандық тауармен алмастыру мақсатында әртүрлі әдістермен үй жағдайында теріге пайдалы, арзан әрі аллергия тудырмайтын экологиялық таза өнім өндіру. Зерттеу нәтижесінде қолдан сабын қайнатуды, оған қажетті құрамын және үй жағдайында дайындау әдістерін үйрендік.

Зерттеу қызметіме жоғарғы сыныптармен тағы бір атқарған ісіміз, ол STREAM технологиясын қолданып жоба жұмысын жүргізу. STREAM тәсілдерін жүзеге асыру оқушылардың бірнеше пән бойынша білімін және бірнеше пән мұғалімдерінің кеңестерін қолдана отырып жобалар құру арқылы мүмкін болады. Жаратылыстану кафедрасындағы жас мамандар мен тәжірибелі мұғалімдер бірігіп мектеп подвалында биогаз алу тәсілін жүзеге асырдық. Осы жұмыстың нәтижесінде жас мамандар және оқушылар зерттеу жұмысының негізгі құрылымдарымен, оның ұтымдылығы мен өзектілігімен таныса түсті. (2 сурет)

«Жасыл Қазақстан» экологиялық сауаттылық апталығында жаратылыстану кафедра мұғалімдері оқушылармен әртүрлі шаралар дайындап өткізді. 9-10 сыныптар аралығында «Экологиялық мәселені ғаламдық ойла!» күн ұранымен «шығармашылық ойлар жәрмеңкесі» тақырыбында шағын зерттеу жобаларының байқауын өткізілді. Осы орайда өзіміздің тұрғылықты шағын мөлтек ауданындағы қоршаған ортаның проблемасын қозғаған 11 сынып оқушысы Жақсылық Ербол.

- Менің мектебіме барар жолда Гапеев, Рысқұлов көшелерінде қыс бойы түтінің бұрқыратып тұратын көзе түсетін екі қазандықтар бар. Жылу қазандықтары біоіншіден шыққан газдармен атмосфераны жылытады, екіншіден күкірт, азот, көміртек тотықтарын және күл мен уран, мышьяк, бензопирин шығарады. Бұл адам денсаулығына астма, аллергия және ісік ауруларына әкеледі. Мен сіздерді бұл жағдайға ықпалсыз қарамауға шақырамын, өйткені дені сау Сіз, біздің балаларымыз біраз уақыттан соң

ауруға шалдығуымыз әбден заңды. «Қарағанды облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» мемлекеттік мекемесіне, Энергетика министрлігіне біз электронды петиция жаздық, сіздерді де осы сілтемеге кіріп дауыс берулеріңізді сұраймын

Қорытындылай келе, патриоттық және рухани-адамгершілік көзқарастар өз елі, оның өткені мен бүгіні туралы терең және жан-жақты білім негізінде қалыптасатынын атап өткім келеді. Әсіресе, оқушыларды біздің еліміздің, сондай-ақ өңірдің табиғи ерекшеліктерімен таныстырудың маңызы зор. Географиялық білім өз елінің және жерінің, адамзаттың ортақ үйінің де құлшынысты иесін тәрбиелеудің сенімді негізі болып табылады. Сондықтан бұл ғылымның рухани-адамгершілік тәрбиесіндегі маңызы өте зор. Мен, өз Отанын білетін, сүйетін бүгінгі оқушылар оны болашақта бай әрі тартымды ете алатынына сенімдімін.

Әдебиеттер:

1. Бөлесев Қ., Бөлесев Л.Қ. Мұғалім және ұлттық тәрбие. – Алматы: Нұрлы Әлем, 2000. -116
2. Бөлесев Қ. Болашақ мұғалімдерді оқушыларға ұлттық тәрбие беруге кәсіби дайындау. – Алматы: Нұрлы Әлем, 2004. – 304 б.
3. Толыбаев Қ. Бабадан қалған бар байлық. – Алматы: Қазақстан, 2000. – 256 б.

КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ ЖҰМЫСЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ БОЛАШАҚ МАНСАБЫН АРТТЫРУ

Жанузакова Сауле Айғалиевна

*Алматы облысы Жамбыл ауданы «Қайназар ауылындағы №1 орта мектеп
бастауыш мектебімен» коммуналдық мемлекеттік мекемесі.*

Андатпа. Қазақстандық қоғамның қазіргі даму жағдайында мектеп оқушыларының кәсіби бағдары өзекті мәселелердің біріне айналып отырғандығы жайлы айта отырып, Қазақстанда білім беру жүйесінде кәсіптік бағдар беру жұмысы, мектеп оқушыларына кәсіби бағдар берудің өзектілігі, мамандықтар бойынша үйірме, педагогикалық сынып жұмыстарын ұйымдастыру, бүгінгі күнгі мейілінше сұранысқа ие мамандықтарға мектеп оқушыларын бағдарлауды түсіндіру, кәсіби диагностикалар жүргізу, жастар болашақ мамандығын дұрыс тандай біле ме? Осы ой төңірегінде біраз тоқталып өткен. Сонымен қатар мектепте жүргізілген жоспарлы іс-шаралар, соның ішінде өзінің жоғарғы сыныптар арасында өткізген топтық жұмысы бойынша атқарылған жұмыстарға тоқталған.

Аннотация. Говоря о том, что профориентация школьников становится одним из наиболее актуальных вопросов современного развития казахстанского общества. Работа, актуальность, организация школьных мероприятий в

направлений выбора ориентаций учащихся востребованных профессий. Диагностика профориентаций дает положительный вывод в выборе будущей профессий. На вопрос: Правильно ли выбрал профессию? показывают результаты групповой работы среди старшеклассников проведенные в школе.

"Мамандықтың бәрі жақсы-тек таңдай алсаң болғаны" Алайда, заман талабын ескерген де жөн. Әрбір он жыл сайын әлемде тың жаңа мамандықтар пайда болады. 21-ғасырда жаңа мамандықтардың пайда болуы жаппай жұмыссыздықпен, бос орындардың тапшылығымен, жаңа технологиялардың қарқынды дамуымен және де жаһандық компьютерлендірумен тікелей байланысты. Осы орайда қазақстандық қоғамның қазіргі даму жағдайында мектеп оқушыларының кәсіби бағдары өзекті мәселелердің біріне айналды.

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «29) кәсіптік бағдар - білім алушының кәсіптік қызығушылықтарына, жеке қабілеттері мен психикалық-физиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және кәсіптік мүмкіндіктер саласында, мамандық пен оқитын орнын еркін және саналы таңдау құқықтарын іске асыруына ақпараттар мен консультациялық көмек беру» («Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы. 19.04.2019 өзгертілген.)-делінген екен.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 24 шілдедегі № 460 қаулысымен бекітілген «Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 – 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында»: «Жалпы білім беретін мектептерде оқушылар ерте кәсіби бағдарлау мақсатында кәсіби бағдарлау кабинеттері ашылатын болады. Оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтау процесіне жұмыс берушілер мен ата-аналар белсенді қатысады. Орта білімнің маңызды бөлігі 7 және 10-сыныптардың әр оқушысын жыл сайын кәсіптік диагностикалау және еңбек нарығында қажетті мамандықтарға бағдарлау болуы қажет» (ҚР Үкіметінің Қаулысы //Электронды ресурс <https://egov.kz/cms/ru/law/list/P1800000460>),- деп мектеп оқушыларына кәсіби бағдар берудің өзектілігі нақты айқындалған.

Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының (ҚР Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына 4-қосымша) 2-тарауының 7-ші және 9-шы тармақтарында мектеп оқушыларының кәсіби бағдарын қалыптастыруға басты назар аударылған.

Жастар болашақ мамандығын дұрыс таңдай біле ме? Әрбір адамның болашағы таңдаған мамандығына да байланысты екені анық. Сол себепті мамандық таңдау оңай емес. Шыны керек, кейбір жастарымыз жақсы маман иесі болсам деп ойлай бермейді. Әйтеуір, бір мамандықты таңдай салып, диплом алып шықсам болды дейді. Сонда саны көп, сапасы жоқ дипломнан не пайда? «Түйір нан – тамшы тер» демекші, жақсы маман иесі болу үшін көп ізденіс, оқу, білім алу, ең бастысы мамандыққа деген сүйіспеншілік қажет.

Мектеп бітіретін 9-11 сынып оқушыларын «Қандай мамандықты таңдаймын» немесе «таңдаған мамандығыма қалай қол жеткіземін» деген ойлар

мазалайтыны анық.Бұл әрине үлкен өмірге қадам басардағы ең жауапты сәттердің бірі. Мектептегі кәсіпті бағдар беру жұмысының негізгі міндеттері.

-Оқушыларды көпшілік мамандықтар туралы түсінікпен қаруландыру;

-Кәсіптің қызығуы мен бейімділігін,қабілеттілігін қалыптастыру және дамыту мақсатында оқушылардың дара ерекшеліктерін зерттеу.

-Мектеп бітірушілерге мамандық таңдауға көмектесу;

-Оқушыларды белгілі мамандықтың түрін меңгертуге бейімдеу;

Кәсіптік бағдар беру бағытында мектепте жоспарлы түрде жыл бойы жүргізілуде,сол жұмыстарға тоқталатын болсам:жоғарғы сынып оқушыларымен «Кім боламын?» тақырыбында сауалнамалар, «Өз ісінің шебері» «Мамандық-өмір таңдауы»тақырыптарында мамандық иелерімен кездесулер, «Менің мамандығым менің болашағым» тақырыбында шығарма жұмыстары алынды. Менің сыныбым 11 сынып болғандықтан "Мен - болашақ маманмын"- атты 9-11 сыныптар аралығында топтық жұмыс ұйымдастырдым. Мақсаты: оқушы бойында мамандық таңдауға деген жауапкершілік қалыптастыру, өз-өзін тану аймағын кеңейту, мамандық әлемінен ақпараттар алу, қазіргі заманның тапшы мамандықтарын көрсетіп сол бағытқа қарай бағыттау.Топтық жұмыс мынандай жоспардан тұрды:

1.Сыныптарды топқа бөлу

2. "Мамандықтың бәрі жақсы-тек таңдай алсаң болғаны"

3. «Ойланайық,пікірлесейік»

4. "Әріпті мамандық" ойыны

5. Жағдаяттық сұрақтар

6. «Қол мидың жалғасы».

7. «Ең жақсы» ойыны

8. Психологиялық сәт: «Психогеометрия»- өзін - өзі тану

Жоспар бойынша сыныптар топқа бөлінді: 9 "а" сыныбы-"Кәсіп",9"ә" сыныбы-"Еңбек",10"а"- "Сүйікті іс",10 "ә"сыныбы- "Жұмыс",11 "а"сыныбы "Мамандық".Топтық жұмысты бастамас бұрын Аль-Фарабидің "Ісім оңсын десеңіз,Сол істің маманы болыңыз. Даңқым шықсын десеңіз,Көпшіліктің адамы болыңыз." деген нақыл сөзіне тоқталып , мағынасын түсіндіріп,ойларын ортаға салды. Екінші"Мамандықтың бәрі жақсы-тек таңдай алсаң болғаны" кезеңі бойынша жалпы мамандық туралы кәзіргі заманның әрі тапшы,әрі табысты мамандықтары жайлы слайдтан мағлұматтар берілді. «Ойланайық,пікірлесейік» кезеңінде оқушыларға берілген сауалдар бойынша сұрақтарға жауап алынды. "Әріпті мамандық" ойынында әр топқа бір әріптен берілді ,сол әріпке байланысты мамандық түрлерін жазу тапсырылды.Әр топ алынған әріптерге қатысты 5-9 мамандық түрлерін атап, сол мамандық жайлы таныстырып өтті . Жағдаяттық сұрақтарға өз ойларын айтып,пікірлерін ортаға салды. «Қол мидың жалғасы» -ойынында әр оқушы ақ паракқа өздерінің алақандарын салып, әр саусаққа дейінгі ұзындықтарын алып,соған қатысты мінез-құлықтарына сипаттама берілді. «Ең жақсы» ойынында әр топқа 1-топқа :Ең ақшасы көп мамандық- (бухгалтер, экономист.) 2-топқа-Ең жасыл -(эколог, географ, бақташы, гүл өсіруші.)3-топқа -Ең тәтті -(аспазшы, кондитер.)4-топқа-Ең

жауапты - (сот, бухгалтер)5-топқа .Ең салмақты (- мұғалім, заңгер) Топтар өздері сол мамандыққа лайықты мамандықтарды атап шықты.Соңғы кезең бойынша

Психологиялық сәт: «Психогеометрия»- өзін - өзі тану:

Оқушылар өздеріне ұнаған геометриялық фигуралардың кез - келгенін таңдап,сол фигуралар арқылы бойындағы қасиетті, қабілетті білді.

Топтық жұмыс Жүсіпбек Аймауытовтың мына бір айтқан сөзімен «Мамандықтың жаманы жоқ, бірақ, мұның кез келгеніне икемділік қажет, бұл жай күнелту, тамақ асыраудың ғана жолы емес, үлкен өнерді, зор шеберлікті қажет ететін нәрсе» деген сөзімен қорытындыланды.

«Жарқын болашақтың кепілі – жаныңа жақын кәсіп таңдау» демекші , қазіргі қарқынды дамып келе жатқан өзгермелі қоғамда өмір сүруге икемді, жеке басының пайдасына қарай өзін – өзі толық жүзеге асыруға дайын және бәсекеге қабілетті тұлға болуды талап етеді. Сондықтан болашақ мамандықтарды дұрыс таңдай білу керек.

Орта білім беру ұйымдарында кәсіптік бағдар беру жұмыстары бойынша іс-шараларды жандандыру қажет осыған байланысты, бүгінгі күнгі мейілінше сұранысқа ие мамандықтарға мектеп оқушыларын бағдарлау түсіндіру, кәсіби диагностикалар жүргізу бойынша жұмыстар жүргізілуі тиіс.

Абай атамыз айтқандай «болмасаң да ұқсап бақ, бір ғалымды сүйсеңіз. Ондай болмақ қайда деп, айтпа ғылым сүйсеңіз» дегендей алға ұмтылып арманымызға жетіп, мамандық иесі болайық-деп мен сөзімді аяқтаймын.

Кәсіби бағдар бойынша атқарылған жұмысының сілтемесі

Әдебиеттер тізімі:

1. Айтмамбетова Б. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері.- Алматы,1991

2. Богословский В. Т.б. Жалпы психология-А.,Мектеп,1980,13 тарау.

3. 12 жылдық білім беруге көшу жағдайында білім ұйымдары басшыларының кәсіби құзырлығын дамыту,2011 жыл, Алматы.

4. Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары, 2018 жыл, Тараз.

5. Қазақстан қоғамын әлеуметтік жаңғырту жағдайындағы білім мен ғылым.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА БІЛІМ МЕН ТӘРБИЕ БЕРУДЕ МОНТЕССОРИ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Жаныбекова Жанна Меирамбайқызы

Қарағанды қаласы, №91 ЖББМ, «Ботақан» шағын орталығы

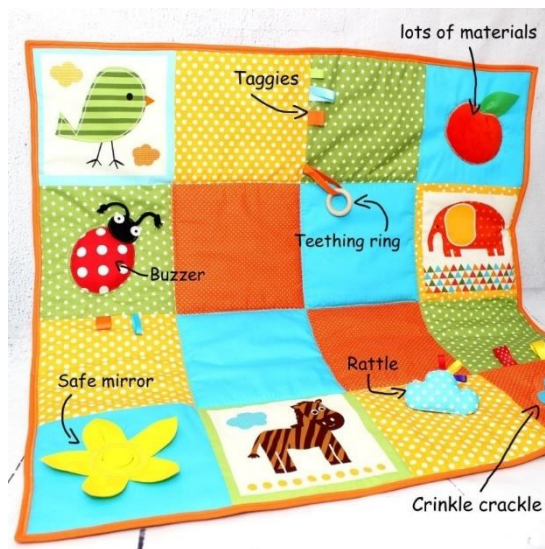
Қазіргі таңда еліміздегі білім беру саласы әлемдік беру кеңістігіне енуге бағыт алғаны аян. Елбасы Н.Назарбаев «Қазақстан жолы - 2050: бір мақсат, бір

мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында «Біздің болашаққа барар жолымыз қазақстандықтардың әлеуетін ашатын жаңа мүмкіндіктер жасауға байланысты. ХХІ ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар. Бұл үшін біз не істеуіміз керек? Біріншіден, барлық дамыған елдердің сапалы бірегей білім беру жүйесі бар. Ұлттық білім берудің барлық буынының сапасын жақсартуда бізді ауқымды жұмыс күтіп тұр», - деген болатын. Міне, осы тұрғыда мектепке дейінгі ұйымдарда да бүгінгі буынның білім сапасын арттыру мақсатында көптеген іс-шаралар атқарылып, балаларға ұлттық дүниетаным негізінде білім берумен қатар, оқыту мен тәрбиелеудің заманауи, жаһандық озық технологияларына иек артып, әлемдік білім беру жүйесіне де назар салып келеміз. Солардың қатарында мектепке дейінгі ұйымдардағы оқыту мен тәрбиелеу құралы ретінде М.Монтессори технологиясының қолданылып келе жатқанына да біршама уақыт болды. М.Монтессори педагогикасы дәстүрлі оқыту жүйесіндегідей баланың жан-жақты дамуын көздей отыра, бірқатар ерекшеліктерге ие болып келеді. Соның ең алғашқы сипаты М.Монтессори педагогикасының ойын технологиясына негізделетіндігі мен оқытудың еркін, тәуелсіз жүйесін таңдауында деп батыл айта аламыз.

М.Монтессори педагогикасы бойынша бала еркін дамуы қажет. Сабақтың қанша уақытқа созылатындығын, сабақтың өткізілу түрін таңдауға бала құқылы болып есептеледі. Жаттығу тапсырмалары берілсе, бала бір тапсырманы тапжылмай отырып толық орындап бітіруі де мүмкін. Ал кейбір балалардың арасында жаттығу тапсырмаларының басқа түрін орындап, қайтадан келіп алдыңғы тапсырмасын орындауға еркі бар. Бұл әр баланың қызығушылығы, дамуындағы кейбір ерекшеліктері мен зейіндерінің тұрақталуындағы өзгешеліктермен байланыстырылады.

Сонымен қатар М.Монтессори педагогикасы бойынша баланың жұмыс жасауы барысында оның көңілін алаңдатпау ұсынылады, егер баланың өзі қажет етіп сұрамаса, тәрбиешінің килігуіне, артық ескертулер жасауына жол берілмейді. Өйткені Монтессоридің ұраны: «Мұны маған өзіме істеуіме көмектес». «Маған жағдай жаса, мен өзім істеп-үйренемін». Дегенмен, М.Монтессори педагогикасында баланың таңдау құқығы бар, тапсырмаларды еркін және тәуелсіз орындау мүмкіндігіне ие екен дегенге қарап, оны бетімен жібер деген ұстаным екен деген тұжырымнан аулақ болған жөн. Себебі, Монтессори бөлмесінде «Барлығымен еркін айналыс, бірақ басқаларға кедергі жасама» деген ереже басты қағидат болып саналады. Яғни бала емін-еркін ойнайды, тапсырманы орындайды, бірақ жан-жағындағыларға ешқандай кедергі келтірмеуге қалыптасады. Сосын М.Монтессори педагогикасында бала ойын соңында, ұйымдастырылған қызмет соңында өзінің қолданған заттарын бастапқы орынына қоюға қалыптасады. М.Монтессори қағидаты бойынша әр зат өз орнынан табылуы тиіс және балалар бұған әбден үйреніп, еті өліп, қалыптасып кетуі қажет. Мәселен, Монтессори педагогикасында материалдармен жұмыс ережесі бар. Ол ереже бойынша, төмендегі әрекеттер міндетті түрде орындалады:

- Кілемшені жаю және бүктеу:

Монтессори кілемшесі

- Орындықты тасымалдау:

- Қол жуу.

Бұл балаларды материалдармен жұмыс жасауға, тек өзінің қолданған заттарды соңынан жинап үйренуге ғана үйретпейді. Сонымен қатар, әр затқа ұқыптылықпен қарауға, басқалардың еңбегін бағалай білуге тәрбиелейді. Бұл аталғандар М.Монтессори педагогикасындағы бала тәрбиесін жетілдірудің басты ережелері болып саналады. Біз Монтессори педагогикасына қатысты айтып өткен бұл мәселелерді зерттеушілер ғылыми тілде «Монтессори педагогикасы қағидаттары ретінде төмендегідей үлгіде көрсетеді.

- Антропологиялық қағида;
- Бала дамуының еркіндігі қағидасы;
- Назарды шоғырландыру қағидасы;
- Арнайы дайындалған оқыту орта қағидасы;
- Сензитивтілік қағидасы;
- Шектеу мен тәртіп қағидасы;
- Әлеуметтік тәрбиелеу мен интеграция қағидасы.

Бұл аталғандардың арасында ерекше тоқталуды қажет ететін мәселе – дайындалған орта қағидасы. Монтессори педагогикасындағы қоршаған орта негізінен 5 аймаққа бөлінеді. Атап айтар болсақ:

- 1. Сенсорлық аймақ;**
- 2. Математикалық аймақ;**
- 3. Тілдік аймақ;**
- 4. Ғарыштық аймақ;**
- 5. Күнделікті өмір жаттығулары аймағы**

Қазіргі кезде бұдан өзге де аймақтар қарастырылып жүр.

Сенсорлық аймақта бала бойындағы төмендегідей қасиеттер дамып қалыптасады:

- Әр түрлі түстерді ажыратып, олардың аттарын мүлтіксіз игереді;
- Екі түстің араласуы арқылы пайда болған тағы бір түсті атай алуды үйренеді;
- Заттарды әр түрлі қасиеттеріне қарап салыстыруды меңгереді;
- Дыбыстарды есту қабілеті дамып, әр түрлі дыбыстарды ажырата алатын болады;
- Уақытты бағдарлауды біледі, таңертең, түсте, кешке, түнде сияқты сөздерді еркін қолданады т.б.

Күнделікті өмір жаттығулары аймағы, өзінің атынан көрінгендей, баланы өмірге ерте бастан баулуды көздейді. Кір жуу, оны жаю, үтіктеу, жеміс-жидектер мен көкөністерді тазалау, турау, заттарды орын-орынына қою, сияқты күнделікті өмірде атқарылатын қарапайым істерді атқару дағдылары қалыптасып дамиды. Өзіміз білетіндей, бұл жастағы балалардың аталған істерді жасауға деген қызығушылықтары өте жоғары болатындығы дәлелденген. Тек үй жағдайында ата-аналар баланы тым кішкентай деп санаулары себепті оның үйдің шаңын сору, суды қолданып шаңды сүрту, кір жууына жол бере бермейді. Тіпті баланың өзі қызығушылық танытқанымен, тоңасың, күйесің, үстіңді былғайсың, мебельді бүлдіресің т.б. деген сияқты қырық сылтауларымен баланы үй тірлігінен қаға түсетіні жасырын емес. Ал Монтессори педагогикасында бұл мәселеге жеке аймақ құрып, баланы сол аймақтың тірлігіне жақын ұстауға жетелейді.

Математика аймағында, сандарды үйрететін, санауға қалыптастыратын материалдар қолданылады.

Тілдік аймақ материалдары негізінде балалар әріптер мен дыбыстарды үйреніп, оқу мен жазу дағдылары қалыптаса бастайды.

Ғарыштық аймақ дүниетану, жаратылыстану пәндері тәрізді баланың жалпы қоршаған әлеммен, айналадағы болып жататын құбылыстармен, салт-дәстүрлермен т.б. танысуға жол ашады.

Монтессори педагогикасын қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде балаларды жан-жақты, кешенді түрде дамыта аламыз.

Пайданылған әдебиеттер

1. А.Шашақова. Халық тәлімі – тәрбие бастауы.- А.; Рауан,1994.
2. Н.Мұсабаева. «Рухани-адамгершілік тәрбие-білімнің тізімі. Өзіндік таным» 2003.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ПӘНДІ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ *Жапабаева Алтын Секербаевна*

Қарағанды қаласы, № 66 мектеп – лицей

Андатпа. Бұл жұмысымда оқушылардың ақпараттық мәдениетін қазақ тілі пәнін оқыту арқылы қалыптастыру жолдары айтылады. Мәтінмен компьютерде жұмыс жасату арқылы оқушыларға қазақша дыбыстық, лексикалық, грамматикалық ережелерді меңгертуге мол мүмкіндік береді. Коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға тиімді.

В работе рассматриваются пути развития информационной грамотности и культуры обучающихся на уроках казахского языка. Показаны различные формы работы с текстом, обучающие грамматическим разборам приёмы работы на компьютере. Отмечается эффективность использования информационных технологий при изучении казахского языка в целях повышения творческой инициативы обучающихся, интереса к изучению предмета.

Ақпараттық технологияны пайдаланып оқыту төмендегідей мақсатты көздейді: -оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту; - алған білімдерін практикалық іс-әрекетте қолдануға үйрету.

Болжам: -Егер жаңа ақпараттық технологияны қазақ тілі мен әдебиеті сабағында тиімді пайдаланса, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, танымдық белсенділігі, зерттеушілік іскерлігі, шығармашылығы артады.

Болжамды іске асыру үшін төмендегідей міндеттер шығады:

- Сабақ барысында дайындалған сандық объектілерді мультимедиялық проектор арқылы демонстрациялау;

- Тыңдалым дағдылары кезінде аудио материалдарды пайдалану;
- Білімді тексеруде компьютерлік тестілерді қолдану;
- Сабақ үстіндегі оқушылардың жеке зерттеушілік және шығармашылық

жұмыстарын жандандыру.

- Ақпараттық технологияны ұйымдастыру үшін материалдық техникалық базаны жетілдіру, іс-шаралар кешенін әзірлеу; [1, 112-б].

Күтілетін нәтиже: - Ақпараттық-коммуникативтік технологияны кеңінен пайдалана отырып, оқушылардың қазақ тілі мен әдебиеті пәніне қызығушылығы артады;

- Бүгінгідей ақпарат ғасырындағы өмірге бейімделген жан-жақты білімді жеке тұлға қалыптасады. Осы жағдайлар өз шешімін тапқанда әлемдік білім кеңістігіне енудің маңызды шарттарының ең бастысы – оқушы құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі де іске асар еді.

– оқушылар электронды оқулықтармен және интернет желісімен жұмыс істей алады;

– оқушының білімі қысқа мерзімде және кез келген уақытта бағаланады;

– орындаған жұмыстарының қателерін бірден көруге мүмкіншілік тудырады; – интерактивті тақтаны еркін қолданады;

– ақпараттық мәдениетін дамытады;

– сабақта уақыт үнемделеді;

– оқушылардың коммуникативтік қабілеттері дамиды;

– зерттеу дағдылары дамиды;

– әрбір оқушының шығармашылық мүмкіндігі ашылады. ; [1, 159-б].

Көптеген электронды оқулықтар мен оқу бағдарламалары, мультимедиялық оқу бағдарламалары жасалады және жасалып та жатыр. Сондықтан, бүгінгі таңда қазақ тілі пәні мұғалімдерінің кәсіби құзырлылығы құрылымынан оқытудың ақпараттық-коммуникациялық технологиялары ерекше орын алады. Көптеген материалдарды, дайын сабақтарды реттеп сақтауға, өз қоржынын толықтыруға мүмкіндік береді. Екіншіден, компьютердің арқасында мұғалім әр сабаққа оқушылардың ерекшелігіне қарай және сабақтың мақсаты мен міндетін ескере отырып, әртүрлі тапсырмалар, үлестірме материалдар дайындай алады. Үшіншіден, сабақтың формаларын түрлендіре алады, яғни көрнекілік, әдістемелік, аудио және бейнематериалдар қолдана алады. Мұндай жұмыс сабақтың әр кезеңінде іске асырылады. Сонымен бірге, ақпараттық-коммуникативтік технология сабаққа дайындалуда қосымша ақпаратты іздеуді кеңейтеді. ; [2, 92-б]. Интернеттің іздеу жүйесі арқылы қызықты мәліметтер, көрнекіліктер таба аламыз. Сол жағынан да сабаққа дайындалу барысында әдістемелік көмек береді. Компьютер арқылы тұсаукесер сабақтарын, компьютерлік формадағы бақылау сабақтарын дайындауға болады. Бұл технологияның тиімділігі, оқушы мұғалімнің бағыт-бағдар беруі арқылы өз бетімен ізденіп, жаңа мәліметтер алып, еңбектену арқылы игереді. Білімді меңгере отырып, оқушы сын көзбен қарауға, өз ойын еркін айтуға, өз құқықтарын қорғай білуге, ақпарат көздері арқылы ізденуге, білімін толықтыруға мүмкіндік алады. ; [3, 22-б].

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың бірі – интерактивті тақта, мультимедиялық және онлайн сабақтары. Интерактивті тақтаны сабақта пайдаланудың маңыздылығы, яғни оның көмегімен оқыту үрдісіндегі өзекті мәселелерді шешуге болатындығы анықталған. Осыған байланысты күнделікті сабақта: -мультимедияны (аудио-видео қондырғылары мен теледидарды, электрондық оқулықтарды); -компьютерлік бағдарламалар мен интерактивті тақтаны; -анықтамалық мәліметтерді (сөздік, энциклопедия, карта, деректер қоры) пайдалану айтарлықтай нәтиже береді. Атап айтсақ, мультимедиялық қондырғылар оқушылардың қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылауға мүмкіндік берсе, интерактивті тақтаның көмегімен сабақта тіл дамытуға арналған жаттығулардың құрылуы танымдық іс-әрекеттің дамуы арқылы оқушылардың қазақ тілі пәніне деген қызығушылығын арттырады. Ал анықтамалық мәліметтер қазақ тілі пәнінен алған білім сапасы мен сауаттылығын кеңейтуге жәрдемдесе, компьютерді қолдану оқушының дүниетанымын кеңейтеді, әсіресе, оқулықтағы тарауларды қорытындылау кезінде оқушылар қосымша материалдар жинақтап, білімдерін кеңейтіп, танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, қисынды ойлау жүйесін қалыптастырып, шығармашылығын дамытады. ; [2, 45-б].

Теориядан практикаға көшетін болсақ, өз тәжірибемде АКТ-ны қалай қолданамын, соған тоқталып кетейін. Өз сабақтарымда жиі қолданатын құралым- ол презентация. Оқушылар сабаққа жиі презентация дайындап әкеледі. Оқушы презентациясын сапалы, дұрыс дайындап әкелу үшін мұғалім оларды «Презентация дайындау» ережесімен таныстырғаны жөн. Мысалы: 1. Тақырып нақты таңдалған және құрастырылған (Мысалы, «Алғыс айту күнінің маңызы» немесе Тахауи Ахтановтың «Күй аңызы» әңгімесінің көркемдік ерекшелігі, т.б.) 2. Тілдік қатынас (оқушы дайындап әкелген материал интернеттен көшіріліп алынған дайын материал болмай, ол материалды өндеп, керегін ғана алып, барлық оқушыларға түсінікті мәлімет бере білуі керек). 3. Сараптау (алған мәліметтері бойынша оқушылардың пікірлері, сұрақтары, бағалары тыңдалады). 4. Интербелсенді бөлім (тақырып бойынша видео, мультфильмдер, тест сұрақтарын құрастырып әкелуінен оқушылардың қаншалықты тақырыпты меңгергені байқалады. Әріптестеріммен тәжірибе алмасу мақсатында қазақ тілі мен әдебиеті пәні сабақтарында оқушыларға тақырыпты нақты түсіндіруде дайындаған жұмысымның бірі 7-сыныпта өтілген «Мың алғыс саған, қазақ халқы!» деген тақырыптағы Prezi презентациясы дәлел бола алады. Қорыта келгенде, ақпараттық технологияның тиімділігі – оқушылардың білім олқылықтарына үнемі зерттеу жасап, түзету жұмыстарын жүргізуге пайдасы зор екендігі анықталды. Қазіргі заманның даму қарқыны мұғалімдер шығармашылығын жаңаша, ғылыми-зерттеу бағытында құруды талап етеді. [2, 24-б]. АКТ-ны қолдану оқушылар мен мұғалім жұмысын ұйымдастыруда кең мүмкіндіктерге ие, оқытудың әдістерін кеңінен әрі сапалы қолдануға мүмкіндік береді. Ендеше, ақпараттық технологияны сабақта қолдану оқушының іс-әрекетін, жұмысын түрлендіруге көмектеседі, зейінін белсендіреді, жеке тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін жоғарылатады

деуге болады. Ақпараттық технология арқылы жасалатын тапсырмалар уақытты, шығынды үнемдеуге көмектесе отырып оқушылардың өз білімін бағалауға үйретеді. Ең бастысы, оқушылардың өзіндік білім алуын қамтамасыз етіп, әр түрлі білім көздерінен негізгісін бөліп алу, тауып алу дағдыларын дамытады. Әрбір оқушының білім деңгейін талапқа сай көтеру үшін озық әдістемелік технологиялар қажет. Сол жаңа озық әдістемелік технологиялармен қаруланған, заман талабына сай оқытудың жаңа әдістерін, яғни ақпараттық-коммуникациялық технологияларды толық меңгерген педагог қана білім алушының сапалы білім алуына мүмкіндік жасайды. [3, 12-б].

Бүгінгі білім мазмұны оқытушы мен оқушының арасындағы негізгі бастамалардың барлығы оқытушы арқылы жүзеге асырылады. Оқушыға белгілі бір дәрежеде білім берумен қатар оқуға, үйренуге деген ынтасын арттыру – әр ұстаздың міндеті. Сабақ барысында шәкірттің білімге құштарлығын арттыру, еңбек етуге баулу, жалпы оқушы бойында жауапкершілік сезімін қалыптастыру оқытушыға қойылатын басты талап. Осы талапты шешуде электронды оқытудың пайдасы зор. Жаңа технологияны меңгеру оқытушының оқу-тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына да көмектеседі. Оқытудың озық технологиясын меңгеру оқытушының кәсіптік шеберлігіне байланысты. Бұл әрбір ұстазды ойландырып, жаңаша жұмыс істеуге, жаңа ізденістерге жетелейді. Осы орайда Жүсіпбек Аймауытов «Сабақ беру үйреншікті жай ғана өнер емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер», -деп тұжырым жасайды. Сондықтан оқытушы өз пәніне психологиялық тұрғыдан қарап, әдістемелік шеберлікпен келу керек. Сабақ барысында интерактивті технологияларды қолдану- оқытушы жұмысын өнімді, нәтижелі, ал оқушылардың білім алу әрекетін мәнді, қызықты, пайдалы етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. К. Жантелова. Қазақ тілін ақпараттық технологиялар жүйесімен үйрету. Қазақстан мектебі, №3, 2013
2. Ә. М. Нұрмағамбетова. Ақпараттық-коммуникациялық технологияны оқу үрдісінде пайдалану. Педагогикалық альманах, №3-4, 2010
3. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Нұр-Сұлтан: 2020ж.